BRITANNIA

SIVE

FLORENTISSIMORVM REGNORVM, ANGLIÆ, SCOTIÆ, HIBERNIÆ, ET INSVLARVM ADiacentium ex intima antiquitate Chorographica descriptio,

Authore

GVILIELMO CAMDENO.

Liber Richard Taylor 1826

LONDINI,

Per Radulphum Newbery.

Cum gratia & priuilegio Regiæ Maiestatis.

1586

Richard Taylor BA.

Queens Coll: Cambridge

1829.

45
11. 7.
64

CLARISSIMO, ET HONORATISSIMO VIRO,

Domino Guilielmo Cecilio, Baroni Burghlæo, Georgiani ordinis Equiti aurato, *Summo Angliæ Thesaurario, Regiæ* Maiestati à sanctioribus consilijs, bonarum *literarum, & Collegij Westmonast.* Patrono singulari.

S. P.

ANNVS IAM agitur decimus (vir longè Honoratissime) cũ eximius vniuersæ Geographiæ instaurator *Abrahamus Ortelius* mecum pluribus egit, vt Britanniã nostram antiquam illam illustrarem: hoc est vt Britanniæ antiquitatem, & suæ antiquitati Britanniam restituerem, vt vetustis nouitatem, obscuris lucem, dubijs fidem adderem, & vt veritatẽ in rebus nostris, quam vel scriptorum

rum ſecuritas, vel vulgi credulitas proſcripſe-
rũt, quoad fieri poſſet, poſtliminio reuocarem.
Opus ſanè arduum, & pluſquàm difficile, in
quo quantoperè ſit ſudandũ vt nemo ferè ſen-
tit: ſic nemo planè credit, niſi qui ipſe aliquãdo
periculum fecit. A propoſito tamen, quantùm
rei difficultas me deterruit, tantùm ad idipſum
aggrediendum patriæ gloria excitauit. Ita dum
ſimul onus ſubire metui, & patriæ gloriæ,
quantum in me ſit, deeſſe nolui; res diuerſiſſi-
mas, timiditatem & audaciam, quæ nunquam
in eundem hominem cadere poſſe putaui,
neſcio quo pacto, in me iam coniuncta ani-
maduerti. Verumenimuerò iacta eſt alea, &
res non ſolùm adfecta, ſed confecta. Britanniæ
primos incolas, diuiſiones antiquas, &c.
timidè & audacter perueſtigaui. In ſingulis
Angliæ Regionibus, qui ſunt limites, quæ terræ
dotes, quæ antiquioris memoriæ loca, qui Du-
ces, qui Comites fuerunt, paucis perſtrinxi.
Quid verò præſtiterim dicant, qui rectè iudi-
care norunt, & mihi ipſi hoc liceat præfari,
tria illa quæ ad antiquitatis veritatem eruen-
dam plurimum habent momenti, neutiquam
à me fuiſſe neglecta. Subſidio mihi Britanno-
rum antiquiſſimorum linguam comparaui,
partem huius regni longè maximam perluſtra-
ui, in patrijs ſcriptoribus diu multúmque ver-
ſatus fui, & quod Antiquarium decet, fide ſane
antiqua, & optima. In fidem enim, aut Geni-
um meum peccare mihi religio. Hoc autem ſo-
lum male metuo, ne in Etymologijs, & coniec-

turis

turis paùlò quibuſdam videar eſſe audacior: quas tamen, vt ſcientes medici vulnera, leui & pendente manu tracto: ſi verò ex Platonis præcepto rei naturam non exprimant, ſi non ſint liquidæ, puræ, ex natura ipſa peritæ, explodantur, eiſciantur, exulent. Cæterùm qualecunque hoc ſit opus, ſub fœliciſſimi, & æterni tui nominis patrocinio vt publici iuris faciam, imperârunt cauſæ publicæ, impulerunt priuatæ. Publicæ ſunt virtutes tuæ nulla vitiorum nebula infuſcatæ, prudentia quæ nulli non Britanniæ parti radijs ſalutaribus illuxit, ex quo DIVA noſtra ELIZABETHA meritiſſimis honoribus eam in Reip. vſum euocarit, & charitas in patriam maxima, quam non ſenſu tuo, ſed ipſius patriæ ſalute, & gloria ita metiris: vt homo planè nemo ſit, cui Britannia plus debere ſe non ſolùm agnoſcat, verumetiam profiteatur. Sed in laudes tuas hoc in loco inſurgere non eſt animus, orationem meam ad tuam modeſtiam, moderationémque ſubmitto. Priuatæ verò quæ impulerunt cauſæ, ſunt benignitas tua perſpecta planè ac cognita, qua Collegium hoc noſtrum Weſtmonaſterienſe amplexaris, & foues, humanitas in me ſingularis, politiſſimum in his, & huiuſmodi eruditis ſtudijs iudicium, & lux non exigua quæ mihi in his ſcriptis è tua inſtructiſſima Bibliotheca effulſit. Cùm igitur nemo ſit, cui plus ex officio debeam, cui magis ex animi propenſione velim, hoc literarium munus, prolem ſcilicet meam tenellam illam, & ἀμφίβιον, more illo

antiquissimo à Ptolemæorum temporibus iam inde recepto, tuæ Amplitudini quàm possum humillimè inscribo, & animo qui æternùm erit deuotissimus, lubens meritò consecro. Simúlq; preces Deo Opt. Max. indies adhibeo, vt amplitudinem tuam Reip. nostræ diutissimè incolumé præstet, cumulatéq; virtutis tuæ laudem æterna gloria florentem adaugeat.

Westm. 2. Maij.
1586

Amplitudini tuæ deuotissimus

Guilielmus Camdenus.

Beneuolo Lectori. S.

EGO PAriùm prudens, & minus verecundus videar (humaniſſime lector) qui cùm bene latere potuerim, in eruditiſſimi huius ſæculi theatrum, inter varias ingeniorum, & iudiciorũ guſtus prodierim. Sed vt quod res eſt, liberè ac ingenuè dicam, patriæ charitas, Britannici nominis gloria, amicorum conſilium verecundiam meam expugnârunt, & velim nolim, etiam aduerſus iudicium meum me perſonam hanc ſuſcipere coëgerunt. Iudicia enim, præiudicia, cenſuras, obtrectationes, reprehenſiones confertim quaſi ſub ſignis in procinctu vndiq; me circumſtare proſpicio. Alij ſunt qui totum hoc rei antiquariæ ſtudium vt curioſam in præteritum diligentiam omninò aſpernantur, & reijciunt. Quorum authorita-

thoritatem vt non penitùs totam contemnā, ita sanè prudentiam non valdè admirer. Nec mihi rationes desunt, quibus bonis & cordatis hominibus, qui patriam illustratam cupiunt, hoc institutum facile probare, & in his studijs suauissimam animorum oblectationem, & libero homine non indignam docere possim. Si qui verò sint, qui in vrbe sua hospites, in patria sua peregrini, & cognitione semper pueri esse velint, sibi per me placeant, sibi dormiant, non ego illis hæc conscribo, non illis vigilo. Sunt alij qui mihi tenue dicendi filum, & horridulam, & incomptam orationem obijcient. Agnosco sanè, nec enim aurificis statera (quod iubet Varro) verbum vnumquodque appendi, nec orationis omnes vndique floscules carpere decreui. At quid hæc obijcient, cùm ipse eloquentiæ parens Cicero hoc argumenti genus [illegible] posse neget, & vt inquit Pomponius, facundiæ minimè sit capax. Complures etiam vel eo nomine forsitàn insultabunt, quod coniecturis subinde antiquorum nominum origines venari, & indagare ausim. Qui si coniecturas omninò pergent porro excludere: vereor ne magna politioris literaturæ, atque adeò humanæ cognitionis pars pulsa tandem exulet. Mentis enim nostræ acies ita plerunque est hebes, vt multa in omnibus artibus coniecturis persequi & explicare cogamur. In re medica [illegible], quæ nihil ferè aliud sunt quàm coniecturæ locum obtinent. In Rhetorica, Iure ciuili, & alijs artibus, coniecturæ suam sedem habent, eámque tuentur. Cùm autem coniecturæ rei latentis sint indicia, & (vt inquit Fabius) rationis ad veritatem directiones, inter [illegible] quibus TEMPVS VE-

RITATEM

ITATEM in Damoritiputeo demersam hauri-
e, & subducere solet, ego semper numerandas exi-
imaui. Quòd si animum inducant aliquem coniec-
turis locum tribuere, vt mihi etiam veniam tribu-
ant non dubito quin modestia, & moderatio mea in
is tractandis facilè impetrauerit. Plato in Cratylo
ubet vt nominum origines ad Barbaricas linguas, v-
que antiquiores reuocemus: ego ad Britannicam siue
allicam (vt iam vocant) linguam, qua primaui, &
ntiquissimi huius regionis incolæ vsi sunt, in etymis,
& coniecturis semper recurro. Iubet ille vt rei nomen,
ominiresconsonet: si dissonet, ego minimè admitto.
In rebus inquit ille, est [illegible] si hæc nomine
on exprimantur cum contemptu vbique reijcio. Ety-
nologias obscuriores, durusculas, egrè detortas, &
uæ in varias partes duci possint, hisce nostris com-
entariolis intexere non sum dignatus. Denique in
oniecturis adeò parcus, & proinde cautus fui, (vt ni-
si me fallam) aquo lectori si non [illegible], certè [illegible]
ideri non potuero. Licèt vero semel atque iterum in
oc suaui ingeniorum prolusione, vnam & alteram
oniecturam in vna eadémque re attulerim; VNI-
TATEM tamen VERITATI consecratam esse
nterim non obliuiscor. In cæteris ferè omnibus aut
abula, aut authorum fide dignissimorum testimonia
nrem præsentem proferri possint. Fieri tamen potest
ut à nonnullis, quibus fidem adhibui, perperàm sim e-
doctus. At insimulabunt iam Mathematici, & in
crimen vocabunt quasi in Geographicis Latitudinis,
& Longitudinis dimensionibus toto cœlo aberrarim.
Audi quæso, tabulas Astronomicas, nouas, antiquas,

manu-

manuscriptas, Oxonienses, Cantabrigienses, Regias Henrici V. diligenter contuli. In Latitudine à Ptolemæo plurimùm discrepant, inter se ferè conspirant nec tamen terram è suo centro dimotam esse cum Stadio existimo. His igitur vsus sum: in Longitudine autem nullius consensum, concentus nullius. Quid igitur facerem? Cùm recentiores perpendiculum in nauigatoria pixide magnete illitum inter Asores insulas rectà Polum Borealem respicere deprehenderint inde Longitudinis principium tanquam à primo Meridiano cum illis duxi, quam nec vbique περιφερῶς mensus sum. Ab Heraldis nostris, siue Facialibus tantùm abest vt reprehensionem metuam; vt etiam me gratiam ab illis initurum sperem, adeò parcè, adeòque lentè, quæ ad illorum artem spectant, passim tractaui. Obscuritatis, fabularum, aut vagæ narrationis culpam non est, vt spero, cur deprecer. Ab obscuritate nullum est periculum nisi illis, qui literas antiquas, & historias nostras primoribus labris non gustârunt. Fabulis ne tantillum quidem tribui, & ne digressionibus hinc inde vagarer titulum (quod monet Plinius) sæpiùs legi, & identidem me interrogaui quid scribere incœperim. Nonnulli fortasse erunt qui tabulas Chorographicas hîc expectent, quas lenocinante pictura oculis esse iucundiores, & in his Geographicis studijs plurimùm interesse fateor, maximè, si mutis tabulis literarum etiam lumen accedat. Hoc tamen præstare facultatis non est nostræ, & Angliam accuratissimè in tabulis seorsim ornatissimus vir Thomas Setfordus Regiæ Maiestati à Supplicum libellis, suis impensis, & Christophori Saxtoni optimi Chorographi

...Regi...graphi opera magna cum laude descripsit. ...à Ptole... Sed ne nimis in procemio excurrat oratio, & vt ve...nsfiram... iam contraham. Ad hoc opus elimandum, id est, ad ...eum Stu... antiquissimam Britannorum, & Anglorum originem ...gitudin... dagandam, & vetustas Britanniæ vrbes, quarum Quid igi... eminerunt Ptolemæus, Antoninus, & alij, è tene...em in nu... ris eruendas, omne industriæ meæ curriculum, hos ...res in... liquot annos subcisiuis horis, elaboratum est. An...enderint... liam ferè omnem peragraui; scriptores Græcos, La...no Me... inos, patrios studiosè euolui; linguæ Britannicæ Glos...es per... aria, & peritissimum quemque sedulo consului. In ...cialibu... mnibus pertinaci diligentia, & fide antiqua syncerè ...vt etia... um vsus. Gentem nullam in calumniam rapui, nul...rcè, ade... ius famam læsi, nullius in nomen lusi, nullius fidem ...tractu... minui, ne Galfredi quidem Monumethensis, cu...rationi... us historia, (quam magnoperè confirmare velim) in...obscuri... er omnes eruditos habetur sanè suspectior. In pluri...as anti... nis tamen me errare posse fateor, nec erroribus in...non gu... dulgebo, quis totam diem iaculans semper collineet? ...& ne di... multa sunt in his studijs, vt inquit ille, cineri supposita ...d mone... doloso. Errata possint esse multa à memoria. Quis e...ui quid... im in memoria thesauro omnia simul sic complecta...i vabu... tur, vt pro arbitratu suo possit expromere? Errata pos...cinanu... sint esse plura ab imperitia, Quis enim tam peritus vt ...raphi... in caco hoc antiquitatis mari cum Tempore colluctatus scopulis non allidatur? Hæc tamen à te, Huma...si mu... nissime lector, tua humanitas, mea industria, patriæ ...loc ta... charitas, & Britannici nominis dignitas mihi exo...gliam... rent, vt quid mei sit iudicij, sine aliorum præiudicio ...r Tho... liberè proferam, vt eadem via qua alij in his studijs ...libel... solent, insistam, & vt erratis, si ego agnoscam, tu ...i Cho... ignoscas.
...raphi...

ignoſcas. Qua vt ab æquis & bonis magis ſperan
quàm pecenda ſentio: ita iniquos & malos, qui omn
in conuiuijs rodunt, in circulis vellicant, inuident,
lumniantur, obtrectant, nihil moror. Obtrectat
nem enim ſtultorum eſſe theſaurum, quem in ling
gerunt, è Comico didici, & Inuidiam (dicam vel
Inuidia adſtante) non in alio, quàm de-
generi, minuto, & ieiuno animo do-
micilium ſibi collocare explora-
tè cognoui. Vale, faue,
& fruere.

Terentianus Maurus.

Pro captu lectoris habent ſua fata libelli.

Εἰς Βρεττανικὴν ἀρχαιολογίαν
Ἐλπίδι Καμδένου παυσὶ ἐκ-
τυπωθεῖσαν, ἐξάστιχον
Β. Δονδυκτίνου.

Γρηῢμήτης, φιλαλήθὴς, πουλυμαθὴς τε παρελθών,
Καμδένιος παῖδ' φασφόρος ἐξεφάνη.
Γήχεα κ' ἀμφίδυτον λευκόλενος εἶτα τοθεινῷ,
Τηλυγέτῳ μῦθον κ' φάτο Βρεττανίη.
Χαῖρε γεραιὴ ὃς ὅτος ἀνηδεόλιν ἀνέδειξας,
Κοινωφὴς τιμῆς ἔστιαι ἀθανάτης.

Eiusdem in eundem Latinè.

Quæ peperit charum fœlice Britannia partu,
Ortum Camdeno nunc referátq; suum.
Eruta sic tenebris caput extulit alma profundis,
Fabula nec fucum spreta fouere potest.
Præstitit hoc doctrina, fides, labor omnis alumni,
Qui studijs clarum quærit vtrique decus.

Ad Guil. Camdenum eruditæ Antiquitatis diligentem inueſtigatorem,

Ed. Grant ſacræ Theologiæ Baccalaureus, Scholæ Weſtmonaſt. moderator.

Ergóne priſcorum luſtras monumenta virorum,
Vt poſſis facili contexere ſingula filo,
Quæ latuere diu cæcis immerſa tenebris,
Antiquata vſu, priſcum ſumptura nitorem?
Vnde Britannorum nomen? quo cœperit ortu?
Incola quis primus celebres habitauerit oras?
In quanis regione doces, quæcunque veteſtæ
Sunt vrbes, quæ vera ſimul Comitúmq; Ducúmq;
Stemmata: quæ terræ dotes: quis limes agrorum,
Ordine perſpicuo perſtringis ſingula plenè.
Egregium moliris opus, vel iudice Momo,
Quod ſemper præſens, quod poſtera prædicat ætas,
Te patriæ ſtimulauit amor, te docta vetuſtas
Excitat, vt cunctis patriæ ſpatiêris in agris.
Multi multa canunt, tu multum ſcribere tentas,
Hoc multo multos ſuperas, qui multa tulerunt.
Tu Camdenus eris ſeros celebrandus in annos,
Ergo age quo tendis greſſu, patriámque venuſta,
Ne labor iſte vnus deſit cupientibus iſta.

Εἰς τὴν Βρεττανίαν Γυλιέλμου
τοῦ Καμδήνου.

Θεῖε Σόλων, ὃς πολλὰ σοφίσσας λαὸν Ἀθηνῶν,
Ἀντιπολαρχήσας πατρίδι, καὶ φίλοις:
Γειδόμενος διαμοῖαι τοῖς δρεπτόμενα παίδων
Ἦλθε Καμδήνος πατρὶδ' ἄγαλμα φίλη.
Εἰπὲ Σόλων, ὃς πλέον ὀφείλει πατρίδι γαίη,
Ἢ ἄρα Καμδήνῳ πλέον ὄφελλε πάτρις;

H. C.

In antiquam Guilielmi Camdeni Britanniam.

Errabat quęrens ANTIQVA BRITANNIA lumen,
At, Camdene, tuam venit vt illa domum;
Inuenit lumen, manſit, cupiénſque poliri;
Hoſpes ait mihi ſis, qui mihi lumen eris.

I. W. Gen.

In Guilielmi Camdeni Britanniam.

Neſcia penè ſui, generiſq; oblita prioris,
Anglia cum iacuit ſemiſepulta ſitu,
O quis, ait, tantum aut animis, aut arte valebit,
Vindice qui tractet vulnera noſtra manu?
Camdenus patriæ lugentis imagine motus
Ingenium, artem, animos verſat: opémq; tulit.
Mortua reſtituit veteris cognomina gentis,
Mœrtis & eripuit ſe patriámq; metu,
Aeternùm per te, Camdene, Britannia viuit,
Cúmq; tua æternùm, tu quoq; gente manes.

G. C.

In Britanniam à Guil. Camdeno illustratam F. Aderb. Carmen.

PICTVS atrox Hebridas, glacialem SCOTVS Hibernen
Mouerat, ATTACOTVS Vararim, SAXoque Visurgim,
Coniunctis armis, animísque excindere gentes,
Subruere eximias cumulatis cladibus vrbes,
Atque Britannorum nomen demergere bellis.
Vt tamen emergant quæ sunt immersa ruinis,
Et decus antiquum rediuiua Britannia cernat,
Ecce vetustatem Camdenius eruit omnem,
Magnarum rerum scrutatus magna sepulchra,
Submouit cineres, nigrantes dispulit vmbras:
Inque prius retro studijs se contulit æuum;
Contulit atque decus patriæque, sibíque labore.

In antiquam Camdeni Britanniam

H. N. L. χαλκιστικος.

Prisca Britannorum deleuit nomina Tempus,
Antiquas vrbes exitióque dedit.
Cuncta triumphato Camdenus tempore reddit,
Ingenio priscum restituítque decus.
Ingenio cedat tempus, cedátque vetustas:
Ingenium maius Tempore robur habet.

I

Publius Ouidius Naso:

Nescio qua natale solum dulcedine cunctos
Ducit, & immemores non sinit esse sui.

BRITANNIA.

BRITANNIA, quæ & ALBION, Græcis Βρεττανία, Γ' περαγικὴ, Γ' περατικὴ, Α λβιων, & Αλβιον, insula totius orbis longè celeberrima, interfuſo Oceano ab Europæ continente diſcreta, Germaniæ, & Galliæ figura triquetra obiacet, tribus nimirùm in diuerſa procurrentibus promontorijs: BELERIO, quod ſolem occidentem, CANTIO, quod orientem, TARVISIO, ſiue ORCADE, quod Septentriones proſpectat. Ab occaſu, quà Hybernia ſita eſt, Vergiuius Oceanus irrumpit, à Septentrione, vaſtiſſimo, & apertiſſimo Hyperboreo mari pulſatur, ab Ortu, quà Germaniæ prætenditur, Germanico, à Meridie, quà Galliæ opponitur, Britannico vrgetur. A circumuicinis illis regionibus commodo vndique interuallo diſiuncta, patentibus gremijs vniuerſi orbis commercio opportuna, & tanquam ad iuuandos mortales auidè in mare omni ex parte ſe proijciens. Inter Cantium enim, & Caletum Galliæ, ita in altum ſe euehit, & adeò in arctum mare agitur, vt perfoſſas ibi terras anteà excluſa admiſiſſe maria opinentur nonnulli, opinioniſque ſuæ aſſertores adferunt Virgilium in illo verſu,

Et penitus toto diuiſos orbe Britannos:

Quia, inquit Seruius Honoratus, *olim iuncta erat continenti Britannia*; & Claudianum, qui illum imitatus cecinit

Noſtro diducta Britannia mundo.

An hoc verum ſit, & an inſulæ fuerint ante Diluuium, non eſt in animo hîc diſputare, nec de diuinis operibus ſententiam ſupinè ferre libet. Diuinam prouidentiam diuerſas res ad vnum finem diſpoſuiſſe noui, & exiſtimo ſanè ſparſas in æquore terras, non minùs ad vniuerſi ornatum facere, quàm lacus in terra diffuſos, & montes ſublimè extructos.

Liuius & Fabius Rusticus oblongæ scutulæ, siue bipenn huius formam assimulauêrunt, & ea certè facies est ad Au- strum (vt habet Tacitus) vnde in vniuersam fama tran- gressa est. Sed ad Arctum enorme spatium proiectarum ex- tremo littore terrarum velutì in cuneum tenuatur. Tantam tamque immensam circuitu crediderunt veteres, vt Cæsa- ille, qui primus Romanorum aperuit, alium se orbem ter- rarum scripserit reperisse, tantæ magnitudinis arbitratus, vt non circumfusa Oceano, sed complexa Oceanum vide- retur. Iuliúsque Solinus Polyhistor sua amplitudine pene alterius orbis nomen mereri prodiderit. Nostra autem ætas ex multis multorum itineribus certam quodammodo totius insulæ iam tandem deprehendit dimensionem. A Taruisio enim circumactis curuatísque littoribus per oc- casum ad Belerium plus minùs DCCCXII. mill. pass. nume- rantur, inde conuersa in Austrum littoris fronte ad Canti CCCXX. mil. pass. Hinc secundum Germanicum mare angu- losis recessibus per DCCIIII. mill. pass. ad Taruisium proten- ditur, vt hac ratione totius insulæ ambitus M. DCCCXXXVI mill. pass. colligat. Quæ mensura, vt Plinij multò, sic etiam Cæsaris aliquantò minor. Schitinium autem Chium no- est cur memorem, qui cùm apud Apollonium in Mirabil- bus, fabulatus fuerit, fructus sine nucleis, vuásque sine ac- no in Britannia nasci; eius circuitum CCCC. tantùm stadi definierit. Qui verò cœli spacia terræ tractibus accuratiu comparârunt, Britanniam octauo Climati subiecêrunt, Pa- rallelis decimo octauo, & vicesimo sexto includêrunt. Dien maximum horarum æquinoctialium XVIII. cum semisse pu- tant. At Belerium in conuexo terræ situ ab vltimo occiden- te XVI. temporibus L. scrupulis. Cantium XXI. temporibu secundum longitudinem describunt. Latitudinem in au- strali ora L. grad. x. scrupulis, Taruisium LIX. grad. XL. scru- metiuntur: vsqueadeò vt hic situs Britanniam definiat cœ- lo, & solo iuxtà fœliciſſimo, & mitissimo. Cœlum enim it- mite, & temperatum est, vt æstates minùs feruidæ sint, ca- lores enim mitigant perennes auræ, quæ cùm terræ na- centia recreant, tùm homini pecorîque saluberrimè, & in- cundissimè adblandiuntur: & hyemes sint clementissima frigoris etenim vim (vt taceam aërem crassiusculum) fre- quentes & sedatæ pluuiæ sic dissoluunt, maréque circum-

Panegyricus Constantio dictus & falsò Maximiano inscriptus.

nſum ita moderato tepore terram fouet, vt multò remiſ-
ius ſit apud nos frigus, quàm in nonnullis Galliæ, & Italiæ
egionibus. Vnde Minutius Fœlix, cùm docet diuinum nu-
nen ſua prouidentia non ſolùm vniuerſitati, ſed & partibus
onſulere, *Britannia* inquit, *ſole deficitur, ſed circumfluentis maris*
pore recreatur. Quò etiam ſpectaſſe videtur Ceſcenius Ge-
ulicus, Poeta inprimis vetuſtus, cùm de Britannia ceci-
erit,

Non illic Aries verno ferit aera cornu — *Probus in Virgilij georg.*
Gnoſia nec Gemini præcedunt cornua Tauri,
Sicca Lycaonius reſupinat plauſtra Bootes.

olum verò ita fœcundum eſt, vt à continente præter vi-
um & oleum nihil ferè petat, & ab omni frugum genere i-
a beatum, vt occidentalis imperij quaſi horreum, & cella
enuaria fuerit, vnde D C C C. nauibus, quæ lembis maiores
rant, magnum frumenti numerum in Germaniam ad li- — *Zoſimus.*
itaneos exercitus alendos quotannis exportauerint Ro-
nani. Sed ne in patriæ laudes effuſior laſciuire videar, audi
ro me veterem oratorem eius laudes pleno ore celebran-
em. *O fortunata & omnibus beatior terris Britannia, quæ Conſtan-* — *Panegyricus Conſtantino dictus.*
inum Cæſarem primæ vidiſti: meritò te omnibus cœli, ac ſoli bonis
atura donauit, in quâ nec rigor eſt nimius hyemis, nec ardor æſta-
is, in qua ſegetum tanta fœcunditas, vt muneribus vtriuſque ſuffi-
iat, & Cereris & Liberi: in qua nemora ſine immanibus beſtijs,
erra ſine ſerpentibus noxijs, contrà, pecorum mitium innumerabilis
ultitudo, lacte diſtenta & onuſta velleribus: certè, quod propter
itam diligitur, longiſſimi dies, & nullæ ſinè aliqua luce noctes, dum
lla littorum extrema planities non attollit vmbras, noctiſque metam
eli, & ſyderum tranſit aſpectus, vt ſol ipſe quì nobis videtur occi-
ere, ibi appareat præterire. Et quia noſtra Britannia ab opti-
nis principibus ſemper fuerit fœliciſſima, nec minùs nunc
œlix, Sereniſſ. DIVA ELIZABETHA regnante, quàm
um temporis fuerat Conſtantino Maximo imperante, ad-
ungam & clauſulam ſubſequentem, quæ fœliciſſimo no-
ro tempore, de DIVA noſtra veriſſimè vſurpari poſſit, *Dij*
oni quid hoc eſt, quod ſemper ex aliquo ſupremo ſine mundi noua
Deûm numina vniuerſo orbi colenda deſcendunt? Alium item ſi
lacet, Conſtantium Conſtantini Magni patrem ſic allo-
uentem audi. *Et ſanè non ſicut Britanniæ nomen vnum, ita me-* — *Panegyr. Conſtantio dictus.*
iocris iacturæ erat Reipubl. terra, tanto frugum vbere, tanto lætæ

numero pascuorum, tot metallorum fluens riuis, tot vectigalibus quæstuosa, tot accincta portubus, &c.

Opulenta hæc Britanniæ vbertas, & beata amœnitas fa-
dem fecit nonnullis, Fortunatas, siue beatorum insulas, i
quibus omnia perpetuo vere ridere scribunt Poetæ, apu
nos fuisse. Hoc enim Isacius *Tzetzes* non minimi inte
Græcos nominis affirmat, maiorésque nostri ad veritatem
credidisse videntur. Cùm enim, vt est apud Robertum A
uesburye, Clemens VI. Pontifex Romanus, Lodouicum d
Hispania Fortunatarum Insularum Principem designasset
& in eius subsidium delectus in Gallia & Italia haberet, per
suasissimum nostris erat, illum Britanniæ Principem desig
natum fuisse, & in Britanniam, quasi vnam de Fortunati
vt inquit ille, omnem istum apparatum fieri, ipsique vi
prudentissimi, nostri apud Pontificem legati, ita hanc op
nionem imbiberunt, vt statim se Romam subduxerint, & i
Angliam, vt suos certiores facerent, aduolârint. Nec aliu
nunc iudicârit, qui fortunatas, & beatas Britanniæ dote
penitiùs nouerit, est enim naturæ gaudentis opus, quas
quasi alterum orbem, extra orbem ad delicias humani ge
neris constituisse, & tanquam formam quandam ad exim
am pulchritudinem, & vniuersi ornatum egregiè depinxi
se videatur. Ea varietate gemmea, & descriptione amœn
oculi quocunque inciderint, reficiuntur. Vt incolas taceam
optima corporis habitudine, commodissimis moribus, m
tissimis ingenijs, & maximis animis, quorum virtus rebu
domíque, belliq; gestis est vniuerso terrarum orbi testati
sima.

In commen. ad Lycophronem.

1344.

Qui verò vetustissimi, adeoque primi qui insulæ huius in
colæ fuerint, quæ item Britanniæ nominis originatio, va
riæ subinde enatæ sunt opiniones, & multos (vt inquit ille
incertos certare hanc rem vidimus. Quidam primos inco
las Aborigines fuisse censent, non aliunde aduectos, sed ip
sa terra æditos, quos Gigantes nostri historici vocant, re
ferúntque Brutum quendam parricidam, origine Troia
num, Æneæ magni ex Syluio Posthumo abnepotem, ex
guas Troianorum reliquias secum trahentem huc tandem
peragrata Græcia, & alijs regionibus, ex Dianæ oracu
delatum, Aborigines illos deuicisse, & à suo nomine Britan
niæ nomen indidisse. Th. Eliottus vir equestris dignitatis

singular

ingularis eruditionis à Græco fonte repetit, Πρυτανεῖα scilicet, qua dictione suos redditus publicos vocârunt Athenienses. Lhuyddus qui in antiquitatis cognitione familiam quodammodo inter nostros ducit, ad Britannicam dictionem PRID-CAIN, i. forma candida confidentiùs refert. Pomponius Lætus Gallo-Britones ex Armorica nomé deliſſe contendit: Goropius Becanus Danos hîc ſedes quæſiiſſe, & BRIDANIAM i. liberam Daniam, Βρὺε pro Φρὺε denominaſſe. Alij à PRVTENIA Germaniæ regione, Bolinus à BRETTA Hiſpanorum dictione, quæ terram ſignificaret nominatam arbitratur: Forcatulus à BRITHIN, quo, vt eſt apud Athenæum, pro potu vſi ſunt Græci, deduxit. Alij à BRVTIIS Italiæ, quos Βρέττιους Græci dixêrunt.

Hæ ſunt omnes (quòd ſciam) quæ de Britanniæ nomine nualuere diuinationes. Sed vt in hac re exterorum commenta non poſſumus non riſu excipere, ita noſtratium non admodum probamus. Nam præterquam quòd abſurdum ſit huius nominis rationem ex aliena lingua petere; Lætum conſpirans omnium meliorum hiſtoricorum conſenſus refellit, qui docent illos Galliæ Britones hinc demigraſſe & nomé ſecũ detuliſſe. Britannia item hoc nomine multis ſeculis floruit, antè Daniæ & Prutenię nomina enata. Quid Britanniæ cum Hiſpanorum *Bretta*? quod dubito an ſit Hiſpanicum, & cur magis hæc inſula ſic dicatur, quàm quæuis alia terra? *Brithin* in vſu noſtris fuiſſe vix doceri poſſit, & genti noſtræ à Græcorum potu nomen facere ridiculum. Brutios verò Italiæ qui Βρέττιοι dicti erant à Lucanis, teſte Strabone, quaſi transfugæ, in Britanniam transfugiſſe nunquam probari poterit. Quod ad noſtratium verò coniecturas attinet, Eliottæ Πρυτανεῖα haud probabile videtur, cum fuerit illud peculiare Athenienſium vocabulum, & Græci hanc inſulã Βρεττανίδα, non Πρυτανεῖδα dixerint. Lhuiddi *Prid-Cain* pro Britannia, tùm altiùs repetita, tùm duriuſculè deducta videtur, vt taceam *Cain* illud ex Latinorum *Candido* in prouincialem Britannorum linguam ſubrepſiſſe. Illam autem de Bruto hiſtoriolam, quam ſuffulcire valdè velim, conuellere planè non auſim; illud enim eſſet Χεφρολαμβάνειν & in præoccupatis, vel hiſtoria, vel fabella animis, vix veritati locum fore videmus. Hoc tamen admonere liceat, Bruti illius nomen non priùs mundo auditum, quàm

barbaro seculo, inter densissimas ignorantiæ nubes, Hunibaldus ineptus scriptor Francionem Troianũ Priami regis filiũ Franciç gentis fuisse conditorẽ fabulatus fuisset. Cum enim nostri Francos vicinos à Troianis genus ducere accepissent, deforme existimârunt ab ijs origine superari, quos virtute æquarent; Galfredus itaque quidam Monumethensis Brutum istum origine etiam Troianum quasi Britannicæ gentis authorem, antè annos plùs minùs quadringentos, Britannis nostris primus, vt multi sentiunt, progenuit. Anteà verò homo planè nemo de Bruto illo, quòd vsplam legi, meminerit. Sub id quoque tempus Scotine in postremis consistere viderentur, Scotam Pharaonis Ægyptij filiam suæ nationis conditricem ementiti sunt. Tunc etiam Hibernis suum Hiberum, Danis suum Danum, Brabantijs suum Brabonem, Gothis suum Gothum, Saxonibus suum Saxonem, quasi gentium authores, homines quidam ingenio & otio intemperanter abusi, affinxerunt. Sed cùm nostrâ ætate, quæ è fatalibus illis ignorantiæ tenebris emersit, Franci suo Francioni tanquam emẽtito patri renunciauerint, Scoti sanioris iudicij suam Scotam reiecerint, Hiberum etiam, Danum, Brabonem, & eius farinæ cæteros vmbratiles heroas veritas ipsa fugauerit, cur Britanni suo Bruto adhæreseant doceant alij, ego verò nihil video, quomodo illum suffulciam, quem Viues, Polidorus, Bodinus, & alij magno iudicio viri coniunctis sententijs denegant, & ex nostratibus quàmplurimi eruditi, vt suppositititium non agnoscunt. Inter quos vnus Iohannes de **Wheathamsted**, abbas S. Albani, vir summi iudicij, instar omnium erit, qui olim hac de re in suo Granario sic scripsit. *Iuxta historias alias quibus quorundam iudicio, maior adhibenda est fides, totus processus de Bruto isto, poeticus est, potiùs quàm historicus, opinatiusque magis propter causas varias, quàm realis, tùm primò quia nec de interfectione patris, nec de generatione, aut de abdicatione, prolis sit alicubi mentio, in historijs apud Rom. tùm secundo, quia Ascanius iuxta varios, nullum talem filium genuit, qui Siluius proprio nomine dictus erat. Solùm enim secundum filium genuit vnicum videlicet, Iulum à quo posteriùs familia Iulia simpsit suum ortum, &c. Tertióque Siluius posthumus de quo forsan intelligit Galfredus, AEneæ ex vxore Lauinia filius fuerat, filiumque AEneam generans in anno sui regiminis* 38. *morte natu-*

rali

...all vitæ stadium consumebat, non igitur vt volant varij, ex Bruto ...lio Siluij regnum quod jam vocatur Angliæ, dudum dicta erat Bri...annia. Est igitur secundum illos, opus vanitatis, & satis plenum ...diculi vendicare dignitatem sanguinis, & carere vendicationis ...probabili fundamento, Alij Galfredi ineptias, & delicias in hi-storiâ istâ excutiunt, totamque ex absonis, & absurdis con-farcinatam persuadere volunt, alij obseruant quomodo isti qui Brutum maximè admirantur, de suo Bruto æstuant, & fluctuant. Ille, vt inquiunt, qui Gildæ nomen, & personam induit, primùm Brutum hunc fuisse Consulem Roma-num, inde Siluij, & demum Hesticionis filium comminiscitur. Aliorum iudicio magis probabilem, & minùs humilem Britannorum originem reliquissent, si vel à Britone Cen-tauro, cuius meminit Higinus, genus ementiti fuissent, vel à Bretano illo, ex cuius filia Celtice, Parthenius Nicæus author inprimis vetustus, Herculem Celtum Celtarum pa-trem suscepisse prodit, & à quo Britanniam deducit Hesi-chius. Quod igitur ad nominis notionem, & primorum in-colarum originem attinet, haud quisque facilè certum nar-rauerit, cùm Cæsaris & Taciti ætate, vt inter barbaros, hoc minimè compertum, & indigenas interiora tenuisse credi-tum fuerit. Nos tamen bona cum lectoris venia, qui primi illi incolæ fuerint, licèt in vltimo vetustatis recessu lateant, quoad poterimus, inuestigabimus. Illis enim inuentis fœli-ciùs, & faciliùs nominis rationem, vt speramus, expisca-bimur.

Vt verò altiùs rem repetamus, & Cæsarem cum Diodo-ro omittamus, qui Britannos αὐτοχθόνας fuisse voluerunt, hominésque blitarum, & fungorum instar è terra, in prin-cipio germinasse suspicati sunt. Ex sacra Mosis historia do-cemur, à diluuio tres Noachi filios, Sem, Cham, & Iaphet, numerosiore prole adauctos, ab Armeniæ montibus, vbi arca hæserat, in diuersos terræ cardines secessisse, & per or-bis vastitatem gentes propagasse. Ad nostram etiam insu-lam, disseminatis paulatim familijs, ex eorum posteris quosdam peruenisse cùm ipsa ratio, tùm Theophili Antio-cheni authoritas comprobat. *Cùm,* inquit ille, *priscis tempori-bus pauci forent homines in Arabia & Chaldæa, post linguarum di-uisionem aucti & multiplicati paulatim sunt: hinc quidam abiê-runt versus Orientem, quidam concessêre ad partes Asiæ: cæteris*

nentis, alij porrò profecti sunt ad Septentrionem sedes quæsituri, nec prius desierant terram vbique occupare, quàm etiam ad Britannias in Arctois climatibus accesserint. Nec minùs disertè hoc docet ipse Moses, cùm scribat à Iapheti posteris insulas gentium in regionibus suis diuisas fuisse. Insulæ gentium Theologis vocantur, quæ sunt remotissimæ, & Wolphgangus Musculus non infimi ordinis Theologus, existimat gentes & familias, quæ à Iaphero profluxerunt, primùm occupasse insulas Europæ, quales sunt inquit ille, Anglia, Sicilia, &c. Iapheto autem huic & eius proli Europam cessisse præter Theologos, etiam Iosephus alijque meminerunt, & in Europæis illam Noachi benedictionem *Dilatet Deus Iapheth & habites in tabernaculis Sem, sitque Chanaan seruus eius* Genesis 9. adimpletam vidimus. Europa enim victoris omnium gentium populi, vt inquit Plinius, altrix, de reliquis orbis partibus, quæ Semo & Chamo obtigerunt, non semel triumphauit, & Iapheti prosapia in hac parte longè latèque se diffudit. Eius etenim filij *Magog* Massagetas, *Iauan* Ionas, *Thubal* Hispanos, *Mesech* Moschos procreauit. *Gomer* verò filius natu maximus *Gomeris*, qui postea *Cimbri* & *Cimerij* dicti, in his vltimis Europæ finibus & originem dedit, & nomen imposuit. *Cimbrorum* enim siue *Cimeriorum* nomen hanc orbis partem quodammodo oppleuit, nec solùm in Germaniâ, sed etiam in Galliâ latissimè patuit. *Qui nunc sunt Galli*, vt habet Iosephus, & Zonaras, *Gomari, Gomerai, & Gomeritæ à Gomero vocabantur.* Ab his Galliæ *Gomaris*, siue *Gomeris* Britannos nostros originem duxisse [illegible] nomen in originis argumentum detulisse semper existi[illegible]; ipsumque proprium, & peculiare Britannorum nomen idem persuasit. Ipsi enim se *Kumero*, & *Kumeri*, mulierem Britannicam *Kumeraes*, & linguam *Kumeraec* appellitant, nec alia agnoscunt illi nomina, licèt ex his scioli quidam *Cambros*, & *Cambriam* procuderint. Et vnde quæso hæc nomina profluxisse existimemus, quàm à Gomero illo, & *Gomaris* in proximâ Galliâ? quæ priscorum Gomerorum sedes? Germanos ab Aschenaz, Turcas à Togorma Gomori filijs prognatos credunt eruditi, quòd hi *Togormath*, illi *Aschenaz* hodie Iudæis vocentur. *Thraces, Iones, Riphæos, Moschos*, &c. à Thirax, Iauan, Riphat, & Moschi orinndos nemo inficiatur, propterea quòd nomina non discrepant; *Aethiopas* item à Chus, *Aegyptios*

ptios à Misraim Chami filijs proseminatos fuisse, quòd ijs-
m nominibus, suâ ipsorum linguâ vocentur, nemo non
etur. Cur ergo non fateamur Britannos, siue Cumeros
stros ipsissimos esse Gomeri posteros, & à Gomero no-
natos. Nomen enim optimè consonat, & in confesso est
os extremos Europæ fines insedisse. Quòd etiam ipsum
omeri nomen non temerè, sed diuinitus datum innuit,
mer etenim linguâ sanctâ *Finiens* interpretatur. Nec quis *Ph. Melanc-thon.*
trahendi studio nostris Cumeris, siue Cimbris obijciat
òd Cimbros linguâ Gallicâ latrones dici Sextus Pom-
ius scripserit. Licèt enim Cimbri, inter quos, & nostros
imeros fuisse probabile est, in illa συμπῶ mundi ætate,
a fortitudo bellica excelluit, ab his Europæ finibus erra-
ndi, vt author est Possidonius, ad Paludem vsque Mœo-
lem latrocinando militiam agitarint: non tamen *Cimber*
agis latronem significat, quàm Ægyptius superstitiosum,
haldæus Astrologum, & Sibarita delicatulum. Sed quia
les fuerunt illæ nationes, de earum nomine, qui tales
at vocantur, & in hoc iuxtà mecum sentit eruditionis lu-
en Iosephus Scaliger. Hæc mea est de Britannorum ortu
ntentia, & hic ortus à Gomero, & è Galliâ, quàm à Bruto,
Troia grauior, antiquior, & verior videtur. Imò ad verita-
m propendere, nostrósque Britannos veram esse Gallo-
m propaginem, è nomine, situ, religione, moribus, & lin-
a comprobabo, quibus omnibus antiquissimi Galli, &
itanni quasi communione quadam coniuncti fuerunt,
oc vt probem, liceat mihi queso, cum bona lectoris ve-
a, liberiùs paulatim exspatiari.

De nomine verò, cùm superiùs dictum sit, hoc solum- *Nomen.*
odò repetam, quòd, vt prisci Galli *Gomerei*, *Gomeritæ*, &
ontractè *Cimbri*, sic etiam Britanni nostri *Cumeri*, & *Kimbri*
cuntur. Gallos autem Gomeros dictos fuisse Iosephus & *De Prou. Consul.*
onaras, vt dixi, comprobant, Cimbros etiam appellatos
isse è Cicerone & Appiano colligi possit; Barbaros quos
larius oppressit, Cicero planè Gallos vocat, *C. Marius* in-
uit, *influentes in Italiam Gallorum copias repressit*. At historici
mnes Cimbros fuisse contestantur, loricaque BELEI re-
s illorum ad aquas Sextias, vbi Marius illos fudit, effossa *Forcatulus ex Gall. annal.*
oc docuit, peregrinis enim literis inscripta erat, BELEOS
IMBROS. Qui Delphos item Græcia, duce Brenno di- 1235.

ripuerunt,

ripuerunt, Gallos fuisse vna voce, & mente scriptores co
sentiunt omnes; hos tamen Cimbros vocatos fuisse test
tur in Illyricis Appianus. *Celtæ siue Galli*, inquit, *quos Cimb*
vocant. Nequehic in partem vocabo Lucanum, qui perc
sorem ad Marij cædem immissum *Cimbrum* vocat, que
Liuius, & alij *Gallum* fuisse asserunt, nec Reinerum Reine
cium adducam, qui ex Plutarchi Sertorio Gallos & Cim
bros eadem lingua vsos constanter affirmat.

Situs.

Cùm igitur antiquissimo nomine hæ gentes conuen
rint, vnde hoc nomen in hanc insulam enauigauit, nisi cu
primis incolis è vicinâ Galliâ exiguo diuortio seperat
Non enim simul, & semel orbis cultus, sed regiones, qu
Armeniæ montibus propriores sunt, priùs habitatas fui
fatendum est, vtpote Asiam minorem, & Græciam ante
taliam, Italiam ante Galliam, & Galliam ante Britanniam

Erasmus Michaelius de re nautica.

Quâ in re suauissima est consideratio, summum condi
rem ita regiones coniunxisse, & insulas sparsisse, vt int
nullas tantum interiectum sit interuallum, quin, quæ m
ximè distat è vicinâ aliqua conspici possit, & quasi oc
signari. Nec alio consilio hoc factum, nisi vt gentes ci
exundarent, cernerent, quò se exonerent, donec orbis t
rarum vniuersitas, incolis ad conditoris gloriam comp
retur. Par igitur est vt credamus *Gomeros* antiquos, vel
alijs insequentibus protrusos, vel multitudinis minuend
causa eiectos, vel vlteriora videndi innato mortalibus fi
dio incensos, in hanc insulam, quam è continente despic
poterant, primùm transmisisse, nec aliunde Britannor
incunabula accersunt scriptores. *Britanniæ pars interior*, i
quit Cæsar, *ab ijs incolitur, quos natos in insula ipsi memoriæ p*
ditum dicunt; maritima pars ab ijs qui belli inferendi causa ex B
gio Galliæ transierunt. Tacitus item in vniuersum (inquit) *æs*
manti Gallos vicinum Britanniæ solum occupasse credibile est. B
da etiam inter omnes nostros scriptores veritatis amicu
Inprimis, inquit, *hæc insula Britones solùm, à quibus nomen acc*
pit, incolas habuit, qui de tractu Armoricano, vt fertur, Britanni
aduecti, australes sibi partes illius vendicârunt. Armoricanu
tractum vocat ille maritimas Galliæ regiones insulæ no
stræ oppositas. In rem etiam præsentem facere videtu
quòd Cæsar memorat sua memoria Diuitiacum Gallu
tùm magnam partem Galliæ, tùm etiam Britanniæ impe
rium

um obtinuisse.

Eadem etiam religio vtrique genti colebatur. *Apud Bri-* *Religio.*
nnos, inquit Tacitus, *Gallorum sacra deprehendas superstitio-*
ni persuasione. Galli detestabili sacrorum ritu, inquit Solinus,
non ad honorem, sed potiùs iniuriam religionis, humanis litabant sa-
cris. Idem Britannos feciſſe præter alios, author eſt in Ne-
rone, Dio Caſſius. Vtramque gentem ſuos Druidas habu- *Druidæ.*
isse Cæſar & Tacitus authores ſunt locupletiſſimi. Hi ſapi-
entiæ erant magiſtri, ſacrificia publica & priuata procura-
bant, religiones interpretabantur, de controuerſijs conſti-
uebant, animas non interire docebant, multa præterea de
syderibus, eorum motu, de mundo, & terrarum magnitudi-
ne, &c. iuuentuti tradebant, quæ non fas exiſtimarunt lite-
ris mandare. De quibus ſi plura deſideras, ad Cæſarem,
Plinium, Lactantium, Euſebium in præparatione Euange-
lica, & Pſeudoplauti Aululariam remittimus. Quocunque
nomine, hi ſuis Celtis, & Britannis innotuerint, mihi per-
ſpiciſſimum eſt hoc Druidum nomen à Græco fonte ſcili-
cet Δρῦς, i. robur, ſiue quercus, profluxiſſe, non ſolùm quòd
nullum è robore nihil illis fuerit ſacratius, vnde Ouidius,

Ad viſcum Druidæ, Druidæ clamare ſolebant,

atique qui roborum lucos incolerent, nec vlla ſacra ſine ea
quonde conficerent, verumetiam quòd Diodorus Siculus
vocibus Gallorum ſacerdotes eodem ſenſu *ναϊγιδας* vocarit,
quod vocabulum quercus, ſiue robora ſonare ſciunt omnes,
qui Græcè ſciunt. Cæterùm ab his Druidibus videatur,
quòd Saxones noſtri, vt apud Alfricum legimus, Magum
ΟΡΥ ſua lingua vocarint. *Bardos* item inter ſuos religioſos *Bardi.*
habuerunt Galli, qui fortium virorum illuſtrium facta verſi-
bus compoſita lyræ modulis cantitarunt. Eoſdem etiam e-
odem nomine, etiamnum Britanni noſtri habent, *Bard* e-
nim indigitant; qui præterquam quòd eo munere fungun-
tur, etiam pertexendis Genealogijs operam inprimis ſtu-
diosè nauant. An verò Britanni, vt Galli, ſe à Dite patre
progenatos crediderint proditum non eſt, quòd eam ob cau-
ſam, ſpatia omnis temporis non numero dierum, ſed nocti-
um finierint Galli, vt noctem dies ſubſequatur: idem planè
obſeruarint noſtri Britanni, quod enim Latini ſeptima-
nam, & duas ſeptimanas dicunt, illi *Wythnos*, i. octo noctes,
& *Pethefnos*, i. ſedecem noctes appellant.

Reipub.

Reſpub. Reipub. formam etiam eandem vtraque gens ſibi d
ſcripſiſſe videtur. Non enim vnius imperij regebantur, ſ
vt Gallia, ſic quoque Britannia plures reges habuit. Vtq
Galli in rebus difficilioribus publicum gentis concilium
gerunt, & vnum imperatorem deſignârunt: idem Brita
nos præſtitiſſe ex his Cæſaris verbis elici poſſit. *Summa i
perij belli q, adminiſtrandi communi conſilio permiſſa eſt Caſſiu
launo.*

Mores. Nec diſſimiles moribus, & inſtitutis hæ gentes fueran
nam, vt taceam vtramque gentem bellicoſiſſimam fuiſſ
cædis auidiſſimam, ad conſerenda prælia, depoſcendáq
pericula eandem audaciam, quod ex Strabone, Tacito, D
one, Herodiano, & alijs conſtat. *Moribus*, inquit Strabo, p
zim Gallis ſimiles ſunt Britanni, & ſtatim ſcribit *inſtar Gallor
quorundam in bellis gerendis ſunt vt plurimùm immanes.*

Britannorum ædificia ferè Gallicis conſimilia, & ſylu
circundata fuiſſe docet cum Cęſare Strabo.

Britannos dimicaſſe Gallicè armatos prodit Mela.
Gallos & Britannos in medio digito vſos fuiſſe annulo, a
thor eſt Plinius.

In more fuit vtrique genti, in bello ita aciem per nati
ones ſtruere, vt diſcreta virtus clariùs eluceſceret. H
Gallos feciſſe his verbis teſtatur Cæſar. *Galli diſtributi in c
uitates vada obtinebant.* Quod de Britannis ſic confirmat T
citus in prælio Caratacı. *Caterua nationum pro munimentis c
ſtiterant.*

Galli, inquit Strabo, *ingenio docili, & ad doctrinam prom
fuere*, nec minùs Britanni, quorum ingenia Gallorum ſtu
dijs anteferebat apud Tacitum Agricola.

Mente candida & ſimplici fuiſſe Gallos tradit Strabo
quod Tacitus de Britannis innuere videtur, cùm ſcribat i
los delectum, tributa, & iniuncta imperij munera impig
obire, ſi iniuriæ abſint.

Mobilitate & animi leuitate nouis imperijs ſtuduiſſ
Gallos refert Cæſar; Britannos ſimiliter factionibus, & ſtu
dijs trahebantur, inquit Tacitus.

Ex hac Gallorum mobilitate, quam infirmitatem hone
ſtiùs Cæſar vocat, credulitas tanta in eorum animos irrep
ſit, vt Gallica credulitas in prouerbium ceſſerit, & Poet
cecinerit,

E

Et tumidus Galla credulitate fruar.

ecdum in ea Britanni noſtri degenerârint, qui vel Mile-
s fabulis auidam aurem admouent,& ineptiſſimis vatici-
js ſuperſtitioſa vel ſpe, vel ſollicitudine ſtatim credunt.
Gallos propinquis quos violatos viderint maximè indo-
iſſe legitur apud Strabonem. Eandem ſympathiã noſtris
ritannis ineſſe, notius eſt quàm dici poſſit,& vulgò canti-
tum.

Galli,vt eſt apud Cæſarem,vti quiſque genere copijſque
mpliſſimus, ita plurimos circum ſe ambactos, i.ſeruos &
ientes habuerunt, hanc vnam gratiam, potentiámque
ouerunt.Nec aliam hodie nobiles noſtri Britanni gratiam
ouerunt,à quibus,vt exiſtimatur, Angli tanta affectanti-
m famulorum agmina ſecum trahere didicerunt; qua in
Europęis omnibus longè antecellunt.

Galli,vt teſtis eſt Strabo,aureos torques collo geſſerunt,
ec alibi hodie illud ornamentum magis eſt in vſu,quàm in
ac inſula,& apud noſtros Britannos.

Gallos comas aluiſſe, memorat idem Strabo, & Britan-
os promiſſo fuiſſe capillo teſtatur Cæſar. Apud plures ex-
t authores Gallos veſtimentis quibuſdam vſos fuiſſe,quæ
rachas patrio ſermone dixerunt, hæc & noſtris Britannis
ommunia fuiſſe docet Martialis verſiculus,

Quàm veteres Brachæ Britonis pauperis.

lia attexerem quibus hę gentes inter ſe conuenêrunt,ſed
lud mihi perplacet.Omnia modicè & intra modum; & in-
rmius forſitan videatur, quod hinc ducitur argumentum.

Lingua.

Nunc ad linguam ventum eſt,in qua maximum eſt huius
iſputationis firmamentum, & certiſſimum originis genti-
m argumentum. Qui enim linguæ ſocietate coniuncti
unt, originis etiam communione fuiſſe coniunctos homo
pinor nemo inficiabitur. Quod ſi omnes omnium hiſtorię
ntercidiſſent, & nemo literis prodidiſſet nos Anglos è
Germanis,genuinos Scotos ex Hibernis, Britones Armo-
icanos à noſtris Britannis prognatos fuiſſe, ipſarum lin-
uarum communitas hoc facilè euinceret, imò faciliùs,
uàm vel grauiſſimorum hiſtoricorum authoritas. Si igitur
riſcos Gallos, & noſtros Britannos eâdem vſos fuiſſe lin-
ua docuero,eiuſdem etiam originis fuiſſe, vt fateamur,ip-
a vis veritatis extorquebit. Nec moror quòd ipſos Gallos

lingua

lingua discretos scripserit Cæsar, Dialecto tantùm discr
passe docet Strabo. *Eadem*, inquit, *nõ vsquequaq; lingua, om*
sed paululùm variata. Cæterùm veterum Gallorum lingua
eandem cum Britannica fuisse (nisi fortè Dialecti varie
te) docet ipse Cæsar, qui scribit moris fuisse, vt Galli, q
Druidum disciplinam diligentiùs cognoscere vellent,
Britanniam ad nostros Druidas proficiscerentur. Cùm a
tem illi libris nullis vterentur, consentaneum est eos e
dem, quo Galli, vsos fuisse in docendo sermone. Quod Co
nelius Tacitus disertiùs affirmat. *Britannorum*, inquit ille,
Gallorum sermo haud multùm diuersus. Vnde in hanc opini
nem concesserunt Beatus Rhenanus, Gesnerus, Hott
mannus, Petrus Daniel, Picardus, & omnes qui veteran
antiquitati litarunt, prẽter pauculos, qui Gallos Germa
cè loquutos volunt, & contendunt. Sed ne quis hac in
nobis puluerem ob oculos spargat, ex authoribus quæ po
sumus, veterum Gallorum verba, tanquam tabulas e na
fragio (cùm ea lingua obliuionis fluctibus iam submerg
tur) colligamus, & conferamus. Plurima enim non ægrè
violenter, sed facillimè, & nullâ ferè conuersione, cum n
stris Britannicis & sono & sensu consonare videbimus.

Diuona. *Diuona* Deorum fontem Gallica lingua significasse a
thor est Ausonius in illo versu.

Diuona Celtarum lingua fons addite Diuis.

Deum vero *Dyw* & fontem *Vonan* vocant Britanni nost
ex quibus coalescit *Diuonan* & Latinâ analogia metri gr
Taranis. tia *Diuona*.

Iouem, qui a tonitru Græcis Βροντᾶιος, & Latinis Tonan
sub *Taranis* nomine Gallis cultum fuisse non pauci script
res memorarunt. *Taran* autem Britannis tonare denot
qua etiam significatione Germani Iouem **Thonder** dixi
videntur. Diem enim Iouis **Thonderdach**, id est, Tonan
tis diem vocant.

Hem. Deum alium habuerunt Galli *Hesum* Lucano, *Heum* La
ctantio dictum, Anubim latrantem author Quæroli voc
uit, quòd caninâ forma pingeretur, & *Hnath* canem Br
tannis nostris significat.

Teutates. Mercurium sub *Teutatis* nomine Gallos vt artium inue
torem, & itinerum ducem coluisse certissimum est, & *Di*
taith itineris Deum Britannicè sonat. De his tribus Gall
rum

m Dijs, tres habe, si placet Lucani versiculos, *Lib. 1.*

Et quibus immitis placatur sanguine diro
Teutates, horrénsq; feris altaribus Hesus,
Et Taranis, Scythicæ non mitior ara Dianæ.

Dusij. æmonas incubos à Gallis *Dusios* nuncupatos fuisse quia
iduè immunditiam illam peragant, authores sunt Diuus
ugustinus, & Isidorus: quod verò assiduum & diurnum
th Britannis etiamnum dicitur.

Scribit Pomponius Mela. Antistites cuiusdam Gallici
minis perpetua virginitate sanctas Galli *Senas* vocant. *Lenæ.*
nas, ego si ausim, legere malim. Virgines enim sacras,
as Moniales, & sanctimoniales nunc dicunt, Britanni vt
in antiquo Glossario *Leanes* vocarunt, vnde vetustissi-
um inter Britannos Monialium monasterium *Lean-mini-*
r, nunc **Lemster** dictum, nomen traxit.

Gessatæ. Galli, inquit Polibius milites conductitios *Gessatas* sua
guâ nominarunt; seruos verò conductitios *Guessin* Bri-
Gessi. nni nunc appellant.

Viri fortes, scribit Seruius, Gallis *Gessi* nominabantur, &
assdewr idẽ Britãnis sonat, quod latinis fortis & strenuus.

Caterua. Vt Phalanx Macedonum, sic *Caterua* propriè Gallorum
gio erat, vti videre est apud Vegetium. Nec hoc Britãnis
oleuit, qui bellum *Kad*, & belli robur quod in legione po-
um *Kaderne* vocitant, & *Caterna* in nonnullis Vegetij ex-
mplaribus concipitur.

Gessa. *Gessa* telum Gallicũ, hastam virilem interpretatur Ser-
us, cui affine Britannicũ *Cethilon* videtur, quod sudes præ-
as & semen bellicosum interpretatur Nennius.

Galli, quos Brennus in Græciam duxit, equestris pug-
e institutionem, quæ ex tribus equis constabat, patriâ *Trimarcia.*
ce, inquit Pausannias, *Trimarciam* nominarunt, equum
im *Marcam* appellarunt: quod purum putum Britanni-
m est eâdem significatione.

Thireos. Eodem libro prodit Pausannias, Gallos scuta patria *Thi-*
s vocasse, quæ hodiè etiam *Tarian* Britanni nominant.

Cæsar in Ephemeridibus suis scripsit, vt est apud Seruii
. Cum ab hoste in Gallia raptus equo eius portaretur
matus, occurrit quidam de hostibus qui eum nosset, &
ultans ait, *Cetos Cæsar*, quod Gallorum lingua Dimitte *Cetos.*
nificat, & *Geduch* idem Britannicè denotat.

Rheda

Rheda. *Rheda* Gallorum vocabulum, inquit Quintilianus, e
dem est significationis, cuius apud Latinos Caruca, id
currus. Hoc Britannica lingua nunc non agnoscit; in
tamen Britannis fuisse *Rhediad* pro cursu, *Rhedec* currere
Rhedecfa curriculum demonstrant, quæ ex eadem esse
Rheda traduce, non est cur quispiam dubitet. Nec ab
dum erit *Eporediam* Salassorum ciuitatem hinc deduce
quam sic dictam ab equorum domitoribus scribit Plini

Couinus. Aliud vehiculi genus vtríq; genti in vsu fuit, quod
vocabulo *Couinum*, eiúsq; aurigam *Couinarium* dixerunt,
sedum Cæsaris fuisse credam. Licèt verò hoc nomen
ipso vehiculo euanuerit, eius tamen primitiuum, vt ita
quar, apud Britannos remanet, quibus *Kowain*, in vehic
vehere significat.

Penninum. *Alpibus Penninis*, quæ Cæsari summæ sunt Alpes, nom
inditum scribit Liuius, non ab Annibale Pæno, sed ab
quem summo sacratum vertice *Penninum* montani G
nominârunt; *Pen* verò summitates montium etiam
Britannis vocantur, vndè *Pen-mon maur*, *Pendle*, & *Pe*
gent montes apud nos æditissimi nomen inuenêrunt,
aliundè nomen est Italiæ Apennino.

Armorica. Ciuitates Galliæ, quæ Oceanum attingunt, Aremor
Gallorum consuetudine appellari scribit Cęsar, quibus
Britanni eâdem voce eadem in re conspirant; *Ar-mor*
ad mare, vel supra mare illis significat.

Bachauda. Diocletiano imperante, tumultum Rusticani in G
concitarunt, factioníq; suæ *Baucadærum* nomen impo
runt, & *Beichiad* Britannis subulci, rusticíq; nominantur.

Bracha. Brachas communes fuisse Gallorum & Britannorú
stes antè docuimus, vestes intonsas varijq; coloris Dio
rus Siculus vocat, vestes autem squallidas & laceras
nunc appellant Britanni.

Bardocucullus. *Bardocucullum* Bardorum Gallicorum fuisse, ex Mart
& alijs docemur: vt vero *Bard*, sic etiam altera verbi
integra Britannis manet, quibus pallium *Cucull* dicitur.

Brance. Galliæ, inquit Plinius, suum genus farris dedere, q
illi *Brance* vocant, apud nos fandalum nitidissimi gen
Apud Britãnos item candidissimi grani far, *Guinenh*
nominatur, & in Norfolcia apud nos **Branke**.

Pempedula. Quæ Græcis *Pentaphyllon* a quinq; folijs, *Pempe*
G

Gallis dictam docet Apuleius. *Pempt* autem Britannis, quinque, & *Deilen* folium denotat.

Vt *Pempt* quinque, sic *Petor* quatuor, Gallis designasse è festo discimus, qui *Petoritum* Gallicum fuisse vehiculum à quatuor rotis sic dictũ tradit, & quatuor vox *Pedar* quatuor Britannis significat. Inter instrumenta lignaria Canteriũ quod nobis a Leauer, *Guuiam* Gallicè dictum, scribit Isidorus, & nunc *Gwif* Britannicè dicitur. *Betullam* quam nos Birch vocamus, Gallicam arborem vocat Plinius. Britannicam etiam iam vocaret: in Britannia enim lætissimè provenit, & *Bedu*, Britannicè nominatur.

Petoritum.

Guuia.

Betulla.

Sic, ne omnia consecter, apud Dioscoridem, quæ Latinis silix, Gallis *Ratis*, Britannis *Redin*. Quæ Latinis Sambucus, Gallis *Scouies*, Britannis *Iscaw*. Quæ Italis *Serratula*, Gallis *Vetonica*, Britannis & nobis *Betany*. Quæ apud Plinium Latinis terræ adeps, Gallis *Marga*, Britannis *Marle*. Quæ Latinis candida Marga, Gallis *Gliscomarga*, Britãnis *Gluysmarl* ici potuit. *Gluys* enim illis splendidum sonat. Quæ Latinis cellula tripes, Gallis *Tripetia* apud Sulpitium Seuerum, Britannis *Tribet*. Quod Latinis centum pedes, Gallis *Cantetum* apud Columellam, Britannis *Cantroed*. Quod Latinis suis rostrum, Gallis apud Suetonium *Becco*, Britannis *Pic*. Nec Goropij insaniam insanirem, si reuocarem *Galbam* Suetonij pro prępingui, ad *Galluus* Britannicum, quod prærandem significat. *Bulgam* Verrij Flacci pro sacco scorteo, ad *Buisiet* Britannicum, *Soldurios* Cęsaris pro deuotis hominibus ad *Sowdiwr*. *Planarat* Plinij, pro aratro ad *Arat*, quod aratrum significat. *Taxeam* Isidori pro lardo ad *Tew*. *Zithum* Diodori Siculi ad *Sider*. *Cerusiam* ad *Keirch*. i. auenam, è qua potum illum Britanni multis in locis conficiunt.

Ratis.

Scouies.

Vetonica.

Marga.

Gliscomarga.

Tripetia.

Candetum.

Becco.

Galba.

Bulga.

Soldurij.

Planarat.

Taxea.

Zithum.

Cerusia.

Hæc omnia Gallorum veterum fuisse verba, ex authoritus illis constat, & vides quàm appositè, & sono & sensu cum nostris Britannicis conueniant. Nec necesse est, locorum nomina prosequi, quæ apud vtramque gentem terminatione conspirarunt, scilicet in *Duno*, *Briua*, *Duro*, *Mago*, &c.

Vicissim nominum quorundam Gallicorum ratio ita commodè possit ex Britannica nostra lingua reddi, consentiente rei natura, vt vel à Britannis imposita, vel Britannos Gallicè loquutos fuisse necessariò fateamur. Sed sufficiat vnum & alterum in medium adferre.

Garumna. Nobiliſſimum Galliæ flumen *Garumnam* torrentiùs, quaſi exaſperatis vndis ferri notiſſimum eſt, vnde poeta validus Garumna, æquoreus, rapidus, & hoc *Garw* Britannicè deſignat.

Arar. Flumen *Arar* incredibili lenitate fluit, ita vt oculis in tram partem fluat, iudicari non poſſit, hinc apud Poetas A raris tardior, & lentus Arar; *Ara* verò Britannis lentum, tardum ſignificat.

Rhodanus, cui Arar ſe infert, præ rapida celeritate decu rit, vnde incitus, celer & præceps dicitur, quod à *Rhedec* qu celeriter currendi ſignificationem habet, non multùm a ſonat.

Ad littus Galliæ Narbonenſis, vbi Herculem, & Albi nem concertaſſe fabulantur, lapides adeò multi paſſim, latè iacent, vt lapides pluiſſe credas, vnde *littus lapideum*, *campus lapideus* ab authoribus nuncupatur, Gallis hodiè *Craux* dicitur, nominis rationem neſciunt, at lapides *Cr* Britannica lingua nominantur.

Qui maritimam Galliæ regionem nobis proximam lim inſederunt *Morini* ſua lingua dicebantur: & mare M Britannicè vocatur, vnde illud profluxiſſe videtur. Man mos enim *Morinwyr* appellant. Rurſus, vt nullus in hac ſcrupulus relinquatur, cùm conſtet recentem lingua Gallicam Latinæ & Germanicæ ita eſſe propaginem, vt ea tamen plurima è veteri Gallica ſuperſint: accêpi ab lis qui vtriuſque linguæ periti ſunt, plurima ex illis Galli dictionibus, quę nec ad Latinam nec Germanicam origi referri poſſint, & proinde ex antiqua Gallica videant arctiſſima affinitate Britannica attingere, exempli grat Galli hodie *Guerir*, Britanni *Guerif*, pro ſanare, Galli *Gua* Britanni *Gwain*, pro vagina, Galli *Derechef*, Britanni *Derch* pro denuò, Galli *Camus*, Britanni *Camu*, pro incuruo, G *Bateau*, Britanni *Bad* pro cimba. Galli *Gourmond* pro nimi edace, Britanni *Gormod*, pro nimis, vel ſuprà modum. G *Baſton*, Britanni *Paſtwn*, pro baculo, Galli *Accabler*, Britan *Cablu*, pro opprimere vſurpant, & id genus alia, quæ lect fortaſſe minùs ſapiant. Hinc concludi poſſit, Gallos ve res & Britannos eâdem vſos fuiſſe lingua, & ex neceſſa conſecutione Britannorum originem ad Gallos refer dam. Fatędũ einm eſt Galliam, vt iam diximus, priùs ha tata

tatam, vtpote Armeniæ propiorem.

Sin autem Britanni noſtri, velit, nolit veritas, origine Troiani eſſe velint, me ſanè repugnantem non habebunt, per Gallos tamen ſe commodiſſimè, vt mihi videtur Troianis imputabunt. *Aiunt enim quidam*, vt eſt apud Ammianum, *Gallos poſt excidium Troiæ fugitantes, Galliam tunc vacuam occupaſſe*. In hac verò linguarum conſideratione non poſſumus non maximè admirari, & prędicare diuinam ſummi creatoris benignitatem in noſtros Britannos antiqui Gomeri poſteros, qui quamuis à Romanis, Saxonibus, & Normannis deuicti & triumphati fuerint: auitum tamen nomen, & primigeniam linguam ſartam tectam hactenus conſeruârint; quamuis eam latis legibus abolere ſtuduerint Normanni. Vt non ab re reſpondiſſe videatur nobilis ſenex Britannus, qui ab Henrico II. Anglorum rege interrogatus, quid ſibi videretur de viribus Britannorum, & regio in eos apparatu, *Grauari*, inquit, *plurimáque ex parte deſtrui, vel debilitari, veſtris, Rex, aliorumque viribus, nunc vt olim, & pluriès gens ſta valebit. Ad plenum autem propter hominis iram, niſi & ira Dei incurreris, non delebitur. Nec alia, vt arbitror, gens quàm Cambri, nec alia lingua pro parte maiori in die diſtricti examinis coràm ſupremo iudice, quicquid de ampliori contingat, pro hoc terrarum angulo reſpondebit.* *Giraldus in Topographia Walliæ.*

At inquies, ſi *Cumero* ſit primæuum incolarum nomen, vnde *Albion*; vnde *Britannia* quæ ita inualuit, vt illi quodammodo tenebras offuderit. Audi quæſo, quod mihi perſuaſiſſimum quia veriſſimum. Et res eædem variis poſſunt circumſtantijs conſiderari, variiſque adeò nominibus deſignari, vt docet in Cratylo Plato; & ſi recentia, & antiqua percurras ſingula, obſeruabis ſingulas gentes, diuerſis, ac ſæpe vſi ſint nominibus, ab alijs denominari. Sic, qui patria lingua, *Iſraelitæ, Aramæi, Chuſij, Celtæ, Arei*, vocabantur, à Græcis *Iudæi, Syri, AEthiopes, Galatæ, Perſæ*, nominantur. Sic qui ſeipſos ſua lingua Teutſch, *Numidæ*, & *Hellenas* vncuparunt, à Romanis *Germani, Mauri, Græci*, appellantur. Sic hodiè ne plura perſequar, qui ſuo ipſorum idiomate *Muſelmanni, Megari, Czechi, Beſermanni* dicuntur, ab Europeis omnibus *Turcæ, Hungari, Bohæmi*, & *Tartari*, nuncupantur. Eadem ratione iudicandum eſt, maiores noſtros, qui ſe *Cumero* dixerint, alia de cauſa, vel à ſe, vel ab alijs *Britones*

tones dictos fuisse, vnde Græci Βρεττανικας conflarunt, & qua per manus Romanis tradiderunt. Hoc posito, in insulæ no strę nomina nunc inquiramus.

Albion. De nomine *Albion* non multùm laboro, quod huic insu læ imposuerunt Græci ad differentiam, cùm circumuicin insulæ omnes Britannicæ vocarentur. A Græcorum eni vanitate, & fabulositate enatum videtur. Cùm enim illi taliam ab Hespero Atlantis filio Hesperiã, Galliam à Pol phemi, Gallatiam, &c. fabulosè dixerint: non possum n credere, quin hanc insulam ab Albione Neptuni filio Alb onem etiam fabulosè denominarint, quod Perottus Lilius Giraldus prodiderunt. Nisi quis malit ab ἄλφος ded cere, quod, teste Festo, album Græcis sonat, vnde & Alp appellatæ. Albicantibus enim rupibus, quas *mirificas* m Cicero vocat, coronatur, vndè in Antoninij Pij, & Seue nummis Britannia muliebri habitu, rupibus insidens fig ratur, & ipsis Britannis *Inis Wen*. i. insula alba indigitatu vt taceam Orpheum in Argonau insulam proximè H berniam siue Iernin, quæ necessariò sit hæc nostra, Λευκὴ χέρσον. i. albicantem terram dixisse, quam ante pauculos v sius νῆσον πυκνότατον pro λευκότατον vocasse videatur. Nec cur anxiè inquiramus qua de causa Britannia, *Insula Cæruli* in Parodia illa antiqua contra Ventidium Bassum dic tur, cùm circumfusa sit Oceano, qui Cærulus, & Cærul poetis vocatur, vnde de Britannia Claudianus.

Insula Cæruli.

cuius vestigia verrit.

Cærulus.

Sed de Britanniæ nomine & originatione valdè dub pro hominum ingenijs fluctuat veritas. Qua in re, vt mi meam interponere liceat sententiam, Britannis nostris pr fabor, vt linguis animisque faueant, vt dum cognoscere c piant, ignoscere velint, & non mihi intercludant eam via qua alij institerunt. i. vt aliunde quàm à Bruto repetam; mirum ex ipsa Britannica lingua, quæ vt minimè permis & longè vetustissima, ita huic negotio multum instrume ti allatura videtur. Linguæ enim antiquæ ad origines p scrutandas inprimis necessariæ censentur, & prima no na longo temporis situ obsoleta in Barbaris linguis, vt a tiquioribus, conseruari docet Plato. Quanquam verò rebus à memoria propter vetustatem remotis tanta offu

In Cratilo.

sit caligo, vt vota potiùs facienda, quàm veritas sperandà videatur; elaborabo tamen veritatem limare, & quod mei iudicij, sit quàm possum breuissimè, proferam, nemini quicquam præiudicati allaturus, sed si quis probabilius attulerit, libentissimo animo exosculaturus. Non enim in me ipso, magis quàm alio veritatem amo, complectárque quocunque videro. Primùm hoc mihi pro concesso, & probato, cum bona lectoris venia sumam, vetustos populos principio sua nomina habuisse, & ex illis posteà in analogiam deflexis Græcos, & Latinos nomina regionibus indidisse. vt planiùs dicam populos ante regiones nominibus insignitos, & à populis regiones denominatas fuisse. Quis neget *Iudæorum, Medorum, Persarum, Scytharum, Alamanorum, Gallorum, Getulorum, Saxonum, Anglorum, Scotorum, &c.* appellationes priùs extitisse, quàm *Iudæa, Media, Persia, Scythia, Alamannia, Gallia, Getulia, Saxonia, Anglia, Scotia, &c.* Et hæc vocabula ex illis superioribus enata quis non videt? A Samnitibus, Insubribus, & Belgis Liuium & Cæsarem ipsas regiones *Samnitium, Insubrium, & Belgium*, primùm nominasse legimus. A Francis Constantini maximi temporibus et in nûmis videre est, *Francia* primùm deducta, est & à Burgundis *Burgundiam* primus efformauit Sidonius Apollinaris. Eadem ratione necessariò credamus hanc nostram insulam Britanniam ab incolis denominatam fuisse quos *Brit*, vel *Brith* barbarè dictos fuisse persuadent nonnulla; Inprimis vetustissimus ille Sibillæ versus.

* Ἔσται ἐν Βρίτταις ἢ ἐν γαλλοις πολυχεύσις
Ὠκεανὸς καλεσθὲν πλησίμβροος αἵματι πολλῷ.

* *In Gallis auro locupletibus, atque Britannis, Oceanus multo resonabit sanguine plenus.*

Prætereà Martialis, Iuuenalis, Ausoniique authoritas, & inscriptiones veteres ab ipsis Britannis positæ, in quibus leguntur *Brito, Britones*, COH BRITON. ORDINIS BRITTON, & Romæ ad S. Mariam Rotundam NATIONE BRITTO. Ipsi etiam Saxones, Britones Bριτϒ sua lingua dixerunt, & Witichindus Saxo pro Britannis vbiq; *Britas* concipit, vt procul dubio *Brit* sit θεογόνυπον, vndè *Brito* educitur, & vndè lumen huic nomini Britanniæ exoriatur.

Quum verò gentes nomina ex eo inuenerint, quo reliquis vel præstarent, vel à reliquis internoscerentur, siue ro primi conditoris dignitate, vt *Iones* à Iauan, *Israelitæ*

ab Israele, *Chananæi*, à Chanan filio Chami, siue pro naturæ, morum, & studiorum ratione, vt *Iberi* Hebraica origine, quòd fossores, *Heneti* quòd vagabundi, *Nomades* quòd rei pecuariæ studerent, *Alamanni* & *Germani*, quòd viri strenui censerentur, *Franci* quod in libertatem se assererent, *Aethiopes*, quod atri essent, *Pannones*, quòd manicatis è panno vterentur tunicis, vt placet Dioni: cúmque nostrates, qui communi cum vicinis nomine, *Cimbri* & *Cumeri* dicerentur, nullam notam habuerint, qua internosci & secerni à finitimis meliùs poterant, quàm ritu illo corpora sua pingendi. Britannos enim se glasto (*Glasf* cæruleum etiamnum illis significat) depinxisse grauissimi quique authores Cæsar, Mela, Plinius, &c. doceant: quid si à depictis corporibus Britones dictos fuisse coniectarim? Qui quid enim depictum & coloratum *Brith* patria, & antiqua lingua appellat. Nec est cur quis hanc duriusculam aut absurdam esse Britonum etymologiam existimet, cùm quæ in etymis maximè requiruntur, & voces consonent, & nomen, tanquam rei imago, rem ipsam exprimat. *Brith* etenim & *Brit* optimè consonant, & *Brith* illud Britonibus denotat, quod Britones re ipsa erant .i. picti, depicti, infecti, colorati, vt Latini poetis dicuntur, & Ἀτολόωτοι vt Oppiano in Cynegeticorum primo nominantur. Vt interim taceam Britonem *Brithon* Britannicè in historijs dici. Aspirationis notam nihil moror, cùm Britanni quibus, vt inquit Chrysostomus, lingua erat sibila, aspirationibus gaudeant, quas Latini studiosè vitarint. Iam vt à Brith Brito, sic etiam Britannia vt mihi videtur promanauit. *Britannia*, inquit Isidorus, *à vocabulo suæ gentis cognominata est*. Cùm enim Græci vetustissimi (hi namque primi huius insulæ nomen sic conceperunt) vel pyraticam, vel mercaturam exercentes, disiunctissimas regiones, littora legendo, vt ait Eratosthenes, adierint, & hanc gentem vel ab ipsis incolis, vel à Gallis quibus vna eadémque lingua, Brith & Brithon appellari accepissent, illi ad Brith, Τανία addiderunt, Quod vt est in Glossarijs, Regionem Græcè significat, vnde Βριτανία, id est, Britonum regio, conflarunt, pro qua Βρεττανία perperàm scripserunt, sed rectiùs Lucretius & Cæsar *Britannia*, qui primi Latinorum eius meminerunt. Hanc rem ita se habere firmiùs credo, quòd spatiosissimo orbis terrarum theatro tri tantùm

Britones vnde dicti.

In Serm. Pentecost.

Tania.

Sic hodie Germani Landt *regionum nominibus adiungunt.*

antùm præter noſtram Britanniam, maiorum regionum nomina reperias, quæ in TANIA terminantur, & illæ quidem in Occidua hac orbis plaga MAVRITANIA videlicet, LVSITANIA, & AQVITANIA, quæ nomina Græcos feciſſe, & Latinis tradidiſſe minimè dubitò, vtpote qui has terras primi perluſtrauerint. A Mauris enim *Mauritaniam* quaſi Maurorum regionem fecerunt, quam indigenæ, teſte Strabone, Numidiam vocarunt, à Luſo Liberi filio *Luſitaniam* quaſi Luſi regionem, & *Aquitaniam* forſitan, vt Iuoni Carnotenſi videtur, ab aquis, quaſi ad aquas regionem, quo ſenſu, vt habet Plinius, priùs *Armorica*, id eſt, ad mare, dicebatur. Nec nouum eſt, vocabulum aliquod ex peregrino & Græco componi. *Componuntur*, inquit Quintilianus, *nomina aut ex noſtro & peregrino, vt Biclinium, contrà Epitogium, Anticato, aut ex duobus peregrinis, vt Epirrhedium*. Nec eſt cur Græcam hanc adiectionem TANIA miremur, cùm per omnia Europæ littora, & inſulas vſque ad hanc noſtram Græcos fuiſſe accolas exantiquiſſimis authoribus doceat B. Hieronymus in quæſtionibus ad Geneſim. *Legamus*, inquit, *Varronis de antiquitatibus libros, & Siſinnij Capitonis, & Græcum Phlegonta, cæteróſque eruditiſſimos viros, & videbimus pænè omnes inſulas, & totius orbis littora, terraſque mari vicinas, Græcis accolis occupatas: qui vt ſupra diximus, ab Amano & Tauro montibus omnia maritima loca vſque ad Oceanum poſſedêre Britannicum*. Hæc mea eſt de Britonum originatione ſententia, & de Britanniæ nomine, ſiue error, ſiue coniectura, cui, ſi à vero aliena ſit, vtinam veritas ipſa intercederet. Si quis me pro veritatis tribunali ſiſteret, non aliud eſt quod reſpondeam. Britannos autem noſtros doctiores vel precibus omnibus oro, & obteſtor, omnem operam, inquiſitionem, cogitationem mentem denique omnem in hac diſquiſitione tantiſper figant: vt veritas tandem aliquando inuenta omnes coniecturarum nebulas ſua luce diſcutiat. Quid verò Britanni primis temporibus geſſerint, quam Reipublicæ formam habuerint, quibus inſtitutis vixerint, vir optimus & eruditione ornatiſſimus D. Daniel Rogerſius optimè de me meritus ſuis ſcriptis nos docebit. Nam qui fuerint illi *vetuſti immanium tyrannorum anni*, de quibus Gildas me latet.

Lib. 1.

Quòd verò Britannos vnà cum Hercule in Hesiones r
ptu adfuisse colligatur ex his Cornelij, vt existimant, Nepo
tis versibus, dum nuptias Telamonis & Hesiones descri

& in aurea pocula fusi
Inuitant sese pateris plebs mixta, Britanni, &c.

Planè Poeticum est, & illius authorem non fuisse Co
nelium Nepotem, vt Germani volunt, sed Iosephum mo
nachum Exoniensem dilucidè & quasi obsignatis tabul
probare possum. An Vlisses huc penetrarit, quem in Cale
donia appulsum ara Græcis literis inscripta, vt habet Soli
Brodæus lib. 3. cap. 4. Miscell. nus, manifestauit, dubitarim ego cum Brodæo & potiùs i
Vlissis honorem, quàm ab Vlisse positam iudicarim, etiam
Vlissem illum Elizzam Iapheti nepotem fuisse contendant

Quòd Ioannes Tzetzes in varijs historijs scripserit Re
ges nostros Britannicos Catonem illum seniorem, q
cum P. R. moribus bellũ gessit, muneribus virtutis ergò a
feciſſe, fidem ipse suam liberet, quàm fabulosus sit, notum
omnes. Nec quis putet Hannibalem in Britannia milita
se, quòd apud Polybium vndecimi libri eclogis legatur, Τὴν
Λίβυν ἐν ὀλίγῳ συγκλειομένην τῆς Βρεττανίας εἰς πολὺ βραχεῖς πίπτει
ζω. Mendosus ètenim est locus, & pro Βρεττανίας Βρεττιανὸς lege
dum vt etiam apud Dionem lib. 42. Agitur enim vtrobiq; d
Brutijs in Italia. Græcos tamẽ circa hæc tempora insulam
nostram adijsse non diffiteor. Dum enim Athenæus na
uem illam Hieronis, cuius magnitudo & artificium cunct
miraculo fuit, è Moschione vetustissimo authore descrip
sit, præcipuum malum difficultèr in Britanniæ nostræ mõ
tibus a subulco inuentum, & à Philea Tauromenite mecha
nico in Siciliam deductum prodit.

Britones in expeditionibus cum Cimbris.

Britones autem cum Cimbris & Gallis permistos fuisse
in expeditionibus illis in Italiam & Græciam videtur
Nam præter nomen commune, in Britannico Triadum li
bro vetustissimo, vbi tres maximi exercitus, qui è Britannia
conscripti erant, memorantur, proditum est, exterum
quendam ducem, longè maximum exercitum hinc con
traxisse, qui, populata magna Europæ parte, tandem a
Græcum mare (forsitan Gallatiam innuit,) consederit.

Britomarus. Brito.

Britomarum item ducem inter illos militarem, cuius me
minit Florus & Appianus, Britonem fuisse nomen euincit
quod Britonem magnum significat. Nec torquebo illu

Strabonis

bonis, qui Brennum natione Prausum fuisse scribit, vt ione Britonem faciam. Nec quod Ottho Frisingensis dit ad Draui scaturiginem Cimbrorum prolem *Briones* ise, in Britones conuertere ausim. *Lib. 2. cap. 13.*

Ante Iulij Cæsaris tempora, nihil de Britannis explora- cognitum est, nisi Diuitiacum Suessionum regem Bri- niæ imperium obtinuisse. Cùm autem virtus & fortuna conuenissent, aut potiùs diuinum statuisset consilium, Roma iugum omnibus terris imponeret; Caius Iulius esar Gallias iam victorijs emensus, vt quas natura dire- rat, victorijs committeret, Britanniam primùm ingres- est anno ante Christum natum quinquagesimo quarto, *acerba pugna*, vt inquit Eutropius, *fatigatus, & aduersa tem- tate correptus*, nihil ferè præstitit. Anno autem insequen- primo vere, maiori classe, & auctis copijs redijt, & Cassi- lino nostro multis detrimentis fracto, partem aliquam ulæ in deditionem accepit, obsides imperauit, quid in nos singulos Romanis penderetur, constituit, reuersúsq; mare Calendis Septemb. ad VI. Calendas Octobr. soluit, exercitum in Gallias reportauit. Sed hæc fusè persequi- ipse Cęsar. Veruntamen, aliorum iudicio, Britannos ntùm prospera pugna terruit, vel vt Lucanus cecinit, qui esarum familiæ iniquior, *Diuitiacus Celta Britan- niæ præfuit.* *Cæsaris in Brit. ingressus.* *Lib. 4. Epist. ad Atticum Epi- sta. 14.*

Territa quæsitis ostendit terga Britannis.

rauissimúsque scriptor Tacitus scribit illum Britanniam ntum ostendisse, non tradidisse Romanis. Annos enim ginti ab hoc Cæsaris ingressu, nostra insula, vt ex Dione lligi possit, *suis regibus concessa, & suis legibus vsa*, præfectos n habuit. Cum Cæsar Augustus bellum huc translaturus set, Britanniæque principes dona Dijs in Capitolio offe- ntes, se in eius fidem permitterent, vectigalia pensitare epit. Posteà sub Claudio maritimæ insulæ partes, quæ elgicam, & Galliam prospiciunt in Prouinciæ formam nt redactæ. Deinde interior Britannia magis ciuilibus ellis, & partium studijs, quàm Romanorum viribus attri- , post varias clades vltrò citróque illatas, in Romanorum otestatem paulatìm concessit. Hanc de nostris victoriam ter præclarissima monumenta, & testimonia Romanæ irtutis habuerunt scriptores, vnde Ægesippus. *Testis est Bri- nnia extra orbem posita, Romanorum virtute in orbem redacta,* *Lib. 53.* *Anno v. c. 127.* *Dio.* *Strabo.* *Britannia.* *Vectigalia.*

quos ætas superior ignorauit, didicit Romanorum victoria, ser
& ipsi, qui, quid esset seruitus ignorabant, soli sibi nati, & semp
liberi, qui à superiorum potentia interfuso Occano secreti me
non poterant, quos nesciebant. Plus itaque transisse ad Brita
quàm triumphasse de Britannis. Et alibi. *Britanniam quoque*
undas adhuc latentem Romano imperio armis acquisierat, c
triumpho opibus Roma ditior, Claudius consultior, Nero fortu
æstimabatur. Poeta item antiquus inter alia in Claudij
peratoris laudem,

Oceanus iam terga dedit, nec peruius vlli,
Cæsareos fasces, imperiúmque tulit.
Illa procul nostro semota, excluſaque cœlo
Alluitur nostra victa Britannis, aqua.

Annus tamen triceſſimus ſupra centeſſimum agebā
priuſquàm plenè prouincia facta eſset. Eo enim tempo
imperante Domitiano, Iulius Agricola in vltimos inſ
tractus victor penetrauit, Romana claſſis Britanniam
cumuecta inſulam eſſe primò affirmauit, vlterioríque
parte, vt aſpera & infrugifera, Barbaris relicta, hanc ci
orem planè & plenè in Prouinciam redigêrunt. Quæ

Britannia præſidialis prouincia.

Conſularis, nec *Proconſularis*, ſed *Præſidialis*, & Cæſarum ſ
Vtpote quæ Romano imperio poſt diuiſionem Prouinc
rum ab Auguſto factam, acceſſit, & ſuos Proprætores hab
it. Poſteà cùm nouam Reipub. formam deſcripſiſſet Co
ſtantinus, ſub Præfecto Prætorio Galliarum vicarius pr
ciebatur, & cum illo in rebus bellicis Comes Britanniaru
Comes littoris Saxonici, per Britanniam, & Dux Britan

Quæ legiones in Britannia. Dio. 55.

arum, præter præſides, Rationales, &c. Tribus etiam leg
nibus ex XIX. quas Romani per imperium conſtituerant, c
ercebatur: Legione Secunda Auguſta, Legione Sexta V
ctrice, & Viceſſima Victrice. Sed hoc de Seueri tempo
capiendum, anteà enim & aliàs, & plures fuiſſe ex author
bus diſcimus. Quamuis enim ſcribat Strabo ad Britanniā
continendam non plus vno ordine militum opus fuiſſ
ſub Claudio tamen locatæ hîc fuerunt præter illas, qu
dixi, Legio IX. Hiſpanienſis, & Legio XIIII. Gemina Ma
tia Victrix, imò ſub ipſa Veſpaſiani tempora quatuor Legio
nes in hac inſula militâſſe docet Ioſephus: *Britannia* inqui
circundatur Oceano, & penè non minor quàm noſter orbis eſt, hab
tantes Romani redegerunt in ditionem ſuam, quatuórque legion
tam

e multitudinis insulam tuentur. Hoc Romanorum iugum
muis graue, tamen salutare fuit. Salutare enim IHESV
RISTE lumen Britannis vnà affulsit, de quo posteà, &
issimi illius imperij lux barbariem à nostrorum animis
uit. Traductis namque Colonijs, & conuocatis in ciui-
itæ societatem indigenis, ita legibus temperârunt, &
ibus excoluerunt, vt victu, cultúque cæteris prouincijs
concederet: ita ædificijs & magnificis operibus in-
xerunt, vt eorum reliquiæ & rudera summam iam intu-
ibus admirationem commoueant. Inprimis verò *Murus*
ficus, de quo suo loco, & viæ illæ admirando opere per
nem regionem, alicubi deficcatis paludibus, alibi agge-
s vallibus munitæ & constratæ, ea latitudine, vt occur-
ia sibi inuicem vehicula liberè exciperent. Nunc verò
ubi interscissæ, rusticis inde glaream effodientibus, vix
arent, alibi per auia & pascua ducentes alto aggere sunt
spicuę. Has illi vias *Consulares, Prætorias, Militares*, & *Pub-*
vocarunt, vt videre est apud Vlpianum, & Iulium Fron-
m. Historici nostri, in hoc proculdubio falsi, quatuor tan-
huiusmodi vias fuisse volunt, quarum primam **Wat-**
lstreat & **Werlamstreat**, quòd per Verolamium duxe-
alteram **Ikenildstreat**, quòd ab Icenis initium habue-
tertiam **Fosse** quòd fossa, vt putant, vtrinque munita
rit, & quartam **Erminstreat** barbaro vocabulo appelli-
t. Creditum est Mulmutium, nescio quem, multis ante
ristum natum sæculis, has feciisse, sed tantùm abest, vt e-
fidem adhibeam, vt confidenter dixerim Romanos pau-
ùm substruxisse, Dum præesset Agricola, inquit Tacitus.
uortia itinerum, & longinquitas regionum indicebatur, vt ciui-
es à proximis hibernis, in remota & auia deferrent. Et in Schi-
s antiquis legimus. *Diebus Honorij & Arcadij facti sunt in*
itannia calles à mari ad mare. Romanorúmque opus fuisse
cet ipse Beda. Huiusmodi vijs struendis Romani soliti sunt
ilites, & multitudinem exercêre, ne otiosi nouis rebus stu-
erent. *Stratas*, scribit Isidorus, *Romani per omnem penè orbem*
sposuerunt, propter rectitudinem itinerum, & ne plebs esset otiosa,
detúrque in Hispania via Salamantica, siue Argentea, &
Gallia viæ quædem militares à Rom. constratæ, vt tace-
m viam Appiam, Pompeiam, Valeriam, &c. in Italia. Tan-
em verò cum res Romana barbarorum incursionibus a-
pertè

Romanorum in Britannia opera.

Vallum siue Murus pictus.

Viæ militares.

Lib. 4. cap. 11.

pertè præcipitaretur, Britanni barbarorum procelli
quo obiecti à Romanis deficientes Rempub. constitue
Zosimus lib. 6. Honoriúsque A datis literis, vt ciuitates tuerentur, i
409. Iámque instanti fatali Romani imperij in Britannia p
Romani è Britannia recedunt. do, quingentesimo à Cæsaris ingressu anno, transuect
Galliam tuendam legionibus, Britannia sua iuuentute
bris delectibus spoliata, & omni præsidio nudata, Pict
Saxones euocati. & Scotorum immanitati relinquitur. Nec multò post
nes à Britonibus in auxilium euocati in hospites exi
bellum conflârunt, misellósque Britannos post anci
bellorum euentus, vberiori insulæ parte, & auitis sedibu
uerunt. Quorum nonnulli in Armoricam se contulêrun
Britanes Armoricani. bi Britanni, qui Maximo militârunt iam antè consede
noménq; nouũ imposuêrunt, vnde Iul. Scaliger in vrbi

Vicit Aremoricas animosa Britannia gentes,
Et dedit impositio nomina prisca iugo.

Nec ante hæc tempora Britanni in Gallia habitarunt,
illi quos in Picardia Plinius locare videtur. Nam illum
nisij Afri versiculum

Ὦ πεφυῶ κίχοῦ ψυχὸς ῥόος, ἔνθα Βρεττανοὶ.

In vrbibus. Malim ego cum Stephano de nostris, quàm cum Eustat
de Armoricanis intelligere. Hi Britones, vt ex Ru
Claudio, & Ægidio Masserio colligi possit, qui quasi
ui primo erant, libertatem in Armoricanos erexer
translata in se Repub. quàm fortissimè primò sub regi
posteà sub Comitibus, & nuper sub Ducibus contra
thos & Francos propugnarũt. Quid de his fabulatur N
nius, accipe ipsius Nennij verbis. *Britones námq; Amorici
vltra mare sunt, cum Maximo Tyranno hinc in expeditionem
euntes, quam redire nequierant, occidentales partes Galliæ sob
nus vastauerunt, acceptísq; eorum vxoribus & filiabus in con
ium, omnes earum linguas amputauerunt, ne eorum successio ma
nam linguam disceret, vnde & nos illos vocamus in nostra lin
Lhet Vydion, id est, semiaccentes, quoniam confuse loquuntur.*
liqui verò Britannorum, qui patriam in patria quęsiuer
in Occiduos insulæ tractus naturæ munimentis, monti
Cornweales. & æstuarijs obseptos, scilicet in *Walliam*, quam nunc di
Britweales. mus, & *Cornwalliam* se subduxerunt. Huius incolas Sa
Cornpealey, illius Britpealey nũcupauit, Quod enim e
terum & peregrinum **Welsh** illis dicitur, vnde *Wallones*

Belgi

ica, & *Vallachi* ad Danubium nomina traxerunt. Hi
owalli bellicosissima gens, multis seculis libertatem sub *Walli.*
regulis tutati sunt, licétq; fossa admirandi operis, quam
Rex perduxit, ab Anglo-Saxonibus fuerint discluſi,
m tamen vrbes ferro flammáq; subinde vastarunt, iti-
q; ab illis grauissima quæq; pertulêrunt. Nullo tamen
lo induci potuerunt, vt seruitutis iugum subirent, nec
ratione res componi, & funestissimum inter gentes o-
m restingui potuit, donec HENRICVS VII. ab illis
inem ducens salutarem manum iacentibus Britannis
rexerit, & HENRICVS VIII. in parem iuris, libertа-
; conditionem, atq; nos ipsi Angli sumus, acceperit. Ex
tempore, & non paucis antè annis immobilem eorum
m, obsequiúmq; Angliæ reges sunt experti. Illi verò
walli licet vires omnes ad patriæ salutem tuendam ani-
sè contulerint, citò tamen in Saxonum potestatem con-
ferunt, vtpote nec numero valuerunt, nec regio satis a
ura munita tutari potuit.

Hæc de Britannis & Romanis dicta sufficiant. Sed cũ de
olis agatur non tacendũ est, quod Zosimus libro primo
dit, Probũ Imperatorem *Vandalos*, & *Burgundos*, quos de- *Vandali & Burgundi in Britannia.*
erat in Britanniã misisse, qui sedes hîc nacti vtilé operã
manis præstiterunt, quoties aliquis seditioné moliretur.
i verò sederint nescio, nisi in agro Cantabrigiensi. Ger-
ius enim Tilburiensis meminit antiqui valli in illo agro,
od **Vandelsburg** vocat, Vãdalorúmq; opus fuisse dicit.

Nec suspicetur quispiam Constantij temporibus Pæ-
s hîc sedes habuisse ex his Eumenij Rhetoris verbis, *Ni-
forte non grauior Britanniam ruina depresserat, quàm si per-
so tegeretur Oceano, quæ profundissimo Pænorum gurgite si-
rata ad conspectum Romanæ lucis emersit.* Vetustus enim co-
ex qui fuerat Humfredi Ducis Gloceſtrensis, nunc est ho-
oratissimi Baronis Burghlæi summi Angliæ Thesaurarij
enarum gurgitibus, legit, De calamitatibus enim & pænis
qui videtur, quibus sub Carausio fuit affecta.

Quod Agathias in historiarum secundo habet, *Hun-
ica natio Britones sunt*, nè quis inde Britannos in calumniam
rahat, vel Hunnos existimet, *Βρίτωνες* etenim Græco codice,
õ Britones legi, testatus est mihi iampridem vir eruditiſſi-
us Franciscus Pithæus, & nunc prodidit I. Lewenclaius.

Nunc

Nunc ad alios Britanniæ incolas accedamus, & pri
ad Pictos, quibus primas in antiquitate post Britanno
tulerunt historici. Hos Hector Boetius ab Agathyrsis, P
ponius Lætus, Auentinus, & alij à Germanis, nonn
Pictonibus Galliæ, Beda à Scythis deducit. *Contigit*, in
*Gentem Pictorum de Scythia (vt perhibent) longis nauibus in
tannian peruenisse*. Ego verò in tanta varietate quid se
non video, vt tamen quod res sit dicam. Nisi hac in re ve
rabilis Bedæ authoritas omnibus omnium coniecturis p
ponderaret, existimarem Pictos non aliunde aduectos,
ipsissimos fuisse Britannos, veram priscorum Britanno
sobolem. Illos nimirum Britanos existimarem, qui ante
manorum aduentum Borealem insulæ partem insedê
quiq; ad hos, seruitutis iugũ repellentes (vt est natio se
tutis impatientissima,) posteà confluxerunt. Quemad
dum incursante Saxone, Britanni, qui sua libertate se a
care nollent, in occiduas insulæ regiones, montibus aspe
Walliam & *Cornwalliam* se subduxerunt: sic proculdubiò,
mano ardente bello, Britanni ne seruitutem, omnium
lorum extremum subirent: in has Boreales partes, quæ
li inclementia rigent, confragosis locis horrent, & Oce
alluuionibus paludibúsque stagnant, se recepêrunt, & c
indigenis, quos ibi offendêrunt in numerosam gentem
creuêrunt. Author enim est Tacitus Romanorum hoste
hanc partes veluti aliam insulam à socero suo Agricola
motos fuisse, & nemini dubium quin Britanni fuerint,
has remotissimas insulæ partes incoluerunt. Quid om
ne illos Britannos, Romanorum hostes, qui triginta mi
armatorum contra Agricolam eduxêrunt, qui tantis cla
bus Seuerum affecêrunt, vt vna expeditione septuagi
millia Romanorum, & sociorum desiderarit, ad interne
nem deletos somniabimus? vt aduenis è Scythia, aut Th
cia locum præberent? Tantùm abest, vt ego hoc credam
nisi Beda scripsisset, vt potius affirmarim, illos ita auctos
isse, vt solum, neque alere, neque capere posset, & proin
coactos Romanam prouinciam inundare, & quasi obruer
quod posteà, cùm Scoti aduenissent, factum nouimus. Sc
quia Beda scripsit, vt alij illo tempore *perhibuerunt*, credo
ego cum illo Pictos illos ex Scythia ad Britannos illos se
tentrionales accessisse. Ne quis tamen probabili menda

idem accommodare opinetur: quòd Picti ipsi Britan-
erint, videor probare posse ex Pictorum more, nomi-
& sermone, quibus optimè cum Britannis conuenisse
bimus.

t verò inter alia omittam, quòd nec Picti, vt prodit Be- *Mos.*
ec Britanni, vt scribit Tacitus, sexum in imperijs discre-
nt, aut fœminas a sceptris excluserint: ritus ille pingen-
coloribus se oblinendi vtriq; genti communis erat. De
annis iam anteà docuimus, de Pictis pro nobis docebit
udianus, qui canit

Nec falso nomine Pictos
Edomuit.
libi *Perlegit exanimes Picto moriente figuras.*

minus disertè Isidorus. *Non abest genti Pictorum nomen*
pore, quod minutis opifex acus punctis, & expressos natiui gra-
is succos includit, vt has ad sui specimen cicatrices ferat, pictis
bus maculosa nobilitas. Iam existimabimus-ne hos Pictos,
manos fuisse, qui hoc pingendi more nunquam sunt vsi,
Agathysos Thraciæ tanto spatio dissitos? vel potiùs ip-
Britannos, cùm in eadem ipsa fuerint insulâ, & eundem
gendi morem retinuerint.

Nec alio nomine, quàm *Britanni*, Dioni, Herodiano, & *Nomen.*
pisco vocantur barbari illi, qui ex Septentrionali illa ora
manos exercuerunt. Ausonius illos *Caledonios* Britannos
cat (forsitan quod duri, & asperi id enim *Kaledion* Bri-
nicè significat) dum viridi musco glareâ distincto co-
m colorem assimulat in illo versu

Tota Caledonijs talis pictura Britannis.

citus etiam passim Britannos vocat, quòd tamẽ ex ruti-
comis, & magnis artubus eorum originem è Germania
niectat, rectiùs mea opinione diuinasset, si rubedinem il-
m, & magnitudinem in Septentrionalem cœli inclinatio-
m retulisset. Sub *Septentrionibus*, inquit Vitruuius, *nutri-*
tur gentes immanibus corporibus, colore fusco, directo capillo, &
so. Caledones item, qui sine controuersia erant Britanni,
ndem cùm Pictis fuisse gentem quodammodo innuit
negyricus, cum scribit *Caledonum, aliorúmq; Pictorum syl-*
s, &c. quasi etiam Caledones Picti fuissent. Cæterùm vt
longo iam tempore, non alio, quam Britannorum nomi-
innotuerunt, idq; a depictis corporibus, sic postea circa

tempora

tempora Maximiani & Diocleſiani (nec anteà Pict
nomen apud ſcriptores occurrit) cùm Britannia tà
prouincia fuiſſet, vt incolæ prouincialem Latinam im
ſent, PICTI, vt videtur, dici cœperunt, ad diſtinctio
eorum, qui ſocij Romanorum erant, Britanniq; dicebo
Et vnde Picti dicerentur? niſi quòd ſe depingerent. Si
verò ſit, qui nõ credat Britannos noſtros linguam Lat
prouincialem vſurpaſſe, nę ille nouerit, quantoperè Ro
ni laborarint, vt Prouinciæ loquerentur Latinè, nec vi
quanta vis Latinarum dictionum in Britannicam lin
irrepſerit, vt Taciti authoritatem non vrgeam, qui ſc
Britannos Domitiani tempore, Latinæ linguæ eloqu
am concupijſſe. Quantum verò ad Pictorum nomen
net, hunc ſcrupulum Flauij Vegetij authoritas facilè
mat, qui quodammodo demonſtrat Britannos hoc voc
lo *Pictæ* eodem planè ſenſu, quo Latini, pro re colora
ſos fuiſſe. Britannos enim noſtros ſcribit PICTAS vo
ſcaphas illas exploratorias, quarum vela, & funes Ve
colore erant intincta, & quarum nautæ, & milites Vene
Lib. 4. cap. 37. veſtem induti erant. Certè ſi naues ob vela Veneto co
infecta PICTAS vocarint Britanni, quid impedit, qu
nùs populum varijs coloribus depictum & inprimis Ve
(is enim glaſtinus eſt è glaſto) PICTOS appellauer

Lingua. Ex lingua quò minùs pluribus argumentemur in c
eſt, quod Picticæ linguæ vix verbulum ex authoribus c
gi poſſit: eandem tamen cum Britannica fuiſſe viden
da ſcripſit, vallum incipere in loco, qui Pictorum ſerm
Pennahel appellatur, & *Pen-gwall* Britannis caput, ſiue p
cipium valli expreſſè ſignificat. Toto etiam illo inſulæ
ctu, quem Picti tenuerunt (erat ea pars Scotiæ Orie
lis) plurimorum locorum nomina originem Britanni
ſapiunt, vt *Morria*, *Marnia*, quòd regiones ſint maritim
Mor Britannico. **Aberden, Aberlothnet, Aberdour,**
berneith, i. oſtium Deni, Lothnetti, Dori, Neithi; ab
quod Britannis oſtium denotat. **Strathbogy, Strath**
Strathearn. i. vallis Bogy, Dee, & Earne, à *Straith*, q
Britannicè vallis eſt. Ipſa etiam primaria Pictorum ſe
non aliam, quam Britannicam originationem agnoſcit,
denburgum dico, quam CASTRVM ALATVM vo
Ptol. *Aden* enim ala Britannicè dicitur. Nec in argume
lo

um arripiam, quod nonnulli Pictorum reguli Bridij fint
ti, id est Britannicè, vt sæpius diximus, depicti, Nec quòd
nianus Britannus illos ad Christi fidem, & religionem
uerterit. Ex his vtique quicquid Beda dicit, linguam
ſtorum à Britannica non diuersam fuisse, & proinde gen-
non diuersas non absurdè concludatur.

Nec est cur quis miretur, quòd Picti gentibus suis Bri-
nis tantas clades intulerint, cùm videamus hodie in
ernia, illos qui Anglico parent imperio, nullos adeò in-
os hostes habere, quàm gentiles suos syluestres Hiber-
os. *Quemadmodum enim*, vt Paulus Diaconus habet, *Go-
Hyppogothi, Gepidi, & Vandali, nomen tantùm mutantes, vna
emq; lingua vsi*, infestis signis sæpe inter se concurrêrunt;
etiam Picti, & Britanni, maximè, cùm hi iam essent Ro-
norum socij. Hæc erant, qualiacunque sunt, quæ mihi
mum quasi iniecêrunt, & animum ferè induxêrunt, vt
tos Britannorum reliquias iudicarim; sed hæc forsitan
uat Bedæ authoritas, & vincat valeátque præ his conie-
ris, tanti viri sententia. Pictos hos in DICALIDONI-
& VECTVRIONES diuidit Ammianus Marcellinus,
calidonios legerim ego, & ad occiduam Scotiæ oram, qua
ucalidonius Oceanus irrumpit resedisse existimo. Quã-
m hos sic dictos, quasi nigros Calidonios opinatus fue-
(*Dee*, enim nigrum Britannis significat) quemadmo-
n Hiberni hodiè eius tractus, Scotos, *Duſ Allbann*; i. ni-
s Scotos vocant, & Britanni prædones ex hac ora mare
estantes, *Yn du*, i. exercitus ater, dixerunt. A situ tamen
men traxisse statuo. Etenim *Dehen-Calidonij*, Caledonios
xtrorsum habitantes, i. ad occasum notat. Vt Picti alij qui
istrorsum tenuerunt, i. ad ortum, quem sinistralem pla-
m vocat Nennius. *Vecturiones* dicti fuerant, deflexo for-
se à *Westhy* vocabulo, quod sinistram Britannis signifi-
, quos VERNICONES corruptè apud Ptolemæum dici
picantur nonnulli. Antiquum fragmentum Saxoni-
n Pegbeopn vocare videtur, sic enim inimicam Britan-
gentem nominat, cùm ipsos Pictos Pehits Saxones
pellârint. Vnde apud Whitkindum *Pehiti*, pro Picti pas-
n legitur.

Nunc reliquum est, vt attexam, hos Pictos, cùm primùm
r se, posteà cum Scotis fœderatis hanc Romanorum pro-

uinciam afflixissent, demùm ab ipsis Scotis ex Hib
influentibus ita obtritos fuisse, vt in eorum nomen, &
onem tandem concesserint. Quod idem accidit poten
mæ Gallorum nationi, qui à Gothis & Francis deui
Francorum nomen quasi subitos abierint. Quòd Pan
ricus innuit ante Cæsaris tempora Britanniam, *Pic*
Hibernis hostibus assuetam fuisse, more sui temporis loq
detur, certè Picti nomine, eo tempore in Britannia n
rant. Quòd etiam Sidonius Apollinaris in Panegyri
socerum cecinerit,

Victricia Cæsar
Signa Caledonios transmexit ad usque Britannos,
Fuderit & quanquam Scotum, & cum Saxone Pictum.

Non possum non exclamare cum altero Poeta,

Sit nulla fides augentibus omnia Musis.

Hæc Cæsar effusè in suis ipsius laudibus prodigus,
quam reticuisset, si modo præstitisset. Sed hi non dissi
videntur bonis illis, & doctis hac ætâte scriptoribus,
dum Cæsaris historiam consarcinant, illum Franco
Gallia, & Anglos in Britannia diuiciisse scribunt, cùm
tempore, nec in hac Anglorum, nec in illa Francorum
men vel fando auditum fuisset, vtpote qui multis pòst
lis in has regiones deuenerint.

Pictones Galliæ eandem cum nostris Pictis fuisse
tem, cum Ioanne Picardo credere non ausim, cùm *Pi*
num nomen in Gallia etiam Cæsaris ætate fuerit cele
rimum, & nostri nusquam Pictones dicantur: vno tan
Panegyrici loco *Pictonum* pro *Pictorum*, librariorum in
subrepsisse scio.

Scoti. Proximum à Pictis locum inter Britanniæ gentes
sibi vendicant, quorum ἔτυμος, & origo, ita σκοτίζεται, &
gine circumfusa latet, vt ipse perspicacissimus Buchan
vel parùm viderit, vel sibi viderit, intúsq; cecinerit: o
enim expectationem hac in re planè fefellit. Hinc ego
diu me sustinuerim, ne in hanc arenam descenderé, &
alijs, fabulas admirando, suauitèr ineptirem. Ad De
nim æquè probabilitèr Scotorũ origo referatur, quàm
lam Scotam Pharaonis Ægyptij somniatam filiolam.
vt hæc opinio è superstitione, & imperitia rudis antiq
tis enata, etiam à candidioribus Scotis reijcitur; ita

recentior à Græco fonte deducta, quòd Scoti dicantur
si *ex furto* i furto concepti, vt in gentis fortissimæ contu-
liam ab inuidis excogitata, mihi prorsus exploditur.
Florilegi nostri è Saxonica lingua petita originatio
i arridet, Scotos nimirùm appellari quòd ex confusa
tium colluuione prognati fuerint; *Scot*, inquit, *illud dici-*
quod ex diuersis rebus in vnum acervum aggregatur. Sed cùm
habeat Scotia alumnos, qui reiectis huiusmodi fabel-
originem ex intima antiquitate, potiùs quàm è suo sen-
epromant, & suæ, patriæque gloriæ optimè consulant, si
anc rem totam curam, omnémque animum ponerent;
ndam ego tantùm digitum ad fontes, vnde veritatem
riant, proponámque nonnulla quæ illos diligentiùs
pendere velim. Nam ego in hac re Scepticus. Et pri-
m de origine, posteà de loco vnde in Hiberniam trans-
rarint. Constat enim illos ex Hibernia in Britanniam
smisisse, nam & Isidorus Hiberniam à Scotorum gente
OTIAM vocat, Scotósque Hiberniam coluisse Orosius,
a, & Eginardhus sunt testes omni exceptione maiores.
ad ea quæ Scotos perpendere velim.
ùm qui veri & genuini sint Scoti, hoc Scotorum nomẽ
agnoscant, sed aliàs se *Gaoithel*, & *Albanach* indigi-
cúmq; populi plurimi alijs ac ipsi vtuntur, a vicinis in-
antur nominibus, quibus gentium origines sæpè sub-
cantur: vt Pannoniæ inferioris incolæ qui se *Magyros*
nt, *Hungari* Germanicè vocantur, quòd origine sint
ni, Syluæ Hercyniæ accolæ, qui sibi *Czechi* nominan-
alijs *Bohemi* appellantur, quòd a Boijs sint orti, Africæ
las, qui & suum sibi nomen habent, *Alarbes* Hispanis
ntur, quòd sint Arabes, & ipsi Hiberni, & Britanni nos
los non alio vocant nomine, quàm **Hallon**, quòd a
onibus originem ducamus; velim vt Scoti primùm
endant, num sic dicti fuerint a vicinis quasi Scythæ.
emadmodum enim Germani inferiores *Scythas* & *Sco-*
no nomine **Scutten** appellant, sic Britannos nostros
sq; *y-Scos*, dixisse è Britannicis scriptoribus obseruatum
Vnde Nennius Britannus. *In quarta*, inquit, *mundi ætate*
hæ Hiberniam obtinuerunt. Alfredus Rex qui Orosij hi-
am ante sexcentos annos in Anglicam linguam tran-
, Scotos in **Scyttan** conuertit: nostríq; qui proximè

Scotiam habitant, non Scotos, sed Skyttes & Sh
sæpè appellitant. Ipsi etiam Hibernicorum historici
methum *Scytham*, & longo post tempore Delam è Ne
thi progenie, id est, è Scythicâ, inter primos Hiberniæ
bitatores connumerant. Eadem quoq; olim Scoti
Scythis feritas, vndè Prudentio poetæ Christiano Sc
Scotus. Nam præterquàm quòd vtriq; cibi execrandi
rint humana viscera. (Hoc enim B. Hieronimus, & Su
produnt) cruorem è vulneribus interemptorum ebib
fœdus mutui sanguinis haustu sanciunt, & de numero
dium honorem crescere arbitrantur sylvestres Scoti &
berni, vt olim Scythæ. Accedit huc grauissimorum et
virorum authoritas, Cisneri in præfatione ad Crantz
& Reineri Reineccij, qui scribit. *Superest à Scythis gens*
torum in Britannia, quod morum feritas vetus ostendit, Nam
thropophagi erant Scoti, vti etiam Scythæ. Nescio an huc
quòd *Vallem Scythicam* inter Scotos Gildas nominet,
nim habet Parisiensis æditio, vbi alij nullo sensu *Sy*
vallem legunt. Dubito etiam cùm Getæ, & Scythæ
fuerint, num Hibernos nostros Propertius innuat,
canit,

Tom. primo pag. 37.

Hiberniq; Getæ, picti boq; Britannia curru.

At Scotis suus honor constare non possit, nisi ex His
in Hiberniam deducantur, hoc enim & ipsi, & eorum
rici vehementèr, tanquam pro aris & focis, conten
Opera itaq; luditur, si Scythas in Hispania non in
mus. Scythas autem in Hispania fuisse, vt taceam Sc
cum in Cantabris promontorium Hiberniæ proxim
quòd Strabo scribit, Cantabros cum Scythis moribus
ritate conuenisse: Silius Italicus ex Hispania oriund
pertissimè docet. CONCANOS enim Cantabriæ ge
è Massagetis, id est, Scythis procreatos hoc versu ost

Lib. 3.

Et quæ Massagetem monstrans feritate parentem
Cornipedis fusâ satiaris Concane venâ.

Pauculis interiectis versibus, Sarmatas quos Scythas
fatentur omnes, Susanam Hispaniæ vrbem consti
docet, dum canit.

Sarmaticos attollens Susana mores.

Ab his Sarmatis, siue Scythis, *Luceni*, quos in Hib
locat Orosius, prognati videntur (cùm Susanam inter
cc

ſios Hiſpaniæ reponunt ipſi Hiſpani) vti à Concanis il-
Gangani Hiberniæ ; Lucenſij enim & Concani inter
ntabros erant vicini, vt Luceni & Gangani in illa Hi-
niæ ora, quæ Hiſpaniam proſpectat. Si quis roget qui-
illi Scythæ fuerint, qui in Hiſpaniam deuenerint, pla-
neſcio, niſi Germanos exiſtimes, & velim vt ipſi Scoti al-
conſiderent. Germanos verò iam olim in Hiſpaniam
etrauiſſe, præter Plinium, qui *Oretanos* Hiſpaniæ, *Ger-*
os vocat, Seneca natione Hiſpanus docebit. *Pyrenæus,* *De conſolatione ad Albinum.*
uit, *Germanorum tranſitus non inhibuit, per inuia, per inco-*
a verſauit ſe humana leuitas. Germanos autem Scythas
os fuiſſe non ſolùm ex Ephoro, & Strabone colligitur,
gentes ad Arctum omnes Scythas vocârunt, ſed etiam
Plinio. *Scytharum*, inquit, *nomen vſque quaque tranſit in Sar-* *Lib. 4. cap. 12.*
as, atque Germanos. Teſtíſque eſt Auentinus, Germanos
Hungaris *Scythas* & *Scythulas* denominari. Si non ab his
rti ſint Scoti, velim ſecum perpendant, num Barbari il-
erint, quos ex Gallæcia Hiſpaniæ Conſtantinũ Maxi-
m expuliſſe, Regis Alphonſi Chronica produnt. Ex
enim parte in Hiberniam ſe demigraſſe volunt. Si quæ- *Vaſſæum.*
t, qui fuerint illi Barbari, non dubito quin iuxtà mecum
tient Germanos fuiſſe: Gallieno enim imperante, *Ger-*
i vlteriores, inquit, *Oroſius abraſa potiti ſunt Hiſpania; &*
mani vlteriores qui fuerint niſi Scythæ? At Aurelius Victor,
m Andreas Schottus ædidit, Germanos illos Francos
at. Cùm autem Francos eoſdem fuiſſe qui *Cauci*, & *Me-*
priùs dicti eſſent, probabile videtur *Caucos*, & *Menapios*
s in Hibernia ſtatuunt Geographi, ab illis fuiſſe ſatos.
andoquidem verò Franci illi, ſiue Cauci, & vlteriores
rmani è Germania ſoluentes longiſſimè in Oceanum
oris æſtu eueherentur, & vt inquit Nazarius ad Con-
ntinum, Hiſpanorum etiam oras armis infeſtas, per hæc
ſtra maria, habuerint: quis credat illos Hiberniam vber-
am inſulam & ad Hiſpaniam infeſtandam oportunam
cco Cantabriæ ſolo poſthabuiſſe? verumenimuerò, vt
roli Magni ætate, & poſteà Norwegi è Scandia ſæpe
berniam aggreſſi ſunt, ſedéſque ſibi fixerunt; ita Fran-
& Caucos idem anteà feciſſe opinari liceat, & ſatis qui-
n probabilitèr, & hinc in Hiſpaniam tranſmiſiſſe, indé-
à Conſtantino Magno exturbatos huc receſſiſſe. Cre-

dibile item eſt plures huc poſteà cõfluxiſſe, tùm cùm V
dali, & Gothi omnia in Hiſpania in fumum & cinerem
terent, tùm etiam cum Saracenorum procella Hiſpa
percelleret, & in Gallitiam, & Cantabriam plurimos
ijceret. Sed hæc viderint ipſi Scoti, ſit mihi ſatis quòd
ſi nubem ſubmouiſſe velim.

Quia verò Gothorum in Hiſpania meminerimus.
ſit, quæſo perpendant ipſi Scoti, quòd Hiberni Scoto
ataui, & ipſi Scoti ſe *Gaoithel*, linguam ſuam *Gaiotheal*
eam Britanniæ partem quam primò occuparunt *Arg*
nominârint: vnde hæc nomina promanâſſe dicant à
Sigonius. læcis Hiſpanniæ, an à Gothis? cur quæſo hoc *Gaiothel* à
this non profluxerit, perinde ac *Cathalonia* in Hiſpania,
Gaſcoyn in Gallia? & Gothos hæc nomina indidiſſe pro
doctiores. A lingua nulla hîc argumenta peti poſſunt,
Gothicæ linguæ nulla ſuperſint veſtigia, & ipſa Hiber
lingua cum alijs Europæ linguis, niſi cum Germanic
Britannica nullam habeat affinitatem. Quàm verè ſc
Huntingdonenſis. *Scoti ex Hiſpania in Hiberniam quarta*
venerunt, pars eorum quæ adhuc remanſit eâdem vtitur lingu
Nauarij vocantur, quàm verè inquam dixerit, alij dixe
Dauidem verò Chambres Scotum hîc omitto, qui à lo
tis acceperit Scotorum linguam in India orientali vſu
ri. Vereor ne diſiunctiſſima regio non mentiendi, ſed
dacium dicendi libertatem viro credulo fecerit. Sin ex
tu argumenta hac in re depromi poſſint, idem hodie Sc
cultus & veſtitus, qui olim Gothis ex Sidonio ſtatim de
henditur, qui dum Gothum deſcribit, planè Scotum Sy
ſtrem depingit. *Flammei ſunt*, inquit, *croco, pedes perone*
talos ad vſque vinciuntur. Genua, crura, ſuræque ſunt ſine v
ne, veſtis alta, ſtricta, verſicolor vix appropinquans poplitib
ertis Manicæ ſola brachiorum principia velantes. Viridantia
limbis marginata puniceis. Penduli ex humero balthei. Aur
gulæ, crinium ſuperiacentium flagellis operiuntur. (Sic enim
tifidos & diſcriminatos Scotorum & Hibernorum cri
rectè flagella dixeris) *Lanceis etiam vncatis* (vncinata
vocat Gildas) *ſecuribuſque miſſilibus vtuntur*. Si hic no
ipſiſſimus Hiberno-Scotorũ cultus, ipſorum iudicium
Simul velim conſiderent hęc Giraldi Cambrenſis verb
libro primo de inſtitutione principis. *Cùm Maximus*

nia in Galliam cum robore virorum, & virium, nec non & ar-
lem insulæ toto ad occupandum imperium transfectus fuerat,
tianus & Valentinianus fratres, & consortes imperij gentem
c Goticam rebus in bellicis fortem, ac strenuam, sibi quoque vel
federatam, vel subiectam, & imperialibus beneficijs obstrictam
cythiæ finibus in aquilonares Britanniæ partes ad Britones infe-
dum, & tyrannum cum iuuentute reuocandum nauigio transf-
erunt. Illi verò tùm quoniam pro innata Gothorum bellicositate
nalidi fuerunt, tùm quoniam insulam viris, ac viribus vacuam
enêrunt; Boreales eiusdem partes ac prouincias non modicas ex
donibus accolæ facti sibi vsurpatas occupauerunt. Qui verò
erint hi Gothi, si non Scoti indicarint alij, & fortasse ex
ocopio lucem aliquam habeant, apud quem Belisarius
this expostulantibus, quòd Siciliam Romanis conces-
ent, in hæc verba respondet. *Et nos item Britanniam Go-* *Lib.2.de bello*
habere sibi permittimus Sicilia longè præstantiorem, Romano- *Gothorum.*
quondam ditionis effectam. Par enim est, vt qui priores bene-
contulêre, vel gratiam parem vt referant, vel benefactorum
similitudinem. Huc etiam referenda videntur, quòd Fergu-
n Scotum Alarico Gotho in direptione Romæ comi-
fuisse scribunt Scoti, quod Gensricum Vandalorum re- *Lib.6.cap.25.*
m in Scotiam, & Britanniam transisse tradit Irenicus,
ódque Cambrensis prodit *Gaidelos*, id est, Scotos, vt stir-
m, sic nomen à Vandalis traxisse, quos eosdem cum Go-
s fuisse docet P. Diaconus. Nec fraudi Scotico nomini
e potest se Gothorum prolem agnoscere, cùm potentis-
i Hispaniarum reges hinc stemma ducere gloriantur, &
ad Italos nobilissimi quique à Gothis, vel genus ducunt,
ementiuntur. Ipse Imperator Carolus Quintus è Scan- *Leuinus Le-*
, & Gothiæ tractibus totius Europæ nobilitatem exor- *uinius.*
n fuisse, serió dictitare solebat. Nunc, vt verbo dicam,
pendere Scotos, velim nùm Scoti Germani illi Scythæ
erint, ad quos posteà Franci siue Germani ex Hispania
turbati, & Gothi siue Vandali accesserint, cùm Hispania
estissimis bellis vreretur. Interímque meminerint me
ll assueraſſe, sed tantùm quædam subindicasse, quæ
hanc rem facere quodammodo videantur. Ex quibus si
otorum origini lux nulla affulgeat, alias quærant: ma-
enim metuò, ne quod ad originem spectat, σκοτῖνος sem-
r fuerint.

Quando Scoti in Britanniam aduenerint.

De tempore, quo in Britanniâ primas ſedes poſuêr nonnulla eſt quæſtio. Litémq; Humfredo Lhuido A quario optimo Buchananus Poeta optimus intendit. Sc quid video, cauſa cadet. Nunquam enim Scotorum no è ſcriptoribus ante Conſtant ni Magni tempora er Quod quia Lhuidus aſſerit, in hominem irruit, iugulum tit, duobúſq; miſellis argumentis tranſfodere conatur, ex Panegyrico, ex coniectura altero. Quòd Panegyr vetuſtus habet, Britanniâ Cæſaris tempore Hibernis a tam fuiſſe hoſtibus. Ideo ſi dijs placet, Scoti eo tempor Britannia ſedes habuerunt, ſed nec Hibernos illos ſe tunc habuiſſe, nedum Scotos fuiſſe doceri poſſit. Coniec ra autem non ſua eſt, ſed literatiſſimi illius Ioſephi Scal ri. Ille enim in Notis ad Propertium dum obitèr carme lud è Senecæ ludo mendaret.

Ille Britannos vltra noti littora ponti,
Et cæruleos ſcuta Brigantes dare Romuleis
Colla cathenis iuſſit, & ipſum noua Romanæ
Iura ſecuris tremere Oceanum.

Scotobrigantes legit, & ſtatim exclamat, Scotos ſibi iam ginem debere ſuam, ſed ego inuitus ſecum huic opin non acclamo, qui illum in multis cum eruditionis adm tione ſemper ſuſpexi. Non enim è libris, ſed ex ingenio hæc coniectura, & ſenſus ferat, vel *cæruleos ſcuta Brig* (vt libri omnes habent, vel *Cæruleos cute Brigantes*,) legit doctiſſ. Hadr. Iunius. Buchananus tamen, qui luit cum ſuo, & alterius acumine delirare, quàm cũ rec lectione rectè ſentire, huic coniecturæ mirificè applau Primùm quòd authores non produnt Britannos ſcuta xiſſe, Indè quòd differentiæ gratiâ *Scoto-Brigantes* dixit, diſtingueret à Brigantibus Hiſpaniæ, & Hiberniæ. Po mò quòd Britannos, & Brigantes hoc carmine ſeparat, lut nationes diuerſas. Sed ſi quis hæc excutiat, quid im dit quo minùs ſcuta pingerent, qui ſe, & currus pinxer Cur ad differentiam nouum verbum *Scoto-Brigantes* pro deret? Cùm cæruleos appellat, & à Claudio ſubactos non ab alijs Brigantibus ſatis diſtinguit? Sed illa obſer tio de Britannis, & Brigantibus, quaſi diuerſis nationib vix Poetam ſapit, quem Poetica illa loquendi forma λον, καὶ μέρη latere non potuit. Quare cùm hæc cauſæ ni

ſint, Egeſippum (qui vulgò vetuſtus admodùm credi-
) quaſi ſuccenturiâtum pro vetuſtate aſſerenda, à me
ti habebunt: Scribit enim ille, vbi de Romanorum mag- *Lib. 5. cap. 15.*
dine agit, *Tremit hos Scotia quæ terris nihil debet. Tremit*
nia inacceſſa paludibus. Sed audi, hic poſt principia ſta-
; poſt Conſtantini enim tempora vixit, vt ex ipſo videre
nec ex hoc magis probari poſſit Scotos in Britannia
itaſſe, quàm ex illo Sidonij verſu, quem modo attuli,
rræ itaq; ſunt, quòd Scoti ſcribunt Scotorum nomen, &
num, plurimis ante Chriſtum natum ſæculis in Britan-
floruiſſe. Sed tempus illud ex Giraldo habe, *Nello ma-*
inquit, *Hiberniæ monarchiam obtinente, ſex filij Muredi regis*
niæ, Boreales Britanniæ partes occupârunt. Vndè ab his gens
pagata, & ſpecificato vocabulo Scotia vocata, vſq; in hodiernum,
ulum illum inhabitat. Hoc verò accidiſſe eo tempore, quo
mana res apertè nutaret, hinc colligitur. Imperante a-
l Hibernos Lagerio Nelli illius filio, in Hiberniam venit
tricius Apoſtolus Hibernicus, cùm annus à Chriſto na-
quadragenteſimus, quadrageiſſimus primus ageretur. Vt
Honorij Aſ tempora hoc incidiſſe videatur. Tunc enim,
m anteà per incerta vagantes, vt habet Ammianus, diu
tanniam, & condicta limitibus loca diuexaſſent, ſedes
Britannia poſuiſſe videntur. Ipſi verò tunc ſe ex Hiber-
redijſſe volunt, quo antè à Romanis, & Britannis pro-
gati ſe ſubduxerant, & illud Gildæ de hoc tempore intel-
unt. *Reuertuntur impudentes graſſatores Hiberni domum, poſt*
longum tempus reuerſuri. Sub hoc tempus Reudam cuius
minit Beda, ſibi ſedes in hac Inſula ferro, aut amicitia
dicaſſe credunt nonnulli. A quo duce, inquit ille vſque
die *Dalreudini vocantur: nam lingua eorum Dal partem ſigni-*
at, & ab hoc Reuda eſſe exiſtimant alij, quod nobis Red-
anks vocati fuerint. Illum etiam Simonem Brechum,
em ſuæ gentis cõditorem aſſerunt Scoti, his temporibus
ruiſſe opinio eſt. *Sinbrech* verũ hominis nomẽ erat, id eſt,
n lentiginoſus, vt apud Fordonum legitur; Forteàn Bri-
us ille fuit qui circa Patricij ætatem cum Thuibaio, Mac-
o, Auſpaco, magni nomine Scotis, Britanniam vexauit,
in Carantoci vita legimus. Cur autem Scoti, qui in Bri-
nnia agitant, regionem illam quam inſident *Albæ* & *Al-*
, & ipſi Hibernici *Allabany* nuncupant, (vndè Blondo
Scoti-

Scoti-Albienſes vocantur,) haud illiberalis erit diſqui
Sed dixerint Scoti, an hoc *Allabany* aliquid antiqui no
nis Albionis in ſe veſtigium habeat, an ab albedine pro
xerit quam *Ban* illi vocant, vt ſit quaſi *Ellan-ban*, id eſt, In
alba Scotis: vel ex Hibernia deuenerit, quæ *Banno* ſuis
tis appellatur, vt *Allabany* ſit vel altera Hibernia, vel ſec
da Hibernia. Hiberniam enim *Scotiam maiorem*, & Scoto
in Britannia regnum *Scotiam minorem* appellant hiſto
Cæterùm cùm Scoti ad Pictos in Britanniam acceſſiſſe
quamuis noſtros prælijs, & prædationibus continentè
ceſſerent, non tamen res Scotica ſtatim adoleuit, ſed in
quo appulêrunt angulo, diu delituerunt, nec, vt Beda in
it, per annos plùs minùs centum viginti ſeptem, co
Lib. 1. cap. vlt. Nordanhumbrorum regulos ſigna efferre auſi. Donec
eodémq; tempore Pictos ferè ad internecionem dele
ſent, & Northumbriæ regnum inteſtinis malis, Danorú
incurſionibus confectum, corruiſſet. Tunc enim omnis S
tentrionalis Britanniæ plaga in Scotorum nomen con
fit, vnà cum citeriori illa regione citra Cluidam, & Ed
burgh frith. Illam enim Northumbriæ partem fuiſſe,
Saxonibus poſſeſſam nemo repugnat; & hinc eſt quod e
nes qui Orientalem Scotiæ partem tenent, & Lawlan
men, id eſt, inferiores vocantur, ſint origine Anglo-Sa
nes, & Anglicè loquantur. Qui verò Occidentalem or
incolunt, Hechtlandmen dicti, id eſt, ſuperiores, ſint Sco
& Hibernicè loquantur, infeſtiſſimíq; ſint illis inferio
bus, qui Anglico idiomate vtuntur. Immanem feritatē S
torũ ex D. Hieronimo, Prudentio, & alijs, barbarúmq; ha
tum ex Iſidoro, & Gilda, ſciens, hîc prætermitto, ne gr
tem præclariſſimam in calumniam ob vetuſtiſſimos mo
patrios rapere viderer.

Attacoti. Vnà cum Scotis ATTACOTTOS bellicoſam homin
nationem Britanniam exagitaſſe author eſt Ammian
Marcellinus, quos è Scotica etiam gente fuiſſe conie
H. Lhuidus: quàm verè neſcio, nondum enim video q
fuerint. Nec Attacoti fuiſſe videntur quos in vltima A
ſtatuit Plinius. Hoc ſolummodò ex Notitiarum libro co
ſtat, quòd ſub Romanis in ipſo imperij occaſu ſtipendia
cerint. Connumerantur enim inter auxilia Palatina in
Galliam, *Atecotti iuniores Gallicani*, & *Atecotti Honoriani* ſ

,& intra Italiam *Atecotti Honoriani iuniores.* Ex hac adie-
ne Honoriani,ex barbaris illis fuisse videntur,quos Ho-
rius Imp.in fœdus recepit,& in militiam adscripsit.

Inter has etiam gentes, quæ Britanniam incursarunt Ambrones. *Hist.Cantabr. pag.*30. BRONES reponit Ioannes Caius vir optimis curis ex-
itatus,& de Repub.literaria optimè meritus, quòd apud
dam legerit,vbi de Pictis & Scotis agit. *Illi priores inimi-
ac si ambrones lupi, profunda fame rabidi siccis faucibus ouile
silientes, non comparente pastore, alis remorum, remigumq;
chijs, ac velis vento iuuatis vecti terminos rumpunt, cædúntq;
nia.* Obuersabatur bono seni, quod apud Festum lege-
,Ambrones cum Cimbris in Italiam se effudisse. Et exci-
illi aliud agenti *Ambronem*, vt notat Isidorus, douorato-
n significare.Nec,alio sensu verbum illud vsurpat Gildas,
Monumethensis,qui etiam Saxones,*Ambrones* vocauit.

Cùm iam Romanum imperium sub Valentiniano Iuni- *Saxones.*
, plusquàm diuergeret, & Britannia nostra iuuentute
crebros delectus exhausta, Romaníque militis præsi-
nudata, Pictorum Scotorúmque impetus diutiùs sustí-
re non posset: Vortigernus,cui rerum summam Britanni
tulerant,vt rem proclinatam adiuuaret,Saxones è Ger- *Saxones aduenerunt anno Christi* 450.
nia in subsidium accersiuit. Hi statim,Hengisto & Horsa
cibus Ciulis suis (sic pandos Myoparones vocarunt)
canniam appellunt; vno & altero prælio prospero euen-
contra Pictos, & Scotos defuncti, magnam sibi gloriam
dunt,maiores è Germania copias, acquiescentibus in e-
um virtute Britannis,euocant, qui pro limitibus excuba-
nt,& maritimo bello hostes affligerent.*Guortigernus* (scri-
Nennius) *suadente Hengisto,in auxilium accersiuit Octham,
Ebissam, qui cum quadraginta ciulis nauigantes circa Pictos,
stiterunt Orcades insulas, & occuparunt plurimas insulas,& re-
nes trans mare Fresicum, vsq; ad confinia Pictorum.* Demùm the Frith.
rò cùm nostrorum agros,cultus, & copias adamare cœ-
ssent, incolarum imbecillitate freti, stipendia non nu-
erata,& cõmeatũ non subministratum causati, icto cum
ictis fœdere,in hospites Britannos bellum longè funestis-
mum mouent,consternatos vbique obtruncant,agros de-
opulantur,vrbes excindunt, & post ancipites bellorum e-
ntus,contra duo illa propugnacula belli, Aurelium Am-
rosium,qui purpuram hîc sibi assumpsit, & bellicosum Ar-
turium,

turium, Britannos vberiori insulæ parte, auitísque se[d]
exuunt, quo tempore, vt vno verbo dicam, passi sunt m[a]
rimi incolæ, quicquid aut victor auderet, vel victus time[ret].
Auxiliares enim copiæ indies è Germania confluxê[runt]
qui in defessos Britannos bellum subinde redintegra[runt]
SAXONES nimirùm, IVTAE (sic enim legendum non
tæ,) & ANGLI, qui proprijs his nominibus discreti e[rant]
quamuis in commune Saxones vocarentur. Sed de hi[s]
orsim, & summatim agamus, vt videamus, si fieri po[ssit]
gentis cunabula nostræ.

Saxones à Sacis Asiæ. SAXONES à Sacis præstantissimo Asiæ populo or[ti]
& sic dictos quasi **Sacasones**, i. Sacarum filij, & è Scyth[ia]
siue Sarmatia Asiatica, cum Getis, Sueuis, Dacis, & a[liis]
paulatim se in Europam effudisse opinantur Germanor[um]
eruditissimi. Nec ratione caret hæc eorum opinio, q[ui]
Saxones ex Asia deducit, in quo ortum, & multiplica[tum]
genus humanum. Nam præterquàm quòd Strabo scri[bit]
Sacas illos, vt anteà Cimerij, longinquas inuasiones fec[erint]
Lib. 11. Melanctho. Cisnerus. & Armeniæ partem de suo nomine *Sacacenam* dixisse: eo[s]
Sassones, Sueuos, Massagetas, Dahos in illa Scythiæ p[arte]
collocat Ptolemæus, & obseruat Cisnerus, has gentes e[o]
dem propè in Europa conseruasse vicinitatem, quæ ipsi
lim inter se in Asia fuerat.

Michael Neander. Nec minùs probabile est, Saxones nostros ab his vel S[a]
cis, vel Sassonibus Asiæ veniisse, quàm Germanos à G[er]
manis Persiæ, quorum meminit Herodotus, quod ipsi
men ex linguæ affinitate quodammodo asseuerant. N[am]
Fader, Muder, Brader, Tuchter, Band, & simili[a]
Persica lingua hodie reperîri, pro patre, matre, fratre, fi[lia]
vinculo, innuit singulari eruditione Iosephus Scaliger. C[æ]
terùm cùm Saxones primùm orbi innotuêrunt, in Cimb[ri]
ca Chersoneso, quæ nunc **Denmarke** agitarunt, vbi P[to]
lemæus illos statuit, qui primus eorum mentionem fec[it]
Nec Saxones, vt habent nonnulli libri, sed Axônes ap[pel]
Lucanum veriùs legitur in illo versu,

longéque leues Axônes in armis.

Ex hac Cimbrica Chersoneso, Diocletiani tempore, litt[o]
ra nostra infesta habuerunt, illísque propulsandis Cara[u]
Zosimus. um nostrum præfecerunt Romani. Posteà Albim fluui[um]
transuecti, partim in Sueuorum sedes paulatim concess[e]
runt

,quæ nunc Saxoniæ ducatus appellâtur, partim in Fri-
& Batauiam Iuliani temporibus delati Salicam nati-
m à Francis profectam deturbârunt. Vnde Romano-
funeribus pasti, sæpenumerò in Romanorum prouin-
irruperunt, & hanc insulam diu infestârunt, donec ipse
gistus adueniret. Quem ex Batauia, siue Hollandia in
anniam soluisse, & arcem illam Lugduni Batauorum, si-
Leidæ construxisse testantur Batauorum annales, & no-
s ille illustri ingenio, & doctrina Ianus Dousa, qui in O-
Lugdunensi secunda, canit de Burgo, siue arce illa lo-
ns,

Quem circinato mœnium vt ambitu
Sic arcuatis fornicibus nouum
Putatur Engistus Britanno
Orbe redux posuisse victor.

T AB, quos à Gutis, Getis, siue Gothis dictos multi arbi- *Iuta.*
ntur (**Geatun** enim in MS. codice legitur) superiorem
mbricæ Chersonesi partem incoluisse certum est, quæ
mnum Danis **Iuitland** dicitur.

Quas verò sedes *Angli* habuerunt, controuersum est, nec *Angli.*
sunt omnes opinione. Plurimi in Westphalia ponunt,
Engern visitur, & *Suevi-Angli* à Tacito & Ptolemæo
morati consederunt. Alij in Pomerania vbi **Angloen**
pidum floret, sed quum hi in secretiora Germaniæ longi-
à mari porrigantur, alia nostrorum Anglorum sedes
rerenda videtur, quam vt inter Saxones, & Iutas quære-
m iussit Beda. *Angli*, inquit, *de illa patria, quæ Angulus dici-* *Lib. 1. cap. 15.*
tur, & ab eo tempore vsque manere deserta inter prouincias Iutarum *Sic legit MS.*
& Saxonum perhibetur. Cùm autem inter Iuitlandiam & *non vitarum.*
olfatiam antiquam Saxonum regionem, prouinciola sit *Angel in Da-*
Daniæ regno, quæ **Angel** hodiè dicitur, sub **Flemsburg** *nia Anglorum*
uitate, me tandem auitam nostram sedem inuenisse, & in- *sedes.*
Anglos in hanc insulam dimigrasse, affirmare ausim.
uorum pars nonnulla in interiores Germaniæ tractus
ofecti Longobardis & Sueuis permixti in Italiam pene-
arunt, & sui nominis vestigia in **Engelheim** Caroli Mag-
patria, *Ingolstadio*, **Englburg**, **Englerute** Germaniæ &
ngleria Italiæ reliquisse creduntur. Quæ autem nominis
ratio pronunciare non ausim. Facessat Angulus filius
umbli, & Angela regina, quos nostræ gentis fuisse condi-
tores,

tores, blaterant inepti. Nec Goropij coniectura fide
potiùs risum meretur, qui *Anglos*, ab **Angle**. i. hamo p
torio deducit, quòd vt inquit ille, omnia sibi adhamaren
fuerint, vt nos loquimur, **Good Anglers**. i. boni ham
res. Sed qui Engelberti, Engelhardi, & eiusmodi Germ
corum nominum etymologiam videt, facilè etiam An
rum notationem viderit. Hi sunt Germaniæ populi qui
tanniam occupârunt, quos vnam gentem fuisse, comm
que nomine nunc *Anglos*, nunc *Saxones* vocatos ex Gi
Beda, Bonifacio, P. Diacono eruditissimus vir N. Cisn
collegit.

Saxones Anglí & Iutæ gens vna.

Saxonum mores.

Gens verò erat bellicosissima *animi magnitudine*, cor
viribus, *laborum tolerantia*, *Germanorum fortissimi habiti*, vt
quit Zosimus. *Romanis maximè formidati, quia repentini*, vt
bet Marcellinus, *virtute & agilitate terribiles*, vt inquit D
conus. Homines statua procera, membrorum composi
ne, & lineamentorum conformatione conspicui. Prim
capillos ad cutem tondere nisi circa verticem, & lam
caput incingere, quod docet Sidonius de Saxone loqu

Cuius verticis extimas per oras
Non contenta suos tenere morsus
Altat lamina marginem comarum.
Et sic crinibus ad cutem recisis
Decrescit caput, additíque vultus.

Inde capillos alere, & in scapulas diffundere soliti
men sagum, arma lancea, scutum & ad renes magni
pendentes cultelli, vt habet Witichindus. Rei marit
peritissimi, qui diu ita piraticam fecêrunt, vt assueti salo
lum timerent, & ita maritima Britanniæ, & Galliæ vs
ad Hispaniam afflixêrunt, vt dispositi fuerint per vtriusq
regionis littora milites & duces ad eorum deprædation
coercendas, qui inde *Comites littoris Saxonici per Britanni
& Galliam*, dicti fuerint. Illi nihilominùs sæpissimè has o
vitilibus suis myoparonibus deprædati sunt, quò spect
illi Sidonij Apollinaris versus.

Witichindus.

Littora Saxonica.

Quin & Aremoricus piratum Saxona tractus.
**Sperabat, cui pelle salum sulcare Britannum*
Ludus, & assuto glaucum mare findere lembo.

* i. Timebat.

Quanta immanitate per hæc littora grassati sunt, an
si placet, ipsum Sidonium. *Nuncius*, inquit, *cum quo dum*
obiem

Lib. 8. epist. ad Namantium.

tu aliquid sermocinantèr extraximus, constanter asseueranis, r vos classicum in classe cecinisse, atque inter officia nunc nau- odò militis, listoribus Oceani curus inerrare contra Saxonum os mioparones, quorum quot remiges videris, totidem te cerne- nes archipiratas: ita simul omnes imperant, parent, docent, di- latrocinari, vt nunc etiam, vt quamplurimùm caueas, causa maxima monendi. Hostis est omni hoste truculentior. Impro- aggreditur, promissus elabitur, spernit obiectos, sternit incantos; natur intercipit, si fugiat, euadit. Ad hoc exercent illum nau- ia, non terrent. Est eis quædam cum discriminibus pelagi non ia solùm, sed familiaritas. Namque ipsa si qua tempestas est, securos efficit occupandos, hinc prospici vetat occupaturos: In o fluctuum scopulorumque confragosorum spe superuentus lati lisantur. Prætereà priusquam de continenti in patriam vela ntes, hostico mordaces anchoras vado vellant, mos est remeatu- cinium quemq; captorum per æquales, & cruciarias pœnas, plus trifti, quòd superstitioso ritu necare, subque collectam tur- periurorum, mortis iniquitate sortis æquitatem dispergere, Ta- se ligant votis, victimis soluunt & per huiusmodi non tam sa- cia purgati, quàm sacrilegia polluti, religiosum putant cædis in- te perpetratores de capite captiuo magis exigere tormenta, n pretia. Natio etiam omnium Saxonum admodum de- superstitionibus, atque eam ob causam cum de rebus ioribus consulerent, præter aruspicinam, equorum nitus tanquam præsagia inprimis obseruabant, vnde asse sit, quòd equum olim in insignibus gesserint Saxo- Duces. At cur Hengistus, & Horsa nostri ab equo no- n dux erint (vtriusque enim nomen Saxonicè equum si- ficat) planè me latet, nisi in bellicæ virtutis omen, iux- llud Maronis *Bello armantur equi, bella hæc armenta minan-* Sortibus etiam ducendis multi erant, virgam enim fru- eræ arbori decisam, in surculos amputabant, eosque no- quibusdam discretos super candidam vestem fortuitò rgebant. Mox si publica fuerit consultatio, sacerdos po- i, si priuata, paterfamiliàs precatus Deos, cœlumque su- iens ter singulos tulit, sublatos secundam impressam e notam interpretabatur. Vt bellorum euentum explo- ent, gentis, cui bellum indicerent, captiuum cum electo pularium suorum, patrijs quemque armis committere ebant, & ex victore, quæ gens victoriam reportaret, coniectare.

Hæc Adamus Bremensis Saxonibus ascribit, quæ Tacitus Suevis.

Dij Saxonum. coniectare. Deum Mercurium maximè coluerunt, [illegible] Woden vocarunt, cui humanis hostijs litabant, & [illegible] tam hebdomadæ feriam consecrârunt, vnde Wed[illegible] nobis hodie appellatur, vt sextam Veneri qu Fæt[illegible] runt, vnde dies Veneris nobis Friday nominatur. [illegible] ster etiam Deam habuerunt, cui mense Aprili sacrific[illegible] vnde Aprilem, inquit Beda in libro de temporibus, E[illegible] monath vocarunt, & nos paschatis festum etiamnùm [illegible] ster vocamus.

Munsterus ex M.S. Libro. Sed hos errores fugauit tandem Christianæ reli[illegible] veritas. Postquam enim in Britanniæ possessione p[illegible] firmassent, in septem regna distribuerunt, Heptarch[illegible]

Lib. 2. cap. 5. que constituerunt, in qua tamen qui plurimùm po[illegible] Rex Anglorum, vt est apud Bedam, dicebatur, vt M[illegible] chiam in ipsa Heptarchia semper fuisse videatur. D[illegible] verò vbi primùm Christi nomen annuntiatum est, ad[illegible] granti studio se Christo consecrârunt, vt incredibile[illegible] gentiam sacris ædibus extruendis, rebus diuinis per[illegible] dis, & Christi nomine propagando adhibuerint, Reg[illegible] nonnulli sua sceptra monasticæ vitæ postposuerint. D[illegible] rentissima res erat Saxonica sub hac Heptarchia, [illegible] regna illa intestinis bellis collisa, in Occiduorum Sax[illegible] potestatem tandem concesserint. Egbertus enim Occ[illegible] rum Saxonum rex quatuor ex his regna victoria con[illegible] us, cùm reliqua etiam duo spe deuorasset, vt quæ in [illegible] imperium deuenissent, in vnum item nomen coirent, [illegible] gentis memoriam conseruaret. Heptarchiam, quam [illegible]

Britannia Anglia dicta circa annum salutis 810. parunt Saxones, promulgato edicto Englelond voca[illegible] fit, i. Anglorum terra, vnde Latinè ANGLIA dicta, ab [illegible] glis facta appellatione, qui ex tribus his populis eran[illegible] merosissimi. Illi enim Northumbriam & Merciam amp[illegible] mas regiones, cum Orientali Anglia occupârunt, qu[illegible] tarum progenies solummodò Cantium & Vectam insu[illegible] & Saxones Saxoniam Orientalem, Australem, & Occi[illegible] talem tenuerint; exiguam sanè portionem, si ad ampl[illegible] las Anglorum regiones conferatur. Anteà obliterato [illegible]

In epistola ad Zachariam PP. Britanniæ nomine, hæc insula *Transmarina Saxonia*, à B[illegible] facio Episcopo Moguntinensi dicebatur, & quodlibet i[illegible] regnum suo nomine seorsim gaudebat.

Iam cùm Anglia diceretur, ad summum res Saxo[illegible]

uenerat, & ideò, vt circulus eſt mortalium, ad exitum perabat. *Dani* etenim qui è Scandia in deſertas Iutarum Anglorum ſedes, i. in Cimbricam Cherſoneſſum ſe exo-ârant, miſerrimè hanc regionem dilaniarunt. De qui- antequàm progrediar, audi Dudonem de S. Quintino, horem ſatis vetuſtum è I. Stowæi ſtudioſiſſimi vrbis ndinenſis Antiquarij bibliotheca, quæ mihi ſemper pa-

Dani forte Dauciones Ptol. Daci falsò à noſtris ſcriptoribus ſæpè vocantur.

. Dani è Scanza, i. Scandia, velut examen apum è caniſtro, & lius è vagina, diuerſitate multimoda, conſuetudine barbarica fluerunt, cùm petulanti luxu exardeſcentes ſoboles immeneras eraniſſent. Qui poſtquàm adoleuerunt, de rerum poſſeſſionibus ra patres, anóſq; aut ſæpiùs inter ſe ferocitèr obiurgati, exube-tes, & terram quam incolunt habitare non ſufficientes: collecta e multitudine pubeſcentium, veterrimo ritu, in externa regna rudiuntur nationum, vt adquirant ſibi præliando regna, quibus ere poſſint. Cæterùm in expletione ſuarum expulſionum atque rcituum ſacrificabant olim venerantes * THVR *dominum ſuũ, non aliquid pecudum, atque pecorum, ſed ſanguinem maclabant inum. Holocauſtorum omnium putantes pretioſiſſimum, eò d ſacerdote ſortilego prædeſtinante, iugo boum vna vice diritèr antur in capite, colliſoq; vniculq; ſingulari ictu ſorte electo, ce-o, ſtrabatur in tellurem, perquirebatur q; leuorſùm fibra cordis ius vena, cuius exhauſto ſanguine ex more, ſua, ſuorum capita ntes, librant celeritèr nauium carbaſa ventis, deóſq; tali negotio antes placare, velocitèr nauiũ inſurgunt remis.* Circa Egberti us tempora, anno Chriſti 800. noſtra littora primùm in-ârunt, poſteà mare cœlo miſcentes, annos plùs minùs o. per Angliam graſſati, vrbibus exciſis, templis ſuccen-& agris vaſtatis, omnia barbara immanitate egêrunt, ra-érunt, vertêrunt, annóſq; plùs minùs viginti rerum poti-ûnt. Sed Danorum iugo excuſſo, ad Anglos denuò reci-imperium. Edwardus enim cognomento Confeſſor, ex glorum ſtirpe oriundus regiam recuperâuit dignitatem. uo, ſine prole poſt viginti quatuor annos defuncto, Ha-dus Godwini filius domus regiæ Maior, regnum occupa-, quem vt exturbarent, hinc Toſto frater, illinc Norman-omnem mouêre lapidem. Verùm cùm ille Toſtonem trem, & Haraldum regem Norwegiæ, quem ſocium ſibi ſto adiunxerat, iuſto prælio, non incruenta victoria pro-Stamford brig, in Eboracenſi agro peremiſſet: ecce vix

** Hinc dies Iouis nobis fortaſſe* Thurſday *dictus.*

nouem interiectis diebus, GVILIELMVS nothus co-
Normanni. men *Bastardus*, Normanniæ Dux, Edwardi modò de-
promissis, adoptione, & affinitate fretus magno consc-
exercitu, in Anglia inter Australes Saxones appulit. In
signa statim conuertit Haraldus, lassato licèt milite, re-
superiori bello omninò accisis. Ad Hastings concur-
vbi Haraldus in medium prælium se inferens, acriter
cans cecidit, magno Anglorum numero interfecto, di-
est ad fidem summas exacto numero concipere. GV-
ELMVS victor protinùs infesto agmine per Wallenfor-
Charta Guil. Conquestoris. Londinum petit, admissúsq; Rex inauguratur, vtpote
ipse ait, *Regnum Dei prouidentia destinatum, & benefici-*
cessionis Domini, & cognati glorioſi Regis Edwardi conc-
& pauculis interpositis lineis, subiungit, *Benigniſ-*
Regem Edwardum illum in Regnum Angliæ adoptiuum
dem instituisse. Quàm insolens & crudelis hæc fuerit v-
ria, scriptores Monachi pleno ore intonant, nec dubi-
dum, quin in hâc victoriâ, vt aliàs, alacris exultarit im-
bitas. Victor Guilielmus in victoriæ quasi trophæum,
quatis maximam partem Anglorum legibus, Norma-
consuetudines induxit, caussáſq; Gallicè disceptari
exclusis hæreditate auitâ Anglis, agros & prædia mili-
suis assignauit, ita tamen vt dominium directum sibi r-
uaret, obsequiúmq; clientelari iure sibi & successoribu-
uinciret, id est, vt omnes in *Feudo*, siue fide tenerent, &
præter Regem essent veri Domini, sed potiùs fidu-
Domini, & possessores. Quod vbi feciſſet, nihil prius ha-
quàm Danici belli tempestatem, quæ impendit, auert-
sibi quietem vel pecunia redimere, qua in re vsus est A-
berti Hamburgensis Archiepiscopi opera. Scribit enim
dam Bremensis. *Inter Suen, & Bastardum perpetua conte-*
Anglia fuit, licet noster Pontifex muneribus Guilielmi per-
inter reges pacem firmare voluerit. Quæ etiam firmata v-
tur, iam inde enim Anglia nihil sibi à Danis metuit.

Hinc regnum Normannorum in Angliâ initium ha-
qui à Septentrionali plaga sic dicti (commisti enim e-
ex Noruegorum, Sueonum, & Danorum fortissimis, v-
bet Helmoldus,) Caroli magni temporibus per Fri-
Belgicam, Angliam, Hiberniam, & Galliam atrociter p-
ticam exercuerunt. Demùm iuxta Sequanæ ostium
sedē

unt, regionem à ſuo nomine Normanniam denomi-
nt, Carolúmq; Simplicem Francorum regem eò ade-
nt, vt Rollonem eorum principem Normanniæ Du-
declararet, filiam elocaret, & in dotem Normanniam
rmaret. Quantùm verò virtute bellica præſtiterint,
xerint, ſatis mihi ſit dixiſſe, quòd inter bellicoſiſſimas
s poſiti, non obſequijs, ſed armis ſemper tuti fuerint, &
ſſima regna in Anglia & Sicilia conſtituerint. Tan-
enim Normanni poſteri, profligatis è Sicilia Sarace-
n paucos annos regnum tenuerunt, & in terra San-
s maximas magna cum laude geſſerunt. Vnde Roge-
ouedenus, *Audax Francia Normannorum militiam ex-
elituit, ferox Anglia captiua ſuccubuit, diues Apulia ſortita
it, Hieroſolyma famoſa, & inſignis Antiochia ſe vtráq; ſup-*
Iam inde Anglia non minùs belli gloria, quàm hu-
atis cultu inter florentiſſimas orbis Chriſtiani gen-
primis floruit. Maculam verò quam Chalcondilas
genti de vxoribus communibus aſperſit, ipſa veri-
it, & effluentem Græculi vanitatem comprimit. Nec
ti inquit eruditiſſimus & optimus mihi amicus Or-
n hac ipſa re, ſemper vera ſunt, quæ à quolibet de
is narrantur. Hi ſunt qui Britanniam inſedêrunt
è quibus ſuperſunt Britanni, Saxones ſiue Angli,
nníq; permiſti, & ad Septentriones Scoti, vnde duo
a regna, *Anglia* nimirum & *Scotia*.
Flandris qui ante quadringentos annos huc demi-
t, & ſedes in Wallia regum permiſſu acceperunt,
tinet nunc dicere, alibi dicemus. Sed hanc rem
neca concludamus. *Eſt itaq; manifeſtum, nihil eodem
ſiſſe quo genitum eſt. Aſſiduus humani generis diſcurſus
otidie aliquid in tàm magno orbe mutatur. Noua vrbium
enta iaciuntur. Noua gentium nomina, extinctis nominibus
aut in acceſſionem validioris conuerſis, oriuntur.*

De conſolatione ad Albinum.

BRITANNIÆ DIVISIO.

AD Britanniæ diuisionem i
accingamur. Diuiduntur re
nes à Geographis, vel φυσικῶς
cundum naturam fluminum,
montium, vel ἐθνικῶς secund
gentium habitationes, vel
λῶς, & πολιτικῶς, id est, varie
politicè, iuxta principum
luntates, & iurisdictiones. Q
autem de primo & secundo
ius diuisionis genere sparsim per librum tractabitur, te
illa politica huius loci propria videtur: quę tanta tamen
periorum temporum iniquitate circumfusa est caligine,
multò faciliùs sit in hac re falsa conuincere, quàm ver
uenire.

Historici nostri antiquissimam Britanniæ diuisionem
isse contendunt, qua in *Loegriam*, *Cambriam*, & *Albaniam*
titur, id est, vt explicatiùs dicam, in Angliam, Wallia
Scotiam. Sed hanc recentiorem esse crediderim, tùm q
triplex sit, à tribus enim populis, Anglis, Cambris, & Sc
qui postremò Insulam inter se diuiserunt, enata vide
tùm quòd eiusmodi partitio nusquam in classicis auth
bus appareat ante nostrum Galfredum Monumethen
Fabula enim, vt Critici nostri existimant, constare non
terat, nisi ille è Bruto tres filios Locrinum, Cambru
Albanactum progenuisset, eò quod hîc totidem cum
vixerit, florerent gentes: vt anteà Brutum creasset, eò
hæc insula Britannia diceretur. Nec dubitant quin p
ille liberos è Bruto procreasset, si plures diuersæ gente
tempore in Britannia extitissent.

Britannia.
Magna Parua
Dio.

Vetustissima diuisio, quam ego nouerim, apud Prole
um magnę Constructionis lib. 2. extat, vbi insulam vn
sam in *Britanniam Magnam*, & *Paruam* diuidit. *Magnam*
cat hanc citeriorem ad Meridiem, *Paruam* verò vlterio
illam ad Septentriones: cuius incolæ in MAIATA
CALEDONIOS distincti erant, id est, in campestre
montanos, vt nunc Scoti in **Hechtlandmen** & **Lawl**
men. Cùm autem vlteriorem illam plagam negle
Ro

mani, *quia*, vt inquit Appianus, *illis vtilis esse non poterat*; mino non procul ab Edenburgo posito, citeriorem par- in Prouinciam iam redactam primùm duplicem fece- t, INFERIOREM scilicet & SVPERIOREM vt ex Dio- colligitur. Angliæ enim partem citeriorem cum Wallia PERIOREM, vlteriorem & Septentrionalem INFERI- EM vocat. Quod ipsæ Legionum sedes apud Dionem probant. *Legionem secundam Augustam* quæ ad Catleon Vallia,& *Victricem vicesimam*, quæ ad **Chester**, siue De- egit, in Britannia Superiori locat, *Legionem* autem *Sex- Victricem*, quæ Eboraci egit, in Britannia Inferiori me- se scribit. Hanc diuisionem à Seuero Imp. factam fuisse timarem, quòd Herodianus prodat, illum, deuicto Albi- qui Britannico exercitui præerat & imperium occupâ- Britanniæ rebus ordinatis, totius Insulæ administratio- bifariam diuisisse.

Britannia inferior & superior. Lib. I V.

Isca caerleon ar vsk.

Postea in tres partes Britanniæ prouinciam descripse- Romani, vt ex Sexto Rufo videre est, videlicet in XIMAM CAESARIENSEM, BRITANNIAM PRI- M, & BRITANNIAM SECVNDAM: Quas ex Epis- is, & diocæsibus antiquis forsitan deprehendi. Lucius apud Gratianum innuit ecclesiasticas Christianorum ones Romanorum magistratuum ditiones imitatas es- lisq; in vrbibus Archiepiscopos consedisse, quibus olim ides Romani. Cùm autem tres Archiepiscopos olim uerit Britannia. Londinensem scilicet, Eboracensem, & s Legionum: prouinciam quam nunc vocant Cantua- sem (eò in Londinensis sedes translata erat) Britanni- PRIMAM constituisse: Walliã quæ episcopo vrbis Le- um paruit BRITANNIAM fuisse SECVNDAM: Pro- iam verò Eboracensem, quæ tum ad limitem pertinu- isse MAXIMAM CAESARIENSEM existimo.

Britannia triplex.

Dist. 80.

ubsequens ætas, cùm Imperij Romani formula indies utaretur, Britanniam quinque-partitam fecit, BRI- NIAM nimirum PRIMAM, SECVNDAM, MAXI- CAESARIENSEM, VALENTIAM, & FLAVIAM SARIENSEM. VALENTIA pars septentrionalis fu- idetur Maximæ Cæsarienſis, quam à Pictis & Scotis patam Theodosius Valentis Imp. Dux recuperauit, & tiam in eius honorem nominauit, quod his verbis pla-

Britannia quinque partita.

Lib. xxviij.

niùs ostendit Marcellinus. *Recuperatam prouinciam, quæ in*
tionem conceſſerat hoſtium, ita reddiderat ſtatui priſtino : vt
dem referente, & rectorem haberet legitimum, & Valentia dic
vocaretur arbitrio principis. Huius Theodosij filium, (qui
gustus creatus, Flauius Theodosius dictus fuit, & plurim
imperio immutauit,) Flauiam addidisse conijcere lic
quòd ante huius Flauij tempora, Britannia Flauia n
quam legitur. Vt igitur summatim rem expediã. BRITA

Britannia prima.

NIA PRIMA dicta fuit omnis regio Australis, quæ
mare Britannicum, illinc Tamisim & Sabrinicnum flu
interiacet. BRITANNIA SECVNDA, quę nunc Wal

Britannia secunda.

Flauia Cæsariensis.

FLAVIA CAESARIENSIS, à Tamisi ad Humbrum p
recta fuit MAXIMA CAESARIENSIS ab Humbro

Maxima Cæsariensis.

Tinam, fl. siue Vallum Seueri; VALENTIA à Tina ad
sam, iuxta Edenburgum quam Scoti Grameſdike voc

Valentia.

vbi Romani Imperij limes vltimus.

Non possum hîc non requirere quorundam erudi
morum prudentiam, qui in hunc numerum Scotiam
runt, quam alij Maximam Cęsariensem, alij Britanniam
cundam fuisse volunt. Quasi verò Romani illam pa
cœli quodammodo rigori damnatam non neglexerint
hîc tantùm prouincias illas enumerârint, quas per Co
lares & Præsides administrârunt. Maxima enim Cæ
ensis, & Valentia à Consularibus, reliquæ tres Britan
Prima, Secunda, & Flauia à Præsidibus administraban

Si quis me roget, quam huius partitionis meæ ratio
habeam, & finium malè regundorum insimulet: quid m
hanc sententiam pellexerit, paucis accipiat. Cum obse
rim Romanos eas Prouincias semper *Primas* vocasse,
Romæ fuerant proximiores, vt *Germania Prima, Belgica*
ma, Lugdunensis Prima, Aquitania Prima, Pannonia Pr
quæ omnes Romæ propiores erant, quàm quæ *Secunda*
minantur, & has *Primas* ab elegantioribus *Superiores, Se*
das inferiores dictas fuisse: Australem nostræ insulæ pa
Romæq; propiorem *Britanniam Primam* fuisse statue
Eadem ratione cùm *Secundæ prouinciæ*, quas vocant à R
disiunctiores erant, Walliam *Britanniam Secundam* dixe
Cùm etiam inclinante imperio, illius prouincias solum
dò *Consulares* magistratus habuisse notauerim, quæ ho
obiacebant, vt videre est apud librum Notitiarum, no

m in Galliâ, sed etiam in Africâ; & apud nos *Valentia*, cum
axima Cæsariensi in eo libro *Consulares* censeantur: eas
otis & Pictis proximas expositásq; in illis, quos dixi, locis
dicarim. *Flauiam* autem *Cæsariensem* hîc omnibus inter-
ediam fuisse, & in Angliæ meditullio non possum non
niectare, & eò confidentiùs, quod idem mecum sentit
tiquus ille scriptor Giraldus Cambrensis. Hæ fuêrunt
ò Romanis Britanniæ diuisiones.

Posteà barbaris vndique incursantibus, & ciuili bello in-
Britannos indies ingraueſcentẽ, sanguine, & succo ex-
usta aliquandiu iacuit, sine vllo imperij simulachro. De-
im verò ea pars, quæ ad Arctos vergit, in duo regna *Sco-*
m scilicet & *Pictorum* concessit, & Pentarchia Romano-
m in hac citeriori parte, facta fuit *Heptarchia* Saxonum. *Saxonum Heptarchia.*
ouinciam enim Romanorum vniuersam, præter Walli-
,quam Britannorum reliquiæ occupârunt, in septem re-
a descripsêrunt, *Cantium* scilicet, *Suthsexiam*, *Eastlangliam*,
estsexiam, *Northumbriam*, *Eastsexiam*, & *Merciam*. Quas re-
nes hæc regna complexa fuerint libet tabella, potiùs
àm verborum congerie, ob oculos proponere.

1	2
CANTII regnum continebat	SVSSEXIAE, siue Austrialium Sax. regnum
Cantium.	*Suthsexiam.*
	Suthreiam.
3	4
ASTANGLIAE iue Orientalium Anglorum regnum continebat	WESTSEXIAE, siue Occiduorum Saxonum continebat
orfolciam.	*Cornwalliam. Somersetiam.*
thfolciam.	*Deuoniam. Wiltoniam.*
ntabrigiam, cum Insula Elye.	*Dorsetiam. Suthamptoniam.*
	Bercheriam.

5

NORTHVMBRIAE regnum continebat

Lancaſtriam.
Eboracam.
Dunelmiam.
Cumbriam.
Weſtmariam.
Northumbriam, & regiones Scotiæ vſque ad Edenburgi fretum.

6

ESTSEXIAE ſiue Orientalium Saxonum regnum continebat

Eſſexiam.
Midleſexiam.
Partémq; *Hertfordiæ.*

7

MERCIAE regnum continebat

Gloceſtriam.
Herefordiam.
Wigorniam.
Warwicum.
Leiceſtriam.
Northantoniam.
Lincolniam.
Huntingdoniam.
Bedfordiam.
Buchinghamiam.
Oxenfordiam.
Staffordiam.
Nottinghamiam.
Ceſtriam.
Partémque *Hertfordiæ* alteram.

Anglia in Comitatus diuiſa.

NEC dum tamen, florente Heptarchia, Anglia in Comitatus diuiſa (ſic enim vulgò vocant,) ſed poſtea cùm ſolus Aluredus rerum potiretur. Is Germanos maiores ſuos imitatus, qui teſte Tacito, iura per pagos, & vicos reddebant, (vt Ignulphi Croilandenſis verbis vtar,) *primus Angliam in Comitatus diuiſit, quòd indigenæ rapinas committebant, exemplo, & colore Danorum: Comitatus porrò in Centurias* Hundreds, *& Decimas,* id eſt, Tithings *diſtribui fecit, ita vt omnis indigena, in aliqua eſſet Centuria, & Decima.* Quæ fuſiùs tibi explicabit Malmesburienſis hiſtoricus. *Quæ ratione,* inquit, *barbarorum, etiam indigenæ in rapinas anhelabant, adeò vt nulli tutus commeatus eſſet, ſine armorum præſidijs, Cen-*

quas Hundreds *dicunt, & Decimas, quas* Tithings *vocant, constituit Aluredus, vt omnis Anglus legaliter duntaxat viuens, haberet & Centuriam, & Decimam. Quòd si quis delicti alicuius insimularetur, statim ex Centuria, & Decima exhiberet, qui eum vadarentur, qui verò ifiusmodi vadem non reperiret, seueritatem legum horrêret. Si quis verò reus ante vadationem, vel post transfugeret, omnes ex Centuria & Decima, regis mulctam incurrerent, hoc commento pacem infudit Prouinciæ, vt per publicos aggeres, vbi semitæ per quadriuium finduntur, armillas aureas iuberet suspendi, qui vicinium auiditatem riderent, dùm non esset, qui eas abriperet.*

Hos Comitatus, quos vel *Conuentus*, vel *Pagos* propriè, & Latinè voces, nos peculiari vocabulo **Shyres** appellamus, à ſcyꝛe Saxonica dictione, quæ partiri, & diuidere significat: primáque diuisione tantùm xxxii. numerabantur, anno enim à Christo nato 1016. Ethelredo regnante, non plures fuisse Malmesburiensis refert. Cùm autem huius regni censum egerit Guilielmus Primus, xxxvi. Comitatus, vt habet Polychronicon, numerabantur. Acta tamen publica, in quæ censum ille retulit, duntaxat xxxiii i. percensent, Dunelmia, enim Lancastria, Northumbria, Westmerlandia, & Cumbria non eo numero habebantur, quòd hæ tres tunc temporis paruerint Scotis, vt quidam volunt, & alteræ illæ vel pensitationibus fuerint immunes, vel sub Eboracensi agro comprehensæ. Verùm posteà in numerum additæ xxxix Comitatuum numerum compleuêrunt, quem hodiè habemus. Quibus xiii. plures in Wallia adiunxit Henricus viii. qui primus eam regionem in Comitatus distribuit. **Shyres.**

In his Comitatibus, difficilioribus temporibus, *Præfectus regius*, quem **Lieutenant** vocant, ne quid detrimenti Resp. caperet, constituitur. Singulis verò annis, nobilis aliquis ex incolis præficitur, quem *Vicecomitem*, quasi vicarium Comitis, & nostra lingua **Shiriffe** vocamus, Comitatus vel prouinciæ Quæstor dici etiam potest. Eius enim est publicas pecunias Prouinciæ suæ conquirere, mulctas irrogatas, vel pignoribus ablatis, colligere, & ærario inferre. Iudicibus præstò adesse, & eorum mandata exequi. Duodecim viros cogere, qui in caussis de facto cognoscunt, & ad Iudices referunt, (Iudices enim apud nos iuris solùm, non facti sunt Iudices,) condemnatos ad supplicium ducere, & in minoribus litibus cognoscere. In maioribus autem ius dicunt Iustitiarij **Shiriffe of the shire.**

Iustitiarij Itinerantes.

tiarij, quos olim *Itinerantes*, nunc *Iustitiarios ad Assisas* vocant, qui quotannis hos Comitatus bis obeunt, vt de causis cognoscant, & de incarceratis sententiam ferant. Henricus II. hos Itinerantes instituit, vel potiùs restituit. *Ille*, inquit Matthęus Parisiensis, *consilio filij suo, & episcoporum constituit Iustitiarios per sex partes regni, in qualibet parte tres, qui iterarent, quòd cuilibet ius suum conseruarent illæsum.*

Episcopi. Parochiæ.

Quòd ad Ecclesiasticam Iurisdictionem attinet. Cùm Romani Pontifices ecclesias singulas singulis presbyteris assignâssent, & parochias eis diuisissent, Honorius Archiepiscopus Cantuariensis circa annum à salute reparata 636. Angliam primus in Parochias, vt legitur in historia Cantuariensi, distribuere cœpit. Duas autem nunc habet Anglia prouincias, Archiepiscopos item duos, Cantuariensem nimirùm, totius Angliæ Primatem, & Metropolitanum: & Eboracensem. Quibus subsunt XXV. Episcopi: Cantuariensi XXII. Eboracensi tres reliqui. Qui verò sunt hi Episcopatus, cum Comitatibus, siue Diocæsibus, quas nunc obtinent, optimus ille & reuerendissimus pater Matthæus Parkerus Archiepiscopus Cantuariensis, antiquitatis, & optimarum literarum patronus summè studiosus, his suis verbis ostendet.

IN PROVINCIA CANTVARIENSI.

CAntuariensis, inquit, *cum Roffensi, ipsum Cantium comitatum continet. Londinensis quæ Essexiam, Midlesexiam, partémque Hertfordensis Comitatus. Cicestrensis, Southsexiam. Wintoniensis, Southamptonensem, Surryam, & Vectam Insulam, Salisburiensis Wilcheriam, & Bercheriam. Exoniensis Deuoniam, & Cornubiam. Bathoniensis, & Wellensis simul iunctæ Somersetum. Gloecestrensis Gloecestrensem. Wigornensis Wigornensem, & partem Warwicensis. Herefordensis Herefordensem, & partem Salopiensis. Couentrensis, & Lichfeildensis vnà copulatæ,*

opulata, Staffordenſem, Derbienſem, & reliquam partem Warwicenſis, nec non Salopienſis partem eam, quæ ad Repillum fluuium ſpectat. Tum Lincolnienſem omnium maximam ſex terminant Comitatus, Lincolnienſis, Leiceſtrenſis, Huntingdona, Bedfordienſis, Buckinghamienſis, & reliqua pars Hertfordienſis: Elienſem Cantabrigia ipſaque Elie inſula: Nordouicenſem Norfolcia, atque Suffolcia: Oxfordienſem Oxfordienſis, Petroburgenſem, Northamptona, & Rutelandia: Briſtolienſemque Dorceſtria. Quibus XVIII. *in Anglia Diocæſibus, addendæ ſunt Walliæ, ſiue Cambriæ Diocæſes, quæ & Archiepiſcopatu proprio priuatæ, & numero extenuatæ ſunt, ſeptem vix in quatuor abeuntibus, quæ ſunt Meneuenſis, quæ ad Fanum S. Dauidis ſedet, Landauenſis, Banchorenſis, & Aſſauenſis, ſiue Elwenſis.*

IN PROVINCIA EBORACENSI.

EBoracenſis ipſe comprehendit agrum Eboracenſem, & Nottinghamienſem: Ceſtria Ceſtriam Comitatum, Richmondiam, & Lancaſtriam, partémque Flynt, & Denbygh, in Wallia Comitatum continet: Dunelmenſis autem ipſum Dunelmenſem, atque Northumbriam: Carlialenſis Cumbriam, Weſtmoriámque Comitatus cingit.

Quod ad Reipublicæ noſtræ diuiſionem attinet, conſtat ex Rege, ſiue Monarcha, Nobilibus, Ciuibus, Ingenuis, quos **Yeomen** vocamus, & opificibus. REX, quem Saxonico verbo maiores noſtri Cyninge, nos contractiùs **Kinge** appellamus, ſupremam poteſtatem, & merum imperium apud nos habet; nec in imperij clientela eſt, nec inueſtituram ab alio quouis accipit, nec præter Deum, ſuperiorem agnoſcit. Nobiles verò noſtri diuiduntur in Maiores, & Minores. Nobiles *Rex.*

biles Maiores vocamus Duces, Marchiones, Comites, & Barones, qui vel hæreditario iure his titulis gaudent, vel ijsdem virtutis ergô a Rege exornantur.

Duces. Dvx primùm est post Principem (quod soli Regis filio natu maximo conuenit) apud nos dignatis nomen. Saxonico seculo plurimi erant hoc titulo conspicui, quos ab exercitu ducêdo sua lingua Heꝛtezа dixerunt, & *Duces* simplicitèr sine alicuius loci adiectione in Chartis antiquis concipiuntur, vt solummodò officiarij videantur. Normannico verò tempore, cùm ipsi Normannici Reges, Normanniæ Duces essent, longo tempore, neminem eo honore ornârunt, donec Edwardus III. Edwardum filium Cornwalliæ Ducem creauerit. Iam inde plures erant hæreditarij apud nos Duces subinde creati, qui tamen nunc euanuêrunt omnes.

Marchiones. Marchio, id est, præfectus limitaneus, secundum à Duce honoris locum habet. Hic titulus seriùs ad nos peruenit, nec antè Richardi secundi tempora cuiquam delatus. Ille enim Robertum Vere Oxoniæ Comitem, delicias suas, primùm Marchionem Dubliniæ designauit, merúmque erat honoris nomen. Nam qui anteà limitibus præfuerant Lord Marchers vulgò vocabãtur, & non Marquess, vt hos vocamus.

Comites. Comites, qui tertium locum tenent, à maioribus nostris Germanis habuisse videamur. Illis enim olim, vt author est Tacitus, *Comites erant, qui Principibus consilium, & authoritas semper adessent.* A Romanis tamen ad nos, vti etiam ad Francos deuenisse existimant alij. Imperatores enim, adulto iam imperio, domesticum quendam senatum circa se habere incæpêrunt, qui Cæsaris Comitatus appellatus, & ipsi quorum consilio in bello & pace vtebantur, *Comites* dicti, vnde in Inscriptionibus antiquis frequens est, Comiti Impp. Paucísq; annis ita inualuit, vt *Comitis* nomen omnibus magistratibus datum, qui sacrum Comitatum obseruarunt, vel qui ex eo prodirent, & inde nomen posteà porrectum sit ad omnes qui alicui negotio præpositi erant, Suidæque definitur Comes ὁ λαοῦ ἄρχων, vt Cuiacius in Paratitlis ad Cod. nos docuit. Deinceps verò cùm res Romana in plura regna distraheretur, hic etiam titulus retentus, & Saxones nostri, quem sua lingua Eoꝛle, Latinè *Comitem* dixerunt,

fixêrunt, diuque sanè simplicitèr, tandem loci etiam adfectione, cui cum authoritate præerant, nec dum hæreditaria erat hæc dignitas: verùm cùm Gulielmus Normannus, iam victor summam rerũ in hoc regno administraret, Comites creati sunt feudales, hæreditarij, & patrimoniales, & vt in antiquis Chartis videre est, de tertio denario Comitatus. Quod sit exponit liber vetustus Monasterij de Bello. *Consuetudinaliter per totam Angliam mos antiquitùs inoleuerat Comites prouinciarum tertium denarium sibi obtinere, inde Comites dicti.* Item alius Anonymus. *Comitatus à Comite dicitur, aut vice versa, Comes autem est, quia tertiam portionem eorum quæ de placitis proueniunt, in quolibet Comitatu percipit, sed non omnes Comites ista percipiunt, sed hij quibus Rex hæreditariò, aut personalitèr concessit.* Vnde verè Polydorus ille. *Anglis mos est, vt Comitatuum tituli arbitratu principis dentur, etiam sine possessione locorum, è quibus ipsi tituli petantur. Quare Rex solet ijs qui nihil in eo Comitatu habeant, ex suis vectigalibus dare quotannis aliquam pecuniæ summam, in possessionis loco.*

Post Comites VICECOMITES ordine sequuntur, Vicecomites. Vicecounts nos vocamus, vetus officij, sed noua dignitatis appellatio, & Henrici VI. tempore apud nos primùm audita.

Inter nobiles maiores, locum vltimum obtinent BARONES. Barones. Etsi autem non me latet, quid de huius nominis, apud Ciceronem, significatione scribunt eruditi. Isidori tamen, & veteris Grammatici opinionem libens amplectar, qui *Barones* mercenarios milites esse volunt. Hoc enim notissimus ille apud Hirtium de bello Alexandrino locus euincere videtur. Verùm Baro ex illis nominibus videatur, quæ tempus paulatim meliora & molliora reddidit. Nam longo pòst tempore non milites, sed qui liberi erant domini, & *Thani* Saxonibus dicebantur, Barones vocari cæperunt. Nec dum magni honoris erat, nam & primis Normannorum temporibus Comites nonnulli suos sub se Barones habuerunt, & melioris notæ ciues *Barones* vocabantur. Paulò autem post eò honoris peruenit, vt nomine *Baronagij* Angliæ, omnes quodammodo regni ordines continerentur. Plena enim honoris illa appellatio erat, & nemini aliquandiu collata, nisi illis qui ob virtutem militarem belli, Baronatus, vt aiunt, vexillo donati, vel ob prudentiam domi, Regis rescripto Baronis nomine ad Comitia Parlamentaria

ria euocati fuerint; donec Henricus VI. diplomatibus, v potiùs honorarijs literis hunc honorem quibusdam prim detulerit. Hodiè hæc per diplomata Baronis creandi ra tio, & illa per reſcriptum ſolummodò ſunt in vſu.

Equites. Nobiles minores ſunt Equites aurati, Armigeri, & q vulgò Generoſi, & **Gentlemen** dicuntur. EQVES ver nemo naſcitur, ſed creatur vel ab ipſo Rege, vel Regis in e ercitu præfecto, idque aut ob bellicam virtutem, aut pru dentiam. Quæ forma equitis creandi Saxonico tempore his verbis, qui tùm vixit oſtendit Ignulphus. *Qui militiæ l gitimæ conſecrandus eſſet, veſpere præcedente, ad Epiſcopum, Abbatem, Monachum, vel ſacerdotem contritus de peccatis confeſſionem faceret, & abſolutus, orationibus deditus in eccleſia pernoctaret, in craſtinum rem ſacram auditurus, gladium ſuper altare o ferret, & poſt Euangelium ſacerdos benedictum gladium militis collo cum benedictione imponeret, & communicatus ſacris Chriſti miſterijs denuò legitimus miles permaneret.* Nec omninò ſub Normannis exoleuit, ſcribit enim in Polycratico Ioannes Sarisburienſis. *Inoleuit conſuetudo ſolennis, vt ea ipſa die, qua quiſque militari cingulo decoratur, eccleſiam ſolennitèr adeat, gladiumque ſuper altare poſito, & oblato, quaſi celebri profeſſione facta, ſeipſum obſequio altaris deuoueat, & gladij, id eſt, officij ſui iugem domino ſpondeat famulatum.* Tunc enim ad ornamentum præter gladium, cingulum & calcaria aurata acceſſerant, vnde Milites aurati hodie vocantur.

ARMIGERI, nobis **Eſquiers**, his proximi ſunt, qui vel à clypeis gentilitijs, quæ in nobilitatis inſignia geſtant, vel quia Principibus, & maioribus illis nobilibus ab armis erant, nomen traxerunt. Hodiè verò quicunque in aliquo Reipublicæ loco conſiſtunt vel Principi honeſtiori conditione famulantur, hoc titulo quaſi ſuo iure vtuntur.

Generoſi, vel promiſcuè nobiles ſunt, qui natalibus clari, aut quos Virtus aut Fortuna è fæce hominũ extulit. *Cives*, ſiue **Burgeſſes**, qui in ſua quilibet vrbe publicis funguntur muneribus, & in Parlamentarijs noſtris Comitijs locum habent. *Ingenui*, ſiue **Yeomen** ſunt, quos lex noſtra homines legales dicit, & ex agris, quos optimo iure tenent, quadraginta ad minimum ſolidos quotannis colligunt. *Opifices* autem ſunt, qui mercede operam locant, ſedentarij, mechanici,

mechanici, fabri, &c. qui capite censi, & proletarij Romanis dicebantur.

Quod ad Curias nostras, siue Iuris fora attinet, in triplici sunt apud nos differentia, alia enim sunt Ecclesiastica, alia Temporalia, & vnum mixtum, quod Saxones olim pit-tena-gemott, id est, sapientum conuentus, nos *Parliamentum*, & vt vniuersum Ætoliæ concilium *Panætolium* Lidio nominatur, PANANGLIVM rectè dici possit. Ex tribus enim Angliæ ordinibus constat, & totius Angliæ corpus repræsentat, à principe pro arbitrio indicitur, summámque & sacrosanctam authoritatem habet, in legibus ferendis, confirmandis, antiquandis, interpretandis, & in omnibus quæ ad Reipublicę salutem spectant. Fora Temporalia sunt duplicia, aut iuris scilicet, aut æqui. Iuris sunt, *Bancus Regius* (liceat mihi nunc forensi Iuridicorum nostrorum stilo vti) qui Coronæ placita tractat. *Curia Cameræ stellatæ* quæ criminalia, *Bancus communis* qui ciuilia, siue placita communia. *Scaccarium*, quod res fisci, *Curia Wardorum & liberationum*, quæ res pupillorum, *Admiralij*, quæ causas maritimas tractat, *Assisas*, & alia quæ obscuriora sunt, omitto. *Parliamentum.*

In Banco Regio sedent Capitalis Iusticiarius Angliæ. Iustiarij assessores quatuor, Clericus Coronæ, Protonotarius, Ministri inferiores sex.

In Camera stellata, D. Cancellarius Angliæ, D. Thesaurarius Angliæ, D. Præses consilij priuati, D. Custos priuati sigilli, D. Senescallus hospitij, Secretarius Regis, Capitalis Iusticiarius Angliæ, Magister Rotulorum, Capitalis Iusticiarius communis banci, & omnes Consiliarij status, tam Ecclesiastici, quàm Laici, & ex Parliamenti Baronibus illi, quos Princeps aduocabit.

In Banco communi, Capitalis Iusticiarius, Iusticiarij assessores quatuor, Custos sigilli, Custos Breuium.

In Scaccario, D. Thesaurarius Angliæ, Cancellarius scaccarij, Capitalis Baro, Barones alij tres. Memoriæ Regis minister, Memoriæ Thesaurarij minister. Clericus pipæ. Controrotulator pipæ. Auditores veteris reuentionis quinque. Forinsecarum oppositor, Clericus extractorum, Clericus placitorum, Mariscallus, Clericus summonitionum. Deputati Camerarij. Secundarij in officio memoriæ Regis duo, Secundarij in officio Thesaurarij duo, Secundarij pipę duo.

Clerici

Clerici in diuersis officijs quatuor, &c. In altera Scaccarij parte, quę *Recepta* dicitur, hi sunt Officiarij. Camerarij duo, Vicethesaurarius, Clericus Talliarum, Clericus Pellis, Numeratores quatuor, Iunctores Talliarũ duo, Deputati Camerarij duo, Clericus pro Tallijs, Custos Thesaurarij, Tabellarij ordinarij quatuor, Scribæ duo, &c. Officiarij item Decimarum & Primitiarum huc spectant. Cùm enim Papę authoritas profligata esset, lege cautũ est, vt Ecclesiasticorum beneficiorum decimæ, & primitię regi persoluerentur.

In Curia Wardorum, Magister Generalis, Superuisor liberationum, Attornatus Generalis, Receptor Generalis, Auditor, Clericus Curiæ, Clericus liberationum, Assessores duo, Tabellarius, Feodarij quadraginta.

In Admiralij Curia, D. Admiralius Angliæ. Locumtenens & Iudex. Scribæ duo, Seruiens Curiæ, Viceadmiralij Angliæ.

Assisæ, quas dicimus, in quolibet Comitatu bis anno habentur, in quibus duo Assisarum Iusticiarij ad hoc deputati cum Eirenarchis, siue pacis Iusticiarijs comitati, & de ciuilibus, & criminalibus cognoscunt.

Fora æquitatis sunt, *Cancellaria* quæ ex æquo, & bono iudicat, *Curia Requestarum* quæ pauperum & regiorum famulorum causas eadem ratione audit. Concilia in limitibus Walliæ, & parte Boreali. In *Cancellaria* sedent Dominus Cancellarius Angliæ, Magister Rotulorum, Magistri Cancellariæ vndecem, Clerici Cancellariæ sex, Clerici Hanaperij duo, Clericus Coronæ, Rotulator Cancellariæ, Protonotarius Cancellariæ, Sigillator, &c. In *Requestarum Curia*, Magistri Requestarum duo, & Clericus. De Consilijs illis, & alijs Curijs, suo loco dicemus.

Ecclesiastica fora præcipua sunt, *Synodus*, quæ *Conuocatio Cleri* dicitur, & semper simul cum Parliamento habetur, & *Synodi prouinciales* in vtraque prouincia. Post hæc Archiepiscopi Cantuariensis Curiæ numerantur, videlicet *Curia de Arcubus*, à loco sic dictus; cui Iudex præest *Decanus de Arcubus* appellatus, qui ad omnium in Cantuariensi prouincia appellationes rescribit. Aduocati in hac sunt 16. aut plures pro Archiepiscopi arbitrio, omnes Legum Doctores, Scribæ duo, & Procuratores decem. *Curia Audientiæ*, quæ omnes Prouincialium querelas, causas, & appellationes re-

pi

Curia Prerogatiuæ, in qua Commissarius de hæreditati- ab intestato, seu testamento delatis ius dicit. *Curia Fa-* in qua præfectus constituitur, qui desideria cogno- eorum, qui Ecclesiastici iuris quandóque rigidi, atque ti relaxationem petunt, & Registrarius, qui concessas pensationes in scripta refert. *Peculiarium Curiam*, quæ ad asdam parochias ab Episcopali iurisdictione in nonnul- Diocæsibus separatas, & Archiepiscopo Cantuariensi culiares spectat, aliáq; obscurioris notæ libens prætereo. c ego sanè prudens, qui hisce me immiscuerim, sed ex- plo præiuit in Belgica describenda Guicciardinus.

Expectat hîc aliquis vt ex Astrologis attexam in cuius ni, & Planetæ tutela sit nostra Britannia. Et attexam è (nam & in doctis illis erroribus versatus sum) vt curio- satisfaciam; quamuis tàm diuersę sint de hac re Astrolo- rum coniecturæ, vt ipsa diuersitas rem omnem infirma- & veritatem excludere videatur. M. Manilius Poeta an- uus Capricornum præesse innuit in illo versu,

Tu Capricorne regis quicquid sub sole cadente
Expositum.

olemæus, Albumazar, Cardanus Arietem præficiunt, nnes de Muris Saturnum, Frater Perscrutator, Esqui- s, & Henricus Silen Lunam, eò quòd in septimo, vt aiunt, Climate, Rogerus Herefordensis, Thomas Rauennas ilologus, & Hispalensis Pisces, demúmq; Schonerus & tatus, vt nullus sit consensus, nos non meliori ratione, minis subiecêrunt.

Nunc quod bonum, fœlix, faustum, fortunatúmq; sit (vt iqui rebus agendis præfari solebant) Deo duce, Pro- ncias, siuè Comitatus obeam. In quibus singulis qui fue- t antiqui incolæ, quæ nominis ratio, quæ terræ bonitas, æ confinia, quæ loca cùm antiquioris memoriæ, tùm lioris notæ, qui item à Normannico imperio in quoli- fuerint vel Duces, vel Comites, quàm possum veriss- , planissimè & breuissimè explicabo. In hâc Comitum cessione vt ingenuè fatear, per quem profecerim: Tho- m Talbottum in Chartophylacio actuarium diligentis- um, & antiquitatis nostræ scientissimum, mihi magnum men prætulisse libens meritò hîc agnosco.

Ab vltimo autem Occidente, id est, à Cornwallia auspi-

cabor, & indè reliquas prouincias suo ordine perlustrab
imitatus in hôc Strabonem, Ptolemæum, & vetustis
mos Geographos, qui ab Occiduis regionibus descripti
nes suas semper exordiuntur.

DANMONII. Cornwall.

REgionem illam, quæ quasi prima totius Britanniæ longissimè in solis occasum, tanquam Chersonesſus proijcitur, & à Septentrione freto Sabriniano, à meridie Britannico, ab occidente Oceano Vergiuio vrgetur, insedêrunt antiquitùs Britãni DAMNONII, vel vt rectiùs alibi DANMONII dicti. od nomen si à stanni fodinis, quas *Moina* Britanni di- , non sit deductum, ab habitatione sub montibus fa- videatur. Inferiùs enim, & conuallibus passim per regionem habitatur, quod *Dan-munith* Britannicè di- : quo etiam sensu proxima prouincia *Duffneint*, id est, ssas valles incolens, à Britannis hodie vocatur. lorum regio hodie in duas diuiditur partes, **Cornwall**, et, & **Denshire**. Vlterior enim quæ magis in occi- em solem vergit, **Cornwall** dicitur, & à Britannorum uijs habitatur, *Occidentales Britones* Marianus vocat, ibus, Britannica lingua (amitam enim linguam nec- omninò amiserunt) *Kernaw* dicitur, quòd in cornu re- tur, & in altum promontoriolis, quasi cornibus vndi- excurrit. Cornu enim *Korn*, & cornua *Kern*, multitu- numero appellant Britanni: licèt alij à Corineo ne- quo, Bruti socio, dictam velint *Cornwalliam*, *Coriniámq;* inent. Nec nouum est (si antiquitatem reuoluas) lo- plurimos ab huiusmodi situ nomina sortiri. In Cretâ, auricâ Chersonesso Κερᾶτα μέτωπα promontoria dicuntur, d quasi arietis cornibus in mare procurrunt; Sic Cy- *Ceraſtu* à Græcis olim dicta, quod procurrentibus

promontorijs, veluti cornibus mari incũbit; vt minimè r
rum sit, hunc tractum qui tanquam cornu, incuruus, & p
montoriolis quodãmodo cornutus, *Kernaw*, & *Corn* appe
tũ. Vnde cùm in hanc regionẽ, bello Saxonico ardente, p
rimi Britanni se recepissent, naturæ loci confidentes, pe
stria enim itinera montibus satis inuia, & æstuarijs conc
nauigationẽm item impeditam propter insciti am loco
sciebant, Saxo victor qui exotica omnia, & alienos su
gua pealh vocauit, huius incolas Cornpeales nuncu
uit: Hinc enata Latina appellatio *Cornwallia*, & recen
sæculo *Cornubia*. Tantùm abest, vt Cornwallia dicta fu
à Gallis victoribus, quod quidem Gallico nomini bla
entes effutiunt. Qui si perinde domi saperent, ac al
curant, deprehenderent illorum Britanniam maritim
nostra denominari, & in ea regiuncula *Cornouaille*,
Cornwallensium nostrorũ lingua vtitur, à nostris eò t
migrantibus nomen sumpsisse. Nam vt Britanni hi n
Strabo. occidentales, Armoricis Galliæ, cùm in Cæsarem be
mouerent, auxilia subministrarunt, vnde bello Britan
ille caussam prætexuit, posteáq;, vt diximus, (eò con
grantes) *Britanniam* mutato nomine, dixerunt: sic sup
oribus sæculis, Britannis popularibus suis semper co
Francos præstò aderant, & intonante Danica tempe
huc etiam nonnulli concesserunt, recentiúsq; hoc no
Cornuaille reliquisse existimãtur. Sed de nomine satis, s
adiungam: Cùm *Danmonij*, & *Corini* vetusta sint in hoc
ctu nomina, velim vt antiquitatis studiosi omni anim
tuerentur, an OSTIDAMNII, qui & OSTAEI, & Os
ONES, quorum Strabo ex Pythæa meminit, sint n
Danmonij. In Europæ enim remotissimis, ad occide
lem Oceanum, è regione Hispaniæ, non procul ab *Va*
sa insula, nunc Vlshant, siti erant. Quæ singula huic no
promontorio vndiq; conueniunt. Cúmq; Artemidor
stiones illi COSSINI vocentur, vt innuit in suis vrbibus S
phanus, velim etiam perpendant, an pro *Cossini*, Co
non sint substituendi, *Fusij* enim pro *Furij*, & *Valesij* pro *V*
rij leguntur. Quo loco hos *Osfidamnios* & *Cossinos* ad m
occiduum Geographi statuant, ne per nebulam qui
vident, si hoc loco excludantur.

Hæc regio, veluti pensante æquorum cursus natur
plurim

rimùm montibus attollitur, gleba in conuallibus satis
rili, quam alga marina Oxewood dicta, & limo quodam
ra quàm credi possit, lætificant. Ora maritima creberri-
s nitet oppidis, quæ numerosam classem conficere pos-
t: Interiora metallorum diuite vena abundant: Stan-
m enim non sine vberrimo fructu, admiranda copia effo-
ur, ex quo vasa domestica ducta, apud omnes Europęos,
mensarum vsu argenteis fulgore comparantur. Incolæ
sim nigros lapillos, ex quibus stannum conflatur, vel ef-
iunt, vel ex arenis lotis eximunt, quod in continentem
ritannis priscis nauigijs vitilibus corio circumsuris de-
i solebat. Horum autem stannariorum, siue metallico-
operum duo sunt genera. Alterum Lode-works, alte-
n Streame-works, vocant; hoc in locis inferioribus
cùm fossis agendis stanni venas sectantur, & fluuiorum
cos subindè deflectunt; illud in locis æditioribus cùm in
ntibus puteos, quos Shafts vocant, in magnam alti-
inem defodiunt, & cuniculos agunt. In vtróq; ingenio-
n solertia admiranda, tàm in aquarum deriuationibus,
orriuationibus, quàm in puteorum substructionibus, &
ulcimentis, vt contundẽdi, lauandi, discernẽdi, & exco-
ndi rationes, quibus nihil est solertiùs, tacitus præter-
tam. Verùm vt Britannos priscos in hac arte elaboras-
ex Diodoro, & Æthico docemur: sic Saxones, & Nor-
nnos diu neglexisse videntur, aut Arabum, siuè Sarace-
rum opera vsos fuisse, desertas enim fodinas *Attall Sara-*
id est, Saracenorum reliquias sua lingua vocant incolæ.
ndem verò circa annum 1270. impetratum est ab Ed-
ndo Cornwalliæ Comite diploma, concessæ libertates,
eges metallicę latę, quas sigillo suo muniuit, in quo ligo-
m, & rutrum impressum ferunt, & vectigal stanno impo-
m, quod Comitibus persolueretur. Has libertates, priui-
ia & leges posteà confirmauit, & adauxit Rex Edwardus
. Vniuersam metallicorum rempublicam, quasi vnum
rpus in quatuor tribus, siue regiones descripsit, quas à
is, Fop-moze, Blackmoze, Trewarnatle, & Den-
th dicunt. Omnibus Guardianum siuè Præsidem præ-
it, qui tàm ex æquo & bono, quàm ex lege ius dicit, sin-
lisq; tribubus suos Propræsides constituit, qui singulis
nsibus, in sua quisq; regione lites dijudicat, quæ iudicia

a ſtanno *Stamaria* vocantur, à quibus ad ipſum præſ
nonnunquam prouocatur. Et nè vectigalia ſubduceren
& fraudi ſit Regibus, quibus nunc vt Cornwalliæ Duc
pro ſingulis millenis ſtanni pondo, 40. ſolidi veteri inſti
to numerantur, lege cautum eſt, vt omne quod conſta
ſtannum, ad alterum è quatuor deſignatis oppidis defe
tur, vbi bis anno dependitur, ſignatur, & vectigal illud p
ſoluitur, nec anteà venundare, & diſtrahere ſine grauſ
mulcta cuiquam liceat. Nec tamen ſolo, quàm viris C
wallia fœlicior, qui vt omni humanitate exculti, etiam p
cis illis temporibus: *Mercatorum enim vſu qui ſtanni gra
nauigant*, vt habet Diodorus Siculus, *humaniores ergo bo
erant*; ita & ſtatura ſunt procerâ, & olim Gigantææ m
tudinis fuiſſe perhibentur. Vndè Poeta quidam ſatis a
quus, cùm Gigantes quoſdam Britannicos deſcriberet,
luſit de Britannia loquens.

Titanibus illa
Sed paucis famuloſa domus, quibus vda ferarum
Terga dabant veſtes, cruor hauſtus, pocula trunci,
Antra lares, dumeta thoros, cœnacula rupes,
Prada cibos, raptus Venerem, ſpectacula cædes,
Imperium vires, animos furor, impetus arma,
Mortem pugna, ſepulchra rubus, monſtríſq; gemi
Monticolis tellus, ſed eorum plurima tractus
Pars erat occidui, terror maiór q; premebat
Tè furor, extremum Zephiri Cornubia limen.

Vtrùm verò hæc Danmoniorum proceritas, quæ ex c
& humidi temperie profluit, ad genitalem mundi ſpir
Fauonium, & occidentalem ſitum referenda ſit, vt in G
mania Batauos, in Gallia Aquitanos, & Ruthenos, q
occaſum extremi ſunt proceriſſimos, & fortiſſimos v
mus; an potiùs ad peculiârem aliquam cœli, & ſoli n
nem, non eſt huius loci curioſè inquirere.

Nunc Promontoria, vrbes, & flumina, quorum mem
runt antiqui (hoc enim inprimis inſtituti eſt noſtri) p
quamur. Ab ipſo extremo promontorio exorſi, primùm
ſtrale, indè Septentrionale littus, & demùm Tamar

decursum, qui hunc agrum à Deuonienſi ſecludit, illuſtrantes. Extremum promontorium quod Oceano Vergiuio incumbit, & XVII tantùm temporibus in gloſa terræ ſuperficie à Fortunatis inſulis, vel potiùs Acoris finitur, Ptolemæo BOLERIVM dicitur, Diodoro BERIVM, fortaſſe à *Pell* Britanniea dictione, quę remotiſſimum ſignificat, Ἀντιέσταον, ſiue ANTIVESTAEVM eidem iam Ptolemęo dicitur, Britannis *Penrhinguaed*, id eſt, promontorium ſanguinis, ſed tantùm Bardis; Hiſtoricis verò Britannicis *Penwith*, i. promontorium ad ſiniſtram, Saxonicis Penpiþ-ꝑτeoꝑτ. *Steort*, enim illis proiectam in mare terram denotat, & hinc Centuria illa tota *Penwith* hodie dicitur, accolis ſua lingua *Pen von las*, id eſt, finis terræ, eoque ſenſu Anglis, The lands end, quòd ſit totiùs inſulæ ad occidentem extremum. Quod ſi HELENVM hoc promontorium olim appellatum fuerit, vt Volaterranus, & recentiores habent, non ab Heleno Priami filio, ſed à *Pen* profluxit, quod cubitum Britannis ſonat, vt *Ancon* Græcis. Cùm verò à Græcis littora incurua *Anconeſ* dicerentur, quod de Ancona Italię Plinius teſtatur, neutiquam abſurdum eſt hoc inflexum littus à Britannis *Pen-elin* eodem ſenſu nuncupatum, & inde Latinum illud *Helenum*. De Antieſtæo autem ſubinde dubitare ſolebam, an Græcam ſaltet originem: Cùm enim vidiſſem ſolenne apud Græcos eſſe nomina locis imponere ex nominibus oppoſitorum, non ſolùm in ipſa Græciâ, vbi *Rhium*, & *Antirrhium* habent, ſed etiam in ſinu Arabico, vbi *Bacchium* & *Antibacchium*: & in Illyrico *Antibarrium*, quòd *Barrium* Italiæ è regione proiaceret, ſedulò perquiſiui an locus aliquis *Veſtæi* nomine ſignitus, Antiueſtæo noſtro obijceretur; ſed cùm nihil ſimile inuenerim, ad Britanniam linguam me retuli, nec tamen hic me expedire poſſum. Cæterùm hoc promontorium longiùs ſe in occaſum immiſiſſe credunt incolæ, & ex ſuperioribus extractis affirmant nautæ. Terrámq; ibi infuſo mari adopertam, Lioneſſe, ex neſcio qua fabula dictam eſſe aſſeuerant.

In extremis huius promontorij ſcopulis, quùm recedente æſtu nudantur, Plumbi candidi, atque æris apparent venæ, impoſitámque fuiſſe olim ſpeculam, vnde indicium nauigantibus accenſo igne factum, ex Oroſio colligo. Altiſſi-

mam enim Phatum in Gallicia Hiſpaniæ erectam fuiſſe
cit *ad ſpeculam Britanniæ*, hoc eſt (ſi modò illum benè capi
ex oppoſito ſpeculæ Britannicæ, nec enim alius huius m
læ locus Hiſpaniam proſpectat. Viculus nunc illi inſi
Sant Buriens dictus, Burienæ mulieri Hibernicæ ſac
Medioxumos enim Hibernicos, & in digites ſuos, hæc ge
vt tutelares deos, ita ſemper ſuſpexit, vt omnia ferè opp
illis conſecrauerit. In huius vicinia in loco, quem **Bſto**
Wonne dicunt, vndeuiginti lapides in orbem diſpo
conſpiciuntur, ſinguli XII. quaſi pedibus inuicem diſtan
& in centro cæteris omnibus multò maior exſurgit. Hoc
coniectura probabile eſt, trophæum aliquod Romano
fuit ſub poſterioribus Imperatoribus, vel Athelſtani Sa
nis, cùm Danmonios in poteſtatem redegiſſet, & Aſyl
Burienæ ædiculæ conceſſiſſet, eò quòd (vt fama eſt) vi
à Silluris inſulis hîc appuliſſet.

Hinc ſenſim in Auſtrum circumacto littore, ſinus l
tus admittitur, **Mounter bape** vocant, in quo Ocea
auido meatu irruentem terras demerſiſſe fama obti
Huic incumbit **Penſance** emporiolum, **Mouſhole** Bri
nicè *Port Inis*. i. Inſulæ portus, & *Merkin*. i. forum Iouis
tiones maleſidæ, & in ipſo angulo, qui nomen ſinui fe
Mons Michaelis, Dinſol olim, vt in libro Landauenſi habe
incolis *Careg Comſe*, i. rupis cana. Scopulus enim eſt ſaxi
tus & confragoſus, quoties ex alto ſe æſtus incitat, a
circunfluus, quoties recedit, terræ coniunctus; vnde loc
genio fretus, Ioannes Oxonienſis Comes, non multis a
annis, in ſedem belli contra Edwardum IIII. regem el
ſed parùm fœliciter. Eius enim milites à Regijs tentati
tim ſe dedidêrunt. In ipſo verò iugo intra propugnacu
ſacellum erat Michaeli Archangelo ſacrum. Cellam
Guilielmus Moritonij Comes, qui latifundia in hoc m
Guil. primi patrui ſui munificentia tenuit, monacho vn
alteri conſtruxit, qui Michaelem eo monte apparuiſſe
didêrunt, quòd phantaſma ad ſuum Garganum Itali
ad ſuum Michaelis montem in Normannia Galli certa
rapiunt. Ad huius radices patrum memoria, dum ſtann
effoderêtur, cuſpides, ſecures, & gladij ænei limo inuol
reperta erant, cuiuſmodi effoſſa fuêrunt iam olim in Ge
maniæ Hercinijs, nec ita pridem in noſtra Wallia. Conf
cui

n ex antiquorum monumentis Græcos Cimbros & Bri-
nos armis æneis fuisse vsos, quamuis ex ære vulnera sint
uis noxia, vtique, cui, vt ex Aristotele habet Macrobius,
nsit remedialis. Sed non erat illa ætas, perinde ac no-
in hominum perniciem ingeniosa. In subiectis rupibus,
iam passim per hæc littora, fœtificat Pyrrhocorax, ro- Cornish
& pedibus rubentibus cornix, non Alpibus peculiaris chough.
istimauit Plinius. Quam incendiariam esse auem, &
nculam deprehendêrunt indigenæ. Ignem enim clan-
um ædibus sæpè subijcit, nummulósque sublegit, & ab-
ndit.

Hoc in loco, maximè contrahitur regio, quasi in Isth-
m, vix enim quatuor milliaria hinc ad superum mare, si-
Sabrinianum interiacent.

Ad Austrum verò statim à Michaëlis monte protruditur
ersonesſus, ad cuius ingressum **Heilston** cernitur, *Hellas*
ria lingua ob salsam aquam affusam, oppidum signandi
nni priuilegio celebre. Nec ita procul indè sepimentum
itare visitur, (**Garth** patria lingua vocant) è conge-
sine cemento saxis magno ambitu constructum, cuius-
di & alia hinc indè occurrunt, Danico bello, vt credi-
s, posita. Nec dissimile est, munitionibus illis Britanno-
u, quas rudes, & informes saxorum compages, vocat
citus. Chersonesſus autem ipsa, quæ satis magna est, &
ulis referta, **Meneg** appellatur, MENNA proculdubiò
, quam ex Cornelio, nescio an Tacito, annalium scripto-
lornandes in Geticis describit, & *Mamma* in nonnullis ex-
plaribus concipitur. *Est enim* (vt verissimè inquit ille) *in*
rema Britanniæ parte, metallis plurimis copiosa, herbis frequens,
bis feracior omnibus, quæ pecora magis, quàm homines alant,
autis hodiè **the Lisard** vocatur, Ptolemæo olim *Damno-*
rum promontorium, & OCRINVM, Æthico in sua portéto-
Geographia OCRANVM, Oceaníq; occidentalis mon-
us annumeratur. An ab *Ocra*, quod, vt Sextus Pompeius
bet, confragosum montem sonat, non affirmârim: *Ocrea*
men inter Alpes, *Ocriculum*, & *Interocrea*, à prærupto situ,
omen traxêrunt. Verùm cùm *Ochr*, Britannicè aciem
net, quid si factam appellationem huic promontorio
bitrarer, quòd acuminatum sit, & in conum desinat?
educto ab hoc **Meneg** littore, sinus frequentibus, &
angulo-

angulosis receſſibus portuoſus occurrit **Vale** fluuiolum cipiens, ad quem interiùs antiquum floruit oppidum V LVBA, à Ptolemæo memoratum: ſed iam olim vel dit, vel nomen amiſit, quod tamen in **Volemouthe**, **Falemouthe** portu nunc ſupereſt. Portus hic eſt æquè bilis, ac ipſum Italiæ Brunduſium, nauium capaciſſimus tutiſſimus. Fauces muniunt vtrinque caſtella, hinc S. M *diti* ad Ortum, & illinc *Pendinas* ad Occaſum, ab Hen VIII. extructa; & inter hæc à natura interpoſita rupi dua, & prærupta *Crage* ab incolis vocata, eminet. Portu rò ipſe, CENIONIS oſtium Ptolemæo nuncupatur, i *neu* proculdubiò Britannica dictione, quæ oſtium & ing ſum notat, ídque loquitur *Tregenie* oppidum adiunc hoc eſt, ſi interpretêris, oppidulum ad oſtium. Oppida i rioribus huius portus ſinubus incumbunt nonnulla: P celebris mercatus, **Arwenak** Killegreworum ſedes, C ro Cornwallicè *Triſcu*, Maiore, quem vocant, & priui pro re metallica clarum, & **Grampound**, à portu di ctiſſimum, Cui ſubijcitur ad mare **Roſſeland** territori ita dictum, quòd ericetum ſit. Hoc enim *Ros* Britannicè nificat. Vnde *Roſſiæ* in Scotia, & *Roſſiæ* alteri in Cambria men, tractus vtpotè ſiticuloſi, & aridi. Poſt hanc Roſſ ſtatim Oceanns recedentes terras diffuſiore ſinu occu quem **Truearðzayth bay** vocant, id eſt, ſi interpret oppidum ad ſabulum.

Vix duobus hinc milliaribus, quà **Fawey** flumen illabitur, **Fowy** oppidum, *Foath* Britannicè, crepidine rectum iacet, bellis naualibus ſuperiori ætâte celebra mum, quod & publica inſignia teſtantur, quæ ex quin portuum inſignibus componuntur. Ad portum mole trinque habet ab Edwardo IIII. poſitas, Qui breui tempore Fawenſibus iſtis ſubiratus; quòd Gallico bello pito, prædabundi Gallicam oram infeſtâſſent, naues nes, & apparatum nauticum adêmit. Interiùs ad eund fluuium VZELLA Ptolemæi ſitum habet, quæ nomine prorſus deperdito, **Leſtuthiell** hodiè dicitur, à ſitu nom ſortita: collem enim editum occupauit, vbi **Leſtor** caſtrum antiquum, nunc autem in conuallem tranſl ſubſidet. *Vchell* autem Britannicè idem ſonat, quod altum ditum, vnde & *Vxellodunum* Galliæ nomen habet, quod

nte ſitum, præruptum eſſet vndique oppidum. *Pen-V-ll-coit.* i. mons æditus in ſylua, Britannica hiſtoria, hæc atur, quam nonnulli Exoniam eſſe volunt. Verùm ſitus d Ptolemæum & nomen ſuperſtes, Vzellam hanc eſſe iquam conteſtantur. Noſtra ætâte, exiguum eſt oppi-m, minúſque frequens, propterea quòd Fawey fluuius, ſuperiori ætate, accedente mari augeſcere ad ipſum op-um, & par nauibus ſubuehendis eſſe ſolebat, ita arenis ex nni fodinis alueum obſtructum habet, (vnde omnibus ius prouinciæ portubus obſtructionis periculum,) vt vix nimis nauigiolis nunc ſufficiat. Totius tamen Conuen-, ſiue Comitatus primarium eſt oppidum, vbi Viceco-s (quem lex noſtra Municipalis vocat) ſingulis menſi-cauſſas dijudicat, & Metallicorum prẹſes ſuum carceré bet: Signandi etiam ſtanni priuilegio gaudet, beneficio, inquiunt ipſi, Edmundi Cornubiæ Comitis, qui ibidem m palatium ſuum habuerit. Sed Vzellæ huius luminibus rimis officiunt duo oppida: **Lesker** ad ortum æditiori li impoſitum, forum celebre, & **Bodman** ad Septentri-em vix duorum milliarium diuerticulo, *Boſuenna*, ni fallor itannicè, & *Bodminian*, in antiquis chartis, Hoc celebra-ſimum forum, ciuibus frequens, & ẹdibus ſatis excultum, nandíque ſtanni priuilegio clarum. Sed clarius olim, vt qui volunt, dignitate Epiſcopali, donec Dani horrificum ud bellum intulerint. Tunc enim oppido vi Martis per-lſo, Epiſcopalis dignitas ad **S. Germans** tranſlata, vbi dicula S. Germano Antiſioderenſi ſacra, qui Pelagianam reſim in Britannia repullulantem extirpauit. In qua cùm uculi ſediſſent Epiſcopi, Leuinus præſul Cridienſis, qui atia multùm apud Canutum Danum valebat, regia au-oritate intercedente, obtinuit, vt ſuæ ſedi coniungeretur: quo tempore, vnus Epiſcopus, & huic prouinciæ, & De-oniæ præfuit, qui nunc Exoniæ ſedet, ſuffraganeóque ſuo unc Germani viculum in ſedem conſtituit. Nihil enim a-ud hodiè eſt, quàm piſcatorum viculus, qui ſatis copioſam xercent piſcaturam in vicino Oceano, Liuero flumine æterfluente, & Tamara, qui Regionis eſt terminus. Ha-enùs auſtralem oram, nunc Septentrionalem obeamus.

Septentrionale littus ab ipſo Belerio promontorio, pri-ùm longo tractu arenoſis cumulis aggeratum procurrit

ad

ad oppidulum lingula quadam in mare prominens, [illegible] Ies appellatum, liæ mulieri Hibernicæ nomen acce[pit] ferens, olim *Pendinas*, ſubiectúmque ſinum, in quem [illegible] fluuiolus influit, ſuo nomine adoptauit, qui nautis S. [illegible] bape vocatur. Hinc vtrinque ſpatioſior procurrit in or[ientem] regio, & obliquiore flexu Septentrionale littus in Aq[uilonem] nem tendit ad **Padſtow** vſque, nec aliud antiquæ not[itiæ] ta via habet, quàm in ſabulo poſitum S. Pirano ſacel[lum] qui Diuus etiam Hibernicus (ſi credere libet) decem [Hi]berniæ reges, & eorum exercitus tribus vaccis ſuis oct[o] ebus aluit, & porcellos mortuos, nec non homines ſuſc[itauit], uit, tandémque hic hominem ipſe exuit.

Non procul hinc *Alun* flumen, qui & *Camel*, à tort[uoſo] meatu; (Hoc enim *Cam* illis denotat) placidè in ſuper[um] fretum defluit, qui ad ſuum oſtium **Padſtowe** emporio[lum] habet, contractè pro **Petrokſtowe**, (vt in ſanctorum hi[ſto]rijs legitur,) à Petroco quodam Britannico in diuos re[lato] qui hic Deo vacauit, cùm anteà *Loderic*, & *Laffenac* voc[itatus] tur. Ad huius Alani fontes, **Camelford**, alicubi **Ga[me]lford**, viculus cernitur, **Camblam** olim dictum iudicat[ur] landus, qui Arthurum Hectorem noſtrum ibi cecidiſſe [ſcri]bit. Fragmenta etenim (vt prodit ille) armorum, annul[orum] nea equorum ornamenta, nonnunquam ab agricolis [in]ruuntur, famáque tot ſæculis conſeruata, inſignem hoc[e] co ſtragem factam fuiſſe prædicat. Extant etiam verſ[us] neſcio quo medij temporis poëta, de Cambala cruore [ef]ſo inundante, in prælio Arthurij contra Mordredum. Q[uos] ſubijcere non pigebit, cùm Muſis non omninò [in]ſcripti videantur.

Naturam Cambalæ fontis
Mutatam ſtupet eſſe ſui, tranſcendit inundans
Sanguineus torrens ripas, & ducit in æquor
Corpora cæſorum, planè natâre videres,
Et petere auxilium, quos vndis vita reliquit.

Certè (vt hoc de Arthuro non negem,) apud Marianum Britannos & Saxones, anno inſtauratæ ſalutis, 820. funeſto prælio hic concurriſſe legi, vt Marti ſacer hic locus videretur. Et ſi verum ſit, Arthurum hic cecidiſſe, idem littus [in]fuit fatale, quod natale. Ad littus enim proximum *Tindag[ol]*

Arthurij illius magni patria exerta quasi lingula seder, nque fluctibus in sinum reductis, **Tindagel** hodiè ap- ant, nunc tantum splendida ruina, olim castrum mag- cum, de quo quidam cecinit:

Est locus Abrini sinuoso littore ponti,
Rupe situs media, refluus quem circuit æstus,
Fulminat hîc late turrito vertice castrum,
Nomine Tindagium veteres dixêre Corini.

In eadem deinde ora, quæ minùs fœcunda, & syluis nu- mari obijcitur **Botereaux** castrum, corruptè **Bosca-** vulgò, à Dominis de Botereaux conditum, qui tres bu- es nigricantes scuto argenteo gestâbant, quorum hæ- itas per Hungerfordos ad Hastingorum familiam est oluta.

Vnde in altum euecta terra ita ad Boream prominet, vt III. milliaria hîc in latitudine inter duo maria colligat gio, quæ hucusque in angustias quodammodo coarctata ocessit. In hac maxima latitudine TAMARA flumen, nc **Tamar**, haud procul à Septentrionali littore fontes eriens, celer, & fremens ad meridiem cursum agit, mul- riuulorum alueis auctus, per TAMARAM oppidum à olemæo memoratum, nunc **Tamerton**, & à ripa remo- s **Lanstuphadon**, id est, fanum Stephani, vulgò **Laun-** on, olim *Dunewet*, oppidulum nitidum cliuo surgenti ad- um. Recentiùs hoc nomen à S. Stephani monasterio as- mpsit, quòd Reginaldus Cornwalliæ Comes circa an- m Domini 1150. extruxit, cui operi Episcopi Exonienses mano affectu plus nimis abducti & seducti, infensiùs ad- rsabantur, dum suæ iurisdictioni anxiè timerent. Hodie blico prouinciæ carcere, & sæpe Assisis, quas vocamus, t notissimus. Inferiùs iuxta **Saltash** quòdam familiæ Val- ortorum sedem, mercatoribus satis frequentem, Liuerum uium admittit, ad quem illud S. Germano sacrum visitur ppidum, Indè verò rectus solidusque in Oceanum exit, ortum efficiens **Tamerwoorth**, in vita Indracti dictum: ùm iam Cornubiam à Deuonia diuiserit. Hunc enim A- helstanus rex limitem inter Britannos Cornubienses, & uos Anglos statuit postquam è Deuonia Britannos sub- mouisset, vt testatur Malmesburiensis, qui *Tambram* vo-

cat,

cat,& hodie etiam Deuoniam à Cornubia disterminat,
de Alexander Nechamus in Diuinæ sapientiæ laudibus

Loegriæ Tamaris diuisor Cornubiæque
Indigenas ditat pinguibus iſicijs.

De Vrsula magnæ sanctitatis virgine hinc oriunda,
Attila ille Dei flagellum, cum x1 millibus virginum ma
rio affecit; & de Constantino illo, quem *immundæ Le*
Danmoniæ tyrannicum catulum vocat Gildas,dicant histo
instituti enim non est mei. E Britannici sanguinis Com
bus solùm Cadocus vltimus Cornwalliæ Comes memo
tur, qui, vt Heraldicæ artis periti tradunt,clypeum nigr
globulis aureis distinctum gerebat. E Normannico aut
sanguine Comes primus erat Guilielmus Moritonius,
lielmi Conquestoris è fratre nepos. Sed cùm ille à Robe
Normanno contra Henricum primum Angliæ Regem
ret, in prælio captus, & libertatem, & honores amisit,
fectúsq; in eius locum Reginaldus Henrici primi filius
turalis, qui cùm diem sine prole obijsset, succeſſorem
buit Ioannem Regis Henrici secundi filium, qui poste
tiam Rex Angliæ inauguratus. Huius filius Rex Henri
111.fratrem Richardum hoc honore ornauit,qui nonnu
Germaniæ Septemuiris ita pecunia expugnauit, vt a
1257 in Romanorum Regem eligeretur,vnde de eo per
gatus est versiculus,

Nummus ait pro me,nubit Cornwallia Romæ.

Sed cùm in Germania omnia inteſtinis bellis flagrare
imperio se abdicauit, & in Angliam citò redijt, vbi defu
ctus,filiũ Edmundum in Cornwalliæ comitatu succeſſore
reliquit: quo sine sobole sublato,Edwardus,qui postea Re
Angliæ, eius nominis secundus, hunc titulum à patre acc
pit,cúmque iam Rex esset, Petro Gauestono Vasconi co
tulit,qui eius adolescentiam corruptelarum illecebris in
tierat.Cùm verò ille ob principem corruptum,& alia scel
ra capite truncarêtur,succeſſit Ioannes de Eltham,Edwa
di 11. filius natu minor,quo etiam,sine sobole,mortuo, Ed
wardus 111 Cornwalliam in Ducatum erexit, Edwardúm
que filium suum bellicis laudibus principem cumulatiſſ
mum,anno Christi 1336.Ducem Cornwalliæ dixit,Ex quo
tempore, Walliæ Principes, fuêrunt itidem Cornwa

Duces

es, qui in actionum quibuſdam formulis, rebus metal-
naufragorum bonis, & portorijs iura Regalia habuê-
Sed hęc planiùs & pleniùs docebit Richardus Carew
nthonie non minùs generis ſplendôre, quàm virtute, &
rina nobilis, qui huius regionis deſcriptionem latiore
e, & non ad tenue elimat.

Sunt in hoc Comitatu parochiæ 161.

Denſhire.

ITERIOR, quam dixi, Danmoniorum regio, **Denſhire** vulgò nunc dicitur, Britannis Cornwallenſibus *Deunan*, Cambrobritannis, *Duffeneynt*, Saxonibus Deuenſhire, vndè facta Latina appellatio *Deuonia*, & contracta illua vulgus hominum vtitur, **Denſhire**, non à Danis, vt
li quidam acerrimè contendunt. Regio, quæ vt maiori
udinis incremento vtrinque quàm Cornwallia excur-
ta vtrinque portubus accincta commodioribus, nec
ùs, ſtanni venis diues, præſertim quà Occidentem ſpe-
, pratis diſtincta lętioribus, ſylùis veſtita frequentiori-
, ædificijs, oppidíſque refertiſſima: gleba autem alicubi
nde exili, quæ tamen benigniùs colono reſpondet, ſi rei
icæ prudentiam, agendi voluntatem, & impendendi
ltatem conferre poſſit. Nec alibi ferè in Anglia maio-
impenſam terra exigit, plurimis enim locis quodam-
do ſterileſcit, niſi arena è mari inſpergatur, quæ ad fœ-
ditatem efficax, quaſi animam glebis infundit, atque in
is à littore remotioribus cariùs emitur. In hac deſcri-
da primùm Occiduum latus, quod Tamara perſtringit,
e Auſtrale, quod Oceano incumbit, perluſtrabo: ab hoc
Orientalem limitem, quo Dorceſtriam, & Somerſetti-
attingit, ad Septentrionale littus, quod Sabriniano fre-
rgetur, me recipiam.

TAMARA, qui regiones has diſterminat, primùm **Lid**
iolum ab ortu, hoſpitio excipit, ad quem **Lidſton**, em-
iolum tenue, & **Lidford** nunc viculus, olim celebre op-
pidum

pidum Danico turbine anno 997. concussum, quod illo libro, quo Angliæ lustrum condidit Guilielmus scribitur) non alio tempore, nec alia ratione, quàm num censeri solebat. Indè æditum montem longè tum suspicit, Henzestdoun Marianus vocat, Heng montem interpretatur, vulgò Hengston hill dicitur Stanni venis satis est fœcundus, locúsq; solennis, vbi mo, vel octauo quoq; anno, Cornwalliæ, & Deuoniæ tallici frequentes conuenire soliti erant, & suis de consilium inire. Ad hunc, anno salutis DCCCXXXV. Bo ni Danmonij, qui Danis in auxilium adscitis, in Deuo irruperant, vt Saxones, qui eam sui iuris fecerant, exu rent, miserandâ strage, ab Egbrichto rege, ferè ad inte cionem, vt author est ille Marianus, sunt occisi. In *Teauum* fluuiolum recipit Tamara, ad quem Teui vulgò Tauistoke floret, cœnobio quondam celebre, Ottgarus Deuoniæ Comes Edgari regis socer, vir m parabili tùm animi, tùm corporis fortitudine, virgi sacris anno Christi 961. extruxit, *Locus*, vt inquit Ma burienſis, *amœnus opportunitate nemorum, copiosa pisci ra, Ecclesiæ congruente fabrica, fluuialibus ripis per officina rentibus, qui suo impetu effusi, quicquid inuenerint, superfe ferunt*, sed triceſſimus tertius ab hoc condito vix e annus, cùm Danica incensum tempestate deflagrâ floruit tamen, laudabilíq; instituto, auitæ nostræ li Saxonicam dico, quæ iam in desuetudinem abijt, le in hoc vsque ad patrum memoriam habebantur, nè nunc euênit, huius linguæ cognitio intercideret. Re iam Teauo, Tamara proximè suum ostium accedit, vb *mus* fluuius se vnâ in Oceanum euoluit, nomén; op incumbenti Plimmouth fecit. Olim enim, vt accep Sutton vocabatur, & superiori sæculo, ex vículo pisc in oppidum amplum, ciuiúmq; frequentiâ vrbis æm quale nunc cernitur, excreuit: portúsq; commodita effêcit qui maxima nauigia in sinum minimè deductis admittit, tutissimâq; stationem nauibus quantumuis gnis tàm in Tamara, quàm Plimo præbet; & ad vim h lem arcendam satis est munitus. In medio enim ostio la S. Michaelis præiacet, quæ & suas munitiones habet, verò portus ad oppidum vtrâq; ex parte munitur, & ca

rpoſita,cùm opus fuerit,clauditur,moléſq; ad Auſtrum
citur, & in colle proximo caſtrum à Valtortis, vt credi-
ad quos maxima pars oppidi olim ſpectâuit,poſitum. In
uor tribus totum eſt oppidum deſcriptum, **Wardes**,
ra lingua vocamus,quibus omnibus Maior, ſiue Prætor
ficitur,ab Henrico VI. conſtitutus, & ſub eo ſingulis tri-
us Capitaneus quondam præpoſitus erat, quorum qui-
& ſuos pedaneos magiſtratus habuit. De fabuloſa illa
inei cum Gogmagog Gigante, hoc in loco colluctatio-
ſat ſit, quia credere non libet, vnum & alterum ex Ar-
renio verſiculum adiungere:

Cubitis ter quatuor altum
Gogmagog Herculeâ ſuſpendit in aëre lucta,
Anthæumque ſuum ſcopulo detruſit in æquor.

pulus verò ille,è quo Gigantem detruſum, ferunt, **the**
o nunc dicitur, qui collis eſt inter oppidum, & Ocea-
interiectus,in cuius ſummitate, quæ in amœniſſimam
itiem ſternitur, gratiſſimus vndiquaque patet proſpe-
,& in nauigantium vſum Index nauticus, quem *Compaſ-*
dicunt,longè pulcherrimus erigitur.

Tamara, vnde littus Auſtrale incipit, ſpatioſa grandi
te procedit regio vſq; ad **Stert** promontorium, (hoc
n ſignificat Saxonicum illud,) ſed quàm primùm ſe re-
erit littus, **Dert** fluuius erumpit,qui per ſquallida mon-
a,è quibus ſcatet, **Dertmore** indè dicta, deiectus ruit,
náſque ex fodinis,qui ſenſim alueum opplent, deuoluit
ue ad **Totnes** vetuſtum oppidulum, quod in decliui
ntis ab occaſu ad ortum propendens,mœnibus olim ca-
que,vt credunt incolæ,à Zouchæis munitum. Baronum
n Zouchærorum patrimonium erat,donec Ioanne Baro-
Zouchæo proſcripto, quòd Richardi tyranni partes fo-
et,R. Edgecombo viro nobili,& prudenti, vt accêpi,elar-
tur Henricus VII. Adiungitur huic oppido *Burgus Pome-*
vulgò **Bery Pomerye**, à Pomeriorum nobili in primis
tractu familia, quæ paulò magis ad Ortum ſuum ca-
um perelegans habuit à ripa remotiùs. Ab hoc **Totnes**,
us vicinum olim *Totoneſium* dictum fuit, Brutúmque il-
noſtræ gentis authorem ad hoc appuliſſe Britannica
dit hiſtoria, Hanuillanúſq;, vt Poëta illam ſequutus, ce-

 cinit:

cinit:

Inde dato cursu, Brutus comitatus Achate,
Gallorum spolijs cumulatis nauibus æquor
Exarat, & superis, auráque fauentibus vsu,
Littora fœlices intrat Totonesia portus.

Sed ille Dert, quem dixi, fluuius, cùm Totonesij po reliquerit, ad quem arenas è fodinis vnà deuolutas er rat: nihil præter fertiles agros vtrinque videt, donec ad ostium deuenerit, cui colle porrecto imminet D mouth, ex portus commoditate, quem castella duo d dunt, mercatoribus, & instructissimis nauibus frec Prętorem habet à Iohanne rege concessum, Brianó minos quondam agnouit, séq; subinde contra Gallo nuè defendit. Anno enim Christi 1404. Dominum d stell Gallum, qui commercia hoc tractu latrocinijs pr serat, & Plimmouth succenderat, dum hunc locum deret, à rusticis & mulierculis interceptus, & cum terfectus. Hinc refugientia ad Septentrionis mare quitur littora, magnóq; secessu sinus admittitur, qui minùs mill. pass. in circuitu colligit, Totbaye hodi mus, viculúmque eodem nomine adpositum habet, B rum quondam sedem, qui primis Normannorum tem bus, magni nominis fuêrunt. Paulò superiùs T mouth, ad ostium Teigni flu. occurrit, ad quod D qui ad Britanniæ situm, & aditum explorandum præ rant, primùm circa annum salutis 800. egressi, occisó ci præfecto, omen futuræ victoriæ cœpêrunt, quam p per vniuersam insulam summa cum immanitate ex runt.

Ad sextum inde milliare Isaca, siue rectiùs Isc men, cuius meminit Ptol. magno ostio in Oceanum mittit, Britannis *Ise*, Saxonibus, & nobis Ex, fort *Hesk*. i. ab arundinibus, quæ ad eius ripas fœcundiùs cuntur, & inter aquaticos frutices principatum te quarum tegulo Septentrionales populi, vt Britanni, operiebant, & nauium commissuras ferruminabant. flu. ab Exmore squallenti, & infœcundo ad Sabrin fretum solo, quod Somersettésis censetur agri, ad Au descendens per Twisordon, à vado duplici dictum,

Teue

erton, campos satis lætos perstringit, duobúsq; præci-
augetur fluuiolis, *Credeno* ab Occidente, & *Columbo* ab
te. Ad Credenum in primitiua Saxonum ecclesia, sedes
t Episcopalis in eiusdem cognominis oppido **Tridi-**
n, nunc **Kirton**, quod natale solum Winifridi illius, si-
nifacij, qui Hassones, Thuringos, & Frisios Germaniæ *Thuringos.*
hristum conuertit: nunc tantùm mercatu minùs fre-
ri, & Exonienſis Episcopi ædibus notum. Columbus
i ab Oriente venit, **Columbton** oppidulum, quod suo
ni adoptauit, alluit, ab Alfredo Rege filio suo iuniori,
testamento legatum. Iámque Ischa grandior ISCAM
n allabitur, cui nomen relinquit, vnde Alexander Ne-
ius:

Exonia fama celeberrimus Iscia nomen
Prabuit.

hæc ISCA Ptolemæo dicitur, Antonino, ISCA
MONIORVM, pro Danmoniorum, alijs falsò *Angu-*
asi legio secunda Augusta ibi egisset, cùm illam Iscæ
m stationem egisse, infrà docebitur, Saxonibus Ex-
easter, Anglis hodiè **Exceſter**, olim **Monketon**, à
chis, Latinis *Exonia*, Britannis *Caerisk*, *Caeruth*, & *Pen-*
vrbs primaria. *Caer* enim, vt semel hoc admoneam, a-
ostros Britannos vrbem sonat, vnde Hierosolymam
alem, Lutetiam *Caer Pæris*, Romam *Caer Ruffayne* ap-
ant. Sic Carthago Punica lingua, *Cartheia*, teste Soli-
cebatur. i. Noua ciuitas. Syris itidem, *Caer*, vrbem signi-
e accepimus, à quibus cùm totum terrarum orbem in-
refertum fuisse in confesso sit, linguam quoque poste-
liquisse, tanquam futurarum matricem probabile vi-
r. *Vrbs ista*, vt inquit Malmesburienſis, *licèt solum adia-*
midum, & squallidum, vix steriles auenas, & plerumque in-
liculum sine grano producat, tamen & sua magnificentia, in-
n opulentia, & conuenarum frequentia, omne ita abundat
ercium, vt nihil ibi frustrà desideres, quod vsui esse existimes.
t autem ad Orientalem Iscæ ripam, molli, & clemen-
dito colle ad Orientem, & Occidentem decliui, fossis
enibus fortissimis cincta, turribus frequentèr inter-
is, ambitúque suo MD. passus colligit longè hinc inde
urrentibus suburbijs, ecclesiásque parochiales XV. nu-

merat, & in ipsa altissima parte castrum habet R
mount dictum, quondam Regum Westsaxoniæ, p
Comitum Cornubiæ sedem, nunc tantùm antiquitat
situ commendatum. Subiectæ enim vrbi, & regioni va
minatur, periucundóque fruitur in mare prospectu. I
entali vrbis parte ecclesia primaria cernitur, specios
bus circumsepta, ab Athelstano rege, vt priuata loci
ria testatur, Diuo Petro fundata, monachísque re
quam demùm, monachis Westmonasterium traduct
piscopali dignitate Edwardus Confessor ornauit, Co
ensi, & Crediensi sedibus huc translatis, Leofric
Britonem primum constituit Episcopum, cuius succe
templum & ędificijs, & redditibus adauxêrunt, Guili
que Bruer, qui ab eo nonus, Decanum, & XXIIII Pr
darios induxit. Quo tempore Isca in Romani imp
concessit, non certè constat, tantùm enim abest, vt
pasiano expugnatam affirmârim, quòd Monumethe
serit, cùm sub Claudij imperatoirs auspicijs in Britan
inquit ille, fatis monstrarêtur: vt vix dum fuisse con
existimem. Hoc certissimum est, in Angloſaxonum
statem, ante annum CCCCLXV. ab eorum in Brita
ingressu non deuenit: tunc enim temporis, Athel
Britannos, qui æquo antè à iure cum Saxonibus vrb
luissent, tota ciuitate deturbauit, vltrà Tamaram sub
vrbémque vallo, muro ex quadrato lapide, & propu
lis circundedit. Ex quo tempore, vt plurimis benc
Regibus fuit affecta, & inter alia, vt nunquam nisi cu
dino, & Wintonia tributum conferret (hoc in regis G
mi Victoris libro legimus:) ita varijs afflictata fuit
ruinis, Danica dilacerata rabie, anno reparatæ salut
sed grauissimè à Suenone Dano, anno salutis 1003. p
Hugonis cuiusdam Normanni vrbis præfecti, ab O
ad Occidentalem portam prostrata, víxque reflor
perat, cùm Guilielmus Conquæstor arctissima ob
incingeret, nec satis habuêre ciues eo tempore porta
dere, sed procacibus etiam verbis in ipsum iaculati
rùm decidente muri parte (quòd diuinitùs obtigisse
rici antiqui referunt) deditio statim subsequuta. Po
bus obsidionibus pressa fuit, quas tamen omnes fac
sit. Prima ab Hugone Courtnæo Deuoniæ Comit

nteſtino inter familiam Lancaſtrenſem, & Eboracen-
, altera à Perkino Warbecco imaginario, & ſcenico
cipe, qui vltimæ ſortis iuuenis, Edwardi IIII. filium ſe
ntitus periculoſum bellum concitâuit; tertia à ſeditio-
ornwallenſibus, anno Chriſti, 1549. cùm ciues omni re-
inopia grauiſſimè conflictati, in fide perſtitérunt, do-
Ioannes Baro Ruſſellius illos obſidione exemerit.

l ex his hoſtibus non tantum damni fecit ISCA, quan-
ex molibus quibuſdam, (Weares vocant) quas ISCAE
inis alueo Edwardus Courtnæus Comes Deuoniæ ci-
s infenſior obiecit, quæ ita omnem nauibus ad vrbem
um præcludunt, vt merces iam inde à viculo Tope-
n, tribus ab vrbe milliaribus, terreſtri itinere deferan-
Nec ſubmouentur illæ moles, licèt Comitiorum Parla-
tariorum iuſſerit authoritas. Antiquæ Oxonienſes ta-
, quòd ad Geographicam rationem ſpectat, Iſcam lon-
dine, XIX. Gr. XI. ſcrup. latitudine, L. Gr. XL. ſcrup. defini-
Vrbs etiam hæc, ne hoc omittam, tres Duces habuit,
nem ſcilicet Hollandum, quem Richardus II. quòd
r eſſet vterinus, Exoniæ Ducem creauit, filium eius
ricum, & Thomam Beaufort è familia Lancaſtrenſi;
chionémque vnicum Henricum Courtnæum eo ho-
ab Henrico VIII. exornatum, ſed huic Marchioni, &
o illi Duci, magna fortuna magnam concitauit tempe-
m, quæ illos rerum nouarum ſtudio abreptos, citò ſub-
it.

inc ad ipſum oſtium nihil eſt antiquæ memoriæ, præ-
Exminſter, quondam Exanminſter, ab Alfredo rege
iuniori legatum, & Powderham caſtrum, Courtnæo-
ſedem, ab Iſabella de Fortibus conſtructum: Altera ve-
pa ipſi oſtio adſidet Exanmouthe piſcatorum oppidu-
vnde anfractuoſè in ortum procurrit littus per Bud-
Sidmouthe, & Seton, portus olim nobiles, quibus a-
reciproco fluctuum meatu congeſta ita obtenditur, vt
commoditatem penè omninò iam eripuerit. Ad illum
Seton, Ax fluuius, tenui admodum alueo ſe exone-
quum Axanminſter alluerit oppidum Saxonicorum
m tumulis tantummodò in antiquis monumentis ce-
e, & in ipſo prouinciæ limite ſitum. Hinc enim Orienta-
imes per ignobiles vicos obliquè tendit ad fretum Sa-

brinianum, quod nunc legamus.

Primum verò à Cornwallia littus, quod se in Sabr
num fretum longè exporrigit, HERCVLIS PRO
TORIVM Ptolemæo dicitur, nominísque tantillum co
uat, **Hertypoint** hodie dictum: oppiduláq; habet Her
& **Hertlond** Nectani sanctuli reliquijs olim clarum. I
ius honorem monasteriolum hîc erexit Gytha Go
Comitis vxor, quæ Nectanum, tanquam Neptunum c
eò quòd eius meritis maritum, efferatam tempestat
uasisse, credulo errore sibi persuaserat. Huius promo
nomen fidem fabulæ admodum speciosæ fecit, Her
nimirum in Britanniam aduenisse, & nescio quos Gig
debellasse. At verum si sit, quod Mythiologi asserunt,
culem nullum fuisse, sed per eum humanæ sapientiæ
denotari, quâ superbiam, libidinem, inuidiam, & id
monstra superamus: vel si per Herculem Solem, vt
tium Theologi, & duodecem illos labores ab Hercu
antlatos, XII notare signa Zodiaci volunt, quæ Sol a
cursu permeat, viderint ipsi quid dixerint. Ego tamen
culem fuisse libens credo, imò cum Varrone, vel x
concederem, quorum omnium gesta vni Alcmenæ
scribunt; in animum tamen inducere non possum, H
lem huc penetrasse, nisi fortè poculo illo Oceanum n
arit quod Nereus sibi dederat, de quo Athenæus. A
quies, Franciscus Philelphus in epistolis, & Lilius Gi
in Hercule suo illud affirmauit. Ignosce, quæso scrip
illi recentiores me mouere, sed non demouere po
quum Diodorus Siculus ex vltima antiquitatis me
Græcorum res persequutus, disertis verbis asserat, nec
culem, nec Liberum patrem vnquam Britanniam a
Quare persuasissimum mihi est Herculis nomen huic
inditum vel à Græcorum vanitate, vel à Britannorum
gione. Hi (gens bellicosissima) fortes viros maxima
admiratione suspexêrunt, & monstrorum domitores
mo loco habuerunt; Illi autem quicquid vbique ma
cum in Herculis claritatem retulêrunt, & quoniam ille
tum peregrinatus est, qui peregrinabantur, illi sacra fa
soliti sunt, eidémque loca ad quæ appulêrunt, consec
Hinc apud Campanos *Herculis petra*, apud Ligures, *Her*
portus, apud Germanos *Herculis lucus*, apud Mauritanos,

, & Britannos *Herculis promontoria.*
ecedente ab hoc Herculis Promontorio littore, vno o-
duo, quæ ſola ſunt in hâc Septentrionali orâ, flumina
fundunt; **Towridge** ſcilicet, & **Taw. Towridge**
procul à promontorio, quod dixi, ortus in Orientem
um agit, ſubitóq; flexus Septentriones petit per **Tou-**
ton, cui nomen impartit, collis ſupercilio illi longo
u imminens; & **Bedyford** hominum frequentia, pon-
ſaxeo arcuato opere ſatis celebre, ſtatímq; Tawo ſe in-
t, qui è regionis meditullio profuſus per **Chimligh**
atorium oppidulum non procul à **Chettelhampton**
lo, vbi Hierytha Diua nupera requieuit ad **Berſtaple**
erat, quæ iampridem Traceiorum ſedes. Mœnibus o-
incincta, nunc verò nudata, caſtróq; à Ludhailo de
nes munita, qui clientelari iure multos in hoc agro
itus à Guilielmo primo accepit. Cúmq; ibi pontem
nificum à Stamfordo Ciue Londinenſi conſtructum
rauerit, Towridgi aquis auctior Sabrinianum mare pe-
An verò **Chimligh** illa, ſit **Kinuith** caſtrum cuius me-
it Aſſerius, non facilè dixerim. Ad hoc enim littus, eius
inis caſtrum erat ſitu terrarum ab omni parte, præter-
m ab ortu, tutiſſimum, ad quod, An. Chriſti DCCCLXXIX
ba Danus, qui multis cladibus Anglos fatigârat, con-
s occubuit. Locus deinceps **Hubbleſtow** ab hiſtoricis
ris vocatur. Vexillóq; Danorum, **Reafan** dicto, tunc
ci ſunt Angli. Quod lubentiùs adnoto, quia ex fabellâ
l Aſſerium Meneuenſem, qui hæc prodidit, colligi po-
Danos coruo pro inſignibus vſos fuiſſe, quem inuicto
utabant, omine, Lothbroci Danici filias in vexillo acu
iſſe tradunt.

rima Normannici imperij infantia Rex Guilielmus pri-
Richardum de Brionia è nepti ſua natum, hæreditari-
Deuoniæ Vicecomitem, Baronémq; de **Okehampton**
ituit, verùm ille paucos annos ſine prole obijt, & Henri-
primus Baldwinum Reduerſium, ſiue de Riparijs primò
minum de **Twiſſorton**, & **Plimton**, poſteà Deuo-
Comitem *de tertio*, vt illa ætate loquebantur, *Comitatus*
rio creauit, qui cum à Matilde Auguſta contra Stepha-
n ſtaret, in exilium proiectus: filij tamen eius Richar-
, & Guilielmus de *Vernon* dictus ſucceſſerunt, & poſt hos

vnus & alter Baldwinus, ex eâdem, vt videtur familiâ, inde Guilielmus Fortius, siue de Fortibus, Comes Albemarlæ, qui Baldwini vltimi filiam duxerat, cuius vnica Edmundo Lancastrensi in vxorem data, maritum hoc lo auxit. Sed cùm illa sine liberis obijsset, Hugonem Cognæum regio Francorum sanguine natum, cognationeq perioribus Comitibus connexum, Rex Edwardus III uoniæ Comitem creauit, cui nouem Comites suo or succesſerunt, (vno Staffordo bellis ciuilibus ab Edw IIII. interposito) Vltimus verò Courtnæorum, Edwa nobilissimus, & optimæ spei adolescens immatura mo nostra memoriâ, in Italia obijt, Optimi enim quiq Quadrigarij verbo vtar) minimè diurnant.

Continentur in hôc agro Parochiales ecclesiæ. 394.

DVROTRIGES. Dorſetſhire.

PRoximos Danmonijs ad Ortum DVROTRIGES ſtatuit Ptolemæus, qui, vt author eſt Aſſerius, *Dur-gweir* Britannis, eorúmq; regio Dorſetta Saxonibus, vti nobis hodie **Dorſetſhire**. Nomen illud Britannicum DVROTRIGES à *Dour*, quod illis aqua, & *Trig* quod incolam denotat, enatum videatur, ſi aquę, ſiue maris accolæ. Saxonicum etiam illud Dorſetta idem valet ex vtráq; lingua conflatum. Setta enim Saxonibus incolere ſonuit, vnde monticolas ſua lingua Dorſettan, & nemoris incolas in Germania Holtſat= dixerunt, quòd inter nemora habitarent. Eodémq; plane ſenſu *Dur-gweir*, id eſt, viri maritimi Britannicè vocabantur. Etenim vt à Septentrione agro Somerſettenſi, & Wilthienſi, ab occaſu Deuonienſi, ab Ortu Southantonenſi terminatur, ita ab Auſtro quà longiſſimè protenditur, tota ora maritima, Oceano Britannico per L. plùs minùs milliaria anfractuoſo littore incumbens. Gleba verò eſt fertili, ad Septentriones ſpectat ſyluæ & ſaltus diffunduntur, ſunt crebris & herbidis collibus, qui numeroſos ouium greges paſcunt, gratis paſcuis, & frugiferis conuallibus ad littora vſque deſcendit, quod nunc deſcribendo legam, quum non alia commodior occurrat ratio. In ipſo ſtatim à Deuonia limine **Lyme** prærupto in colle oppidulum primum ſuum littore ſe exhibet, quod vix portus nomen ſibi vendicat, licèt piſcatoribus ſit frequens, nauiúmq; ſtationem (Cobbe vocant) ſubiectam habeat ſcopulis, & proceris arboribus à vi ventorum ſatis tutam. Iuxtà *Carrus* fluuius ſe exonerat, vbi **Carmouth** viculus ſedet, ad quam prædatoria Danorum audacia belli naualis fortunâ proſperè vſa, binas victorias ab Anglis reportauit: primùm Egberto, anno ſalutis 831. & octauo poſt anno, Æthelwulfo ſuperato. Inde in littoro optimi cannabis feraci, **Burtport** duobus fluuiolis influentibus interponitur, quod funibus nauticis, & rudentibus ducendis, iampridem ita celebre fuit, vt priuata, & præfinitum tempus, lege cautum fuerit, non alibi funes, quibus Anglica claſſis vteretur, contorqueri. Nec hoc portus nomen tueri poſſit, licèt in fluminis, quo alluitur, oſtio colli-

collibus vtrínq; concluſo, natura quaſi conſultò port molita ſit,& quodammodo efflagitet, vt ars,& opera ad beatur. Flexuoſo hinc meatu longè ſe immittit littus, a gérque Chesil dictus, ex arenis agglomeratis, freto te interfuſo,per ix.mill.paſſ.obductus prætenditur, quem A ſter,cùm ingruit, plerumque interſcindit, & Aquilo è co trà cõſolidat. Hoc aggere Portland quondam inſula, nu continenti adnectitur, cuius antiquius nomen planè lat niſi, vt Saxonibus Portland ſit dicta, quòd Weymou portui obiaceat, ita olim ab eodem Wey fluuiolo VINDE LIS nominata fuerit. VINDELIM enim inſulam hoc i mari ſtatuit Antoninus, quæ ſi ab hac alia fuerit, inuen gent alij. Hæc vergente Saxonum imperio (nec ante ſcriptoribus memoratur)Danorum rabiem, ſi qua alia, ſub inde experta eſt. Sed Danico bello extincto, in eccleſ Wintonienſis poſſeſſionem ceſſit. Cùm enim Emma E

Hiſtoria Cantuar.

ward Regis, & Confeſſoris mater, cuius fama dubia, laſ pudicitiæ cum Aldwino Wintonienſi præſule inſimulata, ſummo Wintoniæ templo, nouem igniros vomeres nud pedibus illæſa preſſiſſet (quod *Ordalium* tunc dictum, & e tempore vſitatum examinis genus erat) ſéque ita expur gâſſet, vt clariorem ad poſteros tanto miraculo pudicitia feciſſet. Illa in rei memoriam Wintonienſi eccleſię nouem prędia,& Edwardus filius,pœnitentia ductus,quod matrem in tam iniquam quæſtionem poſtulaſſet,hanc inſulam cum alijs redditibus donauit. Vix VII. milliaria ambitu colligit, margine ſcopulis celſior exſurgit,medio verò ſubſidet,ſparſim habitatur, frugum ſatis ferax, ouibus paſcendis commoda,ſyluis adeò indiga, vt fimo bubulo ſole exſiccato pro ignis fomite vtatur. Incolæ ſaxis funda librandis omnium Anglorum peritiſſimi,intérq; algas Iſidis plocamon ſæpiùs reperiunt,qui, vt author eſt è Iuba Plinius, frutex eſt marinus, corallio non diſſimilis, ſine folijs, præciſus mutato colore in nigrum dureſcit, & cadens facilè frangitur. Ad Ortum vnicam habet eccleſiam, pauculáſq; contiguas domos, ad Septentrionem, caſtrum ab Henrico VIII. extructum, quod etiam ingreſſum portus Weymouth defendit. Oppidulum illud eſt ad Wey tenuis fluuioli oſtium, cui è regione altera ripa adſidet Melcombe Regis cognominatum portu tantùm diuiſum. Quę ſuis ſeorſim ſuperba priui-

legijs,

ijs, æmula olim fuerunt, nunc autem quod in vtriúsque
n sit, Parlamentaria authoritate coaluerunt. Inde rectà
us porrigitur, per Purbecke insulam, quam vocant, ma-
ex parte ericetam, & saltuosam, damis, ceruísq; refer-
m, in cuius medio castrum vetus Corfe, diu cum vetu-
te colluctatum, iam victum tempori cedit, quod nouer-
lis odij testis admodum insignis: Ælfritha enim vt filio
o Etheldredo ad regnum viam muniret, in priuignum
dwardum Anglorum regem, cùm ipsam ex venatio-
hîc inuiseret percussores immisit, eiúsque cæde sce-
ratissima nouerca oculos pauit: cuius facti infami-
n sera pœnitentia, sanctimoniali habitu, & cœnobio-
m extructione eluere mirum in modum posteà sategit.
urbecke hæc insula vocâtur, quòd mari, nisi ab oc-
su, circumfunditur, ad Ortum enim pelagus ripas infle-
it, & angusto admodùm littorum diuortio, cui insula pro-
ugnaculi instar interiùs obijcitur, irrumpit, magnámq;
latitudinem sinum aperit, cui impendet ad Boreale latus
peninsula Poole vrbecula, quæ superiori sæculo è care-
to, & pauculis piscatorum casulis in frequens emporium,
maximis opibus affatim opulentum, ędificiisq; exornatum
ulchris emicuit. Nomen verò factum existimârunt non-
ulli, quod sinus iste subiectus, quasi stagnum sedentibus a-
quis videatur, cuiusmodi Poole nostra lingua vocamus. In
uius sinus occidentalem angulum Frome nobilissimum
uius tractus flumen euoluitur, sic vulgus vocat. Saxones
verò, teste Asserio, Fraw dixerunt, vnde cùm sinus iste
fraumuth olim diceretur, credidêrunt posteri Frome es-
se flumini nomen, sed Fraw illud Saxonicum, vt coniectura
probabile est, à vetustiore Britannico nomine *Vari* profluxit, vt Thrope à Thorpe, &c. *Varia* enim fluminis huius
antiquum videtur nomen, nam ad fontes Euarshot habet,
i. si interpreteris, Vari scaturiginem. Hi fontes ferè sunt ad
occiduum agri limitem, vndè in ortum aquas agit, non pro-
cul à Cerne monasterio, quod ædificauit Augustinus ille
Anglorum Apostolus, cùm Heil Gentilium Saxonum ido-
lum ibi comminuisset, superstitionúmq; tenebras fugasset.
Sub hoc aliquantò inferiùs *Varia* fluuius insulam spargit, &
DVRNOVARIAM videt, id est, oppidum ad Variam fl. vel
fluminis traiectus, vt alij interpretantur, DVRNIVM, &

DVNI-

DVNIVM Ptolemæo pro exemplarium varietate dici detur, nunc vulgò **Dorchester**. Primarium totius conuentus censetur oppidum, nec magnum tamen, nec speciosum mœnibus Danorum iam olim furore nudatum, qui passim circa oppidum tumulos quosdam aggessêrunt. Vetustis autem expressa vestigia indies ostendit, viæ scilicet militaris, siue prætoriæ aggerem, & Romanorum Imperatorum nummos æreos, & argenteos, *Doni Regis denarios* vulgus hominum ibi vocat, quem oppidi conditorem fuisse ex nomine suauissimè somniant. Hinc Varia pertfluit **Byndon**, Saxonicè Beandune vbi Kinegilsus, anno 614. ancipiti bello Britannos vicit. Iampridem Dominica Marney villa erat, nunc Vicecomitis titulum Thomæ Howardo è Norfolciési familia præbet, qui vxorio iure amplas Marniorum, & Neubourorum hæreditatem hoc in agro creuit. **Warget** viculũ posteà Varia allabitur, qui etiam a *Variæ* nomen asserendum facit, & ad ipsum ostium **Wareham** imponitur, Saxonicè peapteham, id est, habitatio ad Variam. Oppidum tutissimo vndiq; situ, nisi ab Occasu, alijs partibus fluminibus Trento, Varia, & mari circumseptum, olim murorum ambitu, officina monetaria, ciuium frequentia, & castro munitissimo, vsque ad Henrici II. tempora, florentissimum: sed iam inde bellis, fortuitis incendijs, mariq; paulatim portus commoditatem subducente, tantùm non concidit, & allium copiosè in ipso antiqui oppidi sinu profundit. Hoc etiam ostio vnà se eijcit Trent fluuiolus Asserio dictus, nunc verò accolis **Piddle**, à cuius Septentrionali ripa vix ad tertium milliare parietinas vetusti cœnobij *Middletoni* vidimus, quod Athelstanus Rex fundauit, vt fratris Edwini manes expiaret, cui & regnum, & vitam præripuerat. Quùm enim sollicita illa regnandi cupiditas omnem iustitię memoriam ex animo extirpâsset, miserum adolescentulum regni hæredem designatum, cum seruulo actuariolæ omnibus armamentis nudatæ commisit, vt quod ipse delinqueret, vndis ascriberet, qui dolore euictus, & sui impotens inde se præcipitem in mare immisit.

Cæterùm vt regrediamur ad Occiduam agri partem. Ad Variæ, siue Fromi fontes **Blackamore** saltus olim arboribus densus, nunc rarior, copiosam admodum præbet venationem, & adiunctum habet oppidum **Shirburne**, hoc

c eſt, ſi interpreteris *Fons limpidus*, in collis deuexo poſi-
m, *habitantium frequentia, & poſitionis gratia*, vt inquit Mal-
esburienſis, *ſuane*, nunc verò totius huius Comitatus fre-
entiſſimum, & lanificio maximum quæſtum facit. Anno
paratæ ſalutis DCCIIII. ſedes hîc Epiſcopalis conſtituta.
delmúſque primus conſecratus Epiſcopus, ſed poſt an-
s CCCLXX. Sarisburiam Oſmundus hanc ſedem tranſtu-
, Shirburnámque ſuis ſucceſſoribus, ad quos etiamnùm
eſtat, in ſeceſſum reſeruauit, è quibus Rogerus Poërius
ſtellum munitum conſtruxit in Orientali eius parte, cui
lus ampla olim ſubiecta, nunc oppleta in lætiſſimum pra-
m conuertitur: Eccleſia verò, quæ cathedram Epiſcopa-
m habuit, ſtatim à tranſlatione ad cœnobium recidit,
agnámque vetuſtatis ſpeciem præ ſe fert, quamuis non
ultis antè annis, tumultu inter ciues, & monachos exor-
deflagrârit, quod aduſtus in ſaxis color etiamnum pla-
iſſimè loquitur.

Magis ad Ortum **Sture** flumen clariſſimum defertur,
ncarum, & anguillarum inprimis fæcundum, è ſex fonti-
us in agro Wiltonienſi ebulliens ad **Sturton** ſedem Ba-
onum de Sturton, qui inde ſibi nomen adſciuerunt, & hos
uos fontes, in clypeo ſuo gentilitio areola aurea tranſuerſè
nteriecta geſtant. Vbi primùm hunc agrum intrauerit,
Billingham ſaltum interfluit, & à tertio milliari **Shaftſ-
bury** ſalutat ædito colli affixum, Britannis olim *Caer Pala-
dur*, vt falsò putat vulgus, & *Septonia*, Saxonibus Sceaftes-
byrig, forſitan à Pyramide ſacra, quæ illis **Scheaf** dice-
batur: Aquilæ vaticinantis de Britannici imperij conuerſi-
one fabella hiſtoricis noſtris locus hic eſt notiſſimus. Non-
nulli enim Aquilam auem, alij virum Aquilam dictum, Bri-
tannicum imperium, poſt Saxones, & Normannos ad ve-
teres Britannos denuò recaſurum hîc prædixiſſe volunt,
qui vel Saturno hoc eſſe vetuſtius contendunt, cùm tamen
ab Alfredo conſtructum, & Sanctimonialium æde ornatum
fuiſſe ſit certo certius. Malmesburienſis enim monachus
ſua ætate lapidem vetuſtum ex muri ruinis, in Sanctimoni-
alium capitulum tranſlatum prodidit, ſic inſcriptum.

ANNO DOMINICÆ INCARNATIONIS
ELFREDVS REX FECIT HANC VRBEM
DCCCLXXX. REGNI SVI VIII.

Hanc

Hanc inſcriptionem libentiùs adiunxerim, quod in nibus, quæ vidi exemplaribus, deſideratur, præterqu no ſolo D. Burghlæi ſummi Angliæ Theſaurarij. Iam St **Sturminſter** petit, id eſt, monaſterium ad Sturum. E oppidum humiliore ſitu, cui & ponte ſaxeo coniung **Newton** caſtrum, vbi moles magno labore aggeſta net, ſed caſtri ne tantillum præter nomen ſupereſt. De nihil antiquius legerim, quàm quod Elfredus Rex S minſter filio ſuo iuniori legauerit. Hinc **Blandford** for multis habitatoribus frequens adit, & cum ſuis flexibus luerit, citato curſu ad antiquiſſimum oppidum VIN GLADIAM, cuius meminit Antoninus properat, q Saxonice pinbunnham, vulgo **Winburne**, & à monaſt **Winburnminſter**, exactéque hinc ad **Dorcheſter** milliaria numerantur, quot inter VINDOGLADIAM, DVRNOVARIAM interponit Antonini Itinerarium. N men verò à ſitu factum conijcio, quòd inter duo flum interſidet. *Vindugledy* enim Britannicè inter duos glad ſonat. Fluuios autem à Britannis gladios peculiari pro appellari Milfordici portus nomen Britannicum *Aber gledian* docet, id eſt, oſtium duorum gladiorum, eò qu duo flumina *Cledian*, id eſt, gladij dicta influunt. Nom item recentius à fluminibus ductum videtur, **Winburn** enim coaluit à particula antiqui nominis *Vin*, & Saxoni **Burne**, quod illis riuum ſignificat, & eius adiectione ſolit ſunt Saxones loca ad flumina denominare. Oppidum ip ſum ad collis ramentum ſedet, amplum, & magna habit torum multitudine refertum: Saxonico ſæculo celeber mum fuit, nec alia, credo, de cauſa, quàm quòd Roman maieſtatis tum temporis, præ ſe tulerit indicia. Ann DCCXIII. Cuthburga Inæ Occidentalium Saxonum Regis ſoror, cùm coniugij pertæſa, viro ſuo Northumbriæ Regi repudium miſiſſet, monaſterium virginibus hîc poſuit, in quod ſuperiori ætate Præbendarij ſunt introducti, & noſtra memoria Reginaldus Polus Cardinalis, Decanus inſtitu tus. Ethelredus Rex Angliæ in hoc conditur, ad cuius tu mulum, qui non ita pridem reſtauratus videtur, hæc legi tur inſcriptio:

IN HOC LOCO QVIESCIT CORPVS
S. ETHELREDI REGIS WESTSAXO-
NVM

VM MARTYRIS, QVI ANNO DO-
INI DCCCLXXII. XXIII. APRILIS,
ER MANVS DANORVM PAGANO-
VM OCCVBVIT.

enim princeps longè optimus frater Alfredi, cùm acer-
prælio Danos ad **Wittingham** exciperet, dum ſaucij
gris, & viui mortuis cumularentur, vulnere accepto oc-
uit. Poſteà cùm Dani malis artibus Anglos inter ſe bel-
ommittere conarentur, & coniunctionem inter Regem
vardum Seniorem, & Athelwaldum eius patruelem di-
erent: Athelwaldus regnandi libidine percitus, & auer-
mo à Principe ſuo animo, hoc oppidum quantis potuit
ribus communiuit: Sed vbi primùm Edwardus cum ſu-
ceſſit, & ad **Badbury** caſtra poſuit, ille fuga ſe ad ſoci-
Danos proripuit. **Badbury** autem ille collis eſt oppido
pendens, caſtrúmque olim habuit Regum Viſiſaxonum
em, quo tempore Baddanbyrig vocabatur. Nunc verò
ruderibus ſepultum iacet, villámque habet **Kingſton**
ceiorum dictam, quòd ad Laceios Lincolniæ Comites
cum Winburna ſpectauit, à quibus hæreditario iure v-
mque ad Lancaſtrenſem familiam deuenit, quam ſibi
benignam ſenſit Winburna. Margareta enim Richmon-
è Lancaſtrenſi familia princeps pientiſſima, ſcholam
erudiendæ iuuentuti inſtituit. A Winburna Sturus
anford præterit, ſub qua non ita pridem Iacobus Baro
Montioy, rei metallicæ admodum ſtudioſus Chalcan-
um, quod *Coperas* vocamus, conficere cœpit. Equa etiam
im (vt eſt in Walſinghamij hiſtoria) Ioannes Comes
arrenniæ Aliciam Laceiam Thomæ Comitis Lanca- 1317
renſis vxorem, magno cum famæ diſpendio, & Angliæ in-
mmodo, (vt in noſtris Annalibus videre eſt,) quaſi per
m rapuit, & abduxit. Iam Durotriges relinquit Sturus, &
antonenſis agri nonnihil permenſus, in Oceano tandem
oſpitatur.

Quod ad Comites & Marchiones ſpectat, Guilielmus
Normannus, cùm iam imperij in Anglia potitus eſſet, Oſ-
mundum, qui Sagienſis erat in Normannia Comes, tùm
arisburienſem Epiſcopum, tùm primùm Dorſettiæ Co-
nitem, Cancellariúmque ſibi conſtituit, piam hominis
rudentiam, & egregias artes admiratus. Longo pòſt tem-

pore

pore Henricus IIII. Rex Angliæ Thomam Beaufort trem, Comitis Dorsettiæ, Ducísque Exoniæ titulo ado uit. Post eius sine prole obitum, Henricus VI. Edmun ex eadem Lancastrensi familia, primùm Marchionem D settiæ, Ducémque posteà Somersetti dixit, cui item fu sit Henricus filius. His bello intestino sublatis, Edw IIII. cùm iam Lancastrensis familia quasi prostrata, T mam Greium ex familia Ruthinensi, qui gener eius (C enim matrem Rex duxerat) Dorsettiæ Marchionem c uit, cùm amplissimam Bonuillorum hæreditatem iure rio in hoc agro & vicinis creuisset. Hunc sequuti sun dem honore Thomas filius, & Henricus è Thomae qui etiam Dux Suffolciæ, sub Maria Regina ob læsam ietatem supplicio affectus, serò didicit, quanti sit pe in Regiam familiam nuptijs inseri, & spem fouere amb sam.

Hic Comitatus Paracias 248. *numerat.*

BELGÆ.

DVotrigibus ad Septentriones, & Ortum prętendebantur olim BELGAE, quos à Belgis Gallię populo, in Britanniam demigrasse, & è nomine probabile, & auctoritate verisimile est. Belgæ enim è Germanis (vt Cę- Rhemis edoctus prodit) orti, Rhenum antiquitùs tra-ti, propter loci fertilitatem, ibi expulsis Gallis, consede-, & inde (vt idem author habet) in Britanniam prædæ, nferendi belli causa transiêrunt, omnesque ijs ciuita- nominibus appellabantur, quibus orti ex ciuitatibus, eruenêrunt; & bello illato ibi remansêrunt, atq, agros ere cœpêrunt. Quo verò tempore huc commigrârunt, liquet, nisi fortè Diuitiacus Suessionum Rex, qui ante sarem floruit, huc Belgas suos traduxerit. Magnæ enim is cùm Galliarum, tùm etiam Britanniæ imperiũ obti- ille. Vnde etiam Belgarum factum sit nomen, non satis licatũ, Hubertus Thomas Leodius vir apprimè eruditus natus est Belgas esse vocabulũ Germanicum, ideo quòd rmani Gallos, & Italos Wallen, & nonnulli Welgen appellitent. Ioannes Goropius Belga à Belgica dictione Wela ci contendit, quæ illis iram significat, quasi faciliùs, im cæteri in bilem exardescant. Sed cùm Belgarum nomen non ex illa lingua petendum videatur, qua hodie Belgermani vtuntur, & eadem ferè est, cum nostra Saxonica (à Saxonibus enim profluxit, quos in Brabantiam, & ndriam Carolus Magnus traduxit) ego illis neutiquam em abrogare statui, qui ex antiqua Gallica lingua, quæ stris Britannis ferè incorrupta manet, deducunt, & Bels dici volunt à *Pel*, quod illis remotum significat. Totius im Galliæ erant remotissimi, & vt à cultu, & humanitate ouinciæ, sic etiam situ, & sede longissimè aberant: & Poa, Morinos Belgicæ populos remotissimos esse innuit, m cecinit, *Extremique hominum Morini*. Sed ad Belgas nos- os, qui longè latéque habitârunt per regionem Somerensem, Wiltonienſem, Hantonienſisque agri partem teriorem, accedamus.

SOmersettensis Comitatus, vulgò Somersetshire, ampla sanè & opulenta regio, Sabriniano freto à Septentrione tota pulsata, ditis admodum soli, quam non ad fruges, aut pabula ferendis fertilis, incolis frequétissima, & portuum commoditate satis fœlix. Nonnulli nomen inditum credunt, quòd aura sit ibi lenis, & quasi æstiua, eoque sensu *Glad ar haf* Britannis hodiè dicitur, vocabulo è nostra lingua translato; nec temerè, vt enim æstiua verè æstiua regio, sic non immeritò hyeme, hyberna dicatur, ita tota madescit, vliginosa, & palustris, non sine maximæ itinerantium molestia. Veruntamen nomen procul dubiò à Somerton totius conuentus olim maximè celebrato oppido impositum credam ego, cùm Asserius antiquus imprimis antiquus hunc agrum *Somertunensem* passim cauerit.

Ad Sabrinianum fretum (quà hic ager Danmonijs confinis) primùm occurrunt Porlock, Saxonicè Portlocan, & Watchet, olim Wecedport, nauium statio quas anno DCCCLXXXVI. Danica tempestas grauiter perculit. His interponitur Dunstor castrum, loco deprimori, & collibus, nisi, quà mare prospicit, vndique consessum, à Moionis quondam huius agri Comitibus conditum, à quibus ad Luterellos hæreditariò deuenit. Huic iacent duo viculi duobus indigitibus sacri, Caranton vocatur à Carantoco Britãno: alter S. Decombes à Decumano, qui è Southwallia soluens, huc appulit, *in vasta* antiquo Agonali legitur) *solitudine, frutetis, & vepribus densitate syluarum in longum, & latum spatiosè porrecta, montium eminentia educta, vallium que concauitate mirabilitèr intersita*, vbi mundi vanitati valedicens, à sicario transfossus diuinum honorem apud imperitum populum consequutus est. Inde ad Stertpoint prominet sensim littus, vbi duo totius agri maxima flumina cõflua, vno ostio se euoluunt, VZELA æstuarium Ptolemæo dicitur, ab Iuell flumine, qui iam antequam huc deuenerit, nomen deposuit. Oritur verò inter Durotriges, & quamprimùm Sumertunensem

gra

ingreditur, **Euell** forum frequens nomine donat, ri-
nque recipit, ad quem **Camalet** mons accliuis, &
ſu difficilis, in cuius vertice viſuntur intermotui caſtri
ſſa veſtigia, & egeſtæ terræ vallum triplex, quod ſuo
tu xx. iugera includit. Incolæ *Arthuri Palatium* di-
Romanorum autem opus fuiſſe, Romanorum nu-
ata indies erutæ docent. Quo autem nomine illis no-
lanè ignoro, niſi ſit, quod Nennij Catalogo *Caer Cale-*
pro *Camelion* tranſpoſitis literis appellatur.

ellus flumen hinc ISCHALIN à Ptolemæo memora-
petit, nunc **Iuelceſter**, Nennij catalogo, ni fallar,
uel Coit, pro *Pont Iuel Coit*, id eſt, Pons ad Iuell in ſyl-
Florentio Wigornienſi **Giuelceſter**, foro & antiquita-
tantùm hodiè celebris, olim amplam fuiſſe ex rui-
pparet, & ſub ingreſſum Normannorum tuta & muni-
quidem anno ſalutis ML XXXVIII, cùm Angliæ op-
tes nefaria opprimendi Regis Guil. Rufi conſilia inijſ-
vt Robertum eius fratrem Normanniæ Ducem in
am dignitatem eueherent, Robertus Moubray vir bel-
s, cum Bathoniam ſuccendiſſet, acritèr, verùm fru-
anc oppugnauit, ſed quod ille non poterat, tempus
tandem quodammodo expugnauit.

ulò inferiùs *Iuellus*, & *Pedredus* confluentes inſulam
icam moliuntur **Muchelney**, id eſt, Inſula magna,
m, in qua parietinæ viſuntur veteris monaſterij, quod
lſtanum Regem conſtruxiſſe memorant ſcriptores.
ed, vulgò **Parret** in ipſo auſtrali prouinciæ limite
anans, obliquiori aluco per **Crockherne**, Saxonicè
ſine, & **Pedderton**, olim **Pedzidan** Inæ regiam,
omen fecit, delatus, hîc Iuello influit, nomenque eri-
Quum in decurſu à III. ad Ortum milliari, *Montem A-*
ſalutarit, quem Comes Moritonij frater Guilielmi
i vterinus, qui cœnobium ibi poſuit, ſic dixit, eò quod
m in acumen exurgit; anteà enim **Logozelburg** vo-
tur. *Pedredus* hinc limoſam planitiem perſecans in
entriones contendit per **Langport** mercatum non in-
uentem, & **Aulre** ex tuguriolis paucis viculũ, qui me-
s notæ oppidũ fuiſſe videatur. Cùm enim Alfredus Da-
ta prælio fregiſſet, & obſeſſos ad deditionem ſubegiſ-
vt iurauerint ſe quàmprimùm ex ſuis ditionibus ceſſu-

ros,& Godrum eorum Rex christianitatem,vt inquit rius, subire promiserit, illum hoc in loco magna pom sacro baptismatis fonte leuauit. Hinc ab occasu T fluuium recipit Pedredus, qui leni,modicoq; lapsu T ton,vulgò Taunton alluit.Hoc elegans certè oppid lætissimo situ, crebris nitidisq; villis circũseptum,& v bo dicam, huius regionis alter ocellus: vbi Ina Rex dentalium Saxonum castrum constructit, quod Des eius vxor solo æquauit,cùm Eadbricthum Australium onum Regem inde exturbasset, qui iam sui iuris fece tanquam fræno domitæ gentis vteretur. Inde quà T Pedredo se insinuat, insulam amnicam efficit Æth gaeg olim Saxonicè dictam, id est, *Nobilium insula*, vulgò Athelney, quæ non minùs Ælfredi regis l nobis nota,cùm iam Danus omnia permisceret, quà lis Minturnensium paludes Marij latibulo: Stagna enim aquis & refusionibus inaccessa est(quas Latino onico vocabulo *Gronnas* Asserius dixit) *Ponsem olim inter duas arces ab Elfredo constructas, alnetum etiam pe mum capris,& feris plenum, sed solidam terram vix duobu bus latam, cui imposuit ille monasteriolum, cuius* (Malme ensem, non me audis) *machinam totam quatuor poste fixi suspendêrunt, quatuor cancellis opere sphærico, in circu tis.* Non longè ab hac collectis aquis solitarius Ped pererrauit, sed alterum ab Ortu socium riuum accip Somerton præterfluit,olim primarium totius Com oppidum,vtpote quod nomen fecit.Castrum Saxonic culo habuit, quod perruptis muris Ethelbaldus M rum Rex occupauit; nunc verò vincentibus annis in sit,vt omninò disparuerit, & oppidum vix nomen tuea nisi ex foro Boario, quod à Festo Palmarum ad me Iunium frequentissimum habet, vicini enim rei pec inprimis student.

Hoc susceptо fluuio, Pedredus noster Bridgewat tit,oppidum magnum, & incolis refertum, nomen à inuênit,quo flumen coniungere cœpit Richardus Brue magnus,& præclarus,regnante Henrico secundo,per que immensis sumptibus loci Dominus Triuet, è Com nobilis. Nec aliud habet,quo glorietur(cùm castrum, Bruer ille construxit, iam ruinam minetur,) nisi quòd mir

tus titulo ab Henrico VII. exornatum fuerit, cùm Æ-
m Daubeny qui illi a cubiculo, Comitem de Bridg-
r, creauit. Sub hoc, post pauca milliaria, vasto ostio in
mianum fretum euoluitur Pedredus, quod, vt diximus,
LLA æstuarium Ptolemæo dicitur, nonnullis etiam
Euelmouth, sed Saxonibus Pedredan-muð, vbi, vt
or est Marianus, palantem Danorum exercitum Eal-
s Episcopus Shirburnensis, circa annum salutis 845.
Eôdem etiam æstuario aliud obuiam occurrit flumen,
nonnullis dicitur, qui oritur è sylua illa amplissima, in
ntali huius agri limite, quam Britanni *Coit Maur*, Sax-
Selwood dixêrunt, id est, interprete Asserio, Sylua
na, non procul à Pen, ignobili viculo, vbi in Britannici
inis exitium, & Danorum cladem Mars conspirâsse vi-
ur. Keniwalchus enim Vifisaxo ita secundo prælio hîc
nnos attriuit, vt vix posteà pugnandi copiam Saxoni
int: & multis pòst sæculis, eôdem loco, Edmundus
omento *Ferreum latus*, Danos memorabili prælio deui-
ùm Danicum Canutum, qui regnum occupârat, vndi-
agitaret. Hic fluuius primùm Brutton, à se cognomi-
m inuisit, Moionorum tumulis celebre, longéque per
los defluens, nonnullis riuulis auctior lætos gramine
pos irrigat, cúmque solum mollius inuenerit, quodam-
lo stagnat, insulámque ambit *Auallon*, à pomis Britan-
olim sic dictam, posteà *Inis witrin*, i. vitrea insula, & eâ-
significatione Saxonibus, Glæstney, Latinísque *Glas-*
, in qua floruit monasterium Glastenbury, quod ad-
lum antiquam repetit originem, à Ioseph o scilicet Ari-
hensi illo, qui Christi corpus sepulchro mandârat,
mq; Philippus Gallorũ Apostolus in Britanniam misit,
Christum prædicâret. Hoc enim & antiquissima huius
nasterij monumenta testantur, & Patricius Hibernien-
Apostolus, qui xxx. annos vitam monasticam hîc egit
a prodidit epistola. Certum enim est, Britannos in ipsa
lesiæ infantia, Christianam religionem imbibisse. Nam
Claudiam Britannam A. Pudentis vxorem omittam, cu-
D. Paulus in posteriori ad Timotheum meminit, & Mar-
is poëta tantoperè laudat: Dorothæus Tyri Episcopus,
ua Apostolorum Synopsi, Simonem Zelotem, qui Mau-
niam peragrauit, in Britannia tandem occisum, & se-

pultum tradit: nec non Aristobulum, cuius meminit Pa
in epistola ad Romanos, Britanniæ Episcopum factu
isse. Petrus etiam ipse (si Lippomano credimus, Sime
Metaphrastis Græculi fide suffulto) hùc penetrauit,
uini verbi lumen diffudit, vti etiam Paulus, teste Sop
nio, & Theodoreto, post secundam Romæ incarcer
nem. Huc etiam facit tùm Origines in 4. ad Ezechie
tùm Tertullianus contra Iudæos. Hic enim intimas Bri
niæ regiones, & inaccessa Romanis loca sua ætate C
stum amplexas fuisse tradit; ille verò Britannos in fi
consensisse, & ad Deum per Druidas viam sibi munis
stendit, qui vnum esse Deum semper inculcârunt. Sc
monasterium, & ex Malmesburiensis hac de re libello,
antiqua illa ædicula à Iosepho posita vetustati tande
quando concederet, Deui Meneuensis Episcopus no
eò loci construxit, quæ cùm iam etiam æuo fatisceret,
odecim viri à Boreali Britanniæ parte profecti, eam re
râunt, tandémque Ina Rex, cùm regnum vectigale Pa
fici Romano, impositio in singulas domos denario, fec
hac demolita, magnificum admodum Christo, Petro
Paulo construxit templum, in cuius suprema præcinc
hos versus describi curauit.

Syderei montes speciosa cacumina Sion
A Lybano gemina, flore comante, cedri,
Cœlorum portæ lati duo lumina mundi:
Ore tonat Paulus, fulgurat arce Petrus
Inter Apostolicas radianti luce coronas,
Doctior hic monitis, celsior ille gradu.
Corda per hunc hominũ reserantur, & astra peri
Quos docet iste stylo, suscipit ille polo.
Pandit iter cœli hic dogmate, clauibus alter,
Est via cui Paulus, ianua fida Petrus.
Hic petra firma manens, ille Architectus habetur,
Surgit in his templum quod placet, ara Deo.
Anglia plaude lubens, mittit tibi Roma salutem,
Fulgor Apostolicus Glasconiam irradiat.

acie hoſtili duo propugnacula ſurgunt,
Quod fidei turres vrbs caput orbis habet.
c pius egregio Rex Ina refertus amore,
Dona ſuo populo non moritura dedit.

rimis his temporibus viri ſanctiſſimi hîc Deo inuigilâ-
,& præcipuè Hibernici, qui ſtipendijs regijs alebantur,
doleſcentes pietate, artibúſque ingenuis inſtruebant.
tariam enim vitam amplexi ſunt, vt maiore cum tran-
litate ſacris litteris vacarent, & ſeuero vitæ genere ad
em perferendam, ſe exercerent. Sed tandem Dunſta-
ſubacto & verſuto ingenio homo, cùm malis artibus, &
ditijs in principum conſuetudinem ſe penitùs immer-
t, pro his, recentioris inſtituti monachos ſcilicet Bene-
inos induxit, ipſéque primus Abbatis nomine numero-
Monachorum gregi præfuit: qui à bonis, & pijs principi-
pluſquàm regias opes conſequuti, cùm omni rerum af-
ntia ſexcentis annis quaſi regnaſſent (eorum enim nu-
vicini omnes ſpectârunt,) ab Henrico VIII. exturbati
, monaſteriúmque, quod iam in vrbeculam excreuerat,
tum, & ſolo adæquatum. Antequam me hinc recipiam,
ipe paucis, quod pluribus Giraldus Cambrenſis, ocula-
teſtis, de ſepulchro Arthurij in huius cœmiterio retulit.
m Henricus, ſecundus Rex Angliæ, ex Bardorum Bri-
nicorum cantilenis accepiſſet Arthurium Britannorum
iliſſimum heroem, qui Saxonum furorem virtute ſæpe
gerat, Gaſconiæ inter duas Pyramides ſitum eſſe, corpus
eſtigari curauit: víxque iam ſeptem pedes in terram
odiſſent, cùm inciderent in cippum, ſiue lapidem, cuius
erſæ parti rudis crux plumbea, latiori forma, inſerta:
extracta Epigraphen oſtendit, & ſub eo ad nouem fe-
pedum altitudinem, ſepulchrum inuentum, ex quercu
ata, in qua oſſa incliti illius Arthurij repoſita. Inſcriptio-
n autem ex Protypo, in Glaſconienſi cœnobio quon-
m deſcriptam, propter literarum antiquitatem ſubiun-
ndam putaui, barbarum quiddam, & quaſi Gothicum
ſe ferunt literæ, & eius ætatis barbariem planè loquun-
, quæ adeò fatalibus tenebris inuoluta erat, vt nemo fu-
, cuius ſcriptis Arthurij nomen celebraretur. Materies
oculdubiò doctiſſimi viri facultate, & copia digna, qui

tantum principem celebrando propriam etiam ingeni
dem consequutus fuisset. Fortissimus enim Britannic
perij propugnator hoc solo nomine vel infœliciſſimus
tur, quòd suę virtutis dignum pręconem non inuenerit
ecce inscriptionem:

HIC IACET SEP
VLTVS IHCLITVS
REX·ARTVRIVS·IH
IHSVLA·AVALO
HIA·

A Glasconia, tria quæ ibi confluunt flumina, palu
efficiunt, & vno emissa ostiolo in Occasum vno alueo V
læ æstuarium petunt, per Weadmore Alfredi villam, q
testamento Edwardo filio legârat, & paluſtrem illam r
nem longè excurrentem, Brentmersh, quam palus
tanarum regionem: vt eius oppidulum Brentknol, r
rum monticulũ interpretati sunt Glasconienses Mona

Hinc ad Ortum *Mendippi colles* se longè latéque e
cant, *Minerarios* vocat Lelandus, & rectè opinor, cùm
neduppe in antiquis schidis dicantur, plumbi enim fo
opulenti, & pascendis pecoribus apti. In his antrum est
go recessu, in quo putei quidam, & riuuli cernuntur, D
hole dicunt, de quo non minora somnia fingunt acco
quàm de suo Sybillæ antro in Appennino comminiscun
Itali. Nomen proculdubiò inditum ab *Ogo* Britannica
ctione, quę antrum sonat, vbi etiam à simili antro, simili
cabulo Eubæa Insula olim OCHA dicta fuerit. Non proc
ab hoc, regnante Henrico VIII, aratro eruta fuit oblon
plumbi lamina in trophæum olim erecta, & sic inscripta

TI. CLAVDIVS CÆSAR AVG. P. M.
TRIB. P. VIIII. IMP. XVI. DE BRITAN.

idit hæc Claudij Tribunitia potestas VIIII in annum
is conditæ DCCCII. Antistio, & M. Suillio Coss. quo
pore, P. Ostorium Britanniæ Proprætorem turbidæ res
epêrunt. Ex hoc tempore liceat mihi quæso, bona cum
ia ariolari. Hoc anno duo de Britannis Trophæa Clau-
m statuisse nummus ipsius Claudij antiquus, rei certis-
us testis demonstrat, in cuius priore parte hæc concep-
nscriptio TI. CLAVD. CÆSAR AVG. P. M.
I. VIIII. IMP. XVI. PP. OB. C. S. in auersa
ò DE BRITANN. ibíque expressus arcus triumpha-
cum equestri figura decurrente, & duobus tropheis. Qui
ò fuerint hi Britanni deuicti, Tacitus docet: Claudium
im Ostorij auspicijs duas Britannicas gentes hoc anno
uicisse testatur, ICENOS scilicet & CANGOS: sed cùm
ni alio quasi sub sole iacent, quid si de Cangis minori in-
Belgas nostras popello constitutum hoc fuisse trophæ-
, & CANGOS illos hîc consedisse dixero? Non procul
im hinc est mare, quod Hiberniam aspectat, quo situ ille
ngos locat, & Cangorum nominis vmbra in nonnullis
tractu locis supereſse videtur, in **Cannington** nimi-
m, & **Cantngs** regiunculis, siue Centurijs, in **Wincaun-**
, quod **Cangton** alibi dicitur, & **Kaingsham**, quasi
angorum mansio. Sed de his penes lectorem iudicium,
o tantùm, vt dixi, ariolor, dum Cangos vestigijs inquiro.
Sub **Wendippe** montibus, ad Septentriones est **Con-**
sbury viculus à Congaro quodam viro singularis sancti-
is sic dictus (Constantinopolitani Imp. filium fuisse
mminiscitur Capgrauius) qui heremeticam vitam ibi
xit. Ad Austrum verò non procul ab illo antro, vrbecula
piscopalis subijcitur, olim vt habet Lelandus, *Theodorodu-*
m, nunc **Welles**, ita dicta à fontibus, qui passim in ipsa
aturiunt, vti etiam *Susa* Persiæ, *Croia* Dalmatiæ, & *Pagase*
Macedoniæ, à fontibus nomina traxêrunt: vnde & *Fontanen-*
sis Ecclesia hæc vocatur. Primas in hac Prouincia sibi suo
re vendicat, tùm incolarum frequentia, tùm ædificiorum
agnificentia. Templum habet ornatissimum & Collegi-
m ab Ina Rege in Andreæ honorem conditum, & à viris
rincipibus opimis prouentibus statim ditatum: inter quos

Stephanus in vrbib. & Bar-letius.

Kinewul-

Kinewulphus Rex loca quàm plurima adiacentia, anno mini 766. conceſſit, legimus enim in eius Charta. *Ego K wulphus Occidentalium Saxonum Rex, aliquam terræ partem more Dei, necnon quod verbo delendum eſt, pro aliqua vexatio micorum noſtrorum Cornubiorum gentis, cum conſenſu Epi rum, & Satraparum meorum, Dei Apoſtolo atque miniſtro eius dreæ humiliter aſcribendo donabo, hoc eſt, ad augmentum colleg manent: propè fluuium qui dicitur* Welwe. Hanc appoſui tùm p ter antiquitatem, tùm quòd ex hoc fluuio aliqui locum men adſumpſiſſe exiſtimârunt.

Templum ſplendidũ admodum Epiſcopi palatium, tidę Præbendariorum ædes incingunt. Præbendæ enim cum Præbendiolis 19. præter Decanũ, Præcentorem, C cellarium, & tres Archidiaconos ad hanc ſpectant Ecc Edwardi Confeſſoris tempore Epiſcopalis hic ſedes c ſtituta, Athelmúmque primum Epiſcopum habuit: pau que interiectis annis, Ioannes de Villula, ſub Henrico mo, Wellenſis Epiſcopus Bathoniam tranſtulit, quæ ſedes in vnum coaleſcentes, ſuo vtraque titulo Epiſcop ornat, vt vnus idémque Epiſcopus Bathonienſis, Wel ſiſque dicatur.

Ex Minerarijs his montibus **Frome** fl. oritur, qui in C tum contendens per puteos carbonum illorum foſſilium quibus ad molliendum ferrum vtuntur ferrifabri, cùm m multum viæ confecerit, in Septentrionem conuerſus, lu tis vice inter hunc, & Gloceſtrenſem agrum fungitur, **Farley** Hungerfordorum caſtrum, non procul à Philip **Norton**, foro celebrato, cui templum Philippo dicatu appellationem fecit, irrigat. Tandémq; Auonæ nobili mini ſe cõmittit, qui obliquiorem ripam agens ſtatim ano quam vrbem inuiſit, quæ à thermis Ptolemæo Υ id eſt, Aquæ calidæ dicitur, Antonino AQVAE SOLIS Britannis *Yr ennaint twymin*, & *Caer Badon*, Saxonibus Bad ance ſ ter, & etiam à valetudinariorum concurſu **Ha manchester**, id eſt, vrbs ægrotorum, nobis hodie **Bath** & vulgo Latinorum *Bathonia*. Subſidet in planicie haud m magna, & ex omni parte collibus pari quaſi altitudinis ſ ſtigio obuallata, è quibus perennium riuulorum ſcaturigi nes in vrbem magno ciuium commodo deſcendunt. In ipſa vrbe tres calidi fontes ebulliunt (ſulphure enim & bitumi

aqua percolatur) qui efficaci remedio ſalutares ſunt poribus quæ prauis humoribus torpeſcunt; ſudorem e- calore ſuo proliciunt,& humorum contumaciam edo- nt. Maximus, qui *Crucis balneum* vocatur, miti admodùm, emperato calore tepet: alter verò vix ducẽtis hinc pedi-, multò magis feruet, vnde **Whot bath**, id eſt, feruidus tur: & his contiguum eſt Noſocomium, à Reginaldo Ba- nienſi Epiſcopo poſitum, vt valetudinariorum inopiam leuaret. Tertius in vrbis quodammodo ſinu eſt, & *Balneum Regium* appellatur, iuxta eccleſiam Cathedralem, vbi iquitùs templum Mineruæ ſacrum extitiſſe fama tenet. rtè Solinus Polyhiſtor de his procul-dubiò thermis lo- ens. *In Britannia* (inquit) *calidi ſunt fontes opipáro excultu aratu ad vſus mortalium, quibus fontibus præſul eſt Mineruæ men, in cuius æde perpetui ignes nunquam caneſcunt in fauillas, vbi ignis contabuit, vertitur in globos ſaxeos.* Athenæus ta- n author eſt omnia lauacra calida, quæ ex terræ viſceri- s naturalitèr ſcatent, Herculi eſſe ſacrata: & neſcio quæ rculis antiqua imago anguem manu conſtringentis, hîc mœnibus, inter alia vetuſta monumenta temporis iniu- iam planè deformata cernitur. Sed ne de hoc contenda- r, demus, ſi placet, cùm Herculi, tùm Mineruę balnea fu- e dicata. A Græcis enim proditum eſt Palladem Herculi ſt labores exantlatos lauacra primùm ſubminiſtrâſſe. tis erit ſi ex Solini authoritate euicero, cùm his fontibus ineruam, ſiue Palladem prę fuiſſe prodat, hanc vrbem eſ-, quam Britanni *Caer Palladur* ſua lingua dixerunt, hoc eſt, bs Palladiæ aquæ, ſi Latinè interpreteris; appoſitè enim s, nomen, & ſignificatio conſpirant. Harum inuentionem ferunt fabulæ noſtræ ad Britannorum regem *Bleyden loyth*, id eſt, Bleyden Magus, quàm probabilitèr dixerint â- j. Magiam verò tantis ceremonijs Britannos olim cele- raſſe, author eſt Plinius, vt eam Perſis dediſſe viderentur; d vim tamen Magicam has thermas referre non auſim. Nonnulli ex noſtris, ſed aliud agentes, Iulium Cæſarem in- entorem fuiſſe tradunt. Verum enimuerò ſeriùs ad Ro- anorum cognitionem perueniſſe iudico, cùm Solinus pri- nus ſit, qui de illis meminerit. Saxones autem circa an- um 44. ab aduentu in Britanniam, rupto fœdere bellum am reſtinctum inflammantes, hanc vrbem incinxêrunt,

ſed

ſed cum Arthurius bellicoſus ſuperueniſſet, ipſi Mo
Badonicum occupârunt, vbi cùm ab vltima ſpe, animis
dimicaſſent, magno numero concidêrunt. Hic mons
ipſe videtur, qui nunc **Bannesdown** dictus, Bathe
viculo iuxta hanc vrbem impendet, ſuóſq; etiamnum
geres,& vallum oſtendit. Nec longo pòſt tempore, Sa
nes hanc vrbem aggredi auſi, Britannis diu reliquê
Verùm anno reparatæ ſalutis DLXXVII. cùm Occidon
Saxonum rex Cewalin Britannos ad **Deorham** profli
ſet,armis, & operibus oppugnata, ſe primo in Saxonis
dem permiſit: paucíſq; annis refota nouum nomen
manceſter, multúmq; ſplendoris accepit. Osbrichus
anno 676.virginibus ſacris monaſterium,ſtatímq; cùm
Merciorum poteſtatem veniſſet, Offa Rex alterũ templ
cõſtruxit,quę ambo Danico eturbine cecidêrunt. Ex
ruinis nouum poſteà effloruit templum D. Petro ſacru
in quo Eadgarus cognomento *Pacificus* in Regem inaug
ratus,vrbi plurimas immunitates indulſit, cuius rei me
riam aniuerſarijs ludis ciues etiamnum celebrant. Sed
diuturna fuit hæc fœlicitas, ſtatim enim ab ingreſſu No
mannorum, Robertus Mowbrayus nepos Epiſcopi Co
ſtantienſis,qui ſeditionem non leuem in Guil. Rufum co
citâſſet,diripuit & ſuccendit.Reſpirauit tamen breui,ope
Ioannis de Villula è Turonibus Galliæ oriundi, qui cùm
piſcopus eſſet Wellenſis,quingentis marcis(vt habet Ma
mesburienſis,)hanc vrbem ab Henrico I.mercatus,Epiſco
palem cathedram huc tranſtulit, retento etiam Wellen
Epiſcopi nomine, nouúmq; templum in ſuam ſedem pos
it.Quo non ita pridem ruinam minitante, Oliuarius Kin
Bathonienſis Epiſcopus, aliud iuxta vetuſtum illud mo
tus eſt,quod ſolummodo inchoatum, nec dùm perfectum
Iam inde verò floruit Bathonia tùm lanificio, tùm comm
narum frequentia, mœnibúſq; ſe communiuit quibus ant
quas quaſdam imagines,Romanáſq; inſcriptiones ad aſſe
rendam vetuſtatem inſeruerunt, quæ ita iam lacunis pr
vetuſtate laborant vt omninò legi non poſſint. Et ne qui
ad Bathonię dignitatem deeſſet,Comitis etiam titulo pro
ceres nonnullos honorauit. Philibertum enim de Chan
dew è Britannia Armorica oriundum ab Henrico VII.&
Bourchieros ab Henrico VIII.eo honore affectos nouimus.

Lon-

ngitudinem huius vrbis xx. Temporib. LVI. ſcrupulis.
itudinem verò LI. Tempor. XXI. ſcrupulis menſurant
ographi. Nunc pro corrolario, habeſi placet, qualeſ-
q; de his thermis Nechami verſiculos,

Bathoniæ thermas vix præfero Virgilianis
Confecto proſunt balnea noſtra ſeni.
Proſunt attritis, collſis, inualidiſq;,
Et quorum morbis frigida cauſa ſubeſt.
Præuenit humanum ſtabilis natura laborem;
Seruit naturæ legibus artis opus.
Igne ſuo ſuccenſa quibus data balnea feruent,
Ænea ſubter aquas vaſa latere putant
Errorem figmenta ſolent inducere paſſim.
Sed quid? ſulphureum nouimus eſſe locum.

cundum eundem Auonam (qui nũc limes eſt inter hunc
Gloceſtrenſem agrum) altera ripa **Cainſham** cernitur,
eſt, Cangorum, ni fallor, habitatio. Sunt tamen qui ex-
imant à Kaeina Britannica Virgine ſanctiſſima denomi-
tam, quam ſerpentes in lapides mutâſſe ſuperioris æui
edulitas multis perſuaſit, eo quòd eiuſmodi ludentis na-
ræ miracula ibi in Latomijs nonnunquam inueniantur.
idimus enim lapidem hinc delatum ſerpentis in ſpiram
uoluti effigie, cuius caput in circumferentia prominuit,
trema cauda centrum occupante. Hîc in vicinis agris,
etiam alibi, *Percepier* herba Angliæ peculiaris, in qua a-
aror, & acrimonia percipitur, nunquàm ſpithamæo ad-
tior, toto anno ſuapte ſponte erumpit, ſine caule floſculis
erbaceis, quæ vehementèr, & repentè vrinas ciet, & ex ea
qua ſtillatitia magno vſu elicitur, vt P. Pæna in ſuis ſtirpi-
m aduerſarijs ſcripſit.

Vix quinto hinc milliari Auona fl. *Briſtoliam* mediam in-
erſecat, Britannis *Caer Oder nant Badon*, id eſt, ciuitas Odera
n valle Badonicâ. Vrbium antiquarum Catalogo *Caer Bri-*
, Saxonicè Bꝛiȝhtꝛtop, id eſt, locus illuſtris. Verùm qui
am Ventam Belgarum dixerint, & ſibi & nobis fucum fe-
êrunt. Hæc vrbs partim in Somerſettenſi poſita agro, par-
im in Gloceſtrenſi, neutrius cenſeri velit, cùm ſuos habeat

ma-

magiſtratus, æditiori ſitu inter Auonam & Fromium fl
olum interſidet, munitionibus & fluminibus ſatis tuta:
plici enim muro circundatur. Ad aſpectũ verò ita pulch
tùm publicis, tùm priuatis ædificijs vt nomini reſponde
& ad vitæ neceſſitatem ita inſtructa, ciuibúſq; frequens,
inter Britannia vrbes primas à Londino & Eboraco fac
ſibi vendicet. Multarum enim gentium commercium
tui vſus, & portus commoditas eò traxit, qui in ipſum vi
ſinum naues paſſis velis admittat. Auona etenim ita Oc
ni irruentis æſtu intumeſcit quoties Luna à meridiano
ſtigio deuergit, locúmq; oppoſitum prætermeat, vt na
in vado hærentes ad vndecim, & duodecim vlnas em
lat. Quo autem tempore, & à quo condita fuerit non fac
quis dixerit, recentior tamen videtur, cùm in Danorum
reptionibus nuſquam apud hiſtoricos noſtros de ea me
tio habeatur, & certè inclinato Saxonum imperio, primùm
emerſiſſe iudico, cùm nuſquam nominetur ante annum
lutis CIↃ LXIII. quo Haraldus (vt habet Florentinus Wi
gornienſis) è Brytſtowa, cum infeſta claſſe in Walliam
uit. Primis Normannorum annis Robertus Conſtantien
ſis Epiſcopus, cùm res nouas in Guil. Rufum moliretur,
belli ſedem elegit, vrbeculam muniuit, interiori credo
muro, qui etiamnum in parte ſupereſt. Sed paucis poſt a
nis, prolata ſunt vndíque pomeria, ab Auſtro enim Rat
cliffe, vbi ſuburbanæ erant ædiculæ, reliquæ vrbi ponte la
xeo vtrínq; ita ædibus conſito vt platea videatur, vrbi co
iungitur, mœnibúſq; includitur, & incolæ in ciuitatẽ aſcri
pti ſunt. Ab ortu etiam & Septentrione quàm plurimis ed
am aucta erat ædificijs, eáq; mœnibus incincta, Fromq;
fl. defenſa, qui cùm mœnia alluerit placidè in Auonam in
fluit, & mollem præbet nauibus ſtationem, crepidinémq;
mercibus exportandis & importandis idoneam, quam
Kay vocant. Sub qua inter flumen & vrbem campeſtris
interponitur planities, quæ amœnum admodum ambula
crum ciuibus præbet. Ad Ortum hibernum quà flumini
obiecta non habet, Robertus Regis Henrici primi filius na
turalis, quem vulgò Robertum Conſulem Gloceſtriæ vo
cant, quia Gloceſtriæ Comes erat, Caſtrum amplum &
munitum ad vrbis ſuæ defenſionem extruxit. Habuit enim
ille in vxorem Mabiliam filiam, & ex aſſe hæredem Rober-
ti

tzhamonis, qui hanc vrbem cliẽtelari iure à Guil. Nor-
no tenuit. Hoc quidem castrum vix constructum Ste-
nus Rex obsidione pressit, sed irrito conatu pedem re-
coactus; paucis post annis in eodem captiuus inclu-
quàm incerta sit Martis alea documento fuit. Vltra Fro-
m fl. qui ponte consternitur ad **Frome** portam, æditio-
u collegiatæ ecclesiæ reliquiæ conspiciuntur, quam
unts dicunt à constructore Henr. Gaunto Equite au-
, qui posthabitis terrenis, hîc se Deo consecrauit; E re-
ne huius surgit speciosum sanè templum Augustino sa-
m, Episcopi cathedra & VI Præbendarijs ab Henrico
I. ornatum, cuius vestibulum hanc prætendit inscrip-
em,

REX HENRICVS II. ET DOMINVS ROBERTVS FILIVS HARDINGI, FILII REGIS DACIÆ, HVIVS MONASTERII PRIMI FVNDATORES.

ertus hic filius Hardingi regio Danorum sanguine na-
Patricius fuit Bristolienſis, & Henrico Regi ita charus,
ius beneficio vnicam filiam & ex asse hæredem domini
Barkley, in vxorem acceperit: vnde Roberti illius po-
i, qui summo honore floruêrunt Barones de **Barkley**,
mnum appellantur, quorum nonnulli hoc templo con-
fuêrunt.

Hinc ad Septentriones, quà decurrit Auona, prælta
t vtrinq; rupes, quas veluti de industria admolita est na-
a. Harum altera, quæ ad ortum flumini imminet, Sancti
centij nomen habet, & adamantum adeò fœcunda est,
uis modios inde impleat; existimationem verò copia
d nostrates inuidit, nam præterquam quòd colore trãs-
ido Indicos prouocant, ita duritie solummodò cedunt.
ò verò laterum sexangulo vel quadrangulo lævore à
ura ipsa turbinati sint, magis admirandos puto. Altera
ò rupes ad occiduam ripam etiam adamantum est fe-
, quos caui & rufescentes silices (rubet enim hîc terra)
u fœtu grauidi, in se mira naturæ solertia continent. Has
es Auona prætergressus in Sabrianum æstuarium tan-
m exoneratur. Non aliud nunc restat, quàm Somertu-
nsi prouincię suos Comites, & Duces asserere, qui admo-
m pauci fuêrũt. Guilielmus enim & Reginaldus Mohuni

Do-

Domini de Dunstor, primi Comites fuêre. Quibus [illegible] pòst tempore succeſſit Ioannes filius Ioannis Ganda[vi] à Rege Richardo II. eò honoris euectus, eiúſq; filius [illegible] nomine primus Somerſetti Dux creatus Margaretam [illegible] cam filiam ſuſcepit, quæ Regis Henrici VII. mater. Ve[rum] non ea, ſed patruus eius Edmundus fratri in Ducatu ſu[c]gatus eſt, qui aliquandiu Galliæ Regens, in prælio apu[d] num Albani occubuit. Henricus eius filius illi ſuffec[tus] leui ingenio leuitatis pœnam capite luit: vti frater eius mundus vltimus ex hac familia Dux, qui in prælio [apud] Tewkesbury captus & obtruncatus. Sic extincta ha[c] milia, Henricus VIII. filium ſuum naturalem Henr[icum] *Fitzroy* dictum, Somerſetti Ducem inſtituit: eóq; defu[n]cto Edwardus VI. Edwardum Seymor auunculum ſuum [eo]dem honore inueſtiuit, qui titulis onuſtus, ſubitò, quaſi [ho]norum mole ruit præceps.

Numerantur in hôc agro Parochiæ. 385.

Wilshire.

Wilshire (quæ etiam Belgarum fuit) [a] go Latinorum *Wiltonia*, à primario [eius] oppido Wilton denominata, tot[a] mediterranea. Somertunenſi enim [com]ad Ortum, Oxenfordenſi ad Occ[a]Gloceſtrenſi ad Septentriones, & Sa[l]antonenſi ad Auſtrũ circumcluſa. Re[gio] cùm viris bellicoſis fœcunda, qui (vt inquit in Polycra[t]Ioannes Sarisburienſis) ſubſidiariam inter Anglos cob[o]tem in prælijs ſibi ob virtutem militarem vendicabant [ni]paſcuis, & frugibus vbique admodum læta. Septentrion[a]pars collium amœnitate nonnihil ſurgit, diffuſis olim [la]uis, quæ iam rareſcunt, veſtita, & limpidis fluminibus [ir]gua. *Iſis* enim Britannicarum aquarum regnator, qui [a]ſteà *Tamiſis* nomen aſſumit, cùm iam tenuis eſt, nonnulla huius partem perfundit. Auſtralis verò pars ampla, & [ho]bida planitie innumeros ouium greges paſcit, & fonti[bus]

pere[nnes]

rennium ſcaturigine admodum eſt iucunda. Mediam ve-
regionem foſſa interſecat tranſuerſa, admirando opere
Ortu in Occaſum per multa mill. perducta, **Wansdike**
colæ appellitant, quam peruulgato errore, à Cacodæmo-
die Mercurij ductam fabulantur. **Wodeneʒdic** enim
ronicè dicitur, id eſt, Mercurij foſſa. Ego tamen à Saxo-
bus ductam ad Merciorum, & Occidentalium Saxonum
na diſterminanda ſemper credidi: Hæc enim belli area
, dùm illi de propagando imperio inter ſe decertârunt.
Wodensburge viculum, qui huic foſſæ adſidet, Ceauli-
s Rex Occidentalium Saxonum bellicoſiſſimus, anno ſa-
is 950. dùm imperij ſui fines tueretur, à Britannis & An-
s cruenta pugna ita fractus erat, vt ſolùm neceſſariò
terit, & exul miſerando etiam hoſtibus ſpectaculo, diem
ierit. Et ad hanc Ina Viſiſaxo, & Ceolredus Mercius æquo
arte ſigna contulêrunt. Cuiuſmodi foſſa erat illa, qua Bri-
nnos a ſuis Mercijs ſubmouit Offa, **Offadike** etiamnum
ta, & aliæ eiuſmodi etiam apud Orientales Anglos ad-
c viſuntur, quibus ſe à Merciorum incurſibus præmuniê-
nt.

In Septentrionali Wiltoniæ parte, quà Tamiſis affundi-
, **Creccelade** eſt oppidulum, Mariano **Crecclanford**, a-
s **Grekelade** à Græcis philoſophis, quos hiſtoria Oxo-
enſis ibi Academiam inſtituiſſe prodit, quæ poſteà Oxo-
am tranſlata. Sub hoc **Bʒeden** ſylua, nunc **Bʒedenfoʒ-**
ſt longè latéq; pertinuit, ab Ethelwoldo Clitone & auxi-
ribus Danis anno 905. omni belli clade vaſtata. Ad cuius
cciduum latus **Auon** flu. (de quo ſuprà,) placidè fertur,
in Boreali quaſi limite huius agri effuſus, in Auſtrum
currit, & dum exilis eſt, **Malmelbury** collem ſibi immi-
ntem ſubſtringit, receptóque profluente, ferè incingit.
ppidum ſanè elegans, & pannis laneis conficiendis cele-
e, quod vt in hiſtoriarũ Eulogio legitur, Dunwallo Mul-
utius Britannorum Rex, vnà cum **Lacock**, & **Tetbury**,
ſtris adiacentibus conſtruxit, & *Caer Bladon* nominauit;
ſmque illud tandem Saxonico incendio concidiſſet, ex e-
s ruderibus caſtrum emicuiſſe proditum eſt, quod Saxo-
es illi ſua lingua Inʒelboʒne, dixêrunt, quo tempore,
axonici Reguli regiam ſuam ad *Caerdurburge* habuêrunt,
unc **Bʒokenbʒoge** viculum, vix M. paſſ. diſtantem. Nec a-

lio sanè nomine quàm **Ingelborne** longo tempore no
erat hoc oppidum, donec Maildulphus quidam Scotu
summa eruditione & singulari pietate, nemoris amœni
captus, quod hîc sub colle succreuit, heremeticam vita
bi duceret, qui posteà ludum aperiens, & cum auditori
monasticæ vitę se deuouens, cœnobiolum ædificauit. H
à Maildulpho illo oppidum **Maildulfesburge**, pro **Ing**
borne dici cœpit, Bedæ *Maildulphi vrbs*, & posteà contr
Malmesbury, historicis etiam nonnullis *Meldunum*. I
Maildulphi discipulos floruit inprimis Aldelmus, qui e
successor designatus, ope Eleutherij Visisaxonum Episc
ad quem locus iure spectauit, longè pulcherrimum ibi m
nasterium construxit, eidémque primus præfuit, à quo
am in MS. quodam libro hoc oppidum **Aldelmesbur**
citur. Sed hoc nomen citò obliteratum, viri tamen me
ria permanet, vtpotè qui in Diuos relatus, & in eius
nundinæ hîc sunt frequentes, militúmque cohors scri
let, ne discordia inter tot conuenas oriretur. Hunc Al
mum iam defunctum in tutelarem Deum sibi asciuit Ath
stanus ille Magnus, qui eo nomine oppidum hoc maxi
immunitatibus donauit, monasterium amplissimis don
is ditauit, in eo sepulturam sibi delegit, eiúsque monum
tum etiamnum ostendunt incolæ. Ab Athelstano iam
monasterium longa opulentia clarum floruit, oppidum
am monasterij ope quasi suffultum, & Rogeri Sarisburie
Episcopi opera munitum, qui ingruente inter Henric
Andegauensem, & Stephanum Regem bello, mœnibus
castro firmauit, quod semel ab Henrico secundo obsc
se defendit: sed non multis pòst annis, Ioannis Regis p
missu, in monachorum vsum demolitum, vt inde mona
rium augeretur, qui continentèr & ædibus & prouen
accessionem adiunxêrunt, donec fatalis ille dies Ang
monasterijs affulgeret. Tunc redditus distracti, & congel
tot annos opes euersæ, communémque sortem subijsset,
si Stumpius pannarius, cui abundè suppetebant opes, m
tis precibus, suis ciuibus templum redemisset, à quibus
Parochialem, quam vocant Ecclesiam, conuersum, mag
ex parte hodiè supereſt.

A Maidulphi vrbe *Auona* defluens ab Ortu riuulum rec
pit, qui **Calne** vetustum oppidulum irrigat, vbi, cùm
Monacho

onachos,& ſacerdotes,de ſacerdotum cœlibatu tumultu-
etur, frequens coacta eſt ſynodus, anno noſtræ ſalutis
7,ſed ecce in media deſceptatione,conciliabulum in quo
lines conſidebant, contabulatione diſſoluta, & trabibus
uptis ſubitò decidit, vnáque præſules, proceres, nobiles
ruerunt, ruina attriti plurimi,plures interempti, ſolus
nſtanus,qui Synodo præſedit, & à monachis ſterit,illæ-
euaſit.Quod miraculum (ſic enim habuit ætas illa)mo-
ſticum inſtitutum inprimis confirmâſſe creditur.Hinc A-
na auctior **Chippenham** petit, Saxonicè Cyppanham,
nc tantùm rerum venalium foro celebre,vnde & nomen,
ppan,enim Saxonicè mercari ſonat,& Cyppman,mer-
or,vti nobis **Cheppen**,& **Chappman**.Saxonico ſæculo
a regia fuit, & ab Aluredo rege filiæ ſuæ natu minori te-
mento legata.Huic è regione,ſed à ripa remotiùs **Coſ-**
m obiacet,nunc viculus,olim villa etiam Regia, Ethel-
i Regis,& Cornubiæ Comitum ſeceſſu inſignis, vnde
ſtlecombe vetus caſtrum proſpectes, Domino ſuo Wal-
o Dunſtauile Barone quondam nobilitatum, à quo ge-
s ducunt Writheoſlei Southantonenſes Comites.

Auona hinc arboribus redimitus non longum iter con-
it, cùm ab Ortu fluuiolum in ſe receperit,qui propè ca-
um *De Vies*,ſiue **The Vies**,caput aperit,*Diuiſio* Florétio
gornienſi,*Diuiſæ* Neubrigenſi appellatur, caſtrum ſanè
ondam magnificum, ſitu & opere munitiſſimum, nunc
em temporis iniuria deformatum. Hoc vt reliquis An-
æ caſtris omnem laudem præriperet, profuſiſſimo ſump-
conſtruxit Rogerus Sariſburienſis Epiſcopus, quem è ſa-
culo ad ſecundam à Rege dignitatem prouexerat fortu-
Sed fortuna,vt inquit ille,neminem eò prouexit, vt non
tum illi minetur,quantum permiſerit. Stephanus enim
illi infenſior,hoc caſtrum & Shirburnenſe, vnà cum di-
is extorſit,miſerúmque ſenem ita fame,& calamitatibus
arcere fregit, vt inter mortis metum,& vitæ tormenta,
uere noluerit,& mori neſcierit. Fluuiolo hoc ſocio rece-
Auona in Occaſum ſe agit,haud procùl à **Thrubridge**
onicè Tnuþabiniz, colli inſidentem, & **Bradford**, à
do lato ſic nominatum, vbi Wiltonienſibus valedicit, &
as Calidas petit, à quibus Antoninus in decimo tertio
ranniarum itinere,ad xv.mill. VERLVCIONEM ponit,

qua distantia ad Occidentalem huius agri limitem, [illegible] omninò suo nomine depositò, Wermister cernitur, [illegible] tiquo nomine, & Saxonico Minſtep, quod monaſte[rium] sonat, coalitum. Nunc tantùm foro frumentario celeb[re] mum, vix enim credas quanta vis frumenti singulis se[p] manis huc conuehatur. Olim immunitates suas habu[it] enim in libro Guilielmi magni legimus, *nec geldauit, [illegible] data fuit*, id est, tributum non conferebat. Prope hanc [illegible] Eddindon, olim Eathandune vbi Alfredus Rex nobi[lis] vnquam aliàs, prælio Danorum grassantem audacia[m] liciſſimè contudit.

Hinc in Austrum, & orientem solem per mediam re[gi]nem, campi sunt adeò patentes, vt vix prospici possint, [illegible] de & nomen, The plaines, raris admodum incolis, [illegible] trocinijs infames, quos ad Austrum subluit placidiſſ[imus] amnis ad Verlucionē exoriens, *Guilou* Asserio, nunc [illegible] bourne, qui vbi Naddero confluit, Wilton oppidum su[um] mini adoptat, olim totius agri caput, cui & appellatio[nem] fecit, antiquitùs *Ellandunum* dictum, hoc enim doc[umen]membranæ antiquæ, quæ expressè habent *Wecelfl[æd] Ellanduni Comitem, id est, Wiltoniæ; & alibi, Ellanduni, id [est] Wiltoniæ monasterium posuisse*. Ex hoc nomine Ellan[dunum] dammodo inducor hunc fluuium ALANVM esse, [quem] Ptolem. hoc tractu nominat. Ad hoc Egbertus occide[ns] um Saxonum rex secundum prælium anno reparatæ [salu]tis 821. contra Beorwulfum Mercium fecit, sed vtrique [in]funestum, vt profluens ille sanguine Saxonico redund[aret]. Ad hoc etiam anno salutis reparatæ 871. Aluredus [cum] Danis congressus primò victor, ancipiti Martis aleâ [in]deuictus signa retulit. Saxonico verò seculo inprimis [cla]rum frequentia floruit, Velatarum virginum monaſ[terium] ornauit Rex Eadgarus, filiámque suam Editham prae[fecit]. Nec concidit (licet Sueni Dani rabie grauissimè diſtra[ctum] fuerit) donec Episcopi Sarisburienses viam, qui p[er] hàc in occiduas regiones itum est, deflexerint. Tunc [enim] paulatim quasi contabuit, & nunc tantùm tenuis quas[i] culus, Maiore tantummodò pro magistratu summo, & [ma]gnatissimis Comitis Penbrochiæ ędibus, quæ è diruto [mo]nasterio surrexêrunt, gloriatur. Sed eius luminibus Sa[rum] BIODVNVM olim, & nunc eius proles Sarisbury [in]

s offecêrunt, sic enim Antonini Itinerario dicitur, quod Olde Sa-
ones posteà Scaſtyrbyrig dixerunt, & vulgus Lati- risbury.
rum *Sarum*. Itineraria enim ratio, & nominis vestigium,
me tacente, hoc cõtestentur. Quis enim ambigat Shea-
birig à Sorbioduno profluxisse, addito Saxonico Byrig
od Burgum sonat, pro *Dune*, quod Britanni & Galli op-
is addiderunt, quæ æditiorem locum occupabant, vti
nostrum Sorbiodunum: vsque adeo vt quidam Britan-
æ linguæ callentissimus mihi *Soruiodunum* collem siccum
erpretatus fuerit, & probabiliore certè coniectura,
ãm qui à Satrone Berosi Mago, aut à Seuero Imp. mag-
conatu deduxêrunt, *Seueriámq*, dixêrunt. Collem enim
itiorem occupauit, & vt inquit Malmesburiensis, *In vice*
iatis castellum erat, muro vallatum non exiguo, cæteris conuve-
nus vtcunque valens, aquæ penuria laborans adeò, vt mirabili
mercio aqua ibi vendatur. Ex parietinis quæ iam super-
t, operibus & munitionibus satis tutum fuisse videtur, &
bicu quasi quingentos passus collegisse. Kinricus Saxo
n fœlicissimè contra Britannos pugnauisset, anno 553.
mus Saxonum expugnauit. Sub Edwardo Seniore Os-
ndus Episcopus Shireburnensis, & Sunningensis, sedem
m huc transtulit, & Ecclesiam Cathedralem constr uxit,
hæc Sueni Dani furore, vnà cum oppido prostrata. Re- 1003
it tamen vtrumque, & Guilielmus primus postquam
gliæ lustrum condidisset, huc omnes regni ordines con-
auit, vt fidem sibi interposito iureiurando adstringe-
t. Nec ita multis pòst annis, regnante Richardo primo,
n ob præsidiarij militis insolentiam, tùm aquæ penuri-
, demigrârunt incolæ, & vix mille hinc passus, ad ortum
bernum, loco humiliori, vbi quasi cõceptaculum est plu-
orum riuulorum, ad Auonæ, & Nadderi confluentes
sedêrunt. Huius demigrationis meminit in suis epistо-
Petrus Blesensis, sic enim de antiquo Soruioduno scrip-
Erat locus ille ventis expositus, sterilis, aridus, desertus, erat ibi
ris quasi in Sibe, quæ habitatores loci onere longæ seruitutis op-
ssi, & posteà, *Captiua erat in monte illo Saresburiensis ecclesia.*
scendamus, ergo fœlici auspicio ad complana, vbi valles abunda-
nt frumento, & campi spatiosi pinguescent. Cùm iam descen-
sent, vt ab ara Dei auspicarentur, Henricus Poure Epis-
pus, in loco amœnissimo, priùs Meriefield vocato, au-

guſtiſſimum ſpecioſa ſtructura templum inchoauit, qu
quadrageſſimo pòſt anno, maximis ſumptibus perac
De quo Daniel Rogerſius vir eruditiſſimus cecinit.

Mira canam, Soles quot continet annus in vn
Tam numeroſa, ferunt, ade, feneſtra micat.
Marmoreáſque capit fuſas tot ab arte columna,
Comprenſas horas quot vagus annus habet.
Tótq; patent portæ, quot menſibus annus abunda,
Res mira, at verà res celebrata fide.

Opibus verò & prouentibus ita breui accreuit, vt De
num, Præcentorem, Cancellarium, Theſaurarium, & P
bendarios triginta tres honeſtiſſimis ſtipendijs alat, è
bus *Reſidentes* vt vocant, ſuas etiam pulcherrimas
templo adiunctas habent. Ciues itidem, dum Epi
pus Dei domum moliretur, certatim vrbem ſtatuer
Rempublicam ſtabiliêrunt, in ſingulos vicos riuulos
uârunt: foſſam, quà perenni flumine non ſubluitur, d
runt, paulatimque ex veteris Sorbioduni ruinis ſic a
uit hæc noua Sarisburia, vt ſtatim atque Regia author
te, viam publicam, quæ in Occiduas regiones ducit, huc
flexerint Epiſcopi, facilè fuerit omnium vrbium in
tractu ſecunda, ſummè frequens, & omnium rerum, p
ſertim piſcium affatim copioſa. Sed nihil eſt, quo pe
glorietur, ac Ioanne Iuello non ita pridem Epiſcopo, T
logię cognitione ad miraculum inſtructiſſimo, & pu
religionis propugnatore acerrimo. Sorbiodunum iam
euanuit, & vix hodie ſupereſt vnum & alterum propu
culum caſtri, quod longo pòſt tempore Sarisburiæ C
tum ſedes fuerit. Comitis enim Sarisburienſis titulum
mùm Patricius, & Guilielmus Ebroicenſes, vulgo *d'Eu*
geſſêrunt, inde Guilielmus cognomento *Longa Spatha* Fl
rici ſecundi filius naturalis, cuius è filio Guilielmo
Comite neptis ad Laceios eundem honorem tranſtulit,
quibus ſtatim ad Lancaſtrenſem familiam deuenit, q
hæreditatem creuit: titulum verò Ioanni de Montacu
detulit Edwardus tertius, à cuius poſteris per Neuillum
num, & alterum ad Georgium Plantaganet Clarentiæ D
ce

n devolutus, desijt, cùm Edwardus eius filius puerulus, postea Margareta filia sexagenaria capite truncarentur. Sarisburiam planities campestris vndique incingit, nisi Ortum, quà adiacet viuarium amplissimum Clarindon nseruandis, enutriendísq; animantibus feris peropportum, & regijs ædibus exornatum. Septentriones versus VI. plùs minùs à Sarisburia milliari, in illa planitie, insa- (vt Ciceronis verbo vtar) conspicitur substructio. Intra iam enim ingentia, & rudia saxa, quorum nonnulla VIII. pedes altitudine, VII. latitudine colligunt, coronæ modum triplici serie eriguntur, quibus alia quasi transsaria, sic innituntur, vt pensile videatur opus: vnde tonehenge nobis nuncupatur, vti antiquis historicis *ganum Chorea* à magnitudine. Hoc in miraculorum nurum referunt nostrates, vnde verò eiusmodi saxa allata erint, cùm tota regione finitima vix structiles lapides iniantur, & quanam ratione subrecta, demirantur. De his n mihi subtiliùs disputandum, sed dolentiùs deploranm obliteratos esse tanti monumenti authores. Attamen t qui existimant saxa illa non viua esse, id est, naturalia excisa, sed facticia, ex arena pura & vnctuoso aliquo comentata: quemadmodum illa trophæa quæ Eboracensi ro vidimus. Et quid mirum? nonne apud Plinium legius, puluerem Puteolanum fluctibus mersum protinùs filapidem? & cisternas Romæ ex arena fossitia, & calce mentissima ita constructas, vt lapides videantur. Fa- obtinet Ambrosium Aurelianum, siue Vtherum eius trem in Britonum memoriam qui ibi Saxonum dolo, in lloquio cecidêrunt, illa Merlini Mathematici opera posse. Vnde Alexander Nechamus medij temporis poëta, tico œstro percitus, sed non Apolline plenus, sic lusit.

Nobilis est lapidum structura, Chorea Gigantum,
Ars experta suum posse, peregit opus.
Quod ne prodiret in lucem segnius, artem
Se, virésq; suas consuluisse reor.
Hoc opus adscribit Merlino garrula fama,
Filia figmenti fabula vana refert.
Illa congerie fertur decorata fuisse

Tellus, quæ mittit tot Palamedis aues.
Hinc tantum munus susceptit Hibernia gaudens
Nam virtus lapidi cuilibet ampla satis.
Nam respersus aquis magnam transfundit in illa
Vim, qua curari sapiùs ager eget.
Vther Pendragon molem transuexit ad Ambri
Fines, deuicto victor ab hoste meam.
O quot nobilium, quot corpora sacra virorum
Illic Hengisti proditione iacent.
Intercepta fuit gens inclita, gens generosa
Intercepta, nimis credula, cauta minùs.
Sed tunc enituit præclari Consulis Eldol
Virtus, qui latho septuaginta dedit.

Alij produnt Britannos hoc quasi magnificum sepulchrum eidem Ambrosio substruxisse eò loci, vbi hostili gladio perijt, vt publicis operibus contectus esset, eáq; exstructione, quæ fit ad æternitatis memoriam, quasi virtutis. Certè ossa humana hîc sæpiùs effossa fuêrunt, & pagus iacet ad Auonam, qui Ambresbury dicitur, vbi antro quosdam Reges sitos esse historia Britannica docet, & logium ibi trecentorum monachorum cœnobium fuisse fert, quod nescio quis barbarus Gurmundus diripuit. Posteà Alfritha Eadgari Regis vxor, vt facinus in perimen priuigno Edwardo Rege, pœnitentia, & opere aliquo ex aret, ædem superbam Monialibus hîc constituxit. Ambro us Aurelianus qui nomẽ fecit, Romano imperio iam pro confecto, purpuram vt P. Diaconus testatur, in Britann induit, patriæ labenti suppetias tulit, & bellicosi Ambr operâ hostium impetus repressit, exercitus maximos ex nimosis Germaniæ populis conflatos, occisis Hengisto, Horsa ducibus, deleuit; & tandem collatis in hac planit signis, animam patriæ reddidit. Cùm verò Gildas, & Beda huius parentes purpurâ indutos occisósq; scribãt, illũ Con stantino æditum fuisse, qui Theodosio Iuniore IIII. Cos Britannia spe nominis Imperator designatus, & postea relati interemptus fuerat, cur nõ asseuerantèr affirmârint Ab Ambresbury eis Auonam vix ad quartum lapidem e

Lo-

orarium vulgò Euerlie warren, vbi maximus leporum
uentus, quorum venatu nobiles vicini recreantur, sed
tantus, vt militare auxilium aduersus eos petant acco-
uod Balearicos feciſſe apud Plinium legimus, licet meſ-
s itidé ſint infeſti. Non multò ſuperiùs CVNETIO flu-
n, Saxonicè Cynetan, nunc vulgò Kennet ex æditiori
e Kelbury dilabitur, ſuíq; ſtatim nominis vrbem inui-
quæ CVNETIO Antonino dicitur ad xx. à Verlucione
liare. Ad quam diſtantiam huic flumini Cunetioni an-
ua illa vrbs nouo nomine Marleborow, olim Marle-
ge in collis decliui ab ortu in occaſum protenditur. An
recentiùs factum fuerit nomen à Marga, quam Marle
ſtra lingua dicimus, & ad agros ſtercorandos vtimur, nõ
ilè dixerim, Riſu verò excipienda eſt illa à Merlini tumu-
ducta notatio, quam hoc diſtico in ſuo de diuinæ ſapien-
libro procudit Alexander Nechamus.

Merlini tumulus tibi Merlebrigia nomen
Fecit, teſtis erit Anglica lingua mihi.

netionis huius, vnà cum nomine fatum, fortunáq; cum
tiquitatis memoria, à Saxonum ingreſſu, ad Normanni-
m vſque ſeculum perijt; interpoſito enim tempore ne no-
n quidem vſquàm in noſtris hiſtorijs occurrit. Inſequen-
verò ſæculo legimus Ioannem cognomento *Sine terra*, qui
ſteà Rex Angliæ, hic caſtrum habuiſſe, quod Hubertus
ntuarienſis Archiepiſcopus expugnauit, quódq; poſteà
lebratiſſimum fuit, cùm frequenti omnium totius Angliæ
dinum conuentu, qui coniunctis ſententijs ad tumultus
landos legem tulêrunt, quæ ſtatutum de Marleborow,
lgò vocatur: tùm Edwardi Walliæ principis cognomine
gri incunabulis cuius bellica virtus quàm pleniſſima ma-
, & quàm ornatiſſimè in cœlum tolli meruerit: nunc au-
m tẽpore deuictum, nihil aliud planè eſt, quàm rudetum.
idem flumini etiam eadé ripa adiacet Ramesbury prato-
m amœnitate nunc tantùm commendatus viculus, olim
piſcoporum cathedra celebratus, qui huic agro præfuê-
nt, ſed cathedra illa Shirburnenſi ab Hermanno octauo
piſcopo coniuncta, demùm, vti dixi, Sorbiodunum tran-
ata, omnem ſecum famam hinc vnà tranſtulit.

Comites è varijs familijs paucos hæc Prouincia nume-

rat

rat, nam vt Wolsthanum omittamus, nullum (quod fa
ante Richardi secundi tempora habuit, qui Guilielmu
Scrope eò honoris extulit, sed huius fœlicitas cùm suo p
cipe & stetit, & cecidit, quùm enim ille regno exutu
hic capite mulctatus; nec multis post annis succes
habuit Iacobũ Butlerum Ormondiæ Comitem. Inde
Lancastrenses iacerent, ad Ioannem Stafford secun
Humfredi Ducis Buchinghamiæ filium, vnúmq; & alte
ex illa familia beneficio Edwardi IIII. deuenit. De
verò Butleri illius quem dixi, è filio neptis in Bullenio
familiam hunc titulum intulit, Thomas enim Bullen ma
iure Wiltoniæ Comes creatus, cuius maior filia Anna
Regiam domum matrimonio ab Henrico VIII. assum
Diuam Elizabetham Britanniæ amorem, & orbis de
nobis peperit. Cæterùm Edwardus VI. hanc dignita
postea Guilielmo Pouletto summo Angliæ Quæstori c
tulit, cuius è filio nepos Guilielmus hodiè eodem fruitu

Paracias 304. continet hìc Comitatus.

BELGÆ. Hantshire.

WIltonienſibus proxima eſt, quæ quondam
Saxonibus Hantescyn, nunc vulgò Hant
shire, cuius partem mediterraneam ad Be
gas, maritimam ad *Regnos* antiquum Britan
niæ populum ſpectaſſe non eſt cur dubite
mus. Ab occaſu Dorſettiam, & Wiltoniam, ab Auſtro Oc
anum, ab ortu Suſſexiam, & Surreiam, & à Septentrione
Bercheriam attingit. Prouinciola eſt, frugum propentiſ
rax, ſyluarum denſitate amœna, paſcuorum fœcunditat
læta, & à maritimis commoditatibus fœliciſſima, vtpo
quæ crebris interſciſſa æſtuarijs mercaturis faciendis ad
modum opportuna. In Romanorum poteſtatem cùm pr
mis redactam fuiſſe creditur, Galfredus enim Monum
thenſis Veſpaſianum debellaſſe author eſt, & hac in re vt i
li credamus ratio ſatis probabilis poſtulat. Dio enim teſta
tur Plautium, & Veſpaſianum, cùm ſub Claudio Britanni
am aggrederentur, copijs in tres partes diſtributis, ne vno

loco

appellentes littore prohiberi possint, insulam perijsse: Suetonio docemur Vespasianum in ea expeditione iès cum hoste pugnâsse, Vectam insulam, quæ huic agro acet, & duas validissimas gentes in deditionem redeOb quas victorias, & Oceanum fœliciter permensum, m Vespasianum, quasi Cæsare fœliciorem sic affatur Flaccus.

O tu pelagi cui maior aperti
Fama, Caledonius postquam tua carbasa vexit
Oceanus, Phrygios priùs indignatus Iulos.

omodò verò in hoc bello, Vespasianum à Britannis arlimè obsessum Titus filius periculo exemit, quomodo in anguis innoxius tunc temporis ipsum complexus est, od in Imperij omen arripuit, tibi dixerint Dio, & Forcaus. Ego verò quod instituti mei est, ab occidentali huius uincię limine exorsus, primùm oram maritimam, & quę unduntur flumina, deinde interiora perambulabo.

luxta Occidentalem limitem alueum placidè agit *Auo-* (de quo supra) per **Regnwood**, siue **Ringwood**, quod EGNVM esse Regnorum oppidum, cuius meminit Antonus, cùm Itineris ratio, tùm nominis reliquiæ, & significatio fidem faciunt: **Ringwood** enim Saxonica adiectio-, Regnorum syluam significare videtur. Magni nominis im fuisse, Centuria quæ adiacet inde nominata, persuaet, nunc tantùm rerum venalium foro est celebre. Hinc gressus Auona hospitio suo excipit à Durotrigibus Stum, vbi ad confluentes intersidet emporiolum frequens, me ab æde Christo sacrâ **Christ-church**, olim quod inter nnes interpositum, **Twinamburne**, eodem planè sensu, uo Italiæ *Interamna*. Sub quo Sturus & Auona vno coniunti ostio in mare effunduntur, quod Ptolemæus ALAVNI ostium dixit, & rectè quidem. Nam *Auonam* proprium fuse huic nomen minimè credam, cùm sit commune, & Brinni ea dictione omnia flumina designent. Alaunum autem olim dictum existimarim, quòd eius nominis superstites sint reliquię in viculis assidentibus, vtpote in **Allinton**, ale, & **Allingham**. Ad huius ripam Orientalem, Guilelmus Normannus oppidis, villis, & sacris ædibus longè laéq; excisis, miserisq; incolis eiectis, omnia per triginta

plùs

plùs minùs in ambitu milliaria, in ferarum lustra, & [illegible] redegit, quem nos Newforest, Angli illo seculo [illegible] xerunt, vel ad tutiorem accessum in Angliam Norm[illegible] suis præstandum, (Normanniæ enim obiacet,) siqu[illegible] bello perfunctum, grauior in hac insula tempestat[illegible] ret, vel ad voluptatem, quam ex venatione caperet, [illegible] pecuniã sibi vndiquáq; corradendam. Ille enim feris [illegible] hominibus æquior, pecuniariam mulctam, eámq; gr[illegible] *Eulogium.* mam & supplicia alia grauiora constituit, si quis sua[illegible] venaretur. Sed huic Regis importuno facto diuina v[illegible] non diu defuit. Richardus enim filius eius secundò ge[illegible] & Gulielmus Rufus, alter etiam filius in hoc salu[illegible] runt; hic sagista fortuitò transfixus, ille pestilenti su[illegible] flatus. Henricus item è Roberto filio nepos, dum in ho[illegible] ras contentiùs insectaretur, ramusculis appensus an[illegible] efflauit, vt etiam nepotes parentum delicta luere d[illegible] mur. De hac foresta circumferuntur I. Whiti Epi[illegible] Wintonienſis versiculi, quos, quamuis falsò Rufum re[illegible] authorem faciant, cùm multis tamen placeant, mihi [illegible] hoc in loco subiungere non displiceat.

Templa adimit diuis, fora ciuibus, arua colonis
Rufus, & instituit Beaulensi in rure foresta[illegible]
Rex ceruum insequitur, Regem vindicta, Tir[illegible]
Non bene prouisum transfixit acumine ferri.

Beaulense rus vocat, eò quòd in proximo Ioannes Rex [illegible] nasterium posuit, à bello situ Beaulieu dictum, quo[illegible] patrum vsque memoriam celeberrimum: asylum vtiq; [illegible] meratum, & tutus perfugis receptus, vnde vel læsæ m[illegible] statis reos abripere netas, & piaculum maiores nostri [illegible] stimârunt. Verùm ne tantus ad mare terrarum tra[illegible] quantus hîc saltus est, præsidio nudus, & hosti exposit[illegible] ceret, Henricus VIII. munitionibus armare cœpit. In [illegible] gula enim longiùs prominente, vnde breuissimus in [illegible] ctam insulam traiectus, Hurst castellum extruxit, q[illegible] mari circumquáq; minatur. Magisq; ad Ortum alterum [illegible] tiam propugnaculum excitauit, Calshot, pro Calsh[illegible] vocant, vt Southamtonensis portus ingressum tueretur. [illegible] etenim retractis magno recessu littoribus, & Vectæ insu[illegible] obiectu portus sit egregius, quem Ptolemæus TARSA[illegible]

TONI[illegible]

…s fl. ostium vocat, vt mea quidem fert opinio, pro …b Anton, id est, æstuarium Anton. Eodem enim ferè …ine Nennio antiquo authori *Trahannoni ostium* appel- …. Flumen autem influens, quod hodie **Test**, superiori …e, vt est in Sanctorum vitis, **Terstan**, olim *Ant*, vel *An- …ictum* fuisse **Antport**, **Andouer**, & **Hanton** oppida …incúbunt, quodam modo loquuntur. Tantùm abest, vt …lammone Romano ibi interfecto dictum credam: quod …n fabulatur Monumethensis, & Poeta eius assecla, qui …lammone sic ludit.

Ruit hinc, illúcq;, ruentem
Occupat Aruiragus, eiúsq; in margine ripæ
Amputat ense caput, nomen tenet inde peremptI
Hammonis portus, longúmq; tenebit in æuum.

…terùm huic portui imponitur **South-hanton** vrbecu- …n cuius proximo ad Ortum æstiuum, alia eôdem nomi- …olim floruit, quæ CLAVSENTVM Antonini tam ex di- …ia hinc à *Regno*, quàm indè à *Venta* videatur: vtq; *Trisan- …* Antoni æstuarium, sic *Clausentum* portum Entum Britā- …è significat. *Clandh* enim Britannis idem denotare accè- …quod χοιλὸς λιμὴν, Græcis, i. portus effossa terra extructus. …nton autem & **Henton**, hunc locum dictum fuisse, non …cur quisquam dubitet, cùm in libro quo Angliæ lustrum …didit Guilielmus primus, totus ager expressè **Hantz- …e**, & **Hentscyre** alibi dicatur, & ipsum oppidum ab au- …li situ **Suthanton**. Cuiusmodi fuerit non facilè quis …erit, sedem habuit eò loci, vbi campus est, quem nunc S. …riæ vocant, & ad portum vsq; pertigit. Cùm omnia Da- …is bellis fracta, & debilitata, eorum etiam direptioni an- … Domini, 980 relicta fuit, & ante ducentesimum annum, …m Edwardus III. Rex Angliæ, & Philippus Valesius de …mma Imperij Gallici decertârent, à Gallis incensa desla- …uit. Et cuius statim cineribus, loco commodiore emicuit, …æ nunc cernitur vrbecula, duobus fluminibus interposi- …, ædificiorum frequentia & elegantia celebris, ciuium for- …nis, & mercatorum concursu opulenta, duplici fossa, mœ- …bus validis, crebris interpositis propugnaculis circumsep- …, & ad portus tutelam castellum è quadrato saxo firmissi- …um exurgit, à Richardo II. constructum. Fluminum illo-

rum

rum quibus interponitur occidentale, nunc Test, olim pinamur *Anton*, è Chute saltu exoriens primùm adit, Saxonicè Andeaxanan, i. Anti traiectus, vbi lutis 993, Ethelredus Angliæ, cùm Dani eius regnum que raptarent, vt fessas regiones tuta, & tranquilla tandem refoueret, Aulafum Danum in suam famil optione, quæ tamen statim irrita, inseruit; nec enim honor barbari animum à rapinis auocare poterat. BRIGE, vel BRAGE, vetustum item oppidum ab Ant ad IX. à Sorbiduno lapidem collocatum quærit T ad quam distantiam inter Sarisburiam, & Winton Broughton viculum rusticum haud procul à sua ri uênit, qui si BRAGE non fuerit, tunc eradicatum cre cùm omnia hoc in loco complanaret Guilielmus No nus, vt saltum, quem dixi, conficeret. Rumsey deinde onicè Rumseg, ab Eadgaro Rege, velatis virginibus cratum inuisit hic noster fluuius, & mox in portum nensem fertur ad *Arundinis vadum*, quod Beda dixit, & ford interpretatus est, nunc autè à ponte vbi vadū fuit, Redford, Redbridg, ad quod enascente Saxonica E sia, monasterium floruit, cuius Abbas Cymberth An Britanni Vectæ Regis duos fratres puerulos salutari, thor est Beda, baptismatis aqua perfudit, carnificis m iam iam subituros. Hi enim cùm Cedwalla Saxo Vect sulam oppugnaret, fuga sibi consulentes ad *Lapidem* dulum delituêrunt, donec proditi, Cedwallæ iussu in rentur. Quod verò fuerit hoc oppidulum *Ad Lapidem*, rè rogites, Stoneham dixero, proximum scilicet bridge viculum; quod pro me ipsa nominis significa cillimè probet. Alterum flumen, quod ad Orientalem thantonis partem effluit, Aresford vulgò dicitur, à me torio oppido, non ita procul à lacu è quo profluit. Hui pæ Occidétali imponitur clarissima Britannicorum Bel rum ciuitas, Ptolemæo, & Antonino VENTA BELG RVM, Britannis etiamnùm *Caer Gwent*, Saxonibus olim tance ꝑ ter, vulgò Latinorum *Wintonia*, nobis Wintchester. Non desunt tamen, qui hanc Simenor Ventam asserunt, Bristoliámque Ventæ Belgarum nom honestant, sed nullos fuisse in hac insula Simenos, cùm Icenos deuenero, docebo; interea verò si oppida Vent

ronimum adiacentia, vel vt formicæ ſemitas quæ-
quo coniecturam ſuam confirment, nihil quicquam
ient.

ntæ huius etymum alij à Vento, alij à Vino, alij à Wi-
ſcopo petunt, qui omnes Bonæ menti litarent. Poti-
i videtur Lelandi noſtri opinio, qui à *Guin*, ſiue *Guen*
norum, i. albo deduxit, ita vt *Caer Guin*, Albam vrbem
cet. Et quî non? cùm ab albedine priſci Latini *Albam*
m, & *Albam Regiam* ciuitates denominârint, Græci iti-
Leucam, *Leucada*, & alia ab albedine loca nominata hu-
t. Hæc etenim Venta, vti & aliæ duæ eiuſdem cogno-
, Venta Silurum, & Venta Icenorum, in ſolo excreta,
illa albicanti collocatur.

os proculdubiò Romanis ſæculis inſignis, vtpotè in
extrina ſua ſacra Imperatores Romani habuiſſe viden-
im inter Britanniæ Ventas facilè fuerit primaria, & I-
proxima. In Notitiarum enim libro, Procurator Cy-
in Britannis Ventenſis, ſiue Bentenſis memoratur, vbi
conſultorum flos vnicus Iac. Cuiacius Gynæcij legit, &
m textrinum in ſuis ad Cod. Paratitlis interpretatur.
verò (quod per Cuiacij bonam fiat veniam) Procura-
m illum canes Imperatoribus hîc curâſſe exiſtimârim,
verbum illud velit, Wolphgangus Lazius idem ſentiat,
nes noſtri primas inter Europęos omnes ferant: vſque
, vt Strabone teſte, noſtri Canes milites eſſent, priſci-
Galli etiam in bello vterentur, & Amphitheatralibus il-
ijſque Romanorum venationibus expeterentur. Vnde
is Claudianus:

Magnáque taurorum fracturæ colla Britannæ.

neſianus item, *diuiſa Britannia mittit*
Veloces, noſtríque orbis venatibus aptos.

tius etiam de illorum pretio, & præſtantia.

Quòd freta ſi Morinûm dubio refluentia ponto
Veneris, atque ipſos libeat penetrare Britannos,
O quanta eſt merces, & quantum impendia ſuprà.

pſum quoque Agaſſæum noſtrum, quem etiamnùm
ſe hound vocamus, norunt, & in precio habuêrunt an-
ii illi Græci. Quod Oppianus in primo Cyneget: (ha-

bebis

bebis Latina, cùm Græca non sint ad manum) tibi

Est etiam catuli species indagine clara,
Corpus huic breue, magnifico sed corpore
Picta Britannorum gens illos effera bello
Nutrit, Agasæósque vocat, vilissima forma
Corporis, vt credas parasitos esse latrantes,

Sed hæc parerga sunto.

In hac vrbe, vt historici nostri produnt, Roma
poribus Constans ille Monachus fuit, quem primò
rem, & posteà Augustum designauit pater Const
qui contra Honorium spe nominis purpuram indu
pridem enim, vt habet Zosimus, de illo tempore loqu
vrbibus, quàm vicis populosa collegia habuerunt monachi.
Cæsareus iste Monachus paternæ ambitionis, & sp
ligionis citò pœnas morte dependit. Saxonica Hept
semel atque iterum cladibus afflicta, tandem reuix
dentaliúmque Saxonum Regia fuit, magnificis tem
piscopalíque sede exculta, & sex officinis monetar
thelstano Rege instructa. Normannicis etiam temp
inclaruit, Archiuúmque, siue publicorum monume
receptaculum hîc constitutum. Diúque floruit, nisi q
no & altero incendio fortuito deformata, & milit
lentia, intestino bello direpta. Vnde Nechamus nos
illa ætate floruit.

Quintoniam titulis claram, gazísque repletam
Nouêrunt veterum tempora prisca patrum.
Sed iam sacra fames auri, iam cæcus habendi,
Vrbibus egregijs parcere nescit amor.

Sed hæc solatus est damna Edwardus III. cùm
ple, id est pannorum, & lanarũ emporium in hâc insu
Quæ vrbis fuerit his superioribus annis facies non
quis dixerit, quam, vt ille habet Nechamus:

flammis toties gens aliena dedit.
Hinc facies vrbis toties mutata, dolorem
Prætendit, casus nuntia vera sui.

Nostra ætate satis est frequens, fluminis diuortijs in
ab ortu in occasum porrectior, mille quingentos pl

passus ambitu intra mœnia colligit, quæ sex portis pa-
r, longioribus ad vnamquamq; procurrentibus suburbi-
Ad occiduæ portæ austrálem partem castrum eminet
ustum, sæpiùs obsidione cinctum, sed tùm grauissimè,
n Matildis Augusta contra Stephanum Regem propug-
et, & demùm, diuulgato se diem obijsse, loculo, quasi
rua, elata, hostes eluderet. De mensa illa circulari, siue
iculari muro hîc appensa, quam vulgus hominum tan-
m Arthurianam mensam suspicit, nihil est quod dicam,
recentioris esse ætatis. Superioribus enim sæculis, cùm
utis bellicæ exercendæ gratia, militares decursiones,
meamenta vocant, frequentèr haberentur; huiusmodi
nsis vsi erant, ne quod discrimen inter nobiles ex ambi-
ne foret: & veteri sanè, vt videtur, instituto, Gallos enim
iquos circularibus mensis circumsedisse, Armigerósque
um scuta ferentes à tergo adstitisse, memorat in libro
ipnosoph. 4. Athenæus. In media ferè vrbe, sed magis ad
strum, Kenelwalchius Occidentalium Saxonum Rex,
t dirutum illud Monachorum Romano sæculo collegi-
primùm, vt inquit Malmesb. *Deo templum posuit, per id tem-*
pulcherrimum, quo loco posteritas in sede episcopali fundanda,
angustiori prima, per eadem tamen cucurrit vestigia. Huic sedi
n indeà Wina, quem Kenelwalchius ille primum insti-
Episcopum, præfuerunt Episcopi non minùs opulentia
honore, quàm sanctimonia clari, Archiepiscopi scilicet
ntuarienſis Cancellarij, & Georgianis Equitibus à sa-
s, qui subinde magnis impensis hoc templum instaurâ-
nt, præcipuè Edingtonus, Wikhamus, Walkelinus, nouís-
e subindè patronis consecrârunt, Amphibalo, Petro, Sui-
no, & demùm S. Trinitati, quo nomine nunc innotescit.
xonibus etiam, quibus summo in honore erat ob quo-
ndam Regum sepulturam, Ealden mynster. i. vetus
onasterium, dictum erat ratione alterius recentioris,
pan mynster. i. nouum monasterium, quod Aluredus
nugatis presbyteris posuit, vti & illud vetustius anteà
ndatum erat, qui posteà nescio quo miraculo Crucis lo-
entis, & eorum institutum improbantis, à Dunstano ex-
rbati, & in eorum locum monachi substituti. Hæc mona-
eria contiguis parietibus ita vicina erant, vt voces canen-
m in altero, alijs obstreperent, vnde cùm simultates mo-

nachi inuicèm exercêrent, quæ posteà in inimicitias p
pêrunt; & aquarum magna vis collecta ab Occid
porta per deuexos vicos defluens ad nouum hoc mon
rium stagnaret, aërémque insalubrem exhalaret: pos
centesimum ab ipso condito annum, templum in Sep
trionale vrbis suburbium, quod Hyde dicunt, transtu
rat. Vbi Henrico primo permittente, monasterium am
simum & pulcherrimum construxêrunt monachi, q
paucis interiectis annis, dolo Henrici Episcopi Winto
sis, (vt priuata loci huius historiola testatur,) miserè de
grauit. Quo incendio crux, Danici Canuti donarium
quod, (vt schidæ habent antiquæ) totius Angliæ ann
redditum contulerat, absumpta fuit, Monasterium nih
minùs resuscitatum, in miram amplitudinem, vt ipsæ ru
iam loquuntur, ad funestam vsque monachorum perdi
sensim excreuit. Tunc enim hoc demolitum, & in illus
terum S. Trinitatis, quod Cathedralis est Ecclesia, ex
batis monachis, Decanus, & Præbendarij XII. sunt incl
Sed pedem in vrbem referamus, ad Ecclesiæ cathedra
rientalem partem Episcoporum palatium amplissim
Wolueley dictum, crebris turribus incinctum, riuulo
ferè circunfusum, ad mœnia pertingit, & in Australi fa
bio Collegium elegans è regione prospectat, à Wicam
piscopo constructum, schola admodum celebre, è qua
ciissimus est doctissimorum in rempub. & ecclesiam pro
tus. In hoc enim Guardianus, Socij VIII. Scholarchæ
& Scholastici LXX, alijque nonnulli honestissimè alun

De Guidone Waruicensi, qui singulari certamine C
brandum illum Danicum Typhoëum hîc deuicit, de Wa
cofo Huntingdoniæ Comite hîc capite truncato, & eq
gio illo Sanctæ Crucis Xenodochio adiuncto, ab Hen
Blesensi huius vrbis Episcopo fundato, non est cur ali
dicam cùm ex historijs sint omnibus peruulgatissima.

Quòd ad Wintoniæ Comites spectat, fæciales nostri
ferunt post Clitonem Saxonem à Normannis auito hono
re exturbatum, Ioannem Regem Saerum Quincy Winto
niæ Comitem dixisse, in cuius filio Rogero, nulla masc
suscepta prole, honor ille euanuit: donec longo post tem
pore, Hugo de Spencer eo titulo nobilitatus esset, cuius id
dem filius læsæ maiestatis reus, honorem cum vita am

oſtea Edwardi III. beneficentia Ludouicus Brugenſis
ga, Baro de Gruthuſe, & princeps Stenhuſij hunc titulũ
Quinciorum inſignibus geſtauit, quem, defuncto Ed-
do, Henrico VII. in manus tradidit. Noſtra verò memo-
Guilielmum Poulettum Angliæ Theſaurarium nouo
chionis Wintoniæ titulo honorauit Edwardus VI. quo
m nunc eius è filio nepos fruitur. Ventæ huius longitu-
em part. XXII. Latitudinem LI. grad. eſſe, ſuperioris æ-
s obſeruationes docuêrunt.

A Venta magis ad ortum, **Hamble** fluuius vaſto ore in
anum profunditur, *Homelea* Bedæ dicitur, qui vt habet
perterras lutarum *Solente* intrat, ſic enim illi vocatur
um, quod Vectam inſulam, & Britanniam interluit, in
ſtatis horis æſtus reciprocatio, vtrinque ex Oceano
gna violentia irrumpens, & occurſans, tantam admira-
nem antiquis illis fecerit, vt in miraculorum Britanniæ
nerum retulerint. De quo en tibi ipſa Bedæ verba. *Bini
u Oceani, qui circum Britanniam ex infinito Oceano Septen-
nali erumpunt, ſibimet inuicem quotidie compugnantes occur-
, vltrà oſtium fluminis Homeleæ, finitóque conflictu in Ocea-
refuſi vnde venerant, redeunt.* Inde flexuoſo anfractu ſta-
retrahitur littus, ſinúmque **Portſey** inſula efficit, in
us interiori receſſu floruit olim *Portperis*, ad quem Veſ-
ianum appuliſſe noſtri produnt, Saxones nouo nomine
ortcheſter dixêrunt, non à Porta Saxone, ſed à portu.
olemæo enim Μέγας λιμὴν, id eſt, Portus magnus vocatur,
patio, vti etiam ille *Portus magnus* in Africa, teſte Plinio.
m autem portus commoditatem Oceanus recedendo
latim ſubtraheret, hinc demigratum eſt in **Portſey** in-
am ſubiectam, quam Athelfleda Eadgari Regis vxor
uo monaſterio Wintoniæ dederat: & in ea ad ingredi-
tis ſinus fauces, ſiue oſtium oppidum poſuerunt, indéque
ortſmuth dixêrunt, id eſt, Portus oſtium. Inardeſcente
llo frequens eſt hoc oppidum, aliàs infrequens, Martíq;
tiùs quàm Mercurio ſtudet. Muro ex trabibus multo ag-
re veſtitis, mole ad ortum æſtiuum & duobus ad portus
greſſum è viuo ſaxo propugnaculis communitur, quæ ab
lwardo quarto inchoata, Henricum ſeptimum perfeciſſe,
æſidióque oppidum firmaſſe, referunt incolæ.

Interiùs à mari MEANVARI incolunt, quorum agrum

cum Vecta insula Wilfridus Eboracensis Archiepis
exulans ab Edilwalcho Australium Saxonum reg
accepit, cùm eius populum Christo per Baptismum
ruisset. Horum sedes nomine vix immutato, hodie
Centurias diuisa, Mainsborrow, Eastmean, weal
inter quas mons æditus attollitur, Old Wincheſter
lis dictus, ad quem vrbem antiquitùs fuisse perhibe
nec vola nec vestigium, vt aiunt, iam supersit.

His finitimi in interioribus SEGONTIACI illi,
Cæsari dedidêrunt, ad Septentrionalem huius agri
in Centuria de Holeshot, consedêrunt: in qua cer
Aultum forum, quod Alfridus custodi de *Leodre* legau
Basingstoke, Dominis suis cognomine de S. John
iningis, & Powlettis notissima. E quibus nostra me
Guil. Powlet Angliæ Thesaurarius, Wintoniæ March
Dominus S. John de Basinge, ad Basing villam
sub hoc oppido, ædes cùm amplitudine, tùm elegan
miraculum magnificentissimas extruxit.

Propè has The Vine visitur, Baronum de Sandes
sio nitidissima, à vitibus denominata quas in Britan
Probi Imperatoris tempore vmbraculi magis, quàm
tus gratia habuimus, Britannis enim & alijs, vt habet
piscus, permisit ille vt vites haberent. Huic vicina sunt
Cleare, olim Saxonicorum Regum sedes, hodie
cleare, inde Odiam, regijs nunc ædibus superba, quo
Episcopi Wintonienſis municipium, cuius propugna
regnante Ioanne, tredecim Angli quindecim diebus
simè contra Ludouicum Francum, qui circumfuso exe
acriter inuasit, defendêrunt, vt author est Matthæus
ensis. Superiùs inter hos Segontiacos ad Septentrion
agri limitem, locũ habuit olim Segontiacorũ ciuitas
DONVM, quæ suo nomine exuto, gentis induit, vt Lut
Parisiorum suorũ nomen sibi assumpsit, *Caer Segont*
Britannis vocabatur, id est, Segontiacorum ciuitas, sic
Nennius in vrbium catalogo dixit, nos hodie Silch
vocitamus, Higdenus à Britannis Wzitenden nomi
re videtur. *Vindonum*, vt hanc appellem, distantiæ Vind
à *Gallena* siue Guallenford, & Venta, apud Anton
persuasêrunt, eóque magis quòd inter hanc Vindonum
Ventam, via Consularis etiamnum visitur. Hanc à Co
stanti

ntio Constantini maximi filio extructam memorat nnius, & *Murimintum* aliquando dictam, fortassè pro *ri-vindum*, id est, Vindoni Muri. *Mure* enim ex lingua uinciali Britanni retinuêrunt, & V consonans sæpè illis M in orationis contextu commutatur. *Eiúsque pauitus* (Nennijs verbis vtor) *tria semina seminauit Constantius, llus pauper in ea maneret vnquam.* Quemadmodum Dinotes, cùm Alexandria Ægypti conderetur, omnes, vt habet Marcellinus, ambitus lineales farina respersit, quod vrbem illam alimentorum vberi copia abundaturam fortuito onstrauit indicio. Constantium etiam hîc diem obijsse retulit ille, & sepulchrum eius ad portam, vti inscriptio docuit monstrari. In his suam fidem liberet Nennius, qui libellum illum mendaciunculis refersit plurimis. Hoc autem asseuerare ausim, eo tempore, summo cum honore floruisse, & eo ipse in plurimos ibidem Constantini Iunioris, Maximi ius filij nummos incidi, qui in auersa parte ędificium cum pigraphe PROVIDENTIAE CAESS. habent. Constantium autem quem vrbis huius conditorem facit, Mopsuestiæ Ciliciorum defunctum, & maiorum sepulchro Constantinopoli illatum in confesso est. Cœnotaphium verò, siue tumulum honorarium illi hîc excitatum non denegauerim: multis huiusmodi tumuli positi fuerunt, circa quos milites quotannis solemni ritu in defuncti honorem decurrere solebant. Cùm res Romana iam in occasum diueret, & barbaræ gentes vndique prouincias diriperent, Britannici exercitus veriti ne vicini incendij flamma eos iam inuolueret, Cæsares sibi leuârunt, primò, Marcum, inde Gratianum, quos statim peremêrunt, & postremo nno à Christo nato 407. Constantinum quendam spe nominis in hac ciuitate *Cuer Segont* (vt Nennius & Geruasius Borobornensis testantur) velit nolit, purpura induerunt. Hic è Britannia soluens, Bononiam Galliæ appulit, omnésque Romanorum exercitus ad Alpes vsque in belli societatem pellexit. Valentiam Galliæ strenuè contra Honorij Augusti copias propugnauit, Rhenum iampridem neglectum præsidio muniuit. Ad Alpes Cottias, Pæninas, & maritimas, quà via patuit, munimenta constituxit. In Hispania auspicijs Constantij filij, quem ex Monacho Augustum declarâret, res fœlicitèr gessit, literísque posteà ad

Honorium datis, culpam deprecatus, quòd sibi purpu
vi à militibus inijci passus fuerit, ab eo Imperatoriam v
stem dono accepit, vnde elatior, Alpibus superatis, Ro
cogitat, sed accepta Alarichi Gothi morte, qui suis qu
bus studuerat, Arelatem recessit, vbi imperij sedem s
Constantinam vrbem vocari, & in ea septem Prouinti
conuentus agi iussit. Interim Gerontius, qui Britanni
præfuit, milites in Dominũ concitauit, cúmq; Const
filium Viennæ Galliæ perfidè trucidasset, Constanti
ipsum Arelati obsidione incinxit, ad quem oppugnand
cùm Constantius quidem ab Honorio missus, infesto ag
ne properaret, Gerontius sibi vim attulit. Constant
grauissima obsidione pressus, & infœlici suorum pugna
mum despondens, deposita purpura, & fortunæ suæ mo
Ecclesiam ingressus, Presbyteri suscepit dignitatem, h
timque Arelate dedita, in Italiam ductus, capite plect
cum Iuliano filio, quem *Nobilissimum* dixit, & Sebast
fratre. Hæc summatim ex Zosimo, Zosomeno, Nicepho
Orosio, Olimpiodoro, vt veritas contra Galfredi nostri
nitatem triumphet, qui hanc historiam mendacijs è suo
genio adsperserit, ridiculis & vanissimis. Hac etiam vrbe
thurium nostrum bellicosum inauguratum produnt histo
rici nostri, nec multò pòst diruta concidit, vel Saxon
bellis, vel cùm Adelwolfus infenso in Edwardum regi
fratrem animo, prædatorijs Danorum globis adiutus ha
regionem ad Basingstochiam vsque depopularetur. Nihi
iam supereſt præter mœnia, quæ pinnis, & loricis nuda
magnæ altitudinis fuisse videntur. Ita enim ex ruderib
accreuit terra vt per angiportum, quem **Onions hole** vo
cant, vix me prono corpore transmitterem. Mœnia hæc
quodammodo integra permanent, nisi quatuor omnino lo
cis perrupta, vbi portæ fuerint, & ex ipsis mœnibus enat
sunt tantæ magnitudinis quercus, & quasi saxis congen
tæ, tam vasto radicum complexu, & tam diffusa ramor
sparsione, vt intuentibus vel admirationem commoueant.
Ambitu colligunt duo plùs minùs Italica milliaria, vnde
ex magnitudine **Selcester** Saxones forsitan dixerint, qua
si vrbem magnam. **Sel** enim magnũ illis sonuisse videatur,
cùm Asserius Saxonicam dictionem **Selwoode** syluam
magnam sit interpretatus. Includit LXXX quasi terræ in
gera,

ra, quæ subactum & purum solum in tria arua sunt diuisa, m gemusculo ad occasum, ad ortum verò iuxta portam, edium & Ecclesiola est recentior, in qua dum antiquas criptiones perscrutarer, nihil offendi, nisi in fenestris dam insignia, videlicet in parma nigra fusos transuer- ductos, **Fusils in bend** vocant, in clypeo rubro areas auro transuersas **Bendes** appellitant, & in clypeo au- cœlestis coloris aquilam expansam. Hanc Blewetorum e accepi, quibus post Guil. magni tempora hæc terra ob- nit, illam Cuzansi qui iure vxorio eam hæreditatem cre- , istam vero Bainardi de *Leckham*, qui Cuzanso hæredi- rio successit. Hoc diuturna obseruatione esse exploratum, rulerunt mihi incolæ, etsi solum satis fertile, & fæcun- m sit, quibusdam tamen locis quasi arcolis, quæ se inter- cant, non perinde lætè fruges prouenire, sed multò quam ibrariùs: per quas, vrbis olim plateas duxisse opinantur i. Eruuntur hîc quotidie lateres, quos Britannicos voca- us, & Romanorum numismatum vis ingens, **Onions pe=** ies appellitant, id est, Onioni denarij, quem Gigantem isse, & hanc vrbem incoluisse somniant. Inscriptiones eti- m sæpiùs effodiuntur, quas tamen nobis inuidet rustico- um imperitia. Vna tantùm Londinum hinc translata in ortis Cecilianis honoratissimi Domini Guilielmi Cecilij aronis de Burghley, & summi Angliæ Quęstoris, cerni- ur, videlicet

MEMORIÆ
FL. VICTORI-
NÆ. T. TAM:
VICTOR CONIVNX
POSVIT

An hic tumulus positus sit Victorinæ, quæ *Mater castro-* dicta fuit, quæq; contra Gallienum Augustum Victori- os filium & nepotem, Posthumum, Lollianum, Marium & Tetricum Cæsares, in Gallia & Britannia appellauit, non facilè dixerim. Duos autem Victores in Britannia nostra, liquo loco fuisse legi, eósq; vno eodémq; tempore: alte- rum Maximi Aug. filium, alterum verò eiusdem Maximi prætorio Præfectum, cuius Diuus Ambrosius in epistolis meminit, sed neutrum horum hoc monumentum vxori po- suisse affirmare ausim.

Hic ager, vti etiam cæteri quos hactenus percurrim
Occidentalium Saxonum reges spectauit, cúmq; Sigeb
tum ob tyrannidem, & prouinciam malè habitam re
exuissent, illi, vt author est Marianus, ne omninò pri
videretur, assignatus erat. Quem tamen posteà ob a
scelera itidem expulêrunt, tantúmq; abfuit, hanc affi
regis fortunam quenquam ad misericordiam allexisse
bulcus tandem in sylua Anderida latitantem interfec

Comites admodum pauculos numerat, nam à Su
Saxone (si quis fuit) ad Henricum vsque VIII. Southa
nensis Comes nullus legitur. Ille enim Guilielmum F
williams iam grandæuum, amplissima Montisacutorum
milia oriundum, & Southantonsem Comitem, & Ang
Thalassiarcham designauit, quo statim sine prole mor
Edwardus VI. eundé honorem anno sui regni primo, T
mæ Wriotheosley Angliæ Cancellario detulit, cuius ès
nepos eodem hodie lætatur.

Habentur in hôc agro Paræciæ 253. *& oppida mercatoria* 18.

ATTREBATII. Barkshire.

BElgis finitimi, vti in Galliâ, ita in Britanniâ ATTREBATII, quo nomine nunc antiquato, eorum sedes **Barkshire**, vulgò appellatur. In confesso enim sit, cùm è Galliâ Belgicâ aduenas maritima Britanniæ occupâsse, regionúmq; suarum nomina retinuisse prodat Cæsar, hos nostros Attrebatios è Gal- Attrebatibus hùc demigrasse; qui Galliæ maritimam tem ad Sequanam, vt author est Ptolemæus, tenuerunt, ionem scilicet, quę nostris Attrebatibus è regione quo- nmodo obiacet. Non temerè igitur erat, si Cæsar Co- Attrebatensis authoritatem his regionibus mag- m fuisse scribat, vtpote apud populares suos, & illum à esare victum, huc fugisse, cùm, vt habet Frontinus, naui- in ficco hærentibus, vela pandi iusserit, & Cæsarem in- uentem frustratus sit; qui è longinquo vela tumentia ctans, ferentibus ventis auolare ratus, à persequendo stitit. Vnde Attrebatij hi dicti controuertitur, nam quod *Atrech* quidam petunt, quod antiquâ Gallorum linguâ ram panis sonare volunt, vereor vt frustrà sint. Satis sit bis indicasse, vnde in Britanniam deuenerint, in nomi- s rationem inquirant alij. Saxonicum verò nomen Bepc- cyhỹne, vnde nunc **Barkshire**, & Latinè *Bercheria*, à adam sylua **Berroc**, vbi buxus plurima, deducit Asserius eneuensis, alij à quercu nudatâ, hoc enim **Berrocke** de- otat, ad quam difficilioribus Reipub. temporibus incolæ im suis de rebus consulturi conuenire solebant.

Septentrionalem huius agri partem *Isis*, qui posteà *Tami-* flexuoso, sed amœno admodùm blandus alueo perfun- it, & primùm ab Oxonienſibus, posteà à Buchinghamien- ous secludit. Australem partem irrigat Cunetio fl. donec amisi se inferat. Ad Ortum quà latior est, & parte mediâ, uarum opum satis prodiga, & frumenti ferax, præcipuè, v- i in vallem subsidet, quam, à nescio qua albi equi forma, in candicanti colle imaginatâ **The vale of White horse**, vo-

cant,

cant. Orientalem autem partem, quæ minus fertil
saltus, & syluæ longè latéq; occupant. In Occidentali
te propè ab Isside, Farendon est in agro lapidoso, nun
ro, quondam munitione quadam celebre, quam Gil
de Clare Gloceſtrię Comes contra Stephanum conf
qui eam tamen cruento, (vt inquit Neubrigensis) hi
expugnauit. Hinc Isis magno in Septentriones flexu
ctatus, minoris famæ vinculis affunditur plurimis, d
reductus, & diuortio ludens *Abbendoniam* peruenit, op
lum sanè elegans, & frequés, & heouerham primùm
nibus, inde Abbandune dictum ab Abbatia procul
potiùs quàm ab Abbeno Hibernico nescio quo here
vt quidam scripsêrunt. Quamprimùm enim Ciffa O
dentalium Saxonum Rex monasterium, siue Abbatiam
struxerat, quasi deleto vetustiori nomine, Abbandun
est, Abbatiæ oppidum dici cœpit. Nec ita diu floruer
monasterium, cùm Danico turbine, quasi subitò profli
retur: reualuit tamen statim Eadgari Regis beneficen
posteà Normannorum Abbatum operâ in eam magn
centiam paulatim excreuit, vt inter Britannię monas
cùm opibus, tùm amplitudine vix secundis acquiesc
quod etiam rudera eius nunc loquuntur. Oppidum
etsi diu monasterio innixum fuerit, ab anno tamen
1430. quo, Ioannes quidam à S. Helena cognominatus
dem ponte, è viuo saxo coniunxit, viámq; regiam
pendio huc deflexit, ita frequentari cœpit, vt inter hui
gri oppida facilè nunc primas ferat, Prætorem haben
madefacto illo regerminanti hordeo, quod Byne Gra
nos Mault vocamus, magnum quæstum faciat; Ad
tem Otke fluuiolus, qui Australem oppidi partem al
in Isidem placidè infertur, cùm riuulũ receperit, qui è
de Whitehorſe, ad Wantage exoritur. Hæc verò Wa
tage, Saxonicè panatinz, villa erat olim regia, & Alfr
regis clarissimi incunabula, qui moriens Alfritho vnà cu
Lambozn oppidulo legauit. Longo post tempore mercat
rum factum erat oppidum, operâ Fulconis Fitzguarinii
bellicosissimi, cui Hugo Bigod Angliæ Marescallus virtut
bellicæ ergô donauerat, hodiéq; Bourchieri, è Fitzguar
norum filia oriundi domini agnoscũtur, Fitzguarinorum
nonnulli sunt hîc sepulti. Isis Abbindoniâ digressus, statim
ab

xonienſibus Tamam recipit (de quo aliàs) & nunc
ſis composito vocabulo dictus, primariam olim Attre-
rum vrbem petit, quæ Antonino GALLEVA Attre-
m, Ptolemæo CALEVA, ſed vtríq; perperàm librario-
incuriâ pro GALLENA, qui itidem in Græcis exem-
bus Γάλλνα, pro *Galenâ* nobis obtruſêrunt. Sic etenim
annicè dictum arbitratus ſum, quaſi *Guall hen*, i. vallum
quum. Quo nomine retento, & ob vadum in flumine,
de adiecto, Guallengaford & pallengaford Saxo-
vocârunt, & nos hodiè contractiùs Wallingford. Mœ-
s olim obuallatum erat, quæ vt ex eorum tractu videre
mille paſſus ambitu collegerunt, Caſtrum habet ad flu-
amplum ſanè, & adeò munitum, vt inexuperabilis mu-
enti ſpes quoſdam ferociores fecerit. Cùm enim com-
ni quaſi bellorum incendio deflagrauerit Anglia, ſubin-
inani obſidione à Stephano Rege incinctum legimus.
plitudinem eius & magnificentiam cùm illic Oxonia
ederemus, demirabamur (eſt enim iam ſeceſſus ſtudio-
ex æde Chriſti Oxon.) duplici murorum ambitu, dupli-
tem vallo circundatur, in medio, moli in magnam alti-
linem æditæ arx imponitur, in cuius accliui per gradus
cenſu fontem immenſæ profunditatis vidimus. Incolæ
nſtructum à Danis credunt, ego potiùs à Romanis ali-
id hîc poſitum, à Saxonibus poſteà & Danis exciſum iu-
carim, cùm Sueno Danus hâc populabundus vagaretur,
múmq; ſub Normannis reuixiſſe. Non eius tamen me-
init Guilielmus Gemeticenſis, cùm ſcribit Guilielmum
ormannum, debellato Haraldo, ſtatim ad hanc vrbem
ic vocat) exercitum ductâſſe, tranſmeatóq; Tamiſis va-
, hîc caſtrametatum fuiſſe, priuſquam Londinum adiret.
Quo tempore Wigodum Saxonem Dominum ſuum agno-
it Wallengfordia, per cuius filiam ad Chriſpinum Nor-
annum, & per eius itidem filiam, ad Brienum *Filium Co-*
itis dictum deſcendit, qui bellicis laudibus innutritus, &
Matildi Auguſtæ partes ſequutus, hoc ſuum caſtrum con-
ra Stephanum, cùm ille ad Traumerſh, è regione pro-
ugnaculum excitâſſet, fortiſſimè defendit: donec pax
mni Angliæ exoptatiſſima, hoc in loco confecta, & com-
poſita illa de regno inter Stephanum, & Henricum II. gra-
iſſima diſſentio. A Brieno per eius viduam in familiam

D'Oyley

D'Oyley, & inde vxorio iure ad Comites Warwicē
uenit, qui nescio, an venditione alienârunt. Spectau
vt accepi, Henrici III. tempore, ad Comites Cestriæ
steà ad Richardum Romanorum Regem, & Cornub
mitem, qui instaurauit, eiúsq; filium Edmundum, qu
teriori areâ collegiatum sacellum fundauit, quo fine
sublato, in sacrum Coronæ patrimonium recidit, t
tempore quodammodo contabuit. Nec multis inter
annis, cùm illa pestis funestissima quæ Saturni &
Synodum in Capricorno insequuta, per vniuersam
pam pertinaciter, an. salutis 1348. grassarētur; hæc
Gallēna ita assiduis funeribus exhausta fuit, vt cùm
frequentissimè habitaretur, & XII. ædes sacras numer
nunc tantùm vnam, & alteram ostendat: Sed hanc
dinem referunt incolæ potiùs ad pontes Abbingdoni
Dorcestriæ constructos, quibus regia via hinc defle
Paulo inferiùs, vt hinc iam discedamus, Tamisi im
collis æditus, fossa profunda munitus, Synodun ac
vbi olim Romanorum castrum fuisse probabile, nunc
rò aratro proscissus Romanorum nummos vetustatis
cia aratoribus subinde effundit. Hinc in Austrum per
simos vtrínq; agros placidissimè fertur Tamisis, donec
netionem obuium habeat, qui Australem, vt modo dix
trebatiorum partem irrigans, in primo aditu, cùm Wi
enses reliquerit, Hungerford subluit, oppidulum quod
plissimæ familiæ Baronum de Hungerford titulum
Quam maximè extulit & adauxit *Walterus* de Hūger
summus Angliæ Thesaurarius, regnante Henrico VI.
vt eius filius Robertus Hungerfordiæ Comes dictus fuit
cuius è filia neptis lautissimam demùm hæreditatem
Hastingorum familiam suis nuptijs intulit. Inde Cur
SPINAS vetustū illud oppidum adit cuius Antoninus me
minit, quod hodiè nomine superstite, Spene dicitur, ve
rùm hodiè pro oppido viculus est minimus vix mille pas
Newbury celebri oppido, quod ex eius ruinis originem
perit. Newbury enim *Nouus Burgus* nobis sonat, ratione
scilicet oppidi antiquioris *Spinarum*, quod intercidit, n
ménq; etiam in ipsius Noui Burgi parte reliquit, qu
Spinhamlands hactenus appellatur. Si verò nihil alio
hoc sanè probet Newbury è Spinis emicuisse, quod

Spen

ne viculum, vt matrem Neuburienſes, ...èt
oræ Spinis, ædificijs cultuq; ſit imprimis ſpectaule, &
icio opulentum. Hinc Lamborn riuulo recepto, quod
nington quondam Chaucери, & poſteà Delapolorum
illum exiguum præterit, longo confecto curſu, in Ta-
n tandem illabitur Cunetio, ſtatim ac Readingi mag-
partem ſuis diuergijs amplexus fuerit. Hæc vrbecula,
oppidum Saxonicè Rheadizæ à Rhea, id eſt flumine,
Britannica dictione *Redin*, quod filices denotat, quæ
ùm hîc proueniunt, hodiè platearum elegantia, ædium
idore, ſua opulentia, & lanei panni texendi gloriâ cæ-
huius agri oppidis præcellit, licèt maxima ornamenta
erit: Templum ſcilicet ſpecioſum, & Caſtrum vetuſtiſ-
m, hoc enim Danos tenuiſſe prodit Aſſerius, cùm val-
inter Cunetionem, & Tamiſim ducerent, & in hoc ſe
piſſe, cùm ad Inglefield (viculus eſt vicinus) ab Æ-
wulfo Rege fugarentur. Sed Henricus II. ita illud exci-
quòd Stephani militibus perfugium eſſet, vt nihil iam
erſit præter nudum nomen in plateâ proxima. In cuius
nia templum iam anteà magnificentiſſimum monachis
ſtruxit, magníſq; redditibus locupletauit Henricus pri-
, dirutâ virginum ſacrarum ædicula, quam ad expianda
ſcelera Alfritha regina olim poſuerat. In hac ſepultus
t ipſe conditor Henricus vnâ cum filiâ Matilde, quæ
inde ac Lampido illa Lacedæmonia, (cuius Plinius me-
nit) regis filia, regis vxor, regis mater fuit. Huius ſcilicet
nrici primi Regis Angliæ filia, Henrici quarti Germa-
Imperatoris vxor, & Henrici II. Angliæ mater, qua de
accipe diſtichon tumulo inſcriptum, & illud, meo ſane
licio, non malè natum.

Ortu magna, viro maior, ſed maxima prole,
Hîc iacet Henrici filia, ſponſa, parens.

Et prole quidem illa maxima, & longè fœliciſſima fuit.
enricus enim II. eius filius, vt ſcripſit qui tùm vixit, I. Præ-
l Carnotenſis, *Rex optimus apud Britannias, Normannorum, &*
quitanorum dux fœliciſſimus, & primus tàm amplitudine rerum,
àm ſplendore virtutum. Quàm ſtrenuus, quàm magnificus, quàm
udens, & modeſtus, ab ipſa vt dicam infantia fuerit, nec ipſe liuor
ere, nec diſſimulare poteſt: cùm opera recentia, & manifeſta ſint,

Simeon Dun. 10 Script. col. 143.

&

& . . . . . finibus ad Hispaniæ limites, virtus . . . tenderit, & continuauerit titulos. Et alibi de eodem. *Hic maximus Regum Britanniæ circa Garumnam fulminans, . . . fœlici cingens obsidione non modò prouinciales vsque ad . . . & Alpes territauit, sed munitionibus diruits, populisque . . . quasi vniuersis immineret, timore principes Hispanos . . . Gallos.* Adiungam etiam, si placet, vnum & alterum . . . de eodem ex nostro Giraldo. *A Pyrenæis montibus . . . occiduos, & extremos borealis Oceani fines hic Alexander . . . cidentalis brachium extendit. Quantum igitur nostri in . . . natura terras, tantum & victorias extulit, Si extorsum . . . quærantur, priùs deerit orbis, quàm aderit finis. Animoso . . . ctori cessare possunt terræ, cessare nescium victoriæ, non . . . runt triumphi, sed materia triumphandi. Qualiter titulis & . . . phis suis Hibernicus orbis accesserit? Quanta, & quàm . . . virtute, Oceani secreta, & occulta transpenetraueris?* Sed ecce terem in eius mortem versiculum, qui vno verbo, & he . . . nia, & filij Regis Richardi primi gloriam plenè co . . . ctitur:

Mira cano, Sol occubuit, nox nulla sequuta est.

Tantùm enim abest, vt Richardus noctem intulerit, vt . . . gliam nostram suis in Cypro, & Syria victorijs clarissim . . . lustrauerit. Verùm hęc extra callem. Ad loca a perso . . . denuò regrediamur. Monasterium hoc iam in Regias . . . conuersum est, quibus Πωλήτειον, siue equile pulcher . . . adiunctum, regijs, & generosissimis equis refertum. . . . gentis vix à Readingo passibus, inter florentissima . . . Cunetio Tamisi consociatur, qui iam latior in Septem . . . nes spaciatur per **Sunning** viculum, quem miremur . . . Episcopis, qui huic, & Wiltonienſi agro præfuêrunt, . . . sedem, (hoc tamen nostræ produnt historiæ,) quæ . . . ab Hermano Shirburnam, & tandem Sarisburiam tran . . . ta, ad quam etiamnùm locus iste pertinet. Inde **Bil** . . . **ham**, nunc contractè **Bisham** præterit Tamisis, prim . . . Templariorum militum, inde Montacutorum, qui mon . . . steriolum extruxêrunt, & nunc Domini Edwardi Hob . . . Equitis clarissimi, & mihi inprimis obseruandi habitat . . . Quo superato, se reducit ad oppidulum superiori sæcu . . . **Southealington** dictum, hodiè **Maidenhead**, à superst . . . tioso cultu capitis nescio cuius virginis Britannicæ ex vn . . . decim

illis millibus, quæ dum Vrsula duce, in patriam Rodirent, iuxtà Coloniam Germaniæ ab Attila illo Dei o, martyrio affectæ fuêrunt. Nec hoc vetustæ est me: nam proauorum ætate traiectus fuit loco paulò su- ad Babhams end, sed postquàm hîc pontem conſent ſublicium, diuersorijs florêre cœpit, & matri ſuæ Bray prælucêre, quę longè tamen antiquior, vtpotè oti Centuriæ nomen fecit. Hanc BIBROCOS, qui ſe ſaris fidem permiserunt, tenuisse olim credidi, & quid- dam? Nominis reliquiæ ſuperſunt planiſſimè, BIBRACTE Galliæ etiam nunc in Bray contrahitur, & non l hinc, Cæſar Tamiſim cum ſuis tranſmiſit, (vt ſuo lo- cebimus,) quo tempore popelli illi ſe Cæſari dedidê- Certè ſi alibi Bibrocos vel plagis auritis venêris, vix inuenias. Inter hoc Bibrocos floret Windsore, Sax- à flexuoſa forſitan ripa pindleyona, vt in Chartis rdi Confeſſoris concipitur, qui in hęc verba Weſtmo- rio conceſſit. *Ad laudem Dei omnipotentis posui in dotaliti- & in perpetuam hæreditatem ad vſum Domino ſeruientium, dleſoram cum pertinentibus.* Nec enim aliud vetuſtius de deſora lego, ſed non diu tenuerant Monachi, cùm per- tione facta, Guilielmus Normannus, ad ſe retraxit, ſic habet eius Charta. *Cum conſenſu, & fauore venerabilis tris Weſtmonaſterij, conuentionem feci de regia poſſeſſione dleſora, quòd locus ille vtilis, & commodus viſus eſt propter guam aquam, & ſyluam venatibus aptam, & alia plura quæ ſunt regibus commoda, imò regiæ perhendationi aptus exiſtit,* Wokendune, & Fetinges, *conceſſi.* Situm certè a- niorem ſedes Regia vix habere poſſit. Clementèr enim dito colle, iucundiſſimo in orbem fruitur proſpectu. A te vallem deſpectat longè latéque procurrentem, aruis inctam, pratis viridantem, nemoribus hinc inde veſti- , & placidiſſimo Tamiſi irriguam. A tergo colles paſſim rgunt, nec aſperi, nec prælti, ſaltibus coronati, & ve- ioni è natura ipſa quaſi dicati. Hac loci amœnitate pel- i reges, ſæpiſſimè huc ſecedunt, & hîc ad Galliam vin- dam natus eſt Edwardus III. rex potentiſſimus, qui hoc trum quaſi vrbis æmulum foſſis, & propugnaculis ex drato ſaxo munitiſſimum de integro conſtruxit, ſtatim- debellato Gallo, & Scoto: Ioannem Regem Galliæ, &

Dauidem

Dauidem Scotiæ in hoc captiuos vno eodémque tenuit. Diuiditur hoc caſtrum in duas areas; interior ad Ortum ſpectat aulam Regiam, qua ædificiorum ptione nihil illuſtrius, nihil ſplendidius, complectitur cuius Borealem partem qua flumen deſpectat, Diua betha ſubdiale ambulacrum adiecit longè amœniſſ Exterior area in ipſo primo ingreſſu templum habet ſtiſſimum B. Mariæ virgini, & Georgio Cappadoci wardo III. conſecratum, ſed ad eam qua nunc cernit gnificentiam ab Edwardo IIII. perductum. Hîc Ed III. nobiliſſimam conſcripſit equitum auratorum ſo tem, quos ob periſcelidem ſuam in prælij, quod fu ceſſit, teſſeram datam, Garterij ſiue Periſcelidis E nominauit, qui cærulea periſcelide aureis litteris G inſcripta, HONI SOIT, QVI MAL Y PENS, ſiniſtra biam ſubſtringunt. In hanc ſocietatem potentiſſimi q orbis Chriſtiani Principes cooptari, inſtar maximi b duxêrunt, & iam à prima inſtitutione, in hunc ordine è XXVI. Equitibus conſtat, Reges adſcripti fuêrun minùs XX. præter Angliæ reges, qui eiuſdem Præſid bentur, vt Duces, & alios maximi nominis taceam mos, & hodiè ex hoc ordine ſunt Rodolphus II. Cæſ guſtus, Philippus Rex Hiſpaniarum, Henricus III. C rum, & Fredericus II. Daniæ. A ſiniſtra templi ædes Decani & Præbendariorum XII. A dextra eſt, quaſi P neum, in quo aluntur emeritis ſtipendijs prouectiori æ milites duodecim, honeſtiori loco nati, qui quotidie toga ad talos demiſſa veſtiti, cui lacerna purpurea in tur, ſacris intereſſe tenentur, precibúſque pro equit Deo intercedere. Inter vtramque aream interemine les, cui arx rotunda imponitur **Wincheſter towre**, ab E copo Wintonienſi Wicchamo, quem Edwardus III. op præfecit, appellata. Quidam perhibent Wickhamum e tructa hac arce in interiori quodam pariete, hæc v (quæ Latinè tàm appoſitè & facetè exprimi nequeunt) ſculpſiſſe. **This made Wickham**, i. Hoc fecit Wickha Quæ locutio in Anglicana lingua, quæ caſibus raro diſc minatur, tàm ambigua eſt, vt incertum ſit, vtrùm is arce an eum arx effeciſſet. Hoc regi à calumniatoribus quibu dam in eius inuidiam ita delatum eſt, quaſi Wickha

omnes

em extructi ædificij laudem sibi arrogantèr vindicârit. od cùm rex iniquo animo tulisset, eique probrosè obie- t: non sibi tàm magnificè regiæque structuræ laudes ripsisse, sed structuræ huic suas dignitates acceptas se lisse, respondit. Nec ego (inquit) hanc arcem, sed hæc me effecit, & ab ima conditione, ad regis gratiam, opes ue dignitates euexit. Castro subiacet ad Occasum, & trum, oppidum satis magnum, & frequens, quod ab Ed- di tertij temporibus emicare, aliúdque quod disiuncti- Old Windsore nunc vocatur, sensim euanescere cœ- Nihil autem in eo memoria dignum, nisi quod trans Ta- im, qui hîc ponte ligneo coniungitur, *Aetona* est, Colle- m nitidum, & humaniorum literarum gymnasium cele- ab Henrico VI. constructum, in quo præter Præfectum, ios VIII. & cantores, pueri sexaginta gratuitò aluntur, mmaticam docentur, & suo tempore ad Cantabrigien- Academiam promouentur. Verùm hoc Buchingha- nsis agri censetur. Nunc tantùm supereſt, quod de ndesora attexam, inclitam esse Baronum familiam, de Windesore cognominatam, qui originem suam ad Guiliel- m filium Otheri Castellanum de Windesor, tempore ilielmi primi referunt, à quo etiam Fitzgiraldos in Hi- nia, Kildariæ, & Desmoniæ Comites, stemma duxisse bauit, qui artis Heraldicæ studiosissimus, peritissimús- , & in fœcialium Collegio, Somersetti titulum gerit, D. Glouerus.

Reliqua Attrebatiorum regio, quæ ad Austrum à Win- ora patet, saltuosis nemoribus opaca est, *Foresta de Win-* vulgò dicitur, villis rarior, quarum Okingham lanifi- , & sua magnitudine est notissima, feris autem innume- vbique refertissima. Incredibile enim est quantum terra- n Reges Angliæ passim incultum iacêre permiserint, & is inclusis dicauerint, vel vt nostri loquuntur, *afforestaue-* . Nec enim aliam fuisse causam, quàm insanum venandi dium existimare possum, (quamuis aliqui in populi in- quentiam reijciant,) cùm à Danicis vsque temporibus, otidiè plura loca in saltus redegerint, ad eósque conser- ndos durissimas leges & præfectum, quem *Protoforesta-* dixêrunt, imposuerint; qui saltuarias causas cognosce- , & vel morte, vel membri mutilatione plecteret, si quis

feras in aliquo saltu confeciſſet. Sed hæc paucis tibi è P
cratico ſuis verbis dicet I. Sarisburienſis. *Quod magn*
pedicas parare auibus, laqueos texere, allicere nodis vel ſiſ
quibuſcunq; inſidijs q; ſupplantare ex edicto ſæpe fit crimin
perſcriptione bonorum mulctatur, vel membrorum punitur,
que diſpendio. Volucres cœli, & piſces maris communes eſſe
ſed hæ fiſci ſunt, quas venatica exigit vbicunque volant. M
contine, abſtine, ne & tu in pœnam læſæ maieſtatis, venatib
das in prædam. A noualibus ſuis arcentur agricolæ, dum ſere
ant vagandi libertatem, illis vt paſcua augeantur, prædia
huntur agricolis: ſationalia inſitiua colonis, cùm paſcua arme
& gregarijs, tùm aluearia, à floralibus excludunt, ipſis quoq
bus vix naturali libertate vti permiſſum eſt. Quæ cùm nimi
humana viderentur, magnas nonnunquàm turbas exci
uêrunt, donec Baronum ſeceſſione extorta ſit ab Hen
III. *Charta de Foreſta*, in qua antiquatis legibus illis ſeue
ribus, æquiores tulit, quibus qui intrà Foreſtarum limi
incolunt, etiam hodiè tenentur. Duóque deinceps ad
cauſas inſtituti ſunt Iuſticiarij, quorum alter omnibus
reſtis eis Trentam fluuium, alter reliquis vltrà Trentam
Scotiam vſque, magna cum authoritate præeſt. Hæc
Barkſhire, quæ hactenùs Comitis honore inſignitu
minem.

In huius Comitatus complexu, ſunt
Parochiæ, 140.

QVAS hactenùs peragrauimus regiones
Danmoniorum ſcilicet, *Durotrigum*, *Belgarum*,
Attrebatiorum, cùm Saxones iam rerum
Britannia potirentur, in Occidentalium Sa
xonum regnum ceſſêrunt, quod illi ſua ſtir
gua peaꝛt-ꝛeaxanꝛic, & ſe **Cegutiſis**, ab auo Cerdici, q
hoc regnum primum inſtituit, dixêrunt: vnde Beda Geu
alijs etiam *Viſiſaxones* vocantur: ſed ab Occidentali ſitu, v
Occidui Gothi *Viſigothi* ſunt nominati. Hi tandem in vic
Anglici imperij ætate, Saxonicam Heptarchiam in Mona
chiam redegêrunt, quæ tamen poſteà regum ignauia ci
conſenuit, faciléque euanuit, à Danis miſerè dilaniata,
demùm à Normannis quodammodo abſorpta.

REGN

REGNI. Suthry.

PROXIME Attrebatios ad Solem orientem REGNI, Ptolemæo Ρήγνοι, regiones eas quæ nobis nunc **Surry**, & **Suthſex** vulgò vocantur, cum parte Hantonenſis agri maritima inſedêrunt. In etymo, quæ animum ſubeunt, tacitus prætermittam, quia forſitan à veritate fuerint; non minùs, ac ſi Ρήγνοι, Ptolemæo dictos exiſtim, quòd regnum eſſet & ſub regio dominatu permaſ permiſerint Romani. In hoc enim tractu Cogiduno Britanno, vt habet Tacitus, quædam ciuitates vetere Romani conſuetudine donatæ, vt haberent inſtruta ſeruitutis & Reges. Sed cùm hæc coniectura nec roobabilis, & alijs abſurda videatur, prorſus reijcio. Saxámque recentiorum nominum originem libens amtar, quam veritas ipſa perſuadet. **Suthſex** videlicet ab tralibus Saxonibus, & **Suthry** ab Auſtrali ad flumen hoc enim **Suthry** denotat, vnde Bedæ *Suthriona*, no**Surry**. Hæc, vt ab ea initium ſumam, ab occidua munlaga Berkceriæ, ab Auſtro Suſſexię, ab ortu Cantio conia, à Septentrione Tamiſi flu. perfunditur, & à Midleſedirimitur. Regio eſt non admodùm ampla, ſatis tamen lenta, quà campeſtris iacet planities, fruges, & pabulum ignè producit, præſertim ad Auſtrum, vbi perpetua valn altitudinem depreſſa, **Holmeſdale** olim à ſyluis dicta, a nemorum, aruorum, & prætorum varietate ſpectabilecurrit. Colles hinc indè longo tractu virent, viuaria ſim feris repleta, fluuij etiam piſcoſi, vndè ad voluptaiucunda venatio, & grata piſcatura ſuppeditatur. In hac ambulanda Tamiſim, & fluuios influentes, quaſi duces iteris ſequar, ſic nihil memorandum omiſero, cùm his fluloca, quæ antiquioris ſunt notæ, adſideant omnia. Taſis, vt eius curſum ſecundo flumine ſequamur, ſtatim atBerkcheriæ valedixerit, peninſulam modicam allabi, quam Beda *Ceroti inſulam*, nos **Chertſey** dicimus, in a, tanquam in loco ab hominum commercijs ſecreto, Erenwaldus Londinenſis Epiſcopus in primis ſurgentis Saxicæ Eccleſiæ temporibus monaſteriolum poſuit, quod

aliquandiù tumulus fuit ſanctiſſimi Regis Henrici VI. q
regno deiectum Eboracenſis familia ſuſtulit, vt ſibi re
ſecurè confirmaret, & ſine vllo honore hîc ſepulturæ
dit: verùm illi poſteà Windleſoram tranſlato, & in no
Mauſoleum illato, iuſta regio more fecit Henricus VII
hoc **Wey** fluuiolus Tamiſi infunditur, qui ex Hantone
gro effuſus, vbi primùm Suthriam peruenerit, Feop
vulgò **Farnham**, à filiceto nominatum, inuiſit, vbi circ
num 893. Alfredus Rex graſſantes Danos parua ma
dit, & poſteà cùm Stephanus Rex quibuſlibet caſtella
dere permiſiſſet, Henricus Bleſenſis Stephani frater, &
copus Wintonienſis caſtellum erexit: quod cùm ſedi
eſſet præſidium, Henricus III. deturbauit; Epiſcopi
Wintonienſes, ad quos etiamnùm ſpectat, denuò exc
runt. Indè **Wey** per **Godelminge**, quod Alfredus Re
thelwaldo è fratre nepoti legauit, **Guildford**, Sax
Guldeford, & nonnullis exemplaribus **Gegldforde** p
forum nunc frequens, & diuerſorijs nitidum, olim Sax
villa erat Regia, quam etiam Ethelwaldus ille à patru
gatam tenuit. Nulla verò re perindè celebris, ac God
Comitis Cantij perfidia, & immanitate, qui anno Chr
1036. cùm Alfredus Ethelredi regis filius, & regni An
hæres, ad ius ſuum repetendum è Normannia veniſſet,
data eum ſuſcepit, contráque fidem ſtatim tractauit:
centos enim Normannos qui iuuenem Regium com
ex improuiſo intempeſta nocte hoc in loco oppreſſos,
mando, vt noſtri ſcriptores habent, mulctauit. Nec
decimum quémque ſorte ductum antiquo militiæ more
terfêcit, verùm nouem interfectis, decimum quémque
miſit, decimóſque reſeruatos ſumma cum crudelitate re
cimauit. Alfredum verò ipſum Haraldo Danico in ma
tradidit, qui illum, effoſſis oculis in vincula abripuit, &
mortem vſque carcere condidit.

Longo hinc curſu in Septentriones **Wey** delatus, m
memoria dignum, præter **Pyrford**, Clintoniorum
ædes habet, donec Tamiſi confundatur. Propè oſtium ve
Otelandes, Regiæ ędes ſatis elegantes Tamiſis ſuperc
incumbunt, iuxtà quas Cęſar Tamiſim in fines Caſſiuel
tranſmiſit. Hic vnus enim omninò locus eſt, quo Tamiſis
dibus, atque hoc ęgrè tranſiri poteſt, quod ipſi Britanni

uasi prodidêrunt. Ad alteram enim fluminis ripam,
æ Britannorum copię erant instructæ, ripa autem ip-
utis sudibus præfixis munita, eiusdémque generis sub
defixæ flumine tegebantur. *Quarum vestigia*, inquit Be-
sque hodiè visuntur, & videntur inspectantibus, quòd singulæ
ad modum humani fæmoris grossæ, & circumfusæ plumbo im-
liter hæreant in profundum fluminis infixæ. Sed eo impetu
. flumen ingressi sunt, cum capite solo ex aqua extа-
, vt Britanni sustinere non possint, quin ripas demitte-
, fugámque capesserent. Hac in re falsus esse non pos-
cùm hîc vix VI. pedes flumen sit altum, cùm **Conway**
eg à sudibus hodiè dicatur, cúmque Cassiuellani fines
ri circitèr millia passuum LXXX. faciat Cæsar, vbi tra-
um statuit, & ad eandem est à mari distantiam hic no-
traiectus, cuius memoriam fugitiuam nunc primus,
d scio, retraxi.

ost pauca inde in Ortum milliaria in Tamisim properat
e riuulus, totam regionem ab Australi limite permen-
qui collium demùm obiectu impeditus subterraneum
tum sibi aperit. Nihil tamen præclarum cernit, præter
ea, vulgò **Ockley** à quercubus nominatam, vbi Athel-
phus Egberti filius, qui sacris ordinibus initiatus, cùm
tificia authoritate solutus, regnum paternum hæredi-
ò suscepisset, collatis cum Dano signis, prosperè con-
t, & eorum quemque fortissimum occîdit; patriæ ta-
n Danica illa hydra semper repullulante, parum pro-
t. Inde decurrit per **Bechworth** castrum, sedem e-
stris familiæ Brownorum, è qua patrum memoria,
n Antonius Brown Luciam alteram Ioannis Neuilli
rchionis Montisacuti filiam, cum dotali patrimonio sa-
mplo duxisset, eius è filio nepotem Vicecomitis Mon-
cuti titulo Edwardus VI. exornauit. Parum hinc abest
iegat, in quo nominis Regnorum reliquias supereſſe pu-
Talbottus, hoc amplitudine, quàm structura est speciosi-
viuarium nobilissimi herois Baronis de Effing-ham, sum-
Angliæ Thalassiarchę qui ibi suas ædes habet, nemuscu-
condensum australe latus claudit. Castrum ad ortum e-
net nunc neglectum & æuo caducum, à Comitibus War-
niæ, & Suthriæ constructum, & **Holmescastle**, à valle in
a insidet, vulgo dictum, sub quo Hypogæum mirificum

arcuato opere, è friabili lapide, cuiuſmodi ipſe collis e
magno labore excauatum vidimus. *Molis* deinceps cùm
colles peruenerit, cuniculo ſe condens, & ſtatim re
gaudens ad Tamiſim placidè properat. Poſt Molim ac
ſum Tamiſis noſter aquas rectà in Septentrionem
perfunditque **Kingſtone**, frequens in primis emperi
quod ex eiuſdem cognominis vetuſtiori oppidulo loco
centi & inundationi obnoxio emicuit. In quo, cùm Ang
Danicis bellis, ſuis ferè ſedibus conuulſa eſſet, Athelſta
Edwinus, & Ethelredus Reges regno inaugurati fuer
vnde à Regibus factum nomen **Kingſton**, id eſt, oppi
Regium. In proximo enim Reges ſibi locum habitandi
legêrunt, quem à ſplendore **Shene** dixêrunt, nunc ve
Richmond vocatur, in quo Edwardus III. Rex longè po
tentiſſimus, cum ſatis gloriæ, ſatiſque naturæ vixiſſet d
ex dolore obijt, quem in filij bellicoſiſſimi morte hauſi
ipſi & vniuerſæ Angliæ tantus erat, vt omnem conſola
nem vinceret. Et iuſtus ſanè hoc tempore ſi vnquam ab
Angliæ dolor. Intra vnum enim annum ſolidam rei mili
ris, cumulatæque virtutis laudem amiſit; vterque eter
victricia arma per Galliam circumferendo tantum terr
rem incuſſêrunt, vt pater cum Antiocho fulminis, fili
cum Pyrrho Aquilæ nomen meritiſſimò gereret. Hic etia
defuncta eſt Anna Regis Richardi II. vxor, Venzelai Im
peratoris filia, quæ prima mulieres Anglicas, eam inſide
di equi formam, quę hodie in vſu, docuit, cùm anteà par
decorè diuaricatè, perinde ac viri obequitarent: cuius et
am mortem adeò acerbè, & impotenter tulit maritus, v
etiam ipſas ædes omninò negligeret, & auerſaretur. Nou
tamen ædificijs excoluit Henricus V. cœnobiolúmq; Car
thuſianorum adiunxit, quod *Bethelem* dixit. Sed Henrico v
regnante, hæc regia ſedes luctuoſo incendio tota in fauill
cecidit, verùm vt Phœnix è ſuis cineribus, opera Henrici v
multò ſplendidior ſtatim renata, nouum nomen Richmon
diæ à regione, cui ille priuatus Comitis titulo præfuera
accepit. Huc vſque Tamiſis noſter exæſtuantis maris ac
ceſſu augeſcit, ſexaginta plùs minùs à mari Italicis millia
ribus: quod, vt nonnullorum fert opinio, ex eo motu acc
dit, quo Oceanus orbium cæleſtium ab ortu in occaſu
circumactu, in eandem impellitur partem, vix enim alio

Europ

opæ fluuius tam longè Oceani æstus sentit. Sed hæc
loſophis relinquenda. Interiùs quatuor plùs minùs à
miſi mill. paſſ. omnium circumquaque ædificiorum lu-
ibus obſtruit **Nonesuch** ſeceſſus regius, quem mag-
centiſſimus Rex Henricus VIII. in loco ſaluberrimo
is **Cuddington** dicto, delitijs & otio ſuo deſtinauit, tan-
ue magnificentia, & elegantia extruxit, vt ad oſtentati-
s arcem aſpiret, & omnem Architectonices peritiam in
hoc opere coaceruatam exiſtimes. Tot ſunt vbique ſpi-
tia ſigna, tot abſolutæ artis miracula, & Romanæ anti-
tatis æmula opera, vt optimo iure hoc ſuum nomen ha-
t, & tueatur, quod Latinè *Nulli ſecunda* ſonat, Ædes verò
s ſic circumcingunt viuaria damis referta, horti delica-
uci topiario opere exornati, areolæ, & ambulacra ſic ar-
ribus obumbrata; vt non aliam ſibi ſedem ipſa amœni-
, vbi cum ſalubritate vnà cohabitet, delegiſſe videatur.
ria tamẽ Regina Henrico Fitzallano Arundeliæ Comiti
alijs poſſeſſionibus addixit, illéq; cùm Bibliotheca in-
uctiſſima, & nouis operibus adauxiſſet, ius ſuum omne in
ronem de Lumley moriens tranſcripſit, qui nihil non fa-
, vt ſuo nomini verè reſpondeat. *Vandalis* riuulus propè
nc fontes aperit, qui ad Occidentalem ripam loco fera-
ſimo **Merton** habet Saxonicè Mepetune, olim Kenul-
i Viſiſaxonum Regis fato inſigne, qui in meretriculæ,
am hîc deperibat, tuguriolo à Clitone interfectus erat,
ſeque Clito à Kenulphi amicis confoſſus, perfidiæ pœ-
s ſtatim luit. Nunc monaſterij à Giſleberto Normanno
nſtructi rudera ſolummodò oſtendit, quod Comitijs ſub
enrico III. celeberrimum fuit. **Wibbandune**, nunc vulgò
imbledon ad eandem ripam ſedet, vbi cum nimia fœlici-
s ciuiles furores inter Anglo-ſaxones peperiſſet, Britan-
co bello iam ſopito, Ethelbertus Rex Cantij in ſuos gen-
es primùm claſſicum ciuile cecinit: Sed Ceaulinus Occi-
ntalium Saxonum Rex, ingenti illum ſtrage hoc in loco
eliciter fudit: interfectis ducibus Oſlano & Cnebeno, à
uo fortè **Benſbury**, pro **Cnebenſbury** vallum illud mi-
are dicitur, quod orbiculari forma hîc vidimus. Ad al-
ram ripam, ſed remotiùs **Croidon** carbonibus quorum
ercaturam exercent incolæ, & Archiepiſcoporum Can-
uarienſium palatio inprimis notum, ſub collibus ſedet.

Duobus hinc ad Austrum milliaribus, in collis ædinc- musculum est, **Woodcote** hodiè vocant, in quo modicæ bis manifesta visuntur vestigia, & fontes plures è fisc- fragmentis cõstructi, plurimáq; de eius frequentia, & o- lentia, patriciorúmque numero commemorant vicini. vt mea fert opinio, vrbs illa fuit, quæ Ptolemæo No ıo- GVS, Antonino NOVIOMAGVS: nec aliundè argu- tũ petatur, quàm à distantię ratione. Decem enim à Lo- no milliaribus, XVIII. à Vagniacis, vt annotat Itiner- um vetus, abest. Pluribus igitur Parasangis aberrârunt qui vel ad **Buckingham**, vel **Guildford** Nouiomag- statuerunt. Regnorum hæc præcipua fuit ciuitas, Mari- Tyrio vetustissimo Geographo nota, quem Ptolem- cùm Censorem induisset, taxat, quòd Nouiomagum Bo- tanniæ, Londino per climata Borealiorem, & per itiner- am rationem Australiorem collocârit. Ad Tamisim p- Vandalis ostium **Waterley** est viculus, olim Saxonicè Pa- ꝥꝛỳkꝫ-ea, & Latinè *Patricij insula:* inde **Lambith**, **Lomehith**, id est, sinus luteus, Canuti fortis Angliæ re- morte olim celebris, qui ibi inter pocula animam emi- uit. Nunc verò celebrior Archiepiscoporum Cantuarien- um palatio. Circa annum enim Christi 1183. Balwinus Ar- chiepiscopus Cantuarien sis, facta cum Roffensi episco- permutatione, prædium hoc in loco acquisiuit, in quo pa- tium sibi, & successoribus inchoauit, quod illi paulatim ad- auxêrunt: qui cum ecclesiolam collegiatam hîc etiam mo- lirentur, Deus bone, quot Romam à Cantuarien sibus Mo- nachis aduolârunt appellationes, quot inde fulmina, mina- & censuræ à Romano Tonante in Archiepiscopos emissi? Malè enim metuêrunt illi Monachi ne fundi sui foret cala- mitas, & in Archiepiscoporum electionibus, illis præiudi- caret: nec sedatæ fuerunt hæ tempestates, donec inchoata ecclesiola, instantibus Monachis, solo adæquaretur. Huic contiguum est celeberrimum huius agri emporium, quod hodie vocant, **The Bourrough of Southwarke**, Saxo- nicè ꝺuꝺpeꝛke, id est, opus, siue ædificium australe, quòd è regione Londini ad Austrum situm habeat, cuius quo- dammodò suburbium videatur: sed adeò amplum, & fre- quens, vt non multis Angliæ vrbibus concedat. Sui quasi mu- ris, suos Ballinos patrum memoria habuit, sed Edwardo VI regnante,

nante, ſuis libertatibus excidit, & ciuitati Londino ad-
um, eius quaſi membrum hodie dignoſcitur.
ub hoc Tamiſis Suthriam relinquit, cuius orientalis li-
hinc rectà in Auſtrum deſcendit, & in ipſo ferè angu-
uà Southſexiam & Cantium ſpectat, Sterborrow ca-
m interſidet, olim ſedes Baronum de Cobham, qui hinc
terborrow dicti, à quibus ad nobiliſſimos Barones de
rough iure vxorio, hęreditariò deſcendit.
Guilielmum Comitem Warrenniæ è Veromandua fa-
ia, vt ferunt, & inſignia docent, Guilielmus Rufus Rex
gliæ, Surriæ, cum Comitis honore primum prefecit, cui
us, & nepos eodem nomine ſucceſſerunt: verùm vltimus
ſolam filiam ſuſcepit, quę primò Guilielmum Stephani
gis filium, & poſteà Hamelinum Galfredi Plantageneti
hum, maritos eodem titulo adornauit, priore autem
rito ſine prole defuncto: Hamelinus Guilielmum Surrię
omitem ex ea genuit, cuius poſteri, aſcito *Warrennorum*
mine, eundem titulum geſſerunt, donec Alicia tertij ex
familia Comitis filia in Arundeliorum ſtirpem, matri-
onio intulerit, à quà per Mowbraios tandem ad Howar-
s deuenit. Ducis interea nomen Thomę Hollando Can-
Comiti prębuit, quem Richardus II. eius patruus Surrię
ucem in honoris acceſſionem dixit, quo tamen honore
n diu vſus erat: dum enim Richardum illum captiuum
libertatem, regnúmque reſtituere occultis conſpiratio-
bus machinaretur, è latebris pręter opinionem erupit
niuratio, & ille à populo Cirenceſtrię interceptus, & ſe-
ri percuſſus. Thomas Beauforte deinde ad hanc dignita-
m ab Henrico IIII. prouectus, qui etiam Anglię Cancel-
rius anno 1410. vt habet Walſinghamus, diem obijt. De-
ùm verò Richardus III. cùm regnum ſcelere occupâſſet,
Howardorum familiam ſibi beneficijs adſtringeret, vno
odémque die Ioannem Howardum, Norfolcię Ducem, &
homam eius filium, qui de Scotis poſteà triumphauit,
urrię Comitem creauit, in cuius ſobole etiamnùm hęc
ignitas elucet.

Parochiales eccleſias 140. *habet hic*
Comitatus

REGNI. Suſſer.

SVthriæ ad Auſtrum longo tractu ſubtenditur, quæ etiam olim Regnorum ſedes, Sudſexia, Saxonicè Sudþex, hodiè Suſſex, ſita poſito ab Auſtrali ſitu, & Saxonibus vocabulo, qui in Heptarchia ſecundum regnum hic conſtituêrunt. Oceano Britannico totu[s] ad Meridiem longior, quàm latior recto quaſi littore incumbit, ſed raris ſtationibus, quòd mare ſit breuibus atrum, ideóq; fluctuoſum, littúſq; ipſum ſcopuloſum. Maritimæ regionis tractus colles albicantes ſublimè elatos habet, Downes vocant, qui cum ex creta pingui conſtent, fruges affatim profundunt. Medius tractus pratis, paſcuis, arua, lucis diſtinctus admodùm eſt ſpectabilis. Citerior, & Borealis, ſyluarum opacitate amœniſſimus, vti olim vniuerſa hæc regio, quæ ſyluis inuia fuerat. Andredſwald enim ſyluа, Britannicè *Coit Andred*, ab vrbe proxima Anderida nominata, hôc agro CXX. mill. paſſ. longitudinem, XXX. latitudine occupauit, Sigiberti Occidentalium Saxonum regis fato memorabilis, qui ſolio deturbatus à ſubulco in hac confoſſus occubuit. Fluuiolos habet plurimos, ſed qui è ſeptentrionali agri limite effuſi, cùm ſtatim Oceanum petant, nauigijs onerarijs ſubuehendis ſunt impares. Ferri venis paſſim fœcunda eſt, ad quod excoquendum vndíq; fornaces, magna vis lignorum quotannis abſumpta, torrentes multis in locis corriuati, & prata plurima in lacus, & aquas redacta, vt molas ſuo impetu rotent, quæ malleis ferrum tundentes omnem viciniam noctes diéſq; perſonant. Sed quod conflatur ferrum non eiuſdem vbíq; bonitatis, in vini-

uerſum

lum tamen minùs tenax, quàm Hiſpanicum, ſiue id ſit atura, ſiue tinctura: in commodum tamen Metallicis, magnam vim tormentorum maiorum,& alia inde con- unt, non paruum cedit,an verò Reipub.in dubio eſt, ve- inſequens ætas certiùs dixerit. Nec vitriariorum offi- deſunt, ſed vitrum, itidem ſiue ſit ex materia, ſiue ex tione minùs purum,& tranſlucidum.

Nunc vt littus legam (interiora enim viculis aſperſa ni- ferè memorabile habent)in ipſo Southantonienſis agri, uius confinio **Boſenham**, vulgò **Boſcham** ſedet, ſyl- & mari circundatum, *vbi*, vt inquit Beda, *Dicul Scotus nachus monaſteriolum habuit permodicum, & quinque aut ſex res paupere vita Domino famulantes*, quod longo poſt tem- re in Haraldi Regis ſeceſſum fuit conuerſum. E quo ille, m ſui colligendi cauſſa, in Oceanum nauicula excurre- aduerſo vento in Galliam abreptus, detinebatur, quo- ; Guilielmo Normanno Angliæ regnum iureiurando, ſt Edwardi Confeſſoris mortem firmauiſſet: quo facto & exitium & Angliæ excidium illicò attraxit. **Chicheſter** itannicè *Caercei*, Saxonicè Cirranceaſtep, Latinè *Ci- ſtria* interiùs ad eundem ſinum campeſtri planicie iacet. rbs ampla ſatis, & mœnibus circundata, à Ciſſa Saxone, cundo huius prouinciæ Regulo conſtructa, & denomina- , **Ciſſanceaſter** enim nihil aliud eſt, quàm vrbs Ciſſæ, cu- s pater Ælla primus Saxonũ hîc regnum conſtituit. Ob- urioris tamen ante Normannicum imperium famæ, & ntùm Monaſterio S. Petri, & ſanctimonialium ædicula otum: Guilielmo autem primo regnante, cùm ſancitum uiſſet,vt Epiſcopales ſedes ex oppidulis in celebriora loca ransferrentur,cathedrâ Epiſcopali, quæ in **Selſey**,priùs uerat,nobilitata florere cœpit, paucíſq; interiectis annis, Radulphus Epiſcopus eccleſiam conſtruxit,nec dum ſupre- nã manum impoſuerat,cùm fortuito incendio deflagrarit; ius tamen opera,& Regis Henrici primi munificẽtia ab in- egro maiori elegantia reſtaurata denuò ſurrexit, iámque præter Epiſcopum, Decanum habet, Præcentorem, Can- cellarium, Theſaurarium, duos Archidiaconos, & triginta Præbendarios. Eodémq; tempore ipſa vrbs florere cœpit, florentiſſimáq; fuiſſet,niſi portus ſit paulò remotior, & mi- nùs commodus, quem tamen nouo fodiendo canali com-

modiorem

modiorem efficere iam ciues conantur. **Selſey** illa, Sa-
nicè Scalſeÿ, id eſt, vt Beda interpretatur vitulorum ma-
norum, ſiue Phocarum Inſula (hos enim noſtra ætas
Seales vocamus, qui ſemper Inſulas, & littus petunt, vt
tum edant) paulò inferiùs eſt, vt ait Beda, *Locus vndiq;*
circundatus, præterquam ab occidente, vnde habet ingreſſum
plitudinis quaſi iactus fundæ. Octoginta ſeptem familia-
cenſebatur, cùm Edilwachus huius prouinciæ Rex Wal-
Eboracenſi antiſtiti exulanti dedit, qui huic populo Chri-
ſtum primus annuntiauit, *ſeruóſq; ducentos & quinqua-*
vt habet Beda, *nõ ſolùm baptiſando à ſeruitute dæmoniaca ſo-*
uit, ſed etiam libertatem donando humanæ iugo ſeruituti libe-
Poſteà monaſterium hîc fundauit, ſedéq; epiſcopali il-
ſtrauit, quę à viceſſimo ſecundo Epiſcopo Stigando ad Ce-
ſanceſtriam traducta, nunc ibi floret, & in hac Inſula, an-
quæ vrbeculæ, in qua Epiſcopi illi ſedêrunt cadauer ſolum
modo iacet, aquis intectum quoties ex alto maris æſtus in-
tumeſcit, cùm verò reſidet, apertum, & conſpicuum.

Arundel inde conſpicitur, famâ, quàm re maior, nec il-
tamen admodum antiqua, ante Ælfredi enim tempora, qu-
eam Athelmo è fratre nepoti legauit, ne nomen quidem le-
gitur. Fama verò tota eſt ex Caſtrò quod ſtatim ab ingreſſu
Normannorum Rogerus de Monte Gomerico ſubſtruxiſſe
creditur, qui inde Arundeliæ Comes dictus, ſed huius filius
Robertus de Beleaſmo à Rege Henrico primo proſcriptus,
eo, reliquíſq; honoribus excidit. In regem enim perfido a-
nimo bellum molitus, hoc caſtrum in belli ſedem elegit,
magníſq; munitionibus locum firmauit, ſed quo ſeditioſi
ſucceſſu ſolent. Milites námque regij ex omnibus partibus
circumfuſi, tandem occupârunt. Roberto verò proſcripto,
& relegato, Rex hoc caſtrum, & alias eius poſſeſſiones A-
delizæ Godfredi Barbati Louanienſis Ducis filiæ, quam ſi-
bi ſecundis nuptijs iunxerat, in dotem dedit. In cuius lau-
dem ſeculo illo indocto hos non indoctos verſus Anglus
quidam conſcripſit.

Anglorum Regina tuos Adeliza decores
Ipſa referre parans, Muſa ſtupôre riget.
Quid diadema tibi pulcherrima, quid tibi gemma?

Pallet

Pallet gemma tibi, nec diadêma nitet.
Deme tibi cultus, cultum natura miniſtrat:
*Non * exornari forma beata poteſt.*
Ornamenta caue, nec quicquam luminis inde
Accipis, illa micant lumine clara tuo.
Non puduit modicas de magnis dicere laudes,
Nec pudeat dominam te precor eſſe meam.

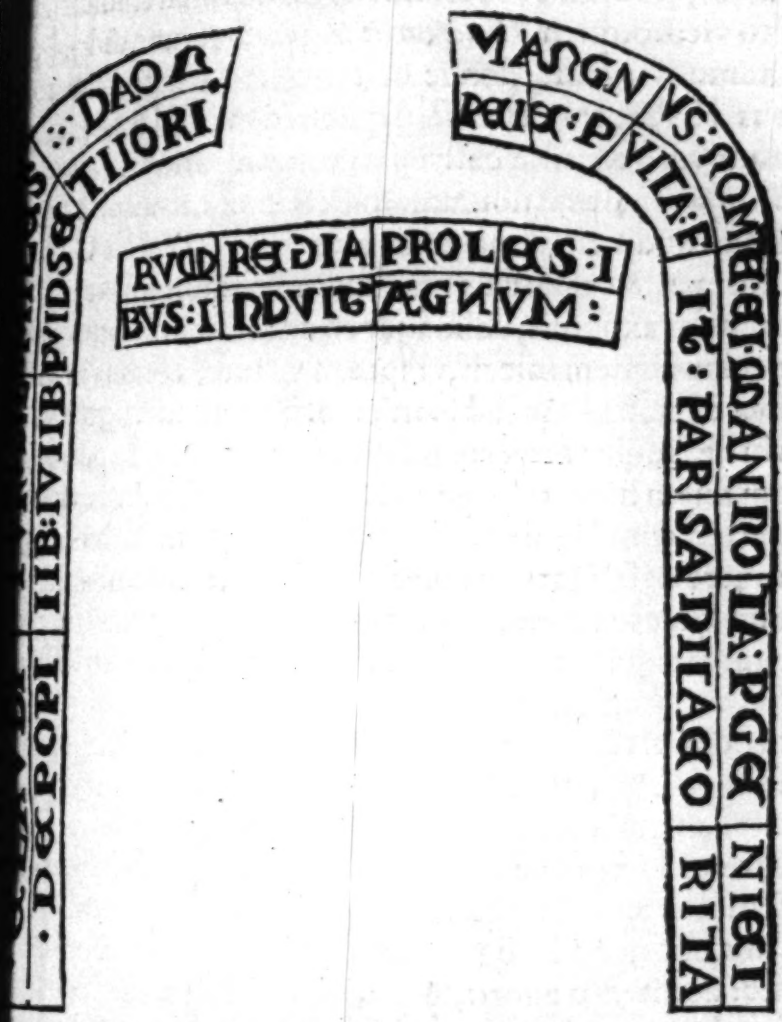
*Alijs exemplaribus, * meliorari.*

, Rege defuncto Guilielmũ de Albineto in maritum aſ-pſit, qui cum Matildi Auguſtæ contra Stephanum Re-n ſtuderet, & hoc caſtrum contra illum propugnaret, in atæ operæ prẹmium Arundeliæ Comitis titulum à Ma-e Auguſta, Anglorum Domina (hoc enim vſa eſt titulo) epit, cúmq; poſt quartum ab eo Comitem, proles eius ſcula deficeret, Richardum Fitzallanum iure vxoris in n honorem euexit Rex Edwardus ſecundus, vndeci-ímq; ex ea familia Comitem tempora noſtra vidêrunt, nuper ſine maſcula prole defuncto ſucceſſit Philippus wardus iuuenis nobiliſſimus eius ex filia nepos, qui pa-na & materna origine ampliſſimas Angliæ familias at-git. Cauſſa nominis nec ab Arundelio Beueſij fabuloſi uo, nec ex *Charudo* Cimbricæ Cherſonenſi promontorio, od Goropius per quietem vidit, ſed ex valle, in qua ſedet **Arun** flu. qui per **Petworth** Perciorum ædes delatus ceanum hîc ſubit. Hoc enim noſtra lingua **Arundall** ſo-at, vnde non perperàm à quibuſdam *Aruntina vallis* Lati-dicitur.

Cedente hinc littore, iuxta **Tering**, & **Offingtones**, aronis De-la-ware ædes, vallum eſt militare agreſti agge-incinctum, quo Cæſarem caſtra ſua vallaſſe ab incolis reditum: ſed **Tilbury** loci nomen Ciſſæ opus fuiſſe pla-iſſimè loquitur. Qui ſecundus huius regni ex Saxonico enere regulus, cum Ælla patre, Cimeno fratre, & non par-a Saxonum manu ad proximum portum appulit, à quo **Cimenſhore** nomen habuit, nunc autem detruncato voca-bulo **Shoreham**, qui paulatim in viculum deſijt, & hodiè **Old Shoreham** dicitur, incrementúmq; præbuit eiuſdem cognominis alteri oppido, cuius etiã maxima pars oppreſ-ſa, & mari æquata diſparuit, portúſq; commoditas ex aggeſtis

ſtis ad oſtium fluminis arenis omninò ablata: cùm ſuperioribus ſæculis ad Bzember vſque, quæ à mari remotior est, naues plenis velis admittere ſoleret. Hoc caſtrum fuit olim Breoſorum, Guilielmo enim de Breoſa donauit Rex Guilielmus primus, à quo Breoſæ illi ſunt oriundi, qui tùm Barones de Gower, tùm Brechiniæ Domini, & etiam in agro, Leiceſtrenſiq; equeſtres familiæ Shirlæorum. Quod nunc pro caſtro, nihil eſt niſi rudetum, ſub quo ſtatis diebus frequentiſſimum forum Stening ſubiacet, quod Ælfredus teſtamento, niſi me fallo, Steningham appellatur. Antiquus etiam ille PORTVS ADVRNI ab hoc oſtio, viginti bus milliaribus abeſt, vbi cùm Saxones primò mare nostrum infeſtum haberent, numerus exploratorum ſub Romanis Imp. ſtationem habuit, ſed agglomeratis glareæ molibus nunc eſt obſtructus. Hunc enim fuiſſe Ederington modo cum viculum quem Ælfredus ille filio ſuo iuniori concessit & nomen quaſi integrum, & caſulæ adiunctæ nunc Portslade dictæ, id eſt, ad portum viæ, quodammodo perſuadent vt tãceam quàm facilè hic exſcenſionem facerent, cùm litus ſit apertum & planum, eámq; ob cauſſam noſtri, regnante Henrico VIII. hîc præcipuè Gallorum triremes præſtolabantur, dum littori noſtro immminerent, & ad Brighthelmſted (proxima ea ſtatio eſt) vnum & alterum tugurriolum ex improuiſò ſuccenderent.

Proximo flumini, quod anonymon eſt, paulò remotius à mari Lewes æditiori ſitu adſidet, à paſcuis quæ Saxones Leſſpa vocarunt, forſitan nominatum, frequentia & amplitudine ſua inter primaria huius agri oppida. Sex enim includit eccleſias parochiales, monaſteriolúmq; habuit nunc honoratiſſimi Baronis de Buckhurſt domicilium, à Guilielmo Warenniæ Comite conſtructum, qui etiam ad Septentrionalem oppidi partem caſtrum adiecit, ſub quo eccleſia eſt deſolata, & veprebus obſita, in cuius parietibus arcuato opere inſcribuntur rudes verſiculi, obſoleto charactere, qui innuunt Magnum quendam è Danorum regio ſanguine oriundum ibi conditum, ſed en ipſa carmina licet manca, & cum ipſis ſaxorum vt ita dicam diſiunctis commiſſuris hiantia.

Saxonibus rerum potentibus, cùm legé ferret Athelſta-
s, vt extra oppida nummus non cuderetur, Monetarios
c in loco duos inſtituit; Poſteà verò Normannicis reg-
ntibus, funeſto inter Henricum tertium, & Barones præ-
innotuit, in quo initia pugnæ proſpera Regijs exitium
t. Dum enim nonnullas Baronum turmas Edwardus re-
s filius perrumpens, longiùs hoſtes, quaſi victoria explo-
ta, ſecurus proſequeretur, Barones redintegratis viribus
uo prælio ita Regios profligârunt, vt Regem pacis con-
tiones parùm ęquas proponere, & filium Edwardũ cum
ijs in manus tradere adegerint. Inde à **Cuckmer**, & pro-
ontoriolo, quod à glarea **Beach** dicitur, **Peuenſey**, Nor-
annis Peuenſel, vulgò **Pemſey** locum habet, caſtrum o-
m Comitis Moritonenſis, poſteà Guilielmi Regis Stepha-
ni

ni filij, qui Henrico ſecundo in manus illud tradidit
gro vicino, quem *Honorem de Aquila* dixêrunt, diúq; è
monio ſacro fuit, donec Britannicis Richmondiæ
bus H. Rex conceſſerat, à quibus denuò ad Reges
nunc verò tantùm caſtri parietinæ ſuperſunt. *Hon*
de Aquila partem nonnullam Pellamorum familię
& fortitudinem dono dedit Henricus IIII. Hîc Gu
Normannus omnibus nauibus in Britanniam acceſſit
ercitum expoſuit, validáq; pro caſtris munitione
nauibus ignem iniecit, vt ſpes in virtute, & ſalus in
ſola eſſet, ſtatímq; ad planiciem iuxta Haſtings
vbi de Angliæ imperio iacta alea, & Saxonica
um finem habuit. Ibi enim Haraldus noſter, licèt
periori cum Danis prælio extenuatis, & militibus
itinere defatigatis ſe obiecit. Cùm Normanni non
dito ſublato clamore, quem *Rollandi cantum* vocârunt
cum ceciniſſent, primùm ſagittis vtrinq; emiſſis
diu certatum; inde collato pede, quaſi vir viro
tur, diutiùs dimicatum: ſed cùm fortiſſimè eorum
excepiſſet Anglus, Normanni equites acritèr
cùm autem nec illi aciem perrumperent, ex compoſito
uatis tamen ordinibus, receſſêrunt: Angli verò fugiſſe
ſtatim ordines laxabant ſuos, & incompoſiti hoſtibus
bant, cùm ſubitò illi reductis cohortibus confertiſſimè
díq; de integro adorti, & circumfuſi eos multa cum
repulerunt, qui occupato loco æditiori diu reſtitêrunt
nec ipſe Haraldus ſagitta tranſuerberatus occumberet
templò enim terga data, atque in fugam omnes effuſi
mannus victoria elatus in confecti belli memoriam
ſterium S. Martino, quod *de Bello*, ſiue Battell dixit, eò
conſecrauit, vbi Haraldum vulneribus confoſſum
cõfertiſſimos hoſtes animus reliquit, vt foret, quaſi
nus Normannicæ victoriæ titulus, Monaſterio poſteà
creuit eodem cognomine oppidum, vel vt priuatæ
verbis vtar, *Creſcente monaſterio, manſiones* 115. *circa*
monaſterij fabricatæ ſunt, è quibus villa de Bello ordinata
qua locus eſt ob effuſum ſanguinem *Sangue-lac* Gallico
bo nominatus, qui ex terræ natura poſt pluuiam rubeſcere
videtur, vnde Neubrigenſis ſcripſit, ſed minùs verè, *Locum*
le vbi Anglorum pro patria dimicantium maxima ſtrages

rè modico imbre maduerit, verum sanguinem, & quasi recen- exsudat: ac si apertè per ipsam rei euidentiam dicatur, quod uc vox tanti sanguinis Christiani clamet ad Dominum de terra.

stings illa quam dixi eodem littore superiùs sedet, vbi m Athelstanus officinam Monetariam instituit, quo pore Saxonicè Hastingaceaster dicta fuit. Sin au- n Britannicis temporibus floruerit, OTHONA illa vi- tur, in qua Fortensium numerus hoc littus contra Sax- um deprædationes sub littoris Saxonici Comite tueba- . Fieri enim potuit vt Saxones nostri Germani, qui in- mis consonantium concursu gaudent, pro Othona Ha- ng duriusculè vocarint. Minuenda autem, imò ridenda rum opinio, qui ab agilitate hoc nomen è nostra lingua ducunt, eò quòd, vt scribit M. Parisiensis, *Apud* Hastings *eum agiliter castrum statuerit Guilielmus Conquestor.* Cæte- m vt primis Normannorum temporibus nobiles in hoc ro Hastingi dicti fuêrunt, ita nunc illustris Hastingorum milia, qui Huntingdoniæ sunt Comites, hoc honore *de stings* lætatur. Edwardus enim IIII. hunc titulum cum ibusdam, vt vocant, *Regalitatibus* Guilielmo Hastingo biculario suo contulit. Qui à Cominæo laudatur, quòd m à Lodouico XI. Gallorum Rege annuam pensionem ceperit, induci non poterat, vt Gallo Apocham, siue Chi- graphum traderet. Vt meum, inquit, Chirographum in- rationes quæstorum ærarij Gallici conspiciatur, mini- è committam. Verùm hic in Regum amicitiam se totum mergendo, prorsus demersit. Dum enim in priuato con- io liberiùs cum tyranno Richardo secundo loqueretur, opinatò abreptus, & indicta caussa actutùm capite trun- tus.

Sinuoso inde recessu excauatur littus, cui imponitur Winchelsy, quod cùm eiusdem nominis antiquius oppi- um, ingruente Oceano, desereretur, regnante Edwardo imo constructum erat. Situm ob oculos Tho. Walsingha- i verbis proponam. *Super montem sita est prærupta altitudi- is ex eo latere, quò vel mare respicis, vel imminet nauium stationi, nde via quæ ab ea parte ad portum ducit, non in directum, ne ni- ia declivitate descendentes in præcipitium, vel ascendentes repere otiùs manibus, quà ambulare cogat, tenditur: sed obliquata in la- us, nunc ad vnam partem, nunc ad aliam sinuosis flexibus sæpè re-*

curuatur. Primùm aggere cingebatur, posteà mœnibus
dis, víxque florere cœpit, cùm à Gallis, & Hispanis dim
subducentéque se Oceano, subitò quasi defloresceret
huius occasu, & Oceani beneficio **Rhye** in proximo
ruit, seu potiùs refloruit, olim enim floruisse, & Guiliel
Iprensem Cantij Comitem muniuisse, **Ypres** tower
est, turris Iprensis, & immunitates quas cum quinque
tubus communes habet, satis doceant. Sed vel ex Win
seiæ vicinitate, vel maris recessu, superioribus sæculis
iacuit; at cum illa iam elangueret, Edwardo tertio
nante, respirare cœpit, qui mœnibus inclusit: patrúmq;
moria, Oceanus, vt iniuriam, quam fecerat, cumulate
sarciret, tempestate insolita concitatus ita irruit,
insinuâuit, vt portum perquàm commodum effecerit, qu
& alia nostra memoria tempestas, non parùm iuuit. Et q
tempore, incolis, ædificijs, piscatura, & re nautica
mediocritèr refloruit, hodiéq; vsitatissimus hinc est in G
liam traiectus. An verò nomen habet à **Rither** siue **Ri**
ther fluuio qui ad **Ritheramfeld**, sic Saxonibus voca
tur, quod nobis **Rotherfeld**, effusus, per **Bodiam** Lewi
orum familiæ castrum à Dalegrigis extructum hic in O
anum descendit, an à *Riue* Normannica dictione qua
pam significat, non facilè dixerim. Cùm tamen in
publicis sæpissimè *Ripa* Latinè, & qui hinc pisces defer
Ripiers dicantur, in hanc partem propendeo; magis
nè propenderem, si hanc vocem pro littore Galli, vt Pl
us ripam, vsurparint. Maritimam Sutsexiæ oram iam
in mediterraneis nihil est quod memorem, nisi syluas &
tus longè latéque patentes, inter quas **Buckhurst** sed
antiqua familiæ Sacuilorum habitatio, è qua Thom
Sacuilum virum prudentem, iuxtà ac nobilem DI
ELIZABETHA Baronem de Buckhurst, nostra me-
moria creauit. Hactenus Sussexia, quæ cum Suthrei
gnorum fuerit sedes, posteà Australium Saxonum regnum
quod ab Ælla inchoatum trecentissimo sexto post anno
Aldinio vltimo rege occiso in Visi-saxonum potestatem
cessit. Comites vero habuit (præter quatuor è familia de
Albineto, qui itidem Arundeliæ Comites fuerunt) nostra
memoria Ratcliffos quatuor, è nobilissima Fitzwalteri fa-
milia (quæ à Claris stemma duxit) oriundos, eo titulo ab

Henrico

rico Octauo honoratos, Robertum, scilicet Thomam, mam alterum, & qui nunc floret, Henricum. Secun- verò ille Thomas Regiæ Maiestati à cubiculis nuper , Heros longè honoratissimus in cuius animo & pru- iam ciuilem, & fortitudinem militarem vnà habitasse nt omnes.

Parochias continet hæc prouincia. 312.

CANTIVM. Kent.

AD Cantium nunc peruêni, quam regionem licèt GVILIELMVS LAMBARDVS, vir insigni eruditione, & moribus sanctissimis ornatissimus, adeò graphicè iusto volumine descripserit, vt curiosa eius fœlicitas paucula alijs reliquerit; pro suscepti tamen operis ratione, eam quoq; percurram, & ne subleſta, vt inquit Cus, fide me agere quis existimet, eum mihi fundum, & tem fuisse libens meritò hîc agnoscam.

Nomine antiquo non dum tempus hanc regionem spoli- t, sed vt Cęsari, Straboni, Diodoro Siculo, Ptolemęo, & quis CANTIVM dictum fuerit, sic Saxonibus, teste nnio, Cantȝpaɲlantꝺ, id est regio virorum Cantium colentium, & nobis Kent. Hoc nomen à *Cainc*, quę Bri- nnis frondem sonat, quia olim syluis opaca fuerit, deduci- mbardus. Ego verò, (si coniecturam interponere liceat) m ingenti angulo in Ortum hîc Britanniam excurrere lerim, obseruarímque eiusmodi angulum in Scotia *Cantir*

dici, incolas item alterius anguli, in ea parte insulæ t
Ptolemæo vocari, Canganos etiam in Wallia alter
gulum tenuisse, (vt taceam Cantabros, qui angulum
inter Celtiberos insedêrunt) qui vt vnius originis, vni
guæ, cum nostris Britannis fuêre; coniectarim à situ no
inditum, eóque magis, tùm quod Galli nostri, * Can
angulo vsurpârint, & à veteri (vt probabile est) G
rum lingua: non enim è Germanica, vel Latina est,
cùm illa vetusta, huius recentioris Gallici idiomatis
matrices: tùm quòd *Angulus* hic ager à veteribus
bus Geographis dicatur. Grandi etenim angulo Ga
prospectat, Tamisis æstuario, & Oceano omni ex parte
cumfusus, nisi quà ad occidentem Solem, Surreiam con
minam habet.

*Vnde Canton *in arte Heraldica pro angulo, & Heluetiorum pagi* Cantones, *quasi anguli à Gallis dicti.*

Regio est inæqualis, ad occasum planior, & sylvis
brosa, ad ortum surgentibus collibus excelsior. Incolæ
à Tamisi ad Austrum patet, in tres areas, siue portio
(Gradus vocant) distinguunt, quarum superiorem ad
misim salubrem, sed minùs opulentam esse ferunt, medi
& salubrem, & opulentam: inferiorem verò opulentam,
insalubrem, vtpotè quę magna ex parte est vliginosa. Pro
tamen pascuis, aruisque vbique ferè læta, pomis ad mira
lum abundans, nec non Cerasis, quæ anno à Roma con
680. in Italiam è Ponto deuecta, & vicessimo supra cen
simum post anno in Britanniam translata, fœliciss
proueniunt, multúmque agri occupant, arboribus in q
cuncem, iucundissimo spectaculo directis. Villas, & opp
habet frequentissima, stationes satis tutas, ferri venas n
nullas, sed aërem crassiusculum, ob halitus ex aquis eua
rantes. Incolis ea humanitatis laus, quam Cæsar olim
buit, etiamnùm iure debetur, vt virtutem bellicam tac
am, quam tantam in Cantianis fuisse Monachus quid
scripserit, vt in procinctu, excercitus frons illis tanquam
arijs, meritò inter Anglos debeatur. Quod etiam comp
bat in suo Polycratico Ioannes Sarisburiensis. *Ob egregia*
quit, *virtutis meritum, quàm potenter, & patienter contra D*
exercuit Cantia nostra, primæ cohortis honorem, & primus can
sus hostium vsque in hodiernum diem in omnibus prælijs obti
Quorum etiam in laudem scripsit Malmesburiensis. *G*
rustica, & vrbana Cantij, plusquam cæteri Angli, antique nobili

Plin. lib. xv. cap. xxv.

...scientiam adhuc spirat, & ad honorificentiam, & hospitium ...libet promior, & ad pulsandas iniurias serior.

...æsar, de quo posteà plura dicêmus, cùm primùm insu... nostram aggrederetur, in hac regione terram conscen... nauibúsque egredi à Britannis Cantianis prohibitus, ...re non sine graui pugna potitus est. Cùm secundò eti... nos adiret, hîc exercitum exposuit, Britanníque cum e... tatu & essedis ad Sturum flumen animosè excepêrunt, à Romanis citò repulsi se in syluas subduxêrunt. Indè ...equitatu Romano acritèr prælio in itinere conflixê... t, ita tamen vt Romani omnibus partibus superiores fu... t, at intermisso spatio rursus in Rom. impetum fecê... t, per medios audacissimè perrupêrunt, interfectóque ...erio Duro, militum Tribuno, incolumes se recepêrunt, teróq; die ad pabulatores aduolârunt, &c. quæ apud ip... Cæsarem legas. Quo tempore Cantio præfuêrunt, ...getorix, Caruilius Taximagulus & Segonax, quos ille, ...eges diuiciſſe videatur, Reges vocat, cùm tantùm Regu... erint, vel melioris notæ nobiles. Constabilito Romano- Imperio, sub Præside Britanniæ Primæ censebatur. O... rò maritima, quam LITTVS SAXONICVM dixê... t, vti etiam littus oppositum à Rheno ad Xãctones præ... tum habuit à Diocletiani tempore, quem Marcellinus *...ctus maritimi Comitem*, Notitiarum liber *Spectabilem virum ...ris Saxonici Comitem per Britanniam* vocat, Cuius munus ...t littus per opportuna loca præsidijs ad barbarorum la... cinia reprimenda communire. Sub dispositione autem ...t illustris Magistri peditum quem Præsentalem dixê... nt, qui præter præsidia ad portus, in omnia momenta Vi... res Iuniores Britannicianos, Primanos Iuniores, & Se... ndanos Iuniores, (hæc sunt cohortium nomina,) illi as... nauit. Officium autem habuit hoc modo. *Principem ex of... magistri præsentalium à parte peditum, Numerarios duos, Com... rienſem, Cornicularium, Adiutorem, Subadiuuam, Regerenda... Exceptores singulares, &c.* Nec dubito, quin maiores no... ri hoc Romanorum institutum imitati fuerint, cùm præ... ctum siue Limenarcham huic oræ præfecerint, quem ...inque portuum Guardianum vulgò vocitant, quia, vt ...omes littoris Saxonici nouem, ita quinque portubus prę... t. Cùm autem Romani è Britannia cessissent, Vortiger-

Comes litoris Saxonici.

Liber Notitiarum.

Guardianus v. portuum.

nus,qui maximæ Britanniæ parti cum imperio præfu
mùm Cantio *Guorongum* præfecit .i. Prorẽgem, siue L
eum, quo neſcio, hanc regionem, (vt habent Nenn
Malmesburienſis) ſtatim Hengiſto Saxoni, in gratiam
wennæ eius filiæ, quam miſerè deperibat, gratis conce
Hinc primum Saxonum in Britannia regnum anno Chr
456. conſtitutum, illis Cantpapa-ſic dictum, quod
annos 320. Baldredo vltimo rege deuicto, in occiduor
Saxonum poteſtatem deuẽnit, quibus ad Normanno
vſque imperium paruit. Tunc enim Cantiani ad Suz
combe (viculus eſt, vbi Suenum Danum olim caſtrame
tum ferunt,) ramos prætendentes ea lege Guilielmo No
manno ſe dedidẽrunt, vt patrias conſuetudines illæſas
nerent, illámque inprimis, quam **Gauelkind** nomina
Hac terræ; quæ eo nomine cenſentur, liberis maſculis e
quis partib. diuiduntur, vel fœminis, ſi maſculi non fuer
Hac hæreditatem cùm x v. annum attigerint, adeunt, &
ne domini conſenſu, cuilibet vel dando, vel vendendo al
nare licet. Hac filij parentibus furti damnatis in id ge
fundis ſuccedunt, & c. vt verè, quamuis minùs purè in
quo libro ſit ſcriptum. *Dicit Cantij Comitatus quod in Comi
iſto de iure debet de eiuſmodi grauamine eſſe liber, quia dicit
Comitatus iſte, vt reſiduum Angliæ, nunquam fuit conqueſtu, ſ
per pacem factam ſe reddidit Conqueſtoris dominatui, ſaluis ſi
nibus libertatibus ſuis, & liberis conſuetudinibus primò hab
vſitatis.* Deinceps Guilielmus victor, vt Cantium, qu
quam Angliæ clauis habetur, ſibi firmiùs retineret, Co
ſtabilem Caſtro Douerenſi, eundémque Limenarcham
portubus ex veteri Romanorum inſtituto præfẽcit. Hi
Haſtings, Douer, Hith, Rumney, & **Sandwich**, quib
Winchelſey, & **Rye**, vt præcipua, & alia oppidula vt me
bra adiunguntur. Quæ quia bello maritimo operam na
re tenentur, immunitatibus gaudent multis & magnis; i
ſéque Limenarcha, qui ſemper aliquis eſt è proceribus n
ſtris fidei ſpectatiſſimæ, in ſua iuriſdictione Admirall
thoritatem in plurimis, aliáque iura habet, quæ nunc ma
na cum laude exercet Limenarcha noſter nobiliſſimus,
prudentiſſimus D. Guilielmus Baro de Cobham regiæ m
ieſtati à ſanctioribus conſilijs, & magnus literarum patro
nus. Sed iam ad loca.

Septentri

Septentrionalem huius regionis partem, Tamisis Britannicorum fluminum præcipuus, vt iam dixi, alluit, qui Sureiam prætergressus statim sinuoso flexu, ferè in se reflexus, primùm Grenouicum adit, vulgò Greenewich, i. siue viridis (fluminis enim sinus Wic Germanicè dicitur) nauicæ classis statione, & Danica in Ealphegum Archiepiscopum Cantuariensem, quem, anno Christi 1011. exquisitis tormentis trucidârunt, immanitate olim notissimus. Hinc verò Regijs ædibus celeberrimus, quas Humfredus frater Gloucestrensis ædificauit, *Placentiámque* dixit, & Henricus VII. magnificè adauxit. Cùm anteà Reges ad Elthum secedêrent, vix trium milliarium hinc diuerticulo, Abbatiam Anthonius Beccus Dunelmensis Episcopus, & Hierosolymitanus Patriarcha extruxit, Æleonoræque Reginæ Edwardi primi vxori donauit, cùm Vessiorum hereditatem deuenisset, ad quos locus iste priùs spectauit. Episcopus ille, quem vltimus Baro de Vessy fiduciarium hæredem sibi scripsit, vt hæreditatem Guilielmo de Vessy filiolo restitueret, vix bona fide cum pupillo egisse, traditur. Tamisis Grenwicum, Tamisis diuulsis aggeribus, quàm pluri- The Breach.
mas terræ iugera oppressit, quocum annos compluscules, magnalli immensis sumptibus luctati, vix molibus agendis, finitimos lacentes agros, contra irruentes vndas tueri possunt. Tamisis deindè ripis suis coarctatus Darentum flumen obuium habet, qui è Suthreia demissus leni alueo vndas ducit per Ottanford, nunc Otford Danicæ stragis anno 1016. memoriam, Regijsque ædibus superbam, quas Warhamus Archiepiscopus Cantuariensis tanta magnificentia, sibi, & suis successoribus constructit, vt ad amoliendam possessionis inuidiam, cum Henrico Octauo commutare necesse habuerint. Darentus ad ostium Darēford, vulgò Dartford, amplum, & frequens forum suo nomini adscisit, sub quo Crecca riuulus vnà commiscêtur; ad cuius vadum Crettanford, nunc Creyford, Hengistus Saxo octauo à Saxonum ingressu anno, signa cum Britannis contulit, cæsisque Britannis, tanta strage protriuit, vt ab illis nihil sibi deinceps metuerit, & regnum in Cantio securus constituerit.

A Darento ad Medweagi ostium nihil suspicit Tamisis præter oppidula, quæ tacitus præterire, nullum famæ, rerúmue dispendium. Inter ea primas tamen ferunt Grauesend

end notum, si quod aliud Angliæ oppidum, vtpotè stati
ter Cantium, & Londinum, vbi vtramque ripam prop
naculis communiuit Henricus Octauus, & Cliffe, à clin
dito, cui insidet nominatum, Synodo olim celebre, & C
nes at Ho Bedæ dictum. Ho enim vocatur illa quasi C
soneſſus, quæ Tamisim, & Medweagum fluuium inter
hîc longè se in Ortum immittit.

Medwege fluuius, nunc Medway (Britannicè ni
veritas fugit, *Vaga*, cui Med Saxones addiderunt) fo
habet in Anderida sylua, quæ Wealde, id est, regio ne
rosa Saxonibus dicta, & meridianam huius agri partem
tè occupat. Primùm dum tenuis est, Tunbridge pra
fluit, vbi vetus est castellum quod Gislebertus Comes
Clare construxit, qui commutationis iure pro Brionio
Normannia accepit: eius enim proauus Godfredus, nat
ralis Guilielmi Ducis Normanniæ secundi filius Aucen
& Brionij comes erat. Veruntamen *Manerium*, vt voca
de Tunbridge eius successores Glocestriæ Comites d
entelari iure ab Archiepiscopis Cantuariensibus ea le
tenuerunt, vt Archiepiscopis in intronisatione Senesca
& eorũ liberi in tutela essent. Inde Maidston petit, qua
cùm Saxones Medpeagerton dixerint, VAGNIACIS
esse illas credo, quas Antoninus memorat, & Nennius in
suo vrbium catalogo, *Caer Megwad* corruptè, pro *Mabog*
vocarit: nec sanè distantiæ ratio repugnat: hinc à Noui-
mago, inde à Durobroui, de qua mox agemus. Oppidum
hoc est frequens & cultum, magnáque longitudine extra
tum. In medio Archiepiscopi Cantuarienses palatium, ab
Vffordo inchoatum, & ab Islepo absolutum habent; alt
rum item publicum totius huius agri ergastulũ hîc consi
tuitur, immunitatésq; plurimas Reginæ ELIZABETHAE
fert acceptas, quæ Maiorem summũ magistratum instit
it, pro *Portgreuio*, quem priùs habuit, quod innuo, quia an
tiquum hoc sit Saxonicũ vocabulũ, & apud Germanos eti
amnum rectorem denotet, vt Markgraue, Reingraue,
Lãdgraue, &c. Hîc sub Vagniacis, ab oriente sole, fluuiolus
Medwegæ consociatur, qui ad Lenetam surgit, quæ Anto-
nini sine controuersia DVROLENVM est, perperàm in
nonnullis exemplaribus *Duroleuum*. Durolenum enim Le-
num aquam Britannis sonat, & præter nominis reliquias,

Weald.

distantia

ntia etiam à Cantuaria, & Roffa, hoc esse Durolenum probat; vt taceam situm ad viam Consularem Romaum, quę olim à Dubri (vt author est Higdenus Cestrenper medium Cantium duxit. Nec aliud appositum hahic fluuius, quod memorem præter Lædes, quæ Creuerorum nobilium opus, posteà Baronis Badilsmeri inpicata sedes, qui illud perfidè contra EDWARDVM ndum, à quo dono acceperat, communiuit, sed posteà itas perfidiæ pœnas capite soluit. Hinc Medweagus vberrima arua decidens Aylesford peruenit, Saxonicè glesford, Henrico Huntingdonensi *Elsire*, Nennio ssford, qui prodidit Britannicè *Sathenaeghaibail* etiam tum à Saxonibus ibi deuictis, vti Anglesford alij eodé su vocârunt. Guortimerus enim Britannus, Guortigerni us, Hengistum cum suis Saxonibus hîc agressus est, quos ompositos, cùm secundum impetum sustinere non posit, ita fugauit omnes, vt de Saxonibus actum fuisset; nisi ngistus declinandi periculi gnarus, in Tanetum insulam ecepisset, donec inuictus ille Britannorum impetus deueret, & integra subsidia è Germania aduenirent. Cecirunt hoc prælio duces partium, Catigernus Britannus, & ersa Saxo, quorum hic ad Horsted non procul hinc sepltus loco nomen reliquit, ille magnifico elatus funere numulatus creditur prope Aylesford vbi vasta illa saxa cta sunt, quæ imperitum vulgus à Catigerno Keith cohouse hodie vocat. Eadem etiam Medweagi ripa paulò periùs vetusta ciuitas apponitur, Antonino DVROBRVS VROBRIVAE & alibi rectiùs, DVROPROVAE, vel DVROBROVAE. Bedæ *Durobrensis*, Saxonicè Hporeaceaster, & Hpoveceaster nunc Rochester, & Latinè *Roffa*, à Rhoquodam, vt iudicat Beda, sed pristini illius nominis Durobrouis aliquid in se retinere mihi videtur. Nec est cur is dubitet de nomine, cùm præter Itinerariam rationem, Bedæ authoritatem, *Durobrensis* in charta fundationis ecclesiæ Cathedralis expressè vocetur. Hoc tamen admoneo impressis Bedæ libris *Daruernum* legi, vbi in M. S. *Durobrensis* concipitur. In conualle sedet muris malè firmis ex parte cincta, *situ*, vt inquit Malmesbur. *nimium angusta*, vnde olim Castellum potius quàm vrbs habebatur. *Castellum* eum *Cantuariorum* vocat Beda. Sed nunc ad occasum, orientem,

tem,& meridiem magnis suburbijs tumet. Casibus de[fu]
est non paucis. Anno Christi 676. ab Athelredo Me[rc]
prostrata, & deinde à Danis sæpius directa. Temp[lum]
magnificum erexit Ethelbertus Rex Cantij, quod & di[gni]
tate Episcopali illustrauit (Iusto primo episcopo dest[i]
to) verùm cùm hoc vetustati cederet, Gundulphus [an]
annum 1080. restaurauit, & presbyteris expulsis mo[na]
chos induxit, quibus iam eiectis, Decanus, & VI. præben[da]
rij, & Scholastici sunt subrogati. Iuxta templum, [cu]
castrum opere, & situ satis munitum impendet, quod O[do]
nem Episcopum Baiocensem, & Cantij Comitem extru[xi]
se fama refert. Certum enim est illum, cùm ex ancipit[i]
rum mutatione penderet, hoc contra Guilielmum Ruf[um]
tenuisse, & tandem rerum necessariarum inopia coact[um]
non tantùm castrum tradidisse, sed etiam de gradu dec[i]
tum solum vertisse. Recepto sic castello Henricus pri[mus]
qui Rufo successit, *Ecclesiæ Cantuariensi & Archiepiscopo cu[m]*
custodiam, & constabulationem, in posterum possidendam conc[essit]
(vt habet Florentius Wigornensis) *& in eodem turrem [et]*
construendi licentiam. Ex quo tempore vna, & altera obsid[io]
ne fatigatum fuit, sed tum maximè, cùm Barones armorum
strepitu totam Angliam concuterent, & Simon de Mont[fo]
forti acerrimè, sed frustra oppugnaret, pontémque subli[ci]
um rescinderet. Pro quo saxeum arcuato opere spectatis[si]
mum è Gallorũ manubijs substruxit posteà Rob. Knowl[es]
qui ab infimo gradu, ad summum honoris fastigium bellic[a]
virtute conscendit. Sub hoc ponte Medweagus violentus,
& torrens æstuat, & eluctatur, statímque sedatior nauale se
exhibet, classi omnium quas Sol vidit bellico apparatu in-
structissimæ, & in omnia momenta paratissimæ, quam Di-
ua Elizabetha ad suorum tutelam, & hostium terrorem
maximis impensis ædificauit, ad eámque defendendam
propugnaculum in ripa apposuit.

Nunc Medweagus lætior, & latior crispantibus vndis
spectatu amœnissimus fœcundos agros subluit, donec
Sheppey insulæ obiectu diuisus (quam Ptolemæi Tolia-
tin esse suspicamur, vt suo loco dicemus) duobus in Tamisis
æstuarium ostijs infertur, quorum occidentale **Westwale**:
orientale, quod Sheppeiam à continenti abscidisse videtur
Eastwale dicitur, Bedæ **Genlade**, ad quod **Middelton**,
nunc

Milton villa olim regia, Sittingburne diuersorijs
rum, & Feuersham Stephani regis monasterio, & tu-
olim notum adsident. Iuxta quæ puteos magnæ pro-
litatis, hinc inde, vt etiam alibi per hunc agrum vidi-
, de quibus variæ feruntur opiniones. Ego autem nihil
d opinor habeo, nisi putei illi fuerint, è quibus cretam
m ad stercorandos agros effodêrunt olim Britanni, vt
et Plinius. *In cenenos enim*, vt inquit ille, *pedes puteos egê-
re angustatos, sed intus spatiantes*, cuiusmodo hi ipsi sunt,
s dicimus. Inde aperto littore, quod cochleis & ostreis
undum, ostreorumque viuarijs frequens, Reculuer
nitur, Saxonicè Raculf, sed Romanis olim & Britannis
GVLBIVM, sic enim Notitiarum libro vocatur, qui Tri-
um cohortis primæ Vetasiorum in excubijs hîc sub lit-
is Saxonici Comite (sic enim tunc temporis Maritima
ntij ora vocabatur) egisse memorat: & hanc sanè suam
riquitatem effossis Imp. Rom. nummis adhuc testatur.
helbertus Rex Cantij cùm Cantuariam Monacho Au-
stino concessisset, in hac sibi palatium extruxit, Bassa
uo monasterio ornauit, è quo Brithtwaldus octauus
nuarienſis ecclesię Archiepiscopus euocatus erat. Hinc
anlsminster etiam à monasterio dictum fuit, cùm Edre-
s Edmundi senioris frater ecclesiæ Christi Cantuar. do-
aret. Hodie verò nihil aliud est, quàm viculus rusticus, & si
uid nominis habet, ex monasterio illo habet, cuius sacræ
tres Pyramidales vsui sunt nauigantibus, ad tænias quas-
am, & breuia in Tamisis ostio euitanda.

Nunc ad Tanet insulam deuenimus, quam tenui inter-
urrente alueo, à continente disterminat Stoure flu. Be-
e Wantsum, qui duobus in sylueſtri regione, quam The
Deale vocant, disparatis fluuiolis coalescens, quàm pri-
mùm solidus fertur, Ashford & Wye, emporiola nota inui-
t, inde Chilham, siue vt alij vocant Julham, vbi castri
ntiqui rudetum est, quod Fulbertus quidam Douorensis
onstruxisse memoratur. Constans fama apud incolas est
lium Cæsarem in secunda contra Britannos expeditio-
ne, hîc castrametatum fuisse, & inde Julham, id est Iulij
statio, vel domus dictum: & ab illis, nisi me fallo, facit ipsa
veritas. Prodit enim Cæsar ipse, cùm noctu à littore XII.
millia pass. confeciſſet, ad flumen primùm cum Britannis
conflixisse,

conflixiſſe, ibíque cùm eos in ſyluas coniecíſſet, caſtra ... niuiſſe, vbi crebris arboribus ſucciſis locum egregiè nat... & opera munitum habuerunt Britanni. Hic enim locus ... à littore mill. exactè abeſt, nec aliud eſt interpoſitum ... men, vt neceſſe fuerit, ad hunc caſtris primis peruenìſſe ... quibus decem etiam dies, ſuos continuit, dum claſſem ... peſtate afflictam reficeret, & ſubduceret. Sub hoc oppi... tumulus viridanti ceſpite veſtitus oſtenditur, quo con... tum multis retrò ante ſeculis Jul-laber ferunt, quem ... Gigantem, alij venificam fuiſſe ſomniant. Ego verò, ... aliquid antiquæ memoriæ eo nomine latêre exiſtimar... propemodum mihi perſuaſerim Laberium Durum Tri... num militum hîc ſitum, quem interfecêrunt Britanni ... itinere, ab illis quæ dixi caſtris, & inde Jul-laber cum... lum dictum fuiſſe. Quinto hinc milliari Stoure diuiſo ... ueo, DVROVERNVM primariam huius prouinciæ vrbe... rapidè alluit, nomẽque fecit. *Durwhern* enim fluuium ra... dum Britannis denotat. Ptolemæo pro *Duronerno* DI... VERNVM, Bedæ & alijs DOROBERNIA, Saxoni... Cantpaηabýηiz, id eſt vrbs populi Cantiani, Nennio, ... Britannis *Caer Kent*, id eſt vrbs Cantij, nobis Canterbury ... Latinis Cantuaria dicitur. Vrbs peruetuſta, Romanóq; ſ... culo procul-dubiò illuſtris. *Nec adeò magna* (vt inquit Ma... mesburienſis) *nec exiliter parua, quæ & terræ poſitione, ſal... nis maxima vbertate, & integro murorum ambitu, fluuij i... nemorum opportunitate inclita, præterea maris vicinitate pi... fœcunda.* Heptarchia Saxonica efflorescente regni Canti... caput, & ſedes regia fuit, donec Ethelbertus Rex eam, cum... iure Regali Auguſtino Anglorum Apoſtolo conceſſerit, qui... Archiepiſcopali ſede hîc ſtabilita, Anglię Metropolim cõ... ſtituit. Iam inde incredibile eſt, quantũ floruit, cùm Archi... epiſcopali dignitate, tùm meliorum literarum ſchola, qua... Theodorus ſeptimus Archipræſul inſtituit, & quamuis Da... nico bello cõquaſſata, & fortuitis incendijs magna ex par... te ſubinde abſumpta, ſemper tamen renata eſt ſplendidior. A Normannorum ingreſſu, cùm Guilielmus Rufus, vt eſt in Annalibus S. Auguſt. *dediſſet ciuitatem Cantuariæ Epiſcopi ex ſolido, quam tenuiſſent anteà ex beneficio*, religionis nomine, & præſulum benignitate, inprimis Simonis Sudburyę, qui mœnia reſtaurauit, non modò reſpirauit: ſed eò ſplendo-

ris,

quasi subitò accreuit, vt priuatorum ædificiorum pulchritudine, omnes Britanniæ ciuitates adæquârit, sacrarum verò ædium magnifica structura, & frequentia, celeberrimas quásque superârit. Inter has duæ maximè enituêre, Christi scilicet, & Diui Augustini vtrumque Benedictinis monachis oppletum: Christi autem templum in medio quasi vrbis sinu, tanta maiestate, vt Erasmus inquit, in cœlum erigit, vt procul etiam intuentibus religionem incutiat. Augustinus ille, quem dixi, hoc Romanorum fidem opere, vt author est Beda, antiquitùs factum recuperauit, Christo sacrauit, sedem successoribus constituit, in qua septuaginta duo iam perpetua serie sedêrunt Archiepiscopi. E quibus Lanfrancus & Guilielmus Corboyl superiorem Ecclesiæ partem, & qui successêrunt, inferiorem, cum illud vetustius opus concidisset, ad eam qua nunc nitetur amplitudinem maximis impensis, quas superioribus sæculis superstitio suggessit, perduxêrunt. Plurimi enim omni, infimi, confertim huc cum amplissimis donarijs, ad colendum Thomæ Becketti Archiepiscopi tumulum conuenêrunt. Qui à militibus hoc in templo trucidatus, quòd regi peruicaci animo opposuisset, & à Pontifice Romano in Martyrum album relatus, diuino honore colebatur, tantisque muneribus onerabatur, vt thécæ, in qua conditæ fuerunt eius reliquiæ, vilissima pars aurum fuerit: gemmis margaritis, vt inquit Erasmus, & prægrandibus collucebant, nitebant, fulgurabant omnia, templum etiam vniuersum plusquam regijs opibus vndique luxuriauit, Christíque nomine quasi obliterato, in S. Thomæ transijt. Nec vlla alia re æquè celebratum fuit, ac huius memoria, ac sepultura, licèt aliorum sepulchra non immeritò iactet, inprimis Edwardi principis Walliæ cognomento *Nigri*, herois bellica laude ad miraculum præstantissimi, & Henrici IIII. Regis Angliæ potentissimi. Verùm has nebulas Euangelij lumen sub Henrico VIII. discussit, monachorúmque examina dispulit, pro quibus in Christi templo Decanus, Archidiaconus, Præbendarij XV. & verbi diuini sex præcones sunt collocati, qui diuinum verbum in circumuicinis locis disseminent. Alterum templum huius pertinacissimus æmulus sub vrbem ad Orientem sedem habuit, S. Augustini nomine notum, quod ipse Augustinus, & Ethelbertus Rex, eius hortatu,

hortatu, Petro & Paulo posuêrunt, vt sepultura esset, [illegible] Regum Cantij, tùm etiam Archiepiscoporum (non[illegible] enim in vrbe sepelire fas erat) infinitísq; opibus cum[illegible] runt, concessâ Abbati officina monetaria, cum iure [illegible] niam signandi. Nunc verò maxima parte suis ruinis [illegible] luta, reliqua in ædes regias conuersa, quantum fuerit [illegible] entibus facilè ostendit. Nihil attinet de altera eccles[illegible] vicina, dicere, quæ, vt habet Beda, à Romanis condita [illegible] Martinóq; sacrata, in qua ante Augustini aduentum, [illegible] tha Ethelberti vxor Christianis sacris interesse solebat. [illegible] castro ad Australe vrbis latus fatiscentibus nunc prop[illegible] naculis, cùm non admodum magnam præ se ferat anti[illegible] tatem nihil occurrit, quod memoria dignum, nisi à Nor[illegible] nis constructum fuisse. De sedis Cantuariensis dignit[illegible] quæ olim longè amplissima fuit, nihil dicam, nisi vt super[illegible] oribus seculis in Romana hierarchia, Archiepiscopi C[illegible] tuarienses Pontificis Romani Legati, & veluti alterius, [illegible] dixit Vrbanus II. orbis Patriarchę erāt; sic cùm fugata [illegible] Pontificum authoritas, in Synodo, an. 1534. decretum, [illegible] illo titulo depositio, Primates, & Metropolitani totius An[illegible] gliæ dicerentur. Quam dignitatem nunc gerit Reuere[illegible] dissimus in Christo pater, D. Ioannes Whitgiftus, qui & de[illegible] vitam, & Ecclesiæ operam omnem sanctè consecrauit. Cæ[illegible] terùm Polus Borealis supra Cantuariæ horizontem grad. LI. scrup. XVI. attollitur, Longitudo verò XXIIII. partib. LV. scrup. definitur.

A Dorobernia, **Stowze** statim se in vnum colligit, simplexq; fertur, donec ad **Sturemouth** venit, vbi duo itinera dispensatis aquis sibi aperit, nomenq; relinquês, Wantsume dicitur, Thanaton ab Occasu, & Austro insulam faciens, ab alijs enim partibus Oceano abluitur. Hanc Solinus ATHANATON, & THANATON alijs exemplaribus dixit, Britanni *Inis Ruhin* (teste Asserio) fortassè à Phœnicis, Saxones Tanet, & Tanetland, nos **Tenet**. Terra tota est ex creta albicanti, frumentarijs campis fœlix, & vberi glebâ, octo mill. in longitudine extenditur, quatuor in latitudine patet, familiarum sexcentarum habebatur, pro quo in Beda mendosè legitur *milliarium sexcentorum*. Quòd verò Solinus nullo serpi angue hanc insulam scribat, & terram hinc asportatam angues necare, iam falsum deprehenditur. Proinde

etimologia illa ἀπὸ τῆς θανάτου, i. à serpentium morte de-
a planè labascit. Hîc primam exscensionem fecêrunt
ones, hîc illis perfugium, hic magnas eorum strages æ-
Guortimerus Britannus, cùm ad *Lapidem tituli* (sic in
nio vocatur locus, quem **Stonar** eo ferè sensu nunc
mus, & portum fuisse constat,) præcipitatâ fugâ in
parones coegerit. Quo etiam loco (inquit ille) iussit
peliri ad compescendos, vt existimauit, Saxonum furo-
quemadmodum Scipio Affricanus, qui ita sibi sepul-
am statui præcepit, vt Africam prospectaret, ratus vel
etiam Pœnis terrori futurum. Hîc etiam ad **Wipped-**
, à Wippedo Saxone interfecto sic dictum, Britannos
tis prælijs attritos fudit Hengistus. Augustinus multis
annis in hac terram conscendit, cuius benedictioni
onis fœcunditatem ascripsêrunt sacerdotes credu li,
nachúsq; Gotcelinus exclamauit. *Fælix tellus Tanet, suâ*
nditate, sed fæliciſſima tot deiferorum aduenarum, imo tot ciui-
ſupernorum hoſpitio. Posteà Danorum direptionibus ita
sta, qui Domneuæ monasterium, nunc **Minster** virgi-
us velatis sacratum omni crudelitatis genere polluê-
, vt non ante pacata Normanici imperij tempora re-
ruerit.

Ad Australe Wantsumi ostium, quod alueum mutasse
dunt, ẽ regione insulæ apposita fuit vrbs, quæ Ptolemęo
HVTVPIAE, Antonino RHITVPIS PORTVS, Ammi-
RHVTVPIAE STATIO. Orosio RHVTVBI *portus*,
ritus, Anglis, teste Beda, **Reptacester**, alijs **Rupti-**
th, Alfredo Beuerlacensi **Richberge**, hodiè **Richbo-**
. Vnde hoc enatum nomen in confesso non est. Verun-
men cùm à fabulo loca huic vicina **Sandwich**, & **San-**
ey denominentur : & *Rhyd Tusish* Britannicè vadum
nuosum sonet, inde si auderem, libenter deducerem. In
iectu collis vrbs exporrecta videbatur. Arx æditiori loco
ceano imminebat, qui ita iam arenis inuectis excluditur,
à milliari vix eam salutet. Longè celeberrima fuit, Ro-
anis rerum potientibus. Hinc è Britanniâ, in continen-
m frequens traiectus, ad hanc Romanæ classes appulê-
nt, Lupicinus à Constantio in Britanniam ad coercendas
cotorum & Pictorum excursiones missus, Herulos, Bata-
os, & Mœsicorum numeros hîc exposuit. Theodorus eti-

am

am Theodosij Augusti pater (cui statuas testante Sy-
cho, equestres ob Britanniâ pacatam Senatorius o-
creuit) cum suis Herculijs, Iouijs, Victoribus, Fide-
(hi Romanorum erant cohortes) huc delatus est. P-
cùm Saxones piratæ sublatis commercijs, maria be-
tercluderent, & littora nostra crebris latrocinijs in-
rent, Legio Secunda Augusta, quæ à Claudio Imper-
Germania traducta, plurimos annos Iscæ Silurum in
liâ consederat, huc translata, Præpositúmq; suum hic
buit sub Comite littoris Saxonici. Quam præpos-
fortassè gessit Clemens ille Maximus, qui in Brita-
militibus Imperator salutatus Gratianũ interfecit, &
steà Aquileiæ à Theodosio occisus. Hunc enim Au-
Rhutupinum latronem in his versiculis de Aquileia

Maximus armigeri quondam sub nomine lixæ
Fœlix quæ tanti spectatrix læta triumphi,
Fudisti Antonio Rhutupinum Marte latronem.

Alium etiam Rhutupiarum præsidem Flauium Sanct-
obliuione in Parentalibus suis vindicauit, idem Poeta
quo cecinit.

Sunt qui Rhutupini nomine Britanniam omnem intelligi volunt.

Militiam nullo qui turbine sedulus egit,
Præside lætatus quo Rhutupinus ager.

Claudium Contentum patruum, qui ingentem pecu-
am fœnori inter Britannos occupatam, & vsuris malig-
catam extraneis morte præreptus liquit, hîc etiam fu-
funebri carmine prosequitur Ausonius.

Et patruos Elegeia meos reminiscere cantus,
Contentum, tellus quem Rhutupina tegit.

Post Saxonum aduentum floruêrunt etiam Rhutupi-
Ethelberti enim Cantij regis Regiã fuisse memorant scri-
tores, Bedáq; ciuitatis nomine insigniuit, Inde deficere co-
pit, nec nomen vsquam legitur, nisi apud Alfredum Beue-
lacensem, qui Alcherum cum Cantuaritis Danos spol-
implicatos, ad hanc Richberge tunc dictam, fudisse proc-
dit. Nunc verò vestigia eius omnia tempus erasit, vtq; no-
doceat vrbium perinde ac hominum fata volui, semiru-
quædam arcis mœnia solùm reliquit, quadratâ formâ s-
bulo tenacissimo materiata. Ἀνεφάλω esse dijudices, si-
ade-

cò ſublimi vliginoſam in Taneto planitiẽ deſpicit, quam, ceanus ſe paulatim ſubtrahendo deſtituit. Vrbis autem ca nunc aratro proſciſſa nummos Romanorum aureos, eos, & argenteos, vetuſtatis ſua indicia ſæpenumerò ege- prolémq; ſuam paulò inferiùs oſtendit, quam a fabulo nopte dixêrunt Saxones, nos verò Sandwich, è quin- e portuum, quos vocant numero. Ad ſeptẽtriones & oc- ſum mœnibus, alias aggere, flumine, & foſſa munitum, o- n Danorum furores, ſuperiori ætate Gallorum ignes ſen- ; nunc incolis ſatis frequens licèt portus ex aggeſtis a- nis, & magna naue oneraria Pauli IIII. P P. in ipſo alueo preſſa, non ſit nauigijs magnis ferendis iuſta altitudine.

Sub Rhutupijs Ptolemæus CANTIVM promontorium, afi extremum huius anguli verticem ſtatuit, quod cor- otè nonnullis exemplaribus NVCANTIVM, & ACAN- IVM, Diodoro CARION, nobis hodiè the Foreland di- ur. Verùm omnia hæc circumquáq; littora à Rhutupijs *utupina littora* Poetis dicuntur. Hinc Iuuenalis cùm Cur- m Montanum delicatulum ventriconem ſatyricè inſec- tetur, de oſtreis ex hoc littore Romam delatis

nulli maior fuit vſus edendi
Tempeſtate meâ, Circæis nata forent, an
Lucrinum ad ſaxum, Rhutupinóue edita fundo
Oſtrea, callebat primo deprendere morſu.

Lucanus.

Aut vaga cum Thetis, Rhutupináq; littora feruent.

Hæc ora maritima ab Europæ continente, freto diſiun- ur, vbi maria terram perfodiſſe credunt nonnulli, Soli- s *fretum Gallicum* appellat, Tacitus, & Ammianus *fretum ani*, & *Oceanum fretalem*. Gratius Poeta, *Freta Morinûm lia refluentia ponto*. Nos The ſtraite of Calleis. Galli *Pas Callais*, Belgæ de hoſden, à duobus promontorijs, vt an- cauit doctiſſimus Abrah. Ortelius. Horrendis, vt verè in- it Marcellinus, hoc fretum attollitur æſtibus, rurſúſque ſpeciem complanatur camporum; bis inter duos lunæ ortus affluens, bíſq; remeans. Attollente enim ſe Luna, l Meridianum & ſub Horizonte in oppoſito iam demerſa, pra modum hîc intumeſcit Oceanus, & immenſa aqua-

rum moles tanto cum murmure in littora irruit, vt non sine causa ille dixerit. *Rhutupináq; littora feruent.*

Ex aduerso in continente consedêrunt MORINI, ab antiquâ Celtarum linguâ dicti, quasi maritimi, siue maris accolæ. Eorum regio nunc *Conte de Guines*, & *Conte de Boulnois* dicitur, duósque olim nominatissimos habuit locos GESSORIACVM, & ITIVM, vnde Cæsar commodissimum è Gallia in Britanniam esse traiectum prodidit, plurimíq; fuisse credunt, quod nunc *Callais* vocant, sed magnus ille & eruditus Hospitalius Galliæ Cancellarius, rei antiquariæ peritissimus asserit: Caletum minimè vetustum esse, tantúmq; viculum fuisse, cuiusmodi Galli *Bourgades* vocant, priusquam Philippus Comes Bononiensis, moenibus incinxerit, non multis antè annis, quam Angli expugnauerint. Nec vspiam legas aliquos inde in Britanniam solitos esse ante illa tempora. Itium igitur alibi quærendum existimo, ad *Vitsan* scilicet inferius propè Blanest, quod nos **Whitsan** vocamus, verbo ab Itio non abludente. Huc enim omnes ex hac insula transmisisse, & inde in eandem solisse, ex historijs nostris obseruamus, vsque adeò vt Lodouicus Sanctus cùm Thomam Cantuariensem inuiseret, hoc solum à Diuo illo nupero demississimè contendit, vt inter *Vitsan*, & **Douer** nemo naufragio periret: quasi hinc indè eo tempore commodissimus fuerit traiectus, nec alibi sanè hoc fretum magis coarctatur. Quamuis existimandum sit nauigantes in transmittendo non nauigationis compendium, sed portuum opportunitatem vtroque in littore spectasse. Sic quamuis fretum angustissimum sit inter Blacnes Galliæ, & **The Nesse** Angliæ: nunc tamen traijciunt inter Dubrin, & Caletum, superioribus seculis priusquam obstrueretur Portus *Vitsan*, inter illam, & Dubrin, antea verò inter Rhutupias, & Gessoriacum, vnde Claudius Imp. & alij quos dixi duces in Britanniam transmisêrunt. GESSORIACVM hoc Plinius *Portum Morinorum Britannicũ* vocare videtur, fortasse ob traiectum inde in Britanniam, Ptolemæus apud quem in locum Itij prorepsit, *Gessoriacum nauale*, quæ etiam significatione, Britanni *Bowlin llong* vocitant. Nam Gessoriacum fuisse maritimum illud oppidum, quod Ammianus BONONIAM, Galli *Bolongue*, Belgæ **Beumen**, nos **Bolen** vocamus, asseueranter contra Boethium Scoticum

Turnebum affirmarim; cùm ex B. Rhenani authoritate, i tabulam militarem antiquam vidit, in qua ſcriptum *ſſoriacum, quod nunc Bononia*, tùm itineraria ratione, quæ actè reſpondet diſtantiæ, quam inter *Ambianos*, & *Geſſo-cum* interpoſuit Antoninus. Sed quod inſtar omnium eſt, raticâ Carauſij factionem, quam* Geſſoriacenſibus mu- incluſam, & captam retulit Panegyricus Conſtantio A. ſtus: alter ad Conſtantinum Maximum eius filium, ad Bononiam fuiſſe deuictam commemorat, vt Bononia, & eſſoriacum ſit neceſſariò vnum idémque oppidum, vetuſ-ſique nomen ſub eo tempore exoleuiſſe videatur. Nec im iudicandum eſt, tantos authores ad tantos principes, huius loci notatione (recenti tùm memoria) aberrauiſſe. ed quid mihi cum Gallia? Certè horum memoriam li-entiùs vſurpaui, quod maiorum noſtrorum virtus ſæpiſſi-è hac in ora emicuit, qui Caletum, & Geſſoriacum Gallis torſerunt, quorum hoc ſupplicanti Gallo, poſt octenni-n pacta pecunia reddidêrunt, illud verò, annos CCXXI. allo fremente, tenuêrunt.

Pag. 272. editione Baſilienſ.

Pag. 251.

Nunc Britanniam plenis velis, & ſecundo æſtu repeta-us. A Cantio promontorio in Auſtrum per aliquot millia crebro colle exurgens procurrit littus. Sed cùm ad andon, id eſt, tumulum arenarium, & **Deale** caſtra vi-na peruenerit, quæ Henricus VIII. patrum memoria truxit, ſubſidet, planúmque & apertum mari obiacet. d **Deale** illud, *Dole* Nennius vocat (& verè opinor, centem enim & apertum ad mare, vel flumen planiti-n ſic hodie appellant Britanni noſtri) Cæſarem appu-ſe conſtans eſt fama, Nenniúſque ſuffragatur qui barba-ſcripſit. *Cæſar ad Dole bellum pugnauit*, Tabula item pen-is in caſtro Douerenſi, hoc idem comprobauit, fidém-e etiam facit Cæſar ipſe, qui aperto, & plano littore ſe rram conſcendiſſe, difficilíque pugna à Britannis excep-m memorat. Ille enim, (à curſu paulàtim digredi liceat) nnibus, vt è Seneca habet Pomponius Sabinus, terra ma-que captis, Oceanum reſpexit, quaſi orbis Romanus non fficeret, alium cogitauit, claſſéque mille nauium (ſic ex ota ſcribit Athenæus) vel vindictæ de Britannis, qui allis opem tulerunt, ſumendæ, vt Strabo; vel Britannica-um Margaritarum ſpe, vt Suetonius; vel gloriæ cupiditate

vt alij tradunt, inflammatus, anno ante Christum natum LIIII. & rursus sequenti, Britanniam ingressus est. Cui anteà, non vt fabulatur Rog. Bachonus speculis in ora Gallica dispositis, & arte Catoptrica quæ latentes species multiplicat; sed per speculatores, vt ipse, & Suetonius consentiunt, portus & nauigationem explorasset. Quid hic gesserit ipse satis fusè literis mandauit. Sat mihi sit de illo è scriptoribus paucula, quæ minùs sunt protrita, paucis adnotare. Cùm hanc insulam adiret, licet tot rebus gestis clarissimus esset, ea fuit temperantia, & à nostri seculi pompa adeò alienus, vt tres solummodò domesticos in famulatu haberet. Quod Cotas qui tunc secundum in castris locum obtinebat, in Commentario suo Græco de Romanorum Republica (authore Athenæo) prodidit. *Cùm Britanniam peragrans*, inquit Seneca, *nec Oceano fælicitatem suam continere posset, audiuit decessisse filiam, publica secum fata ducentem: sed tam citò dolorem vicit, quàm omnia solebat.* Hoc ipso etiam in loco cùm secundò Britanniam aggrederetur, vt ex amissis Suetonii monumentis habet Eutropius: *Scæua miles Cæsaris cum quinque commilitonibus nauicula ante transuectus est ad scopulum insulæ propinquum, atq; interea recessu Oceani destitutus est. Cum plures Britanni in paucos Romanos impetum faciunt: cæteri tamen qui perrari comites ipsius fuerant, nauigio redeunt: Scæua impetu territus manet, vndiq; telis obrutus: ac primò pilo restitit, postea mò gladio rem gerit solus in plures. Clamque fessus, vulneratusq; esset, & galeam ac scutum ictibus perdidisset, cum duabus lanceis ad castra Cæsaris, & poposcit ab imperatore veniam pro temeritate, quem Cæsar Centurionatus honore subuexit.* Alia Cæsaris in nostra regione gesta ex ipso petas. Nec enim ego grandæuum illum Britannum conueni, quem M. Aper (apud Quintilianum) in hac insula vidit, qui se fatebatur pugnæ interfuisse qua Cæsarem arma inferentem arcêre littoribus aggressi sunt. Nec ego historiam iam conscribere in animo habeo. E Britannia victor reuersus, thoracem ex Britannicis margaritis factum, vti apud Plinium legimus, Veneri genetrici in eius templo dicauit. Captiuósq;, vt author est Honoratus, nonnullos Britannicos ad officia theatralia. Aulæáque etiam, in quibus suas victorias Britannicas depinxerat, donauit. Quę cùm Britanni, qui in ipsis picti erant, tollere solebant, cecinit Virgilius.

In libro de arte & natura.

Purpureáque intexti tollant aulæa Britanni.

erùm iam ſatis exorbitauimus: ad propoſitũ reuertamur. Huic littori ſatis longo tractu cumuli, velut aggeres ſubnt, quos ventus conuerriſſe nonnulli ſuſpicantur: ego vemunitionem, ſeu potiùs naualia caſtra eſſe exiſtimo, quę æſar decem dierum labore, ne nocturnis temporibus inrmiſſis confecit, vt in ea afflictas naues ſubduceret, conéque tempeſtates, & Britannos, qui eas fruſtrà ſunt adorutaretur. Audio enim ab accolis hunc aggerem **Romeſ=** vocari, quaſi Romanorum opus. Eóque magis creCæſarem hîc appuliſſe, quòd prodat ſeptimo hinc milri (ſic enim legit liber à Fl. Conſtantino viro conſulari mendatus) mare ita montibus anguſtis contineri, vti teim ex locis ſuperioribus in littus adigi poſſit. Certè ſtaim à **Deale** cautium eminentia (moles magnificas vocat icero) Crythmo quam *Sampetram* vocant fœcunda, per ptem plus minus milliaria ad **Douer** procurrit, vbi deiſcit, & ſe tranſeuntibus aperit; eáque loci eſt natura vt erinde, ac Cæſar ſcribat, inter duos colles mare admiſe, & continuerit. Hoc cautium diuortio DVBRIS interiaet, cuius Antoninus meminit, Saxones Doꝟꝛa dixêrunt, os **Douer**. Inditum nomen ſcribit ex Eadmero Darellus, uia clauſus, & impeditus erat. *Cùm enim*, inquit, *antiquis mporibus valdè eo loco portuoſum mare ſe diffunderet, neceſſitate rgente, ſic effectum eſt, vt arctioribus quibuſdam limitibus conringerent.* D. Lambardus tamen nominis rationem à *Du-mba*, quod Britannicè locum accliuem ſignificat, probabiiùs deduxit. Oppidum quod inter cautes conſidet (vbi ortus ipſe olim fuit, quum mare ſe inſinuaret, vti ex anchois, & nauium tabulis erutis colligitur) portus opportunite, quæ iam ferè nulla eſt, & in Galliam traiectu magis elebratur, quam ſua vel elegantia, vel frequentia. Celeerrimus enim eſt traiectus, cautúmq; olim lege erat vt neno qui religionis gratia peregrè proficiſceretur, alibi trajceret. Quà Oceanũ iam glarea interiecta excluſum ſpecat, mœnibus præcinctum fuit, quorum pars aliqua ſupereſt. Templum habuit Martino ſacrum, à Victredo Cantij rege fundatum, militum etiam Templariorum ædes, quæ iam diſparuerunt, ſedémque præbet Archiepiſcopi Cantuarienſis ſuffraganeo, qui cùm grauioribus Archiepiſcopus

Darellus.

negotijs districtus sit, quæ ordinis sunt, non quæ iurisdictionis episcopalis gerit. E colle, seu potiùs rupe, quæ à dextra omni ferè ex parte confragosa in admirandam altitudinem exurgit, castellum amplissimum instar vrbeculæ, opere munitissimum, & turribus frequentissimum subiecto sinu quodammodo minatur: *Clauem, & repagulum Angliæ* vocat Matth. Parisiensis. Vulgus hominum à Iulio Cæsare constructum somniat. A Romanis primò conditum ex latericibus illis Britannicis in sacello, quibus vsi sunt in suis substructionibus, arbitror, Præcipitante in occasum Romano imperio, Numerum Tungricanorum, qui inter auxilia Palatina numerabantur, hîc in præsidio collocârunt, è quorum apparatu sagittæ illę magnę videntur, è basiliscis solitę emitti, quas pro miraculis iam ostendunt castellani. A Saxonum ingressu, vsque ad confectum eorum imperium, nusquam, ne verbulum de hoc castro, siue oppido legerim, nisi in schidis quibusdam, ex tabula pensili hîc asseruata, descriptis: quæ memorant Cæsarem, cum ad **Deale** appulisset, & ad **Baramdowne** (hæc equitabilis est planities adiacens, & explicandis copijs opportuna) Britannos profligasset, Douerense castrum inchoasse, Aruiragum postea contra Romanos muniuisse, portúmque obturasse. Arthurum deinde, & eius milites, nescio quos rebelles hîc diuicisse. Cæterùm paulò ante Normānorum aduentum, vnicum Angliæ munimentum habitum fuit, eóque nomine, Guilelmus Normannus Haraldum iureiurando adegit, vt hoc castrum cum puteo sibi in manus traderet, cùm regnum affectaret: compositísque Londini rebus nihil prius habuit, quàm hoc communire, nobilibúsque latifundia in Cantio assignare, ea lege, vt præstò, cum certa militum manu ad hoc propugnandum forent, quod nunc tamen annua pecunia redimitur. Fertur etiam Philippum Augustũ Galliæ regem dixisse, cùm Ludouicus filius res nouas in Anglia moliretur, vrbésque quasdam caperet: Ne in Anglia filius habet, vbi vel pedem ponat, si Douerense castrum in potestatem non redegerit, vtique quod totius Angliæ munitissimum & Gallo opportunissimum.

In altera rupe, quæ est è regione, æquato ferè iugo, ædificij cuiusdam perantiqui supersunt reliquiæ. Quidam, nescio qua persuasus ratione, *Cæsaris Aram* dixit; sed Tho. Twi-

nus

us Cantuarienſis,ſenex eruditus,qui adoleſcens illud ma-
na ex parte integrum vidit,Pharum fuiſſe mihi affirmauit,
uæ nocturno nauium curſui ignes oſtenderet. Cuiuſmodi
tera ex aduerſo ad Bononiam extitit à Romanis poſita,&
ngo pòſt tempore à Carolo Magno reſtaurata, (vt teſta-
r Rhegino, apud quem corruptè *Phanum* pro *Pharum* le-
itur) quæ nunc Gallis *Tour d'order*, Anglis **The old man**
of Vullen vocatur. Sub hac rupe patrum memoria Henri-
us Octauus rex potentiſſimus, maximo labore, & infinitis
mpenſis,defixis in ipſo mari trabibus ingentibus, ſtilis col-
gatis,arborum,ſaxorúmque cumulo iniecto molem,ſeu pi-
m, nos **The Peare** vocamus, eduxit, qua tutiùs naues
bſiſterent.Sed optimi regis ſtudium inhorreſcentis Oce-
ni furor citò deuicit,operiſque compages crebris fluctibus
erberata,ſe laxauit. Ad quam inſtaurandam Diua noſtra
lizabetha,magnam pecuniæ vim erogauit, & Parlamen-
aria authoritas ſingulis Anglorum nauibus, quæ merces
xportant,& important,vectigal in ſeptennium impoſuit.

Hinc cautes ex creta,veluti ſerie cohærentes, per v.mil-
iaria perpetuum habent dorſum vſq; ad **Folkſtone**, quod
lim floruiſſe Romanorũ numiſmata quotidiè inuenta per-
uadent,quo autem nomine incertum; Ex illis turribus fuiſ-
e probabile eſt, quas Romani ad Saxones arcendos, (The-
odoſio Iuniore regnante) *per interualla* (vt inquit Gildas) *ad*
eridianam Britanniæ plagam in littore collocarũt. Saxonibus re-
gionis nomine celebre fuit, à monaſterio quod Eanſwida
adbaldi regis Cantij filia virginibus conſecrauit: nunc ve-
ò viculus eſt, eiúſque partem maximam abraſit Oceanus.

Conuerſa inde ad Occaſum littorum fronte,ad quartum
illiare **Hith** ſedet è quinque portubus vnus, vndè & illud
omen aſſumpſit,quod Saxonibus portum ſonat;licèt nunc
ix illud nomen tueatur, ob arenas accumulatas, quibus
mare longiùs excluditur. Nec tamen ita diu eſt,ex quo pri-
mùm emicuit ex occaſu ſcilicet *Weſthythi*,Oppidulum illud
ſt ad Occaſum,vicinum, portúſque fuit,donec hinc ſe ma-
re proauorum memoria ſubmouêret. Originem autem &
hoc Limo viculo adiacenti debuit,qui olim celeberrimus e-
rat portus, donec arenæ quas mare euomit, obſtruxiſſent.
Antoninus,& Notitiarum liber PORTVM LEMANIS vo-
cârunt,Prolemæus λιμὴν, quod cùm apud Græcos ſignifi-

catiuum sit, Librarij vt viderentur defectum supplere vbi λιμὴν scripsêrunt, Latiníque interpretes *Nouum portum* inde conuertêrunt: cum loci nomen *Limen*, vel *Lemanis* fuerit, vti hodiè **Lime**. Stationem hîc sub Comite littoris Saxonici Præpositus numeri Turnacensium habuit. Viáque hinc Militaris saxis constrata, ad Cantuariam pertingit, quam Romanorum fuisse opus facilè dijudices, vti etiam casus quod in deiectu collis, decem quasi iugera inclusit, monstrq; reliquię supersunt Britannicis lateribus, silicibus, calce cum arena & grumis intrita sic compactę, vt nec dum constati cesserint. Nunc verò licèt portus non sit, dignitatis nomen pristinę vmbram non tenuem retinet. *Guardianus* enim portuum hîc solemne inijt iusiurandum, vbi primùm magistratum init, & hîc de causis inter portuum incolas statis diebus cognoscit. Nonnulli existimârunt, magnum flumen hoc in loco se exonerâsse, quòd vnus, & alter scriptor de *Lemano* fluuio, & *Lemanis ostio* meminerint, ad quod Danica classis anno salutis 892. appulsa fuerit. Sed falsos eos in loci descriptione opinor, tùm quòd nullus hîc fluuius nisi tenuis admodum, qui statim despectus emoritur: tùm quòd Huntingdonensis Archidiaconus pressæ fidei author, illam classem ad Lemanem portum appulsam scribat, nec verbum de flumine habeat. Nisi quis sentiat (quocum ego sentire non ausim) **Rother** flu. qui sub **Rhye** Oceano commiscetur, hàc defluxisse, cursúmque paulatim immutâsse, cùm campestris illa planities **Rumney Marsh** terræ accresceret. Hæc enim campestris regiuncula, quæ à Lemani x. mill. in longitudine, VIII. latitud. occupat, luxurianti viriditate faginandis pecoribus aptissima, maris beneficio terræ paulatim accreuit. Vndè maris donum appellare non immerito possim, perindè ac Ægyptum fluminis Nili donum vocârit Herodotus. Mare namque vt paria faceret, quod alibi hausit, hîc reddidit, vel recedendo, vel limum subindè apponendo; adeò vt **Rumney** oppidum è quinque portuum numero, quod auorum memoria mari incubuit, duobus ferè milliaribus à mari nunc disiungatur. Quanta sit soli vbertas, quàm numerosa armenta pascat, quæ hùc saginanda ex vltimis Angliæ partibus mittantur: quanta arte aggeribus contrà exasperati Oceani insultus communitur, non facilè credat, qui non propiùs conspexerit. Sub hac, ter-

in Orcum euecta longiùs procurrit, (Nesse, quasi na-
vocamus,) cui insidet Lid, satis frequens oppidulum.
se reducens rectà in occasum fertur, vsque ad Rotheri
m, quo alicubi à Southsexia Cantium disterminatur.
s decursum à Southsexiæ parte superiùs paucis perse-
i sumus. A Cantij parte priusquàm Orney insulam
gat, Newenden habet, quod fuisse portum illum diu
situm, quem Notitiarum liber ANDERIDAM, Britan-
er Andred, Saxones Andredceaster nuncupârunt,
persuadeor: primùm quòd incolæ vetustissimum fuisse
dum, & portum asseuerent: deindè quòd ad Andred-
de syluam, cui nomen creauit, situm habeat: postremò
d Brittenden .i. Britannorum vallem, Saxones dix-
videantur, (vti etiam Segontium de quo anteà) vnde
Brittenden toti Centuriæ adiacenti nomen. Roma-
vt hanc oram contra Saxones piratas tuerentur, nu-
rum Abulcorum, cum eorum præfecto, hîc statuèrunt.
steà tamen Saxonum furore penitùs deletum concidit,
ngistus enim, cùm Britannos è Cantio omninò exturba-
animo haberet, maximíque sua interesse existimaret,
aioribus copijs turmas adaugeret; Ællam è Germania,
magna Saxonum manu euocâuit. Qui dum magno
peru Anderidam hanc oppugnaret, Britanni è sylua pro-
a insidiantes, ita eum exagitârunt, vt cùm tandem post
ltas vltrò, citróque illatas clades, partitis copijs, & Bri-
nos in syluis fudisset, eodémque tempore in oppidum
pisset, ita ad vindictam barbari animus exarsit, vt occisis
colis funditùs euerterit. *Locus verò desolatus multis pòst sæ-
lis transeuntibus,* (vt inquit Huntingdonensis) *ostendebatur,*
onec sub Edwardo primo, fratres Carmelitæ, è Carmelo
alestinæ recèns profecti, qui solitaria quærebant loca, hîc
onasteriolum posuerint, oppidulúmque statim enatum,
uod ratione veteris oppidi diruti, Newenden, id est no-
um in valle oppidum, dici cœpit.

Nunc vt Cantij Comites suo ordine percenseam, (omis-
s Saxonibus Godwino & eius filio Wilmotto, qui non hæ-
editarij, sed officiarij Comites erant.) Odo vterinus Gui-
elmi primi frater, primus habetur è Normannico sangui-
e, Cantij Comes, simúlque Baiocensis Episcopus, vir inge-
io prauo, turbidóque, & rebus nouandis semper intento,

vnde

vnde post grauissimam, quam concitârat, seditionem
sedibus,& fortunis in Anglia à nepote Guilielmo Rufo e
ctus. Deinde cùm Stephanus Angliæ vsufructuarium
cosos homines beneficijs sibi astringeret, Guilielmum
prensem Flandrum eo honore exornauit; vti etiam e
de caussa Philippo Flandriæ Comiti, Cantij etiam tit
adiunxit Henricus Regis Henrici II. filius, cùm res
in patrem moliretur, sed hic tantum titulo tenùs C
Comes erat. Non longo pòst tempore Hubertus de Bur
optimè de Repub. meritus,suo quasi merito eundem hon
rem ab Henrico III. accêpit, vir patriæ verè amans, &
omnia officia, quæ à ciue optimo patria exigere possit,
ter medias aduersantis fortunæ procellas cumulatè pr
stitit.Eo sine prole defuncto, iacuit hic titulus vsque ad E
wardi II. tempora. Ille enim fratri suo iuniori, Edmundo
Woodstocke contulit, qui nepotis sui Edwardi III. tem
falsæ, & iniquæ inuidiæ tempestatem subijt, securi perc
sus, quòd in fratrem depositum, fraternum animum mu
quam obscurè tulerit,& illũ è custodia liberare voluerit.Fil
tamen duo, Edmundus & Ioannes successêrunt,quibus in
sobole mortuis, hunc honorem eorum soror superstes in
questrem Hollandorum familiam transtulit: Thomas enim
Hollandus eius maritus vxorio iure factus est Cantij Co
mes,quem ordine sequuti sunt Thomas eius filius, qui et
am Surriæ Dux, & bini huius filij, Henricus & Edmundus
de quibus iam ante diximus. Verùm cùm hæc familia fu
exacta periodo intercidisset, Rex Edwardus III. primùm
Guilielmum Neuill Dominum de Fauconbridge,eoque ex
tincto, Edwardum Grey Dominum de Ruthyn Cantiani
Comitis honore adauxit, quartúsque iam ab eo floret, om-
nibus veræ nobilitatis ornamentis longè ornatissimus.

Habet hæc prouincia parœcias 398.

DOBVNI.

REgiones, quæ hinc Oceanum Britannicum, illinc Sabrinianum fretum, & Tamisim fluuium interiacent, obambulauimus omnes; nunc reliquas instituto ordine perlustremus, & transmisso flumine, ad Tamisis fontem Sabrinæque æstuarium reuecti, DOBVNOS videamus, olim vbi nunc **Glocestershire**, & **Oxfordshire** habitant. Horum nomen factum à *Duffen*, Britannica dictione dimus, quòd maxima ex parte loca iacentia & depressa collibus insidebant, vnde in vniuersos nomen transijt, & eiusmodi sanè situ *Bathieia* in Troade, *Catabathmos* in Afri- **Dæpedale** in Britannia nomina accepêrunt. Hoc vt dam, faciliùs mihi impetraui, cùm videam Dionem hos pulos eadem planè significatione BODVNNOS dixisse, teræ non transponantur. *Bodo* enim vel *Bodun* profun- m antiqua Gallorum lingua (quam eandem cum Britannica fuisse demonstrauimus,) significare author est Plius, vnde *Bodincomagus* vrbs, vbi maxima Padi altitudo, *Bo-* populi, qui vallem profundam, nunc *Val de Fontenay*, Lemanum lacum incoluêrunt, vt Bodotriam profundissimum in Britannia æstuarium tacitus prætermittam.

Duffen Britannicè profundum siue depressum.

Cæterùm cùm Saxones rerum in Britannia potirentur, obunorum nomine extincto, & hi & circumuicini nouo ermanico nomine *Wiccij* vocabantur, vnde tamen nisi m bona lectoris venia, coniectare vix ausim. Si verò *Wic* axonibus fluminis sinum sonet, & *Viguones* Germaniæ poli sic dicantur, quòd maris & fluuiorum sinus accolerent, hoc enim asseuerat B. Rhenanus,) minimè absurdum erit, inde Wiccios nostros deducerem, qui Sabrinæ ostium, uod admodum sinuosum circumcoluêre. De his Dobunis ihil è prisca memoria legendo erui, nisi quòd prodidit Dio . Plautium præsidem in Britanniam à Claudio missum, horum partem in fidem accepisse, qui Cattuellanis parebant, finitimam enim illi regionem tenuêrunt) præsidiúmque circiter annum à Christo nato quintum & quadragesimum imposuisse.

Glocc-

GLocesterſhire, Saxonicè Gleaucerterpchyne, qu primaria Dobunorum ſede rat, ab Occaſu Walliam, a Se tentrione agrum Vigorni ſem, ab Ortu Oxonienſem, Meridie Wiltoniéſem ſpect Regio amœna & fertilis, ab o tu æſtiuo in occaſum bruma porrecta. Orientalior pa collibus exſurgẽs Cotteswold vocatur. Media in fertiſſ mam ſubſidet planitiem, Sabrináq; nobiliſſimo flumine qui glebis quaſi vim vitalem infundit, irrigatur. Occidenta lior pars, trans Sabrinam tota ſyluis obumbratur. Sed quid ego hæc? hunc mihi laborem ſubleuaſſet Guil. Malmesbu rienſis qui pleno ore hanc regionem laudat, & deſcribit: e ius igitur verba ex libro de Pontificibus accipe. *A primari ciuitate regio Vallis Gloceſtriæ dicitur, terra omnis frugum opima fructuum ferax, hîc ſola naturæ gratiâ, illic culturæ ſolertiâ, v quemuis tædioſum per ſocordiam prouocet ad laboris illecebram, vb centuplicato fœnore reſpõſiua ſit copia. Cernas tramites publicos ve ſtitos pomiferis arboribus, non inſitiuæ manus induſtria, ſed ipſius humi naturâ. Ipſa ſe terra ſponte ſubrigit in fructus, eóſq; ſapore, & ſpecie plurimùm cæteris præſtãtes, quorum plures ante annum mar ceſcere neſciunt, vt dominis vſq; ad nouos ſucceſſores præſtent efficium. Regio plúſq; alia Angliæ prouincia vinearum frequentia den ſior, prouentu vberior, ſapore iucundior. Vina ipſa bibentium ora non triſti torquent acredine, quippe quæ parum debeant Gallicis dulce dine. Villæ innumerabiles, eccleſiæ præſtantes, vici frequentes. Qui bus omnibus accedit ad gloriam fl. Sabrina, quo nullus in hac terra alueo latior, gurgite rapacior, amne piſcoſior. In eo quotidianus a quarum furor, quem vel voraginem, vel vertiginem vndarum dicam neſcio, fundo ab imo verrens arenas, & conglobans in cumulum, cum impetu venit, nec vltra quàm ad pontem pertendit. Nonnunquam etiam ripas tranſcendit, & magna parte circuitâ, terræ victor regre ditur. Infœlix nauis ſi quam à latere attigerit. Nautæ gnari cum vident illam* Higram, *(ſic Anglicè vocant) venire nauem ob uertunt, & per medium ſecantes, violentiam eius eludunt.*

Quod

Quod verò de centuplicato terræ fœnore dicit, à veritate multùm abest: nec tamen ego cum querulis illis, & desidiosis agricolis quos perstringit Columella, solum nimia soris ævi vbertate defatigatum, & effœtum existimarim. Nec tamen vt alia taceam, non est cur miremur, tot loca hac regione à vinetis **Vineyards** vocari, cùm vinũ proferit, & certè ex incolarum potiùs socordia, quàm cœli temperie videatur, quod hodiè nullum ferat. Cur verò in hoc Comitatu, (vt in Statutis nostris legitur) priuata consuetudine, quæ in legem inualuit, damnatorum patrimonia regi solummodo in annum & diem cedant, eóque tempore lapso, contrà quàm in reliqua fit Anglia, proximis hæredibus, viderint Politici, nec enim nostri instituti est inquirere. Nunc tres, quas dixi, partes, suo ordine perlustremus.

Occidentalior pars trans Sabrinam (quam Silures olim tenuerunt) ad Vagam fl. Walliæ & Angliæ limitem, tota profundis syluis occupatur. **Deane forrest** hodiè nos vocamus, Latinorum alij *Syluam Danicam* à Danis, alij cum Giraldo, *Danubiæ Syluam*. Ego verò, si à **Dean** oppidulo adiuncto hoc nomẽ factum non fuerit, truncato vocabulo, **Dean** ab *Arden* dictam suspicarer. Qua dictione & Galli, & Britanni pro sylua olim vsi videantur, cùm duæ longè maximæ syluæ, altera in Gallia Belgica, altera apud nos in agro Warwicensi, vno eodémq; nomine **Arden** appellétur. Saltus enim hic erat longè densissimus, & superioribus sæculis finerum anfractibus, & vmbrarum horrore ita opacus, & formidolosus: vt incolas ferociores, & ad latrocinandum audaciores reddiderit. Regnante enim Henrico VI. ita Sabrinam latrocinijs oppresserunt, vt ad eos coercendos leges Parlamẽtaria authoritate latę fuerint. Verùm ex quo, opulentæ ferri venę hîc fuerint repertæ, syluæ illæ condensæ paulatìm rarescere incœpêrunt. ABONE siue AVONE ab Antonino memoratũ in hoc fuit saltu, quod prisco illo nomine non omninò viduatum, **Auenton** hodie dicitur, viculus sanè exiguus, sed qui exactè ad IX. vt ille notat, à VENTA SYLVRVM, siue *Caer Wem* milliare, Sabrinę assidet. Cúmq; *Auon* flumen Britannis denotet, non absonum erit, si à flumine sic dictum putemus, eadem enim planè significatione, vt alia omittam, nos **Waterton. Bourne** & **Riuerton**, Latini *Aquinum* & *Fluentiam* habuerunt. Eóque magis

magis hoc nomen à flumine inditum iudico, quòd ad
locum flumen traijcere solebant, vnde oppidum è regio
oppositum eidem Antonino TRAIECTVS dicitur, sed c
rupto proculdubio numero. Milliaria enim IX. inter Tr
ctum & Abone interponit, cùm flumen vix III. mill. p
pateat. Intercidisse verò vel potiùs in viculum abisse,
videatur, vel cùm inferiùs traijcere inciperent, vel cùm
thelstanus Britannos Wallenses hinc exturbaret. Ille e
primus vltra Vagam (teste Malmesburiense) eos subeg
uit. Cúmq; antè eius tempora Sabrina Anglos, & Wal
siue Cambros disterminaret, ille Vagam limitem constitu
vnde Nechamus noster,

Inde vagos Vaga Cambrenses, hinc respicit Angl

Haud procul à Vaga inter nemorosa auia Brewlais castr
plusquam semirutum cernitur Guilielmi Herefordiæ Co
mitis, quarti Milonis filij fato insigne. Ibi enim auida ei
consilia, efferam crudelitatem, & alieno imminentem au
ritiam (his nominibus malè apud scriptores audit) vlti
diuina assequuta est. Nam vt Giraldus scripsit, à Gualtero
de Cliffordia in hoc castro hospitio susceptus, ædibus de
flagrantibus, lapide à turre summa in caput impacto, ani
mam exhalauit.

Nec aliud est in hoc saltuoso loco quod adnotem, nisi
Herbertum qui sororem Guilielmi illius Comitis duxerat,
vxorio iure Dominum de Deane dictum fuisse, à quo origi
nem repetit inclita illa Fitzherbertorum familia, vnde ori
undus est Antonius Fitzherbert, quem iurisconsultorum
fuisse consultissimum, & supremum Angliæ tribunal, è quo
aliquandiu ius dixit, & elaboratissimi de iure nostro muni
cipali libri æditi contestantur.

Ad Sabrinam flumen, HAFFREN Britanni vocant, cùm
longum iter angustiori alueo confecerit, vbi primùm hunc
agrum ingreditur, Auonam flumen, aliúmq; riuulum ab O
riente excipit, quibus interstidet Tewkesbury, Saxonicè
Theocrburȝ, à Theoco qui heremiticam ibi vitam duxit,
denominatum, Amplum & elegans oppidum, tribus pontibus ad tria flumina peruium, laneis pannis conficiendis, & sinapi quod acrimonia plenum altissimè penetrat, celebre: sed celeberrimum quondam monasterio antiquo ob Odo-

ne

& Dodone Saxonibus fundato, & posteà à Roberto filio
monis instaurato, in quo Glocestriæ Comitum sepultu-
ui castrum suum de Holmes dictum in proximo habue-
t, quod nunc ferè euanuit. Nec minus famæ accedit ex
lio Lancastrensi familiæ funesto, in quo anno 1471.
castrensis nominis plurimi cæsi, plures capti & obtrun-
t, eorum res ita accisa, spesq; attenuata, sublato Edwar-
Henrici VI. filiolo vnico, cui indignissimè cerebrum di-
sum, vt iam inde contra Edwardum IIII. signa non
lerint.

Inde Deorhirst, de quo Beda, Sabrinæ impendet humi-
situ, vnde magna damna perfert cum fl. ita insurgat, vt
on capiat. Monasteriolum olim habuit, quod à Danis di-
um, tandem reuixit sub Edwardo Confessore, qui, vt in
s testamento legimus, *Locum religiosum ad Deorhirst, & e-
gimen S. Dionisio propè Lutetiam assignauit.* Paulò tamen
t, vt inquit Malmesb. *antiquitatis inane simulachrum erat.*
c mediam his in Sabrina obiacet, Oleneaz, & Alney,
ronicè, nunc the Eight. Hinc celebris, quòd cùm assi-
is prælijs, & Angli, & Dani comminuti fuissent: misso in
pendium bello, vtriúsq; gentis fata Edmundo Anglo-
m, & Canuto Danorum regibus commissa fuerint, qui sin-
lari certamine de summa Imperij in hac insula depugna-
nt. Sed post ancipitem æquo Marte pugnam, pax conue-
, & regnum inter eos dispertitum: verum Edmundo sta-
neque sine suspicione veneni sublato, vniuersam Angli-
occupauit Danus.

Sinuoso voluimine à Deorhirst defluit Sabrina, & statim
diffindens, vt amnicam insulam efficiat, primariam Co-
itatus præterfluit vrbem, quam Antoninus CLEVVM, &
LEVVM dixit, Britanni *Caer Gloui*, Saxones Gleauce-
ter, nos Glocester, vulgus Latinorum *Glouerniam*, alij
Glendioceſtriam, à Claudio Imperatore, vt fabulantur, qui sic
denominaret, quum Genissam filiam nuptijs hîc Aruirago
Britanno locasset. De quo Iuuenalis,

Regem aliquem capies, vel de temone Britanno
Excidet Aruiragus.

Quasi alias filias quã Claudiam, Antoniam, & Octauiam,
ex tribus vxoribus tulisset, & Aruiragus ea ætate innotuis-
set,

set, cuius nomen Domitiani tempore vix primò exau-
Sed valeant qui contabulatis mendacijs antiquitatem
perstruunt. In Nennij potiùs sententiam irem, qui à G
uo Vortigerni regis atauo denominatam scribit, nisi
antè tempore Cleuum ab Antonio dictum fuisset, (qu
distantia à *Corinio*, & nomen comprobent) Sed proc
biò vti **Gleauecester** Saxonum, à *Cleuo* promanauit, ita
sum analogicè à Britannorum *Caer Glow*, quod à dict
Glowe profluxisse suspicor, quæ Britannis pulchrum & s
didum sonat, vti *Caer Glow* sit idem, quod vrbs pulchra, C
etiam significatione Græci suam *Callipolim*, *Callidrom*, C
lifrasian, & Angli **Brightstow**, atque in hoc ipso
Fairefoꝛd, i. vadum pulchrum &c. habuerũt. Extructa
vt credimus, à Romanis, & Silurum quasi ceruicibus im
sita. Sabrinæ exporrecta imminet, quâ flumine non al
tur, murus firmissimus opponitur, Templorum numero,
ædium descriptione satis est elegans. In Australi parte c
strum è saxo quadrato consurgit, de quo litem Henrico
cundo Rogerum fratrem Milonis Constabularij Glocestr
intentasse Robertus de Monte scripsit. Ceaulin Rex Oc
dentalium Saxonum primus Britannis circa annum rep
ratæ salutis DLXX. extorsit. In Merciorum potestatem p
steà cessit, sub quibus magno cum honore floruit, monast
riúmq; amplissimum Ethelredi Mercij permissu Ofric
Rex Northumbrorum virginibus posuit, quibus Kineburg
Eadburga & Eua Merciorum reginæ succesiuè præfuerũ
Ædelfleda etiam illa clarissima Merciorum Domina tem
plo, in quo ipsa sita est, hanc vrbem adornauit: sed hoc D
nicis bellis subuerso, Aldredus Eboracensis Episcopus alm
quod nunc principem locum obtinet & VI. habet Præben
darios, constructit. Guilielmo primo regnante, & anteà ser
ro conflando ciues pręcipuè operam dedisse videantur, ne
enim, vt est in libro Angliæ Censuali, aliud ferè tributum
quàm quasdam ferri *Icras*, baculósq; ferreos in vsum classi
Regię & pauculos mellis sextarios reges imperârũt. A Nor
mannorum ingressu calamitates nonnullas pertulit, ab Ed
ward Henrici III. filio, dum bello Baronico Anglia fuma
ret, direpta, & deinde fortuitò igne quater, pene absumpta
sed longa pace fouente, iã rediuiua floret, Episcopalig; sed
patrum memoria adauxit Henricus VIII. qua olim dignita

…ce clarã fuisse asserit Monumethensis, & asserenti fa-
…n non derogo, cum *Cluuiensis* Episcopus inter Britanno-
…n præsules connumeretur, quod nomen à Cleuo, vel
…y deductum coniecturæ meæ, hanc Cleuum esse Anto-
…ni, quodammodo firmamentum adiungit.
Sabrina cùm iam Glocestriam reliquerit, & se collegerit,
…terno maris accessu, recessuq; pleniori, moro sæuientis
…gi exurgit, Oceanúmq; crebro sinuosus flexu petit. Ni-
…verò in itinere visit quod memoria dignũ, præter Bark-
…, Saxonicè Beopkenla y castro, & Maiore (qui summus
…magistratus) & Dominis suis Baronibus de Barkley
…cebum. TRAIECTVS cuius meminit Antoninus, è re-
…ne Abonis vbi traijcere solebant æstuarium, vt nos ho-
…ad Aust viculum, paulò erat inferiùs. In eodem etiam
…re Thornbury iacet, vbi fundamenta magnificæ di-
…i ducta visuntur, quod extructurus erat Edwardus Dux
…kinghamiæ vltimus, anno, vt restatur inscriptio, vnde-
…no supra millesimum quingentesimum. Septem hinc
…liribus præfluenti Sabrinæ Auona infusus, Glocestren-
…& Somersetrenses diuidit, nec procul ab eius ripa Dur-
…church cernitur, olim villa Regia Dunstanburgh dicta, in
…Edmundus Angliæ Rex, dum liribus dirimendis inter
…iserum suum, & Leoue hominem profligatissimum, se 846.
…rponeret, transfossus occubuit. Huic vicinum Durham
…viculus, Saxonicè Deopham, vbi cruento admodum
…elio Ceaulin Saxo tres Britannorum regulos, Comma-
…, Condidan, & Faricmeoil, cum suis occidione occidit,
…gri illius possessione Britannos omninò exuit, Am-
…ma valla castrorum munimenta, & hinc inde tanti
…i monumenta expressissima etiamnum eò loci super-
…
Hactenus quæ citans Sabrinam, & ad Sabrinam sita sunt
…sim perstrinximus, nunc ad orientalem partem progre-
…mur quam collibus attolli diximus, Cotswold scilicet
…e à collibus & ouilibus sic dicta. Montes enim & colles
…wolds olim dixerunt Angli, vnde Glossarium antiquum
…pes Italiæ The Woulds of Italie interpretatur. In his
…ndidissimi ouium greges maximo numero pascuntur,
…uice prolixa, & quadrato corpore propter situm gracili-
…m, & collinũ, vt vulgò creditur, quarum lanæ mollissimæ

in maximo apud omnes gentes honore habentur. Sub
rum latere antiquioris notæ quasi in vna vicinia tria
cernuntur: Hales monasterium nuper florentissimum a
chardo Cornubiæ Comite & Romanorum Rege era
catum, & alumno suo Alexandro de Hales in spinosi
Scholasticorum Theologia coryphæo laudatum:
castrum elegantissimum à Butleris constructum, seu
restauratum, qui accepta in matrimonium vnica filia
annis Baronis de Sudley (qui Haraldi regis sanguine
tus) amplissimam hoc agro hæreditatem adijt; Win
tombe oppidum satis frequens, vbi Kenulphus Mercia
nasterium erexit, & quo consecrauit die, Edbricthum C
tij regem, quem captiuum tenuerat, gratis ad sua
misit. Vix credas in quanta celebritate hoc monaste
impridem fuerit ob reliquias regis Kenelmi pueri sep
nis, quem soror, vt hæreditatem interuerteret, clanc
è medio sustulit, & sacrifici in Martyrum catalogum re
lêrunt. Territorium huic adiacens quondam per se Co
tatus, siue Vicecomitatus censebatur; legimus enim in a
tiquo M.S. ecclesiæ Vigornien sis. *Edric cognomento Stre
id est, adquisitor, qui sub rege primitùs Athelredo, & postea
quamdiu sub Cnut, siue Canuto omni Anglorum regno præm
quasi subregulus dominabatur, Vicecomitatum de* Wincelcum
quæ per se tunc erat, vicecomitatui Gloucester *adiunxit.*

Corinus fl. nunc Churne inferiùs inter hos colles sein
strum magna molarum opportunitate effundit, allabit
que, cui nomen creauit, antiquam illam vrbem, Prolem
CORINIVM, Antonino DVROCORNOVIVM, id est Co
nouium aqua, exactè ad XV. à Gloucestria, vt ille annotat, l
pidem. Britanni *Caer Cori*, & *Caer Ceri*, Anglosaxones C
nencaycep dixerunt, nos hodie Circester, & Circite
Mœnium ruinæ perampium fuisse declarant, quæ duo v
que milliaria in ambitu collegerunt. Inclaruisse comp
bant Romanorum nummi, pauimenta tessellata, & m
mora inscripta, subinde effossa, quæ cùm in ignaros inci
rint, non minimo antiquitatis damno comminuta per
runt. Britannici annales hanc vrbem à Gurmundo, nesc
quo tyranno Affricano, strategemate per passeres inc
lam deflagrasse produnt, vnde *Passerum vrbem* Giraldus
cat. Quis fuit hic Gurmundus planè ignoro. Incolæ
vrbe

em molem ostendunt, quam Gurmundum iecisse ferunt, ſ tamen turrem vocitant. Marianus antiquæ fidei oricus Ceaulin hanc Britannis abſtuliſſe memorat, quo pore eorum exercitus ad Deorham fudiſſet, & Gle- in poteſtatem redegiſſet. Longo poſt tempore Occi- alibus Saxonibus paruit. Legimus enim Pendam Mer- à Cineglíſo Saxonum Occidentalium Rege profliga- eum hanc ingentibus copijs circumſideret. In Mercio- eamen poteſtatem cum vniuerſo agro tandem deue- & ad Saxonicam monarchiam permanſit. Sub qua luc- ſum, affligentibus Danis, fortunam ſubijt, à Gurmone ſſe illo Dano, qui & Guthrum, & Gurmundus ab hiſ- is vocatur. Nunc autem vix quarta pars intra mœnia catur, reliqua ſunt agri compaſcui, & ruinæ cœnobij à nibus, vt ferunt, extructi, in quo multos ex familia Ba- m de S. Amando ſepultos accepimus. Lanificio maxi- quæſtum faciunt incolæ, & Richardi primi ſingula- in ſe benignitatem prædicant, qui illos ſeptem adia- ibus Centurijs præfecit, vt cauſas cognoſcerent & ſtus, aliáque ex cauſis illis cognoſcendis emolumenta ipſi haberent. Corinio relicto, Corinus flu. Iſidi ad ſex- milliare ſe conſociat. Isis enim vulgo Duſe, vt Glo- renſis origine eſſet, ex huius agri auſtrali limite, iuxta ipleton viculum venis perennibus manat. Hic ille Iſis, poſteà recepto Tamo, *Tamiſis*, compoſito vocabulo di- r, fluminum Britannicorum regnator, de quo non im- ritò dicere liceat, & ſerere Britanniam, & rigare, quod Euphrate in Oriente dixerunt veteres.

Quod ad Comites attinet, fæciales noſtri Guil. Fizteu- e, tanquam primum Comitem nobis obtruſerunt, quis fuit nondum comperi. Quod verò comperi, lectori non ducam. Sub Normannorum ingreſſum, Bithricum Saxo- Gloceſtriæ Dominum fuiſſe in hiſtoria Tewkesburi- legi, quem Matildis Guilielmi Normanni vxor, ſpretæ ria formę exulcerata (eius enim nuptias priùs aſper- us erat) infeſtiſſimè exagitauit, & cùm in vincula tan- coniecisſet, eius poſſeſſiones & titulos, à victore rege obertus filius Haimonis Corbulenſis, vulgo Fitzhamon ſtus accepit, cuius vnicam filiam Sibyllam Robertus enrici primi filius nothus in vxorem duxit, primúſque

Glocestriæ Comes factus, vulgo *Glocestriæ Consul* appellatus, qui hunc honorem Guilielmo filio reliquit, cuius filiæ in tres familias hanc dignitatem intulerunt; maior natu Isabella Ioannem filium Henrici secundi, hoc honore ornauit, sed is posteà cùm regni compos esset, Almaricum Ebroicensem Glocestriæ Comitem dixit, vtpote filium Mabiliæ, quæ filia erat Guilielmi illius, minor natu Almarico sine prole defuncto, ad Amiciam filiam natu minimam deuenit hæreditas, quæ Comiti Clarensi eius Gilbertum Clare, siue Clarensem Glocestriæ Comitem peperit, cuius filius Richardus, nepos Gilbertus secundus, abnepos Gilbertus tertius ordine successerunt. Antequam hic Gilbertus tertius adolescoeret, Radulphus de Monte Hermerij, qui clandestinis nuptijs Gilberti secundi viri Ioanna d'Acres dicta, quia Aconi in terra Sancta nata.

am, regis * filiam in vxorem duxerat, aliquandiu Glocestriæ Comes dictus erat. Posteà hic honor (vt aliqui scribunt) ad Petrum Gauestonum Vasconem iure vxoris quæ filia Gilberti secundi deuenit: sed cùm ille nullos ex ea liberos suscepisset, ad Hugonem de Spencer, ex Alienora altera Gilberti filia natum, & inde ad Hugonem de Awdley, qui Gauestonis viduam duxerat, deuolutus est. Eo defuncto in Ducatum hunc titulum erexit Richardus secundus, tresq; Duces habuit, Thomam scilicet de **Woodstocke**, Humfredum Henrici quarti filium de Repub. literaria meritissimum, Richardum qui posteà regnum occupauit Richardi II. nomine, quibus omnibus se Seianum equum præbuit. Primus Thomam de **Woodstocke** capite truncatum Thomas Spencer (quod tacendum non est) Comitis Glocestriæ titulum à Richardo secundo obtinuit, & statim amisit a Henrico IIII. exturbatus, siue vt vulgò loquuntur, degradatus. Hæc de Comitibus ex historia Tewkesburiensi paucis perstrinximus.

Paracia 280. in hoc Comitatu comprehenduntur.

Oxfordshire.

OXonienſis ager, Saxonicè Oxenfordſcyre, vulgò Oxford-ſhire, quem etiam ad Dobunos ſpectaſſe diximus, Gloceſtrenſi ad occaſum coniungitur, ab Auſtro quà in maximam altitudinem excurrit, Iſide flumine à Barkſhire excluditur, ad Ortum Buckinghamienſi agro
nitur, ad Septentriones, quà in conum quaſi deſinit,
Northantonienſi, illinc Warwicenſi includitur. Regio
lis eſt & opima, plana aruis & pratis ſunt exculta, colebris ſyluis obſeſſi, nec frugibus tantùm, ſed omni geanimantium, quæ venatu & aucupio ad cibum capiunt, vbique referta, fluuijs etiam piſcoſis paſſim irrigua.
s enim, qui poſtea TAMESIS, longo decurſu Auſtrale
ſubluit, & Cherwell, piſcoſus fluuiolus cùm Northonienſes ab Oxonientibus aliquandiu ſeiunxerit, placidam regionem intermeat, & quaſi in duas diſpertit
es, donec ab Iſide excipiatur.

In parte vlteriori, Iſis cùm Wiltonienſes perſtrinxerit, onienſes adit, ſtatimque Rodcotano ponte coercitus
blæ præterfluit, vbi Robertus Verus ille potentiſſimus
niæ Comes, Dubliniæ Marchio, & Dux Hiberniæ, qui
ſumma fuit potentia apud regem Richardum ſecun-
ita ſumma inuidia apud proceres; nullam potentiam, inquit ille, potentem eſſe nos docuit. Ibi enim leui præ- 1387.
à proceribus deuictus, & flumen tranare coactus ſuæ
æ cataſtrophen exhibuit. Iolum enim ſtatim vertit, extortis obijt. De quo prælio quidam non ita pridem ce-
uit

Hic Verus notiſſimus apro
Dum dare terga negat virtus, & tendere contrà,
Non ſinet immittere ictrix prudentia mentis,
Vndique dum reſonat repetitis ictibus vmbo,
Tantúmq; ſtrepit circum ſua tempora caſſis,
Se dedit in fluuium, fluuius lætatus & illa
Hoſpita ſuſcepit ſaluum, ſaluúmq; remiſit.

Iacentibus

Iacentibus agris indè sæpiùs innatans Isis Windrusho s
uiolo primùm augetur, qui è Cotteswoldia profluens ad t
pas Burford videt, Saxonicè Beopɿopo, vbi Cuthred
Occidentalium Saxonum rex, tùnc Merciorum benefic
rius, cùm acerbissimas Athelbaldi Mercij exactiones d
ùs ferre non posset, qui suorum succum & sanguinem
haurire cœpit, signa contra eum extulit, & fugauit: ver
ejus capto, in quo, quod in Haraldorum gratiam adm
aureum Draconem depictum fuisse memorat Houede
Windrusho recepto ad Einsham defertur Isis, Saxon
Eignesham, villam olim Regiam inter amœnissima pra
consitam, quam Cuthwlfus Saxo deuictis Britannis pra
abstulit, Æthelbaldus Mercius, posteà monasterio orna
quod nunc in priuatas ædes conuersum, Comitem Der
ensem Dominum agnoscit. Sub hoc in Isidem Euenlo
fluuiolus emittitur è Cotteswoldia etiam prolapsus, qui
ipso agri limite, non longè à ripa antiquum monumentu
relinquit, vastos scilicet lapides in orbem dispositos, quo
Rollerich stones vulgus appellitat, hominésque olim fuis
qui in saxa stupenda metamorphosi riguêrunt, somniat, v
storiæ alicuius monimentum crediderim, & fortè à Rollo
ne Dano, qui posteà rerum in Normannia potitus. Quo
nim tempore ille cum suis Danis, & Normannis, Angli
bellorum æstu exagitaret, Danos cum Anglis prælium a
Hokenorton (viculus est vicinus,) conseruisse legimus,
posteà iterùm dimicâsse ad Scearstane in Huicciâ, quem
etiam iudicârim lapidem esse illum terminalem in prox
mo, qui quatuor Comitatus distinguit, Hoc enim Saxonic
illa dictio Scearstane planissimè innuit. Nihil aliud me
morandum præterfluit Euenlode, sed cursu satis long
confecto amniculum admittit, ad quem Woodstocke Saxo
nicè pudet toc, i. locus sylvestris, apud quem Etheldredu
Rex olim ordinum conuentum habuit, & leges tulit. Æde
hîc sunt regiæ magnificentiæ plenæ, ab Henrico prim
constructæ, qui etiam vivarium amplissimum lapideo mur
incinctum adiunxit, quod primum fuisse in Anglia vivari
um scribit Ioannes Rossus. Verùm iam indè in eum nume
rum excreuêrunt, vt plura fuerint in Anglia, quàm in reli
quo orbe Christiano habeantur. Referunt historici nostri
Henricum II. cùm Rosamundam Cliffordiam deperire
qui

æ forma adeò eximia & liberali erat, vt eius pulchritudo
nes ex principis animo deleret, mulieres, & iam Rosa
i vulgò dicerętur; ad eam ab importuna Iunone sua
rutandam, Labyrinthum in his ædibus multis ambagi-
, occursu, recursúque inexplicabili inædificâsse, qui ta-
ea hodiè nusquam apparet. Oppidum ipsum cùm nihil
erat quod ostenter, Homerum nostrum Anglicum Gal-
lum Chaucerum alumnum suum fuisse gloriatur. De
o & nostris poetis Anglicis illud verè asseram, quod de
mero, & Græcis eruditus ille Italus dixit:

Hic ille est cuius de gurgite sacro,
Combibit arcanos vatum omnis turba furores.

le enim extra omnem ingenij aleam positus, & Poeta-
s nostros longo pòst se interuallo relinquens:

Iam monte potitus,
Ridet anhelantem dura ad fastigia turbam.

is cùm Euenlodum iam admiserit, diuiso alueo, in pluri-
is, & amœnissimas insulas distrahitur, ad quas Godstow
Dei locus, virginum cœnobiolum erat, quod Ida vidua o-
lenta extruxit, & Ioannes Rex instauravit, annuóque
nsu dotauit, vt virgines illę sacræ suis suffragijs, (superfti-
o enim iam omnium animos occuparat) Henrici II. &
olamundæ animabus subuenirent. Illa enim ibi cum hoc
pitaphio Rythmico sepulta:

Hac iacet in tumba Rosamundi, non Rosamunda,
Non redolet, sed olet, quæ redolere solet.

let dum in vnum se collegit Isis, cùm Cherwellum qui a-
um hunc quasi intermeat, è Northantonensi prouincia
uium habet, Hic Banbury quondam Warambirig pri-
dum perfundit, ad quod Kinricus Vifisaxo Britannos pro
im & focis fortitèr dimicantes memorabili prælio olim fu-
dit: & superiori sæculo Richardus Neuill Comes Warwi-
ensis, cùm à Lancastrensium partibus staret, Eboracenses
ia profligauit, vt statim etiam ipsum Edwardum IIII. con-
ilij inopem cœperit, & abduxerit. Nunc autem conficien-
do caseo notissimum, nam castrum illud intercidit, quòd A-
lexander Lincolniensis Episcopus (ad Lincolniensem e-
jus cathedram spectat oppidum) construxit, qui cùm latè
potiùs,

potius, quàm lætè habitare voluit, plurima sibi mah
sanis substructionibus accersiuit, Iam indè longo de
nihil hac parte præter culissimos agros, & lætissima
cernit Cherwellus, vbi verò cum Isside confluit, &
simæ, quas dixi, insulæ aquarum diuortijs spargun
campestri planitie eminet celeberrima Academia
NIA, Saxonicè Oxenforo, vulgò Oxford, Athenæ
nobilissimæ, Angliæ *lumen*, & *speculum*, imò Sol, oculus, &
ma, literarum & sapientiæ clarissima officina, vnde
humanitas, & doctrina in omnes regni partes
stribuuntur. Vrbs egregia, & nitida siue priuatorum
orum elegantiam, siue publicorum dignitatem, siue
lubritatem, & amœnitatem spectes. Planitiem enim
uallant nemorosi colles, vt hinc pestilenti Austro,
tempestuoso Zephiro excluso, tantum serenantem
& Aquilonem corruptionis vindicè admittant, vnde
situ *Bellositum* quondam dictam fuisse produnt
Nonnulli, qui tamen meâ opinione, fallacem opinionis
cum imbiberunt, hanc *Caer Vorrigern*, & *Caer Vember*,
nicè appellatam, & nescio quos Vorigernos, & Mempr
os extruxisse opinantur. Quodcunque verò Britannicis
poribus fuerit, Saxones Oxenforo dixerunt, & ea
significatione, qua Græci suos *Bessbores*, & Germani
Ochenfurt ad Oderam habent, à bobus scilicet vado,
etiam sensu Britannis nostris hodiè *Rhydychen* nominatur
Lelandus tamen probabili coniectura ab Vse fluuio
Latinè Isis, nomen deducit, & Vsiford vocatam fuisse
bitratur, cùm Insulæ amnicæ quas Isis hic dispergit, Vse
ney dicantur. Prudens antiquitas (vt in annalibus
legitur) hanc vrbem etiam Britannico sæculo Musis
crauit, quas Græcolada, huc tanquam in fœlicis plan
transtulerunt. Verùm cùm insequens ætas Saxonica
um euersionibus continenter decurreret, communem
porum inclinatione sortem subijt, & longo sanè
solummodò Frideswidæ reliquijs celebrata fuit, quæ in
uas relata, & templo honorata, eò quòd solennibus
Deo obstrinxisset, & Algarus princeps, dum eius
ambiret, non sine miraculo, oculis, (vt scribunt Monachi)
captus fuisset. Postea pientissimus Rex Alfredus Musis
diu exulantibus, sua adyta restituit, tribus constructis Col-

legijs:

Grammaticis vnus, Philosophis alter, & Theologis
Hanc tamen felicitatem paucis post annis vna, &
ra palmitas excepit. Danorum, regnante Ethelredo,
latorio incendio eam involuerunt, statimque Haral-
Leuipes barbara inhumanitate ita in eam sæuit, ob quos-
è ciuibus tumultu interfectos, vt tristissimum studiosorum
tium subsequutum fuerit, & Academia luctuoso spectan-
quasi intermortua ad Guilielmi Normannici vsque
pora iacuerit. Quem aliqui expugnasse falsò scribunt,
o mutis pro *Exulis* in exemplaribus perperàm concepta
imposuit. Verùm hoc tempore ita exhausta fuit, vt cùm
& extrà murum (ex Censuali Guilielmi Conquesto-
ro loquor) ædes plus minus 750. fuerint, præter 24.
sores Murales, quingentæ ex illis censui soluendo non
Paulò tamen post Robertus de Oilgi nobilis Nor-
mus (à quo equestris D'Oiliorum familia) cùm in mi-
præmium latifundia in hoc agro à Guilielmo victore
pisset, castrum ad occiduam vrbis partem magnis ag-
molibus extruxit, quod Stephanus Rex irrita obsidio-
postea concussit. Mœnibus etiam nouis, vt creditur, ip-
rbem incinxit, quæ nunc sensim expugnat vetustas.
berti[illegible]que eius è fratre nepos Regis Henrici primi à cu-
Diseney cœnobium amplissimum (vt ex parieti-
videre est) in media mœnium sub castro fundauit. Sic ædifi-
recreata vrbe, huc quasi ad doctrinæ & virtutis mercatum
confluere cœperunt plurimi, & reflorescere literæ o-
inprimis Roberti Polenij viri ad rempublicam literariam
promouendam nati, qui nihil non egit vt aridæ quasi
is visceribus obstructos Musarum fontes denuò aperi-
fauente inprimis, vt author est Lelandus, Henrico II. &
chatho eius filio, qui huc in lucem ædibus, quod animi e-
ssit & excelsi plenissimus fuerit, réisque maximas in Cy-
& Syria gesserit, *Leonimus* vulgò dicitur. Polenij verò co-
dium adeò fœliciter cessit, vt regnante Ioanne, tria millia
dioforum in hac vrbe fuerint, qui omnes ad vnum hinc
rtim Readingum, partim Cantabrigiam demigrârunt;
quodin studiosam hanc hominum nationem ciues iniqui-
ces viderentur; sed pacato tumultu, post breue tempus
unt reuersi. Tunc autem, & subsequente tempore, vt Deus
rbem hanc Musis, ita optimos principes, & præsules huic

vrbi

vrbi magno numero progenuit, qui ornandis, foendis literis melioribus liberalitatem impartiuerunt mat
Cùm enim Henricus III. salutata Frideswida, quod p
lare anteà creditum, superstitiosam formidinem exc
qua principes, ne Oxoniam adirent, sacrificii deter
& frequentia hîc Comitia ad componendas cum Ba
bus controuersias habuisset; superiorum regum priu
confirmauit, & ipse nonnulla irrogauit. Tantáque iam
eruditorum copia, vt innumeri diuinis, humanísque art
instructissimi, cùm in Ecclesiam, tùm Rempublicam
fuerint propagati, Matthæúsque Parisiensis *Vniuersi*
Oxoniensem secundam à Lutetia Ecclesiæ scholam, imò Ec
fundamentum disertè appellarit. Vniuersitatis enim nom
iam olim honorârant Pontifices Romani, quo titulo
liam præter Parisiensem & Patauinam in suis decret
tempore dignati fuêrunt. Iam boni Mæcenates vrbis imm
ora, & suburbana augustissimis Collegijs, Aulis, & Gym
sijs, & ea rursum redditibus opimis animare cœpêrunt. Re
gnante enim adhuc Henrico III. Guilielmus Archidiac
nus Dunelmensis opus illud Aluredi, quod Vniuersitat
nunc vocant Collegium, nouis operibus restauranit. Io
nnes Balliolus pater Ballioli Scotorum regis, Baliolen
fundauit & denominauit. Quo tempore studiosi, quod O
tonem Pontificis legatum, siue potiùs hirudinem ad exso
bendum sanguinem Anglicum emissum durius crud
perirent, sacris erant interdicti, & indignis modis tract
Edwardo primo regnante, Gualterus Merton Episcop
Roffensis Mertonense Collegium instituit, & locuple
Iámque, vt scribit Armachanus, triginta millia studiosor
hîc censebantur. Sub Edwardo II. Gualterus Stapleton
Episcopus Exoniensis Exoniense Collegium, Aulámq
Ceruinam, & ipse Rex eum imitatus Collegium Regin
vulgò Oriel, & Aulam S. Mariæ posuit. Postea Philippa Re
gina, Edwardi III. vxor, Collegium Reginæ, siue Reginale
vt vocant, & Simon Islep Archiepiscopus Cantuariensis
Cantuariense extruxit. Cùm studiosi rebus ad vota fluenti
bus insolescentes diuisis factionum nominibus, Septentrio
nales, & Australes ad intestina, & insana inter se arma con
clamârent, vnde septentrionales Stanfordiam secesserunt,
& scholas ibi aperire cœperunt. Sed pauculos post annos,

idri. cum

n Phœbus Musis lætiùs illucens has Martis nebulas di-
ffer, redierunt, latæq; leges ne quis Oxonienſis Stan-
rdiæ profiteretur, quod huic vrbi fraudi foret. Tunc tem-
ris Guilielmus Wiccamus Epiſcopus Wintonienſis Col-
ium admodum magnificum quod Nouum dicunt, exci-
it, in quod è ſuo Wintonienſi collegio optima ingenia
eannis transferuntur. Richardus etiam Angeruile Epiſ-
us Dunelmenſis *Philobiblos* dictus, Bibliothecam in
blicum ſtudioſorum vſum, optimis authoribus vndiquá-
e exquiſitis inſtruxit. Eiúſq; ſucceſſor Thomas de Hatte-
ld Dunelmenſe Collegium monachis Dunelmenſibus, &
chardus Flemming Lincolnienſis Epiſcopus Lincolni-
ſe locauit. Benedictini etiam monachi id tempus Colle-
m Gloceſtrenſe collata pecunia condiderunt, in quo v-
s & alter monachus, è ſingulis Benedictinorum Cœno-
s alebatur, qui poſteà apud ſuos bonas literas profiteren-
r. Iam vt Canonicos taceam, quatuor pulcherrima Fra-
um cœnobia in ſuburbijs ſurrexerant, in quibus & multi
a vulgariter eruditi floruerunt. Inſequente ſeculo cùm
gnaret Henricus v. H. Chicheleius Archiepiſcopus Can-
arienſis bina, & ea egregia ædificauit collegia, quorum
erum Omnium animarum memoriæ, alterum Diuo Ber-
ardo dedicauit. Statímq; Guil. Wainflettus Epiſcopus
Wintonienſis Collegium Mariæ Magdalenæ opere eximio,
n, ſitu percommodum & ambulacris admodum amœnum
rexit. Eodémq; tempore Humfredus Dux Gloceſtriæ ho-
arum literarum admirator maximus Scholam Theologi-
am tanta elegãtia extruxit, vt illud Xeuxidis ei iure inſcri-
i poſſit *Inuiſurum facilius aliquem, quàm imitaturum*; & in e-
us ſuperiori parte Bibliothecam inſtituit, centúmq; viginti
nouem ſelectiſſimis libris, quos magnis impenſis ex Italia
omparauit, exornauit: ſed hos quorundam priuata auari-
ia publico vſui iampridem inuidit. Deinde Henrico VII. re-
gnante, vt adhuc meliùs literatũ honori conſuleretur, Guil.
mith Epiſcopus Lincolniẽſis Collegium Ænei naſi, quod
optimus ille & pius ſenex D. Alex. Nowellus prouentibus
auxit, & Richardus Fox Epiſcopus Wintonienſis Collegiũ
Corpus Chriſti nominatum exædificauit, illóſq; ſubſequu-
us Thomas Wolſæus Cardinalis Eboracenſis omnium
ampliſſimum, & elegantiſſimum inchoauit, quod Hen-
ricus

ricus VIII. adiuncto Cantuariensi Collegio, magnis additibus ditauit, & ædes Christi dixit. Potentissimus idem princeps, pecunia è suo ærario de prompta, alumnis dignitatem Episcopum, & ad Academiæ ornamentum publicos professores instituit. Nostra itidem memoria, vt nouis etiam beneficijs Musas complecterentur, Thomas Popus vir ordinis equestris Dunelmense Collegium, & Thomas Whitus ciuis Londinensis, & equestris ordinis, Bernardi Collegium (quæ suis ruderibus sepulta iacuerunt) excitârunt, nouis ædificijs instaurârunt, latifundijs locupletârunt, & nouis nominibus exornârunt. Hobenim S. Ioanni Baptistæ, illud sacrosanctæ Trinitati dicatum. Maria etiam Regina publicas scholas bello fundamentis ædificauit. Et dum hæc scribimus Hugo Price sus Legum Doctor noui Collegij in honorem Iesu, fundamenta felicibus auspicijs iacit. His Collegijs quæ numero sunt XVI. & Aulis præterea VIII. eleganti structura, opimis redditibus instructis bibliothecis ita floret Oxonia, vt cæteras orbis Christiani Academias superet omnes. Bibliothecis verò animatis, (sic enim merito doctissimos eum Eunapio vocare licet) maximarum artium disciplinis & reipublicæ literariæ Politia concedat nulli. Sed quid hæc non vbius præconij indiga Oxonia tanta eius, vt Plinianè verbo vtar, superfluit claritas; nec ego in alterius meæ laudes prodigus lasciuire videbor. Sat sit de Oxonia dictum, quòd de Athenis Pomponius. *Clarior est quàm vt indiga laudis.* Sed pro coronide habe initium historiæ Oxoniensis è Procuratorum libro. *Contestantibus pleriſq; Chronicis, multis locis per orbis climata variis temporibus variarum scientiarum fuisse florentissimas regiones, Oxoniam autem inter Latina existentia studia vniuersitas Oxoniensis fundatione prior, quadam scientiarum plenitudine generaliter, in veritatis Catholicæ professione firmior, & priuilegiorum multiplicitate præstantior inuenitur.* Mathematici Oxonienses hanc suam vrbem XXII. paribus à Fortunatis insulis abesse, Polum verò Boream LII. gradibus & scrupulis sublimem astrolabio obseruârunt.

In parte citeriori ad occiduam Cherwellis ripam Islip Saxonicè Gizlyplepe adsidet, ideò memorandum, quòd Edwardum sanctum illum regem in lucem ædiderit, vt ipse testatur

ſtatur in Diplomate, quo hoc ſuum Manerium Weſtmonaſterienſi eccleſiæ donauit. Ad hoc Cherwellum ab ortu fluit riuulus, qui Burcester, Saxonicè Burnencester, præterfluit, antiqui nominis oppidulum, ſed vbi nihil antiquum obſeruaui niſi Baſſerros eius olim Dominos fuiſſe & nobiolum conſtruxiſſe, à quibus poſteà ad Barones le Strange de Knocking deuenit. Cùm verò ſub Ottonis Iſis & Cherwellus in vnum alueum aquas conſociârint, Iſis ſolita, & concitatior in Auſtrum fertur, vt quem diu quæſierit, Tamam inueniat. Nec multa emenſus eſt milliaria, ecce Tama è Buckinghamienſi agro effuſus occurrit, vbi primùm hunc agrum ſubintrat *Tamam* mercatori oppidum nomini adoptat ſuo, quod inter flumina ſitu modum grato interſidet. Tama enim partem Septentrionalem alluit, & duo influentes riuuli, alter ab ortu, ab occaſu alter includunt. Alexander ille munificus Lincolnienſis Epiſcopus, qui loci Dominus erat, cùm eius in caſtris exuendis profuſio ab omnibus ſubaccuſaretur, ad eluendam maculam, vt innuit Neubrigenſis, monaſteriolum iuxta oppidum extruxit, multíſque poſt annis Quatremanni qui ſuperiori ſeculo magni erant in hoc tractu nominis, Xenodochium alendis pauperibus fundârunt. Verùm vtrumq; iam euanuit, & pro his Ioannes Guilielmiades, ſiue *Williams*, quem Baronem de Tama Maria Regina creauit, ſcholam pulchetrimam, & Xenodochium tenue inſtituit. Inde Tama propè Ricot defertur, ædes elegantes quæ olim ad Quatremanos illos ſpectârunt, quorum ſtirps cùm defeciſſet, venditionibus ſubinde alienatæ demum ad Dominum illum Guilielmiadem ſunt deuolutæ, & per eius filiam ad Dominum Henricum Norricium, quem Diua Elizabetha Baronem Norricium de Ricot dixit, virum cùm generis ſplendore conſpicuum à Louellis enim (qui maximas Angliæ familias cognatione attigerût) genus ducit, tùm bellicoſiſſima prole, quod Belgica & Hibernia cõteſtetur, longè clariſſimum. Demum Tama noſter *Dorcestriam* adijt, quæ nobis Dorchester, Bedæ *Cinitas Dorcina*, Lelando *Hydropolis*, ſed nomine ex ſuo ingenio deprompto, ſatis tamen apposite, cùm *Dour* aquam Britannis denotet. Hanc à Romanis olim habitatam fuiſſe eorum nummi ſæpius eruti perſuadent, & annales noſtri Epiſcopali ſede diu celebrem fuiſſe

isse produm, quam Birinus Occidentalium Saxonum Apostolus constituit. Cùm enim Cinigilsum Occidentalium Saxonum Regulum baptismi fonte abluisset, quem Oswaldus Nordanhumbrorum rex è sancto lauacro susceperat, nouerunt, vt inquit Beda, *ambo reges eidem episcopo hanc ciuitatem ad faciendam inibi sedem episcopalem.* Quam post 460. annos (ne, quod Canonibus prohibetur, in tam modica ciuitate Episcopi nomẽ vilesceret,) Remigius, regnante Guilielmo primo, Lincolniam transtulit. Quo tempore *Villa* (vt inquit Malmesburiensis qui tunc floruit) *exilio, & infrequentia malefi as tamen ecclesiarum magna, seu veteri opere, seu sedulo nouo.* Iam inde sensim deficere cępit, & nuper via publica hinc deflexa ita elanguit, vt quæ ciuitas fuerat, vix oppidi nomen tueatur: satísque iam habet, quòd in adiacentium campis rudera suæ magnitudinis indicia ostendere possit. Sub hoc Tama & Isis confluentes, quasi in manus conueniunt, & connubio iunguntur, vtq; vndis sic nomine coeant. TAMISIS enim iam inde compositio vocabulo nominatur. Quod primus obseruasse videtur ille, qui Historiarũ Eulogium conscripsit. De hoc Tamę, & Isis cõnubio en carmina ex Poemate eodem titulo, quę si placet, vel legas, vel neglige

Hauserat intereâ sperati coniugis ignes,
Tama Catechlauũm delabens montibus altis:
Impatiens nescire thorum, nupturáq; gressu
Accelerat, longíq; dies sibi stare videntur,
Ambitiosa suum donec præponere nomen
Possit amatori, quid non mortalia cogit
Ambitio? notámq; suo iam nomine villam
Linquit, Norricijs geminans saluete, valete.
Cernitur & tandem Dorcestria prisca petiti
Augurium latura thori, tunc Tama resurgit
Nexa comam spicis, trabea succincta virenti,
Aurora superans digitos, vultúmq; Dionis,
Pectana non labra rosæ, non lumina gemmæ,
Lilia non æquant crines, non colla pruinæ.
Vtq; fluit crines madidos in terga repellit,

Reddi

Reddit & undanti legem formámq; capillo:
Eu subito frontem placidis e fluctibus Isis
Effert, & totis radios spargentia campis
Aurea fulgenti resplendent lumina vultu.
Iungit & optata mox oscula plurima Tamæ,
Mutua, explicitis inflectunt colla lacertis,
Oscula mille sonant, connexu brachia pallent,
Labra ligant animos: tandem descenditur vná
In thalamum, quo iuncta FIDE CONCORDIA
Splendida cœptis sancit cõnubia verbis. (*sancta*
ciq; intellectis versiculis.
Dixerat, vnito consurgit & vnus amore
Latior exultans nunc nomine TAMISIS *vno,*
Oceanumq; patrem quærens iactantior undas
Promouet.

Hinc Tamisis **Benſon**, olim **Benſington** adit, quam ...am Regiam vocat Marianus, proditq; Ceaulinum eam ...antis anno ſalutis 572. abſtuliſſe, Occidentalésq; Saxo... ad ducenteſſimum inde annum tenuiſſe. Tunc enim ...ffa Merciis in rem famámque ſuam arbitratus, vt illi ni... cis flumen haberent, expugnauit, ſuíque iuris fecit. Ho... verò tantùm viculus cenſetur, vicináſque habet regias ...des elegantes, ſed minùs ſalubres ob halitus ſtagni ad... ...ctii, ab vlmis **Ewelme** dictas, vulgo **Newelme**, quas ...ſtruxit Guilielmus De la-Pole Suffolciæ Dux, qui ac... ...pta in vxorem vnica Th. Chauceri filia, ampliſſimam hic ...reditatem creuit, & præter has ædes eccleſiam etiam ...egantem & Xenodochium nitidum extruxit: verùm Io... ...nes Lincolniæ Comes eius è filio Ioanne nepos huius ...miliæ fœlicitatem funditùs quodammodo euertit. Dum ...aim res nouas contra Henricum ſeptimum moliretur, pro... ...criptus omnibus honoribus & his poſſeſſionibus excidit, ...quæ in patrimonium Regium tranſcriptæ, ſtatímque ille in ...prælio occubuit. Hinc magno circumducto ambitu Tamiſis ...in ſe ferè reflectitur, Centuriam de **Henley** amplexus col... ...ibus ſurgentem, & ſyluis denſiorem, quam ANCALITES ...tenuiſſe, qui ſe in Cæſaris fidem permiſerunt, ſuſpicantur nonnulli.

nonnulli. In hac vt Greies Rotherfield ædes quæ
Walteri Grey, nunc Franciſci Knowlles equitis
& Aulæ Regiæ theſaurarij, omittam: ſolummodo
ad Tamiſim in ipſo Comitatuum confinio ſe oſten
incolæ maximam partem nauicularij ſubuehendo
num ligno, & diſtrahendo frumento quæſtum
faciunt; nec antiquiora commemorat, quàm quod
nios Dominos olim habuit, à quibus per Peuerellos
luſtriſſimam Haſtingorum familiam hæreditario
Quà verò Tamiſis ſub hoc nunc ſublicio ponte
nitur, olim ſaxeum fuiſſe arcuare opere ferunt. An vero
fuerit pons ille per quem Dio meminit Romanos
cùm Britannos hoc tractu inſequerentur, qui
men tranauiſſent, non facilè quis dixerit.

Oxonienſis Comitatus titulus (vt Wilnotum Saxonem
taceam) à Matilde Auguſta Anglorum Domina
de Vere primùm collatus, in eius poſteris maſculis
petua ſerie efloruit, vt iam Edwardus adoleſcens
nominibus nobiliſſimus, ab eo ſit Comes decimus
mus, & inter Angliæ Comites Verorum familia (vt
nis verbo vtar) fundatiſſima & antiquiſſima habeatur.

Eccleſias parochiales 280. complectitur

hic ager.

DObunis ad ortum contermini sunt, quos Ptolemæus pro exemplarium varietate CATTIEVCHLANOS, CATTIDVDANOS, CATHICLVDANOS, & Dio CATTVELLANOS vocat. Ex his quod fuerit verissimum nomen, haud facilè dixerim: liceat tamen quæso, opinionem qua iamdiu animus mihi grauidus hac de re fuerit, quasi abortu hîc effundere. Ego hos olim CASSIOS fuisse dictos existimaui, ab his Cassijs eorum principem Cassiuellaunum, siue Cassibellinum denominatum, & à Cassiuellauni nomine hunc ipsum populum Cattuellanos & Cattieuchlanos à Græcis appellatum. Cassij enim inter Britanniæ gentes à Cæsare memorantur, quos certo certius est his in locis consedisse, & à quorum nomine regiuncula in hoc tractu non minima Catsbow etiamnùm appellatur. Cùm autem Cassiuellaunus huic tractui cum imperio præfuerit, vt à Cæsare videre est, & in eius nomine Cassiorum appellatio planissimè se prodat, satis probabile videatur, Cassiuellaunum sic dictum, quasi Cassiorum principem. Id ni esset, cur hunc Cassiuellaunum vocarit Dio Suellan pro Vellaun, & Nennius Britannus non Cassibellinum sed Bellinum, quasi illud esset proprium vel viri vel dignitatis nomen? Nec verum videatur si principes olim à sua gente nomina sortiti fuerint. Catti in Germania suum Cattimarum, Teutones suum Teutomarum & Teutobochum, Daci Decebalum, Gotti Gottisonem habuêrunt. Et quid impedit quò minùs nostri Cassij suum Cassibellinum haberent? Cùm Bellinus frequentatum fuerit in hac insula nomen, & nonnulli putârint Cinobellinum nostrum qui inter Iceenos regnauit, quasi Iceenorum Bellinum fuisse nuncupatum. Ab hoc igitur Cassiuellauno si Græci scriptores Cattwellanos, Cattieuchlanos, &c. non detorserint, ego in hac re me omninò cæcutire fateor.

Vnde autem Cassiorum nomen hic populus induerit, mihi compertum non est, nisi fortè à virtute bellica. Seruius enim Honoratus viros bello strenuos antiquis Gallis (qui eadem cum Britannis lingua vsi erant) *Gæsos* dictos prodit, vnde *Cubilon* Britannicam dictionem bellicorum semen interpreta-

terpretatur Nennius. Bellica autem laude hos floruisse ma-
nifestum est, continentia ante Cæsaris aduentum cum vi-
nis bella gesserant, Dobunorum partem in suam pote-
tem redegerant, Britanni eorum principem bello co-
Cęsarem vniuersis copijs præfecerant, longè etiam lati-
imperium & nomen protulerant. Vniformi etenim Ca-
rum, siue Cattieuchlanorum appellatione insigniti er-
qui nunc tres agros siue Comitatus occupant: scilic-
Buckinghamshire, **Bedfordshire**, & **Hertfordshire**,
quibus iam ordine, sed paucis dicamus.

Buckinghamshire cùm fagis sit passim feracissim-
quas Saxones **Bucken** vocant, à fagis primarium oppidu-
Buckingham, & indè totum agrum denominatum no-
dubito. Regio enim fagifera in Germania *Buchonia* vocat-
& apud nos oppidum in Norfolcia **Buckenham** dictu-
fagis circumsitum esse accepimus. Hic ager minori latitud-
ne conclusus à Tamisi ad Septentriones longitudine si-
procurrit. A meridie Bercheriam Tamisi secluſam, ab occ-
su agrum Oxonienſem, à Septentrione Northantonenſe-
ab ortu primùm Bedfordienſem, indè Hertfordenſem,
posteà Medioſaxones prospicit. Solo est passim vberi, incol-
refertissima, qui rei pecuariæ inprimis operam nauant. I-
duas partes diuiditur, quarum altera ad meridiem monta-
na seu potiùs collina **Chiltern**, Saxonicè Cylternn, alter-
huic subiecta ad Septentriones **The vale**. i. vallis dicitur
Chiltern quam à gelido situ sic dictam existimant non-
nulli, tota collibus ex argillacea creta albicantibus surgi-
fageis lucis & syluis vestita. In hac qua collium radicibu-
Tamisis flexuoso meatu allabitur, **Marlow** sedet, non con-
temnendum oppidulum, nomine à creta **Marle** vulgò di-
cta sumpto, qua dispersa per arua sic lassatas glebis vitan-
inter hos colles impertiunt, vt post annum agricolæ impe-
rium nunquam recusent, sed cumulatiore mensura quo-
accipiunt, reddant. Prope hoc in Tamisim æditur fluuiolu-
per iacentia loca sibi iter aperiens, & quà flectitur **Wic-**
kham oppidum sibi impositum habet, & indè forsitan
nominatum, cùm Germani Saxones fluminis & maris fle-
xum **Wich** vocent, plurimáque indè nominata loca in Bri-
tannia occurrant. Hoc amplitudine sua & ædificiorum ele-
gantia maximis in hoc agro oppidis adæquandum, in e-
ver-

rò quod vnum ex omnibus Maiorem pro ſumme magi-
tu habeat; reliquis meritò anteponendum. Antiquita-
s tamẽ quas venditet, oſtendit nullas, quo nomine Cole-
de ſolummodò glorietur, ad Colne fluuium, qui dum
miſim petit, Buckinghamienſes & Medioſaxones hîc in-
meat. Nam quod nunc Colebrooke PONTES fuiſſe quo-
n meminit Antonimus vtrinque diſtantia à Galena, &
ndino teſtatur: nec vſpiam alius eſt locus quà via à Gal-
a Londinum ducit, cui Pontium nomen aptiùs conueni-
Colne enim hîc in quatuor alueos finditur, qui totidem
ntibus ad itineris commoditatem coniunguntur, à qui-
s nomen factum ipſa nominis notio edocet, vti à ponti-
s *Gephyræ* Boëtiæ, & *Pontes* Galliæ, vndè *Ponthieu* Comi-
us nominantur. Qui Comitatus (vt obitèr annotem)
ibus Angliæ iure Æleonorę Edwardi primi vxoris obue-
, quæ materno iure ex aſſe eiuſdem hæres fuerat. His di-
ruis Colne amœnas inſulas circumfundit, in quas Dani
no Chriſti 894. ſe fuga recepêrunt, cùm Alfredus illis in- 894
ret, locíq; ingenio ſe tutati ſunt, donec Anglus rei frumẽ-
ię inopia coactus obſidionem reliquerit. Colne iſte ali-
riuulum ſuperiùs ab occaſu infuſum ſecum defert, ad
em in conualle Amersham, Saxonicè Agmunderham
imus, quæ nec ſtructura, nec frequentia, ſed domino ſuo
ancíſco Ruſſellio Bedfordiæ Comite ſuperbit, viro ea na-
e facilitate, & pietate, vt nunquam ita magnificè quic-
d in eius dicam laudem, quin id hominis virtus longè ſu-
rarit.

Vix quintum hinc ad Septentriones milliare emenſi fui-
, cùm ad Chilternicorum collium dorſum peruenimus,
od totam regionem ab occaſu brumali in ortum æſtiuum
nfuerſam interſecat; in cuius ad ortum angulo, accli-
m ſitum Isleridge ſeceſſus regius occupat, vbi Edmun- 1260
s Cornubiæ Comes Richardi Romanorum Regis filius,
nobium noui inſtituti religioſis, quos *Bonos homines* vo-
at, excitauit. Ex hoc collium dorſo longè latéque patet
ſpectus in ſubiectam vallem, quam alteram agri partem
cimus. Hæc tota ferè campeſtris eſt, ſolo item argillaceo,
ea ci, & fœcundo, pabuloſis pratis innumeros ouium gre-
s paſcit, quarum mollia, & tenuiſſima vellera ab Aſiaticis
que gentibus expetuntur: ſed ſyluis nuda niſi ad occidu-

um latus, quo præter alias Bernewood, circa quam ann
Christo nato 914. Danorum furor quondam impotenti
sæuijt, túmque fortè concidit Burgus ille antiquus, vt
mani nummi inuenti testantur, qui posteà regia erat
Edwardi Confessoris, nunc autem pagus est rusticus, &
Burihill, Bull contractiùs appellant. In hac valle
oppidis & pagis sit confertissima, perpauca tamen sunt
referre conuenit, eáque aut ad Tamam, aut ad Vsam.
procul à Tama qui meridionalem vallis partem irrigat,
gente colliculo insidet emporiolum amplum, satis frequ
multiplici & amœnissima pratorum viriditate incinc
vulgò Aylesbury, vnde vallis vniuersa The vale of Ayl
bury nominatur. Saxones Aeglesburge dixêrunt, cu
Cuthwulfus Saxo illud ad annum salutis 572. expugnare
nomen enim Britannicum, quo priùs innotuit, æuo disp
jt. Eaditha alumna sua inprimis olim illustre fuit, quæ cù
à Frewaldo patre impetrauerat, vt hoc oppidum sibi in d
tem diceret, mundo, maritóque à sacrificulis persuasa, s
tim valedixit, & susceptο velo, sanctitatis opinione, in illo
raciſſimo Sanctorum sæculo, ad miracula vsque, cum Ea
burga sorore claruit, è cuius nomine inter colles viculus
qui Edburton adhuc appellatur.

Vsa fluuius siue Isis secundus, qui septentrionalem ag
partem lentus pererrat, sinistra ripa primùm Buckin
ham totius conuentus caput sustinet, quod, vt habet Ma
anus, vallo & turribus vtraq; ripa anno 915. Edwardus S
nior contra Danorum irruptiones communiuit. Nec m
ni nominis primis Normannorum temporibus videat
cùm regnante Edwardo Confessore se tantùm (vt est
Guilielmi Normanni libro) pro vna hida defenderit. In
Stony Stratford, Oulney, & Newport Panell, à P
ganello eius domino denominatũ eidem flu. incumbunt
nulla antiquitatis nota, præter Stony Stratford, à stra
publica sic dictum, diuersorijs nitidum, & saxeo ponte
perbum, quo flumen continetur violentiùs in agros irru
solitum, cùm hybernis aquis excitatur: vnde longiùs ab
ius ripa positum oppidum. Ad hoc si ISANNAVARIA
quam Antoninus nominat fuisse coniectarem: coniectu
præter distantiæ rationem, subluentis fluminis nomen *Is*
Saxonicè Vsan, adstipularetur, & *Isanauaria*, vt viden
de

nsonat, quod Isani traiectus, vt Durnouaria aquæ traie-
us, vnde etiam fortasse Britanni & nos huiusmodi traie-
us Ferie hodiè vocamus: eadémque significatione ad al-
ram ripam Passahum est viculus à traijciendo denomi-
nus, quem potiùs Isannouariam crediderim, cùm sit mul-
vetustior, Romanis enim temporibus floruisse via Con-
aris Romanorum quæ suo aggere hîc conspicua docet.
c Saxonico sæculo iacuisse videtur; cùm Edwardus se-
r ibi subinde agitaret. Verùm cùm vel belli, vel æui iniu-
cecidisset, Stony Stratford extructo ponte surrex-
e opinamur.

Hęc antiquiora sunt Buchinghamiensis agri loca, qui ta-
n maximè è suis Ducibus & Comitibus illustratur. Co-
tes verò habuit tres; Gualterum Giffarde, à Guilielmo
ormanno eo honore affectum; Richardum Strongbow,
ietiam Comes Pębrochiæ; & Thomam de Woodstocke,
dwardi III. filium, per cuius filiam Annam ille honor ad
umfredum Staffordum deuolutus, qui Buchinghamiæ
rx ab Henrico VI. creatus, eundem Henrico filio, & Ed-
ardo nepoti reliquit, quibus capite mulctatis, ita huius fa-
iliæ dignitas attenuata defloruit, vt hodiè eorum posteri
ntùm Barones de Stafforde nominentur.

Recensentur in hac regione paracia 185.

Bedfordshire.

Bedfordiensis ager vulgò Bedfordshire, al-
ter est è tribus Comitatibus quos Cattieu-
chlanos occupâsse diximus. Ab ortu Canta-
brigiensi, ab austro Hertfordensi, ab occasu
Buchinghamiensi, à septentrione Northan-
nensi, & Huntingdonensi coniunctus, Vsáque interfluen-
s in duas partes diuisus. Quæ Septentriones spectat, fertili-
r est, & nemorosa: altera ad meridiem, quæ multò maior,
olo est tenuiori, sed non omnino ingrato; Hordeum enim
lenum, album, & crassum affatim profundit. In medio syl-
is nonnihil densa, sed ad ortum magis siticulosa & arbori-
ous nuda.

Vsa

Vſa, cùm non minùs tortuoſus, quàm ipſe Meander Bletnesho, vulgò Bietſo prętерfluxerit (ſedem illuſtris familiæ de S. Iohn quæ olim ſua virtute ampliſſimas in Wallia poſſeſſiones, & noſtro tempore Diuę Elizabethę gratia Baronum dignitatem conſecuta eſt) Bedfordiam, Saxonibus Bedanforo primarium oppidum, vnde & regioni nomen adproperat, & ita diſſecat, vt duo viderentur oppida, nisi ponte ſaxeo committerétur. Situs amœnitate, & ſua vetuſtate, magis quàm elegantia aut amplitudine (licèt quinque eccleſias numeret) prędicandum. Britannico enim ſeculo, LACTODORI nomine floruit, cuius non ſemel meminit in ſuo Itinerario Antoninus. Argumento eſt diſtantia, & teſtimonio Britannicum nomen. Legi etenim in antiquis ſcydis *Liſwidur*, *ſiue Letsidur*, nunc Bedford, & ipſius ſanè vocabuli ſignificatio huic ſuffragatur, vt enim Lis Britannis diuerſoria publica ſonat, & *Letsidur* diuerſoria ad flumen, ſic Bedford lectos & diuerſoria ad vadum Anglis ſonat, qui licèt oppidi appellationem immutârint, ſignificationem tamen retinuerunt, quod etiam alijs in locis factitârunt. Cuthwulfus Saxo circa ſalutis noſtræ annum 572 ſub hoc aperto Marte ita Britannos fregit, vt iam inde viribus impares plura ſibi oppida dediderint. Nec Saxonibus neglectum fuiſſe videtur, cùm Offa potentiſſimus Merciorum Rex hîc ſibi (vti leginus in Florilego) ſepulturam delegerit, cuius tumulũ Vſa cùm incitatior & ſublimior ferretur eluuione abripuit. Danicis poſteà bellis proſtratum Edwardus Senior reparauit, vrbeculámq; ad auſtralem ripam adiecit, quam Wikesgate, (vt optimum Houedeni exemplar habet) illa ætas vocauit. Grauiora deinde ſub Normannis pertulit; cùm enim Paganus de Bellocampo primus Baro de Bedford caſtrum conſtruxiſſet, nulla inteſtini belli cura orta eſt tempeſtas quæ in illud, dum ſteterit, non intonuit. Stephanus, cùm violato iureiurando Angliæ regnum inuaderet, primus ingenti cæde expugnauit, poſtea, cùm Barones arma in Ioannem Regem induiſſent, Guil. de Bellocampo eius dominus, & ex partium ducibus, illis in manus traditit: ſed vno & altero poſt anno, Falcaſius de Brent obſedit, ſtatímq; à Baronibus deditione, & à Rege dono accepit. Ingratus tamẽ ille nouam belli molem deindè in Henricum III. excitauit, dirutis ſacris ædibus caſtrum firmauit

vicinam regionem plurimis damnis affecit, quoad Rex sideret, & post sexagessimum diem, victa rebellium pertincia, & fugato Falcasio, hanc seditionis nutriculam capm solo adequârit. Nec tamen Bedfordiæ aliud magis est sendum quàm huius vestigia ad orientale oppidi latus minii impendentia.

Bedfordiæ vtrinque subfuerunt elegantissima cœnobio- ab Austro **Helenstow**, nunc **Elstow** Helenæ Constanni M. matri, & virginibus sacris ab A. Scoto consecratum: ortu **Newenham**, quod à fano Sancti Pauli intra Bedrdiam, Roisia Pagani de Bellocampo vxor transtulit.

Non longum iter ab hoc confecit Vsa, cùm à meridie a- *Iuell nonnullis dicitur.*
nymo* amniculo augetur, ad cuius confluxum **Temes**- ad Danorum statiuis, & castro notum, quod tunc conuxerunt, cùm suis hybernis hanc regionem premerent, propugnaculum Britannicum (vti creditur) euerterent, ius locus nunc **Chesterfield** & **Salndy** dictus Rom. nuismata vetustatis suæ signa sæpe exhibet. Nec dubito è fi-, quin hæc fuerint SALENAE illæ, quas Catticuchlanis scribit Ptolemæus, si **Salndy** sit verum nomen, quod minonnulli affirmârunt.

Ad huius amniculi fontes, in ipso ferè agri vmbilico, colli pponitur **Ampthill**, domus ampla, regia, & castri æmula, marijs vndiq; circumsita, à Barone de Fanhope, regnan- Henrico VI. è Gallorum manubijs constructa, cuius bocùm Edwardus IIII. publicasset, quòd à Lancastrensi milia steterat; & ipsum seu potiùs, vt inquit ipse Fanhous, ædes læsæ maiestatis egisset: protinùs Edwardo Grey Domino de Ruthen, & posteà Cantij Comiti adiudicatæ erunt, a cuius nepote Richardo ad Henricum VIII. Rem commutatione facta deuenerunt, qui eas, vt loquuntur Cæsarej iuris periti sacro patrimonio, vt nostri iurisprudentes, Coronæ adiunxit, & *Honorem de* **Ampthill** dixit. Vix decimo hinc milliari ad austrum, per **Tuddington** pridem Peuerorum, nunc Domini Cheinei ædibus conspicuum, abest **Dunstable**, quod vetustum esse scioli affirmant, sed Henricum primum hîc oppidum struxisse, & coloniam ad latronum audaciam reprimendam, qui viam obsederant, collocasse, priuata historia monasterioli, quod ipse ad coloniæ suæ ornamentum fundauit, planè contestatur. In

ipso oppido crux visitur Angliæ, Castiliæ, & Pontiui insignibus exornata, quam Edwardus primus in Ælionorz coniugis memoriam, vt alias nonnullas posuit, quacunque cum funus exequiali pompa Westmonasterium deduxit. In campis ad Austrum munitionem quandam castrorum quasi tumultuariam, rotunda forma sed perexiguam, Mowbowze vocitant, ad ipsum Chilternicorum collium declivum vidimus. Anîles de virgine bellatrice eius incolæ fabellas, quas decantant vicini, ipsis relinquo.

Quod ad Dominos, Duces, & Comites spectat, vt Bellocampos Bedfordiæ Barones quinque ni fallor, numero, qui Regibus Angliæ iure hæreditario à poculis erant, omittam; cùm iam eorum hereditas per filias in Mowbraiorum nomen & alias familias dispertita fuisset. Edwardus m. Engelramum de Coucy Suessionum in Gallia Comitem, cui filiam eloc ârat, primum Bedfordiæ Comitem creauit. Posteà Henricus 1111. Bedfordiam in Ducatus titulum euexit, trésque Duces habuit, Ioannem Henrici 1111. filium tertium qui Franciæ Prorex Rothomagi sepultus est, Georgium puerulum Ioannis Marchionis Montisacuti filium, qui paucis diebus eo honore vsus erat, & Gasparem de Hatfeld Henrici v1. fratrem vterinum. Nostra verò memoria in Comitatum denuò recidit, cùm Ioannem Russellium Edwardus v1. eò honoris euexerit, quem Franciscus filius nobilissimum pietatis & humanitatis exemplum, & bonis omnibus longè charissimus, sequutus est, qui nuper defunctus F. è filio Francisco nepotem successorem reliquit.

Habet hæc prouinciola paræcias 116.

Hertfordshire.

AGRO Bedfordiensi à meridie adiacet **Hertfordshire**, quem tertium ex illis diximus, qui ad Cattieuchlanos spectârunt. Occidentale latus claudunt Buchinghamienses, australe Mediosaxones, orientale Saxones Orientales, & partim Cantabrigienses. Frumentarijs agris,

is, pascuis, pratis, nemusculis, & limpidis fluuiolis fœlix: rum verò oppidorum claritate etiam cum vicinis de ma contendit, vix enim alius in Anglia Comitatus est plura vetustæ memoriæ oppida ostendat. Inter hęc pri- MAGI-OVINIVM quod corruptè *Maginum* & *Alago-* scribitur, ad XII. à Lactodoro milliare, in Antonini erario sæpiùs memoratum occurrit, quod diu quęsitum tandem ex verbi significatione me inueniſſe, blandi- coniectura, confido, si liceat vna immutata literula pro *-oninium* *Magioninium* legere. Magi-oninnum enim annicè sonat fraxinetum, vel locus fraxinos alens. *Ma-* silicet alere & *Onnen* fraxinos significat. E fraxinis igi- cùm hoc indagandum videatur, dicam sed cum aliorum ia, fuisse quod hodie Ashwell, id est, fons inter fraxinos. ius hic est rusticus, amplus, & ædificijs frequens, depres- situ in septentrionali agri confinio locatus, Vt distanti- à Lactodoro in argumentum non arripiam, quæ vel so- in huiusmodi disquisitione fidem faciat, & hîc optimè gruit: nominis significationi loci natura ita appositè pondet, vt dubitare vix patiatur. In ipso enim oppido ce- rima est fontium scaturigo è saxo abrupto, siue crepi- quæ proceris fraxinis vndiq; vmbrosa, vndetanta vis arũ perennibus venis emanat, vt statim intra ripas col- ta rotandæ molæ sufficiat, & quasi subitò in iustũ flumen ualescat. Ex his fontibus & fraxinis, vt certum est Saxo- nouum hoc nomen Ashwell indidisse: ita non dubi- dum quin Britanni antiqui, qui teste Gilda montes, flu- os, fontes, & lucos diuinis cumulârunt honoribus, ab ea- m re, eodem sensu *Magioninium* denominâsse. Nec alia ad tiquitatem asserendam desunt; vallum amplum quadra- forma adiunctum, quod Romanis nummis sæpiùs effos- cuius fuerit opus ostendit, & in eo libro quo Angliæ lu- um ante quingentos annos Guil. primus condidit, diser- verbis *Burgi* nomine insignitur. Sed si nihil aliud hoc confirmaret, milliaria quæ inter Magioninium & Duro-co- rinas interponit Antoninus, perspicuè demonstrarent. Nam Hertford quas Beda rectius Herudford vocat, cùm de Synodo ibi, ann. 670. celebrata agit, DVROCOBRIVAS fuisse nomen ipsum, quodammodo loquetur. Si enim Bri- tannum consulas, quid sit *Dur-coh*, aquam rubram respon- debit.

debit. Sed ab Anglo quæras quid sit Herudford, statim ... rubri significationem latere audies. He enim articulum ... Saxonicum credo, pro quo The nunc vtimur, cùm ... numero Hem pro Them sæpiùs legatur. Brina verò ... quod plurimis nominibus adiunctum est, traiectum ... dum Britanni priscis & Gallis significâsse existimo, cùm ... flumina solummodò reperiatur. In hac insula vna & ... fuit *Durobrina*, id est, ad aquam traiectus, in Gallia *Brin... sara*. Nunc *Pontoise* vbi Isaram, *Brina-Odera*, vbi Oderam, ... *marobrina* (hoc enim verum est nomen) vbi Somam flu... traiecerunt. Cæterùm oppidum est infrequens, & ex ... maximè celebratum, quòd antiquum. Agro vrpote vnive... so nomen suum communicauit, & caput censetur Comi... tus. Castrum habet ad Leæ fl. ripam ab Edwardo Seniore ... vt creditur constructum, primum à Clarensi, deinde à Lan... castrensi familia ad quas spectauit, adauctum. Rogerus e... nim de Clare circa Henrici II. tempora Herudfordiæ hui... creatus erat Comes, & Robertus Fitzwalter qui ex eadem ... Clarensi familia, cùm Stephanus Angliæ castra sibi vndiq... raptaret, liberè ipsi Stephano (vt in M. Parisiensi legitur) ... huius castri custodiam ad se antiquo iure spectâsse affirma... uit. Lea verò Saxonicè Ligeâ superiùs enatus, cùm Whet... thamsted frumento, vnde nomen, feracem præterierit, ... quem Ioannes de *Loco frumentario*, inde ortus & nomina... natus, vir sub Henrico VI. celeberrimus, eruditionis merito ... honestauit: & hanc Herudfordiâ reliquerit ad Ware statim ... peruenit, quæ Herudfordiæ primùm plurima damna intulit, ... & posteà sua frequentia quasi obscurauit. Baronis enim bel... lo contra Ioan. regẽ exardescente, hæc domino suo Barone ... de Wake cõfisa viâ Regiâ ad se deflexit, cùm anteà viculus ... esset, * nec curribus illâc transitè liceret extenta per pontẽ ... catena, cuius claues penes Hertfordiæ Balliuum erant. In... ter hæc oppida quæ vix duobus milliaribus distant, duobus ... à Septentrione fluuiolis augetur Lea. Asserius *Mineram* & ... Beneficean vocat, Danósque huc myoparonibus suis delá... tos, propugnaculum excitasse prodit, quod cùm Alfredus ... Rex expugnare non potuisset, tribus effossis canalibus ita ... Leæ aquas diuertit, ne illi nauigia reducerent, vt iam inde ... accolis nulli penè vsui fuerit, donec iampridem restituto ... alueo, ad merces, annonam, &c. deuehenda sit factus com-

Inspeximus Henric. VI.

modissimus. A *Ware* non multùm progressus est, cùm ulum (Stort vocant) ab Oriente in se recipiat, qui pri- m per Bishops Stortford decurrit, exiguum oppi- exiguo castro quondam munitum, quod Guilielmus nus Episcopis Londinensibus donauit, vnde ab Episco- denominatio facta. Inde *Hunsdonam* præteruehitur, quę ronis titulum honoratissimo Domino Baroni de Huns- regiæ maiestati à sanctioribus concilijs & cubiculis ębet. Hoc riuulo sic admisso, Lea iam lętior ad Tamisim operat, & quasi gratulabundus *Theobaldenses* vulgo Thi- bald, Nestoris nostri Baronis Burghlæi, summi Angliæ uæstoris ædes elegantes salutat, cui alueum restitutum debere libenter agnoscit.

Sed ad vetustiora & interiora regrediamur. *A Dur-co-* ad XII. milliare statuit Antoninus VEROLANIVM, bem eo tempore celeberrimam, Tacito VERVLAMIVM tolemæo VROLANIVM. Hæc satis hodiè nota iuxta fa- um S. Albani in Centuria Caishow (quam CASSII quo- m meminit Cæsar vt diximus, procul-dubiò tenuerunt.) aronibus patlingaceaster à via regia Watlingstreat, t pehlamceaster à Werlamo fluuiolo præterlabente di- ta. Nec dum vetustum illud nomen deposuit, Verulam e- im vulgò dicitur, licèt præter mœnium fragmina nihil su- persit. Colli molliter ad ortum decliui applicata fuit, mœni- bus obsepta firmissimis, & palude magna ex parte circum- fusa; vnde coniectura fuit, hanc Cassibellini fuisse oppidum fluuis paludibúsq; munitum quod Cæsar expugnauit, nec enim alia in hoc tractu palus, quod sciam extitit. Neronis ætate MVNICIPIVM censebatur, vnde in Nennij vrbium catalogo *Caer-Municipe* dicitur. Municipia autem erant op- pida iure ciuium Romanorum donata, noménq; factum à muneribus capiendis, id est, publicis in Repub. curationi- bus: habuerúntq; quod ad ordines pertinet, Decuriones, Equites, & plebem, quod ad consilium publicum, Senatum & populum, quod ad magistratus sacerdotes, II. viros, III. viros Iuridicundo, Censores, Ædiles, Quæstores & Fla- mines. An tamen cum suffragio, vel sine suffragio hoc fue- rit municipium non facilè quis dixerit. Municipium enim cum suffragio vocabant, cui capere honores licebat, vt illud alterum cui non licebat, sine suffragio. Sub eodem Nerone,

cùm

cùm Bundrica Icenerum Regina acerrimo in Romanos odio bellum illis conflaſſet funeſtiſſimum à Britannis, vt habet Tacitus, erat exciſum. Hinc ſcripſit Suetonius, *Antoniæ tantis ex principe malis clades Britannica, quâ duo præcipua oppida, magna ciuium Romanorum, ſociorúmq; cæde direpta.* Reſtituit nihilominùs & ad ſummam celebritatem peruenit, non tamen re æquè celebre, quàm quod ciuem ſanctitate & fide in Chriſtum ſingulari protulerit Albanũ, qui, cum Diocletianus Chriſtianam religionem exquiſitis ſupplicijs ex hominum memoria delere moliretur, inuictâ animi conſtantia mortem pro Chriſto primus in Britannia oppetijt, vnde Stephanus noſter, & Britanniæ Protomartyr appellatur. Fortunatúſq; Præsbiter cecinit,

Albanum egregium fœcunda Britannia profert

In huius opprobrium, & Chriſtianorum terrorem, vt in antiquo eius Agone habetur, Verolamienſes eius martyrium marmori inſcripſerunt, mœnibúſq; inſeruerunt: ſed poſtea cùm tyrannorum immanitatem Martyrum ſanguis vicíſſet, Chriſtiani eccleſiam mirandi, vt inquit Beda, operis in eius memoriam poſuerunt, & tanta religionis opinio Verolanio acceſſit, vt hîc Synodus anno mundi redempti 429. haberetur, cùm Pelagiana hæreſis per Agricolam Seueriani epiſcopi filium in hâc inſulâ repullulaſſet, Britannicáſq; eccleſias ita maculaſſet, vt ad veritatem aſſerendam Germanum Antiſioderenſem, & Lupum Tricaſſinum è Gallia euocarent; qui refutata hæreſi ſe venerabiles Britannis reddiderunt, inprimis Germanus, qui plurima per hanc inſulam templa ſibi ſacrata habet, & in ipſa huius proſtratæ vrbis ateâ Germani ſacellum etiamnum ſupereſt, quò loci ille pro ſuggeſtu verbum diuinum effatus erat, vt antiquæ fani Albani membranulæ teſtantur. Nec ita multò poſt in Saxonum poteſtatem deuenit, ſed graui & diuturna obſidione Vther Britannus, cognomento Pendragon ob ſerpentinam prudentiam, recepit: quo ſublato in eorum demùm manus recidit. Ex Gildæ enim verbis, Saxones ſuo tempore hanc vrbem tenuiſſe facilè colligitur. *Deus* inquit, *clariſſimas ſanctorum lampades nobis accendit, quorum nunc corporum ſepulturæ, & paſſionum loca, ſi non lugubri barbarorũ diuortio quamplurima ob ſcelera noſtra ciuibus adimerentur, non minimum intuentium mentibus ardorem diuinæ charitatis incuterent, ſanctum*

Albanum

Canum Verolamiensem &c. dico. His bellis cùm Verolamium concidisset, Offa Rex Merciorum potentissimus è regione eius, circa annũ salutis 793. in loco quem Holmehurst vocant, monasterium amplissimum in Albani memoriam construxit, statimq; oppidum vnà surrexit, quod ab eo S. Albans vocant, possessionésq; amplissimas assignauit, & licet cætera ipsum Verolamium, cuius paludem ingesta terra obstruxerunt monachi. Vbi nostrâ memoriâ cùm arbores fuerint effossæ, crediderunt nonnulli, corrupto Gilde loco inducti, Tamisim aliquando hâc alueum egisse.

Si quanta Romanorum numismatum copia, quot imagines ex auro & argento conflatæ, quot vasa, quot columnæ marmoreæ, quot epistylia, quótq; antiqui operis miracula sic eruta fuerint, ex vulgi relatione percensere velim, omnem fidem superaret oratio. Ex antiqui tamen historici fide paucula accipe. *Ealredus Abbas, regnante Eadgaro, antiquas* *Circa annum Christi. 960.*
typas subterraneas Verolamij perscrutatus, euertit omnia, vias cum meatibus subterraneis solidè per artificium arcuatis, quorum quidam subtus aquam quæ quondam maxima ex parte ciuitati fuit circumflua, diruit, & obturauit, erant enim latibula latronum & meretricum. Fossata ciuitatis, & quasdã speluncas ad quas malefici tanquam ad perfugia fugerunt, explanauit. Tegulas verò integras, & lapides, quos inuenit aptos ad ædificia seponens, iuxta ripam asseres quernos, cum clauis infixis pice nauali delinitos inuenerunt, nec non naualia armamenta, vtpote anchoras rubigine semiroſas & remos abieginos. Paulò pòst. *Eadmerus successor, operi quod Ealdredus incepit, institit, fossaséq; eius in mediâ vrbe antiquâ palatij fundamenta diruerunt, & in muri concauo tanquam in armariolo, in libros inciderunt asseribus quernis & sericis ligaminibus, quorum alter vitam Albani lingua Britannica descriptam habebat, reliqui Gentilium ritus. Cùm profundiora terræ aperuerint, antiquas tabulas lapideas, tegulas & columnas inuenerunt, vrceos item, amphoras fictili opere & tornatili compositos, vasa quoque vitrea mortuorum cinerem continentia &c. demum ex his Verolamij reliquijs nouum Albano monasterium extruxit Eadmerus.* Hæc ad antiquitatem & dignitatem, nunc etiam habe si placet, ad Verolamij laudem pro Corrollario Alexandri Nechami inde oriundi Hexastichon.

Vrbs insignis erat Verolania, plus operosa

Arti,

Arti, natura debuit illa minus.
Pendragon Arthuri patris hæc obsessa laborem
Septennem sprevit cive superba suo.
Hic est martyrij roseo decoratus honore
Albanus, civis, inclita Roma, tuus.

Hodiè Verolanio in agros conuerso, *Fanum Albani* ex ci ruinis eductum floret, oppidum elegans & amplum, quo vt in religionis aram consecrauit vetustas, sic Mars in bel aream statuisse videtur. Vt enim alia taceam, cùm Angli sub familia Lancastrensi, & Eboracensi quasi exhausta vi talibus, bello domestico rueret, bis in ipso oppido inter par tium duces reciproca fortunæ varietate dimicatum fuit. 1456. Primùm Richardus Dux Eboracensis graui clade Lanca strenses hic affecit, capto Henrico VI. Rege, & melioris no tæ plurimis interfectis. Quarto pòst anno Lancastrenses duce Margareta Regina, secundo prælio vsi, Eboracenses hîc profligârunt, regémq; in libertatem vindicârunt.

De **Berkhamsted** castro olim munitissimo, colli subiecto ad VIII. à Verolanio in occasum milliari, nihil est quod dicam, cùm à Normannis conditum fuerit, & nunc nihil aliud sit, quàm strages lapidum informis: nisi quòd sedes fuerit quondam familiæ *Filij Petri* qui Essexiæ erant Comites, & posteà bellicosi illius Edwardi cognomento Nigri Principis longè clarissimi. Sed quà Antoninus iter à Verolanio Londinum persequitur SVLLONIACAS ab hoc duodecim, ab illo nouem milliaribus distantes interponit, quas nunquam eruam nisi sit **Elestre** viculus exactè ad eam distantiam. Nec me mouet, S. quæ Sulloniacis præfigitur, video Romanos sic *Sabrinam*, & *Sedelocum* dixisse, quos Britanni *Haffren* & *Edelocum* dixêre. Multò minùs moueor, cùm ad viam non sit, quæ hodie Londino Verolanium ducit. Certum enim est viam Consularem olim magis ad occasum duxisse, nec Antonino propositum fuerat compendiariam viam sequi, sed hinc inde loca celebriora percensere, quod qui in Antonino, & Geographis versatus est facilè agnoscet.

Comites habuit hic Hertfordensis ager, si fœcialibus crèdere libet, Rogerum qui etiam Comes de Clare, Claróque illos

quos Gloceſtriæ Comites diximus. Richardus enim re, qui anno 1262. obijt, diſertè à Florilego Weſtmonenſi Gloceſtriæ & Hertfordiæ Comes appellatur, v-oc eius Epitaphium memorat.

Hic pudor Hippoliti, Paridis gena, ſenſus Vliſſis,
Æneæ pietas, Hectoris ira iacet.

Patrum verò memoria Henricus VIII. Edwardum Seyur Comitis Hertfordiæ titulo exornauit, qui etiam poà Dux Somerſetti. Illiq; ſucceſſit in hoc Comitatu eius lem nomine filius vir longè honoratiſſimus, & bonarum rarum amator ſummus.

Parochias habet hic Comitatus 120.

Attieuchlanis adiuncti erant, qui C
TRINOBANTES, Ptolemæo, & T
TRINOANTES, in illis regionibus,
nunc mutato nomine Midleſex, &
vulgò appellantur. Vnde vetuſtum illud
men, ne ariolari quidem auſim, niſi ſit è Britannica
nant, quæ oppida in valle ſonat. In vallem enim ad T
ſim hæc regio quaſi tota ſubſidet. Verùm huic coniect
meæ non adblandior. Qui tamen Gallouidiam Scotiæ
tam vallibus depreſſam inſedêrunt, Britannicè olim *N*
tes & *Nouantes* dicti fuerunt, & ad Rheni vallem Gallicè
Vaults, populus olim *Nantuates* appellati, & ſedem & nom
habuerunt: vt hæc coniectura æquè probabilis videa
ac illa ſciolorum, qui Trinobantes, à Troia, quaſi Troi
Nouam ambitioſè deduxerunt. Sed valeant illi, & ſibi p
ceant. Hi Cæſaris ætate propè firmiſſima harum regio
ciuitas erat, (Ciuitatem enim ſemper vocat ille popul
eodem iure vtentem,) regnúmq; in ea tunc obtinuit Im
uentius, qui cùm à Caſſiuellauno interficeretur, Man
bratius eius filius fuga mortem vitans, ad Cæſarem in G
liam profectus, eiúſq; fidem ſequutus, cum illo in Britan
am redijt. Quo tempore Trinobantes noſtri per legat
Cæſarem petierunt, vt Mandubratium ab iniuria Caſſiue
launi defenderet, atque illum in ciuitatem mitteret, q
præeſſet, imperiúmq; obtineret: quod cùm factum, obſ
bus XL. datis, ſe in eius fidem primi Britannorum permiſe
runt. Mandubratius iſte, vt hoc obiter notem, Eutropio, Be
dæ & recentioribus ſemper *Androgeus* dicitur, vnde ver
nata hæc nominis diuerſitas, me planè latet, niſi verum ſi
quod à viro Britannicæ hiſtoriæ & linguæ bene perito ac
cepi, ſcilicet hoc nomen Androgeus illi ob ſcelera, & prodi
tionem impoſitum fuiſſe: ſceleris enim ſignificatio in eo ſ
planiſſimè exhibet, & inter tres Britanniæ proditores i
Triadum libro ſceleratiſſimus habetur, quòd Romanos i
Britanniam primus vocârit, patriámq; prodiderit. Poſ
Mandubratium cùm iam ardenti ciuili bello, Britannia Ro
manis neglecta eſſet, & ſuis Regibus, & legibus relicta, Cy
nobellinus hac in parte regnum adminiſtrâſſe videtur, cu
ius

filius Adminius, à patre pulsus cum exigua manu ad C. Caligulam transfugit, seq; dedidit, quod iuuenis imperato animum irrita inflauit, vt quasi vniuersa tradita insula, magnificas Romam literas miserit: monitis sæpè latoris, vt non nisi in æde Martis, & frequente Senatu Consuli se traderet. Cynobellino defuncto, Aulus Plautius Claudij Imperatoris auspicijs hanc regionem adortus est. Togodumnum alterum Cynobellini filium interfecit, alterum nomine Caractacum deuicit, de quo etiam, vt est in Fastis Capitolinis, ouans triumphauit, tanto honore (authore Suetonio) vt Claudius illi in Capitolium eunti, & redeunti, manus teneret: statimq; ipse legionibus huc transuectis, in prouinciam paucis mensibus redegit. Iamdudè à bellis cóquieuerunt Trinobantes, nisi quòd imperante Nerone, occultis cóiurationibus cum Icenis ad Romani iugum excutiendum conspirarint: verùm hanc seditionem multo cum Britannorum sanguine (vt habet Tacitus) citò restinxit Suetonius Paulinus. Romano imperio tandem in Britannia confecto, Vortigernus Britannus Saxonibus in redemptionis pretium, cùm illum ad primum deturbarent, hanc regionem cum alijs tradidit, vt author est Nennius, diúq; suos reges habuit, sed Cantiorum, vel Merciorum beneficiarios: quibus Sebertus an. 603. Christo primus nomen dedit, & Suthredus vltimus ab Egberto deuictus anno 804. regnum occiduis Saxonibus reliquit. Sed hæc alibi fusius: nos ipsas regiones videamus. *Suetonius.*

Middlesex.

Middlesex à medijs Saxonibus nomen habet, quòd eius incolæ inter Saxones Orientales, Occidentales, Australes, & quos illa ætas Merciosdixit, intermedij fuerint. A Buckinghamiensibus Colno fluuiolo ad occasum, ab Hertfordensibus ad Septentrionem noto limite, ab Essexia ad Ortum

Lea flumine, à Surreia ad Austrum Tamisi disse
Augustioribus spatijs circumscripta, quæ longissima
mill. quà arctissima xxii. mill. patet. Summa cœli tempe
& soli indulgentia, ædibus & vicis magnificis vbiq; n
plurimáq; sunt vbiq; memoranda præsertim ad Tam
Stanes Saxonicè Stana, in primo statim ad Occas
mine se offert, vbi ponte sublicio Tamisis coniungi
Cowey stakes ad Lalam, vbi Cæsarem Tamisim tra
fisse diximus, Britanniq; ripam, & vadum sudibus, vnde
men, præstruxerunt. Postea Hamptoncourt Regia, in v
ræ magnificentiæ admirationem à Th. Wolsæo Cardi
ad opes ostentandas extructa, cùm præ insolentia fa
potentis esset, quæ quinque peramplas areas cultissimis
ctas ædificijs opere admodùm speciosо includit. Sim
cernitur à sanctissimo illo monte denominatus, quem Hen
ricus v. cùm monachos externos expulisset, Brigidia
virginibus construxit, tóque virgines, sacerdotes, & lai
fratres parietibus discretos constituit, quòd Apostolor
& discipulorum Christi numerum æquarent, quibus re
satis superq; reddituum contulisset, lege cauit, vt illis co
tenti nihil amplius à quoquam acciperent, quicquid am
ex annuo prouentu supereffet, pauperibus erogaret. N
verò illis electis, in regium secessum est conuersus. Bren
ford huic contiguum est, oppidum non infrequens, c
Brent amniculus nomen fecit, ad quem anno 1016. Ed
mundus *Ferreum latus* Danos, quos à Londini obsid
gradum referre coëgerat, ita adortus est, vt effusis haben
fugam non sine magna cæde capesserent. Fulham Saxo
nicè Fullonham, id est, vóllicrum domus, inde cernitur, c
maximo honori sunt Londinensis Episcopi ædes suburb
næ. Verùm inter hæc omnia LONDINVM totius Britan
niæ Epitome, Britanniciq; imperij sedes *Regia, Angl
Camera* tantùm inter omnes eminet, quantùm, vt ait ille, i
ter viburna cupressus. Tacito, Ptolemæo, & Antonino LO
DINIVM, & LONGIDINIVM dicitur, Ammiano LV
DINVM & AVGVSTA. Stephano in vrbibus *Ambrum*, Can
brobritannis nostris *Lundayn*, Saxonibus priscis Lond
ceaster, Londenburig, Londenpic, exteris *Londra*,
Londres, incolis Lompon, fabulosis scriptoribus *Troia N
Dinas Belin*, id est, vrbs *Belini*, & *Caer Lud*, à Luddo nescio q
que

eſſi & inſtauraſſe,& denominaſſe volunt. Sed hæc nomi-
& origines,vnà cum Eraſmi cõiectura,qui a Lindo Rho-
rum deduxit, eorum admiratoribus libenter relinqui-
us. Ego verò,cùm Cæſar,& Strabo authores ſint Britan-
s antiquos ſyluas,& nemora,quæ deiectis arboribus,ob-
xerant, vrbes, ſiue oppida vocauiſſe, eóſque eiuſmodi
mora,Britannica lingua *Lhwn* appellari audiuerim, in e-
penè conceſſi opinionem, vt Londinum inde dictum
ſtimauerim,quaſi Vrbs per excellentiam,vel vrbs nemo-
. Sin veritas in hoc me fugit,planè credo,quòd vnde ce-
ritatem, inde & appellationem ſit conſequuta, à naui-
ſcilicet, quas Britanni ſua lingua *Lhong* vocant, ita vt
ndinium ſonet Nauale, vel Vrbs Nauium. Vrbem enim
, vnde Latini *Dinum*, deflexerunt, nuncupant Britan-
Hinc eſt quòd alicubi LONGIDINIVM dicitur, & in
niâ antiquiſſimi Bardi Britannici *Lhong porth*, i. nauium
tus,& hoc ipſo vocabulo, Bononia Galliæ, quæ Prole-
o *Geſſoriacum Nauale*, in Britannico Gloſſario *Bolung*
g vocatur. Vrbes enim plurimæ à nauibus nomina tule-
t,vti Naupactus, Nauſtathmos, Nauplia, Naualia Au-
ti &c. Sed ex his nulla meliori iure Naualis nomen ſibi
mere poſſit,quàm Londinium noſtrum. Ab vtroq; enim
mento vrbs eſt fœliciſſima, ſolo læto, & affluenti omni-
rerum copia, cliuo molliter ſurgenti Tamiſi adpoſita,
placidiſſimus rerum in orbe naſcentium mercator, ſta-
horis Oceani æſtibus ſuperbus, alueo tuto, præalto, &
ium quamlibèt magnarum capaciſſimo, tantas Orien-
& Occidentes opes quotidiè inuehit, vt cum orbis
riſtiani Emporijs de ſecunda palma hodie contendat,
iodémq; præbeat nauibus cùm fidiſſimam, tùm pul-
rimam,ſyluam interlucatam dicas, tot nauium malis,
ſque vndique obſcuratur.

Quis primus fuerit conditor obduxit vetuſtas, & per-
æ ſanè ſunt vrbes, quæ ſuos authores norunt, cùm è
uo ſenſim excreuerint. Verùm vti aliæ, ita hæc noſtra
buloſa origine Troianis ſe imputauit, Brutum illum Æ-
æ magni abnepotem conditorem credit. Quicunque au-
m condiderit, vitali genio conſtructum fuiſſe ipſius fortu-
a docuit, & antiquitate ſuſpiciendum eſſe innuit Ammia-
us Marcellinus, qui ſuo tempore, ante annos nimirũ mille

& ducentos vetuſtum oppidum appellarit: & cum eo Cornelius Tacitus, qui Neronis tempore *copiâ negotiatorum & commeatu maximè celebre* fuiſſe prodidit. Hoc ſolum, illo tempore, eius gloriæ defuit, quod nec Municipij, nec Colo- nomine inſigniretur. Nec certè in rem Romanorum fu- ſet, ſi vrbs mercimonijs florens Coloniæ vel municipij fruereture, Præfecturam itaque, vt opinor, conſtituerunt. enim vocabant oppida in quibus nundinæ agebantur, & dicebatur, ita tamen vt Magiſtratus ſuos non haberent, ſ præfecti quotannis in ea mitterentur, qui ius dicerent, qu in publicis negotijs, nempe cenſus, tributorum, vectigali militiæ &c. à Rom. Senatu peterent. Hinc eſt quòd Lon nium Tacito, Panegyriſtæ, & Marcellino oppidum ſolu modo vocetur. Quamuis autem non meliori fuerit con tione, fortunâ tamen (ſi qua alia) ampla, opulenta, & f cunda, perpetuo ferè tenore ſub Romano, Saxonico & Nor manico imperio vſa eſt, vix vnquam magnis calamitatib conflictata. Nerone imperante, cùm Britanni libertate reſumere, duce Bunduica, conſpiraſſent, Londinenſes ne fletu, neque lachrymis Suetonium Paulinum retinere p tuerunt, quin aſcitis in auxilium ciuibus, inde moueret, vrbem nudam hoſti relinqueret, qui ſtatim paucos oppr fit, quos vel imbellis ſexus, vel feſſa ætas, vel loci dulce detinuerat. Nec minorem à Francis cladem pertuliſſet, non præſtò fuiſſet diuinum ex improuiſo auxilium. Cùm nim C. Alectus C. Carauſium Menapiæ ciuem dolo ſuſtuli ſet, qui maris noſtri inclementiâ, difficillimis Diocleſia in Oriente bellis, & Francis, ſocijſq; naualibus audaciſſim fretus, Britanniæ Batauiæq; redditus interuerterat, Aug ſtiq; titulum, vt nummi eius hîc erutidemonſtrant, ſex a nos geſſiſſet. Alectum itidem iam tertio anno purpuram Britannia vſurpantem M. Aur. Aſclepiodatus prælio delè ſet, Franci illi qui pugnæ ſuperfuerunt, Londinum conu lantes, iam iam vrbem prædaturi erant: niſi Tamiſis, q nunquam Londinenſibus defuit, Romanos milites per e rorem nebuloſi maris à claſſe abiunctos, peropportunè i tuliſſet. Illi enim barbaros totâ vrbe confecerunt, & non ſ lùm ciuibus in cæde hoſtium dederunt ſalutem, ſed etia in ſpectaculo voluptatem. Tunc concidiſſe produnt Ann les noſtri L. Gallum, ad amniculum, qui vrbem ferè me

Panegyricus Conſtantio Cæſ. dictus, & falſo Maximiano inſcriptus.

interluebat, & ab eo *Nantgall* Britannicè, **Walbrooke** glicè dictum, quod nomen manet in platea, sub qua clo- am esse subterraneam ad expurgãdam sordium colluui- accepimus, haud procul à saxo illo **Londonstone**, quod *illiarium* fuisse, cuiusmodi Romæ in foro erat, existima- us, cùm in media vrbe sit, qua in longum procurrit. Nec m Londinum communitum fuisse credimus. Paulò pòst nen Historiæ nostræ Constantinum Max. rogatu Hele- matris primùm mœnibus è lapide structili, & latere Bri- nico obsepsisse tradunt, quæ suo ambitu tria plùs mi- milliaria colligunt, ita vt vrbem forma ferè quadratâ, non æquilatera includerent, cùm ab occasu in ortum gior sit, ab Austro ad Septentriones contractior. Ho- mœnium pars quæ Tamisi prætendebatur perpetua minis alluuione penitùs concidit, eius reliquias Henrici undi tempore apparuisse scripsit, qui tunc vixit, Fitzste- anus. Reliqua pars supereſt, ad Septentriones firmior, non multos ante annos opera Iotcelini Prætoris in- 1477.
urata repentinam quasi induit iuuentutem: Ad occasum rò, & ortum, licèt olim ex Iudæorum demolitis ædibus nouarint in suis bellis Barones, tota tamen sunt lacera, fatiscentia. Londinenses enim mei, vti veteres illi Lacæ- monij, præmunitas vrbes, quasi mulierculari habitacula lent, vrbémque suam satis munitam credunt, quæ viris saxis præcingitur. Patent hæc mœnia sex portis, quæ uatæ, noua etiam assumpserunt nomina. Ad occasum sunt **Ludgate**, siue **Fludgate**, à fluuiolo subiecto, (vt ta Fluentana Romæ) quæ nunc à fundamentis instau- ur, & **Newgate** omnium pulcherrima à nouitate, priùs **Chamberlangate**, quę publicũ est ergastulũ. Ad Septentri- es quatuor, **Alderſgate** ab alnetis vel ab Aldricio Sax- e, vt alijs placet, **Creplegate** à claudorũ hospitio, **Moze-** te, à palude adiuncta nunc in agrum conuersa, primùm à rancerio Prętore, an. 1414. patefacta, **Bishopsgate**, ab E- scopo, quam Germani Hanseaticę societatis mercatores instaurare, & difficilioribus temporibus propugnare ex acto, vt accepimus, tenebantur. Ad ortũ vna sola est **Ald-** gate à vetustate dicta, vel **Elbegate**, vt alij volunt. Ad Ta- isim duas etiam portas præter illam ad pontem extitisse redunt, **Belingsgate**, nunc Cothon recipiendis nauibus,

& *Dourgate*, i. Aquaria porta, vulgò Dowgate.

Quâ murus etiam ad flumen definit, munimenta fu-
runt firmissima, quorum alterum supereſt, vulgò *Turris Lon-
dinensis*, Britannicè ab albedine *Bringwin*, & *Tourgwin*, Ar-
sanè nobilissima, mœnibus lætè incincta, turribus excel-
vallo latísque munita fossis, nobili etiam armamentario,
domibus aliquot ita instructa, vt oppidum æmuletur: me-
tóque putes duo illa castella, quæ ad hanc orientalem vrb
partem fuisse prodidit Fitzstephanus in hanc vnam coal
isse. Ad occidentalem vrbis partem alterum extitit mu
mentum, quà Fleete amniculus (vnde Flœtstræte) mu
dispectus, olim nauiger (vt in Chartis Parlamentarijs leg
Tamisi confluit. Hanc Arcem Palatinam Fitzstephanu
dixit, incendióq; haustam Guilielmo primo regnante pro
dit. E cuius ruinis tùm magna pars templi Paulini extru
cta, tùm in ipsius areâ cœnobiũ Fratribus minoribus, (m
de Blackfriers locũ nominamus) fundauit Robertus Kil
warby Archiepiscopus Cantuarienſis, vnde magnitudinem
facilè coniectes. Nihil hodie ex ea reliquũ est. Suspicantu
tamẽ nonnulli ędes Penbrochianas huius fuisse particula
quas Bainards castel, à nobili viro Bainardo Domino de
Dunmow, cõstructore appellamus, cuius posteri Fitzwal
teri hęreditario iure erant ciuitatis Londini Antesignani.

Nec munita solùm illo tempore fuit, sed etiam Flamin
sublato, & Christiana religione, sub optimo Imp. confirma
ta, episcopus in eius locum substitutus. Secundo enim Con
cilio Arelatensi, quod anno salutis 326. sub Constantino ce
lebratum erat, Londinensem Episcopum interfuisse con
stat, subscripsit enim, vt videre est in Tomo primo Concili
orum, *Ex prouincia Britanniæ, ciuitate Londinensi Restitutus E
piscopus*, quem cum successoribus ad S. Petri in Cornhi
sedisse affirmant nonnulli. Indè verò ea dignitate floru
Londinum, vt AVGVSTA dici cœperit, eóque nomine su
Valentiniano innotuit, non à Legione, illud enim (vt inqu
ille) veritate falsum est, sed ab ornatu magnifico, & verè au
gusto: vndè cùm à Constantini tempore officina monet
ria in hac fuerit instituta, (legimus enim in eius numm
quos in honorem Constantij patris signauit, & alijs P. Lo
S. i. pecunia Londini signata,) qui huic præfuit sub Comi
sacrarum largitionum, in Notitiarum libro, *Præpositus th*

sacrarum

...rum Augustensium in Britannia vocatur. Sed vt hoc insolentiùs nomen deleuit dies, ita vetustius illud *Londinium* confirmauit. Dum hoc gauderet nomine parùm abfuit, quin à prædonibus seditiosis vastaretur, sed Theodosius Theodosij Aug. pater, illos spolijs implicatos trucidauit, mersámque, vt ait Marcellinus, anteà difficultatibus ciuitatem in ouantis speciem lætissimus introijt. Indéque mouens Britanniam grauissimis malis obstram sua virtute ita euolsit, vt illum Britannicum ducem, (teste Symmacho) statua equestri, inter prisca nomina consecrarint Romani. Non longo pòst tempore confecto Romanorum in Britannia imperio, publico insulæ fato in Saxonum potestatem deuenit: quomodo verò è scriptoribus non constat. Vortigernum captum, vt se redimeret, Hengisto Saxoni tradidisse opinor, cùm ad Orientales Saxones spectaret, quorum regionem Hengisto ea lege Vortigernum addixisse meminerunt scriptores. Quamuis autem eiusmodi fuerit ea Saxonum ætas, qua verissimè Martem sua arma concussisse dicas: emporium nihilominùs fuit, teste Beda, *multorum populorum terra marique venientium*. Posteà autem cùm pacis benignior aura huic defatigatæ insulæ aspirasset, Saxonésque Christianæ religioni inseruire cœpissent, rediuiuo splendore reflorescere incœpit. Ethelbertus enim Rex Cantij (sub quo Sebertus quasi beneficiarius hoc tractu regnauit) templum Diuo Paulo posuit, quod subindè restauratum in maximum & magnificentissimum excreuit, redditibúsque opulentum, vndè præter Episcopum, Decanus, Præcentor, Cancellarius, Thesaurarius, Archidiaconi quatuor, Præbendarij XXIX. & alij prolixè aluntur. Orientalem huius templi partem, quæ recentior videtur, & operosa est, cryptoporticúmque habet pulcherrimam, (quæ & ipsa est S. Fidei ædes sacra) ex ruinis arcis illius palatinæ quam dixi, circa annum 1080. substruxit Mauritius Episcopus, cùm anteà miserabili incédio absumpta fuisset. Occidentalis pars, vti transeptum, spatiosa est, sublimis, columnis ingentibus, & concameratione è saxo pulcherrima conspicua. Quà verò hæ quatuor partes se decussant, ampla & excelsa surgit turris, cui imposita fuit pyramis plumbo obtecta, in immanem altitudinem ædita, (à terra enim pedes 534. in altitudinem ascendit,) quæ anno 1087. ignem cœlestem prouocauit,

uocauit, arsitque non sine magno totius vrbis damno, sed restaurata, nuperrimè nobis pueris de cœlo iterum tacta deflagrauit, nec hactenùs reædificata. Dianæ templum olim hoc loco extitisse coniectârunt aliqui, & sunt quæ fidem eorum coniecturæ adiungunt: Antiquæ ædes adiacentis in arctuis templi, *Dianæ Camera* vocantur, & in cœmiterio, regnante Edwardo primo, incredibilis vis bubalorum capitum effossa fuit, vt est in nostris Annalibus, quæ tunc cum admiratione, tanquam Gentilium sacrificia suspexit multitudo, & Tauropolia in Dianę honorem fuisse celebrata, norunt eruditi. Nos etiam ipsi pueri cerui caput pilo prefixum, quod Dianæ sacrificijs conuenire videbatur, magna cum pompa, & Cornicinum boatu ex veteri instituto, in ipso templo circumgestatum vidimus. Cæterùm ab hoc templo condito, sedes fuit Episcoporum Londinensium, primúmq; habuit Episcopum sub Saxonibus, (quinquagesimo anno post Theonem Britannici generis exturbatum,) Melitum Romanum ab Augustino Cantuariensi illo consecratum, qui contrà quàm Gregorius Papa iusserat, Archiepiscopatus insignia, & Metropolitanam sedem à Londino, non sine summa iniuria, Cantuariam transtulit. Præter hoc non aliud, quod sciam, Saxonum opus Londini extat, nec enim altam pacem diu agitârunt, cùm breui Orientalium Saxonum opes frangerent Vvisaxones, Londinúmque in Merciorum potestatem cederet. Vix sopitis intestinis bellis, noua ex Aquilone prorupit tempestas, Danica scilicet, quæ miserè hanc regionem lacerauit, vrbémque conquassauit. In suam enim potestatem redegêrunt Dani, sed recepit Alfredus instauratámque Æthelredo genero Merciorum Comiti tradidit. Vastatores tamen illi posteà corona capere sæpiùs conati sunt, præcipuè verò Canutus, qui effosso canali Tamisim auertere molitus, sed semper operam luserunt, ciuibus fortissimè hostilem impetum propulsantibus. Terror nihilominùs ab illis non paruus impendit, donec Guilielmum Normannum, quem Deus ad Angliæ imperium natum voluit, gratanter acceperint, & Regem salutarint. Iam indè posuêre venti, fugêre nubes, & veræ aureæ sæcula illuxêrunt; insignem nullam calamitatem subiit: Principum indulgentia immunitates consequuta est maximas, Regum *Camera* dici cœpit, mercimoniisque ita refloruit, vt Guilielmus

s Malmesburiensis, qui eo tempore vixit, *Vrbem nobilem, ...nam, ciuium diuitijs constipatam, negotiatorum ex omni terra ...entium commercijs frequentatam* dixerit: & Fitzstephanus ...ita Thomæ Becketti, eo tempore Londinum 127 Eccle- ...s Parochiales, & 13 Conuentuales numerâsse, & facta ...minum armigerorum ostensione, quadraginta millia pe- ...um, equitum viginti millia sub signis eduxisse prodiderit. ...nc surgentibus tectis vndique accreuit, & exspatiantia ...portas longè se protulerunt suburbia, præcipuè verò ad ...casum, qua frequentissima sunt, in quibus x i i sunt ædi- ...a, Hospitia vocant, iuri nostro municipali consecrata: è ...bus quatuor splendida admodum & ampla, ad forum si- ...*curiam*, vt vocant, spectant: reliqua ad *Cancellariam*, in ...bus nobiles adolescentes magno admodum numero iu- ...studio sedulò vacant.

Hæc suburbia continuatis ædibus, & superbis, secundum ...misim procerum habitationibus Westmonasterium vr- ...culam plùs mill. pass. abiunctam vrbi addiderunt. Thor- ...y hæc olim à spinis, nunc **Westminster**, ab occiduo situ, ...monasterio dicitur. Templo enim, foro iudiciario, & Re- ...à longè est celeberrima. Templum regum Angliæ inau- ...ratione, & sepultura inprimis est insigne, Apollinis delu- ...um eò loci extitisse olim author est Sulcardus, & Antoni- ...o Pio imperante, terræmotu corruisse, ex cuius reliquijs ...bertus Rex Orientalium Saxonum alterum D. Petro e- ...xit, quod à Danis deiectum renouauit, & pauculis mona- ...chis Dunstanus Episcopus concessit. Sed posteà Edwardus ...ex cognomento *Confessor* sibi in sepulturam, & Benedicti- ...is monachis in monasterium ex decimis omnium suorum ...edduuum de integro construxit, & patrimonijs tota An- ...glia dispersis ditauit. Formam antiquæ illius structuræ, si ...placet, ex antiquo manuscripto habe. *Principalis area domus, ...ssimis erecta fornicibus quadrato opere, parique commissura cir- ...cumuoluitur, ambitus autem ipsius ædis duplici lapidum arcu ex v- ...troque latere hinc inde fortiter solidata operis compage clauditur. ...Porrò crux templi quæ medium canentium Domino chorum ambi- ...it, & sui gemina hinc inde sustentatione mediæ turris celsum api- ...cem fulciret, humili primùm & robusta fornice simpliciter surgit, ...deinde cochlæis multipliciter ex arte ascendentibus plurimis intu- ...escit.* Verùm post 160. annum hanc Edwardi fabricam sub-

uertit

uertit Henricus III. nouámque Ecclesiam speciosa structura multiplici marmorearum columnarum ordine, tecta laminis plumbeis conuestito, quinquaginta annorum operi exædificauit, quam Abbates ad occasum plurimum amplificarunt, Henricúsque VIII. in suam & suorum sepulturam, Ortum sacrarium admirandæ elegantiæ (omnem elegantiam in illo aceruatam dicas) adiecit, in quo sepulchrum ius splendidissimum & maximum ex ære solido cernitur. Expulsis posteà monachis, ad varias subinde vices reuocatus fuit, primùm Decanum habuit & Præbendarios, mox Episcopum, qui patrimonio dilapidato, cessit & Decano reliquit. Statim monachi cum suo Abbate à Maria Regina reducti, quibus paulò post authoritate Parlamentaria electis in Collegiatam Ecclesiam, imò Ecclesiæ plantarium conuertit Sereniss. Diua Elizabetha, Præbendarios instituit duodecem, tot emeritos milites, scholasticos quadraginta (alumni Regij dicuntur,) qui suo tempore ad Academias promouentur, & in Ecclesiam, & Rempub. transferuntur &c. Quibus omnibus Decanum præfecit, quam dignitatem hodie summa cum laude gerit D. D. Goodmanus vir optimus, & integerrimus, patronus mihi vnicè colendus, vtpote qui nobis hæc otia fecit. Sub templo **Westminster** habet Prætorium est, in quo præter Comitia Parlamentaria, quæ ibi sæpissimè habentur, fora iudiciaria constituuntur, & statis temporibus causæ cognoscuntur, cùm iuris, tum patrimonij Regij, & etiam Cancellariæ, quæ ex æquo & bono summum ius moderatur, cùm ante Henrici III. tempora primæ iustitiæ forum vagum esset, aulámque Regiam comitaretur. Verùm ille, vt in *Charta magna* habetur, legem tulit in hæc verba: *Communia placita non sequantur Curiam nostram, sed teneantur in aliquo certo loco*. Hoc, quod nunc habemus Prætorium, Richatdus II. diruto vetustiori extruxit, suæque habitationi dicauit, (tunc enim Reges ipsi causas audiebant,) Palatiúmque ab Edwardi Confessoris tempore adiunctum habuerunt, quo ante sexaginta annos igne absumpto, Henricus VIII. sedem Regiam ad ædes vicinas transtulit, quas **Whitehall** vocant, i. Aula alba. Domus hæc est verè Regia, hinc viuario, quod & alteram Regiam coniungit, **S. James** dictam, illinc Tamisi concluſa. Hanc Poëta quidam *Leucæum* ab albedine dixit:

Regali

Regale subintrant
Leucaum reges, (dederant memorabile quondam
Atria, quæ niueo candebant marmore, nomen)
Quod Tamisis prima est cui gloria pascere cignos
Ledæos, rauco pronus subterluit æstu.

Circium etiam magna subsunt Londino suburbia, speláque fuit olim siue militaris prætentura, vnde loco nomen ex Arabico vocabulo **Barbacane** (authore Galeoto Martio) cessitque dono Edwardi III. in sedem Vffordorum, quibus per Willoughbæos ad Peregrinum Berteium, Dominum Willoughby de Eresbye, virum omnibus modis generosissimum nunc deuenit. Nec minora ad Aquilonem & Eurum solanum procurrunt suburbia, in quorum campis dum hæc scriberemus, eruta sunt multa vasa sepulchralia, sigilla, & vrnæ, in quibus Claudij, Neronis, Vespasiani, &c. numuli. Fialæ etiam vitreæ, vascula fictilia, in quibus liquidum supererat, quod vel libamentum ex vino & lacte existimarem, quo in cremandis corporibus vsi sunt prisci Romani, vel odoriferos illos liquores, quorum Statius meminit:

Vidæq; liquores
Arsuram lauere comam.

Hunc locum cremandis, condendísque corporibus destinârunt Romani, qui ex lege XII. Tabularum cadauera ex vrbibus efferebant, & secus vias publicas, & militares sepeliebant. Hæc quà vrbs terram spectat. Quà verò flumen labitur, ad Austrum amplum illum *Burgum de* **Southwerke**, cuius meminimus, ponte etiam coniunxerunt ciues, primùm sublicio eo loco quo anteà in traijciendo pontone, pro ponte vtebantur. Posteà, regnante Ioanne, è viuo saxo opere admirando nouum pontem XIX. fornicibus præter versatilem illum suspendêrunt, elegantissimísque ędificijs ad instar plateæ ita continuarunt, vt inter Europæ pontes facilè primas & magnitudine, & elegantia ferat. Nec solùm amplificata eo tempore vrbs erat, sed etiam optima Reip. forma descripta, ciues in corpora, siue Collegia distributi. Vrbs ipsa in XXV. regiones, siue tribus diuisa, conciliúmq; Reipub. penes XXIIII. senes constitutum, qui ex ætate, nostra lingua **Aldermen**, id est, Senatores dicuntur, quorum

rum singuli singulis tribubus præessent, & cùm antiquitùs pro summo magistratu Portgreue, id est, vrbis Præfectum habuissent, duos Balliuos instituit Richardus primus, pro quibus statim Ioannes Rex concessit, vt Maiorem siue Prætorem annuum magistratum suis suffragijs è XII. primorum corporibus eligerent, duósque Vicecomites Shiriffs vocant, quorum alter Regius, vrbanus alter dicitur, nominarent.

Hac Reipub. forma constituta, incredibile est quantis publicis, priuatísque operibus creuit, crescítque (reliquæ Angliæ vrbibus decrescentibus) nam, vt taceam domum Senatoriam Guildhall à Th. Knowles Prætore pulcherrimè constructam, Leadenhall amplum & nitidum opus à Th. Eiro excitatum, vt publicum esset horreum ad annonam laxandam. Peristillium siue Ianum medium, Burſam vulgus, Diua Elizabetha *Excambium Regium* dixit, ad negotiatorum vsum, & vrbis ornamentum à Thom. Gresshamo equestris ordinis ciue positum, magnificũ illud quidem, siue ędificij structuram, siue gentium frequentiam, siue mercium copiam spectes; vt etiam Hanseaticæ societatis domum omittam, & aquas subterraneis cuniculis, & syphonibus in omnes vrbis regiones corriuatas, illísque recipiendis elegantissima castella, nouum etiam aquæ ductum, quo Hydragogi Germani solers industria rota è Tamisi aquas in magnam vrbis partem tubulis certo libramine dispositis nuper deduxit. Templis vndique & ædibus sacris ita fulget, vt RELIGIO, & PIETAS sibi delubrum hìc collocasse videantur. Ecclesias enim centum viginti numerat, quot nec ipsa Roma ostendit, præter Nosocomia, & Xenodochia, alitque orphanos plùs minùs 600. in Paidotrophio, quod Christi ædes dicitur, & paupetculos collata stipe circa 1240. &c. Longum esset si sigillatim persequerer optimas leges, & instituta quibus temperatur, Senatorij ordinis dignitatem, in principem obsequium & fidem, ciuium humanitatem, ædium nitorem, fœliciſſimorum ingeniorum prouentum, suburbanos hortos delicijs, & herbis exoticis refertissimos, classem numerosam, & instructissimam, mercium omnigenarum vim incredibilem (ducenta millia pannorum langorum præter alia vna Antwerpia quotannis hinc accepit) & omnium quæ ad humanæ vitæ cultum, necessitatémque

1411

1445

1567

ſitatémque ſpectant, redundantem copiam. Verè enim
ic ille H. Iunius in Philippeide,

tectis opibúſq; refertis
Londinum, & ſi fas, numeroſo ciue ſuperbum,
Larga vbi facundo rerum vndat copia cornu.

I. Scaliger in ſuis Vrbibus:

Vrbs animis, numeróq; potens, & robore gentis.

nc chariſſimæ patriæ valedicam, ſi priùs annotauero in-
nationem cœli LI. gradib. XXXIIII. ſcrupulis, diſtanti-
à Fortunatis inſulis XXIII. part. XXV. ſcrup. definiri. Fi-
culam naturę Veneris Mercurijque ſtellam eſſe topicam,
Horizontem perſtringit, nunquam ſubit: & caput
raconis verticalem ab Aſtrologis cenſeri.

Paracia 73. plus minùs in hoc agro, extra
vrbem numerantur.

Eſſex.

ARS altera Trinoantum ab orientali ſi-
tu, & Saxonibus qui occupârunt Saxoni-
cè Eaſtſeaxa, Normānicè *Exſſeſa*, vul-
gò **Eſſex**, ampla, lata, frugifera, croci fæ-
cunda, nemoroſa, & opulenta inprimis
eſt regio: hinc Oceano, inde fluminibus
piſcoſis, quaſi coronata, quæ & ſua com-
moda affatim ſuppeditant. Ad Septentriones Stourus flu-
men à Southfolcia diuidit, ad ortum Oceanus ſe inſinuat,
ad Auſtrum Tamiſis iam grandis à Cantio ſecludit, vti ad
occaſum **Ley** fluuiolus à Mediosaxonibus, & qui in eum in-
fluit **Stort**, ſiue Stourus minor ab Hertfordenſibus. Nos
autem in hac deſcribenda pro inſtituti ratione, primùm
quę ſunt ad **Ley**, & Tamiſim memoranda, deinde quę ſunt
interiùs, & ad oram maritimam videamus.

Ad **Ley**, Saxonicè Lizean ſedit monaſteriolum, **Wal-**
tham Croſſe Haraldi Regis & opus, & tumulus, cùm enim
ad Regium faſtigium hominum errore, & ſua ambitione
obrep-

obrepsisset, hoc in S. Crucis honorem posuit, in hoc v
pro victoria contra Normannos concepit, & statim ab
occisus, à matre quæ infimis precibus à victore corpus
petrauerat, in hoc tumulatus. Inferiùs Britannico tem
DVROLITVM floruit, quæ antiquę appellationis nocu
tenta, Leiton hodie dicitur, id est, oppidum ad Ley.
Durolitum Britannicè flumen Ley denotat: viculus est
die sparsim habitatus, ad v. à Londino lapidem, pro
xv. in Antoninum librariorum incuria irrepsit. Hic flum
traiectum olim fuisse locus vicinus Duldford dictus, id
vadum antiquum, fidem facit, antequam fluuius ad
ford pontibus coniungeretur, vbi diuortijs factis tripa
tus fertur, & amœnissimè viridantia prata circumlui,
quibus monasterioli reliquias vidimus, quod Guil. Mons
chet magni inter Normannos nominis anno 1140. con
struxit. Ibíque Ley in vnum se recolligens, in Tamisim pla
cidè exoneratur vnde Leymouth locus appellatur.

Tamisis verò, qui iam in immensum auctus, multarum a
quarum agmina hàc secum rapit solummodò quæ memi
nisse conuenit, Berking habet, Bedæ Berecing, sacris
virginibus ab Erkenwaldo Londinensi Episcopo sacratum,
inde Tilbury, Bedæ Tilaburge, quæ ex pauculis casis
constat, antiquitùs tamen Ceadæ Episcopi sedes erat, cùm
circa annum salutis 630. Orientales Saxones per Bapti
mum in Christi ecclesiam insereret. Posteà reciprocanti
aqua CONVENNON insulam nunc Canuay (de qua
Ptol. & nos alibi meminerimus) à continente abscindit, cui
ordine adsident, primùm Beamfleot, *fossatis altis & spatio
sis*, vt inquit Florilegus, ab Hasteneio Dano munitum. Inde
Hadleigh quondam Thomæ Woodstochij castrum, ruinis
iam deformatum, & demùm Leegh oppidulum elegans,
strenuísque nautis refertissimum. Sub quo ripis paulatim
vtrinque deficientibus in Oceanum Tamisis vasto ostio e
noluitur. Quod Ptolemæus TAMESAE, & corruptè in a
lijs exemplaribus IAMESAE æstuarium, nos vulgò The
Temes mouth appellamus.

In mediterraneis verò (nec est cur Rumford forum
fuarium, Horndechurch quod *Cornuum monasterium* olim
dictum, Hauering antiquum regis secessum, ab annulo
quem peregrinus Edwardo Confessori tradidit, denomina-
tum.

: Brentwod, & Engerſtone quondam Ingheaſton
olicis diuerſorijs nota commemorem) ad XVI. Italicum
lliare à Durolito locat Antoninus CAESAROMAGVM
ęſaris vrbs, vt *Druſomagus* Druſi vrbs cenſetur, quam in
ęſaris Auguſti honorem conſtructam iudico, cùm, vt ha-
Suetonius, *Reges amici, atque ſocij ſinguli in ſuo quiſq; regno,*
ſaretu vrbes in honorem Auguſti condiderint. Hanc à Saxo-
us Sceobyriz dictam credo, de qua Marianus, *Dani, à* 894
ſſeos fugati, vrbem quæ lingua Anglorum Sceobyrig *in*
ſſexonia ſitam adeunt, firmánque ſibi munitionem ibi conſtitu-
nt. Nunc verò & illo etiam nomine truncato, Burgh-
, & Burſted contractè vocatur, id eſt, Burgi locus, quo
rmanico nomine plurima loca vetuſtiora inſignierunt
iores, hodiéque tantùm ruſticorum viculus eſt iuxta
illiricay forum ſatis frequens. Nec hoc ſolummodò no-
n cum diſtantia à Durolito opinionem confirmat me-
, ſed etiam quòd ad XII. inde milliare CANNONIVM
fuit idem Antoninus, quo ſitu ſupereſt Cannonden vi-
, nomine, vt vides, vix immutato. Haud ſcio an à fraxinis
itannicè denominatum fuerit, *Onnen* enim illis fraxinum
nificat, & ager eſt fraxinis fęcundus, nec non Aſhdown,
eſt, fraxinorum mons proximus eſt, olim prędio funeſto
bilis, quo cùm Edmundus cognomento *Ferreum latus*,
nos initio proſpera pugna contudiſſet, mox verſa fortu-
a proditione Eadrici ita fuit à Danis profligatus, vt pluri-
os Angliæ proceres deſiderarit. In cuius prælij memoriã
anorum Danum poſteà templũ eò loci poſuiſſe legimus,
in vbicunque pugnaſſet, pœnitentia ob effuſum ſangui-
m commotus ædiculas erigeret. Hinc in ortum proiecta
ra gramine lætiſſima, & re pecuaria diues, inſulam olim
ſulleneſſe, æuo nectente, ſibi adiunxit. Inde ad Septentri-
es retracta paulatim littora duo inſinuantis Oceani ac-
ſus admittunt, hunc Crouch, alterum Blackewater ac-
colæ vocant, inter quos interſidet Centuria Dengy, quon-
dam Daunting, quam Edwardus Confeſſor Randolpho
Peperkinge conceſſit, Chartam apponam, vt nos qui om-
nes iuris apices excutimus, videamus quàm candida, &
aperta illa ætas fuerit. Sic verò illa ſe habet ex Scaccario.

I the Edwarde king
Haue yeouen of my foreſt the keping

of

Of the hundred of Chelmer and Dan
To Randolf Peperking and to his
With harte, and hinde, doe, and bocke
Hare, and foxe, cait, and brocke
Wilde foule with his flocke
Partrich, fesaunte hen, and fesaunt cok,
With greene and wilde stob and stokk.
To kepen and to yeomen by all her might
Both by day, and eke by night.
And hounds for to holde
Good, swift, and bolde:
Four grehoundes, and fyr raches
For hare and fox and wilde cattes.
And therefore ich made him my booke
Wittenes the Bishop Wolston,
And booke plerned many on,
And Sweyne of Essex our brother
And teken him many other,
And our steward Howelin
That besought me for him.

Hæc candida erat illius ætatis fides & simplicitas, q pauculis lineis & pauculis crucibus aureis omnia fide mamenta posuerunt. *Auro Normannorum enim ingenium* apud Ingulphum legitur, *Chirographa firma erant, cum* *aureis, aliisque signaculis: sed Normanni cum cera impressa* *cuiusque speciale sigillum sub intitulatione trium vel* *certium conficere Chirographa instituerunt.* In Blackwa finum quem Borealem huius Centuriæ latus claudere di & optimis ostreis scatet, quæ Wallfleot vocamus, co unò duo flumina quæ magnam agri partem alluunt, Che mer & Frostwell. Chelmer per Dunmow Fitzwalter rum ex Clarensi familia olim sedem prolabitur, non proc à *Plessy* Gallicè sic dicta à placendo, quondam Essex, q Constabulariorum Angliæ vltimis Saxonum annis, & po stea (vt liber Elienſis testatur) habitatio. Ad quam d magnæ authoritatis Principes, Thomas Woodstochi Dux Buchinghamiæ Comesque Essexiæ, & Ioannes Ho landius Comes Huntingdoniæ, cùm inter abruptam co tumaciam, & deforme obsequium modum tenere non po tuerint, fata complerunt. Illic enim ob præcipitem con

...ò Caletum abreptus & ſtrangulatus, hic ...ob ſeditionem hoc ipſo loco ſecuri per-...ſus, vt ipſius Woodſtochij manibus pœnas dediſſe vide-..., cuius interitus author habebatur. Inde Chelmerus ...elmerſford vulgò Chenſford petit amplum ſatis oppi-..., iampridem monaſteriolo à M. Rege Scotorum con-...ſto celebre, nunc tantùm Aſſiſis, ſic vocant fora in qui-...e cauſæ totius agri bis quotannis coram Iudicibus ven-...ntur, inſigne.

...roſhwell ſiue Blackwater, qui longo decurſu cùm ni-...videritin præter Cogſhall à Stephano Rege Cluniacenſi-...poſitum, & Hwittham ab Edwardo Seniore rege an. ...ædificatam, Chelmerum obuium habet, qui primùm ...dus, ſtatim inſula amnica diuiſus vetuſtam illam Roma-...um Coloniam CAMALODVNVM quæ hoc littus illu-...it, ſalutat, CAMVDOLANVM Ptolemæo perperàm, ...nonimo CAMOLVDVNVM dicitur: ſed Camalodunum ...ium eſſe nomen, Plinius, Dio, & marmor antiquum ...fudent. In hac vrbe indaganda, Deus bone, quàm luſci-...fuerint noſtrates, cùm ſe ſuo nomine proderet, & cæcu-...entibus illis ſe perſpicuè exhiberet, nubémq; ſubmoueret. ...ima in occidentali Inſulæ parte perueſtigârunt, vti op-...nus ille qui Antiquitatis Solem in manibus geſtare ſibi ...ebatur, alij in vltima Scotia, alij Colcheſter in Icenti ...ia irrati, eſſe affirmârunt, cùm nomine vix mutilato pro ...maladuno hodie Maldon dicatur, Saxonicè Malo-...e, & Mealoune maxima dictionis parte etiammùm in-...ta. Nec hoc ſolummodò expreſſum nominis veſtigium ...ſiſtit; verùm etiam diſtantia à Mona apud Plinium, à ...nonio apud Antoninum, & ipſe ſitus probationem præ-...at vel apertiſſimam. Cynobellini hanc fuiſſe Regiam ...ipſit Dio, cuius æreos nummos TASC CVNOB inſcrip-...a cum figura equeſtri in auerſa vidimus. Præfuit ille, im-...rante Tiberio, huic orientali Inſulæ parti, tréſq; ſuſcepiſſe ...os videtur, Admimum, Togodumnum, & Catacratum.

...dmimus à patre pulſus, & à Gaio Caligula receptus cùm ...e ridicula iſta expeditione in Batauiam venit, vt ſui terror ...nde Britanniam afflaret. Togodumnum verò, & Catacra-...um iuſto prælio deuicit, & interfecit Aulus Plautius, & ...e Catacrato, vt dixi, ouans triumphauit. Hic ille Plautius

est,qui, C. Berico exule Britanno suasore, (
suggerentibus se belli causis,) primus post Iul.
Britanniam sub Claudio tentauit, quem Claudius
tim transmissis legionibus,cum omni Imperij mole,
phantis, (quorum ossa inuenta fucum quam plurimi
runt) subsequutus est: primúmq; transmisso Tamisi,
nos qui in ripa aduenientem exceperunt signis colla
gauit,faciléq; hanc Regiam Camalodunum cepit. Ob
BRITANNICI nomine filio imposito, sæpiúsque ipse
perator salutatus (contra Romanorum institutum: ne
enim sæpiùs quàm semel licebat vno de bello id nomen
sumere) sexto quàm profectus erat mense, Roman
Tantum erat vel tantulam Britanniæ partem debellâ
hinc Claudio annuos ludos, arcus triumphales & in Gal
Suetonius. & vrbe, splendidissimúmq; triumphum decreuerit Sena
ad cuius spectaculum etiam prouinciarum præsidib
quibusdam exulibus in vrbem commeare permissum, N
ualis corona fastigio Palatinæ Domus, quasi Britanni
maris domiti insigne, fixa. Coronas aureas contulerint pr
Plinius. uinciæ, Gallia Comata vnam IX. pondo, Hispania citer
alteram VII. pondo. Plurimis etiam ob hanc victoriam
namenta triumphalia congessit, Licinio Crasso Frugi eq
phalerato, & veste palmata ipsum triumphantem seq
permisit, Posidio Spadoni hastam puram, C. Gauio turqu
armillas, phaleras coronámq; auream, vt in antiquo m
more Taurini videre est. Nec minùs ingenij monumen
celebris fuit hæc Claudij victoria. Doctissimi, sed incer
Poetæ hac de re carmen, eruditissimus Iosephus Scalig
in suis Catalectis è situ vindicauit, quod cùm non pall
occurrat, subtexere non pigebit, est enim quantiuis pre
carmen.

Antonius Del-Rio, aliàs legit alicubi igitur varias lectiones adposui.
**prospicit.*
**nunc erit.*

Ausonijs nunquam tellus violata triumphis
Icta tuo, Cæsar, fulmine procubuit.
*Oceanúsq; tuas vltra se *respicit aras,*
*Qui finis mundo est, *non erit imperio*
Victa prius nulli, iamiam spectata triumpho
Illibata tuos gens iacet in titulos.
Fabula visa diu, mediòq; recondita ponto

Libe

Libera victori iam modo colla dedit.
Euphrates Ortus, Rhenus *incluserat Arctos, *reclusérat
Oceanus medium venit in imperium.
Libera non hostem, non passa Britannia Regem,
Æternùm nostro qua procul orbe iacet.
Felix aduersis, & sorte oppressa secunda,
Communis nobis, & tibi, Cæsar, erit.
Vltima cingebat Tibris tua, Romule, regna:
Hic tibi finis erat, religiose Numa.
Et tua, Dive, tuum sacrata potentia cœlo
Extremum citra constitit Oceanum.
At nunc Oceanus geminos interluit orbes.
Pars est imperij terminus ante fuit.
Mars pater, & nostra gentis tutela, Quirine,
Et magno positus Cæsar vtérq; Polo.
Cernitis ignotos Latiâ sub lege Britannos,
Sol citra nostrum flectitur imperium.
Vltima cesserunt adoperto claustra Profundo.
Et iam Romano *cingimur Oceano. *cingitur
Opponis frustra rapidum Germanis Rhenum,
Euphrates prodest nil tibi, Parthe fugax.
Oceanus iam terga dedit, nec peruius vlli,
Cæsareos fasces, imperiúmq; tulit.
Illa procul nostro semota, exclusaq; cœlo,
Alluitur nostra victa Britannis aqua,
*Semota, & vasto disiuncta Britannia Ponto, *Semoto
Cinctáq; inaccessis horrida littoribus:
Quam pater inuictis Nereus vallauerat vndis,
Quam fallax æstu circuit Oceanus.
Brumalem sortita *plagam: qua frigida semper *polum
Prefulget stellis Arctos inocciduis.
Conspectúque suo denicta Britannia, Cæsar,
Subdidit

Subdidit insueto colla premenda iugo.
Aspice, confundit populos imperuia tellus.
Coniunctum est, quod adhuc orbis, & orbis erat.

Et in Octauia cecinit Seneca de Claudio:

cuíq; Britanni
Terga dedere, ducibus nostris
Ante ignoti, iuríq; sui.

Et ibidem quòd Tamisim transmiserat.

En qui ora Tamisis primus posuit iugum.

Sic enim Phœbus noster Iustus Lipsius legit, non Tanai, in vulgatis, nihil enim Claudio cum Tanai. Camalodunum in Romanorum potestatem redacta, Coloniam ibi vi veteranorum manu constituit Claudius, nummíq; in memoriã signati cum inscriptione COL. CAMALODV & ob veteranos legionis XIIII. Geminæ Martiæ Victric quos Tacitus Britanniæ domitores vocat, in eam dedu COLONIA VICTRICENSIS in antiqua Inscripto appellatur, sed eccam.

CN. MVNATIVS. M. F. PAL.
AVRELIVS. BASSVS
PROC. AVG.
PRÆF. FABR. PRÆF. COH. III. SA
GITTARIORVM, PRÆF. COH. IT
RVM II. ASTVRVM, CENSITOR C
VIVM ROMANORVM COLONI
VICTRICENSIS QVÆ EST IN BR
TANNIA CAMALODVNI, &c.

Constitutum etiam hîc eo tempore Diuo Claudio te plum *Aræ æternæ dominationis* vocat Tacitus, cuius in Ludo meminit Seneca. *Parum est*, inquit, *quod templum Britannia Claudius habet, quod nunc barbari colunt, & Deum orant.* Delecti sunt etiam in eius honorem sacerdo sodales nimirum Augustales, qui religionis specie Brit norum fortunas effundebant. Sed post decem annos ve fortuna concidit hac Colonia. Cùm enim veterani in captiuos agros in subsidium contra rebelles, & imbuen socijs ad officia legum deducti, impotentius in misell populum sæuirent, extincta bellorũ incendia maiore fl

erupêrunt, Britanni, Bunduica quæ & Boadicia, duce,
loniam hanc impetu diripuerunt & incenderunt, tem-
m in quo ſe miles conglobauerat, biduò expugnatunt,
gionem Nonam in auxilium aduentantem fuderunt, & 80000. habet D.o.
ſemel dicam, ſeptuaginta ciuiuꝫ, & ſociorum millia oc-
derunt. Hanc ſtragem varia prodigia prædixerunt. Vi-
oriæ ſimulachrum in hac vrbe retrò conuerſum, & delap-
m, in curia externi fremitus auditi, vlulatibus inſonuit
eatrum, ædes ſub Tamiſis aqua viſæ, cruentóq; aſpectu
ndauit ſubiectum æſtuarium, quod nunc neſcio an ob il-
cauſſam Blackwater vocamus, id eſt, aqua nigra, vti
el. IDVNANVM dixit, quo etiam ingredinis ſignificatio
eſt, γ du enim nigrum Britannis ſonat. E fauillis tamen
citârunt Romani, eius enim meminerit multos poſt an-
Antoninus. Saxonico tamen imperio vix memoratur,
nim Edwardum Alfredi filium *Mealdunam* Danica rabie 914.
mulſam inſtaurâſſe, caſtiq; firmâſſe tradidit Marianus:
die verò populi frequentia, & ſua magnitudine inter pri-
ria Eſſexiæ oppida meritò cenſetur, *Burgiſſi de Maldon*,
ruiſperitis noſtris nominatur. Statio ſatis commoda, in-
is pro magnitudine ſatis frequens, quæ vna tantum eſt
tera mille plùs minùs paſſus in longitudine protenta.
Sex mill. interuallo à Camaloduno ſtatuit Antoninus
cum, quem AD ANSAM dixit. Suſpicatus ſum hunc ali-
m fuiſſe Coloniæ Camaloduni terminum, qui anſæ ſi-
ilitudinem referret. Legeram enim apud Siculum Flac-
m, *Agri Colonijs adiacentes varijs terminis definiebantur, in li-
tibus conſtituti erant pro terminis res aliæ, atque aliæ, alibi Her-
læ, alibi ſeriæ, alibi ſpatulæ, alibi Rhombi, & alibi ſecundum Vi-
læ. & Arcadiũ termini erant Lagenares, vel orculares, id eſt, la-
res & orcule.* Curigitur non & anſa pro termino? cùm *Ad
m* non *Anſæ* ſuo more dixerit Antoninus. Verùm enim-
cum Radulphus Niger author ſatis antiquus qui latet
Bibliotheca Ioannis Stowæi Londinenſis Chronographi
dioſiſſimi, ſcribat *Ceadam Epiſcopum baptiſaſſe Orientales
tranſeuntes Maldoniam in ciuitate* Ithancester, quam po-
ſt in Panto ſt. ſubmerſam fuiſſe innuit: (fauere linguis)
hanc Ithancester, ipſiſſimam eſſe *Ad Anſam* dixero: Y,
enim ad locum Britannicè ſonat, cur igitur non Yithan
ancestè pro *Ad Anſam*? Locum autem digito ſignare non
poſſum,

possum, fluuiolum tamen quem Frosh well dicunt, priùs dictum fuisse minimè dubito, cùm alter ex eius fontibus Pantswell, vt doctissimus vir Guilielmus Harrisonus obseruarit, hodie nuncupetur. Sunt tamen qui existiment Ithancaster extremo in Centuria de Dengie prouincia impositum fuisse, vbi hodie S. Peters vpon the Wall, id est, ad aggerem, (aggeribus enim per hoc littus vti contra Oceanum irruentem tuentur agricolæ). Cæterùm vbicunque loci fuerit, ad priorem sententiam de ventorum nomine me refero. Nimirum *Ad Ansam* vel terminale signum fuisse, vel diuersorium aliquod ad viam sub eiusmodi nomine signio. Nec alia quàm signa terminalia, vel diuersoria etiam quæ eadem loquendi formula Romano sæculo, *Ad Centenam, Ad Fines, Ad tres Tabernas, Ad Rotam, Ad septem Semitas, Ad Aquilam minorem, Ad Herculem, &c.* nominabantur. Proinde hæc accuratius quærere nihil aliud esset, quàm ventos venari.

Hinc reducta littora mare magno & amœnissimo sinu accipiunt, qui optimorum illorum ostreorum fertilissimus, quæ nos Walfleet vocamus. Et ne littora nostra sua gloria fraudentur, hæc illa esse existimamus littora, quæ, vt memorat Plinius, Romanis culinis seruiebant, cùm Britannicis ostreis tertium à Cyzecinis locum tribuat Mutianus his iisdem verbis. *Cyzicena maiora Lucrinis, spatiosiora Britannicis.* Nec alia ab his ostrea esse puto, quæ mira Ausonnus vocat, in hoc ad Paulum versiculo:

Mira Caledonius nonnunquam detegit æstus.

In hunc sinum præter alia, Colne fluuius immittit, cùm Bentingham vulgò Heningham elegans Comitum Oxoniæ castrum, Earles Colne, eorum sepultura nobilem, & COLONIAM, cuius meminit Antoninus, quam & aliam esse Colonia Camaloduno facit, præterfluxerit. An à Colonis huc deducta, vel à Colno flumine nomen fuerit, Pharbo dixerit: à flumine malim ego, cùm viderim oppidula plura illi imposita, Colne dici, vt Earles Colne, Wakes Colne, Colne Engaine, Whites Colne, &c. Hanc Britanni *Caer Colin*, Saxones Colecea ꝑꝛtep, nos Colchester vocamus. Vrbs est elegans, frequens, & amœna, collis supercilio occasu in ortum porrecta, muris incincta, Ecclesijs quin-

exornata, præter amplum illud templum quod Diuo Eudo Dapifer Henrici II. conſecrauit, nunc in æ- 1105.
piscopatus conuerſum. In media vrbe caſtrum eminet ve-
tere collapſurum, quod Edwardum Alfredi filium exci-
ſe ſcribunt hiſtorici, cùm Coloceſtriam bellis deforma-
a repararet. Floruiſſe verò hanc vrbem vel maximè Ro-
anis temporibus infinita vis antiquorũ nummorum quo-
ad eruta planiſſimè docet: in nullos tamen Gallieno an-
iores incidimus, erant enim Tetricorum, Victorinorum
ibanni, C. Carauſij, Conſtantini, & qui ſubſequuti ſunt,
eratorum. Ciues Fl. Iuliam Helenam Conſtantini Mag-
atrem ſuam alumnam fuiſſe aſſerunt ex Coelo rege na-
e, & in memoriam crucis ab illa repertæ, crucem nodo-
inter quatuor coronas interpoſitam publico in clypeo
unt. Vnde de illa, & hac vrbe Nechamus noſter, etſi A-
line minùs fauente:

Effulſit ſydus vitæ, Coloceſtria lumen,
Septem climatibus lux radioſa dedit.
Sydus erat Conſtantinus, decus imperiale,
Seruit huic flexo poplite Roma potens.

enim vti Coelum Regem ex vrbis nomine ſcripturienti-
credulitas effinxit, ita ex ſanctiſſimis patribus illam ſta-
ianam fuiſſe conſtat, & Drepani in Bithinia natam Ni-
horus Caliſtus deſertè prodidit. Mulier tamen fuit ſan-
ſimis moribus, & infracta animi conſtantia in religione
riſtiana propaganda, vnde in antiquis inſcriptionibus
TISSIMA, & VENERABILIS AVGVSTA, paſſim no-
minatur. Sub hoc, vbi Golnus flu. mari immiſcetur, S. Oſithæ
ex oppidulum, cuius antiquum nomen Chic aboleuit re-
nella virgo Oſitha, quæ tota Deo defixa, à Danicis piratis
confoſſa, Diuæ honores apud maiores obtinuit. Hinc va-
proiectum littus ad Helle promontorium, Saxonicè Ε-
helleneſſ protuberat. Quid hoc in loco repertum fu-
dibile ex verbis & fide Radulphi de Coggeſhal, qui ante
annos 350. ſcripſit, *Temporibus Regis Richardi in littore maris in*
villa quæ vocatur Eadulfeneſſ *inuenti ſunt duo dentes cuiuſdam*
Giganteæ ante magnitudinis, *vt ducenti dentes quos nunc habent*
homines, ex his fieri poſſent, *Hos apud* Coggeſhall *& vidimus,*
& admirando contrectauimus. Ex neſcio quid aliud Giganteum

primis Diuæ noſtræ Elizabethæ annis à nobili R[illegible] iuxta hunc locum effoſſum. Nec diffitebor ego quin [illegible] homines qui ob molis magnitudinem, & roboris firm[illegible]tem, miraculo erant; quos Deus, vt habet B. Augu[illegible] extitiſſe voluit, vt doceret tàm pulchritudinem corpo[illegible] quàm ſtaturæ magnitudinem in bonis non eſſe numer[illegible]da, cùm non minùs pijs, quàm impijs ſint communia.

Ab hoc promontorio paulatim reflectitur littus, ad Stou[illegible] oſtium, anno 884. nauali bello inter Anglos & Danos [illegible] morandum, vbi nunc Harewitch tutiſſima ſtatio, vnde [illegible] nomen: nam Harepic Saxonicè ſtationem vel ſinum [illegible] exercitus agit, denotat. Iſte Stourus eſt qui Eſſexiam & Sud[illegible] folciam pro limite intermeat, & ab hac parte præter opimos agros nihil alluit: ſed non procul ab eius fonte, quà hæc regio Cantabrigienſes ſpectat, Barkelow tribus tumulis aggeſtis notum oſtendit, cuiuſmodi defunctis militibus, quorum reliquiæ non faciles erant repertu, extruxit antiquitas. Verùm cùm quartus ex his iampridem defoderetur, vt, vt accepimus, è ſaxo ſepulchra, & in illis confracta hominum oſſa ſunt inuenta. Walden à croco denominatum Saffron Walden, emporium paulò eſt inferiùs inter agros blandiſſimo croco ridentes, præclarum olim monaſteriolo adiacenti, in quo Magnauillani fundatores ſepulti, nunc Audley end loco nomen eſt, à T. Audlæo Angliæ Cancellario, qui monaſterium in ſuam habitationem commutauit. Sed his multò vetuſtior vrbecula erat, prope Ickaldune in ipſo agri termino, quam nunc ab antiquo Burgo, Burrow bancke ruſtici vocitant, vbi intermortui oppidi ſolummodò ſuperſunt veſtigia, & ipſorum mœnium expreſſus tractus. VILLAM tamen FAVSTINI fuiſſe, quam Antoninus in hoc tractu locat, non dixero, & quanquam

Ingrata læti ſpatia detinet campi,
Et rure vero, barbaróque lætatur.

Non tamem auſim vel ſomniare hanc eſſe illam *Fauſtini villam*, quæ iſtis & alijs verſibus à lepidiſſimo Martiale inter Epigrammata depingitur.

A Normannorum aduentu Eſſexia hæc Comites habuit Galfredum de Magnauilla, Galfredum eius filium, & Guilielmum ex hoc Galfredo natum, à quo per filiam ad Galfri-

dum

filium Petri deſcendit, cuius duo filij, Guilielmus & freduſ, aſciro ſibi Magnauillanorum nomine, hoc honofunt. Illis ſine prole defunctis ſubrogatus eſt Humfrede Bohun Herefordiæ Comes, & Angliæ Coneſtabulaſyui eorum ſororem in vxorem duxerat. Ex huius poſteſex Comites ſucceſſerunt, vltimíq; filia Æleonora Thoe de Woodſtochio Duci Gloceſtriæ in vxorem cum Eſtitulo data, Annam vnicam filiam genuit, quæ in ſeidum maritum Guilielmum Bourchierum accepit, cui ricum Eſſexiæ Comitem peperit, qui & alterum Henm è filio nepotem ſucceſſorem habuit, cuius ſola itidem Anna Guilielmum Parrum cui nupſerat, eodem honoauit, cùm intereà paruo tempore Thomas Cromwellus alia familia illam perſonam inauſpicatò geſſiſſet. Deum verò Parro ſine liberis defuncto, Gualterus D'Eureux recomes Herefordiæ iure hæreditario atauæ Ceciliæ Bourchieræ, quæ Henrici Bourchieri ſoror erat, & Diuæ Eabethæ gratia hunc auitum Eſſexiæ titulum accipit, filiſque Robertum reliquit, qui paternis laudibus egregiè creſcit.

Computantur in hac regione Parochiales Eccleſiæ 415.

REgionem Trinobantibus proximam [illegible] posteà *Eastenglia* dicta, & Suffolc[illegible] Norfolciam, Cantabrigiensemq; [illegible] cum Huntingdoniensi complectitur, [illegible] cupârunt olim ICENI, alibi perpe[illegible] TIGENI, Ptolomæo corruptius SIM[illegible] NI: quos etiam confuso vocabulo CE[illegible] MAGNOS, apud Cæsarem fuisse dictos iampridem [illegible] maui, & vt ita existimarem fecit ipsa arctissima affin[illegible] quæ inter hæc nomina ICENI, & CENIMAGNI inter[illegible] dit, fecit Taciti & Cæsaris consensus. Ille enim Cenim[illegible] nos se Romanis dedidisse scribit, quod item Icenos fec[illegible] his verbis memorat Tacitus: *Volentes amicitiam nostram e[illegible] cesserunt*; sed quod maximum est in libro MS. pro CEN[illegible] MAGNI, CENI AGNI diuiso vocabulo concipiun[illegible] quibus si non audaculus viderer, ICENI REGNI subi[illegible] tuerim ego. Nec alicubi certè Cenimagnos in Britann[illegible] comperias, si à Regnis & Icenis diuersi fuerint. Ceterum [illegible] ceni nominis hoc in tractu reliqua sunt vestigia plurima, v[illegible] Ikenswoyth, Ikenthorpe, Ikborrow, Iken, Ik[illegible] suing, Ichlinham, Eike, &c. Consularísque illa via, qu[illegible] hinc duxit, superioris sæculi Chronographis Ichenil[illegible] streate, quasi *Icenorum strata*, passim nominatur. Quæ nomi[illegible] nis sit ratio, ita me veritas amet, vt coniectare non aubm[illegible] nisi quis à cuneata regionis forma deducat, & in modum Cunei Oceano incumbere dicat. Cuneum enim suo idio[illegible] mate *Iken* vocant Britanni, eodem enim nomine locus in Wallia ad *Lhintegid lacum*, *Lhan-yken*, ab illâ forma dici[illegible] tur, & eodem sensu regiuncula in Hispania SPHEN, i. cu[illegible] neus, vt author est Strabo, vocatur, quę minùs tamen quam hæc nostra ad cunei similitudinem accedere videtur. Gens hæc erat, vt inquit Tacitus, valida, & postquam se Roma[illegible] norum in fidem permisisset, ad Claudij tempora prælijs non concussa. Tunc enim cùm Ostorius Prætor flumi[illegible] na castris communiret, & Britannis arma detraheret, con[illegible] tractis copijs se opposuerunt: sed perrupto à Romanis ag[illegible] gere quo se obsepserant, non sine clade magna deuicti, qua

pugna

ma multa sanè, & clara facinora fecêre, & M. Ostorius
ati filius seruati ciuis decus meruit. Hoc bello sic sopito,
XIII. agebatur annus, cùm noua bellorum tempestas
initio exorta. Prasutagus Rex Icenorum, vt calamita-
à sua gente, vel suis priuatis incommodis redimeret,
ernum Imperatorem hæredem scripsit, tali obsequio (vt
cius pro me paucula loquatur) ratus regnum, & do-
mum suam procul iniuria fore, quod contrà vertit: adeò vt
tatis, per Centuriones; domus per seruos velut capta,
ntur. Iam primùm vxor Boadicia, quæ etiam Bun-
ia dicitur, verberibus affecta, & filiæ stupro violatæ sunt.
principes quique Icenorum, quasi cunctam regionem mu-
ri acceptissent, auitis bonis exuebantur, & propinqui re-
inter mancipia habebantur. Qua contumelia, & metus
ciorum (quando in formam prouinciæ cesserant) arma
sint, commotis ad rebellionem Trinobantibus, & qui
nondum seruitio assuefacti, resumere libertatem occul-
conuentionibus conspirant, acerrimo in veteranos odio
ensi. Hinc funestissimum bellum exarsit, cui faces addi-
Senecæ auaritia, qui sub id tempus quadringenties sester-
um, trecenta scilicet millia librarum nostratium maximis
Dio.
tis cumulatum acerbiùs exigebat. Hoc bello, vt summa-
dicam, Boadicia, Prasutagi vxor octoginta millia Ro-
anorum, & sociorum occidione occidit, Camalodunum
Coloniam, & Verulamium municipium excîdit, Legionem
fudit, Catum Decianum procuratorem fugauit, sed tan-
dem iusto prælio à Paulino Suetonio fracta, inuicta animi
constantia, vt Tacitus scribit, hausto veneno; vt Dio, mor-
tem obijt. Dum hoc bellum flagraret, scribit è Dione
Xphilinus Britannos VICTORIAM sub Andatis nomi-
ne, quam alibi Græcus codex *Andrastem* vocat, inprimis co-
luisse, & in eius luco summa cum immanitate captiuos im-
molâsse, quod tamen hodie nomen pro Victoria non ag-
noscunt Britanni, nec ego quid velit, video, nisi vt Latini
Victoriam à Vincendo, Sabini Vacunam ab euacuando, &
Græci Νίκην ἀπὸ τοῦ μὴ εἴκειν .i. non cedendo nominârint, sic
Britanni *Ambaith* ab euertendo appellârint; hoc enim no-
mine exitiabilis euersio illis significatur. Sed hæc obiter &
per transennam. Iam inde altum est de Icenis apud autho-
res silentium, nec quicquam legendo erui potest, nisi quod
Roma-

Romani, præcipito iam eorum imperio, notum magis
tum oræ maritimæ per has & alias regiones ad Sax
deprædationes cohibendas præfecerunt, quem Com
littoris Saxonici per Britanniam vocârũt, vt iam ante
mus.

Cùm autem Saxones iam suam in hac insula Hepta
am confirmassent, in Orientalium Anglorum regnum
sit hæc prouincia, quam ab Orientali situ sua lingua
angle-fulc dixerunt, id est, Orientalis Angliæ regnum
fámique primum regem habuit, vnde Vffingi
diu dicti, qui nunc Merciorum, nunc Cantianorũ regum
neficiarij fuisse videntur: quorum soboles cùm in
sancto defecisset, Dani regionem peruaserunt, &
in modum annos plus minùs quinquaginta omni bello
calamitate dilaniârunt, donec Edwardus senior, illis
latis, suo Occidentalium Saxonum imperio tandem
iunxerit. Deinceps verò suos Præsides habuit, quem
rem primis Normannorum temporibus gessit Rodolphus
quidam Anglus homo infido ingenio, qui dum nupt
magno apparatu celebrauit, nefaria opprimendi Guilielmi
Normanni consilia cum multis iniuit, sed frustrà
& fides inter tot conscios sperabatur, indicio enim facto
le honore exutus, & proscriptus, alijque securi percussi. Sed
hæc fusiùs ab historicis tractanda, nunc ipsa loca, quod
nostri instituti, adeamus. Cuiusmodi horum fuit regio, ecce
tibi Abbo Floriacensis qui anno Christi 970. floruit, his ver-
bis depinxit: *Hæc pars quæ* Eastengle *vocatur, cùm aquarum co*
nobilis habetur, quòd aquis penè vndique alluitur, quum à Sabrina
no & Euro cingitur Oceano, ab Aquilone verò immensorum pa
dum vligine, quæ exorientes propter æqualitatem terræ à mediolla
fermè totius Britanniæ per centum & eo amplius millia, cum maxi
mis fluminibus descendunt in mare. Ab ea autem parte, quâ sol ver
git in occasum, ipsa prouincia reliquæ insulæ est tenuissima, & ob id
peruia, sed ne crebra irruptione hostium incursetur, aggere ad insta
altioris muri, fossa humo præmunitur. Interiùs vbere satis glebæ, al
modum Leia hortorum, nemorumq; amœnitate, gratissima ferarum
venatione, insignis pascuis, pecorum & immentorum non mediocri
ter fertilis. De piscosis fluminibus reticemus, cùm hinc tam, vt dic
tum est, lingua maris allambit, inde paludibus dilatatis stagnorum
ad duo, vel tria millia spatiosorum innumerabilis multitudo pisci-

um.

Quæ publicis præbent pluribus monachorum gregibus opsatos
mis curarum sationis sinus, quibus inclusi non indigeant soliudi-
rem. Hæc Abbo.

Suffolke.

SVffolcia, quę primò dicenda, Saxonicè Suðfolc, id est, populus Australis ratione Norfolciæ, ab occasu habet Cantabrigienses, ab austro Stourum fluuium, qui ab Essexia dividit, ab ortu Oceanum Germanicum, à septentrione duos fluuiolos Ouse minimum, & Wauenev ex eodem quasi fonte in diuersa fluentes, à Norfolcia terminant. Regio satis ampla, solo nisi ad Orientem, ad-modum pingui, vtpote ex argilla & marga composito, vnde vbique arua, & vberrima saginando pecori pascua, calcique magno numero conficiuntur, quæ omnes Angliæ partes, magno cum incolarum commodo, distrahuntur. Imò etiam in Germaniam, Galliam, & Hispaniam, author est Pantaleon Medicus, qui hos nostros cum Placentinis, & colore & sapore conferre non dubitauit. Hall.

Dividitur hæc politicè in tres partes, quarum vna The Ischeable, quòd ex ea tributum exigitur: Altera *Liberras S.* *Etheldredæ*, quia ad eius monasterium spectauit: Tertia *Liber-tas S. Etheldredæ* dicitur, quia ad Elienſe cœnobiũ pertinuit, cui concesserunt olim reges nostri quædam territoriola cum *Sacha*, & *Socha*, vt inquit liber Elienſis, *sine vlla exceptio-ne ecclesiastice, aut secularis iurisdictionis.* Verùm nos Chorographicè hanc obeamus, & ab ortu exorsi, potiora loca perlustremus. Quà ortum & Cantabrigienses spectat in ipso limine Iprinq sedet, maioris olim, quàm hodie famæ. Etheldreda enim virgo regis Annæ filia in Diuas relata suis tabulis, Radulphus huius Eastangliæ Comes, sua in Guilielmum Normannum conspiratione, & Heruęus primus Episcopus Elienſis via, quam ad Elyp muniuit, olim nobilitarunt. Nunc verò vicinitate *Noui fori*, quod Newmarket dicimus, quò certatim res venales vndique comportantur, decrescere cæpit. Ab hoc longè patet ericetum Newmarket heath, inde nominatum arenosa, sterili, & emoriente terra,

terra, in qua fossa illa admiranda videtur, quam quid
abolo ductam Deuils dike vulgus vocat, cùm co
illam fuisse qua, vt innuit Abbo, contra hostiles in
incolæ se præmunierunt. Sunt tamen qui prodant
tum regem hanc magno ambitu circumduxisse, vt
chorum S. Edmundi libertatem quam vocant, inc
historicique nostri, cùm prelium istud narrant, quo a
Edwardus senior Athelwoldum patruelem deiecit,
ab hac fossa *Edmundi fossata* dixerunt. Interius enim
est S. Edmundi celeberrimũ, quod Saxonico sæculo
ȝuicȝgueoȝo, & Britãnico, vt videtur, VILLA FAVS
NI, cuius meminit Antoninus, sic enim existimat
bottus vir antiquitatis benè peritus, & in hac Angl
versatissimus: distantiæ etiam ratio tam ab Iciani
Colonia apud Antoninum satis conuenit, vtque Villa
nis nobilis cuiuspiam domum in fundo locatam signi
ita Gueoȝo idé Anglis denocauit. Abbo enim ille Bed
ricisgueoȝo, Bedèrici cortis, id est villa interpretatur. P
tereà Angli vim verbi in suam linguam transfudisse v
antur: etenim vt Faustinus Latinè prosperitatis sensum
se habet, ita Germanicè Bederit, vt scribit literatissim
ille Hadrianus Iunius, vbi Betoricis nomen, qui apud Sa
bonem Melonis Sicambri filius erat, fœlicitatis & fauo
plenum interpretatur. Sin diuersi hi fuerint libenter
nescire fateor, quis ille Faustinus, & quis hic Bederic
Faustini illius villam quam Martialis libro Epigrammatum
depingit non fuisse certò scio. Et Berici eius fuisse, qu
Britannia exturbatus, vt author est Dio, Claudio impera
tori bellum in Britannos mouere persuasit, si dicerem ple
mihi neutiquam crederem. Quęcunque verò fuerit, si Fa
stini villa non sit, celebris tamen memoriæ fuisse videtur,
quòd Abbo *Villam Regiam* vocarit. Verùm cùm Edmundus
Christianissimi regis corpus, quem Dani exquisitis supplici
cijs trucidassent, huc transtulisset populus, & in eius hono
rem permaximam miro ligneo tabulatu ecclesiam con
struxisset: *Edmundi Burgus* vulgò S. Edmundsbury, &
contractè Bury dici cœpit, mirúmque in modum floruit.
Cùm enim in ecclesiæ ius cessisset oppidum, Canutus, ex
pulsis Canonicis, nouis instituit monachis, & opibus refersit,
nouóque opere instauranit. Postea Heruęus è Normannico
genere

ere Abbas oppidum muro cinxit, Pontificésque Rom.
immunitatibus dotarunt, & inter alia conceſſe-
Vt nullo Episcopo locus ille subderetur in aliquo, in legitimis Malmesb.
episcopi munus fungeretur. Quod adhuc obſeruatur. Iámq;
nachi diuitijs circumfluentes nouum magnifica ſtruc-
templum erexêrunt, quod nunc ſuis quaſi ruderibus
lum iacet, & indies nouis ædificijs auxerunt, dúmque
rdo primo regnante, ſacelli noui fundamenta pone-
Inuenti ſunt (vt inquit Euerſdenus huius loci mona-
) *veteris cuiuſdam eccleſiæ rotundæ ita conſtructæ, quòd*
quaſi in medio fueris, & credimus (inquit) *illam fuiſſe, quæ*
S. Edmundi primò fuit conſtructa. Quale verò ſit hoc
lum, & quantum fuerit monaſterium, audi, qui vidit,
dum. *Sed non vidis vrbem ſitu elegantiorem, ſic molli delicata*
in clivo, & vimulus ad orientem deſinit: aut cœnobium illo-
ſue quis dotationem, ſeu amplitudinem, aut magnificentiam
similem æquis rationibus expendat. Diceres planè cœnobi-
vrbem eſſe: tot portæ, partim etiam æneæ, tot turres, & tem-
quæ nullum magnificentius, cui & alia tria egregio opere ni-
vno & eodem cœmiterio ſita ſubſeruiunt. Si quantæ fue-
opes requiras, non facilè quis dixerit, quot donaria vni
mundi mauſolæo appenſa, & ſexaginta ſupra mille quin-
tas libras quotannis ex redditibus & latifundijs colle-
Si tumultus inter ciues & monachos (qui ciuibus per
Seneſchallum præfuerunt) ſubinde exortos, & quan-
rum rabie ad mutuam internecionem concurrerint, ſi-
tim narrarem, omnem fidem ſuperaret narratio. Iactu-
vt hoc etiam adnotem, ſi vnquam aliàs in homine, hoc
loco fecit Anglia maximam. Verus enim ille pater patriæ
mfredus Dux Gloceſtriæ, iuſti peruicax, & qui illuſtre
genium altioribus ſtudijs excoluerat, cùm regnũ viginti
que annis ſumma cum laude ita gubernaſſet, vt nec
quod quererentur, nec mali quod calumniarentur ha-
rent, hîc è medio ſublatus inuidia Margaretæ Lotharin-
æ. Quæ cùm regem Henricum VI. maritum minuti & an-
gilli animi videret, vt ad ſe rerum ſummam traheret, hoc
nefarium facinus concepit; verùm ſuo & huius regni malo
maximo. Normannia enim cum Aquitania ſtatim amiſſa,
& pluſquam ciuilia in Anglia ſuſcitata bella. Vix nouem
hinc milliaribus ad ortum Brumalem abeſt Ludgate vicu-
lus,

lus, qui hoc nomine memorandus, quòd in hac [illegible]
Rogate monachum ædiderit, cuius ingenium ab [illegible]
sis effictum videatur, ita omnes Veneres & elegantiæ [illegible]
Anglicis carminibus renident. Hæc ad occiduam Sa[illegible]
partem sunt memoriæ celebrioris.

Ad Austrum, Stour fluuius statim à fonte in [illegible]
paludem, Stouremere vocant, stagnare videmus, [illegible]
intra ripas se colligens, primùm Clare præterfluit [illegible]
nobilem, qui præter diruram arcem, quam ostendit, Cl[illegible]
rum nomen honoratissimæ familiæ, quæ à Gisleberto [illegible]
manno descendit, & Ducatus titulum Leonello Edwardi [illegible]
filio impertiuit, qui cùm vxorem ex illa familia duxis[illegible]
eis Clarentiæ titulum à patre accepit. Ille enim ab hoc [illegible]
Clarentiæ Dux est dictus, vt priùs Comitis Gisleberti [illegible]
Comitis de Clara, à quibus Clari illi clarissimi Glocestr[illegible]
Comites stemma duxêrunt. Inde per Long Melford [illegible]
tudinarium pulcherrimum ab optimo viro Guil. Cord[illegible]
Milite, & ab archiuis nuper positum, ad Sudbury, id e[illegible]
Australis Burgus, accedit Stourus, & ferè circumlam[illegible]
quem huius agri quondam præcipuum fuisse, & ratio[illegible]
Norwici, id est, vicus Septentrionalis, hoc nomine sig[illegible]
tum creduntur. Nec dum vicinis inferior censeri æquo ani[illegible]
ferat. Est enim populosus, & pannis conficiendis opul[illegible]
tus. Post pauca milliaria *Bretono* fluuiolo augetur Stour[illegible]
qui non longo decursu, duo alluit antiqui nominis oppi[illegible]
Ad fontes Bretenham cernitur, oppidulũ exile, vbi vix v[illegible]
vrbis facies videtur, quod tamen COMBRETONIVM [illegible]
cuius hoc in tractu Antoninus meminit, nominis tum affi[illegible]
nitas, tum significatio persuadet. Vt enim Bretenham An[illegible]
glis domum vel mansionem ad Bretonum: sic Combretonium
Britannis vallem, aut depressiorem ad *Bretonem* locum de[illegible]
notat. Infra hunc Hadley, Saxonicè Headlege sedet, lan[illegible]
is pannis conficiendis hodiè insigne. Ab historicis nost[illegible]
olim memoratum, quòd Gutrum, siue Gormo Danus, hic [illegible]
sepultus. Cùm enim Alfredus illum eò adegisset, vt Chri[illegible]
nomen daret, & baptismum susciperet, has Orientalium
Anglorum regiones illi assignauit, *vt* (authoris mei verb[illegible]
vtor) *sub fidelitate regis ipse foueret hæreditario, quas pernoct[illegible]
latrocinia.* V[illegible]

Hinc Bretonus Sturim petit, qui consociatis aquis, po[illegible]
pau[illegible]

ca milliaria Oceanum subit, ipsóq; ostio, Orwell siue
pping fl. vnà euoluitur. Hic in ipso quasi huius agri vm-
co exoritur apud Wulpet, id est, luporum fossa, si Nubri-
nsi credamus, qui non minùs speciosam fabellam de hoc
o contexuit, quàm sit ipsa Luciani vera narratio, nimi-
m duos pusiones colore viridi, ex Satyrorum genere,
go per subterraneos meatus itinere confecto, ex altero
rarum orbe, scilicet ab Antipodibus, & terra S. Martini
emersisse, de quibus si plura velis, ipsum authorem ade-
qui tibi, vt inquit ille, omnibus risionibus ridenda propi-
it. Ad eundem fluuium propiùs ostium Ipswich olim
ecepit, humiliori situ vidimus, quæ licèt magna sit ha-
notum multitudine referta, templis ornata, ædibus am-
& magnificis exculta, portúsq; satis commodus subsit:
en tamen ante Danicam irruptionem, quam experta
non audirum. Anno salutis 991. Dani tanta immani-
hunc locum, & omnem maritimam regionem depræ-
ina, vt Siritio Archiepiscopo Cantuariensi, & Angliæ
ceribus pacem ab illis decem librarum millibus redime-
consultissimum videretur. Nihilominùs vix nonus age-
ur annus, cùm hoc oppidum iterum diripuerint, statim-
Angli prælio fortitèr eos exceperint, sed vnius (vt ha-
Huntingdonensis) Turkilli meticulosa fuga, (leuibus e-
momentis maximæ fiunt in bello inclinationes) no-
in fugam coniectis, victoria è manibus excidit. Cùm
ò Normanni Angliam occupassent, castrum hîc erexe-
quod contra Stephanum vsu-fructuarium Angliæ Re-
Hugo Bigodus aliquandiu propugnauit, sed demùm
lidit. Hoc nunc ita disparuit, vt rudera non supersint. De-
um tunc credimus, cùm Walcton castellum vicinum
o complanaret Henricus II. Hoc enim seditiosis perfu-
rat, & ad hoc expositi tria millia Flandrorum, quos
illum euocauerant Angliæ proceres, cùm Henricum fi-
immaturo consilio æquata potestate regem designas-
t, imenisque, cui inter præcipitium & summum nihil me-
um erat, regnandi cupiditate furens, nefarium in patrem
ellum indixisset. Quamuis hæc castra iam euanuerint, lit-
us tamen hoc satis defenditur immani dorso (Langerston
vocant) quod, vt inquit ille, summo mari non sine magno
nauigantium periculo, & terrore longè incumbit. Hæc ad

 australem

auſtralem huius agri partem.

Hinc incuruatum littus (hæc enim plaga orientali ... mari obuerſa eſt) in Septentriones procurrens, mox ... beno fluuiolo ſe aperit à **Debenham** mercatorio oppi... venienti per **Vfford** Roberti Vffordi Suffolciæ Co... quondam ſedem, & huic altera ripa oppoſitam **Ken...** ſham, vbi Redwaldus Orientalium Anglorum rex, pr... ex ſua gente Baptiſmatis fonte Chriſto renatus erat ... tamen poſteà ab vxore ſeductus, *in eodem fano, & alt...* inquit Beda, *ad Chriſti religionem, & arulam ad Dæmo... victimas habuit.* Inde littus ſenſim in ortum proreptans ... Ori fluminis oſtium, quod à **Framlingham** Bigodor... quondam caſtro, per **Dꝛeforꝺ** cui nomen facit, in ma... deſcendit. Amplum & frequens hoc fuit oppidum, caſt... que munitum, quod ad Willougbæos pertinet, ſed de Or... ani ingratitudine hodie conqueritur, qui ſenſim ſe ſubd... cit, & portus commoditatem inuidere cœpit: nec aliud e... quod de Orefordia dicam, niſi placeat hæc paucula Rad... phi de Coggeſhall vetuſti ſcriptoris verba percurrere. Te... *pore Henrici regis, cùm Barthol. de Glanuile cuſtodiret caſtellum ... Oreford, contigit vt piſcatores hominem ſylueſtrem inter reti... comprehenderent, qui ſpeciem humanam omnibus membris præ... debat, capillos habebat, barbam prolixam, & pineatam, circa poſ... nimiùm piloſus erat & hiſpidus, qui tandem clàm aufugit ad ma... & nuſquam comparuit.* Vt verum ſit, quod vulgus dicit, Qui... quid naſcatur in parte naturæ vlla, & in mari eſſe: & no... omnino comentitium, quod de Tritone in Luſitaniæ lit... re, & marino homine in freto Gaditano ſcripſit Plin... Non multò ſuperiùs inter Orum flumen, & ipſum Oce... num, tuto & peramœno ſitu interiacet **Aldburg**, id eſt, ... interpreteris *Oppidum vetus*, cuius vetuſtius tamen nomen ... ſola Sibylla nouerit. Iuxta quod cùm ex cœli iniuria ſeg... tum ſpicæ per Angliam anno 1555. ſuffocatæ eſſent, p... nulla terra circumfuſa è ſcopulis, Autumno ineunte, no... ſine miraculo enata, annonam laxaſſe ferunt incolæ. V... rùm prudentiores, legumina naufragijs in littus reiec... ſæpiùs illìc renaſci ſolita eſſe referunt, vt nullus ſit mirac... lo locus. Hinc littora legentes ad x. milliare **Dunwich** ... fendimus, Saxonicè **Dunmoc**, cuius Beda meminit, ... Fœlix Burgundus qui Orientales Anglos à Chriſto defe... ent...

ad fidem reduxit, anno salutis 630. episcopalem se-
fixit, eiúsque successores non paucis annis vniuersæ
entali Angliæ præfuerunt. Sed Bisus à Fœlice quartus,
ætate ingraueſcente, & aduersa valetudine, tantæ
uinciæ minimè par esset, in duas sedes diuisit: altera ve-
hac permansit, alteram in **North Elmeham** oppi-
constituit. Superiori sæculo fuit hęc ciuibus frequens,
officina monetaria celebris, nunc verò peculiari naturæ
dia, quæ sine vllo fine maris auiditati indulget, fluctu-
violentia maximam partem abrepta, in solitudinem
redacta iacet, Episcopis multa ante sęcula sedem su-
aliò transferentibus. Paulò superiùs **Blith** flumen se in
exonerat, ad cuius ripam exiguum oppidulũ **Blith-**
vidimus, quod non alio, quàm sepultura Annæ re-
Christiani nomen meruit, quem Penda Mercius iusto
lio interfecit. Procurrit hic longiùs in Ortum proiec-
promontorium **Easton-neſſe**, quod totius Britanniæ
inè Orientale iudicatur, Ptolemæo Ἐξοχὴ, siue Ex-
sio dicitur, & ne dubites hoc esse quod nos **Easton**
amus, noueris *Eyſteney* idem esse Britannis, quod Græ-
ἔξοχὴ, & Latinis Extensio, quamuis & hoc nomen à situ
ientali inditum videatur. A Septentrione duos fluuiolos
ſe scilicet minorem, & **Waueny**, hanc prouinciam à
folcia disiungere diximus, qui è palustri loco ad **Lop-**
ſord emanantes, in diuersa per vadosos sinus cursus
nt. Ad **Duſe** qui in occasum fertur, nihil memoria dig-
hac in parte se exhibet. Ad **Waueney** qui in ortum
dit, primùm **Horon** olim **Hegilſdon** cernitur martyrio
mundi regis nobilitatum. Ibi enim Christianissimum re-
quòd Christo non renunciaret, immanissimi Dani (vt
ònis verbis vtar) *ad arborem religatum toto corpore ſagitta-
nulis confodiunt, multiplicantes acerbitatem cruciatus crebris
iactibus, quum vulnera vulneribus imprimebant, dum ia-
iculis locum dabant.* Quo loco postea ædes erant Epis-
Norwicensis admodum elegantes, donec illi pro mo-
sterio S. Benedicti non ita pridem commutarint. In
imo **Eay** sedet, id est insula, sic dicta quòd sit vndique
is irrigua, vbi vetusti castri, quod ad Guilielmum de
allet Normannicum Baronem spectauit, rudera, ruinas,
hinc inde fatiscentia mœnia ostenduntur. Inde per

Flixton, pro Felixton, à Fœlice primo episcopo, vt
alia in hoc agro denominatum; ad Bungey decum
uius, vbi castrum & arte, & natura firmauit Hugo Big
cùm seditionum quasi tempestate Angliam agitaret
tiosi Barones: quod tamen ne deleretur grandi pecu
obsidibus datis ab Henrico II. redemit. Iam W
mare propiùs accedens, dum duplicem in Oceanum
sibi frustrà molitur, peninsulam efficit non exiguam,
Louingland dicunt. In cuius ingressu Lestoffe ang
oppidulũ mari impendet, in exitu Gozlston, vbi dimi
nobioli turrim vidimus, quæ alicui est vsui nauiganti
Introrsum verò vbi *Garienis* & Waueney aquas com
cent, Cnoberisburg, id est (interprete Beda) Cnoberi
floruit, nos Burghcastell hodie vocamus. *Quod*, vt inq
Beda, *syluarum & maris vicinitate amœnissimum erat castrum*
quo monasterium à Fursæo Scoto extructum, cuius suasu Sig
bertus rex Orientalium Anglorum vitam monasticam a
plexatus se regno abdicauit, qui posteà ex hoc monaste
inuitus extractus, vt suis animum in prælio contra Merc
adderet, vnà cum suis interijt. Nunc eò loci solummo
sunt lacera mœnia, quadrata quasi forma, è silice & bit
bus Britannicis constructa, omniáq; vepribus & dumis
fita, inter quę Romanorum numismata subinde eruun

Duces & Comites habuit Suffolcia ex varijs fami
cùm enim Bigodorum familia, qui & Norfolciæ & Suf
ciæ vsi sunt titulo, extincta esset, Edwardus tertius rex A
gliæ Robertum Vfford virum multa domi bellíque glor
Suffolciæ Comitem dixit, cui successit filius Guilelm
Quo sine prole demortuo, Richardus II. Michaëlem D
la-Pole è mercatore ad hunc titulum, & dignitatem C
cellarij Angliæ prouexit: sed quum tot prosperis consue
tibus hominis ingenium tantę fortunæ minimè capax
set, solum vertere coactus extorris obit. Guilielmum ta
filium in integrum restitutum Henricus VI. Suffolciæ p
mùm Marchionem, posteà Ducem dixit, qui cùm om
um inuidia flagraret, quòd bonum illum Humfredum G
cestriæ Ducem sustulisset, dum Galliam proscriptus pe
ret, ab aduersarijs in mari interceptus, securíque perc
filium reliquit Ioannem, qui Edwardi IIII. sororem in
orem duxit, Edmundúsque eius filius læsæ maiestatis re

honorem cum vita amisit. Ille enim in Henricum VII. penitentia sępiùs quàm pœna contentus, ipsi crimin grauissimorum gratiam feciſſet, res nouas moliri cœ- vnde in carcerem coniectus, & sub Henrico VIII. mor- ffectus. Posteà verò Henricus VIII. Carolum Brando- , qui Mariam eius sororem Lodouici XII. Galliarum is viduam vxorem habuit, eodem titulo ornauit, cui suc- Henricus filiolus, quo mortuo, Franciſca Henrici so- Henricum Grey Dorceſtriæ Marchionem maritum su- Edwardi VI. tempore eo titulo adauxit, ſed ille non diu , ob affectatum pro filia regnum sub Maria Regina ob- ncans, Suffolcienſium Ducum erat vltimus.

Habentur in hoc agro Paræciæ 575.

Northfolke.

NOrfolcia, vulgò Northfolke, id eſt, ſi Latinè interpreteris Borealis populus, Suffolciæ ad Boream prætenditur, à qua duobus illis quos dixi fluuiolis Ouſa & Waueneio in diuerſa fluentibus ſeiungitur, ab Euro & Septentrione littora magno fremitu diuerberat Oceanus Germani- , à Zephiro Ouſe flumen diuortijs ſuis ludens à Canta- ienſibus ſecludit. Regio eſt ampla, admodum opulenta, populoſis pagis diſtincta plurimis. Prętęr oppida enim catoria XXVI. villas, & pagos ſexcentos viginti quin- exhibet. Soli bonitatem vel ex eo colligas, vnde Varro ſigere iubet, quòd incolæ optimè niteant, vt taceam in- ueriſſima, & in iure noſtro municipali acerrima: vt etiam ex infima plebe non pauci reperiantur, qui, ille, ſi nihil ſit litium, lites tamen ex iuris apicibus ſe- calleant. Sed ne dum breuis eſſe velim digreſſionibus ior fiam, ab his ad loca ſtilum conuertam, & ab Auſtra- tere exorſus, potiora & antiquiora paucis percurram.

Ad Ouſe minimum, vbi Thet fluuiolus è Suffolcia pro- ſuus confluit loco vliginoſo apponitur veruſta illa quam morat Antoninus Vrbs SITOMAGVS, nunc Thet- ord, Saxonicè Deotforda, manente prioris nominis par-

te cum Germanica adiectione, quę Vadum ſonat. Vt enim Sitomagus Britannicè vrbem ad *Sit* flu. qui nunc Thet, denotat (*Magum* etenim vrbem ſignificaſſe docet Plinius) ſic Thetford vadum Theti Anglicè denotat, nec multum abſonant hæc nomina *Sit* & Thet. Raris nunc eſt habitoribus, licèt ſatis amplum, olim verò frequens & celebratum, & præter alia vetuſtatis indicia, molem oſtendit magnam altitudinem aggeſtam, duplicique vallo munitam & mœnibus, vt ferunt, olim firmatam, quam Romanorum fuiſſe opus credunt nonnulli, vel Saxonicorum regum vt volunt alij, ſub quibus longo tempore fuit florentiſſimum. Sed Sueni Dani rabie, qui anno 1004. ignidedit, & v 1. poſt anno nouo Danorum furore direptum dignitatem amiſit omnem. Ad quam reſtituendam Arfaſtus Epiſcopus ſedem Epiſcopalem Elmhamo huc tranſtulit, & qui huic ſubrogatus Guilielmus ad eam exornandam nihil non fecit. Verùm cùm Herbertus cognomento *Loſenga*, quonam totus ex adulatione compoſitus, qui tertius malis artibus & pretio in hunc honorem irrepſit, cathedram hinc Norwicum deportâſſet, quaſi confecta, iterum elanguit: nec Chiniacenſiũ cœnobio quod extruxit ille, Epiſcopi abſentiam ſolari potuit. Tunc maxima pars vrbis quę in citeriori ripa fuerat paulatim concidit, altera pars licèt multùm decreuerit, antè vnum tamen & alterum ſæculum ſeptem templis, præter tria monaſteriola efflоruit, quorum altерum conſtructum ferunt in memoriam Anglorum & Danorum qui hic occubuerunt. In proximo enim hiſtorici noſtri Edmundum illum ſanctiſſimum Regem paulò ante interfectum, horis amplius ſeptem cum Danis non ſine horrenda ſtrage dimicaſſe produnt, & æquo Marte tandè diſceſſiſſe, ita vtriſq; alternans belli fortuna omnẽ ſenſum excuſſerat.

Ad Watteney qui alter eſt è fluuijs limitaneis, & in Ouſum fertur, haud procul à fontibus Buckenham, & Rockinghall viſuntur. Hæc, cui ab Icenis nomen relictum videatur, honoratiſſimæ Howardorum familiæ ſedes eſt, quorum gloria triumphatis Scotis maior eſt, quàm quæ abinuidia infringatur, aut à P. nec ſicco, nec ſobrio immutetur. Illa verò, cui à fagis, quas Buchen Saxones vocarunt, nomen factum exiſtimo, caſtrum eſt longè pulcherrimum & munitiſſimum, quod à Guilielmo D'Albigny Normanno

Conqueſtor dederat conditum, per eius poſteros qui rundeliæ Comites erant, & Tatſallos, ad Kneuettorum fa-liam tandem deſcendit. Inde quamuis **Maueney** ſit op-dis redimitus, ex illis tamen ne vnum quidem vetuſtatis omine glorietur, ſed priuſquàm mare accedit, GARIENI mini ſe admiſcet, qui Britannis *Guerne*, Anglis **Gerne**, & ert, ab alnis proculdubiò ſic Britannicè dictis, quibus ob-mbratur. E medio huius regionis emergit, non procul à ernſton viculo quem denominauit, nec longum in Sub-laoum curſum tenuit, cùm **Wentſum** riuulum, (alij entfar vocant,) ab Auſtro aquas ſuas infundat: ad quem INTA ICENORVM florentiſſima huius populi olim vr-cula ſedit, quæ nunc nomine illo amiſſo, **Caſter** appella-ur. Nec mirum ex tribus Britanniæ Ventis hanc ſolùm no-en amiſiſſe, cùm ſe penitùs amiſerit. Præter parietinas e-im & habitati ſoli indicia, pauculóſque Romanorum num-os ſubinde foſſoribus ſe exhibentes, nihil ſupereſt. Verùm x hac poſterioribus ſæculis ortum habuit Norwicus, ad ertium hinc lapidem, propè Garienis & alterius fluuij ano-ymi (*Baridenum* aliqui vocant) confluentes, qui longo de-urſu recurrentibus ſæpè ripis flexuoſus hàc Garienem petit, vt in eius nomen ſe & aquas transferat.

NORVVICVS iſta vrbs celeberrima, nobis **Norwich**, axonicè Nor thuic, id eſt, *ſinus Aquilonaris*, ſi **Wic**, Saxo-icè fluminis ſinum ſignificet, vt docet Rhenanus: hoc e-im loco ſinuoſo anfractu deuoluitur flumen: vel *ſtatio Aqui-lonaris*, ſi **Wic**, vt contendit Hadr. Iunius, ſtationem ſecuram, bi coniunctioribus ædificijs habitatur, denotet: vel caſtel-lum Septentrionale, ſi **Wic** caſtellum ſonet, vt Alfricus no-ſter Saxo affirmauit. Si verò Norwic à Venta deflexum cum quibuſdam opinarer, quid aliud quàm à veritate ipſe me deflecterem? Nec enim alio iure ſibi Ventæ nomen arroga-re poteſt, quàm vel Baſilea ARGVSTAE vel Baldach BA-BILONIAE; vt hæc etenim è Babiloniæ, illa ex Auguſtæ occaſu exorta; ita Norwicus noſter è Venta illa antiqua ſe-rò emicuit; quòd Britannicum eius nomen apud authores *Carr Guntum* probat, in quo, vt in **Wentſum** ſiue **Wentfar** ſlu. Ventæ nomen ſe planiſſimè prodit. Nec enim hoc voca-bulum **Norwich**, ante bella Danica vſpiam noſtra legenti-bus ſeſe offert. Tantùm abeſt, vt vel Cæſar, vel Guitelinus

Britannus condîderit, quod fabulantur isti, qui omnia credduli amplectuntur, iudicij trutina nihil pensant. Verumenimuerò nunc suis opibus, frequentia, ædificiorum elegantia, templorum pulchritudine, & numero (Paræcias enim plùs minùs xxx complectitur) ciuium sedulitate, in primis pem fide, in exteros humanitate, inter celeberrimas Britanniæ vrbes meritò connumeranda. Ab Æquatore xl partibus, xl scrupulis, Fortunatis Insulis xxiiii partibus l v scrup. peramœno situ in collis deiectu sedet, forma ei longiori, à meridie in Septentrionem mille quingentos passus portenta, latitudine autem dimidio minore, ad Meridiem se sensim quasi in conum contrahente. Mœnibus validis (in quibus crebræ dispositæ turres, & vndecem portæ,) vndique obsepta, nisi ad Ortum qua flumen (cùm sinuoso flexu quatuor pontibus peruius Septentrionalem vrbis partem interluerit) profundo alueo, & præcipitibus ripis defendit. In ipsa huius vrbis quasi infantia, cùm Etheldredus vir mentis & consilij inops regnaret, Sueno Danus, qui Angliam magnis copijs peruasit, primùm diripuit, & postea iecto igne, succendit. Reuixit tamen, & vt in libro quo Angliæ lustrum condidit Guilielmus Primus, tempore Edwardi Confessoris 1320 Burgenses in ea numerabantur, quamuis regnante Guilielmo illo, funestæ seditionis fax, quam Radolphus Eastangliæ Comes, in regem accenderat, hîc adhæserit: Cùm enim ille fuga sibi consuluisset; vxor eius hoc in loco grauissimam vsque ad extremam famem obsidionem sustinuit, quæ tamen eò demùm adacta, vt solum verteret, & ita accisa hæc vrbs, vt vix 660 Burgenses relinquerentur, vt in illo Censuali libro legimus. Iam inde ex hoc calamitatum diluuio se paulatim recolligere cœpit, & Herbertus Episcopus, cuius fama ob sordes ad metas hæserat, Episcopalem sedem Thetfordia huc transtulit, Ecclesiámque Cathedralem ad Orientalem vrbis partem quàm speciosam exædificauit, prædijs munificè locupleuit, quæ sexaginta monachis alendis sufficerent, pro quibus nunc Decanus, sex Præbendarij, alijque substituti. *Vicus iam*, vt inquit Malmesburiensis, *erat mercimonijs, & populi frequentia insignis. Annóque decimo septimo*, vt in antiquis membranis legimus, *Regis Stephani Norwicus de nouo fundata, vt villa populosa, & communitas facta.* Stephanúmque Regem Guilielmo filio

in

ppennagium, vt vocant, siue hæreditatem concessisse è
ulis publicis certissimum. A quo statim Henricus II ex-
sit, sibique seruauit, quamuis Henricus eius filius Rex Iu-
r dictus, cùm regnum affectaret, Hugoni Bigodo, quem
ius partes pertraxerat, prolixè pollicitus fuisset. Bigo-
s tamen Regis iuuenis signa sequutus, qui regni spem ob-
em intra iuris & æqui terminos continere non poterat,
nc vrbem grauissimè afflixit: posteáque cùm Norfolciæ
mes designatus esset, castrum illud excelso colli iuxta
plum in ipsa vrbe instaurâsse creditur, quod fossa im-
nis altitudinis incinctum, inexpugnabile ea ætate fuisse,
ebatur. Lodouicus tamen Francus, cuius in verba sediti-
Angliæ Barones contra Ioannem iurauerant, facilè de-
ione cœpit. Bigodos hoc castrum condidisse, credimus,
od Leones salientes eadem forma in saxo exsculptos vi-
mus, qua vsi sunt in sigillis Bigodi, priusquàm Marescalli
nitatem obtinuissent. Hæc in prima quasi Norwici æta-
Subsequente verò sæculo maxima incrementa cæpit, ci-
úsque opulentissimis floruit, qui ab Edwardo primo li-
llo supplice in Comitijs contendêrunt, vt vrbem suam
cenibus communirent, quod posteà ad summam vrbis fir-
itatem & dignitatem præstiterunt; Prætorémque pro
alliis, quos priùs habuerant, vt quotannis deligerent, an-
1403, ab Henrico quarto impetrârunt: Domum Ciui-
m perpulchram in ipsa media vrbe prope forum quod
tis diebus omnibus ad vitam necessarijs refertissimum
, extruxêrunt. Sed quid ego his immorer, cùm hæc om-
ia, Pontificum historiam, magistratuum seriem, & perdi-
simi rebellis Ketti in hanc rabiem Alexander Neuillus,
rnatalibus, & literis clarissimus, pulcherrimè descripse-
t? Hoc tantùm adijciam, quòd anno 1583, aquas ex fluuio
er tubulos instrumento Hydragogico in altissimas vrbis
artes subduxêrunt ciues. Dicam tamen hîc scribam tum
olydoro Virgilio Italo, tum Angelo Capello Gallo, vt pro
ribunali venerandæ Antiquitatis responderent, cur anti-
quos nostros ORDÓVICES, alio quasi sub sole iacentes,
hanc Norwicum incoluisse affirmârint. Eandem etiam li-
em Caio nostro intenderem, nisi optimo & eruditissimo
ejus innatum patriæ amorem oculos hac in re perstrinxisse
certò nouerim.

A Norwico, Garienis in ſuum nomen aquis aduenis ad-
ſcitis tortuoſè voluitur, Ruffo piſce admodum fœcundus, &
iam mari proximus in Auſtrum deſcendit, vt marinis fluc-
bus molliùs illabatur, ſingulámque facit, quàm hinc ipſe in-
de mare allambit. In hac lingula littore apertiſſimo Ye-
mouth vidimus, Saxonicè Gaſtmuð, & Ieſtmuð, q
eſt, *Garienis oſtium*, portum, oppidúmque elegantiſſimum
loci ingenio, & ſolerti opera permunitum. Quamuis en
aquis pænè circumualletur, ab Occaſu flumine, quod ver
tili ponte inſternitur, ab alijs partibus Oceano, niſi ad Se
tentriones quà continens eſt: mœnibus tamen ſatis firm
que cum flumine formam quadrilateram oblongiorem e
ficiunt, pulcherrimè includitur: in quibus præter turres a
Ortum moles eminet, vnde tormentis maioribus in mar
ſubiectũ, quod vix quinquaginta paſſibus abeſt, longè lat
q;, effulminatur. Templum verò vnicum habet, & illud am-
plum, excelſáque pyramide conſpicuum, iuxta Septentrio-
nalem portam ab Herberto Norwicenſi extructum, ſub qu
ad illud ampliandum educta viſuntur egregij operis funda-
menta. Hoc GARIANONVM illud vetus affirmâſſem, v
olim Equites Stableſiani contra barbaros excubârunt, ni
ad Caſtor viculum proximum antiquitatis nomine apu
incolas celeberrimum Garienem flu. oſtium habuiſſe fam
valuiſſet, & famæ indicia nonnulla annuiſſent, quibus refra-
gari non auſim, quo minus illud GARIANONVM exiſti-
mem. Vt enim Caurus in Batauiam è regione tyrannide
exercet, & agglomeratis arenis medium Reni oſtium obtu-
rauit: iridem Aquilo hanc oram affligit, & arenas conuer-
rens, hoc oſtium obſtruxiſſe, videatur. Nec tamen fraudi e-
rit, ſi Yarmouth noſtrum Garianono antiquo adiunctum,
Garianonum dixerim, cùm Garienis, qui illi nomen feci,
nunc alueo mutato, ſub hoc, quod etiam nomine ſignauit,
Oceanum ſubintret. Non poſſum enim non fateri hoc no-
ſtrum Yarmouth recentioris eſſe memoriæ. Quum enim
Garianonum illud vetus interciditſſet, nec eſſent qui littus
defenderent, Cerdicus bellicoſus Saxo hìc terram con-
ſcendit, (vnde locus hodiè incolis Cerdisland, & Hiſtori-
cis Cerdickſhore dicitur,) Icenos grauiſſimo bello exercu-
it, & cum Natanleodum Britannum fudiſſet, hinc in occi-
duas plagas ſoluit, vbi Occidentalium Saxonum Regnum
inſtituit,

tiuit, nec longo pòst tempore pro Garianono nouum
pidum posuêrunt Saxones in agro illo fluido, ad Occi-
ntalem fluminis ripam, quod Yarmouth dixêrunt: sed
im minùs salubri esset situ, ad alteram ripam tunc Cer-
disiand ab eodem Cerdicio dictam, demigrârunt, nouum
hoc oppidum condidêrunt, mœnibus, Ioanne regnante, fir-
mauêrunt, breuique ita opibus & potentia valuêrunt ciues,
vt nuali bello Lestoffenses vicinos, & Portuenses (sic quin-
que portuum incolas dixêrunt) sæpiùs non sine magna v-
inque strage aggressi fuerint. Illis enim infensissimi fuê-
unt forsitan, quòd quinque portuum numero, & priuilegijs
ncluſi fuissent, quibus Garianonum vetus, & maiores sui
ò Comite Littoris Saxonici olim gaudebant. Sed hanc
erociam compressit tandem vel Regia authoritas, cùm
emisisset Portuensibus, vt Garianono per Balliuos Nun-
inarum tempore præessent, & ius dicerent. Tunc enim
Portuenses quosdam è suis Baronibus huc mittunt, quibus
oppidi magistratus fasces quodammodo submittunt, &
quasi priuati tantisper agunt, dum illi ius dicunt: vel vtalij
existimant, eorum animos contudit pestis illa tristissima,
quæ hoc oppidulo 7059 vno anno absumpserit, quod testa-
tur Tabula Chronographica antiqua in templo appensa, v-
di bella etiam cum Portuensibus, & Lestoffensibus notan-
tur. Iam inde verò animus fractior fuit, nec ita ab opibus fir-
mi rei mercatoriæ, & halecum (quas vulgò vocant, docti
Chalcides, & Leucomænidas esse existimant) capturæ,
quæ in hac ora totius orbis est vberrima, gnauiter incum-
bunt, longinquas nauigationes suscipiunt, & ne portus ob-
struatur, qui sibi & Norwicensibus percommodus est, non
sine magnis sumptibus cum Oceano colluctantur. Qui vt
paria secum faceret, & quod alibi hoc littore hausit, redde-
ret, modicam insulam hîc aggesta terra nuper effecit. Hoc
etiam ostio alter anonymus vnâ cum Gariene effunditur
fluuius, qui cum eò quinq; plùs minùs milliaribus distans,
longo decursu quasi gradum confert per Wiltesham forum
non infrequens, & dirutum monasterium *Benedicti de Hul-*
me, vulgò S. Benet in the Holme, id est, in Insula amnica,
quod Caputus Danus construxit, & firmissimis mœnibus
propugnaculisq; Monachi posteà ita armârunt, vt potiùs
castrum quàm claustrum videretur. Adeò vt Guilielmus
Conquestor

Conqueſtor expugnare non potuerit, donec monachus ea lege prodidiſſet, vt Abbas crearetur, quod factum, ſed ſtatim nouus Abbas quia proditor regis iuſſu vt ferunt incola, ſuſpenſus. Terra verò adeò paluſtris in hac inſula, vt radicibus fibris & radicibus arborum, & arbuſtorum innatorum aquis innatet, & quouis trahentem ſequatur. A Garienno ſtio littus ad **Winterton** notiſſimum nautis promontorium rectâ quaſi in Boream tendit, cui nomen indium Brumali ſitu ſuſpicor. Oceano enim ventorum & frigoris genitori obiacet, ager tamen circumuicinus multorum opinione totius Angliæ & pinguiſſimus, & reſolutiſſimus: vtpote qui minimum laborem poſcit, & fructum reddit maximum. Vili enim equo (quod de Bizacio Affricæ ſcribit Plinius) & à parte altera iugi, anu vomerem trahente facilè proſcinditur. A **Winterton** ſtatim conuerſa ora in Oceanum ſine vlla ferè prominentia recedit longo tractu, & incenti vſque ad **Eccles** ab Oceano ferè abſorptam, inde excelſiori littore ad **Waybourne hope** ſinum non ita pridem munitū, & **Walſingham** vix tribus à mari milliaribus. Vnde à maris vicinitate *Parathalaſſam* vocat Eraſmus. Nunc optimi croci prouentu, nuper peregrinatione ad Diuam Mariam virginem omnibus Anglis celebertimus hic erat viculus, quam qui ſuperiori ſæculo non inuiſerat, & dono ſalutarat, in Deos impius videbatur. Sed hanc ſuis ipſius verbis Eraſmus, qui vidit tibi deſcribet. *Haud procùl à mari paſſuum ferè tribus millibus, vicus eſt vix alia re viſitatus, quàm commeantium frequentia. Collegium eſt Canonicorum, ſed quibus à Latinis regulæ cognomen additur, medium genus inter monachos & canonicos, quos ſeculares appellant. Collegium hoc vix alios habet prouentus, quàm ex liberalitate virginis. Nam maiora quædam donaria ſeruantur: Cæterùm ſi quid eſt nummorum, aut leuioris pręcedit in alimoniam gregis & pręfecti, quem illi Priorem vocant. Templum eſt nitidum & elegans, verùm in eo non habitat virgo: ſed illud honoris gratia ceſſit filio. Illa ſuum habet templum vt à dextra ſit filio. Nec hîc tamen habitat, nondum enim ędificium eſt abſolutum, & locus eſt vndiq; perflabilis patentibus vſq; foribus feneſtris, & in propinquo eſt Oceanus ventorum pater. In templo, quod inabſolutum dixi, eſt ſacellum anguſtum, ligneo tabulato conſtructum ad vtrumq; latus per anguſtum oſtiolum admittens ſalutatores. Lumen eſt exiguum, nec ferè niſi ex cereis frequentes*

...naribus gratissimus. Imò si introspiciat, dicas diuorum esse se-...., adeò gemmis, auro, argentóque nitens omnia. Sed patrum ...emoriâ cùm superstitiones profligaret Henricus Octa-...us, hæc disparuerunt omnia: De Walsinghamia ni-...il aliud est quod attexam, nisi Equestrem Walsingha-...iorum familiam (vt qui Genealogias rimantur volunt) ...inc nomen, & originem duxisse: è qua nunc floret clarissimus Eques D. Franciscus Walsinghamius, Regię Maiestatis à Secretis, vir in maximis regni negotijs vt prudétia perspicacissima, ita industria singulari, & pietate eximia. Huic ...d occasum in littore vicinum erat antiquum illud BRANODVNVM, vbi cùm Saxones primùm Britanniám infestarent, Equites Dalmatæ sub Comite Littoris Saxonici præsidium egerunt: nunc verò vicus est rusticanus, nihil præter nominis reliquias retinens, vallúmq; quod octo plùs minùs iugera includit, ostendens, **Brancaster** nominatur. Percommodè huic loco præsidium impositum fuit, ad S. Edmundi enim viculum vicinum, & **Hunstanton** ab Edmundo illo constructum ora ad Austrum reflectitur, sinúmque laxiorem admittit pyratis expositum, in quem plura flumina se effundunt. Hunc sinum nostri **The Washes** vocant, Ptolemæus ÆSTVARIVM METARIS, *pro Maltraith* dixit, quo nomine huiusmodi æstuaria alibi Britanni nuncupârunt, nec aliud quàm æstuarium incertum, quale hoc est, illis significat. Hinc quà **Ouse** flumen Oceano obnititur assidet **Lynne**, à diffusis fortè aquis nominatum, hoc enim *Llyn* Britannis denotat. Oppidum hoc est amplum, mœnibus latè magna ex parte cinctum, duobúsq; exiguis fluuiolis diuisum, & quanquam recentiùs sit, & non ita pridem *Linnum Episcopi* dictum, quòd ad Episcopos Norwicenses vsque ad Henrici VIII. tempora spectârit, (è ruinis enim vetustioris emersit, quæ è regione in **Merthland**, hodie **Old Lynne**, & *Lynnum Regis* vocatur) portus tamen securitate qui aditu est facillimus, mercatorum frequentia, ædium pulchritudine, & ciuium opulentia, si Norwicum excipias, facilè inter Icenos primas vendicat. Immunitatibus etiam gaudet amplissimis quas sanguine suo à Iohanne Rege, dum eius causam tuerentur, emêrunt, qui Prætorem constituit, & suum ipsius gladium præferendum tradidit. Libertates posteà amissas non sine sanguine etiam ab Henrico

rico tertio redemêrunt, cum eius signa sequuti, infesto prælio contra proscriptos Barones in Elienſi insula demicarent, quod liber Elienſis, & Matthæus Parisiensis confirmant. E regione Lynni trans flumen **Wershland** regiuncula plausitris quod nomen indicat, subiacet, fossis & cuniculis ad eliciendas & corriuandas aquas vbiq; distincta, gleba admodum exuberanti, & pecorum læto prouentu, ab quàm Oceanus allatrando, alluendo, inundando, & lacerando sæpissimè grauissimeq; exercet, & vix aggeribus coërciberi possit.

Oram nunc maritimam legimus omnem, introrsùm verò, ad occiduum agri latus oppida sunt etiam quàmplurima, sed quia recentioris illa memoriæ, paucis percurram. Iuxta Lynnum **Rising** castrum edito colli appositum, & arcis Norwicensis æmulum, olim Mowbraiorum vt accepi, sedes, nunc verò vetustate prolapsum quasi animam efflauit. Inferiùs **Castleacre** Comitum Warreniæ quondam habitatio, **Swaffham** forum celebratum **North Elmcham**, vbi aliquandiu sedêrunt Episcopi, cùm in duas diocœses diuisa esset hæc prouincia. **Dereham**, in quo Withburga Regis Annæ filia sepulta, quæ quia à luxuria, & lenitate remotissima, à maioribus inter Diuas relata. **Wimondham** nunc
D'Albigni. **Windham** sepultura Dominorum de Albineto olim clarũ, & **Icworow**, quod ICIANOS fuisse, quorum Antoninus memorat, opinatur Talbottus. Nec est cur de his plura verba faciam. Nihil mihi iam longius est quàm enumeratis Norfolciæ Comitibus, & Ducibus, Cantabrigienses adire.

Randolphum primum Comitem instituit Guilielmus Conquæstor, qui statim rebus nouandis, vt dixi, inhians, successorem habuit Hugonem Bigodum *de tertio Norfolciæ denario* vt in Creationis charta habetur, effectum Comitem. Cui succesſerunt Rogerus filius, Hugo nepos, huiusq; filius Rogerus secundus, qui suæ familię titulum Marescalli Angliæ vxorio iure intulit. Huic Rogerus eius ex fratre nepos succesſit qui Edwardum primum Regem maxima ex parte hæredem scripsit. Edwardus verò Thomam de **Brotherton** suum è secunda vxore filium Norfolciæ, & Marescalli titulis honorauit, cuius filia (vnicam enim susceperit) Ioanni Domino Segraue locata Elizabetham ex asse hæredem peperit, quæ in matrimonium data Ioanni de Mow-

bray

y qui etiam à Bigodis stemma duxit, suscepit Thomam owbray primum Norfolciæ Ducem, & Angliæ Mareschal- à Richardo secundo creatum, cui filius, nepos, & abne- s Ioannis nomine successerunt, quibus sine prole mascu- defunctis, sublatóq; Richardo, Edwardi quarti filiolo, qui iam Norfolciæ Dux aliquantisper erat Margareta primi ius Ioannis, altera filia Thomæ Howardo nupta filium abuit Ioannem Howardum à Richardo tertio Norfolciæ ucem salutatum, quatuórq; ex ea familia Duces inter re- procos fortunæ æstus nostra tempora iam viderunt.

Sunt in hac prouincia Parochiales ecclesiæ plùs minùs 660.

Cambridgeshire.

INtrorsus ager Cantabrigiensis, Saxonicè Grentbrigscyre, vulgò **Cambridge-shire**, longiùs in Aquilonē productus, Norfolciæ & Suffolciæ obiacet, à meridie Orientalibus Saxonibus, & Hertfordensibus, ab occasu Huntingdonensibus, à Septentrione Lincolnien- us incinctus, & Vsâ flumine, qui ab occasu in ortum trans- ersum intersecat, in duas partes dispertitus.

Inferior & australis, magis culta, magis consita, ideóque ertior, non perlibrata planitie, sed exiguè plana, plurima, imò tota (nisi quà Crocum copiosè progignit) frumentarijs iacet campis, hordeúmq; laudatissimum affatim effundit, quo ad regerminationem madefacto, ligulísq; enatis to- sto, *Byne* maxima copia conficiunt (nos **Mault** vocamus,) & ad ceruisiam coquendam vtimur, quo in vicinas regiones distrahendo maximum quæstum faciunt incolæ. Vlterior, & Septentrionalis pars, quòd frequentibus fluminum allu- uionibus palludescat, & in insulas dispergatur, **The Ile of Ely**, dicitur, pascuis vberrimis peruiridis & læta, cæterùm aquâ subeunte quodammodo suspensa, nonnunquam verò inundante, maximam partem adoperta.

Inferioris partis occiduum latus perstringit ex Consula-

ribus

ribus Romanorũ vijs altera (Ermingstreet vocat) quę Huntingdoniã rectà ducit, per Roiſton agri limine, oppidum notum, quod tamen nouum. Mannicis enim temporibus emicuit. Roiſia námq; ea ætate celeberrima (quam Norfolciæ Comitiſſam credunt nonnulli) Crucem ad viam regiam eò loci ſtantem vnde *Crux Roiſiæ* diu dicta fuerit, donec Euſtacius de Baillol cœnobiolum in honorem S. Thomæ adiunxerit: nunc ea diuerſoria ſunt extructa, & paulatim oppidũ ſurrexit, pro *Crux Roiſiæ*, Roiſton, id eſt, Roiſiæ oppidum appellatum, cui nundinas ſtatis temporibus, & forum venale conceſſit Rex Richardus primus, quod nunc diſtrahendo bladi eſt celeberrimum. Magis ad oceaſum hanc partem meat am interluit fluuiolus qui ex Aſhwell demiſſus, ab Auſtin in Boream, vt ſe Vſæ committat, varijs anfractibus contendit, non procul a Burne caſtro, quod olim Picotti Vicecomitis huius agri, & Peuerellorum qui ex eius filia oriundi Baronia. Quo nomine hunc fluuium appellent ſcriptores controuertitur: alij *Granam*, *Camum* alij nuncupant, quibus ego potiùs aſſentior, tùm quòd obliquior incedat: hoc enim Britannis *Cam* ſonat, vnde obliquus in Cornwallia fluuius *Camel* dicitur: tùm etiam quòd vetus illud oppidum CAMBORITVM, quod Antoninus in tertio Britanniarum Itinere memorat, huic adſediſſe, ex diſtantia, & nomine mihi ferè perſuaſerim. *Camboritum* etenim vadum ad Camum, vel vadum flexuoſum ſignificat, nam *Rith* vadum Britannis noſtris ſignificat, quod eo adnoto, vt Galli faciliùs videant quid ſit *Auguſtoritum*, *Dærioritum*, *Rithomagus*, &c. in Gallia. Sed Camboritum noſtrum maluerunt Saxones Grantceaſtep, & Grantceaſtep vocare, quod nomen etiamnum retinet, ſed vnde factũ fuerit, nondum video. A Grant Saxonica dictione, quæ locum paluſtrem ſignificat, ſi deducerem forſitan errarem: Aſſerius tamen loca paluſtria in agro Sommerſettenſi ſemel atque iterum *Granas paludoſas* Saxonico-Latino vocabulo dixit, & vrbs Friſiæ Occidentalis, quæ paluſtri loco ſita Groeningen, dici notiſſimum eſt. Sed nominis huius rationem venentur alij. Hæc circa annum Chriſti 700. *deſolata ciuitatula fuit*, vt inquit Beda, *dum memorat, iuxta muros inuentum fuiſſe locellum de marmore albo pulcherrimè factum, operculóq; ſimilis lapidis aptiſſimè ſtan-*

Roiſton *ad Hertfordiæ Comitatum ſpectat.*

Chronicon de Dunſtaple.

. Nunc autem viculus est, cuius partem Henricus La-
ius Lincolniæ Comes Henrico filio notho ea lege dona-
t, vt eius posteri, (qui iampridem defecerunt) non aliud
nàm Henrici nomen vsurparent: alteram partem Henri-
us Sextus Rex Angliæ è Lancastrensi familia oriundus,
ui Comitis Laceij patrimonium obtigit, Collegioque suo Re-
o in Cantabrigia, siue **Cambridge** concessit. Quæ anti-
ui Camboriti vel pars, vel proles fuit, adeò & situ & nomi-
e est confinis. Nec facilè crediderim *Cam* à **Grant** defle-
m, vtpote duriuscula hæc videatur deflexio, in qua om-
es literæ absorbentur: existimarim potiùs vulgum antiqui
ominis *Camboriti*, vel *Cami* flu. vocabulum retinuisse, licèt
riptores Saxonico nomine *Grantbridge* ſæpiùs vsi fuerint.
ibs hæc quæ altera Angliæ Academia, alter oculus &
erus alterum, clarissimáq; bonarum literarum & pietatis
officina, ad Camum sedet, qui cùm Occidentale eius latus
fluis ludens perspexerit, ad Ortum conuersus, in partes
ispertit duas, pontéque coniungitur, vnde recentius hoc
omen **Cambridge** enatum. Vltra pontem Castellum cer-
itur amplum & vetustum, quod sua iam fata compleſſe vi-
eantur, & Collegium S. Magdalenæ sacrum: cis pontem, v-
i vrbis pars longè maxima iacet, platearum descriptio-
e, templorum frequentia, & quatuordecem pulcherri-
ius Musarum sacrarijs, siue Collegijs omnia nitent, in qui-
us eruditissimi viri magno numero aluntur, maximarúmq;
rium scientia, & linguarum cognitio ita florent, vt litera-
um, religionis, & totius doctrinæ fontes iure optimo cen-
eantur, qui Ecclesiæ & Reipub. hortos salutaribus aquis
uauissimè irrorant. Nec quicquam hîc desideres, quod in
florentissima Academia requiras, nisi quòd è palustri situ ali-
qua est cœli grauitas. Fortasse autem, qui eò loci primùm
Academiam instituerunt, Platonis iudicium approbârunt.
is enim cùm corporis habitudine vteretur optima, Acade-
miam insalubrem Atticæ locum studijs delegit, vt quod re-
undans esset, & animum grauaretur loci intemperie sup-
rimeretur. Nihilominùs maiores nostri viri longè prudē-
issimi hanc vrbem, nec sine Deo duce, studijs dicauerunt,
re claríſq; operibus illustrârunt.

Verùm ne in optimos illos literarũ patronos, imò (vt cum
Cumenio loquar) liberorum nostrorum parentes pessimè

ingrati videamur, ipsos & Collegia, quæ bonis literis consecrârunt, honoris causſa ex historia Cantabrigiensi summatim memoremus. Cantabrum Hispanum anno ante Christum natum 375. Academiam hanc primùm instituisse, & Sebertum Orientaliũ Anglorũ regem anno post Christum 630. restituisse perhibetur. Posteà Danicis procellis subdè euersa diu neglecta iacuit, donec sub Normannico imperio omnia diluceſcere incœperint. Iam inde literarum diuersoria, Hospitia, & Aulæ studiosis excitata fuerunt, sed nullis possessionibus dotata. Primũ verò Collegium (quod S. Petri domus vocatur) Hugo Balsham Episcopus Eliensis anno 1280, extruxit & dotauit, quem sequuti & imitati Richardus Badew ab Elizabetha Clara Vltoniæ Comitissa adiutus anno 1326. Aulam Clarensem; Maria de S. Paulo Penbrochiæ Comitissa, anno 1343. Aulam Penbrochiensem; Societas fratrum Corporis Christi 1344. Collegium Corporis Christi, quod & S. Benedicti dicitur. Ioannes Crandensis anno 1354. Aulam Trinitatis; Edmundus Gonneuile anno 1348. & Ioannes Caius Medicus nostro tempore Goneuilli, & Caij Collegium. Henricus VI. Rex Angliæ Collegium Regium 1441 (cui sacellum adiunxit, quod inter pulcherrima orbis ædificia suo iure sibi locum vendicat.) Margareta Andegauensis eius vxor anno 1448. Collegium Reginale: Robertus Woodlarke 1459. S. Catharinæ aulam. Margareta Richmondia Regis Henrici VII. mater, Christi & S. Ioannis Collegia circiter annum 1506. Thomas Awdley Angliæ Cancellarius Collegium Magdalenæ & potentissimus Rex Henricus VIII. S. Trinitatis Collegium anno salutis 1546. religioni & bonis literis exædificarunt. Quódque nostræ ætati, & nobis gratulor, honoratissimus & prudentissimus vir D. Gualterus Mildmaius Eques auratus, & Regiæ Maiestati ab intimis consilijs nouum Collegium in Emanuelis honorem nunc molitur.

Ioannes Caius.

Nec à Martis tamen furore, quamuis Musis sacrata, omninò libera fuit. Cùm enim Dani passim latrocinia agitarent, sæpiùs hîc hybernârunt, & anno Salutis decimo supra millesimum, cùm Sweno Danus omnia acerbissimo tyrannidis terrore opprimeret, nihil famæ, & Musis donârunt: quod tamen Sullam Athenis feciſſe legimus, sed totam incendio miserè deformârunt. Primis tamen Normannorum

tempo-

nporibus satis frequens erat, legimus enim in Guilielmi
mi Censuali libro, *Burgus de Grentbridge in decem custodias*
ditur, & 387 mansiones habet. Bello posteà Baronico pro-
ipti ex insula Elienſi plurimum damni intulerũt, ad quo-
m direptiones cohibendas fossam altam ad Orientalem
bis partem duxit Henricus tertius, quæ etiamnũ Kingſ-
ch dicitur. Vocat hîc me tacita nonnullorum expectatio,
de antiquitate huius Academiæ opinionem proferam
eam: sed nihil me interpono, nec enim animus est floren-
simas nostras Academias παρομοιάζειν, quibus pares non
uerim. Vereor tamen ne Nephelococcygias nobis con-
derint, qui huius vetustatem longè supra veri fidem
ferentes Cantabrum istum statim post Romam condi-
m hanc Academiam instituisse, Sigebertúmq; regem in-
uisse tradiderunt. Quo verò tempore facta sit Vniuersi-
s Robertus de Remington pro me dicet, *Regnante Edwar-*
primo de studio Grentbridg facta est Vniuersitas, sicut est Oxo-
m, per curiam Romanam. Sed quid ego imprudens adoles-
entulus in hanc arenam descendo? In qua iampridem duo
ruditissimi senes digladiati sunt, quibus ego sanè arma li-
entissimè submitto, & tantis nominibus honore quàm pos-
m maximo, in omnibus assurgo. Meridianus qui Canta-
rigiæ vertici imminet, partibus XXIII. scrupulis XXV. ab
timo occidente distat. Arcus verò eiusdem Meridiani in-
r Æquatorem & Verticalem punctum interiectus gradi-
us LII. scrupulis XI. commensuratur.

Proximè Cantabrigiam ad ortum Brumalem colles emi-
ent æditiores, Gogmagoghis studiosi vocant, Henricus
untingdonensis *Amœnissima montana de Balsham dixit*, à vi-
ulo subiecto, in quo, vt ille scripsit, Dani nihil sibi ad im-
anissimam crudelitatem reliquerunt. In horũm summi-
te militare vallum cernitur, quod *Vandelbiriam* appellare
ideturr Geruasius Tilburiensis. *Sub Cantabrigia*, inquit, *locus*
a Vandelbiria dictus, eò quòd illic Vandali Britanniæ partes sæua
Britannorum peremptione vastantes castrametati sunt: vbi ad
enticuli apicem fixere tentoria, planities in rotundum vallata cir-
cumcluditur, vnico ad instar portæ aditu patens ad ingressum. De
militari spectro hîc obuersante, quod subtexit, quia nuga-
issimum est delirantis Monachi commentum tacitus præ-
ermitto. Non enim nostri instituti est dulces, vt inquit ille,

fabulas nectere,& aures oblectare. Sub hoc & magis ad o
tum fossæ illæ magnæ & longæ hinc inde cernuntur, qu
Orientales Angli duxisse certum est, ad Mercios cohibe
dos qui repentinis incursionibus cuncta obuia immanit
populari solebant.

Superiorem & Septentrionalem huius agri portion
in insulas totam dispesci diximus: quas qui Saxonico sp
lo occupârunt, *Giruij* dicebantur, id est, (vt quidam int
pretantur) paludicolæ, nunc verò à primaria insula Ely
Saxonicè Elig, vno vocabulo omnes The yle of Ely v
cantur. Hoc verò nomen Beda ab anguillis deduxit, v
nonnulli *Insulam Anguillariam* dixerunt, Polidorus Virgil
à Græco Ελος, quod paludem denotat, repetit, alij ab H
Britannico, quod salices significat, quarum, cùm alia
arborum sit impatiens, est feracissima, tum soli natura, t
quòd contra irrumpentium amnium impetus satæ, sepiu
que cæsæ, innumero hęrede, vt Pliniano verbo vtar, prof
erunt. E quibus etiam & hic, & alibi corbes texuntur, qu
cùm Britanni *Baskades* vocent, ego, vt hoc obiter note
Martialem non intelligo, nisi de his inter Apophoreta
tellexerit in illo disthico:

Barbara de Pictis veni Bascauda Britannis:
Sed ne iam mauult dicere Roma suam.

Gramine lætissimo omnia in his insulis virent & luxuri
ant, Scordiúmque quod & Trissago palustris dicitur, iux
fossas copiosè profunditur. Verùm palustres has insul
Fœlix antiquæ memoriæ scriptor his verbis depinxit. *E
immensæ magnitudinis palus, quæ à Grontæ fluuij ripis incipiens ma
carectis, interdum nigris fusci vaporis laticibus, nec non insular
nemoribus interuenientibus, & flexuosis riparum anfractibus
austro in Aquilonem mare tenùs, longissimo tractu protendit*
Eandémque carmine Gulielmus monachus Crowlande
sis in vita Guthelaci sic descripsit.

Est apud Angligenas à Grontæ flumine longo
Orbe per anfractus stagnosos, & fluuiales,
Circumfusa palus, orientalísque propinqua
Littoribus pelagi: sese distendit ab austro
In longum versus Aquilonem, gurgite tetro

Morb

Morbosos pisces vegetans, & arundine densa
Verborũ strepitus, quasi quadam verba susurrans.

diunge his, si placet, ex Huntingdonensi: *Palustris hæc re-
o lætissima est, & visu decora, multis fluuijs decurrentibus irriga-
, multis lacubus magnis, & paruis depicta, multis etiam syluis, &
sulis florida.* Habe etiam in coronidem Gulielmi Mal-
esburiensis paucula verba. *Piscium hîc tanta copia, vt sit ad-
nis miraculo, indigenis pro illorum admiratione ludibrio: nec mi-
r aquaticarum volucrum vilitas, vt pro vno asse de vtroque cibo
inque homines, & eò amplius non solùm famem pellant, sed etiam
satietatem se expleant.* Hoc loci ingenio, & rerũ affluentia
ei seditiosi quidam, nec solùm Angli contra Gulielmum,
d etiam Barones quotiescunq; proscriberentur, hinc re-
ibus negotium facessserunt; verùm infœlici semper suc-
essu, quamuis ad **Athered**, hodie **Audze**, vbi facillimus est
insulam transitus, propugnaculum posuerint. Tomber- *Beda.*
um quendam Australium Giruiorum principem hanc re-
gionem Ethelredæ vxori in dotem dedisse legimus, quæ
ũm Egfridum Nordanhumbrorum regem, cui secundò
upserat, reliquisset, vt Christo inseruiret; in primaria ha-
rum insula, & propriè **Elige** dicebatur, sexcentarúmq; fa-
miliarum tunc censebatur, deuotis virginibus monasterium
onstruxit, cui & ipsa præfuit. Quod tamen primum non
uit in hac palustri regione templum. Liber enim Eliensis,
Augustinum nostrum ad **Cradiden** ecclesiam posuisse, au-
hor est, quam Penda Mercius posteà subuertit: & Malmes-
burienſis prodit, Fœlicem Orientalium Anglorum episco-
um ad **Soham**, quæ Norwicensis adhuc iuris est, primam
edem habuisse. *Soham*, inquit ille, *Villa est iuxta stagnum quod
olentibus ire in* **Ely**, *quondam periculosum nauibus, nunc facta
ia per palustre arundinetum transitur pedibus. Sunt ibi adhuc in-
icia dirutæ à Danis ecclesiæ, quæ habitatores pariter exustos cum
ruinis operuit suis.* Quo etiam tempore illud Etheldredę mo-
nasterium Danico furore corruit, sed restaurauit Ethelwol-
dus Wintonienſis episcopus, qui facta cum rege conuenti-
one, insulam de integro emit, eiectísque sacerdotibus, mo-
nachis compleuit, quibus Edgarus rex, vt in eius diplomate
legitur, *concessit inter paludes causas seculares duarum Centuria-
rum, & extra paludes quinq; Centuriarum cum dimidio in* **Wich-**
lam,

law, *in prouincia Orientalium Anglorum*, quæ S. Etheldredæ Libertates hodie dicuntur. Deinde ampliſſimis redditibus reges, viríque principes locupletârunt, adeò vt Cœnobiarcha (teſte Malmesburienſe) *mille quadringentas libras ſuo monachorum populo quotannis annumerarit*. Richardúſque Cœnobiarcha vltimus, Comitis Giſleberti filius, hiſce diuitijs quaſi ebrius, Lincolnienſi epiſcopo ſubeſſe dedignatus, auratis verbis ſcribunt monachi, & exquiſita diligentia cum Rege egit, vt ſedes Epiſcopalis hîc conſtitueretur, quod morte præreptus, non obtinuit. Statim tamen Rex Henricus primus, hoc à Papa conſequutus, Heruæum Bangorenſem præſulem ſede ſua eiectum primum epiſcopum inſtituit, cui & ſucceſſoribus Cantabrigienſem agrum, qui ad Lincolnienſem præſulem ſpectauit, in diocœſim aſſignauit, & in his inſulis iura quædam regalia confirmauit. Ille iam Epiſcopus conſtitutus nihil priùs habuit, quàm ſuæ eccleſiæ dignitatem augere: *Vt eſſet vbique à teloneo libera* (Elienſis libri verbis vtar) *impetrauit, de iugo ſeruitutis & cuſtodia quam caſtello Norwici debebat, liberauit*: viam ab Exning ad Ely per paludes, vt a plùs minùs mill. paſſ. ſubſtruxit, & latifundia non pauca acquiſiuit. Succeſſores autem acciſo monachorum numero (è ſeptuaginta enim ſolummodo quadraginta reliquerunt) rerum copia diuitiíſque affatim ad noſtra vſque tempora affluxerunt, & dies feſtos & ſolennes tanto cum apparatu & pompa celebrârunt, vt reliquis Angliæ monaſterijs laudem omnem præripuerint, vnde & poëta illo ſeculo non malè cecinerit,

Prænisis alijs, Elienſia feſta videre,
Eſt, quaſi prænisa nocte, videre diem.

Templum item quod iam vetuſtate nutauit, paulatim exſtruxêrunt, & in eam qua nunc cernitur, amplitudinem perduxêrunt: eſt enim amplum, excelſum, & elegans, ſed procerum & Epiſcoporum tumulis, non ſine ſumma indignitate comminutis nonnihil deformatum. Nunc autem pro numeroſo illo monachorum grege ſubſtituti ſunt Decanus, Præbendarij, Ludus Literarius, in quo XXIIII pueri eruditur, & aluntur. Quatuor ad hoc templum ſunt à vulgo decantata, nimirùm Hypæthrum in ipſo templi faſtigio, quod choro imminet octo columnis ſingulari arte à Ioanne

le Hothum Episcopo suspensum. Sub templo ad Septentrines sacellum est, Mariæ sacrum, eleganti sanè opere à Simone de Monte acuto Episcopo constructum. Ad Austrum magnæ altitudinis moles rotunda aggesta **The Mont** vocant, cui mola alata imponitur, & vitis, vt ait ille, lætifica, quæ iam exaruit. Quæ hoc Rythmo olim complexus est Monachus:

Hæc sunt Eliæ, Lanterna, Capella Mariæ,
Atque molendinum, necnon dans vinea vinum.

Ipsa verò **Elye** vrbecula admodum est exigua, nec sua vel elegantia, vel frequentia prædicanda, vtpote ob vliginosum situm, cœlo parùm salubri. In ijsdem etiam paludibus alterum fuit ad occasum æstiualem celebratissimum monasterium à spinis **Thorney**, nobis dictum, quod Æthelwoldus ille Wintonienſis Præsul, vt rem monasticam promoueret, inter paludes posuit, arboribus vndique circumseptum. *Quæ*, vt habet Malmesburienſis, *enodi proceritate ad sydera luctantur, mutuúmque ibi certamen naturæ & cultus, vt quod oblinisçatur illa, producat iste.* De **Wisbich** Episcoporum Elienſium castro, ad XIII hinc milliare, quod inter paludes & flumina sedet, & nuper sit carcer ad Pontificios coërcendos constitutus, nihil habeo quod adiungam, nisi hoc oppidum vnà cum **Walepole** monasterio Elienſi olim à possessore datum fuisse, cùm Alwinum filiolum monasticæ vitæ ibi addiceret, Guilielmum primum Castrum extruxisse, cùm proscripti ex hac paluſtri regione excursiones facerent, & anno salutis 1236, cùm Oceanus vi ventorum agitatus in hoc littus duos continuos dies incubuisset, latissimam terrarum hominúmque stragem ædidisse.

Primus Cantabrigiæ Comes habetur Ioannes Hannonius frater Guilielmi III Comitis Hollandiæ, & Hannoniç, quem eò honoris euexit Rex Edwardus III in gratiam Reginæ Philippæ vxoris suæ, quæ Ioannis illius è fratre neptis. In cuius etiam gratiam, cùm Ioannes ad Gallum defeciſſet, Guilielmum Marchionem Iuliacenſem, qui ex Philippæ sorore natus, eodem titulo adauxit. His verò exteris defunctis, Edwardus III hunc honorem in filiũ suum quintum Edmundum de Langley transtulit. Richardúsque filius eius iunior beneficio Henrici Regis V. eundem gessit: sed

cùm ille perfidè ingratus exitium optimo illi principi machinatus, capite plecteretur, Cantabrigienſium Comitum titulus vnà cum illo omninò euanuit.

Parochiæ 163 in hoc Comitatu continentur.

Huntingdonſhire.

CAntabrigienſes à dorſo contingit ager Huntingdonenſis, Saxonicè Huntedunſcipe, vulgò **Huntingdonſhire**, eo ſitu locatus, vt ab Auſtro Bedfordenſes, ab occaſu Northantonenſes, vti etiam à Septentrione, quà Auona flu. diriminitur; & ab ortu Cantabrigienſes ſpectet. Regio ſementi ſatis apta, paſcendo pecori, ad ortum quà paluſtris eſt, vberrima vbique ferè collium apricitate, & nemorum opacitate amœna, totam enim ſyluis olim obſitam fuiſſe, prædicant incolæ. Meridionalem partem alluit *Vſa* flu. & floribus veſtit. Ad quem inter alia obſcurioris famæ, tria adſident notiſſima oppida, vbi relictis Bedfordenſibus, hunc agrum ſubintrarit. Primùm inuiſit *Sancti Neoti fanum*, vulgò **S. Neots**, à Neoto viro cùm docto, tùm ſancto, qui in propaganda Chriſti religione omne vitæ ſtudium cõſumpſit, & hoc in loco tunc **Ainesbury** vocato, diem obijt. Indè verò *Huntingdoniam* accedit, Saxonicè Huntantun Mariano, in ſigillo publico **Huntersdune**, i. Mons venatorum, vt interpretatur Henricus huius Archidiaconus, qui ante annos 400 floruit, vnde venatorem in inſignibus geſtat, & nouum vocabulum *Venantodunum*, Lelandus noſter nobis excudit. Præcipuum hoc eſt totius Comitatus oppidum, cui & nomen contulit, *tàm ſitus fulgore*, vt inquit ille Archidiaconus, *quàm ſui decore, tàm paludum vicinitate, quàm ferarum & piſcium fertilitate vicinis oppidis longè præminens.* Ad Septentrionalem Vſæ ripam æditiori ſitu ſedet longiùs in Aquilonem productum, tribus templis exornatum, monaſteriolúmque habuit à Matilde Auguſta, & Euſtatio Louetoft fundatum, cuius parietinas ſub oppidum ad ortum vidimus. Ad flumen propè pontem qui è ſaxo viuo ſpecioſus eſt, moles & area caſtri cernitur, quod anno reparatæ ſalutis 917 Edwardus Senior inſtaurauit. Dauid Scotus, cui, vt antiquus habet hiſtoricus,

ricus, *Stephanus Rex Burgum Huntingdon in augmentum de-*
er, multis operibus adauxit, Henricúsque Secundus de-
im solo, quòd perfugium seditiosis fuisset, adæquauit. Ex
s molibus longè patente prospectu, oculis subijcitur pra-
m, **Portholme** vocat, Vsa flumine circumfusum, ampliss-
mum quidem, & omnium quæ Sol videt floridissimum, de
uo verno tempore verè illud vsurpari potest:

Ver pingit vario gemmantia prata colore.

a picturata amœnitate oculis blandissimè arridet. Citeri-
ripa è regione Huntingdonię stat eius quasi mater, vnde
nata fuit, **Godmanchester** hodie dicta, pro **Gormon-**
chester. Vicus maximus & agricultura celebratissimus, nec
st aliud in Anglia oppidum, quod plures habeat strenuos
olonos, & plura exerceat aratra. Reges enim Angliæ hàc
inerantes olim, centum aratris rustica quadam pompa e-
luctis, se excepisse gloriantur. *Villam*, suo tempore, *non ina-*
bilem, vocat Henricus ille Huntingdonensis, *olimque nobi-*
lem fuisse vrbem, verè scribit. Nam vt Romanorum numisma-
a sæpè eruta, & itinerariam distantiam taceam; hanc vr-
bem fuisse illam quæ apud Antoninum DVROLIPONTE
perperàm pro DVROSIPONTE dicitur, ipsa nominis sig-
nificatio probet, Durosiponte enim (ignosce quòd vnam
literulam immutârim) idem sonat Britannis quod Pons
ad flumen Ose. *Vse* verò, *Ise*, & *Ouse*, hoc flumen promiscuè
nominari, in confesso est omnibus. Sed antiquato hoc sub
Saxonibus nomine, à Gormone Dano, cui has prouincias
cùm pax conuenisset, Alfredus noster concessit, **Gormon-**
cester vocari cœpit, attestante vetere versiculo:

Gormonis à castri nomine, nomen habet.

Hic ille est de quo I. Picus scriptor antiquus, sic scribit. *Alu-*
redus Rex sic Dacos contudit, vt dabant ad libitum obsides, quòd
terra exirent, vel christianitatem reciperent. Quod & factum est:
nam Rex eorum Guthrun (quem Gormondum vocant) cum 30
proceribus, & omni penè populo baptizatus, in filium ab Aluredo
susceptus, imposito sibi nomine Athelstano. Hìc igitur mansit, datæ-
que sunt sibi prouinciæ Orientalium Anglorum, & Northanhum-
brorum, vt eas sub fidelitate regis foueret hæreditariò, quas persua-
serat latrocinio. Hinc Vsa se proripiens, quum Cantabri-
gienses

gienſes iam aditurus eſt, oppido ſatis nitido, & non infre-
quenti affunditur, quod Slepe olim Saxonicè, nunc ve-
rò S. Iues dicitur, ab Iuone Perſa, Epiſcopo, qui ſe-
ca annum Chriſti ſexcentiſſimum Angliam magna ſa-
ctitatis opinione perluſtrauit, ſuúmque nomen huic o-
pido, in quo fatis conceſſit, reliquit. Vnde tamen bre
corpus eius Ramſeiam tranſtulêrunt religioſi. Hoc era
opulentiſſimum erat monaſterium, ad ſeptimum hi
milliare in Septentriones inter paludes poſitum, quâ ſta
nant flumina, quum iam mollius ſolum ibi inuenerint
Loci deſcriptionem, ſi placet, ex priuata huius monaſte-
rij hiſtoria, paucis habe. Ramſey, *i. Arietis inſula, du-
bus ferè milli. paſſ. in longum extenſa, latitudine paulò ſtrict-
or habetur, quæ tàm alneto quidem, quàm arundineto cum virore ca-
lami, & iunci pulchrè in gyrum coronata: multo antequam inhabi-
taretur arborum genere, potiſſimùm autem abundanti tota veſtie-
batur orno. Nunc verò longiori temporis tractu, nemoribus ex parte
demolitis, terra vberi gleba arabilis cernitur, & opima fructibus,
frugibus iucunda, hortis conſita, paſcuis opulenta, & pratorum gra-
tia verno tempore ſpectantibus arridente, veluti depicta floribus to-
ta inſula vario colore coloratur. Ambitur præterea paludibus an-
guilloſis, & ſtagnis multimodi generis piſcium, & auium natatilium
nutritiuis. E quibus vna eſt* Ramſey Mere *de nomine inſulæ
dicta, in cuius vaſtis gurgitibus admirandæ magnitudinis lucij, qui
ab incolis* Hakeds *nuncupantur, perſæpè extrahuntur, & indeſi-
nenter vbi laborat aquatilium induſtria venatorum, ſemper ibi
multiplex aquatici generis capitur fœtus, ſemper tamen quod capia-
tur, abundat.* Deinde perſequitur pluribus quomodo Ailwi-
nus *Aldermanus*, piſcatoris ſomnio admonitus, extruxerit,
Oſwoldus Epiſcopus promouerit, Reges & alij redditibus
ita adauxerint, vt ſeptem millia librarum noſtratium ad a-
lendos ſexaginta monachos annuo cenſu collegerit: ſed
cùm iam dirutum ſit, hæc plus ſatis videantur. Hinc ad Pe-
terborrow, quæ decem plùs minùs milliaribus abeſt, Ca-
nutus rex, quia torrentibus & alluuionibus iter impeditius
erat, viam, quæ Kingeſdelfe hiſtoricis noſtris vocatur,
magnis operibus conſtrauit. Vtque hoc monaſterium Ori-
entalem agri partem exornauit, ſic mediam Saultrey, à
Simone de Sancto Lizio Huntingdoniæ Comite conſtru-
ctum, & Orientale latus *Kinnibantum* caſtrum, nunc Kim-
bolton,

ilton, olim Magnauillanorum, hodie Wingfeldorum ha-
tatio condecorat. Verùm his omnibus vetustior vrbecula
rat propè Wansworth, quam Henricus Huntingdonensis
Iter Dorm, & Dormecaster vocat ad Auonam flu. & ante
lia tempora penitùs excisam, memorat. DVROBRIVE
proculdubiò hęc fuit Antonino, i. fluminis traiectus, & nunc
eodem sensu Dornford dicitur, manifestáque vrbis pro-
tratæ indicia præter antiquos nummos exhibet. Vtramque
ripam occupâsse credunt nonnulli, viculúmque Caster in
altera ripa eius partem fuisse sunt qui opinantur, & opinio-
ni sanè fidem adijcit antiqua historia, quæ innuit ad Auo-
nam locũ fuisse Dormundcaster, in quo cùm Kinneburga
Offæ Regis filia monasteriolum ædificâsset, primùm Kin-
neburgecaster, & posteà contractè Caster vocari cœpit.

Comites habuit Huntingdonensis hæc prouincia Siwar-
dum Danum, Waldeofúmque eius filium capite à Guiliel-
mo primo mulctatum, à quo per filiam Matildem, primùm
ad Simonem de Sancto Lizio Comitem Northamtoniæ,
inde ad Dauidem Alexandri regis Scotorum fratrem de-
scendit, vtrique enim nupsit, & ex vtroque prolem susceptit,
variantéque fortuna, & regum fauore, nunc S. Lizij, nunc
Scoti, hunc gesserunt honorem, scilicet Henricus Dauidis
filius, tum Simon S. Lizius Simonis primi filius, post hunc
Malcolmus Rex Scotorum Henrici Comitis filius, eo de-
functo, Simon S. Lizius tertius, qui cùm sine prole obijsset,
Guilielmus Rex Scotorum Malcolmi frater successit, inde
Dauid eius frater, Dauidísq; filius Ioannes cognomento
Scotus Cestriæ Comes, qui cùm sine sobole fatis concessis-
set, Scoti eo honore & lautissimo in Anglia patrimonio ex-
ciderunt. Edwardus tertius satis longo pòst tempore Gui-
lielmum Clinton Huntingdoniæ Comitem creauit: illi suf-
fectus à Richardo II. Guiscardus Angolismius, & eo mor-
tuo, Ioannes Hollandius, cui Ioannes filius, & Henricus ex
Ioanne nepos successêrunt. Patrum verò memoria, vt Tho-
mam Greium, & Herbertum Penbrochium, de quibus du-
bitatur, taceam, illum honorem Georgio Hastings contulit
Henricus VIII. cui successit Henricus filius veræ nobilita-
tis, & pietatis laudibus vir longè honoratissimus.

Numerantur in hac regiuncula

Paræciæ 78.

CORITANI.

CORITANI nunc adeundi, qui interiùs ab Icenis longissimè per mediterraneam Insulæ partem diffusi, ad Germanicum vsq; Oceanum egêrunt, in illis vtpote regionibus, quæ nunc **Northamptonshire, Leicestershire, Rutlandshire, Lincolnshire, Nottinghamshire,** & **Derbishire** vulgò vocantur. Ab horum Etymologia, quia error obuius, manum abstinebo. Licèt enim longè latéq; diffusus fuerit hic populus, quod *Gur Tany* Britannis denotat, Coritanos tamen hos si inde dictos assererem, nonnè aleam luderem? Qui fœliciùs hæc poterint, tutiùs coniectent. Ego interea singulos, quos dixi, Comitatus, pro meo instituto, suo ordine, sed compendio perlustrabo.

Northampton.

AGER Northantonensis Saxonicè Norþhamtonscyre, & **Northantonshire**, vulgò **Northamtonshire**, ab occasu brumali quâ latior est, sensim se contrahendo in ortum æstiualem protenditur. Ab ortu Bedfordienses, & Huntingdonenses, ab austro Buchingamienses & Oxonienses, ab occasu Warwicenses, & à septentrione Leicestrenses, Rotelandenses, & Lincolnienses Wellando flumine discriminati sedent. Campestris, habitatissima & nobilium villis excultissima est regio, soli admodum ditis, siue arua, siue pascua respicias: syluis tamen nisi in vlteriori & citeriori parte minùs læta. Vbique verò, vt etiam alibi in Anglia, ouibus oppleta & quasi obsessa, quæ, vt Hythodæus ille dixit, *tam mites esse, támq; exiguo ali solebant, nunc, vti fertur, tam edaces, atque indomitæ esse cœperunt, vt homines deuorent, ipsos agros, domos, oppida vastent, ac depopulentur.*

In australi limite, vbi Vsa flu. sæpè iam dictus exoritur, molliter

molliter surgente loco, quo fontes affatim scaturiunt Brakeley, id est, filicetum amplum olim Hollandorum, & post Louellorum oppidum, nunc verò Stanleorum, proscripto Louello, patrimonium; quantum & quàm opulentum fuerit aduenis ostentat. Celeberrimum autem olim fuerat Rumbaldi Sanctuli memoria qui regis filius vbi primùm in lucem æditus (vt scribunt sacrifici) nescio quæ loquutus, & se Christianum professus, statímq; baptisatus expirauit. Hinc ad Aquilonem VI. mill. pass. nemorosa via emensi, TRIPONTIVM, quòd memorat Antoninus peruenimus: nam hoc illud fuisse quod nunc **Towcester** vocamus, non languidæ fidei restant argumenta. Si *Trimontium* Thraciæ à tribus pontibus; *Triturrita* Tusciæ à tribus turribus; *Tripolis* à tribus vrbib. nomina traxerint: à tribus pontibus hoc nostrum *Tripontium* denominatum fuisse, non est cur dubitem. Ecce tibi in hac *Torcestria*, via Prætoria Romanorum, quæ planissimè inter hanc & Isanauariam se ostendit, tribus fluuiolis interscinditur, quorum maior vltra oppidum, alij duo minores in ipso oppido, qui licèt sint admodum tenues, tamen perennes esse produnt incolæ: hos autem olim, vti hodie, pontibus coniunctos fuisse necessitas persuadet. Si verò Britannum consulas quomodo tres pontes Britannici vocant, statim *Tair pont* audies, & boni viri à quibus hîc nummos Rom. accepi, constanter asserunt **Towcester** verum esse loci nomen, & à turribus dictũ putant, cùm Britannicum *Tor* pro **Tair**, & Saxonicum **Cester** planè demonstrent vnde hoc nouum nomen descenderit. **Touecester** tamen Marianus vocat, si liber non mendosus, apud quem legimus, hoc anno salutis 917. adeò munitum fuisse, vt Dani nullo modo expugnare potuerint, Seniorémq; Edwardum regem lapideo muro posteà incinxisse: nos tamen mœnium vestigia vidimus nulla, sola moles aggesta superest, **Berthill** vocant, in hortis priuatis vndiq; cerasis consita: & ipsum oppidum ita euicit tempus, vt situi, nomini, & antiquis nummis debeat, quòd vetustum censeatur. Paulò superiùs ad Boream fontes aperit *Auona* fl. *Nen* hodie vocatur, qui sæpiùs recurrentibus ripis per orientalem huius prouinciæ partem iter habet. Fluuius sanè nobilissimus, &, nisi me fallo, à Romanis olim præsidijs munitus. Cùm enim iam citerior Britanniæ pars sub Claudio in Romanorũ po-

testatem

teſtatem ita ceſſiſſet, vt qui eam incolerent Romanorum ſocij dicerentur, & vlteriores Britanni ſæpiùs in horum agrum effuſi omnia violentiùs raperent: ipſiq; ſocij facilius Romanorum imperia, quàm vitia ferentes, ſubinde cum vlterioribus illis conſpirarent. P. Oſtorius (inquit Tacitus) *cinctos caſtris Antonam* (Aufonas libentiùs legerim) *& Sabrinam cohibere parat*. Hoc eſt, ni malè capio, munimentis ad fluuios diſpoſitis ſtatuit coërcêre Britannos vlteriores, & prouinciales, ne mutuas operas in Romanos traderét. Quis fluuius hic ſit ANTONA dixerit nemo. Lipſius noſtræ ætatis Phœbus aut hanc nebulam diſpulit, aut nubes me ſanè obduxit. Ad **Northampton** digitum intendit ille, & ego *Antonam* pro *Aufona* ad quem ſita Northamptona, in Tacitum ſubrepſiſſe opinor. Hic enim Auona in vmbilico Inſulæ ſurgens, ita ad Ortum tendit, & eiuſdem nominis alter vicinus fl. Sabrinam petens, ita ad Occaſum ſe confert, inſulam tranſuerſam ſecantes, vt in Boreales Britanniæ partes trãſeunti alter ex his ſit neceſſariò tranſeundus. Quare cùm Oſtorius Sabrinam, & hos Aufonas communiuiſſet, non erat cur è Wallia, vel ſeptentrionali Britannię plagâ ſuis Romanis, & ſocijs timeret, qui eo tempore proximam Inſulæ partem ſolummodò in prouinciæ formam redegerant, vt alibi teſtatur ipſe Tacitus.

Sed ad Aufonæ curſum qui perpetuo officio hunc beat agrum. Iuxta fontes ſedent **Dauentrey** quod aliqui à Danis ſic dictum falſò crediderunt, & **Wedon** ſecundum viam Prætoriam, quæ Merciorum Regis Wolphari erat Regia, in monaſterium ab eius filia Werburga conuerſa, cuius miracula in fugandis hinc anſerib. ſcriptores creduli decantârunt. Paulóq; magis ad Septentriones vnicum magnificæ ſtructuræ exemplum **Holdenbey** ædes elucent, quas ex antiqua Holdenbeiorum ſtirpe oriundus clariſſimus Eques Chriſtophorus Hatton, Regiæ maieſtati à conſilijs ſanctioribus, & Prætorianis militibus præfectus nunc conſtruit: vir, (nec aliquid dicam quod veritati negari poſſit) & prudentia & animi moderatione ſingulari, atque inter paucu los illos habendus, qui cùm fortuna abundent, arrogantia vacent. Tenui lapſu infra hæc ſe promouet Aufona, ſtatímque à Septentr. amniculo confluente augetur, vbi ad ipſos confluentes ita ſedet vrbs à flumine **Northafandon**,

contractè

…tractè **Northampton** dicta, vt hoc ab occidente, illo à …eridie ſubluatur. Hanc eſſe quæ ab Antonino BENNA…NTA, & PENNAVENTA vocatur, Iouem lapidem, ſi au…n, iurarim. Quis non vidit fluminis Auonæ nomen in *…nnaenta* emicare, & Bennauentæ in **Northafonden**, …æ Saxonicum **North** ob borealem ſitum præfixum ha…et, vt Bennauenta Britannicum **Pen**, quod præcipuum …uiddam denotare videtur, forteàn primarium Auſonam, …el primariam ad Auſonam vrbem. **Ben barth** enim præ…cipuum vatem, vel Bardum, conuerſum legimus. Vrbs ipſa …uæ tota è ſaxo conſtructa fuiſſe videtur, ampla ſatis eſt, & …nœnibus incluſa, è quibus ſpatioſa planities circumquáq; …oculis ſubijcitur. Ad occaſum caſtrum habet vetuſtum, cui …& decori eſt ipſa vetuſtas, à S. Licijs Northantoniæ Comi…tibus cõſtructum, qui etiam ſpecioſum templum Diuo An…dreæ ſacrum ſibi in ſepulturam adiunxerunt, & oppidum (vt ferunt) inſtaurârunt. Saxonica enim Heptarchia iacu…iſſe videtur, nec eius in Danicis deprædationib. vſpiam me…minerunt ſcriptores: cúmq; Anglię cenſum Guilielmus pri…mus ageret, ſexaginta tantùm Burgenſes numerabat. A Normannico imperio, Baronum obſidionem, regnante Io…anne, fortitèr eluſit. Comitia Parlamentaria, quòd in An…gliæ quaſi meditullio ſedeat, hîc ſæpiùs reges habuerunt, & …anno à Virginis partu 1460. luctuoſum vidit prælium, quo, …dirulſa per ſeditionem Angliâ, Neuillius Warwicenſis Co…mes Henricum Sextum regem, captiuum abduxit. Cæte…rùm longitudinem Bennauentæ XXII. gr. XXIX. ſcrup. lati…tudinem LII. grad. XIII. ſcrup. Mathematici noſtri deſcrip…ſerunt.

Hinc feſtinat Auona per **Wellingborow** forum, **Higham** Ferrariorum quondam oppidum, **Thorpeſton**, vulgò **Thapſton**, & huic oppoſitum **Draiton** ædes Baronis Mordaunti, ad quem à Grenis conditoribus maximi nominis in hoc agro nobilibus hæreditariò deuenit. Inde oppidulum elegans ferè circumluit, & denominat quod **Dundale**, corruptè pro **Auondale** vocitant, & **Fotheringhey** caſtrum ſalutat, quod Edwardus Tertius Edmundo filio Duci Eboracenſi quaſi in hæreditatem, ſiue Appennagium (vt vocant) aſſignauit, qui Collegium ibi fundauit, in quo duo Duces Eboracenſes conditi: Edwardus nimirum, qui

prælio

prælio Agincortenſi, & Richardus qui prælio ad Wa-
field occubuit.

Iam Huntingdonenſes Aufona attingens, regiones di-
ſterminat per DVROBRIVAS, quas dixi, donec Petrib-
gum, qui in vltimo eſt agri angulo peruenerit, vbi palud-
exceptus, aut variè diſtrahitur, aut ſedentibus aquis ſ-
Anno 669. nat. Ad hæc Aufonæ diuortia immenſæ profunditatis ſ-
ſe voraginem Medeſwell dictam, appoſitùmq; oppid-
inde Medeſwelhamſted, & Medeſhampſted tradũt ſc-
ptores, donec Wolpherus Rex Merciorum, vt barbar-
quam in filios ſuos Chriſtianos exercuerat, crudelitat-
expiaret, (eos enim quòd Chriſto ſe addixiſſent, ſuſtuler-
monaſterium ibidem S. Petro conſecraret. Deinceps P-
TRIBVRGVS, PETROPOLIS, Peterborow, & Burg-
dici cœpit, monaſteriúmque fuit longè celebratiſſimum
Quamuis enim Danus exciderit, Æthelwoldi Wintonien-
ſis Epiſcopi opera ſplendidiùs reuixit: & licèt, regnant-
Guilielmo Normanno, Herwardus Anglus proſcriptus e-
Elienſi inſulâ congeſtas opes deprædatus fuerit, (contr-
quem Monturold caſtrum, Turoldus Cœnobiarcha po-
fuit) opulentiſſimum tamen vſque ad patrum memoria-
cenſebatur: Tunc enim exturbatis monachis, Henric-
VIII. Præbendarios & Epiſcopum hîc conſtituit, qui hui-
agro & vicinæ Rotlandiæ præeſſet.

Hoc in loco anguſtiſſima eſt regio. Inter Auonam enim
& Wellandũ, qui terminus eſt ad Septentrionem vix quin-
que interiacent milliaria. Ad Wellandum prope fonte-
Braybroke eſt caſtellum à R. Braybroke extructum, nunc
Griphinorum patrimonium: Indè Rockingham quondam
Comitum Albæmarlæ caſtrum, vallis, propugnaculis, du-
plicíq; pinnarum ordine munitum, colliq; affixum in ne-
moroſo ſaltu, qui hinc Rockingham forreſt denominatur.
Poſteà Heringworth Zouchæorum ſedem, Collweſton,
à Margareta Diuę Elizabethę auia exornatum, & Burgh-
ley ædes inuiſit, quæ conſultiſſimum virum Guilielmum
Cæcilium magnum Britanniæ columen, Baronis titulo ho-
norauerunt, & quas ille ſuis virtutibus honeſtauit, magnifi-
centiſſimiſq; ædificijs nuper condecorauit: Latomiæ hi-
ſubſunt antiquæ ad Bernech, è quibus & Petroburgenſe, &
Ramſienſe monaſteriũ extructũ, *Operoſæ enim* (Ramſienſis
hiſto-

hiſtoriæ verba legis) *Latomorum vires hîc frequenter exercentur, ſemperq; ſupereſt, in quo alterna requie reparatæ exerantur.* Legitúrque in Charta Edwardi Confeſſoris. *Pro quatuor millibus anguillarum in Quadrageſima, fratres de Rauſea habebunt, de territorio S. Petri, quantum ſibi opus fuerit de lapidibus quadratilibus apud* **Bernech**, *& de petris mutalibus apud* **Barch**. Poſt paucula hinc milliaria paludibus illis, quas ſæpè dixi, hauritur Wellandus.

Comites habuit hic ager Siwardum, & eius filium Waldeofum præcipitata iam Saxonum monarchia, inde è Normannica ſtirpe tres Simones de S. Licio, qui etiam Huntingdoniæ Comites, & Centuriam de Francelly in hoc agro ea lege tenuêrunt, vt ſoleas ferreas regio equo conferrem. Longo pòſt interuallo Guilielmum Bohun Northantoniæ Comitem creauit Edwardus Tertius, cui ſucceſſit Humfredus filius qui Eſſexiæ etiam Comes, & Thomas Woodſtochius, qui Humfredi vnicam filiam Æleonoram in vxorem acceperat, à quo primùm ad Henricum VIII. Regem, poſteà ad Staffordos cum alijs titulis deſcendit. Demùm poſt Edwardum Stafford Buchingamiæ Ducem ſecuri percuſſum, Edwardus Sextus Guilielmum Parrum titulo Northantoniæ Marchionis patrum memoria adauxit, qui non ita pridem, nulla ſuſcepta prole, diem obijt.

Pertinent ad hunc agrum Paræciæ 326.

Leiceſterſhire.

NOrthantonenſi ad Septentrionem finitima eſt prouincia Leiceſtrenſis, in eo libro quo Angliæ luſtrum condidit Guilielmus Normannus **Ledeceſterſcyre** dicta, vulgò **Leiceſterſhire**, tota itidem campeſtris, frugibus opima, ſed ſyluis maximam partem indiga. Ab ortu Rutlandia, & agro Lincolnienſi, à Septentrione Nottinghamienſi, & Derbienſi; ab occaſu Warwicenſi præcingitur. Occiduam partem via militaris Romanorum **Watlingſtreat** appellata, perſtringit, & à Warwicenſibus ſeiungit, Mediam

Soarus fluuius Trentam petens, alluit. Orientalem vero *Wreken* fluuiolus qui Soaro demùm commiscetur, placide pererrat.

Via illa, cuius agger planissimè hîc se exhibet, recta quasi linea in Septentriones tendit, & semel tantùm iuxta Lu**terworth** Verdonorum quondam possessionem Swifto fluuiolo interrumpitur, vbi ponte tamen coniuncta fuit, qui nunc interscissus in caussa est, cur via tam celebris minus hodiè frequentetur. Ad hunc pontem VENNONES siue BENNONES fuerunt, oppidum cuius meminit Antoninus, vbi militaris via se in duas partes diffidisse videatur. Ab hinc enim Antoninus ad ortum æstiuum, quà Lincolniam usque *Veromeum*, & ad occasum æstiuum quà in Wallia tendimus, Ratas collocat. Cùm autem Bennones hîc fuisse dico, non mihi meum est ex distantiæ ratione somnium, quæ tamen Bennauentæ, Ratis, & Manucssedo ad amussim respondet: sed pons iste **Benskorbridge** nunc vocatur, in quo Bennonum nomen se expresse ostendit, quod proculdubio a fluuio factum suspicor. *Bean* etenim Britannis idem est quod Latinis velox, & Anglis **Swift**, quo nomine accolis appellatur hic fluuius, retenta in nostra lingua prioris nominis significatione. Cæterùm præter hanc nominis particulam nihil antiquarum Bennonum reliquum. *Etiam*, vt ait Poeta, *periêre ruinæ*. Nisi fortè **Cesterouer** amplissimi Equitis Falconis Greuilli secessus, qui proximus est, ex eius structuris. Illud enim **Ceſter** locorum, quibus apponitur, vetustatem contestatur, nec nisi vetustis vrbibus aut castris Saxones addiderunt. **Hinckley**, superiùs ad eandem adsidet viam, quæ si fæciales nobis non imponunt suos habuit Comites Galfridum, & Hugonem Grantmaisnill magnos Anglorum Oeconomos, siue Seneschallos cùm Guilielmus Rufus, & Henricus primus rerum potirentur. Ad tertium hinc milliare inter **Boswoꝛth**, & hanc viam in extremam belli aleam

1485. auorum memoria cecidit regnum Anglicum. Henricus enim Richemondiæ Comes parua manu Richardum Tertium, qui per summum scelus regnum occupârat, ibi prælio excepit, & dum pro patria fortiùs cum suis mori voluisset, fœliciùs tyrannum vicit, & confecit, faustísque acclamationibus inter medias strages Rex salutatus Angliam tyrannide dominatione sua fortitudine vindicauit, & discordijs ci-

ris inquietam ſua prudentia recreauit. Alia ad viam me-
oria digna non occurrunt, niſi remotius Ashby de la
uche, Zouchæorum quondam, nunc Huntingdoniæ Co-
itum villa amœniſſima.

Soarus flu. medium agrum ſecare diximus, qui non pro-
ul ab hac via conceptus & crebris perennium aquarum
ulis adauctus leni tractum Aquilonem lapſus, primari-
m totius agri vrbem ab occaſu, & Septentrione ſubluit,
Legeceſtria, Leogora, Legeocester & Leicester, apud au-
res vocatur. Hæc maiorem vetuſtatem, quàm venuſta-
m præ ſe fert. Anno ſalutis 680, cùm Sexwulfus Mercio-
m regnum in Epiſcopatus iuſſu Ethelredi Regis deſcri-
ret, in hoc Epiſcopalem ſedem ſtatuit, ipſéque primus ſe-
Epiſcopus, ſed paucos poſt annos, ſede aliò tranſlata,
e deſijt dignitas, ſenſimque imminuta oppidi amplitudo,
nec Edelfleda optima mulier, anno 913, reparauerit, &
is moribus firmauerit. Sub Normannorum ingreſſum
is frequens erat, plurimóſque habuit Burgenſes, è quibus
cem (vt in Guilielmi Primi libro legimus) cum Rege
itere veteri inſtituto tenebantur, *quoties ad bellum iret.* Sed
ncici ſi tempora magna miſeriarum mole depreſſa
t, mœniáque diruta, cùm Robertus cognomento *Boſſu*, i.
boſus, res nouas in principem affectaret. Quod his ver-
docet Matthæus Weſtmonaſterienſis. *Propter contumaciam*
Comitis Roberti contra regem recalcitrantis obſeſſa eſt, & per
um Henricum ſubuerſa nobilis ciuitas Leiceſtriæ, & muris quæ
bat inexſolubilis, fundituſque in circuitu diruta. Caſtrum
oque propugnaculis nudauit, ſub quo pulcherrimum e-
Hoſpitiale Collegiatum ſiue Xenodochium, in cuius ec-
ſia Henricus Comes Lancaſtriæ, & Henricus Lanca-
ſius eius filius, qui primus Lancaſtriæ Dux fuerat, ſepe-
tur. Dux enim ille cùm iam annorum plenus eſſet, hoc
odochium alendis pauperibus conſtruxit, & conſecra-
, de quo in ſua hiſtoria Henricus Knightonus Leiceſtren-
qui eo ſæculo vixit. *Henricus Dux Lancaſtriæ primus, Eccle-* 1330.
Collegiatam, & Hoſpitalem extra portam Auſtralem Leicer
conſtruxit, in qua conſtituit Decanum, cum XII Canonicis
bendarijs, totidem vicarijs, & alijs miniſtris, centum pauperi-
debilibus, & decem fortibus mulieribus, quæ debilibus inſer-
ent, dictámque Hoſpitalem ſufficienter dotauit. Ad alteram vr-

bis partem inter lætissima prata, quæ Soarus irrigat, mo-
nasterium fuit, inde *de Pratis* dictum, de quo sic scripsit
1143. Knightonus ille. *Robertus de Bossu Leicestriæ Comes, fundator*
monasterium B. Mariæ de pratis Leicestriæ; terris, possessionibus &
redditibus luculenter dotauit, & ipse in eodem monasterio sub
Amiciæ vxoris Canonicus Regularis factus, quindecim annis
habitu Regulari Deo ibidem militauit, & Canonicus in Domino
dormiuit. Scilicet vt Canonicali habitu pœnitendo co-
ret, quòd in Principem hostili animo insurgendo de-
rat. Quod nomen Romanis temporibus gesserit Leice-
non conijcio. *Caer Lerion* in Nennij Catalogo voca
mo, sed Leirum fabulosum Regem construxisse, per
credat qui velit. RATAS fuisse quæ Ptolemæo facien
RAGAE vocantur, licèt distantia minimè repugnet, pe
scuerabo, quum distantia & nomen potius dicten
nunc **Ratby** nominari, rusticanum in saltu Leicestren
culum. Quæ illic sunt vetustatis indicia nescio, nec ve
tem adimat, si vetustum nihil occurrat in cultissimo
ne. Antonini verò descriptioni ita exactè congruit
duodecem à Venonis, & totidem à Verometo millia
vt cùm nomen etiamnum sit integrum, non potest non
TAS esse. Huic vicinum est **Groby**, opimum, & am
hæredium, siue, vt nostri vocant *Manerium*, quod ab
ne Grantmaisnill, quem magnis prouentibus di
Guilielmus Primus, per Leicestrenses Comites, & Q
os ad Ferrariorum familiam, deuenit, è qua septem D
ni de **Groby** floruerunt, demúmque relicta filia in G
rum nomen matrimonio intulit, à quo rursus proscript
in patrimonium regium tandem recidit. Sed ad Soar
flumen regrediamur, qui Leicestriam præterlapsus pri
Mountsorell castro nomen præbet, quod ad Saeu
Quinci Wintoniæ Comitem bello Baronico spectauit,
dieque nihil est nisi rudetum: & inde post pauca millia
Trentam flu. definit, parùm infra **Loughborow** mer
rium oppidum, quod vnum regnante Maria Baronem
wardum Hastings suo nomine exornauit. Hunc esse reg
villam Saxonicè Leizanburge dictam, quam Mari
Cuthulfum Britannis, anno Christi 572, ademisse t
nominis affinitas quodammodo probet.

Orientalem agri partem, quæ collina est, exornâ
leb

ioriores notæ duo præcipua loca, VEROMETVM, cuius eminit Antoninus, & Burton Lazers superioribus sæ-lis admodum celebre. VEROMETVM nomine nunc de-erdito, cò loci sediſſe videtur, quem hodie Burrowhill & edburrow vocitant. Inter Verometum enim & Ratas xii interiacent apud Antoninum milliaria, totidem verò ter Batby, & hunc locum, inter Verometum & Margi-num xii itidem numerat milliaria, nec pluribus abeſt ab ec loco Margedouerton, quod olim Margidunum. Ho-iernum etiam nomen Burrow à Bunzh promanauit, od Saxonibus loca munita denotauit. Sed quod maxi-um eſt, eo ipſo loco collis vndique præceps attollitur, in ius ſummo, oppidi diruti manifeſta ſunt veſtigia, duplex ſſa, & ipſorum mœnium tractus, quæ octoginta plùs mi-is agera incluſêrunt. Nunc autem ager eſt reſtibilis, & re lla æquè celebris, quàm quòd hîc gymnica quotannis rceat iuuentus circumuicina. Burton autem cogno-natum Lazers à Lazaretis (ſic Elephantiacos, ſiue le-roſos vocârunt,) Noſocomium erat, ſiue Hoſpitium opu-num, cuius præfecto omnes Lazaretorum in Anglia ędi-læ quodammodo ſuberant, vt ille præpoſito Lazareto-um Hieroſolymis. Primis Normannorum temporibus col-ſta per Angliam ſtipe conſtructum ferunt, quo tempore lephantiaſis grauiſſimè vi contagionis per Angliam ſerp-. Tunc enim creditum eſt morbum illum primùm ex Æ-pto in hanc inſulam demigrâſſe, qui ſubindc ſe in Euro-um profudit, primùm Pompei Magni ætate, poſteà ſub eraclio, & aliàs, vt ex hiſtorijs videre liceat, ſed nunquam od legerim, ante illa tempora, in hanc inſulam irrepſit.

Comitibus ſuis viris longè clariſſimis inſignis ſemper e-t hæc Leiceſtrenſis prouincia. Poſt Simonem Silueſtrum ronem defunctum, Robertus de Bellomonte Norman-, Dominus de *Ponte Audomari*, qui Comitis Mellenti fili-am vxorem duxerat, Leiceſtriæ Comes ab Henrico pri-o creatus fuit, cui ſucceſſêrunt filius cognomento *Boſſu*, epos cognomento *Blanchemaines*, & abnepos *Fitzparnell*, nnes prænomine Roberti. Quorum poſtremus iſte Fitz-rnell, à Parnella matre Hugonis Grantmaiſnill filia, & la hærede cognominatus, ſine prole obijt. Paucis pòſt in-riectis annis, Simon de Monteforti regio Francorum ori-

undus sanguine, qui prioribus illis Comitibus affinitate coniunctus hunc honorem gessit, inde Ranulphus vterius Comes Cestriæ, non iure hæreditario, sed Principis gratia, posteà Almaricus filius Simonis de Montiforti, deinde Simon de Monteforti Almarici filius, in quem tanta, & tam secunda erat Regis Henrici III. voluntas, vt illum emulatem è Gallijs vocarit, opibus cumularit, Comitatu Leicestriæ, & sororis nuptijs honorarit; Ille autem cum beneficiis obrutus, nullam referendæ gratiæ facultatem haberet (quod hominum improbitas est) odisse cœpit, Regem optimè meritum pessimè exagitauit, cumq; seditiosis Baronibus horrendas intestini belli tempestates excitauit, in quibus ipse tandem cecidit. Honores verò & possessiones Edmundus Gibbosus Lancastriæ Comes Henrici III. filius à patre victore accepit. Deinceps verò inter Lancastrenses familiæ titulos diu quasi delituit hic honor, Matildisq; Henrici Ducis Lancastriæ filia Guilielmo Bauaro Hollandiæ, Zelandiæ, &c. Comiti enupta, Leicestriæ etiam titulum adiunxit. Sed ea sine prole defuncta, reuersus est ille honor ad Ioannem Gandauensem Lancastriæ Ducem qui Blanchiam alteram Matildis sororem duxerat. Iam inde Lancastrensi familiæ coaluit, donec nostra memoria, in longè honoratissimo Heroë Roberto Dudleio resplenduit, qui Leicestrensis Comitatus gladio, anno sui regni sexto creauit DIVA noſtra ELIZABETHA.

Intra hunc agrum sunt Parochiales
ecclesiæ 200.

Rutlandshire.

RVtland, Saxonicè Rotceland, Leicestrensi agro quasi includitur, nisi à Meridie, quà Wellando fl. incumbit, & ab Ortu quà Lincolnienses attingit: non minori soli vbertate, & amœnitate; licèt spatio sit mulcto minori, vtpote totius Angliæ prouinciola minima. Forma enim ferè circulari circumscripta, tantum circuitu colligit quanta

antum expeditus eques vno die conficere posſit. Vnde fabulantur incolæ Regem nescio quem Rutto cuidam tantum terræ donâsse, quantum vno die circumequitare posset: illum autem equitem hunc agrum præfinito tempore circumequitasse, & inde dono accepisse, suúmq; ipsius nomen imposuisse. Sed facessant huiusmodi fabulæ, nolumus fabulæ licentia veritatem vulnerari. Quum verò passim rubeat hæc terra, vsque adeò vt etiam ouium vellera rubedine inficiantur, rubrúmq; Saxonibus **Roet**, & **Rud** dictum fuerit, nónne **Rutland** quasi terra rubra, nominatam suspicemur? *Conuenium rebus*, vt inquit Poëta, *nomina sæpe suis*. Nomina autem locis vbique gentium à rubedine facta fuisse. *Rutupinum* castrum Walliæ in rufescente littore extructum, Rubrum promontorium, Mare Rubrum inter Ægyptum & Arabiam, Erytheia Ioniæ, & sexcenta alia satis supérq; protent: vt non sit cur deinceps fabulis hac in re fidem adhibeamus. Cœterùm hæc prouinciola seriùs in Comitatum constituta videatur. Nam Edwardi Confessoris tẽpore Northantonensis agri pars censebatur, & historici nostri qui ante trecentos annos scripserunt, in Comitatuum numero non reposuerunt.

Walh, siue **Gwath** fluuiolus, qui hunc agrum ab occasu in Ortum quasi medium intermeat, in duas dispescit partes. In citeriori siue australi **Uppingham** accliui loco sedet, vnde & nomen inditum, non ob aliud memorandum, quàm quòd totius agri primarium habeatur oppidum. In vlteriori parte trans fluuium inter colles amœna admodum & fœcunda vallis substernitur, **The vale of Catmose** hodiè dicunt, à *Coet maes* forsitan quòd Britannicè campum nemorosum sonat. In huius medio **Okeham** subsidet, quod pari etiam ratione à quercubus nomen assumpsisse videatur, vbi fatiscẽtia mœnia vetusti castri supersunt, quod Walkelinum de Ferrarijs primis Normannorũ temporibus extruxisse fama obtinet. Ferrariorum autem fuisse habitationem præter famam, ferreæ equorum soleæ quibus pro insignibus olim vsa erat illa familia, portæ, & in aula affixæ satis supérq; comprobent. E regione ad Ortum valli pulcherrimo situ impendent **Burly** quondam Sapcottorum, nunc Haringtoniorum ædes, qui à Baronibus de **Haringtõ** in agro Lancastrensi oriundi, ex nuptijs cum filia & hærede

rede Colpeperi hæreditatem adeò opulentam adierunt, vt his in locis iam inde fuerint florentissimi, quemadmodum anteà Colpeperi ad quos Brusæorum opimum patrimonium descenderat. Brusęi verò isti latifundia hâc iure clientelaria Scotiæ regibus acceperant, qui cùm Huntindoniæ essent Comites, plurimos per Angliam redditus habuerunt. Sed noua hæc sunt præ vetulo in Septentrionali agri limite, qui hodiè **Margedouerton** appellatur MARGIDVNVM autem olim fuisse quod proximè post Vetometum memorat Antoninus, & nomen & distantia a VEROMETO, & PONTE oppido, siue **Daunton**, quibus apud Antoninũ interponitur, satis dilucidè doceant. A marga & situ nomen illud antiquum mutuatum videatur. *Marga* enim Britannis genus terræ qua agros aluerunt, & *Dunum* collem denotauit, vti Saxonica adiectio **Duerton** æditioribus solummodò locis conuenit. In hac tamen nominis notatione hæsitamus, cùm Marga hoc in loco sit rarior (fortasse quia non quęritur,) nisi Margæ nomine Gypsum vocarint Britanni, quod in vicinia effodi accepimus, cuius vsum in albarijs, figillisq;, Romanis longè gratissimum fuisse in naturali historia testatur Plinius.

Hanc prouinciolam Eadithæ vxori testamento legauit Edwardus Confessor, ea tamen lege, vt post eius mortem S. Petro Westmonasterij rederet. Hæc enim testamenti sunt verba. *Volo quòd post mortem Edgithæ Reginæ coniugis meæ,* **Roteland** *cum omnibus ad se pertinentibus detur monasterio meo beatissimi Petri, & reddatur sine tardatione Abbati & monachis ibidem Deo seruientibus in perpetuum.* Hoc tamen eius testamentum induxit Guilielmus Normannus, qui magna parte sibi reseruatâ, reliquam inter Iuditham Comitissam cuius filia Dauidi Scotorum regi nupsit, Robertum Mallet, Ogerium, Gisleberum de Gand, Hugonem Comitem, Albericum Clericum, aliósque diuisit. Westmonasterio verò primùm decimas, posteà solam ecclesiam de **Okeham** cum appendicibus reliquit.

Comites numerat non multos. Primus Rotelandię Comes erat Edwardus ex familia Eboracensi, qui etiam Dux Albæmarlæ, ille scilicet, qui consilia nefaria de tollendo Rege Henrico III. summo cum scelere decoxit, posteáq; pari cum letitate aperuit. Illi successit Edwardus Richar-

Ducis Eboracensis filiolus, qui in prælio ad Wakefield
a patre interemptus. Multis pòst annis Henricus VIII.
omam Mannors in Rutlandiæ Comitem extulit, qui
nplissimam Rossorum hæreditatem in circumuicinis re-
onibus iure Æleonoræ auię creuerat. Huic successit Hen-
cus, & illi itidem Edwardus filius, qui nunc floret, in quem
nihil aliud dicam, illud Poetæ verissimè & optimè con-
enit,

Nomen virtutibus æquat,
Nec sinit ingenium nobilitate premi.

Ecclesijs Parochialibus 47. ornatur
hæc Prouinciola.

Lincolnshire.

RVtlandiæ ad Ortum adnectitur Comitatus Lincolnienſis, Saxonicè Lincollſcyre, Normannis sub primum ingressum *Nicolshire*, vulgò **Lincolnshire**. Regio amplissima, per sexaginta ferè millia in longitudine iacet, Latitudinem alicubi super triginta extendit, alendis fruibus, pascendis pecoribus mitissima, frequentibus oppidis culta, & crebris fluminibus rigata. Quà Solem Orientem spectat supercilio longè circumducto inflexa, Oceano Germanico pulsatur, à Septentrione ad Abum siue **Humber** æstuarium pertinet, ab Occasu Nottinghamienses spectat, à Meridie Wellando fl. à Northamtonienſibus discluditur. Hæc omnis in tres diuiditur partes, quarum vnam **Holland**, alteram **Kesteuen**, tertiam nostra lingua appellamus **Lindsey**.

Hollandia, Ingulpho *Hoilandia*, ad mare est, pabulo luxurians & armentis diues, verùm ob graues halitus minùs salubris, tota nimirum palustris, & perinde vt Hollandia Germaniæ, aquis ita permadet, vt pressa hauriat vestigium, & pedum pulsu tentata quatiatur, vt inde nomen inditum videatur. Æstuario illi incumbit quod Ptolemæo METARIS,

rit is, pro Maltraith dicitur, hodiè the Washes. Æstuarium hoc est amplissimum & notissimum, intumescente æstu aquis offertum, deseruiet ete, iter sed admodum periculosum præbet, quod Ioannes Rex suo damno didicit. Dum enim bello Baronico hâc iter faceret, subitò irruentibus undis Welstreame omnia impedimenta, & regium apparatum amisit, vt author est Matthæus Westmonasteriensis.

Bifariam diuiditur hæc Hollandia, in Inferiorem, & Superiorem: Inferior quæ torrentibus implicata est, paludibus vix ipsis incolis peruias, & paucula oppida habet, è quibus clarissimum Crowland nobis dicitur, id est, interprete Ingulpho huius Abbate, cruda & cœnosa terra. Locus, (vt Monachi scribunt) obuersantium nescio quarum vmbrarum terriculamentis olim infestus, priusquam Guthlacus vir summa sanctitate heremeticam vitam illic duxisset, in cuius honorem maximis impensis instabili, & lubrico solo monasterium fundauit Rex Merciorum Æthelbaldus, religione & opibus admodum illustre, ad riuulorum confluentes duplici ponte coniunctos. Spalding superiùs est, ad eundem fluuium riuulis & incilibus vndiq; concluſum, Lincolnienſium episcoporum oppidum peculiare. Cùm iam eorum diocœsi Elienſem Insulam, & Cantabrigienſem Comitatum subtraxisset Henricus primus, vt nouam sedem episcopalem apud Ely statueret, hoc illis oppidum ad damnum resarciendum assignauit, vel vt Elienſis liber habet. *Datum est Manerium de* Spaldwic *Lincolnienſi Ecclesiæ in perpetuum, pro commutatione episcopalis curæ super pagum Cantabrigienſem.* Ab hoc, vsque ad Deping, quæ decem millibus abest, Egelricus Crowlandiæ Abbas, qui postea Episcopus Dunelmenſis, *per medium vastissimæ forrestæ, & profundissimorum mariscorum*, vt inquit Ingulphus, *de lignis, & fabulis centum solidum viatoribus fecit, quod ex eius nomine Elricbrad nominatum erat.*

In superiori Hollandia, quæ magis ad Arctum vergit, vbi *Wibanus* fl. in Oceanum exit, floret Boston, rectiùs Botolphs towne. A Botolpho enim Saxone sanctissimo quondam ad Icanhoe, teste Beda, monasterium habuit, nomen deinde portauit. In miserandam hoc oppidum regnante Edwardo primo, concidit ruinam. Serpentibus enim eo tempore per vniuersam Angliam perditis moribus, militares quidam vi-

mundinis frequentibus haſtiludium hîc indicentes, emẽ-
o monachorum, & Canonicorum habitu acceſſerunt, ig-
m oppido plurimis in locis ſubiecerunt, præcipiti impetu
mercatores irruerunt, multa rapuerunt, plura cremaue-
nt, adeò, vt hiſtorici noſtri, auri argentíq; venas (quod
Corintho deleta ſcribunt antiqui) in commune tunc
xiſſe ſcripſerint. Horum anteſignanus Robertus Cham-
erlanus cùm facinus commiſſum, & dedecus admiſſum
onfeſſus eſſet, ſuſpendio perijt: nec tamen vt criminis cõ-
ites deferret, vllo modo adduci potuit. Sed meliora tem-
ora Botolphi oppidum ex cineribus denuò excitârunt, ho-
ie enim & ædificijs elegans, & commercijs frequens eſt.
colæ enim tùm mercaturæ, tùm rei ſaginariæ ſtrenuè in-
umbunt. Vltra hoc vix ſex milliaria extenditur Hollandia
oſtra, quam vniuerſam Guiliel. primi largitione accepit
uo Talbois Andegauenſis, frater Fulconis Hieroſolymarũ
Regis, cuius inſolentiam non ferens Herwardus Anglus vir
ei bonæ, atque acris animi plenus, filius Leofrici domini
e Brane, ſiue Burne cùm ſua, & ſuorum ſalus iam agi
iderit, baltheo militari à Branno Petroburgenſi Abbate, *Ingulphus Crowlandenſis.*
uius ſtomachus in Normannos etiam eruperat, cinctus,
ellum in illum mouet, ſæpiùs fudit, demúmque captiuum
abdixit, & ita redimi paſſus eſt, vt ipſe in regis gratiam re-
eptus, in eius fide, & clientela diem obierit. Hoc enim me-
uit virtus, quæ & in hoſte laudatur. Filia autẽ eius Hugoni
Cinermuæ Depingi Domino enupta eius hæreditatẽ adijt,
quæ poſteà vt accepimus, ad Barones de Wake deuoluta
erat. Wakorum enim familia hoc in tractu vſq; ad Edwar-
di II. tempora inprimis illuſtris erat, tunc etenim per fili-
am, nuptiarum iure ad Cantij Comites eorum hæreditas
deuoluta eſt.

Altera pars huius regionis Keſteuen vocatur, Hollan-
diæ ab occaſu adiacens cœlo multo ſalubriori, & ſolo non
minùs pingui. Maior hæc eſt, & pluribus vndique enitet
oppidis. In limine ad Wellandum fluuium Stanford ſe-
det, Saxonicè Steanford è ſaxo ſtructili, vnde & nomen,
ædificatum, oppidum frequens, & varijs immunitatibus
ornatum, muróque firmatum. Cùm Edwardus ſenior au-
ſtrales fluminum ripas contra Danos ex Aquilone irruen-
tes communiret, è regione etiam huius in auſtrali ripa (quę

nunc

nunc Stanford Baron vocatur) firmissimam arcem construxisse, author est Marianus. Nusquam tamen hodie apparet, nam quod intestino bello Stephanus contra Henricum Andegauensem firmauit, in ipso oppido fuisse, & fama obtinet, & ipsius area etiamnum ostendit. Regnante Edwardo tertio, cœpta hîc Academia, & bonarum literarum professio (quod suæ gloriæ imprimis ducunt ciues.) Cùm enim Oxoniæ inter studiosos Boreales & Australes omnibus feruerent, magnus studiosorum numerus huc concessit, paulò tamen pòst Oxoniam reuersi Academiæ huic orienti, vt initium, ita finem citò posuerunt: cautúmq; decreuerunt inceps iureiurando, ne quis Oxoniensis publicè Steanfordiæ prælegeret. Nihilominus illa mercimonijs floruit, donec ardente inter familiam Lancastrensem & Eboracensem ciuili bello, Boreales milites irrumpentes cædibus, & incendijs omnia miscuerint. Nec inde verò dignitatem pristinam plenè recuperare potuerit.

Licèt nonnulla antiquitatis indicia hîc supersint, traiectúmque olim fuisse via militaris Romanorum, quæ statim te ex oppido in Boream proficiscentem excipit, satis declaret: GAVSENNAS tamen quas non procul hinc statuit Antoninus, fuisse fidem non faciant. Sed quum ad vnum hinc milliare sit viculus Bigeasterton, quo vel nomine vetustatis nota apparet, quà Gwash, siue Wash flu. milliarem viam transuersam secat, affinitas nominis Gwash cum Gausennis, distantia non refragante, iussit vt illas Bigeasterton dici existimem, donec dies certiora docuerit. Si opinar Steanfordiam ex huius ruinis emersisse, & hanc agri partem à Gausennis Kesteuen dici, vt alteram pars Lindsey à Lindo ciuitate: sit quæ so opinio mea, iudicium vestrum, Has Gausennas corruisse creditur, cùm (vt habet Huntingdonensis) Picti & Scoti omnem regionem ad Steanfordiam vsque diripuissent, vbi Hengistus noster cum suis Saxonibus indefessa vi, & eximia fortitudine furentibus barbaris ita iter occlusit, vt plurimis peremptis, pluribus captis, reliqui fugam vndique capesserent. Sed ad reliqua pergamus.

In orientali Kesteueniæ parte quæ ad Hollandiam vergit, tendentibus in Boream ordine succedunt Burgh Edmundi regi inauguratione & castro Wakorum nomen

Sem-

Sempyngham religioso ordine Gilbertinorum à Gilbertoloci Domino instituto celebre. Ille enim anno à Christo nato 1148. contra Iustiniani constitutiones, quæ duplicia monasteria, id est, virorum simul & mulierum vetabant; vetitum Eugenij III. P.R. authoritate munitus, ex viris & mulieribus sectam instituit, quæ ita excreuit, vt ipse tredecim Scropus.
cœnobiorum huius ordinis fundamenta iecerit, & Gilbertinos fratres 700 sorores 1100. in suis nouem obijs vnus habuerit, verùm pudicitiæ dubiæ, Vnde de illis Nigellus, qui sub idem tempus vixit:

Harum sunt quædam steriles, quædam parientes,
Virgineóq; tamen nomine cuncta tegunt.
Quæ pastoralis baculi dotatur honore,
Illa quidem melius, fertiliúsque parit.
Vix etiam quæuis sterilis reperitur in illis,
Donec eius ætas talia posse negat.

Inde Folkingham pridem Bardolphorum, nunc Clintonorum habitatio, Sokesingham Alfrici secundi Leicestrensis Comitis fato signatum, quem Hubba Danus interfecit. Sleford Lincolniensium Episcoporum castellum. Kime Dominis suis Gilberto de Gand, & Roberto Vmfreuile Angliæ Comite celebratum ordine sequuntur.

In occidentali parte huius Kestiuenæ, in ipsorum collicinio castrum *Kelmit*, sic dictum à bello prospectu colli imponitur. Torencium Normannum conditorem ferunt, à quo per Albenios, & Rossos, ad Mannoros Rutlandiæ Comites hæreditariò deuenit. Sub hoc inueniuntur Astroites lapides, qui stellulas inuicem connexas representant, in quibus radij eminent singulis angulis quini, & singulis radijs cauitas media subsidet. Hanc agri partem Witham fluuius lucijs fœcundus, sed exilis perfundit, & à Septentrione circumscribit. Ad sui cognominis vicinum ortum habet, non procul à ruinis castri Witham, quod (vt in antiqua Genealogia habetur) Guilielmus primus Stephano Comiti Albemarlæ, & Holderneſſi donauit, vt inde haberet, quo filium infantulum filigineo pane nutriret, cùm Holderneſſus auenaceo tantùm vescatur. Withamus fluuius à fontibus

Paunton

Paunton oppidum habet quod vetustatis nomine se vendicat, & tessellata Romanorum pauimenta sæpè effodit. ponte hic fluuius constratus erat; nam AD PONTEM hoc esse, quem septem milliaribus à Margiduno seiunxit Antoninus, nomen Paunton cum distantia non solùm à Margiduno, verùm etiam à *Croco-calana* facilè conuincit. CROCO-CALANA enim Antonino dicebatur illud oppidum quod nobis Ancaster, & hodie nihil nisi platea longior est, ad viam militarem, cuius vna pars non ita pridem Vessios, altera Cromwellios dominos agnouit. Britannicum illud nomen à situ assumpsisse videtur, *Cruc mawr* Britannis collem magnum, & *Cruc occhidiens*, tumulum occidentalem significasse apud Giraldū Cambrensem, & Nennium legimus; sed quid velit illud *Colana*, viderint alij. Antiquitatis memoriam in hoc oppido propagant numismata Romanorum, hypogæa sæpius aperta, & quatuordecem illa milliaria quæ inter hoc & Lincolniam interiacent per ericetum quod Ancasterheath vocamus, tot enim inter *Croco-calanam* & *Lindum* numerat Antoninus. Sed ad fluuium.

Post Paunton, visitur Grantham, oppidum non infrequens, schola à Rich. Foxo Wintonienſi Episcopo, & templo speciosō exornatum, cuius sacra pyramis admirandam in altitudinem ædita fabulis est famigerata. Sub hoc inuenta Herlaxton viculum, æneum vasculum patrum memoria, aratro erutum fuit, in quo cassis aurea antiquissimæ formæ gemmis distincta reperta, quæ dono data Katharinę Castiliæ Henrici octaui Dotariæ. Hinc longo cursu Witham in Septentrionales fertur, non procul à Somerton castro, quod Anthonius Beccus episcopus Dunelmensis construxit, Edwardóque primo donauit, à quo statim dono accepit Guilielmus de Bellomonte cognatione stirpi Francicæ annexus, qui tunc temporis in Angliam venit, & familiam Vicecomitum de Bellomonte propagauit, quæ superiori sæculo quodammodo desijt. Paulatimque inde in Eurum strum vergens fluuius per paluſtrem regionem infra Boston in mare Germanicum se exonerat, cum Kestevenam à Septentrione circumscripserit.

Lib. Dunelm.

Ad alteram Withami ripam iacet pars huius agri tertia Lindsey, Bedæ *Lindissi* ab vrbe primaria nominata, quæ

Hollandia

landia & Kestevena maior vasta fonte in Oceanum
umbit, quo ad Ortum & Aquilonem diuerberatur, ad
asum Trenta flumine, ad meridiem à Kestcuenia Wi-
mo illo, & fossa incili seiungitur, quam Henricus pri- Fossedike
s per septem miliaria à Withamo in Trentam perdux- Houedenus.
vt Lincolnienſibus ad subuehenda necessaria vtui esset.
uà Trentam attingit hæc fossa, Torkesey sedet, oppidu-
m nunc obscurius, olim admodum celebre. Ante Nor-
annica enim tempora (vt in libro quo Angliæ censum Domes-
scripsit Guilielmus primus, habetur) ducenti Burgenses day booke.
hac numerabantur, qui immunitatibus gaudebant non
ocis; ea lege, vt legatos Regios si quando hàc iter habe-
ent, nauigiolis suis per Trentam deueherent, & Ebora-
um vsque deducerent. Quà verò hæc fossa Withamo con-
ngitur, prima & præcipua huius Comitatus ciuitas locum
abet, quam Ptolemæus, & Antoninus LINDVM, Britan-
i *Lindcoit*, à sylvis (pro quo perperàm alicubi scribitur Lu-
coit) Beda LINDECOLLINVM, & LINDECOLLI-
AM ciuitatem, an à collino situ non ego dixerim, Saxones
indocollyne, & Lindcyllancea ceaſtep, Normanni *Nichol*,
os Lincolne, Latini *Lincolniam* vocârunt, vnde Alexander
Nechamus in diuina sua sapientia,

Lindisiæ columen Lincolnia, siue columna,
Munifica fœlix gente, repleta bonis.

Denominatam credunt alij à flumine Withamo quem ve-
ustiori nomine *Lindim* dictum, sed nulla tamen authorita-
e suffulti, volunt, Nec ego illis assentior, refragatur enim
Nechamus qui fluuium ante 400. annos *Withamam* hoc
armine dixit.

Trenta tibi pisces mittit Lincolnia, sed te
Nec dedignaris Withama parue adit.

Malim ego à Britannica dictione *Lhin*, quæ lacum illis
notat, deducere, Withamam enim ad Swampole sub vr-
bem diffusiorem fuisse à ciuibus accepi, & vt Lindaw Ger-
maniæ ad Acronium lacum, *Linternum* Italiæ, ad lacum ta-
ceam: in Britannia nostra video Tallhin, Glanlhin, Lin-
lithquo, oppida ad lacus, & Linne Norfolciæ de quo iam
diximus. Vrbs ipsa ampla & celebris collis dorso insidet, vbi

Withama

Withama in ortum se deflectit. Antiquum Bri... Lindvm in ipso collis cacumine fuisse opinantur. Sa... nes autem hoc diruto, primùm Australem collis par... occupârunt, & ex antiquioris illius ruinis commun... postea ad fluuium descendêrunt, in loco qui Wich... dicebatur, ædificârunt, & quà flumine non defendun... nibus obsepsêrunt. Quo tempore, vt inquit Beda, P...

Lib. 2. cap. 16. *prædicabat verbum prouinciæ Lindisi præfectumque Linde... ciuitatis, cui nomen erat Blecca, primùm cum domo sua conuer... Dominum. In qua videlicet ciuitate, & ecclesiam operis egr... lapide fecit, cuius tecto, vel longa incuria, vel hostili... parietes hactenùs stare videntur.* Dani deinceps semel ac... iterum expugnârunt, primùm prædatorie illæ turmæ q... bus Edmundus *Ferreum latus* extorsit, deinde Canut... quo Etheldredus recepit, cùm è Normannia redu... nutum fortiter hinc exturbaret, Angliámque amissam p... ter spem recuperaret. Normannorum verò tempore, vt... quit Malmesburiensis, *vna ex populosiuribus Angliæ vrbi... emporium terra marique venientium*, & vt libro Anglę Cen... ali videre est, eo tempore DCCCC. Burgenses in hac cen... bantur. Guilielmus primus ad eius firmamentum & ci... terrorem, in collis supercilio castrum munitissimum ex... tauit, & eodem ferè tempore Remigius Episcopus Dor... strensis ad ornamentum, sedem suam Episcopalem Dor... stria huc transtulit. Cumque iam ecclesia illa concidisset, quam Paulinus posuerat, *Remigius ille mercatis prædijs in... urbis vertice, iuxta castellum* (vt habet Henricus Hunting... nensis) *turribus fortissimis eminens, in loco fori, forum, pul... pulchram Virgini virginum, fremente Eboracensi præsule qui... ius sibi vindicauit, construxit ecclesiam, & in ea prebendarios* XLIIII. *locauit. Quam postea* (vt ait ille) *combustione deru... patam subtili artificio reparauit Alexander* ille Lincolniensis munificentissimus Episcopus, de quo inter alia cecinit eius temporis Poëta,

Qui dare festinans gratis, ne danda rogentur,
Quod nondum dederit, nondum se credit habere.

Horum diocœsis non contenta angustis illis finibus, qui... bus in primitiua Saxonum ecclesia contenti erant Episco... pi Sidnacestrenses, qui huic agro præfuerunt, tot regione... complexa

mplexa est, vt sua magnitudine laborarit, & licèt Henricus secundus Elienſem prouinciam, & Henricus VIII. Peroburgenſem detraxerit, Comitatuum tamen numero, & iurisdictione totius Angliæ longè maxima etiamnum censetur, & parochiales eccleſias 1247. in ſua diocœſi habeat. Epiſcopi huic ſedi, & multi, & magni poſt Remigium præfuerunt, ſed inſtituti non eſt mei enumerare: Nec enim Roberti Bloeti, quem Rex Guilielmus Rufus magna pecunia emulctauit, quòd non optimo iure ipſam vrbem Lincolniam tenuerit: nec munifici illius Alexandri, qui infinis ſubſtructionibus ad inſaniam delectatus, meminero. Duorum tamen memoria mihi recolenda, quorum alter eſt Robertus Groſeteſt, vir & literis & linguis ſuprà quàm credi poſſit, in illa ætate eruditus, *terrificus* (vt inquit Matthæus Pariſ.) *Papæ redargutor, regis ſui monitor, & veritatis amator*, &c. Alter eſt Præceptor mihi ſemper obſeruandus reuerendiſſimus pater, Thomas Cooperus, de Repub. literaria, & Eccleſia meritiſſimus, è cuius ſchola me prodiiſſe & fateor, & gratulor. Verùm ille iampridem ad Wintonienſem ſedem tranſlatus ſucceſſorem hîc habet reuerendiſſ. patrem W. Wicchamum virum pium iuxtà ac doctiſſimum. Vrbs etiam ipſa diu floruit, ab Edwardo Tertio in *Stapulam*, quam vocant, i. in lanarum, coriorum, plumbi, &c. emporium conſtituta. Quæ quanquam grauioribus malis non ſit conflictata, ſemel tantùm incenſa, ſemélque fruſtrà obſeſſa à Stephano rege, qui ibi oppreſſus, & captus, non magnum damnum fecit: incredibile tamen eſt, quantùm quaſi vetuſtate victa paulatim decreuerit; & ex quinquaginta templis quæ auorum memoria habuit, vix octodecem iam ſuperſunt. Diſtat, vt hoc etiam adnotem, ab Æquatore LIII part. ſcrup. XII, ab vltimo Occidente part. XXII. ſcrup. III. *Obijt* 1253.

Withamus iam Lindum prætergreſſus, nobilis olim cœnobij **Beardenam** ſiue *Peartaneu*, vulgò **Bardney**, parietinas vidit, vbi Regem Oſwaldum tumulatum, vexillúmque ex auro & purpura, tumulo ſuperimpoſitum prodit Beda. Hinc deinde fluuiolo qui è media Lindſeia per **Horneca-ſtole** defluit, augetur ad **Tatterſhall** oppidulum, Barone ſuo Thoma de Tatterſhall notum, cuius hæreditas demùm ad antiquiores Cromwellios deſcendit. Iam mari proximus Withamus alterum anonymum è Septentrione riuulum

recipit, cuius ad fontes **Bollinbroke** castrum à Guilielmo Romara Lincolnienſi Comite extructum, & Regis Henrici quarti natalibus illuſtratum. Hoc verò recepto, infra **Boſton**, vt diximus, mari tandem confunditur.

Ab hoc oſtio magno flexu protuberat littus in mare Germanicum ab ABVM vſque æſtuarium, frequentioribus vbique æſtuariolis lancinatum: rariores autem habet vbi, quia rari ſunt portus, & arenoſi puluini paſſim obiacent. E oppidis tamen quæ hoc littus occupant, memoranda ſu nonnulla, inprimis verò **Wainfleete**, vel hoc nomine, qu Guilielmum Wainfleete Wintonienſem Epiſcopum Colle gij Magdelanenſis Oxoniæ fundatorem, de literis viru optimè meritum produxerit. Deinde **Louthe** frequenta tum emporiolum, cui **Lud** fluuiolus nomen impertiit, d poſteà **Grimeſby**, quod Sabini noſtri, qui quod volu ſomniant, à Grimo mercatore ſic dictum volunt, qui quò Hauelocum regium Danorum puellulum expoſitum edu cauerat, fabellis decantatur cum Haueloco illo pupillo, qu in Regis coquina primò lixa, & poſteà regis filiæ nuptijs o heroicam fortitudinem honoratus, neſcio quæ facino geſſit, illis digniſſima qui anilibus fabulis noctem protrahe re ſolent.

Eulogium.

Vix ſexto hinc milliari interiùs antiquum apparet ca ſtrum, quod hodie **Caſtor**, Saxonicè Ðuanz-caſtep, **Thongcaſter**, Britannicè *Caer Egarry*, vtraque in lingua re nomen habet. Perhibent enim Annales noſtri Heng ſtum Saxonem, debellatis Pictis, quum ampliſſimas ali poſſeſſiones accepiſſet, hoc etiam loco tantum terræ à Vor tigerno impetrâſſe, quantum bubulo corio in tenuiſſima corrigias (**Thongs** nos vocamus) ſecto circundare po ſit, in quo hoc caſtrum poſuit, vnde quidam qui Britannic hiſtoriæ Epitomen carmine ſcripſit, Virgilianos verſus conuertit:

Accepítque ſolum facti de nomine Thongum,
Taurino quantum poterat circundare tergo.

A **Grimeſby** retrahit ſe littus, vt Abum æſtuarium adm tat, in quod Trenta flu. longo confecto curſu ſuſcipitur **Eirmni** (ſic enim oſtium vocat hiſtoriarum Eulogium quum eò vſque à **Foſſedike** ſabuloſa ripa hunc agrum t

rauerit, per Gainesborrow, Danicarum nauium statio-
, & Sueni Tugskege Danici tyranni fato nobile oppidu-
m, qui illic postquam regionem diripuisset, (authore Mat-
zo Westmon.) ab incerto quopiam confossus meritas
eleris pœnas demùm persoluit. Supra hoc *Trenta, Idell,* &
anus flumina, ita suis aquarum diuergijs (Fontini verbo v-
ur) ludunt, vt Insulam amnicam Axeholme, Saxonicè
axanholme, quæ Lincolnienſis agri pars est, amplectan-
ur, Longitudine x. milliaria ab Austro in Septentri. latitu-
ine dimidio minor patet, quà humilior ad flumina, palu-
ris est, & fruticem odoriferum Galle vocant, profundit:
media, quà leuiter surgit, ferax est, & fertilis, nec sine A-
baſtrite, qui tamen minùs solidus albarijs & emplastris
agis, quàm alijs vsibus conuenit. Primarium oppidum
ep vocatur, vnde adiectione Saxonicæ dictionis Holme
a pro insula vsi sunt, nomen proculdubiò conflatum. Sed
ppidum vix dici meruit, ita sparsim habitatur: castri tamen
eam ostendit, Baronum bello demoliti, quod ad Mow-
ios qui tunc magnam Insulæ partem possidêrunt, spe-
uit. Nunc verò Baro Sheffeldius iure filiæ I. Belthorpi lo-
pletis in hac insula viri, è qua oriundus est, latifundia, &
imos in hac redditus habet.

Comites suos Lincolnienſis hic ager iactat post Eggam,
i anno 716 floruit, & Morcarum Saxones, Guiliel. de Ro-
ara Normannum è Lucia Morcari sorore, & Rogero filio
eraldi Romari natum, cui sine liberis defuncto, Gilbertum
Gand substituit Stephanus; sed eo mortuo, Guilielmi
omari frater vterinus Ranulphus Cestriæ Comes (Lucia
im iam tertiò nupserat Ranulpho primo Cestrenſi) eius
ereditatem & honores à Ioanne Rege consequutus est,
sque reliquit, donec eius hæreditas inter colos diuisa,
ro Quincy qui Hawisiam alteram Cestrenſis familiæ
lem duxerat, Lincolniæ titulus obtigit. Huius sola
reliquit filia Ioanni de Lacy enupta eum suo iure
omitem fecit, cui Henricus Lacy è filio, qui ante patrem
erat, nepos succesſit, vltimúsque ex ea stirpe fuit. Alicia
im vnica eius filia, Thomæ Lancastrenſi in vxorem data,
lier multarum imaginum, magníque splendoris, quem
men impudicis moribus labecula non minima aspersit.
m autem illa nullam susceptisset prolem, Henricum Lan-

castrensem mariti fratrem sibi hæredem scripsit. Vnde tam pliſſimum patrimonium Lancastrensi familiæ, & Regio inde patrimonio coaluit. Nomine tamen Lincolnien Comitum honorauêrunt reges Angliæ Ioannem De pole, Ioannem etiam Brandonũ Suffolcienſis Ducis filium, & nuperrimè Elizabetha noſtra Sereniſſima Edwar Fines Baronem de Clinton, & magnum Angliæ thalaſſo cham eodem honore adauxit.

In hoc Comitatu Parochiæ ſunt plùs minùs 630.

Nottinghamſhire.

LIncolnienſi ab occaſu confinis eſt, qui m minor, Comitatus Nottinghamienſis, Sa bus Snottengahamꝛcyꝛe, nobis Notti hamſhire, à Septentrione Eboracenſi, ab caſu Darbienſi, à meridie Leiceſtrenſi ter natus. Partem meridionalem, & Orientalem Trent men nobiliſſimum, influentéſque riuuli fœcundant: Oc duam partem ſaltus de Shirewood, longè ſe porrigen tam occupat. Hanc quòd arenoſa ſit, The Sand; il quòd argillacea, The Clay vocant incolæ, & in has partes regionem ſuam diſtribuêrunt.

Trenta Saxonicè Tꝛeonta (quem *Triginta* Latinè q dam obœſæ naris antiquarij, ob affinitatem Gallici ver quo ille numerus deſignatur, appellârunt) longo itinere menſo, vbi primùm ſe in hunc agrum intulerit, *Linus* am culum ab Occaſu ſuſcipit, ad quem proximè confluen decliui ſitu locum habet, quæ nomen Comitatui pr vrbs præcipua Nottingham, emollito verbo pro S tengaham. Sic enim Saxones dixêrunt, à ſubterranei luncis, & meatibus quæ in receptacula, & habitationem canauit antiquitas ſub præruptis illis ſaxis, in Auſtrali te, quà Linum fluuiolum deſpectat. Vnde Saxonicum Snottengaham interpretatur Aſſerius Latinè ſpelu rum domum, & Britannicè *Tui ego hanc*, quod idem p denotat. Vrbs eſt loci ingenio amœna, hinc ad flumina

sa procumbunt prata, illinc faciles consurgunt colles; nibus etiam quæ ad vitam pertinent copiosa. Hinc hitewood lignum in ignis alimentum (licèt fossili carbo- malè olenti multi vtantur,) illinc pisces Trenta largè ppeditat, vnde barbarum vsurpat versiculum:

Limpida sylua focum, Triginta dat mihi piscem.

Amplitudine denique structura, vno & altero eleganti tem- lo, foro pulcherrimo, & munitissimo castro, est sanè specio- a. Castrum illud prærupta petra ad Occidentale vrbis la- us attollitur, quo loci arcem quondam fuisse, creditur, qua 868.
Dani freti Ætheredi, & Alfredi obsidionem pertulêrunt, donec illi rebus infectis obsidionem soluerint, & vasa con- hmârint. Cùm enim Dani hanc occupâssent, *Burthredus Merciorum Rex*, (vt author est Asserius) *& Mercij nuncios ad Etheredum Occidentalium Saxonum Regem, & Alfredum fratrem ipsius supplicitèr obsecrantes, vt illis auxiliarentur, quò possent eum prafatum pugnare exercitum. Quod & facilè impetrauerunt. Nam illi fratres non segniùs promissione congregato ex omni eorum immenso exercitu, Merciam adeunt, & vsque ad* Snot- *ingham bellum vnanimiter quærentes peruenium. Cùmq; Pa- ani tuitione arcis muniti bellum dare negarent, & Christianis ingues murum non suppetebat, pace inter Mercios & Paganos acta, duo illi fratres cum cohortibus domum reuersi sunt.* Postea rò Edwardus Senior villam **Bridgford**, è regione posu- , & mœnibus quæ iam corruêrunt, ipsam vrbem inclusit. Castrum autem quod nunc cernitur, & author, & operis agnitudo nobilitant: Guilielmus enim Normannus ad nglos frænandos extruxit, & Edwardus IIII longo pòst mpore splendidis ædificijs adornauit. Nec temporum in- inationibus communem magnis castris sortem subijt; quam expugnatum. Frustra semel obsessum ab Henrico legauensi, quo tempore ædificia adiuncta succendêrunt fidiarij milites. Semel etiam ex improuisò captum à berto de Ferrarijs Comite Derbiensi in bello Baronico, i cives omnibus fortunis spoliauit. Castellani multa re- runt de Dauide Scotorum Rege in hoc captiuo, & Roge- o de Mortuomari, Comite Marchiæ, per subterraneum catum hîc deprehenso, qui, quòd fidem in patriam præ coticis nummis, vilem habuerit, & alia scelera vasto ani-

mo designârit, posteà suspendio perijt. Cæterùm hæc vbi Polum Borealem LIIII gr. sublimen aspicit, ab vltimo verò Occidente XXII partes, XIIII scrup. numerat.

Hinc clementi alueo præterit Trenta non procul à Suthwell Collegiata Præbendariorum ecclesia B. Mariæ sacra, non splendida illa quidem, sed firma, opulenta, antiqua & celebri, quam Paulinum primum Archiepiscopu Eboracensem fundasse scribunt, cùm huius agri incolas i Trenta fl. sacro baptismate Christo regeneraret. Ex qu tempore Archiepiscopi Eboracenses suum hîc palatiũ pe amplum, & tria adiuncta viuaria feris referta habuerun Hanc ciuitatem esse quam Beda Tio vul Fingacest vocat, firmiùs credo, quòd quę ille de Paulino baptisante i Trenta iuxta Tio vul Fingacester retulerit, hoc in loc facta fuisse priuata huius ecclesiæ historia constanter affirmarit. Inde Trenta se dispescit, & oppidum satis amplum subluit Newarke, quasi nouum opus dictum, à nouo castro, quod *vernantissimũ florida constructione castellũ*, vt vocat Huntingdonensis, construxit Alexander munificus ille Lincolnienſis Episcopus. Qui vt antiqui historici verbis vtar, cùm *esset cordis lautissimi hoc & aliud expensis profusissimis castellum extruxit. Et quoniam huiusmodi extructio Episcopalem honestatem minùs decere videbatur: ad tollendam illius extructionis inuidiam, & quasi expiandam maculam totidem monasteria construens, collegis religiosis impleuit.* Nihilominùs hanc vanam in militari episcopo opum profusionem sua pœna subsequuta est. Stephanus enim Rex cui nihil prius erat ad nutantem regni statum confirmandum, quàm munitiora loca in suam redigere potestatem, eò præsulem istum carcere, & inedia adegit, vt hoc & alterum ad Sleford castrum velit nolit sibi tandem in manus traderet. Hinc fluuius se colligens rectà in Septentriones, viculis consitus defertur, nec memorandum quicquam habet priusquam ad Axeholme insulam (de qua diximus) peruenerit.

In occidua huius agri parte (the Sand vocant) Shirewood, quam alij *Limpidam syluam*, alij *Præclaram syluam* interpretantur, omnia olim frondibus adoperuit, arborúmq; rami complicati ita syluas commiserunt, vt calles vix singulis peruij essent, nunc verò rarior est, infinitas tamen damas, & surgentes in cornua ceruos alit, oppidáq; habet nõ-

nulla

nulla, in quibus Mansfeld prælucet, copiosum admodum
orum, cuius nomen in argumenti partem arripuerunt ali-
qui, qui familiæ Mansfeldiæ in Germania suam antiquita-
em asserunt, primúmq; Mansfeldię Comitem cum Arthu-
ro nostro mensam rotundam celebrasse volunt. Ex hac syl-
na scatent multi riuuli qui Trentam petunt, præcipuus Id-
del censetur, ad quem anno salutis 616. Ethelredi poten-
tissimi Nordanhumbrorũ regis fœlicitas deprehensa plus-
quam hæsitauit. Cùm enim anteà fœlicissimè semper pug-
nâsset, hic versa fortuna cecidit, à Redwaldo Orientalium
Anglorum rege debellatus, qui in eius loco Edwinum auito
regno exulantem Nordanhumbris præfecit. Idelton vi-
culus rusticanus huic fluuio apponitur. Hunc AGELO-
CVM fuisse quem Antoninus memorat, & alibi SEGELO-
CVM dicit, corruptéq; Agelocum, pro Adelocum à Libra-
rijs conceptum iam diu existimaui. Cúmque distantia non
multùm reclamet, neque aliquid aliud hoc meum iudicium
infirmet, ita in eo persistam, vt existimem illum frusta Age-
locum quærere, qui ad hunc fluuium non quærit. Ab hoc
sex ad occasum milliaribus abest Worksop non minùs
lætissimo prouentu Glycurizę, quàm Comitis Salopię ædi-
bus præclarum, ad quem à Louetotis primis huius dominis
sub Normannis, per Furniuallos, & Neuillum, cùm lauta
hæreditate deuolutum est. Paulò superiùs ad eundem flu-
uium Blithe mercatum celebrem vidimus, quem Bulleum,
vel Busly Normannici generis nobilem castro muniuisse
accepimus, sed ne ruinæ eius iam comparent, ita omnia de-
let temporis vetustas: & hoc vltimum ferè est Nottingha-
mensis agri, ad Septentriones oppidum.

Guilielmus cognomento *Conquestor*, huic agro Guliel-
mum Peuerell filium suum nothum nõ Comitis, sed Domi-
ni de Nottingham titulo præfecit, cui eiusdem cognomi-
nis successit filius, & etiam nepos, quem Henricus secundus
hæreditate exclusit, quòd Ranulpho Cestriæ Comiti vene-
num miscuerit. Subrogatúsq; est in eius locũ Robertus de
Ferrarijs iunior cum Comitis honore. Longo pòst tempore,
hoc titulo Richardus Secundus, Ioannem Mowbrey exor-
nauit, è qua familia quinque præter hunc, Nottinghamiæ
fuerunt Comites, & vno excepto, omnes Norfolciæ Duces.
Sed cùm eorum proles mascula defecisset, Richardus Ter-

tius, Guilielmum Marchionem Barkley, & Henricus VIII. filium suum illegitimum Henricum *Fitzroy*, quorum vterq; nullis susceptis liberis ex hac vita migrarunt, hoc Nottinghamiæ Comitis titulo honorârunt.

Visuntur in hoc agro ecclesia Parochiales 168.

Darbishire.

OCciduum Nottinghamiensibus latùs claudit Prouincia Darbiensis, Saxonicè Deop-bÿ-ſcÿꝛe, vulgò Darbishire, quæ & ipsa clauditur ad medium Solem agro Leicestrensi, ad occidentem Staffordiensi, ad Aquilonem Eboracensi, forma quasi triangulari, sed non æquilatera. Ab apice enim, qui ad austrum, vix sex pass. mil. patet, ita vtrinq; exspatiatur, vt quà Septentriones spectat, triginta plùs minùs mill. pass. in latitudine occupet. In duas partes Deruentione flumine intercurrente diuiditur, qui è Septentrionali limite profusus, nigrantibus è terra aquis in Austrum deuolutus Trentam petit: Trenta enim quem dixi apicem Australem intersecat. Pars orientalis & meridionalis culta, fœcunda, & viuarijs frequens est. Pars occidentalis vltra Deruentionem, Peake vocamus, tota petrosis montibus, & aspretis sterilescit, plumbi tamen prouentu opulenta, & ouibus pascendis satis commoda.

In australi angulo ad Trentam *Repandunum* cernitur, sic historici nostri vocitant, Saxones Hꞃepandun, & nos Repton vocamus, quod in tenuem viculum ex amplo oppido decreuit: olim enim admodum erat celebre, cùm sepultura Æthelbaldi boni illius Merciorum regis, qui suorum fraude occubuit, tùm Burthredi vltimi Merciorum Regis fortuna, qui cùm prece & pretio regnum viginti annos tenuisset, hîc à Danis imperio exutus, vel potiùs spleudida regnandi miseria exemptus documento est, quàm lubrico stant loco quæcunq; pecunia suffulciuntur. Vix quinque hinc milliarium interstitio ad Arctum abest Derby,

Saxonicè

nonicè Deoſnby vniuerſi agri caput, quod nomen à Derentione flumine cui imponitur deſumptum vniuerſo agro communicauit. Oppidum eſt nec exiguum, nec infrequés, hoc ſolummodo nomine antiquis memoratum, quòd graſſantibus Danis latibulum fuerit, donec Ethelfleda illa virtrix Merciorum Domina, inopinato impetu, trucidatis Danis potita fuiſſet. Nunc verò celebritas eſt è iuridicis conuentibus pro vniuerſo agro, & ceruiſia, quam coquit optima, nos Ale dicimus, Britanni antiquo verbo *Kwrw*, pro quo perperàm *Curmi* legitur apud Dioſcoridem, cùm dicat Britannos & Hiberos (fortaſſe Hibernos) pro vino *Curmi* potu ex hordeo confecto vti. Opulentia autem ferè omnis eſt ex propolia, ſcilicet ex frumento emendo, & montanis reuendendo, ſunt enim incolæ omnes quaſi propolæ.

In orientali latere ordine ſuccedunt ad Boream Codnaz caſtrum quod à Greiorum familia ad Zouchæos deuenit; Aſſreton quod ab Alfredo rege conſtructum denominatúmq; credunt; & Chesterfield in Scarredale, id eſt, in valle cautibus concluſa: cautes enim Skarres Angli dixerunt. Huic antiquitatem, & ipſum nouum nomen, murorúmq; ruinę aſtruunt, ſed nomen priſtinum tempore antiquatum & extinctum, prælióque tantùm apud authores celebratur inter Henricum III. & Barones, in quo Robertus de Ferrarijs vltimus ex ea familia Darbiæ Comes, captus, honore ſuo ex Parlamenti authoritate mulctatus primus deinceps vixit, poſteriq; ſolo Baronum nomine floruerunt.

Pars occidentalis vltra Deruentionem, quæ tota collibus, & montibus eminet, vnde Peake fortaſſe dicitur, id eſt, enim apud nos eminere ſonat, Douo citiſſimo, & lympidiſſimo flumine à Staffordienſibus ſecluditur, plumbíque eſt adeò ferax vt Chymiſtæ, qui Planetas tanquam criminis reos ad metalla damnant Saturnum quem plumbo præficiunt, nobis animo eſſe benigno quòd plumbum conceſſerit, Galli infenſo quibus denegauit, ridiculo errore tradiderint. Verumenimuerò de hac regione Plinium loquutum arbitror, cùm dixerit, *In Britannia ſummo terræ corio plumbum adeò largè ernitur, vt lex vltrò dicatur, ne plus certo modo fiat.* In his enim montibus lapides plumbarij feraces vt vocant Metallici, quotidiè magna copia effodiuntur, quos in collibus

bus Fauonio obuersis iuxta **Creach**, & **Wozkeswozth**, quod hinc nomen à plumbarijs operibus inuenit, obseruatis temporibus, cùm Fauonius flare cœperit, quem omnium ventorum pertinaciſſimum eſſe vſu deprehenderunt, magna lignorum vi accenſa, excoquunt, & effoſis canalibus quibus defluat, in maſſas, **Sowes** vocantur, conflant. Praeter illud **Wozkeswozth**, quod relatu dignum, non aliud occurrit oppidum, niſi **Bakewell** ad **Wye** fluuiolum, qui inter hos colles ſibi iter in Deruentionem aperit. Baddecanpel hoc Saxonibus dictum fuit, Burgúmq; ibi Edwardum Seniorem conſtituiſſe author eſt Marianus. Neſcio an à thermis hoc nomen mutuatum fuerit, quas **Bade** & **Baden** antiqui Angli, vt Germani ſua lingua nominârũt, vnde **Baden** Germaniæ, & *Buda* Hungariæ, Sane ad **Wye** ſcaturiginem non procul hinc nouem fontes calidis aquis ebulliunt, **Buxtonwell** hodie indigitant, quas cùm ſtomacho, neruis, & vniuerſo corpori ſalubres eſſe iam vſus docuerit: honoratiſſimus Comes Salopienſis ædificijs nuper illuſtrauit, & denuò nobiliſſimorum virorum concurſu celebrari cœpêrunt. Antiquitùs enim innotuiſſe Actus, ſiue Via Romana lapidibus conſtrata **Bathgate** dicta, per ſeptem hinc milliaria ad **Burgh** viculum oſtendit. Iuxta quem colli adfigitur vetuſtum caſtrum nunc Regis, quondam Peuerellorum, **The Caſtle in the Peake** vocatum, ad quod ſpecus, ſiue ſubterraneus meatus (honorem præfabor) *Diaboli Podex* dictus, magno hiatu patet, multiplicéſq; receſſus habet, in quibus paſtorem vidiſſe latiſſimam regionem, riuulis interfuſam, & vaſtos inertium aquarum conceptus, ſiue veri ignorantia, ſiue mentiendi libidine finxit Geruaſius Tilburienſis. Ex huiuſmodi tamen fabulis inter Angliæ miracula cenſetur hæc ſpecus, nec deſunt huiuſmodi fabellæ de altera in vicinia ſpecu **Elden hole**, in quo nihil mirandum, niſi quòd ſit immanè præceps, & profunda. Sed quòd ventorum ſint hîc ſpiracula, fruſtra ſunt qui ſcripſerunt, nec alterutri harum conueniunt illi Nechami verſiculi,

Eſt ſpecus Æolijs ventis obnoxia ſemper,
Impetus è gemino maximus ore venit.
Cogitur iniectum velamen adire ſupernas
Partes, deſcenſum impedit aura potens.

Darbiz

Darbiæ Domini è Peuerellorum ſtirpe, qui etiam Not-
ghamiæ Domini fuerunt, tres Guilielmi numerantur,
bus ſucceſſerunt tres itidem è Ferrariorum familia, Gui-
elmus nimirùm ex Margareta vltimi Peuerelli filia natus,
Guilielmus eius filius, & Robertus è filio nepos, qui bello
ciuili ita hoc honore exeidit, vt ex poſteris nulli, quamuis
ſummo ſplendore vixerint, in integrum reſtituti fuerint.
Sed hunc eorum titulum detulit ſtatim Henricus Tertius,
Edmundo filio ſuo Lancaſtriæ Comiti, vnde Lancaſtrenſi
ſtemmati coaluit, donec Henricus Septimus eundem Tho-
mę Stanleio cõtulerit, è cuius poſteris iam quartus Darbiæ
Comes Henricus vir longè honoratiſſimus eo honore per-
fruitur. Hæc de Comitatibus Nottinghamiæ, & Derbiæ,
cuius incolæ Bedæ ætate Mercij Aquilonares vocabantur,
quòd vltra Trentam ad Aquilonem conſedêrunt, terrámq;
vt inquit, familiarium ſeptem millium habuerunt.

Paracias includit hic Comitatus 106.

PEragratis iam ordine Cornauorum regionibus, qui proximi ad occiduam Solis plagam fuerunt, CORNARII, siue CORNAVII sunt perlustrandi: quorum ἤθεσιν excutiant alij, ut verbi in aliud, atque aliud ducere possum, sed cùm ex illis nullum loci naturæ, populiq; ingenio respondeat, furcillis malim eijcere, quàm his nostris commentariolis intexere. Quod igitur institutum est, prouincias quas Cornavij, ex Ptolemæi descriptione tenuisse videntur, seorsim percurram, videlicet, **Warwickshire**, **Worcestershire**, **Staffordshire**, **Shropshire**, & **Cheshire**. In quibus nullum Cornauiorum nominis vestigium hodie supereſt, licèt hoc nomen ad inclinatum vsque Romanorum imperium permanserit. Sub posterioribus enim Imperatoribus Cornauiorum numeri & turmæ meruerunt, vt videre est in libro Notitiarum.

Warwickshire.

WArwicensis pagus, qui Saxonibus, vt nobis **Warwickshire**, ab ortuo cardine Leicestrensibus, & Via militari, quam dixi; ab australi Oxonienſibus, & Glocestrensibus, ab occiduo Vigornienſibus, & à Septentrione Staffordienſibus finitus, in duas distinguitur partes, in **Feldon** scilicet, & **Woodland**, id est, in regionem campestrem & nemorosam. Quas Auona flumen obliquè per mediam regionem ab ortu æstiuo, in occasum Brumalem defluens, quodammodo seiungit.

Feldon eis Auonam ad Austrum campestri iacet planitie, frugibus & virenti gramine admodum læta, & quamuis plurimis vndiquaque fulgeat oppidulis, memoranda tamen sunt solùmodò **Wchindon**, nunc **long Itchington**, & **Harbury**

…rbury nec alio sanè nomine, quàm quòd inter ea Fre-…ndus Offæ regis filius ex insidijs à suis olim occisus fue-…: Vir magni nominis, & singularis in Deum pietatis, cui …hil aliud inuidiam confiauit, quàm quòd infœlici tempo-…, fœlicibus auspicijs hostium audaciam contudisset. Quod …amen eius fatum in maiorem illi gloriam cessit, nam sepul-…us ad Offæ patris palatium (**Offchurch** nunc dicitur) po-…steritati adhuc superstes est, vtpote qui inter indigites re-…tus, diuinos honores apud multitudinem meruit.

Woodland trans Auonam ad Septentriones expanditur …patio multo maiori, tota nemoribus infessa, nec tamen sine …pascuis, aruis, & varijs ferri venis. Hæc vt hodie **Woodland**, …id est, regio syluestris, ita etiam **Arden** antiquiori nomine …olim dicebatur, verùm eadem planè, vt existimo significa-…tione. *Arden* enim priscis Britannis, & Gallis syluam signifi-…casse videtur, cùm in Gallia syluam maximam ARDEN, …oppidum in Flandria iuxta alteram syluam **Ardenburg**, & celebratam illam Angliæ syluam truncato vocabulo **Den** nominari videamus.

In orientali huius latere ad **Watlingstræte**, sic milita-rem Romanorum viam vocamus, MANDVESSEDVM op-pidum longè vetustissimum ab Antonino memoratum lo-cum habuit, quod suo nomine non omnino viduatum, nunc **Manceſter** dicitur, Nennij Catalogo *Caer Manchgued.* Quod nomen cùm lapidicina adiaceat, è qua structiles la-pides effodiuntur à lapidibus effossis, & excisis impositum …spicari liceat. E Britannicæ enim linguæ Glossarijs *Main* lapidis, & *Fossiad* effodiendi significationem habere doce-mur, quæ coniuncta antiquum illud nomen MANDVES-SEDVM satis expressè referre videantur. Quantum autem & qualecunque olim fuerit, viculus hodie perexiguus vix quatuordecem ædiculas numerat, & nihil antiquum præ-ter molem antiquam ostendit. Hinc enim **Atherstone** mercatus frequens, illinc **Nunneaton** virginibus velatis olim sedes, sua vicinitate exhauserunt. Hæc anteà **Eaton** dicebatur, sed cùm Amicia Roberti Bossu Leicestrensis Comitis vxor, vt scribit Henricus Knighton, *Sanctimonialium monasterium fundâsset, in quo ipsa facta Sanctimonialis,* à Sanctimonialibus **Nunneaton** appellari cœpit. Super hęc haud procul ab eadem via in Boreali agri termino floruit etiam

etiam Saxonico ſęculo, quod nunc ferè euanuit Sec... vulgò **Sekinton**, vbi Æthelbaldus Merciorum Rex intestino bello à Bearedo anno ſalutis 749. tranſfoſſus occubuit, & mox Bearedus ab Offa peremptus, eo ſcelere quo inuaſit regnum, ſubitò amiſit.

Magis ad occaſum, ſed in extremo huius agri ad Boream margine **Sutton Colfield** loco ſaltuoſo, & ingrato Iohannem Voiſyeum Epiſcopum Exonienſem alumnum ſuum prædicat, qui iam diu intermortuum oppidulum (regnante Henrico VIII.) ædificijs, priuilegijs, & ludo literario excitauit. Sex ad occaſum hinc milliaribus diſiungitur **Bremicham**, incolis refertum, & incudibus reſonans, ſunt enim plurimi fabri ferrarij, in cuius non vltima laude poſuerim, quòd nobilis & bellicoſa Bremichamorum in Hibernia familia hinc ſuam originem, & nomen duxerit. In medio ſyluestris huius regionis **Couentry** ſedet, à monachorum conuentu dicta, vt credimus, cùm *Conuentria* in hiſtorijs noſtris vocetur, & Conuentum nos noſtra lingua **Couent** appellemus. Quæ ſuperiori ſęculo laneis, & pileis conficiendis ditata, vnicum fuit harum regionum Emporium, & pluſquam mediterranea, frequens: vtpote vrbs percommodo ſitu, ampla, nitida, mœnibus munita firmis, & ædificijs exculta pulcherrimis, inter quæ duo rari operis contigua, & quaſi æmula exurgunt templa, alterum ſanctæ Trinitati, alterum Michaëli ſacrum. Ex intima tamen antiquitate nihil habet. Omnium verò antiquiſſimum videtur fuiſſe monaſterium (cuius parietinas iuxta illa templa vidimus) quod Leofricus Merciorum Comes *tanto auri & argenti ſpectaculo conſtruxit* (Malmesburienſis verbis vtor) *vt anguſti viderentur ipſi parietes eccleſiæ theſaurorum receptaculis, miraculo porrò viſentium oculis*: tantóque ditauit patrimonio, vt Robertus de Linſeio Lichfeldenſis, & Ceſtrenſis Epiſcopus huc ſedem quaſi ad Lydiam arenam transferret: Quæ breui tamen Lichfeldiam remigrauit. Ita tamen vt vnus idémque Epiſcopus, Lichfeldenſis, & Couentrenſis diceretur. Primus huius vrbis Dominus (quod nouimus) fuit Leofricus iſte, qui in ciues commotior, grauiſſimis illos tributis oppreſſit, quæ nulla alia lege laxari voluit, Godiua vxore obnixè intercedente, niſi ipſa nuda frequentiſſimam vrbis partem obequitaret, quod promiſſiſſimis ſuis capillis obtecta, à nemine,

1050. *Florilegus.*

ne, si fides sit vulgo, visa præstitit, & Couentrenses suos
lris pensitationibus in perpetuum exoluit. A Leofrico
r Luciam eius ex Algaro filio neptem, in Cestrensium
omitum possessionem peruenit, nupserat enim illa primo
anulpho Comiti Cestriæ, qui easdem, quas habuit Lincol-
ia Libertates, Couentriæ indulsit, magnámque vrbis par-
em monachis donauit, reliquam, & *Chilmore* quod prędium
st Dominicum sub vrbe, sibi & suis reseruauit. Quibus de-
unctis, cùm nulla mascula prole superstite, hæreditas inter
orores in partes diduceretur, Conuentria ad Rogerum Ba- *Rogerus Montialtus.*
onem de Monte alto siue *Monthault* mediatè per Arunde-
ię Comites descendit. Cuius è filio nepos omne ius suũ in
oannẽ de **Eltham** Cornubiæ Comitẽ pretio transcripsit.
lle autem Cornubiæ Ducatui adiunxit, Iam inde inprimis
oruit, Reges varias immunitates dederunt, præcipuè Ed-
ardus III. qui Prætorem duósque Balliuos eligere permi-
it, & Henricus VI. qui aliquot vicinis oppidulis adiunctis
oncessit, vt *Integer Comitatus per se corporatus* (ipsius Chartæ
erbis vtor) *in re & nomine esset, distinctúsque à Comitatu de*
Warw. Quo tempore pro Balliuis duos instituit Vicecomi-
es, firmissimísque mœnibus ciues vrbem obuallare cœpe-
unt. Quod ad longitudinem attinet XXI. partib. LII. scrup.
quod ad latitudinem LII. grad. XXV. scrup. definitur. Hac-
enus de Conuentria, quæ non tamen à me (vt libens ag-
noscam, per quem profeci) sed ab Henrico Ferrario de Bad-
desley viro cùm generis splendore, tum antiquitatis cogni-
tione laudatissimo, & mihi amicissimo.

Introrsum inter syluas ad quintum milliare lacus diffun-
ditur, qui statim atque ripis coërcitus canalem agit, **Ke-
nelworth** sibi appositum, & inde denominatum habet, ca-
strum amplissimum, pulcherrimum, munitissimum, viuarijs
circumseptum, quod nec Kenulphus, nec Kenelmus, nec
Kinegilsus constructerunt, vt somniant nonnulli, sed Galfri-
dus Clinton Henrico primo à cubiculis, & eius filius, vt pro-
latis tabellis ostendi possit. A quibus cùm ad Simonem de
Monteforti Leicestriæ Comitem deuenisset, sex mensium
obsidionem pertulit, demúmque se in deditionem Henrico
tertio commisit, qui, Simone interfecto, hoc castrum in hæ-
reditatem familiæ Lancastrensis adscripsit, ad quam longo
sanè tempore spectauit. Nunc verò ex Diuæ Elizabethæ
munifi-

munificentia ſedes eſt honorariſſimi Comitis Leiceſtren-
ſis, qui ad illud inſtaurandum, & ornandum nihil non
facit.

Ab hoc caſtro, ſi proſpectum non impediret ſyluæ, præ-
cipuum totius agri oppidum videres (vix enim quinque
milliaribus abeſt) quod nos Warwicke vocamus, Saxones
Peppıŋz-pŷc, Nennius, & Britanni *Caer Guarvic*, & *Caer
Leon.* Quæ omnia nomina, quum à *Guarth* Britannica di-
tione, quę præſidium ſignificat, vel à Legionibus quę loco
defenſioni imponebantur, profluxiſſe videantur; quodam
modo perſuaſerunt (quamuis ego potiùs Scepticus, quàm
Criticus in Etymologijs eſſe malim) hoc illud oppidum eſſe
quod PRAESIDIVM Romanis in Britannia dicebatur,
vbi, vt eſt in Prouinciarum Notitia, Præfectus Equitum
Dalmatarum ſub diſpoſitione Ducis Britanniarum egit.
Nec quis exiſtimet Britannos *Guarth* illud à Francis hau-
ſiſſe, cùm origine Hæbraica ſit, vt Lazius oſtendit, & in eo
plurimæ nationes conſenſerint. Sed hoc Præſidium fuiſſe,
& Annalium noſtrorum authoritas docet, qui Romanas le-
giones hîc conſediſſe memorant, & ipſe etiam ſitus in pro-
uinciæ penè vmbilico innuit; æquali enim ſpatio hinc ab
orientali Norfolciæ, illinc ab occidentali Cambriæ littore
diſiungitur, cuiuſmodi ſitum PRAESIDIVM Corticæ oppi-
dum, in ipſa media inſula poſitum, obtinuit. Nec mirum ſi
præſidium, & militum ſtationem hîc Romani habuerint,
cùm Auonæ flumini rupe ſatis prærupta immineat, & om-
nis aditus ex ipſo ſaxo ſint effoſſi. Mœnibus & foſſis muni-
tum fuiſſe apparet, caſtrum verò & natura, & opere firmiſſi-
mum, Warwicenſium Comitum ſedem ad Africum prętен-
dit, oppidúmque ipſis ædificijs ſpecioſis eſt exornatum,
plurimúmque debet Edelfledæ Merciorum Dominæ, quę
labefactatum anno Chriſti 911. reſtaurauit. Sub Norman-
norum etiam ingreſſum ſtatu erat ſatis florenti, pluréſque
(vt vocant) Burgenſes habuit, è quibus duodecem An-
glię Reges in bellum comitari (ſic in Guilielmi primi libro
ſcribitur) tenebantur. Rogerus de Bellomonte ſecundus è
Normannico ſanguine Warwici Comes pulcherrimum B.
Marię templum in ipſo oppidi ſinu poſteà conſtruxit, quod
Beauchampi, ſiue *de Bello campo* qui ſucceſſerunt, ſuis ſepul-
chris condecorârunt, pręcipuè verò Belloçamporum vlti-
mus,

...Richardus Comes Warwicensis, & Normanniæ Præfectus, qui Rothomagi 1439. fatis concessit, & magnifico fuere elatus in hoc conditur. De Guidonis cliuo adiuncto, vulgò **Guy cliffe**, vbi Guidonem illum decantatum heroem post multos labores exantlatos sepultum ferunt, nihil dicam, quàm quòd prudentiores locum illum à Guidone de Bellocampo, memoria multò recentiori nomen adsumpsisse existiment.

Plenior hinc Auona defertur per **Stratford** emporiolum non inelegans quod duobus suis alumnis omnem dignitatem debet, Ioanni de Stratford Archiepiscopo Cantuariensi qui templum posuit, & Hugoni Clopton Prætori Londinensi, qui Auonæ pontem saxeum quatuordecem fornicibus subnixum non sine maximis impensis induxit. Nec aliud memorandum Auona ad suas ripas videt, sed cùm iam Vigornienses aditurus est **Arrow** fluuiolus se socium adiungit, an verò à velocitate sic dictus fuerit, vt Tigris Mesopotamiæ: **Arrow** enim nobis sagittam, vt Tigris Persis denotat, viderint alij. Quà **Alne** siue Alenus amniculus huic Arrow confluit, vidimus **Aulcester**, Matthæo Parisiensi *Allencester* & rectiùs, quod celebratissimum, & antiquissimum esse contendunt incolæ, vnde *Ouldcester* dictum volunt: Nunc autem è maximo oppido in exiguum rerum venalium mercatum decreuit, sed frumentarijs nundinis celebratissimum. Iam Warwicenses Comites sunt recensendi, vt enim omittam Guarum, Morindum, Guidonem Angliæ tympanum, & eius notæ alios quos fœcunda fœcialium ingenia vno partu nobis enixa sunt. Henricus *de Newburgh* Rogeri de Bello-monte Mellenti Comitis filius primus fuit è Normannico genere Comes, vxoris iure, quæ filia fuit Turchilli Domini Warwicensis sub Normannorum ingressum. Ex hac familia, hunc honorem gesserunt, Rogerus filius Henrici, Henricus filius Rogeri, Guilielmus frater Henrici, qui obijt tricessimo Regis Henrici Secundi. Walleranus frater eius, Henricus filius Wallerani, Walleranus frater Henrici, & Thomas filius eius qui mortuus vicessimo sexto Regis Henrici Tertij. Posteà vt Ioannem Maresçallum taceam, de quo controuertitur, nùm Comes fuerit, Ioannes de *Plessetis* iure vxorio eundem consequutus, & sine prole defunctus Guilielmo Mandud Baroni de

Hanſlap reliquit, qui vxorem etiã ex Mellentorũ ſtirpe oriundam habuit. Huius vnica filia Guilielmo de Bellocampo ſiue *Beauchampe* collocata Warwicenſem titulum in Beauchamporum familiam intulit, è qua quinque fuere Comites, & Dux vnus, Henricus ſcilicet qui nulla ſuſcepta ſobole obijt, ſucceſſoremq; habuit ſororis ſuæ Annæ maritum Richardum Neuil, virum inuicto animo, ſed fluitante fide, fortunæ quodammodo pilam, qui non Rex, regibus tamen ſuperior fuit. Cùm verò hic prælio cecidiſſet, nepóſq; eius è filia & Georgio Clarentię Duce puerulus capite truncam eſſet, diù iacuit ille titulus; donec Edwardus Sextus Ioanni Dudlæio detulerit, qui è Beauchampis genus duxit, Quo ſublato, filij eius, primùm Ioannes, & poſteà Ambroſius bellica virtute, & naturæ facilitate vir ornatiſſimus Diuæ noſtræ Elizabethæ benignitate illam patris dignitatem, noſtra memoria, recepit.

Continentur in hoc Comitatu Parochiales eccleſiæ 158.

Worceſterſhire.

COrnabiorum regio altera mutato nunc nomine *Vigornienſis Comitatus* Latinè, pincecerrcyne Saxonicè, Worceſterſhire vulgò dicitur, cuius incolæ cum circumiacinis Bedæ ætate priuſquã Anglia in Comitatus deſcriberetur, WICCII vocabantur, quod nomen fi ſinuoſo flumine, quod accolunt non ſit inditum, (fluminis enim ſinus wic, vt iam diximus vocarunt Saxones): à ſalinis factum videatur, quas Witches priſci Angli ſua lingua nominârunt. Salinæ enim hîc ſunt nobiliſſimæ pluréſque ſalſi fontes ſæpiùs reperti, qui tamen obſtructi eò quòd legibus cautum ſit, vno ſolummodo loco ſalem excoquere, vi ſyluis ſit proſpectum. Nec mirum vtiq; ſit à ſalinis loca denominari, cùm plurima paſſim in ſingulis regionibus occurrant, & maiores noſtri Germani, vt author eſt Tacitus, huiuſmodi loca proximè propinquare cœlo, precéſq; mortalium

ensum à Dijs nusquam propiùs audiri religiosè credide-
rint.

Hæc regio, cui collimitant ab ortu Warwicenses, à Meri-
die Glocestrenses, ab occasu Herefordenses & Salopienses,
atque ab Aquilone Staffordienses, vt vno verbo dicam, cœ-
lum & solum adeò propitium habet, vt salubritate & vber-
tate vicinis non concedat: pyrorúmq;, si quæ alia impri-
mis ferax, è quorum vinoso succo fictitium vinum Pyrry
dictum conficiunt, quo plurimùm vtuntur, quamuis sit, vt id
genus alia, & frigidum & flatulentum. Nec ab aqua sanè
minùs est fœlix, gratissima enim vbique sunt flumina, quæ
pisces delicatiores affatim suppeditant. Vt enim quæ ob-
scurioris sunt notæ omittam, per mediam regionem à Sep-
tentrione in Meridiem fœcundantem alueum intendit Sa-
brina flumen nobilissimum, & partem Australem perfun-
dit Auona, qui à Warwicensibus descendit, vt Sabrinã ade-
at. Sabrina primùm in ipso ingressu inter Kidderminster
& Beawdly interlabitur. Hoc à bello situ meritò sic dictũ
amœnissimè in decliui colle, flumini ad Occasum impen-
det, nuper suspicienda arborum proceritate in Wyre saltu
adiuncto, quæ iam ferè euanuêrunt: nunc verò sua tantùm
amœnitate & elegantia, nec non regijs ędibus Tikenhale,
quas in Arthuri Principis secessum construxit Henricus
VII, celebratum oppidulum. Illud autem Kidderminster
è regione ad Ortum sed à ripa remotiùs, foro tantum cog-
nitum est, Bissetísq; viris amplissimis eiusdem quondam
Dominis, quorum hæredia opima demùm inter sorores
distracta, partim ad Baronum de Aburgauenny deuenê- Walden
runt, partim ad leprosarum domum in agro Wiltonensi, Bradley.
quam ex sororibus altera Elephantiasi ipsa affecta Elephã-
tiacis construxit, & suo patrimonio locupletauit. Obliquior
inde Sabrina Hertelbury Vigornienſium Episcoporum
castrum non procul dissitum salutans, ad Holt quondam
Abrincorum, posteà Beauchamporum castrum se confert,
ior fluuiatiles murænas alens, vt viuarium hoc in loco illis
eciſſe videatur natura, cuiusmodi olim crescente luxu Ro-
ani excogitarunt.

Infra Holt Orientalem ripam Salwarpo amni aduentan-
i Sabrina patefacit, qui à Droitwich deuenit (Durtwich
liqui vocant, à Salinis & subhumido situ, vti Hyetus Boe-

tiæ, à lutoso situ dictus) vbi tres fontes gignendo sale fœcundi, fluuiolo salsedinis experte interfluente diuisi, peculiari naturæ dote scaturiunt, è quibus sal purissimus & candidissimus sex quotannis mensibus, ab æstiuo solstitio ad brumale fornicibus multis circumpositis excoquitur. Quo opere quanta lignorum vis absumitur, Fekenham forrest densissimus quondam saltus & circumuicinæ syluæ, si homines taceant sua raritate magis magísq; indies eloquentur. Si verò Richardum *De la Wich*, Episcopum Cicestrensem, qui hinc oriundus, hos fontes suis precibus eduxisse scriberem, vereor ne in diuinam prouidentiam iniquior, & ad aniles fabulas propensior viderer. Eò vsque tamen prouecta est maiorum credulitas, vt hoc non solùm firmiter crediderint, literísque prodiderint; verùm etiam illi diuinos honores eo nomine detulerint: cùm illum ob iuris Pontificij scientiam, & vitæ integritatem in Diuorum numerum Vrbanus IIII. solenni Apotheosi retulisset.

Non quatuor hinc milliaria delatus est Sabrina, quin præcipuam prouincię vrbem Worcester sibi appositam lentior quasi demirans præterfluit, & admiratione sanè non indigna est, siue vetustatem, siue venustatem spectes. Eam vtiq; meminerunt Antoninus sub BRANONII nomine, & Ptolemæus (apud quem Librariorum incuria suo loco emendat) sub BRANOGENII, quo nomine etiamnum *Caer Vrangon* Britannis vocatur, Nennij Catalogo, *Caer Guorangon*, & *Caer Guorcon*, Saxonibus posteà peozaꝛe-ceaꝛtep, peozeoꝛna-ceaꝛtep, & piꝛeceaꝛtep, Latinis *Vigornia*, quo nomine primus, quod sciam, vsus est Iosephus Monachus Exonienſis, qui Cornelij Nepotis nomine circumfertur, in his ad Hubertum Cantuariensem Archi-prę sulem versibus

In numerum iam crescit honor, te tertia poscit
Insula, iam meminit Vigornia, Cantia discit,
Romanus meditatur apex, & naufraga Petri,
Ductorem in medijs expectat cymba procellis.

A Romanis, vt probabile est, condita fuit, cùm ad Transbrinos Britannos cohibendos secundùm Orientalem Sabrinæ ripam, vti ad Rheni meridionalem, vrbes per interualla disponerent. Posita est in loco modicè accliui ad flumen, quod turrigero ponte coniungitur, *olim Romanorum*, habe-

habet antiqua membranula, *superba mœnibus*, nunc etiam muro satis firmo munita. Sed decus est ab incolis, qui sunt numerosi, humani, & lanificio opulenti, ab ædificiorum nitore, à templorum numero, & maximè à sede Episcopali, quam Sexwulfus Merciorum Episcopus, anno Christi 680, constituit, constructa ad Australem vrbis partem Ecclesiæ Cathedrali, quæ sæpiùs reparata, & ab Episcopis ita paulatim producta ad occasum, vt iam frontispicium Sabrina allambat. Speciosum sanè & magnificum est ædificium, monumentis Ioannis Regis, Arthuri Principis Walliæ, & quorundam Beauchamporum nobile; doctissimísq; viris (Præbendarios vocant) Collegium non minùs inclitum, quàm olim fuerat Monachorum monasterium, aut præsbyterorum cœnobium. In hoc enim statim à fundatione collocati erant, vt in reliquis Angliæ cœnobijs, præsbyteri coniugati, diúque magna cum sanctitatis opinione Ecclesijs præfuerunt; donec Dunstanus Archiepiscopus Cantuariensis in Synodo decreuisset, vt deinceps religiosi in Anglia sub speciosо cœlibatus nomine, vitam traducerent. Tunc enim Oswaldus huius vrbis Episcopus, quo nemo vnquam rem monasticam magis enixè promouit, præsbyteros submouit, monachósque induxit, quos cùm in omni rerum affluentia, amplius quingentos annos, quasi rerum potiti fuissent, Henricus VIII eiecit, & pro illis Decanum, & Prębendarios substituit, Ludúmque literarium ad erudiendam iuuentutem, erexit. Proximè hanc Ecclesiam, nudum Castelli nomen, & area manet, castellum enim ipsum temporis iniquitate, & fortuito incendio plurimos ante annos concidit. Vrbs etiam non semel conflagrauit, Anno Christi 1041, ab Heraldo audaci succensa, qui ciuibus infensissimus, quòd *Huscarlas* suos, sic domesticos Danici tributi exactores vocârunt, permisissent, non modò ignem iniecit, sed ciues omnes occidione occidit, nisi qui in **Benerlege** Insula amnica, suæ saluti consuluêrunt. Nihilominùs vt in Guilielmi Primi libro legimus, Edwardi Confessoris tempore, *Burgenses plures habuit, & pro XV Hidis se defendit.* Anno 1113, fortuitum incendium quod castrum absumpsit, etiam summum templum suis flammis inuoluit. Stephano item regnante, intestinis bellis semel atque iterum deflagrauit. Nihilominùs è fauillis semper se pulchriori forma resuscitauit. Quòd ad Geographi-

cam rationem attinet. Ab occidua linea xxi temporibus
l i i scrupulis distat; Polus verò Arcticus l ii gradibus, xii
scrup. attollitur.

A Brannogenio flumen in Austrum proruens non procul à dextra ripa **Malverne hils** suspicit, colles sanè, sed montes magnos & ęditos, qui per septem plùs minùs mil. pass. vt gradus subinde consurgunt, hunc agrũ ab Hereford densibus dirimentes; quorum supercilio Gilbertus de Clare Comes Gloceſtrensis fossam duxit ad disterminandas suas, & Ecclesiæ Vigornienſis possessiones, quæ etiamnum non sine admiratione videtur. Ex oppositа eadem ferè distantia ab altera ripa **Bredon hils**, colles multò minores quasi æmuli tamen se attollunt, inter quos emicat **Elmley** castrum à nobili familia de *S. Hilario* extructum, à qua ad Beawchampos hæreditariò deuenit. Ad horum radices Auona Warwicensis Sabrinam petens delabitur, qui in hoc agro **Euesham** irrigat, quod ab Eoues subulco Egwini Episcopi Wigornienſis sic dictũ scribunt monachi, cùm prius **Hethfield** nomen esset. Oppidum satis elegans, notum monasterio quod Egwinus ille circa annum salutis 700. construxit, notum item valle subiecta **The vale of Euſham** inde denominata, quæ sua fæcunditate harum regionum cella penuaria dici meruit, ea terræ benignitas in optimis frugibus vberrimè profundendis. Sed olim notissimum clade Baronum, & Catilinę nostri Simonis de Monteforti Comitis Leiceſtriæ. Iste enim vir prauo ingenio, & profunda perfidia illud nos docuit, quod alter verè dixit, Beneficia eò vsque grata esse, dum compensari possint. Cùm enim in illum omnia, quæ potuisset beneficia plena manu conferuisset Rex Henricus iii. non alium fructum, quàm acerbum odium messuit. Difficillimum enim bellum concitauit, magnam Angliæ partem effusè vastauit, sub prætextu Reipub. restituendæ, & libertatis asserendæ, vt regem in ordinem redigeret, Reipub. statum immutaret, & ex Monarchia Oligarchiam efficeret, nihil non fecit. Sed demum cùm rebus secundioribus aliquandiu vsus fuisset, Edwardi
1265 Principis virtute hoc in loco cum multis alijs iusto prælio cecidit, statímque quasi malorum sentina è Repub. exhausta, læta pax, quam ille excluserat, vndique affulsit. Ad eundem fluuium inferiùs in primitiua Anglorum ecclesia alus

etiam

etiam locus fuit religiosis cultus, tunc Fleodanbyrig, nunc Flatbury, & huic vicina Persor, Saxonicè Pepiscopan, à pyris nomine facto, quod Egelwardus Dux cœnobiolo ornauit, & Edwardus Confessor Ecclesiæ Westmonasteriensi postea concessit.

Iuxta hæc ad partem hanc Australem Centuria est Oswaldslaw, ab Oswaldo Vigorniési Episcopo, qui ab Edgaro rege sibi impetrauit, sic dicta, cuius immunitas, dum Anglię lustrum conderet Guilielmus Conquestor, his verbis in acta publica est relata. *Ecclesia S. Mariæ de Wircester habet Hundredam, quæ vocatur* Oswaldslaw, *in qua iacent* 300. *hidæ, de quibus Episcopus ipsius ecclesiæ à constitutione antiquorum temporum habet omnes redditiones Sochærum, & omnes consuetudines inibi pertinentes ad dominicum victum, & Regis seruitium, & suum: ita vt nullus vicecomes vllam ibi habere possit querelam, nec in aliquo placito, nec in alia qualibet causa. Hoc attestatur totus Comitatus.*

Locus est sed incertæ positionis circa hunc agrum, quem Augustyneac, id est, Augustini quercus dicitur, ad quã Augustinus Anglorum Apostolus, & Britanni Episcopi conuenêrunt, & de Paschate celebrando, verbóque Dei Anglis annuntiando, & Baptismo secundum ritum Romano celebrando rationibus aliquandiu digladiati, discordibus vtrinque animis tandem discesserunt. *Anno Christi.* 603.

Cùm hæc prouincia à Normannicis temporibus, satis diu Vicecomites hæreditarios habuisset ex posteris Vrsonis de Abtote, cui latifundia cum illa dignitate Rex Guilielmus primus donauit. Stephanus Rex Walleranum Mellenti Comitem, fratrem Roberti *Bessin* Comitis Leicestrensis, primum Wigorniæ instituit Comitem, cuius liberi cùm Anglia posthabita, ad sua in Normannia auita patrimonia redissent, ante Richardi II. tempora nemo Wigorniæ Comitis titulum gessit. Ille enim Thomæ Percio contulit, quem cùm bello intestino Henricus IIII. interemisset. Richardus de Bello-campo ab Abtotis oriundus hunc honorem à Rege victore accepit. Post illum sine prole masculâ defunctum, Ioannem Tiptoft Hiberniæ Proregem Vigorniæ Comitem creauit Edwardus IIII. Sed cùm ille præpostero obsequio ad principis voluntatem in cædibus quasi carnifex se accommodâsset, ipse capite truncatus sub Hen-

rico VII, carnificinam subijt: filium tamen eius Edwardum in integrum restituit Rex Edwardus, cùm ipse denuò regnum recepisset. Edwardo autem Tiptoft sine prole mortuo, Carolus Somersettensis è Lancastrensi familia, Henrici Ducis Somersettensis filius naturalis, ab Henrico VIII. hoc titulo ornatus erat, quo hodie fruitur Henricus eius filius vir longè nobilissimus.

Hic ager Paracias 152. numerat.

Staffordshire.

Tertia Cornabiorum regio nunc **Staffordshire**, Saxonicè Staþforðscire, cuius incolę Bedę, quòd Angliam mediam inhabitarunt, *Angli-Mediterranei* vocantur, ab ortiua plaga Warwicensibus & Derbiensibus, à meridiana Vigornensibus, ab occidua Salopiensibus præcincta, quasi rhombi forma ab Austro in Septentriones procedit, medio latior, & extremis se angustantibus. Pars Septentrionalis montana & minùs læta, media Trenta flumine perfusa lætior, syluis amicta, aruis & pratis variata; vti & meridionalis, quæ etiam carbones fossiles habet, & ferri venas, suo verò commodo an incommodo norint incolæ, & illi dixerint.

Pars Septentrionalis montibus non magnis leuiter intumescit, qui hinc exorsi vt Apenninus Italiæ, per Angliam mediam perpetuum dorsum perpetuis iugis elatum ad Scotiam vsque, nomine sæpè mutato, agunt. Hîc enim **Moreland**, inde **Peake**; posteà **Crauen**, deinceps **Stanmore**, & demùm in cornua scissi **Cheuiot** vocantur. Ex his collibus plura in hoc agro emanant flumina, præcipua verò sunt **Doue**, **Hanse**, **Churnet**, & qui hos omnes capit & ad mare defert, Trenta.

Donus, siue **Doue** cuius ripæ extructæ sunt è solido saxo, quo adusto ad stercorandos agros vtuntur, orientalem agri partem magna ex parte citus perstringit, & à Derbiensibus separat,

rat, primùm Hanso flu. qui absorptus & desideratus ad rium milliare erumpit, Inde Churnetto auctus, Utce- , Saxonicè Vttokceſ̃teſ̃, pratis floridis, & re pecua- inclitum præfluit quod ETOCETVM esse, cuius memi- Antoninus, vel ipsum nomen loquitur & distantia à Pe- crucio & Manuessedo non reclamat, etiam si ad calculos rioſè reuocetur. Posteà cùm iam Trentam propiùs acce- it Dounus Tutbury castrum alabastrino colli affixum in- sit ab Henrico Comite de Ferrarijs constructum, cui lati- ndia amplissima in hoc agro donauerat Guilielmus pri- us, quibus omnibus excidit Robertus Comes de Ferrarijs Derbiæ, cùm denuò ab Henrico III. defecisset. Ille enim im post multas quas Baronico bello turbas dedisset, in ratiam cum rege redijsset, & fidem conceptissimis verbis officio se permansurum obstrinxisset, officium tamen ci- deseruit, arma in principem induit, demúmque captus, vt m historico nostro loquar, *secundum formam obligationis suæ* anc fortunarũ & dignitatum iacturã non immeritò fecit.

Trenta autem è duobus vicinis fontibus inter hos etiam olles effluit, qui suo quasi iure tertium sibi locum inter Bri- nniæ flumina vendicat. Malè feriati homines à Gallica ictione *Trenta* dictum somniarunt, vnde etiam finxerunt riginta fluuios in illum influere, totidémque piscium gene- a meanatare, quorum nomina rythmo Anglico decan- nt accolæ, nec dubitant huic ascribere quod Tibisco suo ibuunt Hungari, duas scilicet partes aquam esse, tertiam ices. A fontibus in meridiem primùm descendit non pro- ul à *Nouo castro* Under line, à colle cognominatum, vbi ntiqui Lancastrensium Ducum castri plusquam semiruta nœnia vidimus, inde per Trentham, quondam Tricing- am, sanctę illius, & regię virginis Werburgę cœnobiolum, d Stone mercatorium oppidũ properat, quod Saxonico eculo enatũ, nomen à saxis inuenit, quæ solenni ritu ma- ores congesserant, ad designandũ locum, vbi Wolpherus ex Merciorũ paganissimus filios Vulfaldũ & Rufinũ, quòd Christo nomina dedissent, immani scelere trucidauit. Quò oci cùm posteritas in eorum memoriam ecclesiolam sa- rãsset, oppidum statim succreuit, cui ab illis saxis Stone nomen inditum fuisse memorat Historia Petroburgensis.

Ab hoc in ortum Trenta cursum deflectit, & ab Austro

Canot

Canoc syluam, vulgò Cankwood longè latèque diffu-
habet demúmque Sow flu. sinistra ripa suscipit qui in
Healy castrum à Baronibus de Audley in sedem extru-
tum emergens, Trentę quasi parallelus ęquali distantia
it per Stafford olim Statford, & priùs Bethency,
Bertillinus minorum gentium Diuus heremiticam vi
quondam egit, Nunc totius agri caput est, cui maximè
cus à Stafford castro adiuncto, quod Barones de St
ford sibi in sedem construxerant. Sub quo Penkus fluui
Sowo illi commiscetur, qui nomen vetusto oppido fecit q
Antoninus PENNOCRVCIVM dixit, nos Penkridge.
nunc tantùm viculus & equorum nundinis celebris,
Romano sęculo celeberrimus fuisse videtur.

His susceptis aquis Trenta medium iam agrum in or
placidè secat, Chartly castrum duorum milliarium di
ticulo à sinistra ripa seiunctũ prospiciens quod à Ranul
Cestriæ Comite qui extruxerat ad Ferrarios per Agne
eius filiam quam Robertus Comes de Ferrarijs & Der
sibi in matrimonium coniunxerat, deuenit, & ad eius po
ros etiamnum spectat. Lichfeldia inde visitur vix qua
mill. pass. ab altera Trentæ ripa semota, Lichfield Be
vocat, quod Rossus Warwicensis *Cadauerum campus* in
pretatur, & nescio quos Christianos martyrio ibi olim
fectos refert. Vrbs est humili situ, satis ampla & nitida,
duas partes palude siue aqua minùs profunda partita, q
tamen duobus aggeribus, quibus subsunt sua emissaria, co
iunguntur: Australis pars siue citerior multò maior est,
in varias descripta plateas, sed sine munitione, vlterior,
nor est, templo verò spectatissimo insignis, quod pulche
mo mœnium ambitu instar castelli, & elegantissimis P
bendariorum ædibus episcopíque palatio redimitum, p
cellenti specie tribus è saxo pyramidibus in excelsum
git, multísque retrò antè sęculis Episcoporum sedes
Anno enim mundi redempti sexcentesimo sexto Os
Nordanhumbrorum Rex paganis Mercijs deuictis, ad
ram Christi religionem propagandam hoc in loco t
plum condidit, & Duinam primum episcopum ordin
cuius successores eam gratiam à principibus inierunt,
non modò primas tulerint inter omnes Merciorum epi
pos, amplissimásque possessiones in suos vsus accepe

Cankwo

...wood siue Canor sylua maxima, vberrimísque prædis donatis; verùm etiam Archiepiscopum habuit Eadulphum cui Adrianus PP. pallium donarat, omnésque Merciorum, & Orientalium Anglorum episcopos subiecerat, aureis rationibus ab Offa Merciorum rege per- *Hist. Roffens.*
...otus in inuidiam Ieamberti sine Lamberti Cantuariensis Archiepiscopi, qui suam operam Carolo Magno detulit, si Angliam inuaderet. Sed cum Offa, & Eadulpho ...init hæc dignitas Archiepiscopalis. Inter Episcopos au... quatuor celeberrimi fuerunt, Ceada ob sanctitatem ...uis adscriptus, qui, vt inquit Beda, cùm nondum luxus ...scoporum animos peruasisset. *Fecerat sibi mansionem non ...ùl ab Ecclesia remotiorem, in qua secretiùs cum paucis, id est sep... suis exclo fratribus, quoties à labore & ministerio verbi vaca... orare ac legere solebat.* Eadulphus iste Archiepiscopus, ...rnus de Limseio primus è Normannica stirpe qui sedem ...nuentriam transtulit, & Rogerus Clinton qui Lichfel... am reduxit, & elegantissimum hoc templum anno Chri... 1148. in Beatæ Mariæ & Ceadæ honorem posuit. An... verò, vt habet Malmesburiensis. *Licetfeild villa erat exi... longè à frequentia vrbium. Nemorosa circà regio, riuulus propè ..., Ecclesia angusto situ erat, antiquorum mediocritatem, & ab... tionem præ se ferens.* Polum borealem LII. grad. XLII. ...rup. sublimem videt & ab vltimo Occidente XXI. grad. ...x. scrup. numerat.

Palus ista Lichfeldensis intra ripas statim coercita citò ...Trentam immergitur, qui in ortum cursum continuat ...nec Tamæ flumini ab austro obuiat. Qui **Tamewoith** ...nominat, *Tamaworthinam* Marianus vocat, oppidum ita ...rorum confinio locatum vt pars altera Warwicensis, ...era huius agri censeatur. Qualecunque olim fuerit, ...anicis bellis collapsum in integrum restituit Ædelfle... Mercia, sed castro hodie inprimis commendatur, nunc ...rariorum, ad quos per Freuillos deuolutum est à Mar...ionis, qui construxerant, & honorarij milites hære...tariò Regibus Angliæ erant. Quoties enim nouus An...iæ Rex inauguratur, familiæ huius hæres tenetur Cata...ractarius eques aulam Regiam in trare & conceptis ver...s ad duellum prouocare, si quis regis iuri se opponere au... Sed hunc honorem per alteram Marmionis filiam & co-

hæredem,

hæredem Dimocorum familia in agro Lincolniensi, ta
accepit. Nunc Trenta cum Tama consociatus, per loca A
labastrite fœcunda cursum in Septentriones deflectit, v
citiùs Douum excipiat, & Burton Alabastrinis operib
monasterio ab Vlfruno Spot fundato, & Modwenæ Hyber
nicæ mulieris secessu quondam insigne oppidũ ferè circu
lambit. Iuxta quod inter Douum & Trentam spatiosa vi
rijsq; repleta Needwood sylua diffunditur, in quâ Bea
sers Pagettorum ædes emicant, quos pro ea qua valeb
authoritate, cùm res præsulum vndique acciderentur,
amplissimas Lichfeldensis episcopi possessiones hic in
se ferunt incolæ. Hæc in parte huius agri media.

Extremitatem verò australem illustrant Wulfrun
hampton à Vulfruna muliere quæ monasterio oppid
auxit denominatum, nunc Wolverhampton. Teoteni
Danico cruore, anno 911. ab Edwardo Seniore intinctu
Weadesbirig nunc Wedsbyrow ab Ealfleda contra D
nos firmatum, & Dudley castrum Vigornienſibus conter
minum à Paganellis è stirpe Leicestrensi conditum, quo
Richardus Sutton miles cum vxore Paganellorum vlti
accepit, cuius posteri inde Barones de Dudley dicti in ho
noratissimam familiam sunt propagati. Lacus est alicubi
hoc agro (si nos non fallit Nechamus) in quam nulla fer
vllo modo intrabit, sed cùm locus sit incertus, & res incert
or, solum hos ipsius Nechami versiculos adiungam, quibu
pro titulo præfigitur De Lacu in Staffordia,

Rugitus lacus est euentus præco futuri,
Cuius aquis fera se credere nulla solet.
Instet odora canum virtus, mors instet acerba,
Non tamen intrabit exagitata lacum.

Cæterùm Staffordiensis titulus in vna Staffordorum fa
milia à Roberto de Stafford quem Guilielmus Normannus
magnis possessionibus accumulauit, ad nostra vsque tem
pora permanet. Familia siqua alia, clara, & antiqua: sed al
ternantis fortunæ vices subinde experta, primum enim Ba
rones erant de Stafford, inde Comites, postea Duces Bu
chinghamiæ, & Comites Staffordiæ. Nunc verò suo fato
ad pristinum Baronum titulum reciderunt, & amplissimæ

quas

honoratissimis coniugijs adierant, hæreditates quasi fingerunt lætiorq; successit securitas, quæ cum fortuna potentium ædibus cohabitare nescit.

Habentur in hoc Comitatu Paræcias 130.

Shropshire.

QVarta ex illis regionibus, quas insedêrunt olim Cornauij, Scypprcyne, & Shnobbercyne Saxonibus, nobis **Shropshire**, & Latinis *Comitatus Salopiensis* dicta, cæteris spacio multo maior, nec vbertate aut amœnitate minor, ad Orientem solem Staffordienses, ad Occidentem Montgomerienses, ad Meridiem Vigornienses, & ad Septentriones Cestrenses attingit. Oppidis & castris vndique stipata est frequentissimis, vtpote quæ limitanea erat, vel ager arcifinius (vt Siculi Flacci verbo vtar,) arcendis finitimis Wallis, vndè maiores nostri Saxonico vocabulo hæc confinia **the Marches** dixerunt, quòd limites essent inter Wallos & Anglos: nobilésq; ferè omnes in hoc tractu, duces limitanei erant & priuata sua iura quodammodo regalia habuerunt, quæ paulatim pacis tranquillitas iam antiquauit. Nec tamen (hoc præfari libet) vniuersam hanc regionem ad Cornauios spectasse existimarim, sed solum Cissabrinam. Transabrina verò Ordouicarum fuit, nec ea pridem authoritate Parlamentaria huic agro adiuncta. In has enim duas partes vniuersa commodè distribui potest, Sabrina ab Occasu æquinoctiali in Ortum Hybernum intersecante.

In Transabrina limitem Australem Temdus flu. Britannicè *Tefidiauc*, stringit, cui demùm confluit Colunus flu. Britannicè *Colunwy*, & contractè *Clun*. Hic interiùs scaturiens non procul à frequenti oppidulo **Bishop castle** dicto, quia ad Episcopos Herefordenses spectarit, quorum diocœsis in hac prouincia latè patet, Columno Castro, vulgò **Clune castle**, nomen impertit, quod Fitzallani Normanni, qui posteà Arundeliæ Comites construxêrunt, cùm limitanei essent

sent contra Wallos duces,& illis assiduis incursionibus a
tarent. Vbi verò Temdo confluit inter vada incerta inter
minet antiquæ admodum memoriæ collis,quem Caer Ca
doc vocant, eò quod circa annum salutis LIII, Caratac
Britannus Rex in hoc tractu clarissimus saxorum va
præstruxerit, & obfirmato animo cum suis contra Ostor
um & Romanorum legionarios defenderit, donec Ro
nus,distracta rudi illa saxorum compage,cuius reliquiæ
amnùm supersunt, irrumpens , nostros inermes in
montium decedere coegerit. Ipse tamen,vxore,filia,& fi
tribus captis, fuga euasit, sed posteà (vt res aduersæ m
quam tutæ) à Cartimandua Regina, cuius fidei se com
serat Ostorio traditus,Romámque deportatus,cùm Rom
nos longo & difficili bello exercuisset, veniam à Clau
Cæsare sibi & suis,non degenere prece,sed generosa loqu
di libertate impetrauit. Ob hunc collem expugnatum,
Regem captum triumphi insignia Ostorio decreta, nec
nùs claram Carataci captiuitatem, censuit Senatus, qui
cùm Siphacem P. Scipio, & Persen L. Paullus victos Reg
Populo Romano ostenderent. Licèt verò nec huius be
nec huius viri nostræ historiæ sarcinator meminerit, no
dum tamen memoria apud vulgum prorsus intercidit: Re
gem enim in hoc colle debellatum fuisse prædicant, & Ti
adum libro inter tres nominatissimos in re militari Brita
nos Caradauc Vriechfras primus nominatur, quem hu
ipsum esse Caratacum mihi neutiquam dubitandum vid
tur. Ludlowe inde, Britannicè *Dinan*, ad eiusdem Tem
cum Coruo confluentes colle attollitur, maiore elegantia
quàm vetustate oppidum. Rogerus de Monte-Gomer
primum castrum quod Coruo impendet, & inde mœni
quæ plùs minùs mill. pass. circuitu colligunt, adiecit. Veru
filio eius Roberto proscripto,Rex Henricus II,hoc castru
cum subiecta valle ad Coruum, quæ vulgò Corueldale di
citur,Fulconi de Dinan elargitus est. Posteà Laceiorum fa
it,& per filiam ad Galfridum de Geneuile è familia Lotha
ringica descendit, à cuius posteris rursus per filiam, a
Mortuomarios, & inde in sacrum principis patrimoniu
hæreditariò deuenit. Ipsique posteà incolæ in ipso oppi
sinu,æditissimo loco,templum quod vnicum habet, pere
gans posuêrunt, Tunc in honore esse cœpit, vicinisq; pra-
luce-

re, & quamuis Stephanus Rex, Simon de Monteforti, & ricus VI domesticis bellis afflixêrint, semper tamen uit, & nunc inprimis ex quo Concilium Limitaneum dissimile Parlamentis illis Gallicis, instituit Henricus , cuius Præses hîc plerumque forum agit, quod vix vn- m refrigere videas, adeò mira est iste populus limitane- d litigandum alacritate. Constat hoc consilium ex D. sidente, Consiliarijs duodecem, Secretario, Attornato, citatore, & quatuor Comitatuum Walliæ Iusticiarijs. sidentis verò personam nunc gerit D. Henricus Sydnæ- ir nobilissimus, & omnis antiquitatis peritissimus, cui resci Philippus filius, Eques clarissimus, de quo quid, uantum sibi auguratur Britannia, non facilè dixerim.

Iendo nunc Salopienses relinquente, ad eius ferè ripas ntentrionem versus protuberant colles faciles, **Clæhill** ant, hordei optimi prouentu laudati, nec sine ferri ve- , ad quorum ramentum in **Cleybury** viculo Hugo de ntuomari castrum inædificauit, quod statim ita deleuit nricus Secundus, quòd seditionis fuerit nutricula, vt vix die supersint vestigia. **Bridgnorth**, vulgò **Bridgnoth**, è vidimus ad dextram Sabrinę ripam à Burgo & **North** u adiuncto denominatum, cùm anteà **Brugge** simplici- dicretur, muris, fossa, amplo castro, & Sabrina qui in pendam altitudinem depressus inter rupes defluit, tu- . Edelfleda Merciorum domina primùm constructit, & obbesburiensis Comes Robertus de Belesmo, muro cir- dedit, locíque ingenio fretus, ab Henrico primo defecit, postea Rogerus de Montuomari ab Henrico secundo, infœlici vterque successu, ad deditionem vtroque ada- , & ad ordinem redacto. In huius obsidione (vt in anna- us nostris legitur) Henricus II sagitta petitus, confixus ffet, nisi Hubertus de S. Clara, vir nobilis, & Regi deuotus se interponens, & sagittam & mortem pro Rege exce- ffet.

Alia sunt itidem hoc tractu oppida & castella, quæ non lli furore, sed secura pace euicta nunc labascunt, **Wen- che** æris fodina, sub Richardo II notum. **Acton Burnell** rnellorum, & posteà Louellorum castellum Comitijs rlamentarijs sub Edwardo primo nobilitatum, **Powder- che** iam ruinosum, **Caurse** Staffordiensium nuper Baro-

num

num patrimonium; & antiquissimum Routon, ad occi
um agri terminum non procul à Sabrina quod ad Liste
rum familiam nunc spectat: Romano autem sæculo eod
nomine floruit Antonino RVTVNIVM dictum, nec in h
falsi esse possumus, quandoquidem & nomen, & distan
quam ille à Vriconio notissimo oppido ponit, exactiss
conueniant.

Nunc flumine transmisso Cissabrinam partem adea
quam Cornauiorum propriam fuisse diximus. Hanc ru
in duas quodammodo partes à Septentrione in meridi
defluens diuidit Terna fluuius, sic dictus, quòd è lacu di
fiore, cuiusmodi nostra lingua Tearnes vocamus, in
Staffordienses promanat. In harum citeriori siue Orien
parte, vbi Sabrinæ Terna consociatur, VRICONIVM
sic Antonino vocatur, quæ Ptolemæo VIROCONI
Nennio *Caer Vruach*, Saxonibus ꝑꝛeken-ceaꝛtep, no
Wꝛeckceter, & Wꝛoꝛceter dicitur. Vrbs Cornauio
præcipua, à Romanis, vt videtur, condita, cùm hanc Sab
næ ripam munirent: sed quia nihil iam præter parietu
cernitur, The old woꝛke of Wꝛoꝛceter indigitant inc
læ. Saxonico etenim bello laceratum, Danico prorsus co
cidit, iámque rusticorum viculus est pertenuis, & Roma
nummos vetustatis suæ quasi testes aratoribus sæpiùs e
hibet, Nomen autem antiquum expressiùs se in colle pr
ximo ostendit Wꝛekenhill dicto, Gilberti montem alj
cant, è cuius vertice, qui in amœnissimam procumbit p
nitiem, fonticulúmq; habet limpidum, gratissimus in sub
ctam regionem vndiquaq; patet prospectus. Longè hic co
lis procurrit, nec procul à radicibus in conualle deuexa,
Militarem Romanorum viam Okeniate viculus itinera
tibus benè cognitus ita subsidet, eadem distantia qua V
OCONAM cùm à Vriconio, tùm à Pennocrutio, seiun
Antoninus, vt hanc Okeniate illam fuisse VS-OCONA
non est cur quispiam dubitet. Nec abnuit ipsum nome
hæc enim dictio *Vs* quæ Britannis inferius sonat, ad inferi
rem eius situm designandum adiuncta videatur. Ex alte
parte sub hoc colle Charleton castrum cernitur ol
Charletoniorum, qui Powisiæ erant Domini, & magis
Ortum proximè Staffordienses Tong castle, quod Verm
nij non ita pridem instaurarunt.

Vlu

Vltra Ternam in ipsius ripa Draiton iacet, vbi in æstu
ciuilium bellorum inter familiam Lancastrensem & Ebora- 1459.
rensem, prælium nobilibus agris Cestrensis admodum fu-
nestum commissum erat. Illi enim quamuis æquo ferè Mar-
te discessum fuerit, cùm discordibus animis ab vtraq; par-
te starent, confertissimè ceciderunt. Infra hanc ad Roden
amniculum, Moxton Corbet Corbettorum castrum con-
spicitur, qui antiquæ sunt nobilitatis in hoc agro, & latifun-
dia multa iure clientari à Rogero Montegomerico huius
agri Comite tenuerunt. Haud multò inferiùs ad Sabrinam
amœnissimè assidet huius agri vrbs longè clarissima ex an-
tiqui Vriconij occasu exorta, quam nos Shrowsbury ho-
die emollito vocabulo dicimus, cùm maiores Scrobbes-
birig vocauerint, quod collis fuerat arboribus condensus,
quo sensu & Græci suam Bessam, & Britanni hanc vrbem
etiam *Pengwerne*, id est, caput alneti dixerunt, sed vnde
nunc illis *Ymwithig*, & Normannis Sloppesbury, & *Sa-*
lop, Latinóque nomine *Salopia* vocatur planè me latet. Pri-
mis Normannorum temporibus satis culta videtur, vt enim
in veteri libro Angliæ Censuali legimus 252. ciues censen-
tantur, è quibus duodecem (vt innuit ille liber) apud An-
gliæ reges excubare cùm in hac vrbe agerent, totidémque
concomitari cum venatum prodirent, tenebantur. Quod
institutum creditur quia non multos ante annos Edricus
Streona Dux Merciorum, vir omnibus sceleribus notatissi-
mus Alfhelmum principem hîc inter venandum ex insidijs
sustulisset. Hodie verò vrbs est eximia, frequens, mercium
copiosa, ciuium diligentia, pannis conficiendis, & Wallo-
rum commercijs opulenta. Huc enim omnes ferè Walliæ
commoditates, quasi ad commune vtriusque gentis empo-
rium confluunt: à Wallis enim & Anglis incolitur, quibus
vtraque lingua in vsu, & quibus inter alia, hoc in maximam
laudē cessit, quòd scholam erudiendis pueris totius Angliæ
numerosissimam instituerint, cui Minerual honestissimum
R. Aston primus Scholarcha vir optimus, & integerrimus
vita opera comparauit. Collem occupat subrufescentem,
Sabrináque duobus pontibus peruius, se ferè in circulum
flucens ita incingit, vt Isthmo perexiguo debeat, quòd non
sit insula. Nec natura solùm munita, sed etiam arte, Roge-
rus enim de Montegomerico, & Robertus eius filius cùm

ab Henrico primo desiſceret, mœnia, & quâ flumine non defenditur, ſurgenti rupi caſtellum addiderunt, quæ vim hoſtilem nunquam quòd ſciam pertulêrunt. Cùm enim Henricus Percy iunior, ſeditioſum animum in Henricum IIII. induiſſet, & iam hanc vrbem oppugnaturus eſſet, quæ ille omni ratione conſtituerat, potentior fortuna ſubito diſcuſſit. Rex enim ex improuiſo à tergo cum exercitu in ſtabat, in quem iuuenis animosè inuectus poſt longam & difficilem pugnam, deſperata victoria, in deſtinatam mortem ruit. Ab Aſorijs inſulis gradibus XX. minutis XXXVI. ab Æquatore partibus LII. ſcrupulis LIII. diſtat hæc Salopia.

Iuxta hanc vrbem multiplices gyros trahit Sabrina, in quibus antiquiſſimũ illud nauigij genus, quod vetuſtas rates dixit, eſt vſitatiſſimũ, ſcilicet, ex rudibus aſſeribus, & tignis cõnexæ trabes, quæ ſecundo flumine onera ſubuehunt, quorum vſum & nomen à Germaniæ Rheno noſtrates deportarunt, eodémque cum Germanis nomine **Flotes** vocitant. Flumini verò adiacent **Shrawerden** Arundeliorum Comitum caſtrum, **Knocking** à Dominis *Le ſtrange* conſtructum, & à flumine remotiùs ad Occiduum agri limitem **Oſwestre**, Britannicè *Croix Oſwalde*, vrbecula foſſa & muro incluſa, exiguóque caſtello munita, mercatu vere fœlix, pannorum præſertim Wallicorum raro tenuiq; texturæ (Leuidenſas ſi placet voces) quorum magna vis ſingulis ſeptimanis hîc diſtrahitur. Nomen habet ab Oſwaldo Northanhumbrorum rege, ibi à Penda & Mercijs occiſo, cùm anteà **Maſerfield** vocaretur. Primam autem originem ex religione habuiſſe videtur, ſanctiſſimum enim locum habuerunt eius ætatis Chriſtiani, & Beda miracula hîc clarueriſſe vbi Oſwaldus cecidit, prodidit. Madocus frater Meredud ci (vt eſt apud Carodocum Lancabernenſem) inſtauravit, mœnibus Fitzallani Normanni poſteà eiuſdem Domini, & Arundeliæ Comites circumuallârunt. Solaria verò in Ariete deliquia ſibi admodum infeſta ſenſit, anno enim 1542. & anno 1567. cum Solis in Ariete eclipſes vires ſuas exercerent, incendia paſſa eſt grauiſſima, Poſt recentiorem enim hanc eclipſim, adeò late ſe fudit incendium, vt ædes plus minùs ducentæ in vrbe, & ſuburbijs conflagrarint. Sed hac ad Circium collis eſt triplici foſſa circundatus, quem

Hendine

Mandinas, id est, vetus palatium vocant, vrbem fuisse contendunt vicini, sunt qui Pendæ, vel Oswaldi castra existimant. Vix tribus hinc millibus passuum **Whittington** abest Fitzwarinorum non ita pridem castrum, & ad Borealem agri limitem **Whitechurch** tumulis Talbottorum clarum, qui ante multos annos hæreditatem Baronum Le Strange de Blackmere hoc in loco, vxorio iure creuerunt. Illi enim limitanei erant in hoc agro Domini, ædésq; eorum **Blackmere** à nigro lacu dictæ in proximo visuntur.

Rogerus de Belesmo, siue *Montgomery*, primum Salopiæ Comitem instituit Guilielmus primus, cui & longe maximam huius regni partem assignauit. Huic successit primùm Hugo filius natu maximus sine prole in Wallia occisus, deinde Rogerus è filijs alter, vir efferata immanitate in suos ipsius filios, & obsides, quibus suis manibus & oculos eruit, & testiculos execuit: sed tandem læsæ maiestatis reus in carcerem perpetuum ab Henrico primo conditus, pœnas nefarijs sceleribus dignas persoluit, & hic Comitatus in Aeliziæ reginæ dotem transcriptus. Ex huius Rogeri sorore Matilde, Gilberto Talbotto enupta, genus suum ducit clarissima Talbottorum familia, è qua iam sex Salopienses Comites fuerunt, à Iohanne Domino Talbotto quem bellicæ virtutis ergô Rex Henricus VI. hoc honore, anno regni sui decimo nono, exornauit, ad Geôrgium qui nunc floret, virum clarissimum, & in magnis Reipub. negotijs spectatissimum.

H. Huntindon in libello de vitæ miserijs.

Sunt in hac Regione parochiæ plùs minùs 170.

Chesshire.

COmitatus Cestrensis, Saxonicè Ceaſtepſcyne, vulgò **Chesshire**, & **The Countie Palatine of Chester**, quòd eius Comites iura palatina habuerint, omnésque incolę illis solis in feudo, id est, in fide fuerint, quinta vltima ex illis est prouincijs quas antiquitùs tenuerunt ORNAVII. *Regio* (vt non alijs quàm Malmesburiensis

verbis vtar) *farris, & maximè tritici ieiuna, & inopi pecorum & piſcium ferax.* Eximia verò nobilitatis altrix, nec enim alia eſt in Anglia prouincia, quæ plures nobiles in aciem educerit, & plures equeſtres familias numerârit. Ab Auſtro agri Salopienſi, ab Ortu Staffordienſi & Derbienſi, à Septentrione Lancaſtrenſi, ab occaſu Denbighenſi & Flintenſi cumſcribitur, ad Circium verò Cherſoneſſo longiùs in altum abit, quæ inter duos ſinus concluſa vtrinque inſinuantem Oceanum admittit, in quos etiam ſinus omnia huius agri flumina conueniunt. In Occidentaliorem DEVA qui Denbighenſibus dirimit in Orientalem, tum Weuer qui mediam regionem intermeat, tum Merſey qui à Lancaſtrenſibus ſecludit. Nec commodiorem huius deſcribendi video rationem, quàm ſi horum fluminum tractus perſequar. Loca enim quę ſunt præcipui nominis his impendam omnia.

Deua, Anglicè Dee, Britannicè *Dyffyrdwy*, id eſt, aqua Dei. Salmonibus admodùm ferax è duobus in Wallia fontibus enaſcitur, & inde denominatum credunt. *Dwy* enim dei illorum idiomate denotat. Alij verò vim etiam verbi ſequentes aquam nigram, alij Dei aquam & diuinam interpretantur. Quamuis autem fontem dijs ſacrum *Duinonibus* Auſonius dixerit, & omnes fluuios διοπετεῖς, & diuinos iudicarit antiquitas, Britannique noſtri diuinos honores fluminibus detulerint (vt eſt apud Gildam;) vnde tamen huic noſtro *Dwy* præ alijs diuinitatem tribuerint non video. Theſſali, vt legimus, Pæneum amnem ob amœnitatem, Iſtrum Scythæ ob amplitudinem, Rhenum Germani quod cõiugalis fidei iudex haberetur, honore diuino affecerunt: verùm nihil video, vt dixi, cur huic flumini nomen diuinum indiderint. Niſi fortè quòd alueum ſubinde mutârit, & certò victoriam accolis demonſtrarit, cùm inuicem infeſtiſſent, prout his, vel illis relicto alueo magis incubuit. Hoc enim prodidit Giraldus Cambrenſis: Vel quod obſeruarit pluuijs contrà quàm flumina ſolent parùm increſcere, quoties crebriori verberatur Auſtro, vicinis agris effuſa innatare. Chriſtianis etiam Britannis ſancta huius fortè aqua videbatur. Scribitur enim quòd cùm in procinctu contra Saxones ſtarent terram oſculantes, ex hoc in memoriam ſacratiſſimi Chriſti ſanguinis deuotiſſimè bibiſſe.

Cæteru

Ceterùm Deua qui è Wallia potiùs ruere quàm fluere videtur, cùm Cestrenses attigerit, lentior BONIVM interluit, quod nonnullis Antonini exemplaribus BOVIVM dicitur, quæ vrbs eo sęculo fuerat insignis, posteà monasterium præclarum, à cuius choro *Banchor* Britannis, Anglis Baan-connaby ȝe, & Banchor vocabatur, alumnúmque habuit (vt aliqui scribunt) inter multos optimos viros hæresiarchã illum pessimum Pelagium, qui in gratiam Dei iniquissimus pestifera doctrina occidentalem ecclesiam diu exercuit. *In hoc monasterio* (vt inquit Beda) *tantus fuit monachorum numerus, vt cùm in septem portiones, cum præpositis sibi senioribus diuisum esset, nulla harum minùs quàm tercentos homines haberet, qui omnes de labore manuum suarum viuere solebant.* Quorũ mille ducentos Edilfredus Rex Nordanhumbrius è medio sustulit, quòd pijs precibus Christi opem pro Britannis Christianis contra Paganos Saxones imploraſſent. Refloruisse tamen videtur, imò refloruisse demonstrat, in Malachiæ Hibernici vita, Diuus Bernardus Clareuallensis his verbis de Monachis, qui longo post tempore hîc egerunt. *Banchor*, inquit, *monasterium nobilissimum multa millia monachorum generans, multorum monasteriorum caput, locus verè sanctus, secundisque sanctorum copiosissimè fructificans Deo, ita vt vnus ex illius sanctæ illius congregationis centum solus monasteriorum fundator extitisse feratur. Denique Hiberniam & Scotiam ita eius germina repleuerunt, nec modò in præfatas, sed etiam in exteras regiones, quasi inundatione facta, illa se sanctorum examina effuderunt, ex quibus ad has nostras Gallicanas partes, S. Columbanus Luxouiense construxit monasterium.* Sed post hæc tempora omninò concidit, Malmesburiensis enim ætate, qui statim à Normannorum ingressu vixit. *Tot* (vt inquit ipse) *hîc superfuerant antiquitatis indicia, tot semiruti parietes ecclesiarum, tot anfractus murorum, tanta turba ruderum quantam vix alibi cernas.* Ipséq; Bernardus prodit Malachiam suum *loco diruti monasterij Oratorium ex lignis leuigatis constituisse.* Nunc verò intermortuæ vrbis vel monasterij vix facies remanet, duarúmq; portarũ nomina *Port hogan* & *Port Cleis* quę mill. pass. disiunctæ sunt conseruantur, inter quas Romanorũ numismata sępiùs repediuntur. Sed vt hoc moneam, non huius agri censetur Boniũ, sed Flintensis, cuius portio quasi à reliqua diuulsa hîc inter Cestrenses & Salopienses interiacet. Decé à Bonio mil. pas.

ad idem flumen propè æſtuarium, quod SETIA pro Deâ Ptolemæo dicitur, vrbs clara ſedet, quam Ptolemæus ille DEVNANAM, Antoninus DEVAM à flumine, nos Chester & Weſtchester, Britanni *Caerlegion, Caerleon Vaur, Caerleon ar dufyr Dwy*, & *Caer* per excellentiam, vt Saxones Legeaceſtre dixêrunt, nominibus à Legione Viceſima Victrice deductis. Hæc enim Galba Imperatore II, & Tito Vinio Coſſ. in Britanniam tranſmiſſa fuit, quæ cùm nimia & formidoloſa legatis, tam Conſularibus quàm Prætorijs extitiſſet, Iulium Agricolam à Veſpaſiano tandem præfectum habuit, quo tempore ſedem, hac in vrbe accepiſſe videtur, quam nec multos ante annos conſtructam, & Ordovicarum ceruicibus impoſitam, opinor: quamuis non deſint qui vel ipſa Luna hanc vetuſtiorem eſſe contendunt, à *Leone* nempe *Vaur* Gigante infinitis antè ſæculis poſitam. Sed plebeios hos Antiquarios vel ipſum nomen ab errore tam craſſo auerteret. *Leon Vaur* enim Legionem magnam Britannis ſonare diffiteri non poſſunt, vtrum verò æquius melius fuerit vrbem à Legione magna, vel à Leone Gigante denominari viderint docti, cùm in Hiſpania Tarraconenſi à Legione VII Germanica regnũ nunc *Leon* dicatur, & Legionem XX, quam Britannicam, *Valeriam* & *Victricem*, dicunt, hac in vrbe egiſſe Ptolemæus, Antoninus, & Septimij Getæ nummus antiquus comprobent, è quo hanc etiam Coloniam fuiſſe conſtat: inſcribitur enim in parte auerſa COL. DIVANA LEG XX VICTRIX. Romanæ autem magnificentiæ argumenta nunc ſuperſunt paucula prætor pauimenta teſſellata, ſuperiori ætate plurima exhibuit, quod ſuis verbis Ranulphus huius vrbis monachus, è ſuo Polichronico tibi dicet. *Viæ ſunt hîc ſubterraneæ lapideo opere mirabiliter teſtudineatæ, triclinia cõcamerata, inſculpti lapides pretiosi grandes antiquorum nomina præferentes, hîc & numiſmata Imperatorum Cæſaris, aliorúmque illuſtrium inſcriptione inſigniti quandoque ſunt effoſſa.* Vrbs hæc quadrata forma, mœnibus quæ duo plùs mill. paſſ. ambitu colligunt, includitur; ad Lybonotum caſtrum eminet propè flumen à Comitibus conſtructum, vbi fora Palatinatus, & Aſſiſæ (quas vocant) bis quotannis habentur. Ædificia ſunt nitida, & proiectis Mænianis porticus vtrinq; per primarias platæas ducũt. Sed rebus ſecũdis non perpetuo tenore vſa eſt, primùm ab Egfrido Northum-

humbria-

humbrio, inde à Danis excisa, restaurata tamen ab Ædelfleda Merciorum Domina, statímque Eadgarum Regem de Britannicis principibus pompa magnifica triumphantem vidit. Ipsum enim in triumphali nauicula ad proram sedentem Kinnadius Rex Scotorum, Malcolinus Cumbrorum, Maconus Manniæ & Insularum, omnésque Walliæ principes in fidem adacti, quasi remiges, remis incumbentes per Deuam fluuium lęto spectaculo duxêrunt. Insequente tempore, quà Aquilonem spectat templum, à Leofrico Comite extrui cœptum, quod Werburgæ virginis reliquijs, Henrici IIII Germanię Imp. sepultura, quem abdicato imperio hermeticam hîc vitam duxisse aiunt, & Episcopali sede celebratum. Quam statim à Normãnica victoria Lichfeldensis Episcopus Petrus à Lichfeldia huc transtulit, sed ea ad Couentriam, & posteà ad sedem suam pristinam reducta, Deua diu hac dignitate viduata iacuit, donec patrum memoria Henricus VIII denuò Episcopum restituerit, cui hunc agrum, Lancastrensem, & Richmondiam subiecit, & in iurisdictione Archiepiscopi Eboracensis esse iussit. Cùm iam templum conditum esset, Normannici Comites mœnia, & castra adiecêrunt. *Vti enim Episcopus tenuit de Rege quod ad suum pertinet Episcopatum*, (sic enim legitur in libro, quo Angliam censuit Guilielmus Magnus) ita totam reliquam ciuitatis partem, Comites cum suis hominibus de Rege tenuerunt. Iam indè inprimis floruit Cestria, nec quicquid abest, quod in florentissima ciuitate desideretur, nisi quòd Oceanus molendinis quibusdam in Deuę alueo quasi succensens, se subduxerit, nec ciuibus, vt pridem, portus oportunitatem præbeat. Longitudinem gradibus XX, scrupulis XXIII, Latitudinem gradibus LIII, scrupulis XI, definitam habet. *Circiter annum 960.*

Ab vrbe in Circium procurrit laxior Chersonesſus hinc Deio æstuario, illinc Mersęio conclusa, nos **Wirall**, Britanni quòd angulus sit, *Kill-gury* vocant, Olim tota saltuosa, & inculta fuit, vt perhibent incolæ, nunc verò oppidis vndique consita, salo tamen quàm solo fœlicior habetur; hoc enim frugibus est minùs benignũ, illud piscibus inprimis fœcundum. Huius extremitati Insula modica ieiuna & arenosa, **Hebre** vocant, adiacet. Ad ingressum autem saltus obiacet celebris, videlicet, **The forest of Delamere**, in quo vrbem suam **Eadelsbury** posuit Ædelfleda Mercia, quæ exo-

leto iam nomine, rudetum effectum, The Chamber in the forest vocatur, & ad vnum & alterum hinc milliare alterius oppidi Finborrow ab eadem extructi parietinæ visuntur.

Per superiorem huius saltus partem Weuer flu. defertur è lacu effusus non procul à Beston castro, monte præcipitióque defenso, quod vltimus Ranulphus Cestriæ Comes construxit. Hic fluuius primò Austrum petit, vt Australem agri limitem attingat per ericeta & iacentia loca, in quibus, vti etiam alibi, arbores ab inundato mundo, vt credunt, defossas sæpe eruunt, inde in Septentriones conuersus fertiles irrigans agros per Nantwich, non procul à Midlewich ad Northwich decurrit. Hæ sunt salinæ nobiles, quinque vel sex mill. pass. inuicem distantes, vbi è puteis aquæ salsæ hauriuntur, quas non lignis ardentibus infundunt, vt veteres Galli & Germani solebant: sed subiecto igne decoquunt, vt sal conficiatur. Candidissimus verò ad Nantwich coquitur, vnde Britannis *Hellath wen*, id est salina candida dicitur, minùs candidus ad Midlewich & Northwich, quæ inde *Hellath du*, id est, Salina nigra vocitatur. Nec addubito quin hæ Romanis cognitæ fuerint, & quod Salarium vectigal hinc pensitatum. A Midlewich enim ad Northwich via nobilis duxit, quæ è glarea in eam altitudinem educta fuerat, vt Romanorum opus facilè agnoscas, cùm glarea tota hac regione sit admodum rara, & inde ad priuatorum ædificia hodie deuehatur. Scribit Matthæus Paris. Henricum III has Salinas obstruxisse, cùm hunc agrum hostilem in modum deuastâsset, ne inde tumultuantibus ea tempestate Wallis commeatus suppeditaretur. Sed cùm placidi pacis radij illucêrent denuò apertæ fuerunt. Sub Northwich in Weuerum Danus flu. euoluitur, qui ad ortiuum huius agri limitem CONDATE præterit, priscũ oppidum, ab Antonino memoratum, nunc Congleton, nec alio quàm vetustatis nomine nobis memorandum. Dano admisso, in occasum rectà prolabitur Weuerus inter Frodesham antiquioris notæ castrum, & Rocksauage Sauageorum recens extructas ædes, demúmque Merley æstuarium subintrat. Hoc verò sic nominatur à Merley flumine, quod Cestrenses & Lancastrenses interluens ibi tandem exoneratur, cùm inter alia minùs nota oppidula Thellwall alluerit, nunc viculum obscurum, olim vrbem satis magnam ab Edwardo

Seniore

eniore constructam, & sic dictam ab arborum truncis, ra-
is accisis, & in terram defixis quibus murum circumduxit.
rones enim truncos Thell, & murum a Wall, sua lingua
ominârunt. Et ad ipsum fluminis ostium Runckhorne se-
et, eodem sæculo ab Edelfleda conditum, & eodem fato
unc in pauculas casas redactum. Edelfleda illa, vt semel
icam, cuius sæpe memini Regis Edwardi Senioris soror, &
thelredi Merciorum subreguli vxor, Mercijs (defuncto
arito) difficillimis temporibus magna laude octo annos
præfuit, de qua in Henrici Huntingdonensis historia hæc
ncomiastica carmina leguntur:

O Elfleda potens, ô terror virgo virorum,
Victrix naturæ, nomine digna viri.
Te quo splendidior fieres natura puellam,
Te probitas fecit nomen habere viri.
Te mutare decet, sed solam nomina sexus,
Tu Regina potens, Réxque trophæa parans.
Iam nec Cæsarei tantum meruêre triumphi,
Cæsare splendidior virgo virago, vale.

Quod ad Comites spectat, Saxonibus omissis, qui tantùm Comites officiales, non hæreditarij erant. Guilielmus Primus Hugonem cognomine Lupum Vicecomitis Abrincensis in Normannia filium, primum hæreditarium, & Palatium Cestriæ Comitem, creauit, *totúmque hunc Comitatum tenendum sibi, & hæredibus, ita liberè ad gladium: sicut ipse Rex tenebat Angliam ad Coronam, dedit,* (hęc enim sunt verba donationis) qui statim sibi quatuor Barones substituit, Nigellum Baronem de *Haulton*, Petrum Malbauc Baronem de *Nantwich*, Eustatium Baronem de *Malpas*, & Guarinum Vernon Baronē de *Shipbroke:* Hugonis filio submerso, Radulphus de Meschines eius è sorore nepos, successit, quē perpetua serie sequuti sunt Radulphus filius, Hugo nepos, & Radulphus bnepos, quo sine liberis defuncto, Ioannes Scotus Angusiæ Comes, ex eius sorore natus, hanc hæreditatem adijt, qui cùm itidem nulla suscepta prole diem obijsset, Henricus III Rex tam lauto patrimonio oculum adijciens, Domanio Regio adscripsit, Iohannísque sororibus alios alibi reditus assignauit. Ne (vt inquiunt nostri) tanta hæreditas inter

ter colos diduceretur, honórque ille posteà Regum primo genitis cessit, & primùm Edwardo Henrici III filio, qu cùm à Baronibus captus, detineretur, Simoni de Montefo ti Leicestrensi Comiti, vt redimeretur, in manus hunc C mitatum tradidit: sed Simone statim interfecto ad Regia familiam citò redijt. E Comitatu posteà in Principam erexit parlamentaria authoritate Richardus Secundus, i séque Cestriæ Princeps dictus fuit: verùm pauculos po annos euanuit illa appellatio, cùm eius Parlamenti leg refixisset Henricus IIII. recidítque in Comitatum Palat num, hodiéque iurisdictionem Palatinam retinet quam a miniſtrant Camerarius, Iudex specialis, Barones Scacar duo, Seruientes ad legem tres, Vicecomes, Attornatus, E caetor, &c.

Nunc perambulauimus CORNAVIORVM regiones, qu vnà cum CORITANIS, DOBVNIS, & Catuellanis re num in Heptarchia Saxonica constituêrunt, quod i Myncnaric, Latini Merciam dixêrunt, cuius periodo an nis 189 confecta, in Visisaxonum potestatem serò concidit cum omni bellorum iniuria à Danis non paucis annis fuis set dilaniatum.

Paracias plùs minùs 68. habet hic
Comitatus.

CONsultissimum nunc videtur, priusquàm reliquas Angliæ partes aggrediamur, ad Walliam, siue Cambriam antiquorum Britannorum etiamnum sedem paulisper digredi, nec hoc erit in mea opinione digredi, sed naturæ ordinem rectà sequi, Cornauijs enim proxima obtenditur, & quasi suo iure postulare videtur, vt suo loco & ordine dicatur: maximè cùm Britanni, siue Walli eius incolæ eodẽ sint nobiscum iure, & nostræ Reipub. nobiscum quasi inserantur.

WALLIAM igitur, cuius nomen vniuersam quondam Transsabrinam regionem complectebatur, nunc verò minùs latè patet, tres olim populi insedêrunt: SILVRES, DIMETAE, & ORDOVICES. Hi enim non solum duodecem, quos vocãt, Walliæ Comitatus, sed duos etiam illos Transsabrinos **Herefordshire**, & **Monmouthshire**, qui Angliæ Comitatibus annumerantur, tenuerunt. Et vt à primis primùm exordiar. SILVRES eas regiones ex Ptolemæi descriptione incoluêrunt, quæ Wallis sua lingua vno nomine *Debeubarth*, id est, pars Australis, & nouis hodie nominibus, **Herefordshire**, **Radnorshire**, **Brecknockshire**, **Monmouthshire**, & **Glamorganshire** appellantur, in quibus & nominis Silurum nonnullæ supersunt reliquiæ. Quod tamen ad nominis notionem attinet, nihil habeo quod cum gentis natura consonat. Quod ad originem verò spectat, ex coloratis vultibus, crinibus tortis, & positu contra Hispaniam, origine Iberos fuisse coniectat Tacitus, affirmat verò Florianus del Campo Hispanus, qui mirum in modum se torquet, vt Siluras in Hispania inueniat, & nescio quid de *Soloria*, & *Siloria* in Asturibus nobis obtrudit. Cæterùm gens hæc magna fuit (è Plinio, enim & Tacito, omnem Suthwalliam occupâsse videntur) aspera, valida, pugnax, seruitutis impatiens, audaciæ promptæ, pervicaciam vocant Romani, nec atrocitate, nec clementia mutabilis, in quibus singulis nec adhuc degenerarunt posteri. Cùm Romani imperitandi libidine eos adorirentur, Carataci Regis virtute viribúsq; confisi, & Claudij Cæsaris voce proritati, qui hos ita extinguendos dixerat, vt olim Sugambri excisi fuerant; adeò difficili bello Romanos diuexârunt, cohortibus auxiliaribus *Tacitus.*

liaribus interceptis, Legione, cui Marius Valens præra fusa, & vastatis sociorum agris, vt P. Ostorius Britanni Proprætor, his ærumnis fessus & confectus diem obier nec soporatum fuerit hoc bellum vsque ad Vespasiani tem pora. Tunc enim Iulius Frontinus armis eos subegit, & l gionario milite cohibuit. Quòd verò quidam è nostrat illum in Chrispinum Iuuenalis versiculum ad nostros Si res detorserit,

magna qui voce solebat,
Vendere municipes fracta de merce Siluros.

Quasi nostri Silures capti vænum Romæ fuerint exposit mea fide, germanum Poetæ sensum non assequitur. De pi cibus illum, non de hominibus loqui, qui pensiculatiùs le gerit, facillimè videbit.

Herefordshire.

HEREfordensis Comitatus, sic **Herefordshire**, Britannis E *renuc*, forma quasi circulari, ab ortu Vigornienſibus, & Glocestrenſibus, à meridie Monumethenſibus, ab occasu Radnoria & Brechinia, à septentrione Salopia definita, regio est præter amœnitatem, aut pascendis pecoribus, aut alendis frugibus nusquam non mitissima, & ab omnibus ad vitam necessarijs instructissima, adeò vt secunda fertilitatis laude inter Angliæ prouincias acquiescere haud facilè sit contenta. Ad quas etiam commoditates flumina accedunt eximia, Vaga, Lugus & **Munow**, quæ cum floridissima prata & lætissima arua placidè irrigauerint, demùm confluunt, & vno alueo Sabrinæ æstuarium adeunt.

Munow verò ex **Hatterell** montibus, qui satis consurgentes instar cathedræ ad Libonotum hunc agrum obuallant, descendens, primùm in Austrum per eorum radices eluctatur ad BLESTIVM oppidum ab Antonino eo situ & distantia

stantia locatum, vt non possit non esse illud, quod huic mini appositum Britannis *Castle bean*, nobis The olde mne vocitatur, viculus tenuis, sed cuius vetustati nouum c nomen patrocinatur, vtraq; enim in lingua oppidum e castrum vetustum sonat. Proximè hoc Blestium *Alter*- is aquis, quasi insula amnica circumfunditur, quæ anti- a sedes veteris & Equestris familiæ Sitsiltorum, siue Ce- liorum, vnde Honoratissimus Patronus noster, omnibus rtutis, prudentiæ, & nobilitatis ornamentis instructissi- us D. Guilielmus Cecilius Baro Burghlæus & summus ngliæ Thesaurarius stemma ducit

Ab hoc Munow in Ortum conuersus aliquandiu hanc gionem à Monumethensibus dirimit, & ad Wapherald regoforum,& posteà Grandisonorum castrum,Doro flu- ine augetur,qui à Septentrione defluens,conuallem me- iam secat, quam à flumine *Diffrin Dore* vocant Britanni, ngli vero,vt vim verbi exprimere viderentur, The gilden ale,id est, vallem auream, siue auratam nominarunt, quo omine ob auream, opulentam, & amœnam hubertatem cutiquam indigna censeatur. Colles enim quibus includi- r vtrinque sunt syluis amicti,syluis subsunt vtrinque arua, ruis floridissima prata, & in medio fluuius limpidissimus nterlabitur, cui monasteriolum elegans impositum quod obilium huius agri quasi commune fuit sepulchrum.

Ab hac valle pars huius agri quæ ad ortũ diuergit, nunc rchenfeld,in Censuali Guil.primi libro *Arcenfeld* dicitur, quam à Danis, ann. 715. ferro flammáq; vastatam,capto Camalaco Episcopo Britanno produnt nostri historici. In hac Kilpec castrum floruit,sedésq; fuit nobilis familię Kil- pecorum, quos primis Normannorum temporibus hono- rarios fuisse regum Angliæ milites perhibent nonnulli. In hac etiam (vt in libro Censuali legimus) quidam prouen- tus vni & alteri Presbytero, veteri instituto assignati e- rant, ea lege vt pro Angliæ Regibus Legationes in Wallia obirent.

Quoúsque pertigit hæc regiuncula nescio,verùm affini- tas inter hæc nomina *Eireinuc*, Arcenfeld, ARICONIVM oppidum, cuius hoc tractu meminit Antoninus & Hare- ford siue Hereford, quæ nunc vrbs est Comitatus prima, in eam me sententiam paulatim perduxerunt,vt existimem

hæc

hæc ſingula ab ARICONIO deducta. Nec tamen vn
idémq; Ariconium,& Herefordiam exiſtimo,ſed vti Baſi
Germaniæ,Auguſtæ Rauracorum,& Baldach Aſſyriæ,B
byloniæ nomen ſibi vindicauit,quòd hæc ex Babyloniæ,
la ex Auguſtæ ruderibus originem duxit: ſic Hariford
ſtra, (ita enim vulgus appellat), & nomen & ortum à vi
no Ariconio vt mea fert opinio,reperit, quæ nullam ho
integram oppidi faciem habet, terræ motu vt ferunt co
quaſſata, nominis tantùm vmbram retinet Kencheſt
nuncupata,& mœnium minas aliquas oſtendit,quas Ke
cheſter walles dicunt, ad quæ lapides teſſellati, laten
Britannici, Romanorum numiſmata,&c. ſæpe eruuntu
Herefordia verò proles, quæ expreſſiùs eius nomen ger
ad ortum vix tribus milliaribus Italicis abeſt,pratis gratiſ
mis,& aruis vberrimis interſita,fluminibus ferè incincta a
Septentrionem & Occaſum anonymo,ab auſtro Vaga, q
è Wallia per *Clivum Fortem*, ſiue Clifford, Cliffordum
quondam caſtrum in ipſo occiduo regionis limite, huc ſa
piuſculè arcuatus accelerat. Adulta Saxonum Heptarchi
primùm emicuiſſe creditur, ab Edwardo Seniore, vt ſcri
bunt aliqui, conſtructa, nec ſane antiquior de eâ facta e
mentio. Britanni etenim priuſquam Herefordiæ nome
innotuit, locum *Trefawith* à fagis, & *Henford* à via antiqua
ipſiq; Saxones Fepnlege à filicibus dixerunt. Incremento
793 ni fallor,maxima religioni, & Ethelberti Orientalium An
glorum regis martyrio accepta ferat. Qui cùm nuptias
filiæ Offæ regis Merciorum ambiret, à Quendreda Of
fæ vxore, quæ potiùs Orientalium Anglorum imperi
um, quàm honeſtam filiæ conditionem captauit, ex in
ſidijs nefariè ſublatus, Martyrúmque catalogo inſertus,
templum hîc ſibi habuit à Milfrido regulo extructum,
quod Epiſcopali ſtatim condecoratum dignitate, in ſum
mam creuit opulentiam,munificentia primùm Merciorum,
inde Viſiſaxonum Regum, Hos enim demum hac vrbe
potitos è Malmesburienſi colligitur, vbi ſcribit Athelſta
num Viſiſaxonem Walliæ Regulos hac in vrbe eò adegiſſe,
vt ſibi vectigalis nomine(præter canes venaticos,& accipi
tres) ſingulis annis xx. libras auri, ccc. argenti penſita
rent. Integra, quod legi, ſemper vſa eſt hæc fortuna, præ
terquam anno anno Domini 1095. quo Gruffinus South-
Walliæ

Princeps, & Algarus Anglus seditionem in Edwar-
Simplicem siue *Confessorem* concitantes, cùm Radul-
Comitem fugassent, vrbem diripuerunt, templum
uerunt, & Leofgarum Episcopum captiuum abstraxe-
t. Sed Haraldus statim compressa eorum audacia, *vallo,*
abet Floriacensis, *lato, & alto muniuit.* Hinc in Pontifici-
scripsit Malmesburiensis, *Herefordia non grandis ciuitas,*
tamen fossatorum præruptorum minis ostendit se aliquid mag-
fuisse. Normanni posteà ad orientalem templi partem,
undum Vagam, castrum erexerunt maximum, & muni-
imum, opus, vt ferunt nonnulli, Comitis Milonis, quod
ne vetustate victum ruinam agit. Mœnibus deinceps vr-
obsepserunt. Reinelmus Episcopus, regnante Henrico
mo, specioſum hoc, quod nunc cernitur, templum posuit,
cessoréſq; adauxerunt, adiuncto Collegio nitido, & pul-
is Præbendariorum ædibus. Nam præter Episcopum
302. Ecclesijs præest, sunt in hac Ecclesia Decanus, Ar-
diaconi duo, Præcentor, Cancellarius, Thesaurarius, &
ebendarij XXVI. In templo præter Episcoporum nulla
è monumenta vidimus, Thomam verò Cantalupum E-
copum nobili loco natum Mausolæum habuisse accepi-
s, qui ob sanctitatem inter Diuos relatus parùm abfue-
, quin pietatis opinione Regio Martyri Ethelberto præ-
erit, Huius situm Longitudine XX. gr. XXIIII. scrup. La-
udine LII. grad. VI. scrup. dimetiuntur Geographi. Vix
ruũ hinc milliare confecit Vaga, quũ Lugi fluminis aquas
ercipit, qui è Radnoriæ montibus præcipitatus hanc re-
onem ab occasu solstitiali, ad ortum brumalem filens in-
habitur, In primo ingressu **Wigmore** vidit, Saxonicè pin-
ngamere, olim ab Edwardo Seniore restauratum, po-
eà à Mortuomarijs, quorum iuris erat, castro munitum,
i ad tertium milliare alterum vicinum est castrum **Ri-**
chards Castle dictũ, primùm Sayorum, posteà Talbottorũ
accepi, possessio. Sub quo natura quæ nusquam magis
iàm in aqua miraculis ludit, fonticulum eduxit pisciculo-
ossiculis semper scatentem, quamuis subinde exhauriant-
r, vnde **Bone well** vocitatur. Inde Vaga **Lemster** adit,
uod *Leonis monasterium* dictum à Leone per quietem viso
mniârunt nõnulli, Britanni autem *Lhanlieni* vocant, quod
im monialium fanum denotet, & monialibus hîc tem-

plum

plum Merewaldum Mercium posuisse constet, aliam or-
nem indagare, quid aliud esset quàm ventos venari. D
desunt tamen qui à lino deducunt, quod hîc nascitur b
datissimum, sed præcipua hodie gloria est à lana in circu
uicinis agris (**Lemster Ore** vocant) cui (excepta Apul
Tarentina) palmam deferunt Europæi omnes. Frume
item adeò est fœlix, & pane è puriſſimo polline, vt huius
nis & Weableiæ potus, (oppidũ hoc est familiæ D'Eure
adiunctum) in prouerbium cesserint. Has Lemsteri do
& inde forum frequentissimum Herefordia, & Vigornia
mis intuendo eò inuidiæ processerunt, vt Regia author
te intercedente, statum mercatus diem mutare coeger
suam infrequentiam ex huius frequentia subinde caus
tes. Lugus inde ad Vagam per **Marden**, & **Southton**,
Sutton properat, quorum hoc tenues reliquias pal
Offæ ostendit, quod Ethelberti cæde infame fuit, istud
thelberti tumulo qui diu inglorius hîc iacuerat, priusqu
Herefordiam transferretur, celebre habetur. Propè aut
confluentes Lugi, & Vagæ ad ortum collis quem **Mard**
hill vocant, anno salutis septuagesimo quinto supra m
lesimum, quasi somno solutus consurrexit, & triduum
immanissimam molem propellens horrenda reboans m
gitu, & obuia quęq; prosternens in superiorem locum m
na cum admiratione se promouit, eo terræmotus genere
iudico, quod Physici Brasmatiam vocant. Nec ab hoc l
gè distat etiam ad ortum sub Maluernicis collibus, qui
entalem agri partem hoc in loco terminant **Ledbury**
tum oppidum Leddeno fl. adpositum, quod Edwinus S
vir potens ecclesiæ Herefordensi donauit, eo quòd Eth
berti precibus se paralysi liberatum sibi persuaserit. De va
militari in colle proximo non est cur loquar, cùm in l
tractu, qui limitaneus erat, & belli area primùm inter R
manos, & Britannos, posteà inter eosdem & Anglos, ei
modi plurimis in locis occurrant. Sed Vaga Lugo iam
cepto plenus, obliquior inter **Rosse** fabris ferrarijs notu
& **Wilton** è regione, castrum antiquissimum familiæ Gr
orum, vnde eius cognominis tot Heroës originem tra
runt, Monumethenses petit, & Herefordensibus valedicit

Elanguente iam Anglorum imperio præfuit huic ag
Comitis officialis titulo Radulphus Gualteri de Manty,

Medantini filius ex Goda Edwardi Confessoris sorore, em Normanni hoc honore exuerunt, suffecto in eius lo- Guilielmo filio Osberni, cui successit Rogerius eius fi- *de Briftolia* dictus qui sine prole mascula proscriptus bijt. Non ita multis posteà interiectis annis Matildis Au- usta, siue Imperatrix Milonem Gualteri Constabularij Gloceſtriæ filium, eo honore auxit, cui quatuor filij Roge- us scilicet, Gualterus, Henricus, & Mahel, nulla susceptа role inuicem successerunt. Humfredus deinde Bohun qui orum sororem in vxorem habuit hoc vsus est titulo, eiúsq; osteri donec deficiente masculo, primum * Henrico Plan- genet obtigit, qui Herefordiæ Dux creatus erat, & posteà ex Angliæ, duxerat enim ille alteram vltimi Bohunorum liam: deinde Staffordis, qui ex altera sorore nati sunt, non ita pridem suis honoribus exciderunt. Nostra verò emoria Edwardus sextus Gualterum D'Eureux, qui son- a cognatione Bohunorum stirpem attigit, Vicecomitis lerefordię titulo insigniuit, eiúsque è filio nepotem, posteà iam Essexiæ Comitem creauit Diua nostra Elizabetha.

Henricus 4. Rex Anglia.

Continentur in hoc Comitatu paræciæ 176.

Radnorshire.

HEREfordensibus annectitur ad occasum æstiualem **Radnorshire**, Britannicè *Sire Maiseueth*, forma triquetra, quantò magis in occasum protenditur, in angustũ magis magísque contracta. Ad austrum Vaga flu. Brechnochienses discludit, ad septentrionem adiacent Montgomorienses. ars eius orientalis & australis cultior, reliqua montibus sperior vix vllo cultu miteſcat, syluis tamen satis vestita, ofluentibus irrigua & stagnis alicubi aspersa.

Illustrant orientale latus prætet alia limitaneorum du- um castra suis iam ruinis ferè inuoluta **Castle Paine** à agano Normanno extructũ denominatúmq;, & **Radnor** æcipuum totius pagi oppidum, Britannicè *Maiseueth*, pro gionis more culmeis tectis satis elegans. Mœnibus autem

& castro quondam tutum fuit, sed postquam Oënus [illegible] *Glendowerdwy* seditiosus succendisset, sensim extenuatus elanguit, eodem fato quo mater sua **Old Radnor**, id est vetus Radnor, Britannicè *Maisgweth hean*, & ab aduo *Pencrag*, quam, regnante Ioanne, Rhesus Gruffini filius [illegible] dederat. Si hanc *Maisgweth* fuisse MAGOS vrbem dixe quã Antoninus MAGNOS vocare videtur, vbi (vt est in N titiarum libro) Præfectus militum Pacensium sub Britan arum Duce, Honorij temporibus egit, à veritate, opinio certè mea, fortasse etiam aliorum, non desciuero. Hu enim tractus incolas MAGESETAS vocatos, Comitès *Masegetenses* & *Magesetenses* apud mediæ ætatis scripto legimus, distantięq; ratio cùm à *Gobannio*, siue *Abergen* tum à *Branonio*, siue *Vigornia*, vix tantillum ab Antonini mensione discrepat. Vix tribus hinc ad ortum milliar **Prestaine**, Britannicè *Lhan Andre*, id est, Andreæ fan cernitur, quod è minimo viculo auorum memoria op Martini Episcopi Meneuensis in forum adeò celebratu in eam elegantiam emicuit, vt Radnoriam hodie quod modo obscuret. A quo etiam vix quatuor mill. pass. ab **Knighton** Prestaniæ æmulum, Britannis, vt accepi, *Tr clo* pro *Treficlaudh*, à fossa subiecta quam mirando oper disiungendos Britannos à suis Anglis Offa Mercius hanc à Deuæ ostio vsque ad Vagæ 90. plus minus mill. duxit, vnde *Claudhoffa*, id est, Offæ fossa Britannicè vo tur. De qua in Polycratico suo Ioannes Sarisburiensis *raldus legem statuit, vt quicunq; Wallorum, citra terminum, eis præscripsit, fossam scilicet Offæ, cum telo inueniretur, si ab libus Regijs manus dextra præcideretur.*

Offadike.

Post hoc quicquid ad occasum, & septentrionalem [illegible] tem adiacet, magna ex parte effætum, & ieiunum, inc *Melienith* vocatur, eò quod montes flauescant. Castro tamen plurima vestigia ostendit, præcipuè verò *Ken Tinbod* quod acuminato colli affixum Lewlinus W princeps anno 1260. euertit. Hæc Melienith ad Vag què pertingit, qui occiduum agri angulum transuer cat, & occurrentibus saxis fractus, subitò solo dessi præcipitatur. Vnde loco *Raihader Gowy* nomen, id est, Catarractę, & nescio an inde hoc nomen **Radnor**, p vniuerso agro, deinde primario oppido excuderint

Cal

strum erat ad has Catarractas, quod Rhesum Suthwal-
principé sub Richardo primo restauraſſe legimus. Iuxtà
is est quodam modo solitudo itinerũ anfractibus, & mõ-
um horrore penè formidolosa, in quam, vtpote tutissimũ
fugiũ se subduxit pestis ille patriæ Vortigernus Dijs ho-
minibúsque inuisus, cùm inuocatis in hanc insulam Saxo-
ous, & sua ipsius filia horrendo incestu sibi in vxorem ac-
ta, nefariorum scelerum magnitudinem sera æstimati-
e perspexisset. Sed numinis telo volante, vindice igne
litùs demisso cum vrbe sua *Caer Guortigern* quam in præ-
um sibi construxerat, deflagrauit. Nec procul hinc qua-
oe fati fuisset, non solùm iste Vortigernus vltimus è Bri-
nico sanguine Britanniæ monarcha, sed etiam vltimus
ritannico genere Walliæ princeps Lewlinus ex insidijs
ceptus anno reparatæ salutis 1282. fatum compleuit.
terùm à Vortigerno regiuncula illa *Guortigernum* Gil-
dicitur, necdum nomen intercidit: vrbis verò ne memo-
quidem nisi ex scriptoribus supereſt. Sunt qui existi-
nt *Guhrenion* castrum ex eius ruderibus extitisse, quod
o 1201. Walli in inuidiam Rogeri de Mortuomari solo
nplanârunt. Mortuomarij enim primi Normannorum
regionem fuso Edrico Syluatico Saxone, sibi deuice- *Comites Mar-*
t, posteríque tres numero huius limitis Wallici Comi- *chiæ.*
erant, vulgò Comites *de Marchia* dicti, quem honorem
Edwardo tertio acceptum reliquit Edmundus vltimus è
rtuomariorum stirpe familiæ Eboracensi, è qua item
fuerunt Marchiæ Comites, Richardus, Edwardus, qui
eà Rex, & Edwardus v. eius filius, qui patri in regno
cessit. Radnoriæ autem titulum nullus, quod sciam,
sim gessit.

Brechnockshire.

RAdnoriæ subiungitur ad Austrum *Brechinia*, Britannicè *Brechiniauc*, Anglicè **Brech-nockshire**, à Brechanio principe sic dicta, vt existimant Walli, quem numerosam, & sanctam prolem, viginti quatuor scilicet si- omnes sanctas suscepisse ferunt. Hæc multò est Rad- a amplior, sed in montes densius consurgit, conuallibus

tamen passim fæcundis. Ab ortu Herefordia, ab Austro Monumuthia, & Glamorgania, ab occasu Caermardinia determinatur. Verumenimuerò cùm ad hanc prouinciolam describendam nihil inueniri potest, quod non diligentia Giraldi Cambrensis qui hîc ante quadringentos annos Archidiaconum egit, præripuerit, mihi aliquantisper tacere, & illum cum suo stilo in partem vocare operepretium videatur.

Brechiniauc (inquit ille in Cambriæ Itinerario) *terra satis abundans grano, & si quis est defectus ex Anglicanæ vicinitatis copia affatim suppletur, pascuis & syluis, feris, & armentis ubera fæcunda, fluuialibus quoq; piscibus abundat, quos hinc Osca, inde Vaga ministrat, salmonibus enim, & tutris vtraque, sed plus, egregijs, quos Vmbras vocant, Vaga fæcunda est. Montibus excelsis præterquam à Borea vndique concluditur, à Zephiro montana Canterbochan, ab Austro montes habens meridionales, quorum principalis Cadiar Arthur dictus, id est, Cathedra Arthuri propria gemina promontorij cacumina* (est enim διχόρυφος) *cathedræ modum præ se ferentia. Et cùm in alto cathedra, & in arduo sita est, summo & maximo Britonum Regi Arthuro vulgari nuncupatione est assignata. In excelso huius montis vertice fontis ebullis scaturigo. Est autem fons in putei modum altus, sed quadratus, nullum se riuulum faciens, in quo tamen tutræ inueniuntur. His igitur montis flaculis ad meridiem oppositis, à Phœbeio patriam feruore frigidis auris defendit, & insita quadam aëris salubritate temperatissimam reddit. Ab Euro verò Talgar & Ewias montana prætendit.*

A Boreali autem parte, vt dixit ille, apertior est & planior quà à Radnoria Vaga flumine discluditur, cui duo incumbunt oppida sua antiquitate nota, **Buelth** scilicet & **Bayl Buelth** syluis & situ amœnum, castro etiam munitum, recentiori à Breosis scilicet, & Mortuomarijs, cùm vetustius deiecissent Rhesus Gruffini filius. Nunc fori frequentia olim sua dignitate celebre fuisse videtur, quod eius situm cœlestibus obseruarit Ptolemęus, cui eodem nomine BVELEVM Silurum dicitur. Ab hoc regio circumuicina, aspera & montana, *Buelth* dicitur, in qua cùm Saxones iam insultarent, & Vortigernus in has partes secederet, Pascentius eius filius rerum potitus est, permittente Aurelio Ambrosio, vt author est Nennius, qui in mirabilibus suis nescio quid hîc admiratione suspiciendum prodit, de

Bullæum Buelth.

nlo lapidum, in quo vestigium canis Arthuri extaret. ap autem Britannicè **Trekethle**, id est, oppidum in co- leto, ipsa agri extremitate proximè Herefordiam Vagæ fluidet, Romanis, vt videtur, nota, quorum numismata sæ- pius effodit, mœniúmque ruinas ostendit. Nunc verò quasi onfecta, profligatissimi rebellis Oëni Glendowerdwy fu- ores conqueritur, qui cùm per has regiones grassaretur, celeratè succendit.

Vt iste Vaga Borealem agri partem alluit, ita *Isca* siue *Os-* eximius item fluuius mediam percurrit, qui è Nigro nonte proruens, presso in solum alueo præterit **Brech-** nock primarium agri oppidum in eius ferè vmbilico posi- um, quod Britanni *Aber-Hodney* vocant, quia Hodneius, & sca eò loci aquas commisceant. Oppidum mœnibus, ca- róque vltra Hodney satis amplo per Breosos munitum, & Romanis, vt è nummis erutis apparet, habitatum.

Duobus hinc ad ortum milliaribus, lacus diffunditur, qué Britanni *Linsauethan*, & **Llinsauathen**, id est lacus stag- ans, Giraldus *Clamosum* vocat, quòd horrendo strepitu to- itrua ementitur, quoties in eo glacies resoluitur, Angli **Brecknockmere** appellant, duobus mille pass. longitudi- e, nec minùs latitudine patet, lutris, perchijs, tincis & an- guillis, quas nauiculis vitilibus piscantes capiunt, feracissi- us. *Leuenus* fluuiolus hunc inuectus, inconfusus faciem su- m seruat, & quasi odio mixturam refugiens, quod colore stendit, hospitales suas aquas, non largiores, quàm intule- it, euehere creditur. Fama inter accolas longo iam tem- ore obtinuit, quà nunc lacus est, vrbem olim fuisse, quæ erræ motu absorpta, locum aquis fecerit. Et in argumen- um, præter alia vocant, quòd omnes publicæ huius agri iæ, ad hunc vndiquaque ducant. Quod si verum sit, quam liam vrbem ad Leueny flumen existimes, quàm LOVEN- IVM, quam hoc tractu collocat Ptolemæus, & nusquam unc mihi sedulò indaganti, vel è nomine, vel situ, vel rude- ibus comparere potest. **Bricenaumere** (quod mihi ferè exciderat) hunc lacum Marianus vocare videtur, qui pro- dit Edelfledam Merciam anno 913. *Britonum terram intrasse ad expugnandum arcem apud Bricenaumere, ibique vxorem Regis Britonum cepisse.* An hæc arx fuerit ipsa **Brecknocke**, aut castrum *Dinas* quod huic impendit in rupe quæ quò magis

excelſa ſurgit, exilior euadit, non liquidò conſtat.

Bernardus de Nouo-mercatu, ſiue *Newmarch*, Normannorum primus hunc agrum à Cambris bello extorſit, & incoluit, cuius vxor Neſta filia Gruffini Principis tam ſe exiſtimatione, quàm filium patrimonio ſpoliauit. Cùm enim Mahel filius eius vnicus nobilem adoleſcentulum, quocum illa ſtupri conſuetudinem haberet, duriuſculè exagitaret, illa, vt inquit Poëta, iram, atque animos à crimine ſumens iureiurando conceptis verbis coram Rege Henrico ſecundo conteſtata eſt, Mahelem filium ab ipſa ex adulterio ſuſceptum, & non à Bernardo natum, vnde Mahele excluſo Sibylla eius ſoror patrimonium illud lautiſſimum adijt, virúmque ſuum Milonem Herefordiæ Comitem hoc honore auxit, à quo ſucceſſiuè ad Breoſos, Bohunos, Staffordos, illíſq; proſcriptis ad Regem redditus in hoc agro longè ampliſſimi deuenêrunt.

Monmouthſhire.

BRechiniæ, & Herefordiæ ad meridianam plagam ſubiacet Comitatus Monumethenſis, vulgò **Monmouthſhire** Anglis, olim **Wentſet**, & **Wentland**, Britannis *Guent*, ab vrbe antiqua appellatus. Includitur à Septentrione Munow flu. qui Herefordienſes, ab ortu Vaga, qui Gloceſtrenſes, ab occaſu Remnetio, qui Glamorganſes ſeiungit, & ab Auſtro Sabriniano æſtuario, in quod illa flumina vna cum Iſca, qui mediam interſecat regionem, euoluuntur. Rebus ad victum neceſſarijs non ſolùm ſibi ſufficit, ſed etiam vicinis affatim ſuppeditat. Pars Orientalis herbida, & numeroſa, Occidentalis nonnihil montana, & lapidoſa, non tamen colono ingrata, *Gens*, (vt inquit Giraldus, de ſua ætate loquens) *Martijs conflictibus vſitatiſſima, ſtrenuitatis opere laudatiſſima, & arte ſagittifera præ cæteris Walliæ finibus inſtructiſſima.*

In extremo ad Circium angulo qui **Ewias** dicitur, non procul à Munow flu. **Lanthony** ſedit vetus cœnobiolum inter **Hatterell** montes, quos, quòd inſtar Cathedræ conſur-

gunt,

gunt, *Munith Cader* dicunt, cuius situm pro me describat, qui plenius nouit Giraldus Cambrensis. *Stat* (inquit) *in valle de Ewias profundissima, quantum est iactus sagittæ arcu transmissæ, montibus æthereis orbiculariter vndique conclusa Ecclesia S. Iohannis Baptistæ, plumbeis laminis operta, lapideóque tabulatu pro loci natura non indecenter extructa, in loco videlicet vbi paupercula primùm S. Dauidis Archiepiscopi capella steterat musco siluestri solùm, & hederæ nexibus adornata. Veræ religioni locus idoneus, & disciplinæ Canonicæ præ cunctis Insulæ Britannicæ cœnobijs competentissimus, à duobus heremitis in honorem heremitæ primò fundatus, ab omni populari strepitu in solitudine quadam, longè remotus, super flumen* Hodney, *per vallis ima labentis situs, vnde & ab Hodney Lanhodeny dictus, Lhan enim locus Ecclesiasticus sonat. Exquisitiùs tamen dici potest, quòd propria loci illius nuncupatio Cambricè est Nanthodeney: vsque hodie enim ab accolis Lhan Deui Nanthodeney vocatur, hoc est, Ecclesia Dauid super riuum Hodheney. Pluuiæ verò quas montana creant, hîc creberrimæ, venti prævalidi, nebulæ sub bruma ferè continuæ. Et tamen aeris quantò obtusioris, tantò benigniores, & clementiores salubri temperantia, morbi rarissimi. Hic claustrales in claustro sedentes, cùm respirandi gratia fortè aspiciunt, ad quaslibet partes trans alta tectorum culmina, montium vertices quasi cælum tangentes, ipsásque plerumque feras, quarum hîc copia, in summo pascentes, tanquam in vltimo visus Horizonte prospiciunt. Hora verò diei quasi inter primam, & tertiam, supra montium cacumina vix emergens, etiam sereno tempore, corpus hîc solare primò conspicitur.* Et paulò pòst, *Rogerum Salesbiriensem Episcopum principalem regni tunc sub rege rectorem huc fama attraxit: qui cùm aliquandiu loci naturam, heremeticam solitudinem, fratrum ibidem Deo seruientium sine querela statum, & sine murmure conuersationem in singulis admirans considerasset. Reuersus ad regem, relatísque quæ ibi repererat, relatione dignis, cùm maximam diei partem in loci præscripti oculos expendisset, tandem in hoc verbo laudis præconia consummauit. Quid, inquit, plura? Totus tàm Regis, quàm Regni thesaurus soli claustro erigendo non sufficeret. Cùm itaque tàm Regis, quàm curiæ totius in huius verbi stuporem diutiùs suspendisset: tandem de montium claustris quibus vndique vallatur Aenigma sermonis exposuit.* Sed de hoc satis supérque.

Ad *Munow* flumen visuntur **Grossemont**, & **Skinfrith**, olim Breosorũ, posteà Huberti de Burgo castra, & in altero ad Aquilonem angulo, Monow & Vaga, siue **Wic** confluentes, *Grossemont.* *Skinffrith.*

tes, primarium regionis oppidum ferè circumfluunt, & nomen imponunt, *Mongwy* enim Britannis dicitur, & nobis **Monmouth**, Ad Septentriones quà fluminibus non defenditur, muro & fossa præcinctum erat, in medio proximè forum castellum prætendit, quod Ioannem Baronem de Monmouth excitâsse credunt, à quo ad Lancastrensem familiam deuenit, cùm illum patrimonio exuisset Rex Henricus tertius, eò quòd à Baronibus pertinaciter contra ipsum stetisset. Iam inde suis immunitatibus, quas Lancastrenses concessêrunt, oppidum celebre floruit. Sed nulla re æquè insigne habetur, quàm quòd Henricum v Galliæ triumphatorem, & alterum Lancastrensis stemmatis decus Anglis in lucem eduxerit. Illum inquam Henricum, qui Galliam Gallis militari virtute extorsit, & Carolum VI Galliæ Regem eò adegit, vt regno quodammodo renunciaret. Galfridum etiam Arthurum Britannicæ historiæ consarcinatorem alumnum suum iactat, virum sanè antiquitatis bene peritum, sed fide, vt videtur, non antiqua, tot Milesias nugas passim ex suo ingenio interserit.

Monmouth.

Hinc flexuoso volumine descendit in Austrum Vaga, limes hodiè inter Gloceſtrenses, & Monumethenses, olim inter Wallos, & Anglos, iuxta illum Necchami versiculum:

Inde vagos Vaga Cambrenſes, hinc reſpicit Anglos.

Qui cùm iam ad ostium ferè deuenerit **Chepstow** prætefluit, id est, si è Saxonico interpretêris, forum, vel negotiationis locus, Britannis *Castle went*, oppidum hoc est celebre, quondam mœnibus, nunc solùm castro firmum, cuius Domini fuerunt è Clarensium familia nobiles, à proximo castro *Strighull*, quod incoluêrunt, Strigulìæ Comites dicti, quorum vltimus Richardus vir infracto animo, & proiectissimis brachijs **Strongbow** cognominatus, quòd arcu intentissimo vteretur, & nihil lœui brachio ageret, Hibernis Normannis primus sua virtute aperuit. Cæterùm non admodum prisca est huius vetustas, asseuerant enim plurimi nec sine ratione è VENTA vetustissima vrbe, non ante multa sæcula, exortum fuisse, quæ quatuor hinc ad Occasum milliaribus Antonini ætate floruit, cui VENTA SILVRVM, quasi eorum vrbs præcipua appellatur, quod nomen nec furor hostilis, nec dies adhuc interpolauit, *Caer went*

Comites Aucenſes ſiue de Ogye.

hodie dicitur, i. *Vrbs Venta*. Vrbem autem ipsam vel hæc, ille ita abstulit, vt tantùm iam è semirutis mœnibus, tes-latis pauimentis, Romanorúmque nummis extitisse ap-reat. Quanti tamen fuerit olim nominis, vel hinc colliga-r, quòd ante Monmuthiæ nomen auditum, vniuersa hæc gio ab illa *Guent*, **Wentset**, & **Wenteland** dicta fuerit.

Sub hac ad æstuarium iuxta Vagæ ostium **Portskeweth** sidet, Mariano **Portscith**, qui prodidit Haraldum anno lutis 1065 munitionem eò loci contra Wallos obiecisse, am illi statim, duce Caradaco, euerterunt. Inferiùs in e-sdem littoris, quod sensim prominendo procurrit, ipsa ominentia, **Goldcliffe** extollitur, i. vt inquit Giraldus, *ru-a aurea, eò quòd aurei coloris saxa sole repercussa miro fulgore sunt ulantia, nec mihi de facili*, ait ille, *persuasio fieri posset, quòd fru-ctum dederit natura nitorem saxis, quódque suo fuerit flos hîc sine ctu, si foret qui venas ibidem, & penitima terræ viscera arte præ-a transpenetraret.*

Post hanc, per palustrem regionem, ad Iscæ ostium per-enimus, quem Britanni *Vsk*, & *Wysk*, alij Oscam nomi-ant. Hic medium agrum, vt dixi, intermeans tribus primæ tustatis vrbeculis affunditur.

Prima in ipso agri limite ad Circium, Antonino G o-ANNIVM dicitur, ad Iscæ & Geueny confluentes, vnde omen inditum, hodie verò integra antiqua appellatione **bergeuenny**, & contractè **Abergenny** vocatum, quòd euenni, siue Gobannij confluentes significat. Muris & ca-ro munitur, quòd, vt inquit Giraldus, proditionis infamia, omnibus Walliæ castris, frequentiùs maculatum fuerit; imùm à Guilielmo Comitis Milonis filio, posteà à Guili-lmo Breosa, quorum vterque nonnullos Walliæ proceres de publica huc aduocatos per amicitiæ simulationem ne-ariè obtruncauit. Sed non sine diuina vindicta; hic enim mnibus bonis exutus, matre & filio fame enectis, profugus bijt; ille saxo in caput impacto, dum **Brculais** castrum flagraret, scelerum tandem pœnas dependit meritas. A-rgeuenij, siue Gobanij primus, quòd sciam, Dominus e-at Hamelinus quidem *Balun*, qui cùm sobole careret, Brie-um Wallengfordensem siue Brientium de Insula, *Filium Comitis* dictum, hæredem scripsit. Ille itidem duobus suis li-eris qui leprosi erant, constructo hîc Nosocomio, Milonem

Herefor-

Herefordiæ Comitem in partem hæreditatis suæ lo
maximam, vocauit. Per cuius filiam ad Breoſos, & ab
connubij iure per Cantelupos, & Haſtingios ad Greios
thunienſes deſcendit, qui R. de Bello-Campo addixer
per cuius filiam deuenit hæc Baronia ad Neuillos, quor
iam quartus eo honore gaudet, primúmque honoris loc
inter Angliæ Barones ſuo iure obtinet.

Secunda vrbecula, quam BVRRIVM Antoninus dix
ad duodecimum à Gobannio milliare ponit, ſedet vbi
thin profluens Iſcæ commiſcetur, Britannis hodie tranſ
ſitis literis, *Brunebigie*, & *Caer Vsk*, Giraldo *Caſtrum Oſce*,
Anglis **Vske**, nunc ſolùm caſtri ampli & muniti ruina
ſtendit.

Vrbs tertia Antonio ISCA, LEGIO II. dicta, ad Iſ
alteram ripam duodecem exactè milliaribus Italicis à B
rio, vt ille notauit, diſtans, *Caerleon*, Britannis & *Caer Leo*
Vske appellatur, id eſt, vrbs Legionis ad Iſcam fl. à Legio
Secunda Auguſta, quæ etiam Britannica Secunda no
natur. Hæc legio ab Auguſto inſtituta, à Claudio è Germ
nia in Britanniam ſub Veſpaſiani auſpicijs tranſlata, c
imperium affectanti præſtò fuit, Britannicáſq; legione
bi adiunxit, hîc demùm in præſidio contra Siluras loca
tur. Quanta hæc Iſca tunc temporis fuerit, audi Giraldu
noſtrum è ſuo Cambriæ Itinerario. *Erat hæc vrbs anti*
& autentica, à Romanis olim coctilibus muris egregiè conſtru
Videas hîc multa priſtinæ nobilitatis veſtigia, palatia, imm
aureis olim tectorum faſtigijs Romanos faſtus imitantia, eò q
Romanis principibus primò conſtructa, & ædificijs egregijs illu
ta fuiſſet. Turrim giganteam, thermas inſignes, templorum reli
as, & loca theatralia muris egregijs, partim adhuc extantibus
nia clauſa. Reperias vbique tam intra murorum ambitum, q
extra, ædificia ſubterranea, aquarum ductus, hypogæóſq; meatu
quod inter alia, notabile cenſeas, ſtuphas vndique videas artif
miro confectas, lateralibus quibuſdam, & præanguſtis, ſpira
occultè calorem exhalantibus. Iacent hîc duo nobiles, & paſſi Alb
num & Amphibalum præcipui Britanniæ maioris protomartyr
& ibidem martyrio coronati, Iulius, ſcilicet & Aaron, quorum v
que eccleſiam in vrbe inſignem habebat. Tres enim egregias in
vrbe antiquis temporibus fuerant eccleſiæ. Vna Iulij Martyris v
ginum Deo dicatarum choro venuſtata, altera verò B. Aaron ſ
eiuſd

...lem nomine fundata, & Canonicorum ordine præclaro nobilita-
...rdium Amphibalus B. Albani doctor, & fidelis ad fidem informa-
...lle vrbium erat. Situs vrbis egregius super Oske flumen navi-
...uari influente idoneum, syluis & pratis vrbs illustrata. Hic
...egni illius Arthuri famosam curiam Legati adiere Romani. Vbi
...Dubritius Archiepiscopus Dauid Menenensi cessit honorem, ab-
...ne Meneuiam Metropolitana sede translata. Hæc regnante Henrico Secundo, scripsit Giraldus, quo tempore satis valida fuisse videtur, *Yrwerth* enim de *Caerleon* animosus Britannus diu eam contra Anglos tutatus erat, donec à Rege deuictus, eius possessione exturbaretur. Nunc verò, ...documento sit, vrbium, non minùs quàm hominum fata ...lui, in exiguum oppidulum decreuit, & ex ruinis paulò ...eniùs ad Oscæ ostium accreuit *Nouus Portus*, Giraldo *...ous Burgus*, nobis **Newport** recentiùs oppidum, castro ...portus opportunitate non ignotum, quo loci olim aliqua ...militaris erat, cuius his versibus meminit Nechamus.

Intrat, & auget aquas Sabrini fluminis Oska
Præceps, testis erit Iulia strata mihi.

...anc Iuliam stratam, viam fuisse non est cur dubitemus, & ...rem ad coniecturam reuocare liceat, à Iulio Frontino Si...rum debellatore ductam fuisse non omninò absurdum vi...catur. *Serpit*, inquit Giraldus, *in huius Noui Burgi finibus ri...lus cui nomen Nantpencarn, non tàm aquarum profunditate, ...ùm aluei concauitate, paluſtriq; limositate, non nisi per certa va...a transmeabilis, habuerátq; antiquitùs vadum, cui nomen Rydpen...rne, id est, vadum subrupis capite.* Quod cùm iam ferè inco...nitum Henricus Secundus Angliæ Rex fortè fortuna trã...eaſſet, Walli (qui se nimis credulos vaticinijs præbent) ...uasi conclamatum esset, omnem meliorem spem abiece...unt, eò quòd Merlinus Siluester Wallorum Apollo vatici...natus fuisset, tunc Wallorum vires fore proterendas, cùm ...oris & lentiginosus princeps (cuiusmodi Henricus ille e...rat) vadum illud transiret.

Saxonica Heptarchia paruit hæc regio Wallis monta...is, quos illi **Dunsettan** vocarunt, qui tamen, vt in legibus ...ntiquis videre est, sub occiduorum Saxonum imperio e...rant. Normannorum verò primis temporibus limitanei ...luces grauissimè afflixerunt, præcipuè Hamelinus Balun

quem

quem dixi, Hugon Lascy Gualterus, & Gilbertus Cl
renses Striguliæ Comites dicti, & Brienus Wallingford
sis, quibus cùm donassent Reges, quicquid hoc tractu, de
ctis Wallis, occupare potuissent, hi superiorem agri pa
tem, illi inferiorem, quam Netherwent dixerunt, in sua
paulatìm potestatem redegêrunt.

Glamorganshire.

VLtimam Silurum regionem eam fui
existimo, quæ nunc nobis Glamorgan
shire, Britannis *Morganuc*, *Glaubmorg*
& *Glad Vorganuc* vocatur, à Morga
principe vt plurimi suspicantur, à M
gan cœnobio vt alij. Si verò ego à M
quod Britannis mare significat deduc
rem, nescio sane an veritati illuderem, Maritimum tame
Armoricæ oppidum quod nunc *Morlais*, Ptolemęo, & pr
cis Gallis *Vorganium* siue *Morganium* (M enim & V cons
nans sæpiùs hac in lingua transmutatur) dici obseruari
& vnde quæso, nisi à mari. Et hæc etiam nostra Morgan
tota est maritima, minùs enim latitudine, quàm recta re
one porrecta, Sabriniano freto à meridie pulsatur. Quà te
ram verò spectat ab ortu Monumethenses, à Borea Brec
nochienses, ab occasu Maridunenses adiacent.

Pars Septentrionalis montibus est aspera, qui in austru
descendentes paulatìm mitescunt, quorum ad radices pl
nities in meridianum Solem extenditur, ea positione, qua
optimam iudicauit Cato, & ob quam Italiam tantopo
commendat Plinius. Hæc enim pars gratissima fœcun
tate & crebris oppidis vndiquáq; nitet.

Iustinus huius regulus, regnante Guilielmo Rufo, cùm
Rheso principe suo defecisset, viribúsq; minimè par fuis
præcipitato consilio, quod sera pœnitentia subsequuta e
Robertum Fitzhaimonem Normannum filium Haim
nis Dentati Comitis Corbulensis, ex Anglia per luon
nobilem, cui filiam desponderat, in auxilium accersit. Q
habito statim delectu, ascitísq; in belli societatem duo
cem equestris dignitatis viris, primùm infesto agm
Rhes

hesum interfecit, deinde verò fertilitate regionis ineſca-
, quam certa ſpe iam antè deuorauerat, in Iuſtinum ip-
m conuerſus, quod Iuoni fidem nõ liberaſſet, illum auita
ſſeſſione facilè exuit, regionémq; inter ſuos partitus eſt,
ontium inculta Iuoni conceſſit, vberiores agros ſibi, &
odecem illis, quos *Pares* vocauit, ea lege diuiſit, vt clien-
lari iure, à ſe, quaſi Domino tenerent, ſocijs & auxiliari-
s armis ſe inuicem tuerentur, ſtationem quiſq; ſuam in
ſtro eius de Caerdiffe defenderent, & ſibi cùm ius dice-
tur, præſtò adeſſent. Illorum nomina attexere non pige-
t ex libello quem hac de re Edwardus Maunſell eques
ratus, vir veteris Proſapiæ, & antiquitatis peritiſſimus
ipſit, ea verò ſic ſe habent.

Guilielmus Londinenſis, ſiue de Londres.
Richardus Granuille.
Paganus Turberuille.
Oliuarius S. Iohn.
Robertus de S. Quintino.
Rogerus Bekeroul.
Guilielmus Eaſterling, quòd è Germania eſſet oriundus cuius poſteri Stradlings vocantur.
Gilbertus Humframuill.
Richardus Siward.
Iohannes Fleming.
Petrus Soore.
Reginaldus Sully.

Remnius fluuius è montibus dimiſſus, orientalis eſt li-
es, quo hæc prouincia à Monumethenſibus diuiditur, &
emni diuidere Britannis ſignificat. In huius vicinia vbi per
uia agitur inter montes paluſtri loco nutantia mœnia
erphilli caſtri cernuntur, quod adeò vaſtæ magnitudinis
admirandi operis fuerit, vt Romanorum præſidium fuiſ-
aſſerant ferè omnes, nec ego inficias ibo, licèt quo nomi-
illis cognitum fuerit nondum perſpicio. Nec enim à no-
ris memoratur ante Edwardi ſecundi tempora. Tunc e-
im cùm Spenceri coniunctionem inter Regem, Reginam,

&

& proceres malis artibus diſſuiſſent, Hugolinum Spenc
rum diu irrito conatu in hoc caſtro obſedêrunt. Ad
etiam fluuium ſed loco incerto, Fauſtus Vortigerni, vt
thor eſt Nennius, peſſimi patris optimus filius magnum
cum conſtruxit, vbi cum alijs ſanctis viris aſſiduis prec
à Deo contendit, vt ipſe (quem pater ſceleratiſſimo inc
ſtu ex ſua ipſius filia ſuſceperat), parentis culpas non
lueret, vt pater tandem ſeriò reſipiſceret, & patria à Sa
nico bello reſpiraret.

Paulò inferiùs RATOSTABII ſiue RATOSTIBII
um poſuit Ptolemæus, mutilato vocabulo pro *Traith Ta*
id eſt, *Taffi* fluminis fabuloſum æſtuarium. Taffus enim
montibus deiectus ibi mare petit per **Landaffe**, id eſt,
num ad Taff, tenuem vrbeculam, epiſcopali tamen digni
te, cui ſubſunt parochiæ 165. cathedralíq; eccleſia Te
no eiuſdem præſuli ſacra inſignem: & **Caerdiffe** Britan
Caerdid, nitidam, vt in hac regione, vrbem, portúmq; ſa
commodum, quam *Fitzhaimo*, ille ſiue Filius Haimonis
belli ſedem, iuſtitiæq; forum mœnibus & caſtro comm
uit, in quo præter delectam cohortem, duodecem illi m
tes ſuas ſtationes tueri tenebãtur: Nihilominùs paucis
teriectis annis Yuor Britannus montanus erecto ani
homunculus, ſilenti agmine vrbem noctu occupauit, Gu
elmúmq; Gloceſtriæ Comitem, Fitzhaimonis è filia
potem cum vxore & filiolo captiuum abduxit, ſecúmq;
tinuit, quoad ei de iniurijs cumulatè ſatisfieret. Quomo
verò Robertus Curthoſe Guilielmi Conquæſtoris fil
natu maximus vir bellica virtute ſtolidè ferox, ſpe Angl
imperij à minoribus fratribus excuſſus, oculíſq; orbatus
hoc caſtro conſenuerit, ex noſtris, ſi placet, hiſtoricis qu
ras, ſimúlq; diſcas ex clariſſima familia naſci nec tranq
lum, nec tutum eſſe.

Vix tribus à Taffi oſtio milliaribus in ipſo littoris flem
ſulæ ſternuntur duæ, exiguæ, ſed amœnæ, tenui freto ti
ſe, tum à cõtinente diſcretę, citerior *Silly* dicitur, ex opp
obiecto cui Robertus de Sully (illi enim in diuiſione ob
rat) nomen feciſſe creditur, ſi non illum inde denomina
mauis. Vlterior *Barry* vocatur à Barucho viro ſancto ibi
pulto, qui vt loco nomen, ſic locus cognomen fecit ſuis
ſtea dominis, clara enim Vicecomitum Barrorum fam

Hybernia inde originem duxit. *In huius rupe marina,* in-
Giraldus, *apparet rima permodica, ad quam si aurem apponas*
crepitum quasi operæ fabrilis, nunc follium flatus, nunc mar-
ictus, nunc cotis, & ferri sonora fricamina, stridentésq; ca-
fricturas chalibum, & anhelum fornacibus ignem. Cæterùm
difficilè crediderim ex aquis marinis occultè subintrantibus
huiusmodi prouenire posse, nisi quòd non minus refluis fluctu-
vacuato prorsus littore, continuatur, quàm repleto. Nec dissi-
is erat locus ille, cuius in Stromatum VII. his verbis me-
erit Clemens Alexandrinus. *Dicunt qui conscripserunt hi-*
in Britannia insula esse quandam spelunca monti subiectã,
effigie autem hiatum, cùm autem ventus incidit in speluncam
eius sinu alliditur, audiri sonum cymbalorum, quæ numerosè
sonum. Reiectus enim spiritus sonat vehementiùs. Ab his In-
rectâ in occidentem Solem littus agitur, fluminiq; vni
refacit, cui interiùs superimponitur **Cowbridge**, Bri-
is à saxeo ponte *Pontuan*, mercatorium oppidum, & ex
us illis secundum, quod victor Fitzhaimo sibi retinuit.
n autem hoc in tractu, & ad hanc ab Isca distantiam
VIVM, quod etiam corruptè BOMIVM concipitur, col-
rit Antoninus, & hoc nomen **Cowbridge** cum Bouio
ificatione consonet, ita me veritas amet, non alibi BO-
VM indagare ausim. Nec à bobus nomina locis accom-
dari nouum esse, loquuntur Bosphorus Thracius, Boui-
m Samnitum, & Bauli Italiæ quasi boalia, si Symacho
las. Sed hoc sit instar omnium quindecem mill. à Bouio
DVM oppidum Latino etiam nomine posuit Antoni-
, quod licèt Antiquarij nostri frustra iam diu venati
, ad eandem tamen ipsam distantiam **Neath** notissi-
m oppidum nomine vetusto quasi incolumi sese offert.
æ intermedia sunt castra, S. scilicet Donati Stradlingo-
, **Kinfeage** ipsius Fitzhaimonis, **Margan** ad mare
ndam cœnobium, nunc Maunsellorum, interiùs verò
nor quod à Londinensis familia ad Lancastrenses de-
it, & **Coitie** tunc Turbeuillorũ, postea Gamageorum
nc VXORIO iure Roberti Sidnęi adolescẽtis generosissi-
ciens prætermitto. Cæterùm negabit opinor nemo
onino NIDVM fuisse quod nobis **Neath**, ad cuius no-
is flumen viuo sabulo infame, situm habet, Hoc in sorti-
e Granuilo obtigit, qui, cœnobio sub ipso oppido fun-

dato

dato,& Deo monachísq; portione sua consecrat, ad [illegible] ipsius in Anglia patrimonium, quod amplissimum hab[uit] reuersus est.

Post Nidum flu.quicquid ad Loghor flu. qui ab occ[idente] huius agri limes est,iacet,nobis Gower dicitur, Brita[nnis] & Nennio *Guhir*,in qua,vt inquit ille, *filij Keiani Scoti se d[e]* *tauerunt*, donec à Cuneda Britãno regulo fuerint extur[bati]. Edwardi secundi tempore huius Dominus erat Guil[elmus] *Th.Walsing-ham.* mus Breosa,qui cùm multis hanc suam hereditatem ad[empta] isset, & demùm cæteris illudens in Regis gratiam Hug[onem] Spencero in manus tradidisset,in causa fuit (inter alia) proceres in Spéceros exitiali odio exarserint, & Regis [au]thoritatem temerè proiecerint. Hæc nunc in Oriental[em] & Occidentalem diuiditur: In Orientali Sweinsey p[rae]cellit oppidum à porcis marinis ita Anglis dictum, Brit[an]nis Abertaw, à Taw præfluente, quod Henricus de Be[au]- Monte Warwicensis Comes muniuit; Verùm hoc m[ul]- vetustius est ab Loghor flu. quod Antoninus Levcar[um] & nos integro nomine Loghor appellamus. Vbi sub m[e]- tem Henrici primi, Powell ap Meredic ex improuiso c[um] suis montanis Anglos superfusus, melioris notæ plures [ex] pressit.Gower Occidentalis huic subiacet, & insinuan[s] trinque freto,fit Chersonesus, frugibus magis, quàm op[ibus] dis prædicanda, & Kinedo in Diuos relato quondam c[o]- bris, qui solitariam hîc vitam egit, de quo si plura v[el]- Capgrauium nostrum consulas, qui eius miracula plen[e] re decantauit.

Ab ipsa huius prouinciæ expugnatione Domini fuer[unt] à Fitzhaimone recta linea descendétes Gloceſtriæ Co[mi]- tes, Clari,& Spenceri, inde Bellocampi & Neuillus vna[m] alter,& per Neuilli filiam è Spenceris oriũdam Richar[dum] III. Angliæ Rex,quo interfecto,Henricus VII. huius [ex] hæreditatem creuit,Gasparíq; Bedfordiæ Duci patruo [suo] concessit,quo sine prole defuncto, ad se vniuersum ius [re]- reuocauit,& filio Henrico VIII.reliquit,cuius filius Edw[ar]- dus VI. maximam eius partem Guilielmo Herberto, q[ui] Penbrochiæ Comitem, & Caerdiffi Baronem crearat, [de]- nundedit. Ex Equitum autem XII. sobole solummodo [re]- persunt in hoc agro Stradlingi multis imaginibus clari, Turbeuillorum nonnulli ex iuniorib. fratribus prognati.

An[glia]

nglia verò Baro S. Iohn de Bletso, Granuilli in agro Dei, & Siwardi, vt audio, in agro Somersettensi, Reliorum masculà proles iam olim defecit, hæreditásque eorum variè per filias est distracta.

DIMETÆ.

RElIquam huius regionis partem, quę longiùs in occasum proiecta Anglis **Westwales** dicitur, agrúmque Maridunensem, siue **Caermardenshire**, Penbrochiensem, & Cereticam, siue **Cardiganshire** complectitur, Plinius Siluras etiam tenuisse existimauit: sed Ptolemęus qui exploratiùs Britannam nouit, alium hîc populũ cõstituit, quos DIMETAS & EMETAS dixit, DEMETIAE q; nomine pro hoc tractu sunt cùm Gildas, tum Nennius noster, vnde *Dyfed* Britanni incolæ mutata pro linguæ Idiotismo M in F, hodie citant.

Si non siniſtræ curiositatis videretur, hanc Demetarum pellationem à *Deheu Meath* deducerem, id est, planities Austrum, vti omnem hanc Suthwalliam, siue Australem alliam *Deheubarth*, id est, partem australem, & qui aliam Britannia campestrem regionem coluerunt, *Meatas* Britanni ipsi nominarint. Nec ab hac certè significatione aliest huius regionis positio, quę cùm huc perueneris, molleuexitate considentibus iugis, in planitiem paulatim exnditur.

AGer Maridunensis, qui Angli
Caermardinshire, frugibu
satis fertilis, gregibus abun
dans, fossiliúmque carbonum
alicubi ferax, continetur ab oc
tu Glamorgania & Brechini
ab occasu Penbrochia, à Sep
tentrione Ceretica, intercu
rente Tiuio flu. & à meridie O
ceano, qui sinu adeò magno hi
terras excauat, vt hæc regio interiùs quasi se subduxisse v
deatur.

Ad hunc sinum **Kidwelly** se primum offert, cuius teri
torium filij Keiani Scoti aliquandiu occupârunt, donec
Cuneda Britanno expellerentur. Nunc verò patrimoni
Lancastrensis censetur per filiam Mauritij Londinensis q
è Glamorgania mouens hoc difficili bello sui iuris fecit, op
pidúmq; **Kidwelly** adiecto castro mœnibus obsepsit, quo
nunc vetustate quasi desertum fatiscit. Incolæ enim *Ven*
eth Vehan fluuiolum transgressi, nouum **Kidwelly** substru
erunt portus commoditate eò allecti, quæ iam tamen t
nijs obiectis ferè nulla est. Dum Mauritius hæc loca inu
deret, Guenliana Griphini Principis vxor, vltimæ audac
mulier, vt rem mariti proclinatam adiuuaret, in Mauriti
infestis signis acriter irruit, sed cum filio Morgano & a
nobilibus (vt author est Giraldus) in acie cecidit. Pau
infra **Kidwelly** milliaribus, **Touy** flu. qui Ptolemæo T
BIVS Oceano tandem excipitur, cùm agrũ hunc ab Aq
lone in austrum permensus fuerit, primum per *Lanand*
à fluuijs confluentibus ita, vt opinantur, denominatu
quod Hoëlus filius Rhesi, iam olim in Anglorum inuidi
prostrauit. Inde per *Dineuor* principum Suthwalliæ, dum
florerent, castrum Regium in montis vertice sublimè e
tum, Demum per *Caermardin*, quod ipsi Britanni *Caer Fir*
Ptolemæus MARIDVNVM, Antoninus MVRIDVN
dixit, qui non vlteriùs sua itinera persequitur, & librar
rum incuria hoc in loco malè habitus. Duo enim itiner
Calena Iscam, & à Muriduno Viroconium temerè con
dêru

erunt. Vrbs hæc est totius conuentus primaria, pratis & luis amœna, antiquitate suspicienda, *coctilibus muris*, vt init Giraldus, *partim adhuc extantibus egregiè clausa supra no-lem Towium fluuium*, qui nauigiolis subuehendis par est, li-èt arenarum puluinus iam ostio obtendatur. In hac natus st Britannorũ Tages, Merlinus scilicet noster, vt enim ille Genij filius Aruspicinam suis Hetruscis, ita hic incubi filius, aticinia, imò mera Orestis somnia nostris Britannis effin-it. Vnde in hac insula apud credulam & imperitam plebem ates celeberrimus audit. Statim à Normannorum in Wal-am ingressu hæc vrbs in eorum potestatem, auspicijs verò escio cuius, concessit, multísque diu conflictata est diffi-ultatibus, sæpiùs oppugnata, semel atque iterum succen-, primùm à Gruffino filio Rhesi, inde à Rheso eiusdem ruffini fratre, quo tempore Henricus Turberuill Anglus stro subuenit, & pontẽ interscidit. Postea verò opera Gil-erti Comitis Clarensis qui huius mœnia, & castrum vici-um *Diuenor* firmauit, has miserias exuit, curísque laxa-facilius bellorum tempestates deinceps pertulit.

Adiacet huic vrbi ab ortu *Cantredbichan*, id est, Centuria inor (Cantredum enim vocant Britanni terræ portio-em, quæ centum villas complectitur) in qua præter ruinas stri *Careg*, quod præcipiti vndique, & abruptæ rupi infix-m: & suffossa plura, siue specus spacioßissimas, virenti cespi-nunc obtectas, quibus, furente Marte, imbellem multitu-nem habitasse creditur; etiam *fons est*, vt scribit Giraldus, *naturali die, bis vndis deficiens, & toties exuberans marinas itatur inflabilitates.*

Ab Aquilone autem longè patet *Cantremaur*, id est, Cen-ria magna, tutissimum olim Britannis perfugium, vtpote æ syluis densa, confragosa, & collium flexibus viæ impli-tæ. Ad Austrum *Talacharn* & *Lhanstephan* castra marinis opulis inhærent, quæ bellicæ virtutis, cùm in Anglis, tum itannis testes sunt locupletissimi. Sub Talcharne in ma-effunditur Taf ad cuius ripas olim celebris erat *Twy in ar Taf*, id est domus alba ad Taf flu. quòd ex corilis bis pro æstiuo domicilio constructa fuit, vbi anno repara-salutis 914. Hoël cognomento Bonus Walliæ princeps, equentibus Comitijs (conuenerant enim præter alios ec-clesiastici ordinis centum quadraginta) antiquatis maio-

rum inſtitutis, nouas leges ſuo populo tulit, vt teſtatur ipſa-
rum legum proœmium. In quo poſteà loco monaſterio hu
extructum, quod Whiteland dixerunt. Quum verò, qu
Normannorum primi hanc regionem Wallorum principi
bus extorſerint ex hiſtorijs eruere non poſſim, vt ad Pen
brochienſes nunc me conferam, ordo poſtulat.

Penbrokſhire.

IAm in Auſtrum mare ſe reflectens, & in
genti ambitu, varijſque receſſibus littor
incuruans, Comitatũ Penbrochienſem
vulgò Penbrokſhire, & Weſtwales v
diq; vrget, niſi ab ortu, quà ager Mariē
nenſis, & ab Aquilone quà pars Ceretic
obtenduntur. *Terra hæc*, vt inquit Gira
dus, *triticea eſt, marinis piſcibus, vinóque venali copioſè referta
quod omnibus præſtat, ex Hiberniæ confinio aëris ſalubritatem
perata.*

Primùm in littore ad Auſtrum diſcendente Tenby o
pidum mœnibus quondam firmum, è ſitienti rupe ma
deſpicit, nauium ſtatione, & piſcium copia admodum cel
bre, vnde Britannicè *Tenby y piſcoid* denominatur. Indè
occaſum reducto littore, tenues apparent reliquiæ ca
Manober, quod Pirrhi manſionem vocat Giraldus, cui
tempore, vt ipſe prodit, *turribus & propugnaculis erat exim
ab occidente portum èxtenſum à Circio & Borea, ſub ipſis mœ
bus viuarium habens egregium, tam ſui venuſtate, quàm aquæ
profunditate conſpicuum.*

Continuum non multis hinc procurrit milliaribus lim
tandémque ſubmouens vtrinque terram longè inuehi
mare, portúmque efficit, quem Milford hauen Angli
cant, quo non alter eſt in Europa aut nobilior, aut tuti
tot anguloſis receſſibus, tot portuoſis ſtationibus diſtin
tur, quibus, vt fibris, ripæ vndique ſunt inciſæ, & vt poë
verbis vtar.

Hîc exarmatum terris cingentibus aquor
Clauditur, & placidam diſcit ſeruare quietem.

Nec hac ſecuritate magis celebris hic portus, quàm quòd
eliciſſimæ memoriæ Henricus VII. in eodem appulſus,
Angliæ iam inteſtinis malis elangueſcenti ſignum ad bene
peranduṁ hinc ſuſtulerit. Ad interiorem orientalémque
huius portus ſinum, *in agro totius Walliæ amæniſſimo, principa-*
e prouinciæ municipium Demetiæque caput, Giraldum legis, *in* Penbroke
axoſa quadam, & oblonga rupis eminentia ſitum, lingua marina de
Milverdico portu proſiliens in capite bifurco complectitur, Vnde
riuannis Penbro dicitur, quod caput marinum ſonat, & nobis
Penbroke. *Primus hoc caſtrum Arnulfus de Montgomery fra-*
er Roberti Comitis Salopiæ ſub Anglorum rege Henrico primo ex
irgu & ceſpite tenue ſatis, & exile conſtruxit, quod poſt modò in
Angliam reuertens viro prudenti Giraldo de Windeſora Conſtabu-
rio ſuo primipilóque cum paucis cuſtodiendum expoſuit, nec mora
ius Walliæ auſtralis Cambrenſes caſtrum obſidione cinxerunt.
edita animis, magis quàm viribus Giraldus cum ſuis reſi-
ebat, vt illi irrito incœpto regrederentur. Caſtrum poſteà
uniuit Giraldus ille, vnde circumuicinas regiones latè
erſultabat, demúmque vt res ſua, & ſuorum commodiùs
s regionibus adoleſceret, Neſtam Griffini principis ſoro-
em ſibi in matrimonium adiunxit, ex qua egregiam ſuſce-
t prolem *per quam* (vt inquit Giraldus noſter ex eo oriun-
us) *Anglis & Auſtralis Cambriæ maritima ſunt retenta, & Hi-*
ernie mœnia ſunt expugnata. Omnes enim illę nobiles Giral-
orũ, ſiue Giraldinorum, quos *Fitz gerald* vocant, in Hiber-
a familiæ, ab hoc noſtro Giraldo genus deducunt ſuum.
Influunt hunc portum coniunctis ferè oſtijs flumina duo,
æ *Gledawh* Britanni vocant, id eſt, ſi interpreteris, gladij,
de *Aberdugledheu*, id eſt, duorum gladiorum portum ipſi
ppellitant. Partem illam huius regionis quæ vltro por-
iacet, & his ſolis fluminibus perfunditur Roſſiam ſiue *Ros*
cunt Britanni, facto è re nomine, quòd viridante procum-
t planitie & ericeto.

Flandri è Belgio hanc incolunt, qui Henrici primi per-
ſſu huc commigrârunt, cùm Oceanus ruptis aggeribus
agnam Belgij partem obruiſſet. Lingua & moribus eti-
nnum à Wallis dignoſcuntur, & ita eiuſdem linguæ ſoci- Little
ate cum Anglis coniuncti ſunt, qui ad Belgicam linguam England
oximè accedunt, vt hæc eorum regiuncula à Britannis beyond
glia *Tranſwallina* nũcupetur. *Gens hæc*, vt inquit Giraldus, Wales.

fortis,& robusta, continuóque belli conflictu gens Cambrensibus inimicissima,gens lanificijs,gens mercimonijs vsitatissima, quocunque labore siue periculo,terra marique lucrum quærere. Gens præudida vicissim loco & tempore,nunc ad aratra, nunc ad arma gens prompt tissima. Et vt hoc addam, Gens Anglorum regibus deuotissima,Anglísque fidissima, & quæ Giraldi tempore,Extispicinam ad miraculum vsque calluit. Walli collatis sæpe in vnum omnibus viribus,dum hanc vetustę eorum ditionis regionem repeterent,in hos Flandrenses irruerunt, effusíque populationibus eorum fines peragrârunt, paratissimo tamen animo illi fortunas,nomen, & salutem semper defendârunt.

Ad duorum gladiorum Occidentaliorem, locum habet **Harford west**, Anglis olim **Hauerford**, Britannis *Hwlphord*,sua elegantia & frequentia inprimis celebre. Clarenses Comites munitione & mœnibus vallâsse fama tenet, nos legimus Clarensem Comitem Richardum,Tancredi filium huic castro Castellanum præfeciisse. Post Rossiam spectiosum grandi fronte in Oceanum Vergiuium longè procedit promontorium. OCTOPITARVM Ptolemæus dixit Britanni *Pebidiauc*, & *Cantred Deui*, nos **S. Dauids** land *terra*,vt author est Giraldus,*saxosa,sterilis,& infœcunda,nec fruges vestita,nec fluminibus distincta,nec pratis ornata,ventis & procellis semper exposita*,virorum tamen sanctissimorum secessus,& altrix, Calphurnius enim presbyter Britannus, est in nostra historia Ecclesiastica, hîc in valle Rosina Concha coniuge Martini Turonensis sorore Patricium Hiberniæ Apostolum suscepit, & Deui Episcopus religiosissimus Archiepiscopalem sedem ab Isca Legionum in remotissimum huius angulum ad Meneuiam transtulit, quam ab illo Britanni *Tÿ Deui*,i.Domus Deui,Angli **S. Dauids** vocant,diúque suos habuit Archiepiscopos: sed pallio in Britanniam Armoricam Dolam transfato,desijt hæc dignitas. Superioribus tamen sæculis litem contra Archiepiscopum Cantuariensem Angliæ & Walliæ Metropolitanum hanc re intendêrunt Wallenses, sed causa ceciderunt. Quæ qualis hæc olim fuerit, cùm toties à Danicis piratis exciderit,non facilè quis dixerit; nunc verò vrbecula est pertenuis,solúmq; prætendit templum Andreæ, & Dauidi sacrum quod sæpiùs euersum, ea qua nunc cernitur forma, Petri

regnan

egnante Ioanne, Episcopus, & successores erexêrunt, qui in circumuicinis regionibus Ecclesijs 331 præsunt.

Adeò verò in occasum hoc se immittit promontorium, vt sudo cœlo Hiberniam ostendat, & hinc breuissimus sit in Hiberniam traiectus, quem Plinius à Silurum gente, (Silures enim huc pertigisse existimauit) x x x mill. pass. falsò mensurauit, sed longiùs hanc terram procurrisse, formámque promontorij fuisse immutatam ex his Giraldi verbis intelligi potest. *Quo tempore in Hibernia egit Henricus Secundus, ex nimia præter solitum procellæ vehementia saluboſis huius oræ littoribus, solo tenus sabulo nudatis, longis operta retrò sæculis terræ facies apparuit. Arborum quoque in ipso mari stantium stipites vnique præcisarum, ictúsque securium tanquam hesterni, terráque pigerrima, lignáque truncorum hebeno simillima, vt non littus iam, sed lucus esse videretur, mirandis rerum mutationibus, aut fortè à diluuij tempore, aut longè post, sed antiquitùs tamen, tàm præcisus, tàm maris violentia semper excrescentis, & terram eluentis pauxillum absumptus & absorptus.* Nec magno diuisas hîc pelago terras Guilielmi Rufi verbum ostendit, qui cùm Hiberniam ex huius rupibus prospiceret, dixit (vt habet Giraldus) se facilè Angliæ nauibus pontem constraturum, quo ex Anglia in Hiberniam pedes mare transiret.

Cęterùm ab hoc promontorio recedentes terras magno sinu atque ambitu circumagit mare, ad quod **Fiscard**, Britannis *Abergwain*, & **Newport** visuntur sola, dum ad Tiui fluuium, qui Ceretica ab hoc agro separat, perueneris.

Penbrochiæ Comites è varijs familijs varij fuerunt. Arnulphum Montgomerienſem qui primus expugnauit, & poſteà proscriptus fuerat, eiúsque Castellanum Giraldum, quem posteà vniuersæ regioni præfecit Henricus primus, Comites fuisse vix ausim affirmare. Walterus Comes de Oſſorie, siue Aucensis primus Comitis titulum gessit, quo sine prole mortuo, Stephanus Rex nepoti eius Gualtero contulit. Ille Richardo Strongbow filio, Hiberniæ domitori requit, qui, vt inquit Giraldus, è clara Clarensium familia oriundus. Huius vnica filia Isabella Guilielmum Marescallum maritum eodem adauxit. De quo extat in Rudburni Annalibus hoc Epitaphium:

Sum quem Saturnum sibi sensit Hibernia, Solem

Anglia, Mercurium Normannia, Gallia Martem

Filijque eius quinque ſucceſſiuè Penbrochiæ Comites fuerunt, quibus omnibus ſine prole ſublatis, Comitatus huius gladio Henricus III Guilielmum de Valentia è Luſignianis in Pictonibus familia cinxit, qui vxorem habuit Ioannam filiam Gwarini de Monte Caniſio ex Guilielmi Mareſcalli filia natam. Guilielmo de Valentia ſucceſſit filius Andomarus, cuius altera ſoror, & cohæres Elizabetha Ioanni Domino Haſtings enupta in nouam familiam hunc honorem intulit. Laurentius enim Haſtings eius è filio nepos, Ioannéſque vnus & alter, Laurentij illius filius & nepos Penbrochiæ Comites fuerunt; Quibus, cùm defeciſſet proles, longo pòſt tempore Ioannes Dux Bedfordiæ, & poſt illum Humfredus Dux Gloceſtriæ, eius frater eundem titulum ſunt conſequuti: Deinde Guilielmus De la Pole factus eſt Penbrochiæ Marchio, eo ſublato Henricus VI fratrem ſuum vterinum Gaſparem de Hatefield Penbrochiæ Comitem creauit, cui Edwardus IIII ſucceſſorem dedit Guilielmum Herbertum, illi eodem nomine ſucceſſit filius bello ciuili interemptus. Henricus VIII Annam Bollenian quam ſibi deſponderat, poſteà Penbrochiæ Marchioniſſam dixit. Demùm memoria noſtra Edwardus VI Guilielmum Herbertum de Cardiffe eodem honore ornauit, quo Henricus eius filius vir clariſſimus hodiè lætatur.

Cardiganſhire.

AB Octopitaro, ſiue S. Dauidis promontorio retroacta obliquè in Ortum littora vaſto & lunato ſinu mare admittunt, cui tertia Demetarum regio incumbit, quæ Anglis **Cardiganſhire**, Britannis **Sir Aberteiuy**, veteſtis ſcriptoribus *Ceretica*, à Carataco Rege, ſi quis exiſtimet è ſuo ſenſu, non antiquorum authoritate hæc eius deprompta videatur coniectura: & tamen celeberrimum illum Caratacum hîc rerum potitum fuiſſe, legimus. Campeſtris etiam hæc regio ad Occaſum quà mare proſpicit, vti ad Meridiem, quà Tiuius flu. Maridunenſes ſecludit: ab ortu verò & Aquilo-

uilone, quà ad Brechinienſes & Montgomerienſes ſpe-
continui montes pabulo fœcundi perpetua latera tra-
nt, ſub quibus paſſim diffunduntur lacus. Non vrbibus,
tuguriolis, hanc olim vt reliqua Wallia, fuiſſe diſtinctam
illo principis ſui Carataci dicto colligatur, qui cùm Ro- *Zonaras.*
ſplendorem & amplitudinem captiuus perluſtraſſet, I-
ne, inquit, cùm hæc & huiuſmodi habeatis, noſtra tuguri-
concupiſcitis? Quæ ſunt tamen vetuſtioris notæ pau-
percurramus.

Tiuius flu. Ptolemæo TVEROBIVS, corruptè pro *Dwr*
iuis, i. Tiuius flu. è lacu *Lin-Tiuy*, ſub montibus, quos dixi,
mùm ſaxis impeditus, & fremens ſine alueo deuoluitur,
lapidoſum admodum tractum, iuxta quem *Roſſ.* nundi-
pecuarię montanorum frequentiſſimæ celebrantur, do-
Stratfleur cœnobium iampridem Cluniacenſium mon-
us circundatum acceſſerit. Inde alueo accepto per *Tre-*
on & *Landeui-breui*, in Dauidis Meneuenſis Epiſcopi me-
oriam conſtructum, & nominatum, vbi ille frequenti Sy-
do Pelagianam hæreſim in Britannia renaſcentem, & ſa-
s ſcripturis, & miraculo labefactauit, excreſcente, vt fe-
nt, ſubitò in tumulum terra, qua ille concionaretur. Huc
ue & etiam vlteriùs in Meridiem ſe agit Tiuius ad *Lan*
Vaur, i. fanum Paterni Magni, qui ex Armorica ori-
dus, Cereticorum, vt habet eius vita, Eccleſiam & paſ-
ndo rexit, & regendo pauit, cuius memorię hoc templum,
émque Epiſcopalem conſecrauit poſteritas, oppidúmq;
unctum longo pòſt tempore Edwardus Primus commu-
uit.

Hinc conuerſo in Occaſum curſu olim caſtoribus, nunc
lmonibus abundans labitur Tiuius, per caſtrum, quod
uum hodie vocant, eò quòd Rheſus ap Thomas bellico-
Britannus Henrici VIII deliciæ renouarit, priùs enim
ulin dicebatur, Quod nomen ſi Angli ab vlmis fecerint,
as **Elmes** vocant, crederem illud eſſe Demetarum LO-
NTINVM, cuius meminerit Ptolemæus, vlmos enim
yſſen vocant Britanni, nec ſitus certè repugnat.

Inde Tiuius latior fertur, ſubitóque ad *Kilgaran*, à Giral-
munitum lapſus ruit ex alto præceps, *Salmonis ſaltum* vo-
t Giraldus, quòd Salmones interiora fluminis ex Oceano
tentes, cùm obſtaculum hoc occurrit, caudam ad os re-
plicant,

plicant, interdum etiam ad maiorem saltus efficaciam ca
dam ipsam ore comprimunt, dúmque à circulo huiusmo
se resoluunt, cum impetu quodam tanquam virgæ circula
explicatione, se ab imis ad alta cum intuentium admira
ne transmittunt, vt scitissimè scripserit Ausonius:

Nec te puniceo rutilantem viscere Salmo
Transierim, latæ cuius vaga verba cauda,
Gurgite de medio summas referuntur in vndas.

Vix duobus hinc milliaribus **Cardigan** abest, Britanni *Aber-Tiuy*, i. Tiuij ostium nominant, præcipuum huius reg
nis oppidum à Gilberto filio Richardi Comitis Clare
munitionibus firmatum, quod posteà proditione de
diruit Rhesus filius Griphini, capto Castellano Robe
Fitzstephen, Stephanidem nonnulli vocant, qui cùm
precariò animam inter infensos Wallos traxisset, de
ca lege liberatus, vt possessionibus in Wallia renuncia
primus è Normannico genere Hiberniam auspicatò c
exigua militum manu intrauit, & Anglis aditum sua virt
aperuit.

A Tiuij ostio molliter recedit littus plurimis riuulis p
uium, inter quos, superiori agri parte memorandus e
quem Ptolemæus memorat STVCCIA, cuius nomen e
am hodie integrum in ore vulgi versatur, *Ystwith* scilicet,
ad fontes plumbi habet venas, & ad ostium *Aberystwith* o
pidum totius conuentus copiosissimum, quod Gilbertus
tiam Comes muris armauit, & Gualterus Bec Anglus
contra Wallos tutatus fuit.

Eodem quoq; ostio in Oceanum etiam se eijcit *Rida*
è Plinlimon monte præruptè altissimo descendens, qui
quilonarem agri partem claudit, & è suo gremio Sab
nam & Vagam nobilissima, quæ dixi flumina, effundit. N
multùm supra Stucciæ ostium *Deui* flu. qui inter hanc
Merionith regionem limitis vice fungitur, in mare se co
dit.

Vix confirmassent suum in Britannia imperium No
manni, cùm statim hanc oram classe tentarint, & fœlicis
quidem res successit. Maritima enim paulatim, regnan
Guilielmo Rufo, Wallis extorsêrunt, sed maximam e
partem concesserunt Cadugano filio Blethini, Britan
prude

dentissimo, cuius gratia plurimùm in vniuersa Wallia erat,& quo amicissimo vtebantur Angli. Sed cùm eius s Oënus iuuenis amentia præceps, pacis odio Anglos, duenas Flandros assiduis excursionibus infestaret, in- lix pater patrimonio mulctatus,filij commissa luit,qui & e solum vertere coactus, in Hiberniam se subduxit. Ce- icam vero Henricus primus Comiti Clarensi Gilberto nauit qui præsidia disposuit,& castella muniuit. Sed Ca- ganus cum Oëno filio in gratiam posteà ab Anglis re- otus,quę sui erant patrimonij etiam recepit.Oënus verò ingenium reuersus, iterúmq; res nouas molitus, à Gi- do Penbrochiensi, cuius vxorem Nestam rapuerat, oc- itur. Pater autem in Angliam abductus mitiores fortu- vices diu expectauit, tandémq; suis senex redditus, à rdoco nepote ex improuiso transfoditur. Rogerus de are posteà Cereticam Henrici 11. munificentia accepit, Richardo Comite de Clare eius,ni fallor,filio à Wallis, n terrestri itinere huc contendit, interempto, Rhesus hwalliæ princeps Anglis magna strage profligatis, vi- re exercitu sui demùm iuris fecit, nihilominùs in An- rum potestatem sine cruore sensim denuò recidit.

ORDOVICES.

SIlurum,& Demetarum,quas hactenus pe
grauimus regiones, posteritas cum tri
Principibus pareret Wallia, sua lingua
heubarth,id est,dextrã partem,nos Sou
wales (vt dictum est) vocauimus.Relio
duos principatus, quos illi *Gwineth* & *Powis*, nos Nor
wales & Powisland dicimus, insederunt olim ORDO
CES, qui & ORDEVICES, & alicubi, sed corruptis
Ordolucæ. Gens valida,& animosa,vtpote quæ montibus
hæret,& solo animatur suo,quęq; diutissimè cùm Rom
tùm Anglici imperij immunes agitârunt: nec antè Do
tiani tempora à Romanis deuicta,tunc enim Iul. Agric
vniuersam propè gentem debellauit, nec ante Edw
primi tempora ab Anglis in Prouinciam redacta. Lu
runt enim diu libertate,sua fortitudine,locorúmq; diffi
tate freti,quæ insidijs, & protrahendo bello quodam
nata videantur.

Horum fines determinare non adeò difficile, nom
autem veram rationem reddere quàm difficillimum e
mo. Opinionem tamen concepi, cùm supra duo flum
Deui, quæ vicinis fontibus orta in diuersa feruntur, co
derint, & Dardeui supra Deui flumina lingua Britan
significet, inde illos *Ordeuices* dictos fuisse, perinde ac
uerni,quòd supra Garumnam,Armorici quòd super ma
Horesci quòd suprà Escam fl. habitârint, fuerint deno
nati. Nec sine vestigijs intercidit Ordouicum in hoc tra
nomen, magna enim eius pars,quæ mari adiacet Ar
dwy etiamnum incolis vocitatur, ex quo *Ordouic* & *Ord
ces* molliori sono conflasse videantur Romani. Sed vno v
uersa regio nunc nomine Latinis præter vnam regiun
lam,*Guinethia*,& *Venedotia*, Britannis *Guineth* nuncupat
& si fas sit vnicam literulam immutare, arbitrarer hoc n
men Græcis,& Pausanniæ innotuisse,qui in Arcadicis pr
dit Antoninũ Pium malè mulctasse Brigantes nostros,
quòd GENOVNIAM Romanorum in Britanniæ prou
ciam incursassent. Certè si *Genouthiam* pro *Genouia* lege
fas fuerit,ita illa voce ad *Guinethiam* accedit, & Guineth
hæc situ adeò Brigantibus contermina iacet, vt nisi ha
reg

onem intellexerit Pausannias, quænam illa fuerit Si-
a ipsa viderit. Cæterùm ad Ordouices spectârunt re-
nes illæ, quæ nunc nouis nominibus **Montgomery-**
re, **Merionithshire**, **Caernaruonshire**, **Denbigh-**
re & **Flintshire** appellantur.

Montgomerieshire.

MOntgomerieshire, Britannicè *Sire Tresalduuie*, ad medium Solem Ceretica & Radnora, ad Orientem Salopia, ad Boream Denbighia, & ad occasum Merionithia circumscripta, licèt montibus plurimùm emineat, conuallibus tamen grata fœcunditate, cùm pascuis, tùm aruis vtiq; fœlix est regio, lauissimorúmq; equorum fœcunda olim genetrix, *qui*, vt bet Giraldus, *nobilem picturæ formam protrahente natura, membrosa sua maiestate, quàm incomparabili velocitate valmmendabiles fuerunt*. In extremo huius agri ad occasum, quasi in conum desinit, **Machleneth** sedet, forsitan Rois MAGLONA, in qua sub Duce Britanniarum præsim egit Honorij A. tempore, Præfectus numeri Solensi-, ad montanos cohibendos. Quinque hinc mille pass. **linlimon** mons, quem dixi, in eximiam exurgit altitudim, & ea parte, quà huius agri latus claudit, SABRINAM undum à Tamisi Britanniæ flumẽ effundit. *Haffren* Brinni, **Seuerne** Angli indigitant, Quę nominis origo non erim, fabellæ affine videtur, quod de Sabrina virgine in demersa commentus est Galfridus, & Poëta, qui illum uutus cecinit.

In flumen præcipitatur Abren,
Nomen Abren, fluuio de virgine, nomen eidem
Nomine corrupto deinde Sabrina datur.

ic statim à fonte ita crebris incuruus flexibus agitur, vt pe reuerti credatur, procurrit tamen, seu potius lentus per-

peruagatur hunc agrum, Salopiensem, Vigornien-
postremò Gloceſtrenſem, vitalémq; humorem gleb
que ſuppeditans in Sabrinianum fretum ſe tandem pla
exonerat. Hoc verò agro ſyluis obumbratus per
Trenewith ſiue **Newtown** in Boream eluctatur, & non
cul ab Orientali ripa relinquit **Montgomery** prima
conuentus oppidum, ſurgenti ſaxo, cui amœna plan
ſubiacet, à Baldwino limitis Wallici præfecto, regn
Guilielmo primo conſtructum, vnde *Trefaldwin*, id
Baldwini oppidum Britannis vocatur. Sed Anglì à R
ro *Montgomerie* Salopiæ Comite, cuius patrimonij e
Montgomery & *Montem Gomericum* dixerunt, & t
cùm Henricus tertius hoc è cineribus excitaret, (ſub
terant enim Walli anno ſalutis 1095. interfectis præ
rijs, iacuítq; annos plùs minùs ducentos) illum à loci
Montem Gomericum nominâſſe fabulatur Florilegus. S
riùs Sabrina *Trellin* allabitur, id eſt, oppidum ad lacum,
de **Welchpoole** Anglis nuncupatur, caſtrum ab auſtro
iunctum habet à ſubrufo ſaxo quo conſtruitur *Caſtle*
appellatum, quod vno mœnium ambitu duo caſtella c
plectitur, alterum Domini Powiſiæ erat, Baronis Du
alterum. Caduganus filius Blethini celebratiſſimus, q
dixi, Britannus, dum huius conſtructioni intenderet, à
pote Madoco (vt eſt in Lancarbanenſis epitome) fuit
terfectus. Huic è regione altera fluminis ripa obi
Buttington Danorum Hybernis notum, è quo Ad
dus Merciorum Comes illos anno Chriſti 894. exturb
author eſt Marianus. His relictis in ortum paulatim ſe
ctit Sabrina, vt *Tanet* fluuiolum citiùs excipiat, quo co
ciato, Salopienſes adit.

Hoc in agro Ordouicum MEDIOLANVM fuiſſe, q
& Antoninus, & Ptolemæus celebrant, eſt mihi perſua
mum, quia veriſſimum videtur. Cuius veſtigia ſagacite
doratus ſum, ſed indagine parùm fœlici, ita vrbium e
cadauera abſumit ætas. E ſitu tamen ſi coniecturæ ſit loc
cùm compertiſſima ſunt oppida, quæ vtrinque ponit A
toninus ſcilicet, hinc BONIVM, nunc **Bangor** ad Deu
inde RVTVNIVM, nunc **Rowton caſtle**, ab hoc enim x
ab illo xx. Italicis milliaribus ſeparat; Poſitionũ, ſi ita dic
liceat, vel potiùs diſtantię lineæ ſe mutuò inter **Watra**

lan-uethlin, quæ vix tribus distant mill. pass. interse-
, & quasi δοκοθεικτικῶς Mediolani nostri situm demon-
nt. Hæc enim ratio eliciendi tertij loci situm è duobus
nitis incerta esse non potest, cùm neque montes inter-
ant, nec itinerũ flexus sit impeditus. Matrafal hęc, quę
nis à Sabrina ad occasum abest milliaribus, & quod ve-
ati ex parte suffragetur, licèt nunc nudũ sit nomẽ, Prin-
um Powisiæ Regia sedes erat, & ea quidẽ à scriptoribus
ebrata, qui memorãt in ea à Principibus iam relicta, Ro-
rum de Veteri ponte, siue *Vipont* Anglum castrum con-
isse. Lan-uethlin verò id est fanum Vethlin oppidulum
rcatorium, etsi à linearum intersectione sit paulò remo-
, nominis tamen cognatione cum Mediolano multò est
iunctius, Uethlin enim ex Methlin linguæ Britanni-
diotismo factum est, vt Caer Uerden, ex Caer Mer-
, Iruon ex Irmon, nec Methlin magis à Mediolano
udit, & dissonat, quàm vel *Millano* in Italia, *le Million* in
ctonibus, vel Methlen in Belgis, quæ omnes vrbes
diolani nomine olim insignes fuisse nemo dubitat. Quæ
ò coniectura ad veritatem sit propensior tuum erit iiju-
are, mihi satis est coniectare. Si hoc nostrum Mediola-
m, & illas eiusdem cognominis in Gallia vrbes, vel Me-
n Ducem, vel Olanum principem construxisse, aut dum
struerentur, suem mediatim lanatum effossam dixerim,
nne nubes & nugas captare viderer? & hæc singula ta-
n de suo Mediolano scriptitant Itali. Sed cùm hæc ab e-
dem linguæ populis constructa fuisse, sit certo certius,
allis & Britannis communem linguam fuisse docui-
s,) eandem ob caussam eandem habuisse denomina-
nem satis est probabile. In nullo tamen quod sciam
diolanum nostrum cum illa Italiæ conuenit, nisi quòd
nitie inter riuulos intersideat vtráque, Italúsque non
doctus ex eo Mediolani sui nomen duxit quòd sit vrbs
dia inter lanas, id est, vt interpretatur ille, inter flu-
los.

Powisiæ Principes à tertio filio Rotherici magni pro-
ati hunc agrum cum alijs (licet Rogerus & Hugo Mont-
merienſis partem nonnullam abrasissent) perpetua se-
ad Edwardi secundi tempora tenuerunt. Tunc enim
ẽnus è Britannico sanguine vltimus Powisiæ Dominus
(Prin-

(Principis enim nomen iampridem exoleuerat) Hawis vnicam filiam reliquit, quam Ioannes Charletonus ex stri dignitate Anglus in vxorem duxit, Edwardúmq; Po siæ Dominum ex ea ſuſcepit, per cuius duas, quas ſolas ſcepit filias, ad Greyos qui nunc Powiſiæ nomen geru Tiptoftos perampla deſcendit hæreditas, & per Tiptoſ lias ad Barones de Dudley, & alios.

Merionethſhire.

Montgomerici pagi tergo Merion ſhire, Britannicè *Sir Verioneth*, Gir *Terra filiorum Canæni*, ad ſinum vſq; l tum quem dixi, & Oceanum perin quo ab occaſu ita pulſatur, vt nonnul eius partem abripuiſſe credatur. Ad M ridiem Deuo flumine, à Ceretica dim tur, ad Septentriones Caernaruoniam, & Denbighiam tingit. Ipſa vero inter montium conglomerationes om *totius Walliæ terrarum* (vt inquit Giraldus) *hiſpida magis horribilis. Habet enim montes altiſſimos arctos tamen & in mod arcis acutiſſimos nec raros quidem, ſed creberrimos, & tanta co litate conſertos, vt in ſummis eorum verticibus paſtores con lantes, vel comitiantes, ſi concurrere fortè ſtatuerint à mane ad ſperum vix conuenirent.* Numeroſi ouium greges in his mo tibus erant, nec vllum eſt à lupis periculum, qui tunc p vniuerſam Angliam deleti erant, cùm Edgarus Vſi Luduallo harum regionum principi tricenos lupos in ſi gulos annos vectigalis nomine imperaret. Incolæ qui v pecuariæ omninò ſunt attenti, & lacticinijs veſcuntur, B tyro videlicet, caſeo, &c. (quamuis Strabo Britãnos noſtr quaſi caſei conficiendi ignaros olim irriſerit) ſtatura, col re nitido, habitu viſendo, & corporis lineamentis vix alt in Britannia genti concedunt, ſed ob præproperam Ven rem, & otia malè apud vicinos audiunt. Oppida habent ra ra, ad occaſum quà Auon flumen defluit Dolegethle e viculus mercatorius à valle in qua conditur ſic dictus. Pro ximè mare in regiuncula *Ardudwy, Harlech* olim *Caer Cu* abruptiſſima rupe caſtrum in mare prætendit, ſupra quo

ipſo agrorum confinio, æſtuaria inrepunt duo celeberri-
, *Traith mawr*, & *Traith bochan*, id eſt, æſtuarium maius, &
inus.

In orientali agri parte Deua flumen è duobus fontibus
ortum (vnde nomen geſtare credunt, *Dwy* enim illi vo-
nt, quo nomine & binarium numerum denotant, licèt
ij à diuinitate, alij à nigro colore dictum contendant) &
tim *Lhintegid* Anglis **Pimblemeare**, & **Penlinmeare**
cum longè latéque diffuſum integer tranſmeat, & exit
nus, quantus venit, nec enim *Guiniad* peculiarem lacui
ſcem in Deua videas, nec Salmones in lacu, qui tamen in
mine, paſſim capiuntur. Huius ſupercilio inſidet *Bala* op-
dulum immunitatibus dotatum, ſed raris incolis, ædifici-
que incultiſſimis, nihilominus præcipuum forum monta-
rum.

Hugo Comes Ceſtrenſis primus Normannorum hanc
gionem diſpoſitis præſidijs occupauit, cùm Griffinum fi-
um Conani captiuum teneret, ſed poſtea ille hanc cum
liquo principatu recuperauit, poſteríſque reliquit, donec
tali ſua periodo confecta, in Leolino deſijt.

Caernaruonſhire.

SVpra Merionithiam iacet, quæ Britannis *Sir Caer-ar-von*, Anglis **Caernaruonſhire**, & priuſquam Wallia in Comitatus deſcriberetur, **Snowdon Forest**, hiſtoricis Latinis *Snaudonia*, ab illo ſaltu, & *Aruonia* quòd onam è regione oppoſitam habet. Latus Septentriona- & occiduum mari obiacet, auſtrale claudit Merionithia, orientale Denbighienſis ager Conouio flu. interlabente. quà mare proſpicit, potiſſimùm quà promontorio longiùs occaſum Hibernum euecta, incurua littora contra Octotarum ſiue **S. Dauids land** obtendit, gleba eſt ſatis ferli, & oppidulis redimita. Interiora autem Natura longè téque montibus, quaſi hîc compages huius Inſulæ viſcebus terræ denſaret, confertim extulit, receptaculúmque ritannis tutiſſimũ ingruente bello fecit, tot enim aſpreta, rupéſque

rupésque, tot conualles saltuosæ, stagnísque impedit
teriecta sunt, vt non modò exercitus, sed ne expedit
dem calles inueniant. Alpes, si placet, Britannicas me
hos montes appelles, nam præterquam quòd totius la
maximi sunt, etiam incisis vndique rupibus, non mi
quàm Alpes, præcipites, omnésque vnum ambiunt, qu
medio vastè supereminens, ita caput effert, vt non te
minari, sed inserere iuga videatur: quæ tamen niuibus s
fida, toto enim anno, niue, seu potiùs niuium senio ca
cunt. Vnde vno nomine omnes Britannis *Craig Eryr*, Ang
Snowdon, id est, vtraque lingua, Niuiferi montes voc
tur: vti etiam Niphates Armeniæ, & Imaus Scythiæ à
nomen (testante Plinio) assumpserunt. Nihilominus a
sunt pabulosi, vt tritissimum sit inter Wallos, *Eryr* mon
omnibus Walliæ armentis in vnum coactis sufficere po
De duobus in horum verticibus lacubus, quorum al
enatat Insula erratica, altero plurimi pisces, sed mono
omnes reperiuntur, nihil dicam, ne fabulis indulgere vi
ar, etsi Giraldi authoritate hoc nonnulli crediderint. I
rum incolas Niuicollinos nouo verbo vocauit I. Saris
ensis in Polycratico, de quibus Henrici secundi tempore
scripsit. *Niuicollini Britones irruunt, & iam protendunt termi
suos egressi de cauernis latebrísque syluarum plana occupant pr
rum nobilium, videntibus ipsis impugnant & expugnant, &
unt, aut sibi retinent, eò quòd iuuentus nostra quæ tecto &
gaudet nata fruges consumere in lucem dormis, &c.*

Sed à montibus in campestria descendamus, quæ
sola sint secundum mare, necesse est vt tantùm littus le
mus. Promontorium quod in occasum brumalem pro
tum diximus Ptolemæo CANGANVM, IANGANVM,
LANGANVM dicitur, quod verissimum nescio, hodie in
lis **Lheim** vocatur, angusto & æquali Chersoneso proc
rit, magis quàm cætera regio patentibus campis, & hord
feracissimis. Duo tantùm memoranda prætendit oppi
la, interiùs ad sinum *Pullhely*, id est, palus salsa; exterius
mare Hibernicum, quod alteram Chersonesi partem
uerberat, *Newin* villam mercatoriam, in qua anno Chri
1284. Angli proceres de Wallis triumphantes milita
cursione & festiua pompa (vt author est Florilegus) me
riam Arthuri magni celebrârunt. Si qua alia floruerunt
oppid

ida, tunc deleta fuerunt, cùm Hugo Comes Ceſtriæ, *Vita Griffini.*
bertus de Rudland, & Guarinus è Salopia primi Nor-
nnorum huc penetrantes, hoc promontorium ita popu-
entur, vt totum ſeptennium deſolatum iacuerit.

A *Nenin* littus ſemel, iterúmq; prominentijs diſtinctum
eptentriones ſe agit, Deinde obuerſa in Circium fronte,
rctato in anguſtias freto (*Menai* vocant) Monam inſu-
à Continente diſcinditur. Huic freto SEGONTIVM
s cuius meminit Antoninus ſuperimpoſita erat, quod
men à præterfluente fluuio ſumpſit, qui etiamnum *Seiont*
pellatur. Cùm verò Setantiorum portum hoc in ſitu col-
arit vetuſtus Ptolemæi codex, quem alia exemplaria
giùs remouent, ſi ego Segontiorum portum legerim, &
huius oſtium fuiſſe dixerim, veritatem fortaſſe limarem,
minùs coniecturæ veniam ab æquo lectore impetra-
n. Hanc vrbem Nennius *Caer Cuſtenith*, & qui ſcripſit vi-
n Griffini filij Conani prodit Hugonem Ceſtriæ Comi-
n caſtrum conſtruxiſſe in *Hean Caer Cuſtenni*, id eſt, vt
rit Latinus interpres, in antiqua vrbe Conſtantini im-
ratoris, Authórque eſt Matthæus Weſtmon. (ſed ipſe fi-
m ſuam liberet) corpus Conſtantij Conſtantini maximi
ris hîc inuentum fuiſſe anno 1283. & in Eccleſia nouæ
is honorificè locatum, iuſſu Edwardi primi qui ex hu-
s ruinis eo tempore eduxit **Caernaruon** vrbem paulò
periùs ad fluminis oſtium. Quæ vt ipſa nomen ſumpſit,
ròd è regione Monæ Inſulæ obijcitur, hoc enim vocabu-
n denotat. Ita vniuerſo agro ſuum nomen communica-
, hinc etenim **Caernaruonſhire** dicitur. Anguſto admo-
m & orbiculari mœnium ambitu continetur hæc vrbecu-
ſed firmo; caſtrúmque oſtendit pulcherrimum: nec mi-
s eſt priuatis ædificijs pulchra, & ciuium, qui rei mercа-
riæ ſtudent, humanitate prędicanda. Edwardum primum
nditorem, & Edwardum ſecundum eius filium hîc na-
m, & de *Caernauon* cognominatum, qui primus erat ex
nglico ſanguine, Walliæ Princeps, ſummæ ſibi gloriæ in-
læ exiſtimant. Ad ſeptimum hinc milliare eidem freto
ſidet *Bangor*, ſiue **Banchor** à Choro pulchro ſic appella-
. Quæ ſedes Epiſcopalis Parœcijs 96. præſidet. Danieli
ſdem olim præſuli, ſacrata eſt eccleſia, non illa admo-
um ſpecioſa ſtructura. Ab Oëno enim Glendoverduy per-

ditiſſimo rebelle, qui Walliæ vrbes excidio deſtinârat, in
cendio deformata, poſteà Henrici Denæi ſui epiſcopi ope
ra, regnante Henrico VII. reſtaurata vix priſtinam digni
tatem recuperauit. Oppidum eſt ſatis amplum, ab Hugone
Ceſtriæ Comite caſtello firmatum, & ad ipſas freti fauce
ſitum, quas Edwardus primus, vt in Monam ſiue Angleſe
(de qua inter Britanniæ inſulas agam) exercitum tra
mitteret, ponte obnixè ſed fruſtrâ, continere conabatu
Quo etiam loco Paulinus Suetonius Romanos milites a
te in Monam tranſmiſit, equites vado, & pedites pan
nauiculis, vt author eſt Tacitus.

Decliui hinc aſcenſu pergit littus per *Penmen-maur* pra
celſam & abruptam rupem quæ mari eminens, anguſtu
callem itinerantibus præbet, hinc impendentibus ſaxi
quaſi ruinam minarentur; illinc fremente Oceano in m
menſam profunditatem depreſſo. Sed hac vna cum Pe
menuehan, id eſt, monte ſaxeo minori, ſuperata, planitie
pandit vſque ad Conouium flu. vulgò **Conwey**, qui ab o
ente hunc agrum determinat. Hic fluuius apud Ptolem
um compendiaria Græcè ſcribendi ratione TOISOVIT
pro CONOVIVS concipitur. E palude eiuſdem cognom
nis in meridiano prouinciæ limite emanans anguſtio
ueo vſque ad oſtium ferè colliſus properat, CONOVIO
oppido, quod memorat Antoninus, nomen impertijt, Qu
licèt nunc proſtratum, nomẽque illud eò loci extinct
nouo tamen nomine vetuſtatem ſuam ſubindicat. Ter
mus enim inter eius rudera viculus *Caer hean*, id eſt, vrbs
tiqua vocatur. E cuius ſpolijs nouum oppidum Edward
primus ad ipſum fluminis oſtium excitauit, quod inde *Al*
Conwey vocant, id eſt, Conouij oſtium, quem locum Hu
Ceſtrenſis priùs communiêrat. Ipſum verò Conouium n
cens munitum ſitu, munitúmque opere, & pereleganti c
ſtro, vrbeculæ potiùs quàm oppidi nomen mereatur.

Ex huius oppoſito cis flumen prominet inflectente cu
to, quaſi ſtationem moliretur natura, promontoriolũ qu
huius etiam agri cenſetur, **Gogarth** dictum, In quo, Co
uio mare ſubeunti *Diganwy* antiqua vrbs impendebat, q
multa antè ſecula ictu fulminis deflagrauit. DICTVM
tem vrbem eſſe credimus, vbi ſub poſterioribus imperato
bus præpoſitus Numeri Neruiorum Dictenſium excub
eg

it. Quod autem **Diganwey** posteà appellatum fuerit, is non videt *Ganwey* illud ex *Conwey* profluxisse, & inde nglicum nomen **Ganoc**: sic enim nominatum erat ca-ellum, quòd posteà eò loci construxit Henricus tertius.

Præfuit huic regioni statim à Normannorum in hanc sulâ ingressu Griffinus filius Conani, qui cùm influentes nglorum in Walliam copias reprimere non potuisset, mpestati subinde cessit, demúmque cùm sua integritate gis Henrici primi gratiam redemisset, facilè etiam ab nglis sua recuperauit, posteritatíq; reliquit, ad Leolinum que, qui cùm fratres iniurijs, & vicinos Anglos incursio-us irritâsset, eò adductus fuit, vt hanc montanam regio-m cum Mona, siue Anglesceia insula ab Edwardo primo entelari iure teneret, eóque nomine mille marcas quo-nis persolueret; quibus conditionibus cùm posteà non ret, sed suam perfidíque fratris pertinaciam, potiùs, àm spem sequutus, aleam belli denuo tentaret, interfec-s, & sibi & Britannorum in Wallia imperio finem attulit.

Denbighshire.

CIs Conouium Denbighiensis ager, Anglis **Denbighshire**, Britannis *Sire Denbigh* interiùs à mari recedit, & in ortũ vsq; ad Deuam flu. procurrit. A Borea aliquandiu mare, inde Flintensis regiuncula, ab occasu Merionithia Montgomeria, ab ortu ager Cestrensis, & Salopiensis circũcingunt. Pars occidua sterilis, media quà in vallem succumbit, fœcundissima, Orientalis statim à valle naturam si-niquiorem, ad Deuam verò multò æquiorem sentit.

Occidua pars, nisi quòd lætior sit, quà Oceano pulsatur, rsim habitata, glabris & macilentis montibus plusquàm otuberat, quorum tamen maciem in montium pronis, vt bi in Wallia, cultorum diligentia, & solertia iampridem ncere cœpit. Terræ enim corium latiore vomere in cespi-, siue bracteas abradentes, eos artificiosè congestos inie-igne in cineres redigunt, quibus in agros illos excoria-s insperſis, eorum ieiunam sterilitatem ità lætificant, vt

auenam, suprà quàm credi possit, profundant. Ad vallem v
bi hi montes iam rarescere incipiunt, pendenti rupi affig
tur *Denbighia*, vetustiore nomine Britannis *Cled Lwin dy* R
i. confragosus collis in Rossia, (sic enim illam regionis pa
tem vocant) quam Edwardus primus, aliáq; amplissima b
ti fundia Dauidi Leolini fratri donauit; verùm cùm ille s
tim læsæ maiestatis reus capite plecteretur, eam ex Edw
di dono accepit Henricus Lacerus Lincolniensis Com
qui non magno, sed valido mœnium circuitu, & ad Aust
lem partem turrito castello muniuit, in cuius puteo cùm
lius eius vnicus fortè demersus fuisset, mœstissimus pat
nondum imposito fastigio, ab opere destitit; Eóque post
defuncto, oppidum cum reliqua possessione ad Lancastre
sem familiam per superstitē eius filiam Aliciam desce
à qua tamen primùm Edwardi II liberalitate cùm illa h
milia iaceret, ad H. Spencerum, inde ad R. Mortuomar
ex pactione cum Edwardo III. Sed eo morte mulctato,
G. Monteacutum Sarisburiæ Comitem, statímque r
ad Mortuomarios, & per eos ad Eboracensem familiam d
mùm deuenit. Scriptum enim est, in Edwardi IIII ex Eb
racensi familia inuidiam magno damno à Lancastrensib
affectum fuisse. Ex quo tempore siue quòd situs prærup
non incolis placuerit, nec enim subuectio erat commod
siue quòd aquis effœtum erat, paulatim ita demigrârunt,
vetus hoc oppidum sit iam exhaustum, & nouum longè a
ius sub ipsa rupe surrexerit, Quod adeò frequēs est, vt ra
plo multitudinis non capace, iam in antiqui oppidi a
nouum, tum Domini sui Roberti Comitis Leicestre
sumptibus, tum collaticia plurimorum per Angliam pe
nia, condere incœperint. Comitem enim illum anno 1
Diua nostra Elizabetha Baronem Denbighiæ creauit. N
inter Angliæ Baronias alia est, quæ plures nobiles clien
lari iure sibi deuinctos habet.

Iam venimus in regionis meditullium, vbi submoti
trinque montibus, Natura, vt quid in aspera regione po
ostenderet, vallem longè pulcherrimam substrauit, ab
stro in Septentrionem XVIII mill. pass. porrectam, v
minùs latitudine expansam, quæ Oceano & serenanti
reæ solummodò patet, aliàs vndique montibus contine
altis, & ab Ortu pinnatis, mira enim naturæ solertia mo

…m iuga mœnium pinnas mentiuntur. Vallis hæc à salubri-…ate, fertilitate, & amœnitate verè fœlix. Incolarum color …st sanus, capitis firma synceritas, inoffensum oculorum lu-…men, & annosa admodum senectus. Ipsa verò virentibus …ratis, flauentibus aruis, creberrimis villis, & templis spe-…ctantium oculos mirum in modum pascit. *Cluida* flu. laben-…tibus vndique profluentibus auctus eam mediam ab ipso …onte intersecat, vndé olim *Strat-cluid*, (Marianus enim …Stratgledwallanorum Regem nominat,) & hodie *Diffrin …luid*, i. vallis Cluidæ denominatur, in qua Britannos è Sco-…tia aduenas, pulsis Anglis, regnum constituisse prodiderunt …nonnulli. Ad Cluidæ Orientalem ripam in Australi vallis …parte *Ruthunia*, Britannis *Ruthun*, Anglis **Ruthin** adsidet, …maximum vallis emporium, viris & ædificijs frequens, cele-…réque non ita pridem castro amplo, pereleganti, & fami-…liæ quantumuis numerosæ capacissimo. Quod construxit …Rogerus Grey, cui pro portione nauatæ in Wallos operæ, …Edwardus primus totam ferè vallem elargitus erat: poste-…risque eius qui titulo Comitum Cantij illustres, sedes erat, …donec Richardus Grey Comes Cantij, & Ruthuniæ Dom. …quum nullam suscepisset prolem, non habita aliqua fratris …Henrici ratione, HENRICO VII hoc auitum patrimoni-…um pretio addixerit. Ex quo tempore castrum tecto nuda-…tum fatiscere cœpit. Nunc autem ad nobiliss. Ambrosium …Warwicensem Comitem cum opimis in valle redditibus ex …D. ELIZABETHAE munificentia spectat.

…E valle ad ortum ascendentem excipit rursum regiuncu-…la montana, aspera, algida, & ventis vndique perflata, *Yale* …vocant, nescio an ab Alen fluuiolo, qui in hac exortus se-…mel atque iterum se recondit cuniculum agens. Hæc alicu-…bi frumenti satis ferax, memorandum verò nihil habet præ-…ter monasteriolum dirutum, lætissimè, & amœnissimè …in vallè situm, quæ inter nemorosos colles se in crucis figu-…ram decussat, vnde *Vallis-Crucis* appellatur. Ab hac magis …in ortum, territorium *Mailor*, Anglis **Bromfield**, vsque ad …Deuam pertingit, læta admodum regiuncula & plumbi fe-…rax, præcipuè iuxta *Moinglath* viculum qui à fodinis nomen …assumpsit.

Wrexham hîc cernitur, Saxonicè prittelsham, sacra …turre elegantissima conspicuum, Musicísque in Ecclesia or-

ganis celebratum,& huic vicinum est *Leonis castrum*, à Legione xx victrice, quæ paulò superiùs ad alteram Deæ ripam egit, fortè sic dictum, nunc Holt vulgò vocatur, instauratúmque creditur nuper à Guilielmo Stanleio,& olim à Ioanne Comite Warrenniæ, qui tutor fiduciarius hanc prouinciolam à pupillo Madoco Britannico regulo vna cum Yale sibi interuertit.

Bromfeldiæ ad Austrum Chirke subiacet, Britannice *Gwain*, satis etiam illa montuosa, sed duobus castris nobilitata, Chirko scilicet, quod nomen dedit, à Rogero de Mortuomari posito, & Castle Dinas Bran in æditissimo fastigiati montis iugo suspensum, cuius nunc nihil nisi parietinæ supersunt. Hoc vulgus Brennum Gallorum ducem incædificâsse, & denominâsse fabulatur: sed à situ excelso in colle, quem *Bryn* vocant Britanni, alij nomen esse contendunt, & quidem mea opinione, multò probabiliùs.

Cùm res Wallorum seditionibus, & Anglorum incursionibus in lapsum prona iam sisti non poterat, Comites Cestriæ, Warrenniæ, Mortuomarij, Laceius, & Greij, quos dixi, primi Normannorum hanc prouinciolam paulatim occupârunt, & suis possidendam reliquerunt.

Flintshire.

DEnbighiensi agro ad Septentrionem longior, quàm latior præiacet Flintensis prouinciola, Anglis Flintshire. Hibernico mari, siue potiùs Deua æstuario ab Arcto pulsata, ab Ortu Cestrensi Comitatu, ab alijs plagis Denbighiensi finita. Non illa quidem montana, sed collium prominentia aliquantulum surgens, quæ leniter in fertilissimos agros resupinatur, qui, præsertim quà mare prospiciunt, hordeum laudatum tam benignè profundunt, vt semper nono, à primo satu, mense, demetant agricolæ. Occidua verò eius pars in vallem Cluidanam, quà illa mari proxima, descendit, & superiorem eius partem occupat.

In huius & Denbighiensis agri confinio, quà mollioni deuexitate montes se subducunt, & faciliorem in vallem descensum, & transitum præbent, in ipsis faucibus vrbecu-

lam

VARIM posuerunt Romani, quam à Conouio ad xix
liare locat Antoninus, hęc nulla sui nominis parte trun-
, Bod-vari, i. mansio Vari hodie vocatur, ostenditque
tæ vrbis vestigia in proximo monticulo, quem illi *Moyl*
er, i. Mons vrbis, appellitant. Quæ verò sit nominis sig-
catio non liquet, nos *Variam* transitum Britannis priscis
nificâsse alibi opinati, & Durnouariam, Isannævariám-
quæ, & Isannę transitum interpretati sumus, & à nostra
nione facit hæc VARIS eò loci sita, vbi solùm patet fa-
s inter montes transitus.

Infrà hanc Varim in valle prolabitur Cluida, statimque
wy fluuiolus vnà confluit, vbi Episcopalis est sedes, cui
ræciæ subsunt multæ. Hæc à flumine *Lanelwy* Britannis,
atrono Asapho, S. Asaph Anglis, & *Asaphensis* histo-
is nominatur. Nec oppidum sua elegantia, nec templũ,
structura, vel ornatu prædicandum, vetustatis tamen
mine neutiquàm tacendũ est. Circa annum enim repa-
æ salutis 560. Kentigernus Episco. Glasguensis, è Scotia *Capgrauius.*
fugus, Episcopalem sedem, cœnobiúmque hîc constitu-
congregatis sexcentis sexaginta tribus fratribus, quorum
centi illiterati agriculturæ, totidem alij operibus intra
nasterium exercendis, reliqui diuinis rebus peragendis
rarent; quos ita per conuentus distribuit, vt iugiter ali-
in templo, Deo inseruirent. Cùm autem in Scotiam re-
et, Asaphum virum integerrimum huic cœnobio præfe-
, à quo hodiernum nomen impositum. Episcopus huius
is paræcias sibi plùs minùs 128. subiectas habet, quarum
neficia, vt vocant, Ecclesiastica, sede vacante, Archie-
copus Cantuariensis liberè ad Henrici vsque VIII tem-
a, Archiepiscopali iure, quod nunc regale censetur, con-
re solebat. Hoc enim in historia Cantuariensi legitur.
perius **Ruthlan**, à subrusa Cluidæ ripa cui adiacet, ap-
llationem sortita, castello niter egregio, sed ferè vetusta-
confecto. Robertus, quem de *Ruthlan* vocant, Hugonis
strensis nepos, primùm à Wallis extorsit, præfectúsque
at Hugonis, qui illud nouis operibus munierat, postea vt
bas de Monte scripsit, Henricus II hoc castrum restau-
rum Hugoni de Bello-Campo dedit. Sub quo statim Clu-
a mari immiscetur, & licèt vallis ad ipsum ostium inferio-
libra, quàm mare depressa videatur, nunquam tamen su-
perlabi-

perlabitur, sed obstaculo naturali, non sine summa d
consilij admiratione, in ipsis marginibus hæret aqua.
littus in ortum paulatim descendendo procedit, pri
per *Disart* castrum sic dictum, quòd fuerit situ aeclue
per **Basingwerke**, quod etiam Hericus filius Hugoni de
lo-Campo concessit, sub quo **Haliwell**, i. fons sacer, W
fridæ virginis memoria quæ stuprum per vim oblatu
morte luit, & musco gratissimi odoris longè est celeb
mus, Ex quo emanat fluuiolus statim eximius, párque
læ agendæ, tanto impetu proruit.

Hanc regionis partem quòd formoso situ intuen
arridet, & in Anglorum potestatem iam olim cesserat,
tanni **Tegengle**, id est, formosa Anglia, dixerunt. Q
verò Tegeniam quidam appellarit, Igenósq; ibi consc
existimarit, tua sit cautio ne facilè credas. Corruptum
norum nomen optimo viro imposuit. Inde in littore
castrum conspicitur ab Henrico Secundo inceptum,
Edwardo primo perfectum. Quod huic agro nomen
Postea ad Orientalem agri limitem proximè Cestr
Hawarden castrum vulgò **Harden** haud multum à lit
sedet, è quo cùm Rogerum Clifford Walliæ Iustitiar
Dauid Leolini frater captiuum abduxisset, funestissim
bellum sibi & suis excitauit, quo Wallorum imperium
ditiùs euersum.

Australem sub his regionis partem pererrat *Alen* flu
lus, propè quem in monte ad **Ilken** viculum, fons
qui maris æmulus statis temporibus suas & reuomit, &
sorbet aquas. **Hope** Castrum Britannicè *Caergurle* in c
Edwardus primus se recepit, cùm suos incompositos W
subitò adorti essent, & **Mold** Britannicè *Gnidcruc*, cast
olim Baronis de Monthault, siue Monte Alto, huic Al
superimponuntur, quæ antiquitatis indicia præ se fer
plurima. Iuxta **Hope** cùm hæc scriberemus Hortul
dum altiùs terram moliretur, in opus peruetustum inci
de quo plurimæ plurimorum enatæ sunt opiniones, sed
M. Vitruuium Pollionem diligentiùs legerit, perspiciet
hil aliud fuisse quam Hypocaustum, vel Hypocaustum à
manis inceptum, qui crescente cum diuitijs luxuria, bal
is plurimum sunt vsi. Longum erat vlnas v. latum IIII.
tum plùs minùs dimidium vlnæ. Includebatur parieti

uo saxo, pauimentum ex testa cum calce trulissata, melliis lateritijs innitebatur concameratio, quæ ex te- erat tectorio opere politis, & hinc inde perforatis, os fictiles impositi erant, quasi tubuli per quos caloris deferebatur, & vt inquit ille, voluebant hypocausta va- em. Et quis non ex his fuisse existimet quæ Iscæ præci- e suspiciebat Giraldus? cùm hæc scriberet de Romano- operibus. *Quod inter alia notabile censeas, stuphas vndiq; miro artificio confectas, lateralibus quibusdam, & anguſtis culis occultè calorem exhalantibus.* Quorum verò hoc o- fuerit LEGIO XX. tegulis impressa loquitur. Quam sex hinc milliarium diuerticulo Cestriæ egisse iam an- docuimus.

Iuxta hunc Alenũ fl. in anguſtijs syluestribus **Coleshull** *Lobonarium collem* vocat Giraldus, vbi cùm Henricus II. ium si vnquam aliâs magna cum cura in Wallos appa- isset, Angli incondita multitudine laxiùs tendentes ceci- runt, & ipsum Regium vexillum ab Henrico de Essex hę- ditario Regum Angliæ signifero desertum fuit. Quo no- ine ille posteà læsæ maiestatis delatus, & à delatore sin- lari certamine deuictus, bonis in fiscum relatis, ignauiam am pertæsus, cucullum induit.

Alia est huius regionis portiuncula cis Deuam fl. ab hac uasi auulsa quam Angli **English Mailor** vocant. De hac m de Bonio loqueremur, in Cestrensi Comitatu egimus, e est quod iam dictum denuò dicamus.

Cestrenses Comites leuia prælia ex occasione, & oppor- nitate cum Wallis conserentes, hunc agrum primi Nor- annorum sibi subiecêrunt. Sed cùm illi iam desijssent, Ed- ardus primus, quod ad suas opes tuendas, & Wallos coer- endos commodissimum ratus erat, hanc, & omnem Wal- æ oram maritimam sibi tenuit, interiora proceribus suis, visum erat, assignauit, consilium Augusti sequutus, qui alidiores, & exteriores prouincias ipse suscepit, cæteras roconsulibus sortitò permisit. Factum id autem specie quidem vt imperium defenderet, sed reipsa, vt exercitus omnes in sua haberet potestate.

Iam à Wallia in Angliam, & ad Brigantes nostros pe- lem referamus.

BRIGANTES.

INsula noſtra, quæ hunc vi
enormibus euecta promon
rijs, hinc Germaniam, il
Hyberniam propiùs intuen
nunc quaſi irruentem exp
ret Oceanum, introrſum ſe
uocat, & latiora terrarum
uortia faciendo recedit, in m
tò minorem latitudinẽ con
cta: nec enim plus centum m
paſſ. inter littora patet quæ vtrinq; rectis ferè littorib
Septentrionem ad Scotiam vſque pertinent. Hanc parte
ferè omnem integris Britannorum rebus inſedêrunt Bri
GANTES. Ab orientali enim mari, vſq; ad occidentale
habitâſſe ſcribit Ptolemæus. Gens hæc erat validiſſim
numeroſiſſima, & apud meliores authores inprimis cel
brata, apud quos omnes Brigantes vocantur, præter vn
Stephanum in vrbibus, qui BRIGAS dixit, quo in loc
quod de illis ſcripſerit, abrupta ſententia hodie in libris d
ſideratur. Si hos Brigãtes dictos exiſtimarem à Briga qu
priſcis Hiſpanis vrbem denotauit, mihi neutiquam ſatisf
cerem, quum dictionem eſſe Hiſpanicam è Strabone co
ſtet. Si cum Goropio è lingua Belgica, Brigantes qu
Frœhands, id eſt, liberi manibus, denominatos ſentirem
nonne eius ſomnia obijcerem? Vt vt ſe res habet, Britan
noſtri, ſi quos prauo ingenio, & audaciùs graſſantes vid
rint, peruulgato dicterio, *Whærret Brigans*, id eſt, Brigante
agere dicunt. Gallíq; hodie ex priſca, vt videtur, Gallor
lingua eiuſdem farinæ homines *Brigand*, & prædatorias ne
ues *Brigantin* vocitant. An verò ea vis fuerit verbi olim
Gallia, vel Britãnica lingua, vel noſtri Brigantes eiuſmo
fuerint, affirmare non auſim. Si tamen non malè memin
Brigantes Alpinum populum graſſatores vocat Strabo,
Iulius Belga iuuenis proiectæ audaciæ, cui vis, authorita
& virtus nomen videbatur, *Brigantieus* apud Tacitum co
In Arcadicis. nominatur. Cuiuſmodi vitio Brigantes noſtri affines v
dentur fuiſſe, cùm ita in vicinos graſſarentur, vt illis ea
cauſſa magnam agri partem ademerit Antonius Pius, v
autho

or est Pausanias qui sic scribit: Ἀπεπέμπετο δὲ Αγριππῖνος ὁ ες ἐς Βρεττανίαν Βρεττανῶν τε πολλοὺς, ὅτι ἐπεβαίνειν ἐς ἔτος σφῶν ἄρξας τε Γερμανίας μοῖραν ὑπηκόους Ρωμαίων. Nec aliquos ig- iniæ loco hoc laturos spero, me sanè mei dissimilem berem, si priuatum quempiam, nedum gentem ignomi- notarem. Neque hoc ignominiam habuit bellicosa illâ te, cùm ius in viribus omnes gentes haberent. *Latroci-* (inquit Cæsar) *apud Germanos nullam habent infamiam, extra fines cuiusq; ciuitatis fiunt, atque ea inuentutis exercen- & desidiæ minuendæ caussa fieri prædicant.* Nec à dissimili one Pæones apud Græcos quia percursores, Quadi a- Germanos, & Chaldæi, quòd grassatores nomen in- isse memorantur. *Reinteccius.*

Quod verò Florianus Del-Campo Hispanus, nostros gantes ab Hispania in Hyberniam, & inde in Britanni- ambitiosè nimis deduxerit, nulla alia coniectura sufful- nisi quòd Brigantiam vrbem in Hispania sua inuenerit, itate malè metuo ne se abduxerit. Si enim non eadem sia idem & nostris, & Hyberniæ Brigantib. nomen fece- malim cum eruditissimo meo Th. Sauilo iudicare Bri- tes nonnullos, & alias Britanniæ gentes, iam inde à Ro- norum aduentu in Hyberniam secessisse, alios quietis, & cupidine adductos, alios, vt oculos à contagione domi- ionis Romanæ inuiolatos haberent, alios denique, ne am libertatem à natura pueri acceperant, senes volun- e amitterent. Cæterùm Claudium Imp. primum Roma- um hos nostros Brigantes aggressum fuisse, & sub impe- m, ditionémq; suam subdidisse his versibus in suo ludo uit Seneca. *Birgantes tamen illi in Hybernia in nonnullis exemplaribus vocantur.*

Ille Britannos
Vltra noti littora ponti, & cæruleos
Scuta Brigantes, dare Romulais colla catenis
Iussit, & ipsum nouæ Romanæ iura securis
Tremere Oceanum.

go tamen non illos tunc deuictos, sed potiùs in Romano- m fidem se permisisse existimaui. Nam quod ille Poeticè fit, historici non memorant. Tacitus enim prodit eo tem- ore discordias apud Brigantes exortas Ostorium noua lla destinantem retraxisse, quas ille paucis interfectis facilè

cilè consopiuit. Quo tempore, Brigantes suam Regi
Cartismanduam habuerunt, quæ Caratacum capt
manis tradidit, maritóq; suo Venutio spreto, Velloc
ius armigerum, in matrimonium regnúmq; accep
funestum exarsit bellum. Venutius enim stimulan
minia, coactis copijs, regnum Cartismanduæ exto
manæ autem cohortes illam varijs prælijs exem
tamen vt regnum Venutio, bellum Romanis relic
rit, qui non ante Vespasiani tempora Brigantes sub
redigere potuerunt. Tunc enim Petilius Cerealis ha
gionem aggressus, multa prælia, & aliquando non
enta gessit, magnámq; Brigantum partem non tam
nes aut bello, aut victoria amplexus est. Etenim si
Brigantes etiam ipso Hadriani tempore debellati fu
non erat cur Iuuenalis caneret,

Dirue Maurorum attegias, & castra Brigan

Nec posteà Antonini Pij tempore se animo admodu
misisse videntur, cùm ille eos agri parte mulctaret,
Genuniam, siue Guinethiam sociam Romanorum
uinciam, vt diximus, incursâssent.

Cæterùm amplissima horum regio, quę angustior,
cœperat, procedit, in medio, vt Italia Apennino, perp
montium iugis attollitur, qui Comitatus, in quos nun
scribitur interdiuidunt. Sub illis enim montibus, ad O
& mare Germanicum subiacent Comitatus Eborac
& Episcopatus Dunelmensis: & ad occasum Lancastr
Westmorlandia, & Cumberlandia, quæ omnes prou
in prima Saxonici Imperij infantia Deirorum regno c
nebantur. Saxones enim has regiones Nordanbum
rum regnum dixerunt, & in duas partes diuiserunt D
scilicet, quæ nobis proximior, cis Tinam fl. & *Bernicia*,
vlterior à Tina ad Fretum vsque Scoticum pertinuit,
partes quanquam suos reges aliquandiu habuerint:
dem in vnum tamen regnum coaluerunt.

Yorkeshire.

AGer Eboracensis, Saxonicè Euepincscyne, Eopppocscyne, & Eboparcyne, vulgò **Yorkshire**, qui totius Angliæ prouincia est longè maxima, temperatæ censetur vbertatis. Si hîc saxosa, vel arenosa sit sterilitas, illic lætissima aruorum fœcunditas, si hîc syluis sit nuda, illic densissimis nemoribumbrata, ita prouidè temperante natura, vt ipsa rerum sua varietate gratior & lætior videatur. Quà detin vesperum montibus, quos dixi, Lancastrensi agro, estmorlandia terminatur, vnde Arctum suspicit, Dunensem Episcopatum habet continuato Tesis fl. cursu um. Quà Sol exsurgit, Oceano Germanico vrgetur. is Austrinum primùm ager Derbiensis, inde Nottinnensis, & posteà Lincolnensis claudunt, vbi loci nobilud æstuarium **Humber** interfunditur, in quod ferè ia flumina, quæ hanc regionem perfundunt, tanquam nceptaculum se euoluunt.

rouincia hæc omnis in tres partes diuiditur, quæ à tricœlis plagis, **Westriding**, **Estriding**, & **Northriding** natur. **Westriding**, siue pars occidua, aliquandiu Ousa ncastrensi limite, & australibus regionis finibus contir, vergítque ad occasum, & meridiem. **Eastriding**, sipars orientalis ad orientem solem, & Oceanum spectat, vnà cum Deruentione flu. comprehenditur. **Northing**, siue pars Septentrionalis, ad Septentriones pertiTesi fl. Deruentione, & longo Ousæ decursu, quasi conIn occidua parte, occidui, siue limitanei montes mulmittunt flumina, quæ singula vnus Ousa hospitio accii, & in Humbrum secum deducit. Nec alia mihi commovidetur ratio hanc partem describendi, quam si *Dani, eri, Ari, Nidi, Wherfi, & Ousæ* fluenta persequar, qui ex his ntibus exorti, potiora sunt flumina, & locis potioribus nduntur.

Danus, vulgò **Don**, & **Dune**, ita, vti videtur, nominatus, quòd

quod preſſiori & inferiori in ſolum labitur alueo, id
Dan Britannis ſignificat, primùm Sheafield oppidum
terit, quod caſtro, Louetotíſque olim, nunc Taboti
dominis gloriatur, ſtatímque taxis alijſq; arboribus
tus Rotheram eius æmulum adit, quod Eboracenſe
piſcopum T. Rotheramum virum prudentem ſuo no
inſignitum, optimúmq; ſibi patronum, alumnum ſu
minùs oſtentat. Vtrumque ferrarijs fabris celebre,
ſunt in vicinia ferrariæ plures. Inde caſtellum ant
Connisborrow, Britannicè *Caer Conan*, rupi aſſixum
Florilegus. cit, in quod, cùm Saxones Aurelius Ambroſius ad M
ita diſſipâſſet, vt illi, quà cuique proximum fuit, in fu
487. effunderentur, Hengiſtus eorum dux ſe recepit: panc
pòſt dies pro caſtris ſuos in aciem produxit contra
quentes Britannos, & prælium ſibi, & ſuis funeſtum c
ruit: magna enim vis hominum conciſa eſt, ipſúmq; i
ceptum capite obtruncârunt Britanni. Diſpartito de
alueo Danus vetuſto oppido allabens nomen imper
um, quod nos hodie Dancaſter, Scoti Doncaſter, S
nes Donacerten, Nennius *Caer Daun*, ſed Antonini I
NVM, vti & Notitiarum liber, qui prodidit præfectu
quitum Criſpinianorum ibi ſub Duce Britanniarum ſu
nem habuiſſe. Igne cœlitùs demiſſo circa annum Do
759. ita deflagrauit, ſuíſq; ruinis depreſſũ iacuit, vt vi
nuò reſpirarit. Magnam arcis aream oſtendit, quam
incendio abſumptam credunt, quò loci nunc templum
gans S. Georgio ſacrum, quod vnicum eſt hoc oppido,
mus. Diuiſas hinc recolligens Danus aquas, cùm aliq
tiſper ſolidus fluxerit, iterum diſtractus, hinc Idelum
tinghamienſium flumen, illinc *Aram*, paluſtrem lætũ
agrum complexus, petit, vt vnà cum illis *Humbrum* æſtu
um ſubeat.

Calderus in ipſo Lancaſtrenſium confinio ſcatens ig
bilibus prætexitur oppidis, primúmq; inter ipſos mont
ſiniſtra Halyfax relinquit, oppidum celebratiſſimum c
ſuis priuilegijs quæ magna, & admodum antiqua ſunt,
authore de Sphæra Ioanne de Sacro Boſco, quem ſuum
iſſe alumnum prædicat. Nec multis antè ſæculis hoc
men aſſumpſit. Hoxton enim anteà dicebatur, vt ex in
perhibent nonnulli, qui & hanc hiſtoriolam de no
im

mutatione habent. Clericus quidam, vt vocant, virgi-
em impotenter deperibat, cuius pudicitiam, cum nullis
nocinijs expugnare potuisset, amore in amentiam verso,
gnit virginis sceleratus abscidit, quod postea taxo appen-
im, vulgus ad putredinem vsque sacrosanctum habuit, &
uit, arboríque ramusculos quisque sibi decerpsit. Sed ar-
ore iam denudata, honoris & religionis opinionem con-
ruauit sacrificulorum commentum. Populo enim persua-
runt venulas, quæ tanquam comæ, vel stamina inter cor-
cem & truncum taxi extenduntur, ipsissimos fuisse virgi-
is capillos. Vnde peregrinatio à vicinis huc instituta, & ita
equentata fuit, vt Yorton viculus in amplum oppidum
crcuerit, nomenq; nouum Halegfex siue Halifax, id est,
ri capilli acceperit. Fax etenim Transtrentanis Anglis
apillum significat. Vnde etiam nobilium familia in hoc
to Faicfax, à pulchro capillitio nominatur. Qui ergo
nominis similitudine hoc Ptolemæi Olicanam statuunt,
ustra sunt. Ad sextum hinc milliare, non ita procul à dex-
a Calderi ripa propè Almonbury viculum in colle satis
rrupte edito, qui vnà tantùm parte ex æquo adire possit,
lli, murorum aliquæ ruinæ, & castelli, quod triplici muni-
onum quasi corona præcingebatur, manifesta indicia cer-
nitur. Huc etiam OLICANAM fuisse volunt nonnulli, sed
id vult veritas, nimirùm esse CAMBODVNVM, quod
erperàm Ptolemæo CAMVLODVNVM, & Bedæ diuiso
ocabulo CAMPO-DVNVM. Hoc probat hinc à Mancunio,
inc à Cacaria, ipsa quam statuit Antoninus, distantia. Pri-
is etiam Saxonum temporibus summo honore floruisse
detur, basilicámque habuit à Paulino huius gentis Apo-
olo constructam, & Albano sacratam, vnde pro Albon-
ry, Almonbury nunc dicitur, sed cùm Ceadwalla Bri-
nnus, & Penda Mercius Edwinum harum regionum
incipem acerrimo bello persequerentur, hostili igne (vt à
eda scribitur) deflagrauit, quod etiam adustus in saxis co-
r etiamnum testatur. His relictis Wakefeldiam alluit Cal-
rus noster, re pannaria inclitam. Comitum Warrenniæ &
urriæ hæc olim possessio erat, verùm Ioannes Comes
Warrenniæ, qui libidini mentem nunquam clausam habu-
Lancastrensi familiæ, (vt legimus) ad maculam eluen-
am addixit: cùm Thomę Comitis Lancastriæ vxorem fa-

miliariùs quàm pudicitia postularet, tractasset. Sub hac cùm Anglia intestino, & ipsis visceribus inhærente bello vreretur, Eboracensis Dux Richardus Edwardi IIII pater,
1460 qui fortunam potiùs mouere, quàm expectare elegit, Lancastrensibus interfectus occubuit. Ad quintum hinc milliare Calderus & aquas & nomen in Aro deponit.

Arus ex Pennigenti montis radicibus, qui inter occidentes montes altiùs se effert, ortus, statim ita mæandris huc quasi dubius fontes an mare petat, vt septies semihorę spatio recto itinere mihi traijciendus esset. Tranquillus, compositus, & vix fluens leniter fluit, vnde sortitum nomen credimus. Lenem enim & lentum *Ara* Britannis denotare diximus, vnde lentus ille Galliæ Araris nomen habet, Regionem ad huius fontes **Crauen** vocamus, fortè à Britannico *Crage*, id est, Saxum. Saxis enim, atque pendentibus rupibus, & aspretis omnia inhorrescunt, quibus media, suis quasi latebris, non procul ab Aro subsidet **Skipton**, interceptum præcipitia quodammodo inclusa latet, perinde ac Italia Latium, quod sic dictum autumat Varro, quia sub Apennino, & Alpibus lateat. Oppidum pro ratione ædificiorum inter hos montes satis est nitidum, castrúmque habet ornatum sanè, & munitum, à Roberto de Rumly constructum, per cuius posteros hæreditariò ad Abbæmarlæ Comites deuenit, Quorum caduca hæreditas, vt aiunt, cùm Regibus obrigisset, Cliffordi, quorum posteri nunc sunt Cumbriæ Comites, commutationis iure, & hoc castrum, & amplissima circumquaque latifundia ab Edwardo secundo sunt consequuti.

Cùm Arus **Crauen** superauerit, diffusior lætiores agros circumiectos præterlabitur, & demùm **Leedes**, Saxonicè Loides inuisit, oppidum lanificio opulentum, vbi Oswius Northumbrius Pendam Mercium fudit. *Et magna*
656 *vtriusq; populi vtilitate*, vt inquit Beda, *nam & suam gentem hostili paganorũ depopulatione liberauit, & ipsam Merciorum gentem ad fidei Christianæ gratiã conuertit.* Locus verò ipse in quo pugnatum est **Winwidfield**, à scriptoribus vocatur, quod nomen à victoria impositum suspicor, vti locus in Westphalia, vbi Quintilius Varus cum suis legionibus cæsus est, Germanicè **winfield**, i. Victoriæ campus appellatur, vt annotauit doctiss. Abrah. Ortelius. Calderum deinde quem

ri, hospitem recipit Arus. Vbi ad ipsos confluentes, Ca-
ford est viculus, Casterford Marianus vocat, qui prodit
es Eboracenses plurimos ex Edredi Regis exercitu ibi
cidisse, quos insequentes carptim lacesserunt, cùm ille ob
lem violatam hanc regionem incursaret. Sed vetustiore
mine hic locus Antonino LEGE-OLIVM, & LAGETI-
dicitur, quod præter vetustatis expressa atque illustria
dicia, etiam distantia à Dano & Eboraco quibus interpo-
, planissimè edocet: vt situm ad ipsam militarem Ro-
norum viam taceam. Hinc Arus Calderi incursu gran-
à sinistra Brotherton oppidulum relinquit, in quo Æ-
nora Regina è venatione diuertens, partu leuata, mari-
suo Edwardo primo Thomam de Brotherton, inde no-
natum, qui postea Angliæ Marescallus, peperit. A dex-
, longiùs à ripa *Pontfracte*, siue *Pontem fractum*, vulgò
ntfreite præterit, quod è Legeoli occasu quasi in vitam *T. de Castel-*
dit. Saxonicis temporibus Kirkby vocabatur, sed Nor- *ford.*
mannis à fracto ponte, Gallicè *Pontfract* nominârunt. Loco
et pèramœno, ædificijs excultum nitidis, castrúmque o-
dit, si quod aliud magnificum, crebrísque propugnacu-
non minùs speciosum, quàm tutum. Hildebertus Lacy
rmannus, cui hoc oppidum cum vicino agro (Alrico
nc exturbato) Guilielmus Primus dederat, castrum
primus condidit, Comitésque Lancastrenses, ad quos
eiorum hæreditas deuoluta est, plurimùm adauxêrunt.
longè inferiùs Arus recepto Dano in Ousam se im-
rgit.

Cæterùm à Legeolio militari Romanorum via alta emi-
tia aggesta, ad Aberford peruenimus, qui nunc viculus
situs ad viam illam militarem, & aciculis conficiendis,
bus primas mulieres deferunt, celebris. CALCARIAN
e fuisse, siue CACARIAN ciuitatem, quam Beda Kalc-
ster vocat, præter distantiæ rationem vndiquaque con-
entem, *Coc* fluuiolus (Cokarus in libris concipitur) qui
erlabitur, & in descensu ad fluuiolum vetusti castri radi-
, quod Castle Cary vocant, probationem præstant. In
enim Cacariæ nomen se planè prodit. Probabile est an-
ius nomen exoleuisse, nouúmque hoc Aberford inua-
se ex Abbatia ibi posita ab Heina muliere, quam primam
ac regione vestem Sanctimonialis habitus suscepisse,

atque hoc in loco ſedem ſibi poſuiſſe teſtatur Beda. Mo-
ſteria verò multis vrbibus nomina ſubripuiſſe in recen-
hiſtoria paululùm modò verſatis notiſſimum eſt. Tunc
rò concidiſſe opinor, cùm regiam villam Nordanhumbr
reges ad **Barnolfwic**, nunc **Barwic** in **Elmet** vix d
hinc milliarium interuallo, conſtruxerunt, quam muris
cumſeptam fuiſſe vel rudera loquentur. Ab Aberford
karus fluuiolus ſtatim *Wherfum flu.* quaſi mœſtior per
uilia deteſtatus bella, ex quo Anglorum ſanguine cruc
fluxerit. Ad eius enim ripam iuxta **Towton**, viculum
canum, verè fuit Pharſalia noſtra. Nullo vnquam in
tantum virium, tantum nobilitatis Anglia noſtra vidit,
tum ſcilicet hinc illinc millia, nunquam acriores, nunq

Towton field or Battell of Palme ſunday.

alacriores partium duces, qui Dominico Palmarum
inſtructis agminibus, collatis ſignis, concurrêrum, cú
anceps pugna in multum diei varium certamen ext
ſet, Lancaſtrenſes impetum non ſuſtinentes, quibu
nulla magis exitio fuit, quàm ipſius exercitus incomp
magnitudo, datis tergis effuſè fugerunt, adeóque conci
curſu cædi inſtantes, ſequuti ſunt Eboracenſes, vt nobil
plurimis occiſis, triginta quinque Anglorum millia c
fuerint deleta.

Ex Crauenæ montibus deſcendit etiam **Wherf**,
Wharfe, Saxonicè Gueyf, & Aro æquidiſtans diu d
tur. Si quis nomen detortum eſtimat ex *Guern* dictione
Britannis rapidum ſonat, næ illius opinioni fluminis n
ſuffragatur, prærapida enim celeritate fremens, quaſi
tumax, & iratus deuehitur, ſaxiſque crebris exaſper
quæ non ſine admiratione prouoluit, præſertim cùm h
nis aquis intumuerit. Ipſa etiam æſtate perinfeſtus eſt,
ipſe nec ſine meo periculo ſenſi, cùm has regiones p
ſtrarem. Saxa enim habet adeò lubrica, vt equi veſtig
lant, aut vnda rapidior ſubducat. Curſu ſatis longo,
quinquaginta ferè paſſ. mill. à fontibus ad Ouſam co
obſcura tantùm perſtringit oppidula, quorum primu
Otley, (è ſitu & nomine OLICANA videatur) ſed
memorandum habet præter arduam & rigentem ca
Cheuin vocant, cui ſuffigitur. Alterum **Wetherb**
tur, quod nihil omninò oſtendit præter locum ſub ip
Romanorum militaris via flumen tranſit, D. Helen

ę vocitant. Tertium Tadcaſter eſt, quod veteſtum no-
n, veteſti caſtri aream, & recentem pontem tantummo-
iactat, quem cùm Wherfus ſubierit, tam ſedatior Ouſæ
s aquas placidè confundit.

Superiùs Nidus fluuius fœculentior è radicibus Crauen-
rum montium primùm per Nedherdale vallem à ſe de-
minatam, ſyluis coronatus deſcendit, inde Knaresbury,
gò Knarſborrow caſtrum rupi aſperrimæ impoſitum,
de & nomen inditum, profundo ſuo alueo communit,
od Serlonem de Burgo fratrem Euſtacij Veſcij condidiſ-
erunt, poſteà Eſtoteuili ſedes erat, nunc verò patrimo-
Lancaſtrenſis cenſetur. Sub hoc fons eſt in quem ex im-
dētibus rupibus aquæ guttatim diſtillant, vnde Dorp-
g Well vocant, in quem quicquid ligni immittitur, la-
eo cortice breui obduci, & lapideſcere obſeruatum eſt.
caſtrum Nidus præteruectus, poſt breue iter Ouſam
ium vndis adauget ſuis.

Ouſa autem ex his occiduis item montibus, ſed in altera
gionis parte ſcilicet in Northriding emanans, longo
curſu, Uze dicitur, cúmque hoc nomine ſeptentriona-
agri partem irrigarit, paulò antequam ad Rippon per-
nit, fit limes inter ſeptentrionalem, & occidentalem hu-
prouinciæ partem. Rippon verò illud, Saxonicè Hrip-
, inter *Vrum*, & *Skell* fluuiolum locatum, religioni ſuam
nitatem debet, inprimis monaſterio à Wilfrido Ebora-
ſi Archiepiſcopo, in primitiua Saxonum eccleſia, con-
ſto, *miro*, vt inquit Malmesb. *fornicum inflexu, lapidum ta-
lam, porticúmque anfractu*, quod poſteà Dani, cùm nec diui-
, neque humanis præ impotenti rabie parcerent, vnà
n oppido excidêrunt. Denuo tamen inſtauratum floruit,
era Odonis Archiepiſcopi Cantuarienſis qui maxim
ſtagogus neſcio quas Wilfridi reliquias hinc Cantuari-
transtulit. Sed à Normannico imperio potiſſimùm vi-
t, cùm, vt inquit ille, monachorum caſtra copioſiùs ex-
i cœpiſſent, tunc enim & oppidum ſub ſuo magiſtratu,
em antiquo Saxonico vocabulo Wakeman, quaſi excu-
orem vocant, & lanificij induſtria, quæ hodie valde re-
ſſa eſt, inclaruit: & monaſterium ſub Eboracenſium Prę-
um tutela mirum in modum florere cœpit. Templúmque
è perelegans nobilium vicinorum & ſui Theſaurarij im-

penſis poſitum, quod tribus excelſis pyramidibus, & adm-
nientibus quaſi gratulatur, & *Fontibus* opulento cœnobio
Thurſtino Eboracenſi Archipræſule in conſpectu fundat-
æmulabatur. Ad alteram huius Templi partem Cantor-
collegiolũ ab Henrico Both Archiepiſcopo Eboracenſi c-
ſtructũ vidimus: ab altera parte tumulum terreũ ſatis gra-
dem, Hilhow dicunt, quem à Danis aggeſtum perhibe-
In ipſo templo auorum memoria Wilfridi acus celeberri-
fuit, id erat anguſtum in cryptoporticu foramen quo m-
erum pudicitia explorabatur, Quæ enim caſtæ erant, fac-
tranſibant, quæ dubia fama, neſcio quo artis miraculo co-
ſtrictę, detinebantur. Fontibus illis Fountaines nos voc-
mus originem dederunt duodecem Monachi Eboracenſ-
qui cùm aſtrictiore vitæ genere Deo inſeruire arderent, f-
clauſtra deſeruerunt. Quibus poſt multas moleſtiar-
meſſes hoc monaſterium Thurſtinus Archiepiſcopus Eb-
racenſis conſtruxit. Horũ non meminiſſem ſi D. Bernard-
eorum inſtitutum non tantoperè in ſuis epiſtolis appr-
baſſet.

Vro non multò inferiùs adſidet exiguum oppidul-
Burrowbridge appellatum, à ponte quo flumen iungit-
qui nunc pons è viuo ſaxo ſublimis & eximius eſt, ſubli-
autem Edwardi ſecundi tempore videtur fuiſſe. Legimus e-
nim cùm Anglorum proceres regem illum & Remp. agi-
rent, Humfredum de Bohun Herefordię Comitem dum p-
hunc tranſiret ex rima à milite ſub ponte latente, per ing-
na tranſfoſſum fuiſſe. Iuxta hunc pontem ad occaſum
tribus diuerſis agellis, quatuor vaſtos lapides pyramid-
forma, ſed rudi admodum opera recta quaſi linea poſi-
vidimus. Duæ mediæ Pyramides quarum alteram ſacra
auri fames fruſtrà nuper ſubuertit, ferè contiguæ erant, e-
teriores non magno, ſed pari ferè interſtitio ab his vtr-
que diſtant. De his nihil aliud habeo, quod dicam, niſi q-
cum nonnullis exiſtimem Romanorum fuiſſe trophæa
ipſam militarem viam erecta quæ hàc duxit. Vulgi enim
bellas, qui has Dæmonũ ſagittas vocant, libens omitto. N-
tamen hoc omittam quòd plurimi, & illi quidam docti h-
non è viuo ſaxo, ſed arena pura & vnctuoſo aliquo facti
ſe exiſtimarint. Cuiuſmodi ciſternas Romæ fuiſſe ex ar-
foſſitia & vehementiſſima calce conſtructas memini

ius, vt lapides viderentur.

Magis ad orientem ab hoc ponte Is-VRIVM Brigantum rbs vetusta à præterfluente Vro nomine accepto olim flo-it, sed multis retrò sæculis à fundamentis excisa. Viculus rem qui eius loco emicuit, ad testandam vetustatem aldburg & Aldborow id est antiquus Burgus dicitur. Nam in ipsa vrbis area restibiles sunt agri & pascua, vix qui-m, vt vestigia eius notari possint. Laboraret certè ipsa nnalium fides, vt hoc Isurium fuisse crederemus, nisi Vrus minis nomen, Romani nummi assiduè eruti, & distantia am inter hoc & Eboracum interposuit Antoninus, fidem cerent. Ad XVI. enim milliare Italicum hinc defluens V-s, quem Saxones iam Duse dixêrunt, quòd Dusburne micilum receperit, EBORACVM siue EBVRACVM vr-m interluit, quam Ptolemæus in libro Magnę Construc-onis secundo BRIGANTIVM vocat, si liber non sit cor-ptus, quòd Brigantium caput esset. Nennius *Caer Ebranc*, ritanni *Caer Effroc*, Saxones Euepppic & Eoxeppic, nos odie Yorke dicimus. Nec mihi persuaderi patiar, aliunde buracum deductum, quàm ab Vro flumine, ita vt sonet, ad l secundum Vrum; sic EBVROVICES Galliæ ad *Ewe* flu-en, iuxta *Ewreux* in Normannia consedêrunt, sic EBVRO-is Belgicæ propè *Ourt* flumen in diocœsi Leodiensi, & BLANA Hiberniæ, *Lesny* flumen attingit. Vrbs hæc toti-s Angliæ secunda, huius regionis pulcherrima, vniuersæ-æ septentrionali parti, & præsidio, & ornamento est sin-ulari. Amœna, ampla, munita, ędificijs tam priuatis, quàm ublicis exculta, opibus, ciuibúsque referta, & Archiepisco-li sede præclara. Vrus qui nunc Duse à septentrionali arte in meridiem placidè delabens, vt dixi, intersecat, & asi in duas vrbes diuidit quæ lapideo ponte, vastissimo nnium quos vidi fornice, coniunguntur. Pars occidenta-is quę minùs frequens est, mœnibus pulcherrimis, cum flu. uadrata facie concluditur, portáque vna Mikell barre, id st porta magna, vocant, aduenientes admittit, à qua longe patiosa protenditur ad pontem platea elegantibus ob-sa ædibus quibus à tergo subiacent vtrinque horti consi-, & post eos ad mœnia vsque campi exercitijs dicati. In uorum australi quem faciunt cum flumine angulo, molem ditiorem futuro castro, vt videtur, iactam Olde hale no-minant,

minant, vidimus.

Pars orientalis quæ tota est ædificijs condensa, & angustioribus plateis concluſa, formam habet quasi lenticularem, firmissimis item mœnibus armatur, & ad ortum boream malem *Fossi* profluentis satis limosi profundo alueo munitur, qui in ipsam vrbem cæca via penetrans, ponte continetur ita ædificijs continuo, vt non pontem, sed perpetuum vicum nemo non iudicet: paulóque inferiùs Ouſæ confluit, vbi ad ipsos confluentes è regione molis quam dixi, ad reprimendos ciues firmissimum castrum loco opportuno excitauit Guilielmus Normannus. In quod vetustas liberiam diu sæuijt, ex quo Angli munita loca tanquam ad detrectandam militiã receptacula neglexerunt. In hac etiam parte ad ortum æstiuum Cathedrale templum Diuo Petro sacrum, magnificum sanè & perelegans consurgit, iuxta quod extra mœnia, sed suis mœnibus & flumine inclusum nobilissimum Diuæ Mariæ floruit monasterium, quod Alanus tertius Britanniæ Armoricanæ, & Richmondiæ Comes opulenta cum dote condidit; nunc verò in ædes regias conuersum, vulgò **The Manour** appellatur. Vnde Eboraci primordia repetam nisi à Romanis non habeo. Vt enim Ebrancum regem quem curiosa credulitas ex Eboraci nomine progenuisse videatur, taceam. Certissimum est Legionem sextam Victricem hîc stationem egisse, Romanúmque Coloniam fuisse, cùm ex Ptolemæi & Antonini authoritate, tum ex vetusta inscriptione quam in ædibus cuiusdam Senatoris vidimus in hæc verba,

M. VEREC. DIOGENES IIIIIL.VIR. COL.
EBOR.IDEMQ MORT CIVEIS,BITVRIX
HÆC SIBI VIVVS FECIT.

Victor ille quem Andr. Schottus nuper ædidit.

Nec non ex Seueri nummo in cuius parte auersa legitur.

COL. EBORACVM LEG. VI. VICTRIX.

Vnde verò Victor in Cæsarum historia Eboracum Britanniæ Municipium dixerit cùm Colonia fuerit, peto vt deliberem; nisi maluerint Eboracenses, vt olim Prænestini ex Colonia in Municipij statum redigi. Coloniæ enim cùm, vt Agellius habet, institutæ, iuráque omnia populi Romani non sui arbitrij haberent, magis obnoxia, & minùs liberæ conditione videbantur. Municipia autem suo iure ac legibus vtebantur, Municipésque tantùm muneris cum popu-

Romano

ano honorarij participes erant, nullis alijs neceſſita-
aſtricti, vnde Colonias in Municipia immutari neuti-
m mirandum. Seuerum verò ex illo nummo Coloniam
c duxiſſe non aſſeuerare auſim, cùm Antoninorum
pore legionis VI. ſedem fuiſſe docuerit Ptolemęus. Se-
um tamen hac in vrbe ſuum palatium habuiſſe legimus,
mámque in hæc verba hîc exhalaſſe, *Turbatam Rempub-*
vbique accepi, pacatam etiam Britannis relinquo. Corpus
s hîc militari more à militibus elatum, impoſitúmque
rogum honeſtatum militum, & filiorum ipſius decurſio-
in loco, ſub hac vrbe, quem ſua ætate Radulphus Niger
uerg à Seuero dictum tradidit. Cineres in vrnulam au-
m ſiue vaſculum Porphyriticum repoſiti, Romæ in An-
inorum monumentum illati erant. Nec ſilentio inuol-
dum, quòd hac in vrbe Bellonæ templum extiterit. In-
t enim Spartianus de hac ipſa loquens, *in ciuitatem veni-*
cùm rem diuinam vellet facere, primùm ad Bellonæ templum
ſtu eſt errore aruſpicis ruſtici. Quo tempore huius vrbis
torium ſiue Tribunal fuerit, vel hoc nomine longe fœli-
imum, quòd Æmilium Paulum Papinianum iuris, & iu-
rudentiæ oraculum audiuerit, vt teſtatur Forcatulus
no poſt Seueri obitum plus minùs centeſſimo Fl. Val.
onſtantius cognomento Chlorus, Imperator omnibus
rutibus & Chriſtiana pietate inſignis, qui huc (vt inquit
negyriſtes) dijs iam ad intimum terrarum limen voca-
us, acceſſit, hac etiam in vrbe diem obijt, & Apotheoſi in
iuos eſt relatus, vt è nūmis antiquis videre eſt. Quamuis
orilegus prodat eius tumulum in Wallia repertum fuiſſe,
iam diximus, fide digni tamen nobis retulerunt cùm pa-
um memoria Monachorum ædes diruerentur, in crypto-
rticu ædiculę in qua Conſtantiū ſitum fuiſſe opinio erat,
mpadem ardentem repertam fuiſſe. Veteres enim auro
pinguedinis liquorem arte ſoluto, diutiſſimè, & per mul-
ſæcula arſurum ignem in ſepulchris fouiſſe ſcribit Lazi-
Hic ex priore coniuge Helena Cōſtantinum Maximum
omanæ vrbis, vt eſt in antiquis Epigraphis, liberatorem,
uietis Fundatorem, Reipublicæ inſtauratorem ſuſcepit.
Qui Eboraci patris ſpiritum excepit, ſtatímque in Impera-
rem leuatus. *Purpuram* (vt habet Panegyricus) *milites vti-*
publicæ, potiùs quàm affectibus ſeruientes illi iniecere lachry-
manti,

manti, quisquis calcaribus incitanti, vt deposcenti exercitui gereret conatum: sed modestiam eius vicit respub. felicitas. Vi
Panegyristes exclamat, *O fortunata, & nunc omnibus bea terris Britannia, quæ Constantinum Cæsarem prima vidit.*

Hinc colligi potest quanta illis temporibus dignit præluxerit Eboracum nostrum, cùm Imperatorum su sedes. Memorant etiam patrij scriptores à Constantio piscopali sede hanc vrbem exornatam fuisse: Taurin autem Martyrem Eburouicum siue *D'Evreux* episco hîc præsulem egisse, non ego tamen cùm alijs dicam, n Vincentius è quo illi hunc errorem hauserunt, me falsi ipsius verbis conuinceret. Cùm vero Romani cessissent, Britanniam prędæ barbaris reliquissent, suas etiam mise as hæc multis malis conflictata pertulit, & vix aliud e cùm Scotica, & Saxonica bella senescerent, quàm ma nominis vmbra. Cùm enim Paulinus, Saxonibus qui h regionem occupârant, Christianam religionem annunc aret, in eam solitudinem redacta iacuit, vt non superfue ecclesiola in qua Edwinus Rex baptismum subiret, qui a no à virginis partu DCXXVII. oratorium ex ligno posi cúmque maiorem iam ecclesiam è saxo moliretur, vt i ctis fundamentis, morte præreptus successori suo Oswal perficiendum reliquit. Iam inde ecclesiastica dignitat hac vrbe conualuit, pallióq; ab Honorio PP. misso facta e Ciuitas Metropolitana, quæ præter duodecim in Anglia piscopatus, in omnes Scotiæ episcopos Primatis iure fu gereretur, sed ante quingentos annos defecit à sua Metrop Scotia, & ipsa Metropolis alios vicinos episcopatus, tem illos quidem, & ferè vmbratiles ita deuoruit: vt iam qu tuor solum in suo Diœcesi habeat, Dunelmensem sedem Cestrensem, Carliolensem, & Mannensem siue Sodore sem in Mannia insula. Sic vrbs Saxonico imperio aliqua diu florentissima fuit, donec Danica tempestas ab Aquilo ne proruens eam ruinis ingentibus rursus deformarit, & si nestis cædibus cruentarit, Id quod Alcuinus Eboracensis Caroli Magni præceptor, Parisiensis Academiæ primu institutor, atque vnicum huius vrbis decus in Epistola Egelredum Northumbriæ Regem præsagijsse videri po *Quid significat*, inquit, *plumbi fanguinis, quam Quadragesi tempore, in Eboraca ciuitate quæ totius regni caput est, in* B. Pe

Flaccus Alcuinus siue Albinus flo-

Petri vidimus de borealibus domus ſereno aëre de ſummo tecto
uiciter cadere. Nonne poteſt putari de Borealibus partibus ve-
re ſanguinem ſuper terram. Maximis enim,& miſerrimis ſe-
nti ſæculo calamitatibus in Danica vaſtatione inta-
it. Anno certè ſalutis 867. bellis continuis ita quaſſata
ant mœnia, vt Osbrightus, & Ella Nordanhumbrorum
ges dum Danos perſequerentur, nullo negotio in vrbem
uperint, Qui ambo cruentiſſimo prælio in media vrbe in-
fecti, Danis qui in vrbem ſe receperant, victoriam reli-
ẽrunt. Nec ſuccedentibus annis ſe omninò bellis expli-
uit, cùm ſæculum illud vrbium ſubuerſionibus fatale de-
ureret. Verùm vt his malis finem, ita etiam Eboraco ferè
cidium intulerunt Normanni, cùm enim Suenonis filij
anica claſſe CCXL. nauium in proximo terram conſcen-
ſent, præſidarij Normanni, qui in vrbe duo caſtella tene-
nt, veriti ne domus ſuburbanæ hoſtibus ad implendas
ſas vſui forent, eas ſuccendẽrunt: ſed agitantibus ven-
, ita diffuſum eſt in vniuerſam vrbem incendiũ, vt iam to-
arderet, cùm Dani irruentes miſeranda vbique cæde
aſſarentur, Normannis trucidatis, Guilielmo Mallet, &
ilberto Gant viris primarijs reſeruatis vt cum militibus
cimarentur, Decimúmq; enim quemq; è Normãnis ſorte
d ſupplicium elegerunt. Vnde ita in vltionẽ exanduit Gui-
elmus primus vt in ciues, quaſi à Danis ſtetiſſent, interne-
one, in ipſam verò vrbem redintegratis flammis ſæuiret;
(vt refert Malmesburienſis) *ita vicos adiacentes corrupit,*
a fertilis prouinciæ nerui præda ſuccisi erant, hominúmq; per ſexa-
ta milliaria penitùs inculta iacuit, vt vrbes olim præclaras, tur-
ũ proceritate cælo minantes, agros paſcuis lætos, ſi quis tum vidiſ-
et peregrinus, ingemiſceret: ſi quis vetus incola, non agnoſceret.
Inde Nechamus noſter cecinit.

Viſito quam fœlix Ebrancus condidit vrbem
Petro ſe debet pontificalis apex
Ciuibus hæc toties viduata, nauiſq; repleta
Diruta proſpexit mœnia ſæpe ſua.
Quid manus hoſtilis queat, eſt experta frequẽter,
Sed quid? nunc pacis otia longa fouent.

ruit circa annum 780.

Alfredus Beuerlacenſis in Bibliotheca D. Burghlei Theſ. A.

Eius enim tempore, cum placidiſſima pacis tranquillitas

has

has turbulentas tempestates excepisset, rediuiuis opibus resurrexit, licèt sæpius à Scotis, & seditiosis excidio destinata: Regnante tamen Stephano, damnum fecit longe maximum ex fortuito incendio, quo hausta fuerunt Cathedralis ecclesia, Mariæ monasterium, aliæq; religiosæ ædes & etiam (vti creditur) instructissima illa Bibliotheca, quam Alcuinus Egelredum Archiepiscopum præceptorem suum instituisse prodidit. Mariæ verò monasterium citò primam dignitatem noua structura recuperauit, Ecclesia autem Cathedralis seriùs, nec ante Edwardi primi tempora: tunc enim noui operis fundamenta iecit Ioannes Romanus ecclesiæ Thesaurarius, quod Ioannes eius filius, Guilielmus Melton, & Ioannes Thoresby omnes Archiepiscopi paulatim ad summam, qua nunc cernitur elegantiam, perduxerunt, non sine vicinæ nobilitatis ope, præcipuè Percorum, & Vauasorum, quod eorum insignia gentilitia in ipso templo, & pro foribus ostendunt. Sub idem tempus etiam ciues nouis mœnibus, & crebris dispositis turribus vrbem circumuniêrunt, optimisq; legibus instituerunt. Et ne quid deesset, Henricus VIII. patrum memoria Consiliũ siue Senatum hic constituit, non dissimile Parlamentis Gallicis, ad Septentrionalis huius plagæ causas ex æquo & bono iudicandas, quod constat ex Præside, Consiliarijs VIII. Secretario, & subadiuuis. Quod ad Eboraci Longitudinem attinet, XXII. partibus, XXV. scrup. Latitudinem LIII. part. IV. scrup. Mathematici nostri descripserunt. Hactenus de Occidentali parte, & vrbe Eboraco, quæ nec illius, nec cuiusquam alterius partis censetur, sed suis gaudet immunitatibus, iurisdictionémq; in vicino ad occasum agro habet, quã libertatem de **Anstie**, alij **The Auncientie**, ab antiquitate vocant, alij verò à Germanica dictione **Anstossen**, quæ limites denotant coniectura satis probabili deduxerunt.

East riding, siue pars Orientalis secunda huius regionis portio, in qua PARISOS locauit Ptolemæus, ab Eboraco ad ortum iacet. A Septentrione, & occasu Deruentionis fluminis arcuato decursu, à meridie Humbro æstuario, & ab Ortu Oceano Germanico circumcluſa. Ad mare, & Deruentionem vtcunque est gleba fœlici, media verò nihil aliud est, quàm surgentium montium congeries, **Yorkswold**, id est, montes Eboracenses vocant. Deruentio, nobis

Derwent, non procul ab ipso littore effusus primùm in
rasum, inde in meridiem se flectit per Aiton Baronis
Enersedem, Malton quondam Vesciorum oppidum,
i primis Normannorum temporibus potentissimi fuere
s partibus Barones, & Montferrant iam solo æquatum,
is temporibus Petri de Malolacu castrum. Inde sed infe-
ius sui cognominis ciuitatem habuit, quam DERVENTI-
NEM vocat Antoninus, & ad VII. ab Eboraco lapidem
atuit. Notitiarum liber præfectum numeri Deruentien-
is sub Britanniarum Duce in hac egisse memorat, Saxoni-
óq; imperio villa illa regia fuisse videtur, quam iuxta am-
em Dorouentionem sitam tradit Beda, in qua, vt ille au-
hor est, Eumerus sicarius Edwinum Regem Nordanhum-
rorum gladio petijt, & transuerberasset, nisi famulus se in-
eponens principis vitam sua morte redemisset. Locum
emen signare non possum, ad Standforddridge ex di-
antia fuisse colligamus, qui etiam à bello ibi commisso
Battledridge vocatur. Ad pontem enim illum Haraldus
Rex Angliæ Haraldum Haardread Norwegum, qui ducen-
is nauibus Britanniam infestabat, & iam ad Richal popu-
labundus terrã conscenderat, magna Danorum ædita stra-
ge iusto prælio interfecit, tantúmq; auri pondus victori An-
glo inter spolia obuenit, quantũ duodecem iuuenes cerui-
cibus vix sustinere poterant, vt author est Adamus Bremẽ-
sis. Hoc prælium vii nouem dies ante Guilielmi Norman-
ni aduentum confectum est, quo tempore solutior Anglo-
rum luxus excidium prædixisse videbatur. Otio enim dif-
fluebant, disciplina neglecta iacebat, innumeris vitijs Res-
pub. quasi ęgra intabescebat, superbia autem cuius pedisse-
qua exitium maxime inualescebat. Erant enim tunc tem-
poris Angli, vt scribit Guil. Malmesburiensis, *vestibus ad*
medium genu expediti, crines tonsi, barbas rasi, armillis aureis bra-
chia onerati, picturatis stigmatibus cutem picturati. Sed ad rem.
Deruentio hinc Wetherhill castrum præteriens quod Tho-
mas Percius Vigorniæ Comes construxerat, velocior in A-
BVM æstuarium profilit. Sic enim Ptolemæo vocatur, quod
Saxonibus & nobis Humber, vnde regionem vltra hoc ge-
nerali nomine *Nordanhumbriam* dixerunt. Vtrunq; nomen
ex *Aber* Britannico deflexum videatur, quod fluminis osti-
um illis denotat, & huic κατ' ἐξοχὴν impositum existimem,
quòd

quòd Vrus siue Ousa plurimos fluuios suo hospitio ex tos in hoc deducit, aliáq; maximi nominis flumina in euoluuntur. Et certe totius Britanniæ æstuarium est pliſſimum, & piſcoſiſſimum. Exæstuantis Oceani acc bus adauctum,& ijsdem retrò remeantibus, suas illiúſq quas vehementiſſimè vasto cum murmure, non sine no nauigantium periculo agit,vnde Nechamus.

Fluctibus æquoreis nautis ſuſpectior Humber,
Dedignans vrbes viſere,rura colit.

Hiſtoriámq; noſtram ſequutus quaſi ab Hunnorum R nomen inditum fuerit,ſubiungit.

Hunnorum princeps oſtendens terga Locrino.
Submerſus nomen contulit Humbris aquæ.

Neque Nechami quidem tempore vrbes ad hoc æſtu rium viſebantur, ſed ſuperiori & inferiori ætate floruit locis vrbs vna & altera. Romano sæculo non procul à ri ad **Foulnes** minorum gentium flumen,vbi **Wighton** nu cernitur frequens agricolarum oppidulum, olim fuit D GOVITIA, quod vt diſtantiam à Deruentione in arg mentum non arripiam, nominis tum ſimilitudo, tum ſigni ficatio docet. *Delgwe* enim Britannis Deorum gentiliu ſtatuas ſignificat,& in viculo huic oppidulo adiuncto Saxo nicis etiam temporibus idolorum fanum maxima in glo erat,quod à dijs gentilibus tunc **Godmundingham**, nunc **Godmandham** eodem ſenſu vocant. Nec dubito quin ipſi Britannicis temporibus celebre fuerit aliquod oraculum, cùm ſuperſtitio fuſa per omnes gentes hominum occupaſſet imbecillitatem.Cùm autem Paulinus Nordanhumbris Chriſtum prædicaret Co-ifi qui ſacrorum gentilium pontifex erat,Chriſtianam religionem complexus, hoc fanum impietatis domicilium,iniecta lancea primus profanauit, deſtruxit,& cum omnibus, vt inquit Beda, ſeptis ſuis ſuccendit. Beda.

Hinc magis ad Ortum Hullus flumen Humbrum petit, qui fontes habet iuxta **Driffeild** vicum, Alfredi eruditiſſimi Nordanhumbrorum Regis monumento notum. Properat vicinus Beuerleæ siue **Beuerly**,quod monaſterium in *Deirwaud*, id eſt, in ſylua Deirorum vocare videtur Beda,

, oppidum amplum & perfrequens, PETVARIAM
orum è nomine & situ coniectes, licèt nihil vetustius
endas, quàm quòd Ioannes cognomento de Beuarly
iepiscopus Eboracensis, vir, teste Beda, & pius, & do-
cùm episcopatu se abdicasset terrena auersatus, huc
nulerit, & diem circa annum salutis 721. obierit. Hu-
nemoriam adeò sanctã habuerunt Reges, & præcipuè
elstanus, qui illum vt Deum tutelarem ita coluit, post- *Vita I. de Beuerley.*
m Danos fudisset: vt multis & magnis immunitatibus
m dotauerint, & asyli ius concesserint, Fredstole illa
s vocauit, id est, libertatis cathedra, quæ obæratis, &
m capitalium suspectis liberum, & tutum erat perfugi-
. Vnde in iustam magnitudinem creuit oppidum, inqui-
rum magna indies cõfluxit multitudo, ciuésq; ex Hullo
d maritima commoda incile duxerunt, quod nauiculis
chendis par est. Hullus cùm iam sex mill. pass. hinc e-
sus fuerit in Humbrum effunditur, iuxtáq; ostium sui
inis vrbem habet, Kingston vpon Hull, sed vulgo
ll, olim vt nonnullis placet Cinenengchiffe. Paucos
annos, tempore nimirum Richardi Secundi hæc ex
lo, & piscatorum casulis in eam dignitatem emersit, vt
gnificis ædificijs, firmis propugnaculis, nauibus instru-
imis, mercatorum copia, & rerum omnium affluentia
nunc emporium huius tractus longè celeberrimum.
omnia accepta ferunt ciues partim Michaeli De-La-
, qui priuilegia huic impetrauit, cùm illum è mercato-
Hullensi ad Comitis Suffolciensis dignitatem Richardus
uexisset, partim quæstuosæ mercaturæ ex Islandiæ pis-
us induratis, (Stockfish vocant,) è quibus diuitias
gesserunt maximas: vnde breui admodum spatio latericio
muro, crebrísque turribus vrbem suam sepserunt, quà
mine non defenditur, tantámque vim lapidum in naui-
saburram detulerunt, vt inde omnes vrbis regiones pul-
errimè constrauerint.

Ab hac vrbe promontorium auido procurrit in mare se
mittit, quod OCELLVM Ptolemæus, nos Holderneſſe, &
onachus quidam *Cauam Deiram*, quasi cauam Deirorum
gionem vocat, eadem significatione qua Cœlosyria, i. Sy-
a caua nominatur. Huic promontorio adsidet antiquum
ppidum quod Antoninus PRAETORIVM dixit, sed no-
stra

ſtra æras Patrington, vt Itali ex Prætorio oppido
Petrouina fecerunt. Hîc me falſum non eſſe & diſ-
Delgouitia, & ipſum ſuperſtes nomen probat, quod
dammodo etiam innuit, hoc idem eſſe quod in Prol
exemplaribus PETVARIA pro *Prætorium* corruptè c
pitur. An verò hoc nomen acceperit, vel ex Prætori
ius diceretur, vel ex laxo aliquo, & magnifico ædificio,
Prætorium etiam à Romanis vocabatur, non conſta
vetuſtate autem ſua, & portus olim opportunitate glo
tur incolæ, nec de amœnitate minùs glorientur, Amœ
ſimo enim fruitur proſpectu, hinc Oceanum apertiſſim
ſuis illinc littoribus nobile æſtuarium concluſum, &
dantes Lincolnienſis agri oras è regione proſpicit. Mi
ris Romanorum via* à Vallo, quam primùm Antoninus
ſequutus eſt, hîc terminatur. Ad mare enim flumina,
vrbes, publicas eiuſmodi vias terminari ſcripſit Vlpi
Inde in ipſa promontorij lingula, quæ maximè in c
contrahitur, & Spurnhead dicitur, Kellnſey viſitur
lus, qui planè loquitur hoc ipſiſſimum eſſe OCELL
Ptolemæi, non vti ex Ocello Kellnſey deducitur, ita
cellum proculdubio ab *Y-kill* factum eſt, quod Brit
promontorium ſiue anguſtum terræ tractum ſignifi
iam ante diximus.

* Picts wall.

Ab Ocello littus ſenſim ſe retrahit, & molliter incu
ad Septentriones pergit per Duerthorne, & Withern
eccleſiolas à ſororibus quæ conſtruxerunt, Hiſtrebi
appellatas: & vbi iterum in altum prouehi incipit, ſi
admittit, Ptolemæo Ευλίμενο, Gabrantouicorum, quem
tinorum interpretes: alij PORTVOSVM SINVM,
SALVTARÈM verterunt. Quorum neutrum vim Gr
verbi meliùs exprimit, quàm viculi nomen in eius recc
quem Skerby vocamus, Quod enim tutum & periculo
cuum id Britanni, & Galli *Seur* dicunt, vti nos etiam An
qui forſitan à Britannis illud hauſimus. Non eſt ergo c
ambigamus, hunc ipſum fuiſſe Ευλίμενον Gabrantouicor
qui in vicinia habitârunt, vbi nunc Bridlington oppid
notiſſimum Ioanne de Bridlington vate monaſtico, in c
ius vaticinates rythmos omnino ridiculos incidimus. Vn
autem hic popellus GABRANTOVICI nominati fu
rint, rimari non auſim, niſi à capris quas *Gaffran* Britan
vocan

cant,& quarum non alibi in Britannia maior copia inue-
nitur. Nec hæc absurda nominis notatio videatur, cùm
gira Achaiæ à capris, Nebrodes Siciliæ à damis, & Boë-
Græciæ à bobus nomina mutuentur. Promontoriolum
od suo flexu hunc sinum effecit, **Flamborough head**
dgo, Saxonicè Fleamburȝ ab authoribus dicitur, qui
iam Saxonem harum regionem primum domitorem, ad
e appuliſſe memorant. A Pharo nomen ſumpſiſſe cre-
nt nonnulli, quæ noctu ad portum illum indicandum
mmas prætenderit. *Flam* enim è lingua prouinciali Bri-
nni etiamnum retinent, & hoc flammato capite in char-
ſuis Hydrographicis depingunt nautæ. Nihil certi hoc
loco percunctãdo accepi de riuis illis (**Wipſeis** vocant)
os cæcis fontibus emanare alternis annis, magnóque &
rrenti impetu mare petere iuxta hoc promontoriolum
ipſit Gualterus Hemingburgenſis.

Hanc Holderneſſiam regiunculam Guilielmus primus *Genealogia antiqua.*
ugoni de *Bouer* Flandro dedit, cui etiam neptem in vxo-
m dederat, quam cùm ille veneno ſuſtuliſſet, fugáque ſa-
ti conſuluiſſet, ſucceſſorem habuit Stephanum Albęmar-
in Normannia Dominum, ex Campaniæ Comitum fa-
ilia oriundum, quem Guilielmus Primus quod ſibi è ſo-
re vterina nepos erat, Comitem Albæmarlæ, & Holder-
ſiæ dixit, cui ſucceſſit filius Guilielmus cognomento
raſſus. Eius autem vnica filia Hawiſia tribus maritis ordi-
e empta ſingulos hoc titulo adauxit, Guilielmum ſcilicet
Magna-villa Eſſexiæ Comitem, Baldwinum Betonium,
Guilielmum Fortium, ſiue de Fortibus, è quo ſolo prolem
ſcepit Guilielmum, quem ſequutus eſt Guilielmus filius,
ius vnica filia Auelina Edmundo Gibboſo Lancaſtrenſi
omiti in matrimonium data, ſine prole obijt. Lautum ta-
en ſuum patrimonium marito, eiúſque poſteris reliquit,
nde Lancaſtrenſi familiæ coaluit.

Vix duobus paſſ. millibus ſupra Flamburgi promontori-
m pars borealis huius regionis, ſiue **Northuding** incipit,
uæ cæteris partibus prętenta, à mari auſpicata longiſſimo
ractu, ſed minùs læto per L x. mill. paſſ. ad Weſtmorlandi-
m in occaſum protenditur, hinc Deruentione, & aliquan-
lu Vro flu. illinc continuò Teſis decurſu, quo, à Dunelmen-
i Epiſcopatu ad Boream ſeiungitur, comprehenſa. Nec in-

commodè hæc regio in tres partes distribui possit, Blackamore, Northalliertonshire, & Richmondshire.

Quæ ad ortum & mare vergit Blackamore & Cleueland, hoc est terra nigra, montana, & cliuosa dicitur, cautibus enim, montibus & syluis passim exasperatur. Ornat maritimam Scarborough castrum celeberrimum ... strat, Scarburg, id est, Burgus in præruptæ rupe, olim ... tum, cuius descriptionem habe tibi ex Guilielmi Newbrigensis historia. *Rupes stupendæ altitudinis, & amplitudinis ... ruptis ferè ex omni parte scopulis inaccessa mare irrumpit, quo ... ambitur, exceptis tanquam faucium quarundam angustijs, ... aperit ad occidentem, habens in summo planitiem speciosam, ... dam, & spatiosam, tanquam sexaginta iugerum, vel eo amplius ... ticulum quoque æquæ viuæ ex saxo profluentem. In ipsis ... faucibus, ad quas sine labore non ascenditur, turris regia sita est, ... sub ijsdem faucibus vrbis initium est in Austrum & Aquilo ... vtrumque latus spargentis, frontem verò ad occidentem habentis, ... à fronte quidem proprio muro, ab oriente verò rupe castelli ... porrò vtrumque eius latus maxi alluitur. Hunc locum Guilielmus ... (Crassus ille Albæmarlæ & Holdernessi Comes) castro confirmandoque idoneum contemplatus, sumptuoso opere naturam iuuit, ... zam rupis planitiem muro complexus est, & turrem in faucium ... gustijs fabricauit, qua processu temporis collapsa, arcem magnam ... præclaram Henricus secundus ibidem ædificari præcepit.* Cùm ... iam Angliæ proceres qui in soluto illo Stephani imperio ... Regium patrimonium accîderant, imprimis verò Guilielmum illum Albæmarlium, qui in hoc tractu solus regnare ... rat, & hunc locum quasi sui iuris occupârat, in ordinem re ... digisset. De opima, vberrima, & frequentissima halecum, ... ue Leucomænidarum (si ita placet) captura quam subiecta ... oceano mensibus Septembri & Octobri quotannis maximo commodo exercent Hollandi, cùm priùs tamen ... veniam petierint; déque proiectissima Thomæ Stafford ... audacia, qui cum pauculis Gallis, vt magnis excideret ausis, hoc castrum, regnante Maria, ex improuiso cæpit, bidu ... úmque tenuit, nihil attinet dicere: Notiora hæc sunt, quàm vt meis scriptis possint innotescere.

Inflectitur inde littus cautibus præcisum vsque ad ... flu. DVNVMque sinum, à Ptolemæo memoratum stati ... refugiente vtrinque ripa ostendit, cui Dunesley vicus ... adhæ

idet, & huic contiguum Whitby, Saxonicè Ƿitſeaſne-
eale, quod Beda ſinus Phari interpretatur. Nec illam in-
pretationem in quęſtionem vocare libet, quamuis no-
a lingua adeò referat Sinum ſalutis, vt hunc ipſum fuiſſe
lutarem ſinum dixerim, niſi apud Geographum ſitus ali-
perſuaderet. Lapides hîc inueniuntur, ſerpentium in
ram reuolutorum effigie, naturæ ludentis miracula quæ,
inquit ille, Natura cùm veris & ſerijs negotijs quaſi fati-
ra, ludẽdo efformat. Serpentes olim fuiſſe crederes, quos
ideus cortex intexiſſet. Hildæ autem precibus adſcribit
edulitas, tanquam illa commutâſſet, quæ primitiua Sax-
im eccleſia, ſacerdotum tonſuræ, & Paſchatis iuxta Ro-
num ritum celebrationi pro viribus obſiſtebat, Synodo
de rebus anno 664. habita in monaſterio ſuo, quod hoc
loco poſuerat, & cui ipſa prima præfuit. Edelfleda Oſwi-
regis filia ampliſſimis redditibus hoc poſteà adauxit, vbi
patri iuſta ſoluit. Sed demùm Danicæ depredationis
peſtas omninò euertit, & quamuis Serlo Percius in-
rârit, cùm ſtatim à Normannorũ aduentu eidem prę-
retur, nunc tamen antiquæ dignitatis vix tenue præ ſe
t veſtigium. Iuxta hunc locum, ſi nos non fallunt incolæ,
nde repertum eſt ſuccinum nigrum, ſiue Geate. Gaga-
aliqui eſſe exiſtimant, quẽ inter rariores lapides, gem-
ſque habuerunt veteres, vnde Rhemnius Palemon de
tannia è Dioniſio.

Præfulget nigro ſplendore Gagates.
Hic lapis ardeſcens auſtri perfuſus aquarum,
Aſt oleo perdens flammas, mirabile viſu
Attritus rapit hic teneras ſeu ſuccina frondes.

Alij ſum, qui carbonem noſtrum foſſilem Gagatem eſſe credunt.

Marbodæus in ſuo de Gemmis libello,

Naſcitur in Lycia lapis, & propè gemma Gagates,
Sed genus eximium fœcunda Britannia mittit,
Lucidus & niger eſt, leuis & læuiſſimus idem:
Vicinas paleas trahit attritu calefactus,
Ardet aqua lotus, reſtinguitur vnctus oliuo.

udi etiam Solinum: *Gagates in Britannia plurimus, optimúſ-*
lapis, ſi colorem requiras nigro gemmeus, ſi qualitatem, nullius

ferè ponderis, si naturam aquæ ardet, oleo restinguitur, si puteal... attritu calfactus applicita detinet.

Interiùs à mari inter montes de **Blackamore**, pra... vagos riuulos, & rapidos torrentes, qui passim conual... sibi vendicant, memorandum nihil occurrit, nisi **Pich... ring** Lancastrensis patrimonij oppidum non procul à De... uentione fl. **Elmesly** (quod ni fallor) Vlmetum Beda voc... & illi proxima, ad **Rie** amniculum, *Riuallis* siue **Rieualle**... *cus*, vt inquit Newbrigensis, *vastæ solitudinis, & horroris, ... usquam Gualterus Espec Cluniacensibus monachis concesserat, ... cœnobium fundarat.*

Sub his ad Austrum *Calaterium nemus*, vulgo **The Fo... of Galtres** subiacet, arboribus alicubi opacũ, alicubi v... nosa planitie madescens: hodie equorũ solenni cursu in q... victori equo campanula aurea prẽmio proponitur, celeb... rimũ. Vix enim credibile quanta hominũ multitudo ad h... certamina vndique confluat, & quantis depositis pigno... bus de equorum velocitate concertetur. In hoc nem... **Creac** cernitur, quod Egfridus Nordanhumbrorum R... anno 685. cum tribus in circuitu milliaribus S. Cuthber... elargitus est, per quem ad Dunelmensem ecclesiam de... nit. Vix quarto hinc milliari **Sherryhutton**, summæ ... gantiæ castrum, à Rodulpho Neuil primo Westmorland... Comite extructum, inter nemuscula amœnissimè sedet.

Post montes ad occasum vbi in planitiem, & lætio... campos regio denuò se explicat, **Aluertonshire**, vul... **Northallerton** regiuncula *Wisko* fluuio irrigata iacet, n... mine à **Northaluerton** oppido sumpto, quod nihil est ... platea longior. Guilielmus Rufus rex hoc ecclesiæ Dun... mensi cum agro adiacenti donauit, cuius episcopis plu... mum debet. Castrum enim Guilielmus Comin qui Dun... mensem sedem vi occupauit, construxit, nepotiq; suo co... cessit, quod nunc disparuit, & qui subsequuti sunt episco... immunitates quasdem indulserunt. Libro enim Dun... mensi legitur, *quòd Hugo de Puteaco Dunelmensis episcopus, ... pidum firmauit, impetrato à rege vt inter * Adulterina, quæ ... sparsim per Angliam destrui videbantur, hoc solum privilegium ... tegritatis obtineret, quod rex tamen postea mandauit everti, & ... lo funditùs æquari.* Iuxta hoc prœlium, quod vulgo *de Sta... dardo* dicunt, factum, in quo Dauid Scotorum rex, qui ... regioni...

Cap. 126.

* *Lupanaria intelligere videtur.*

1137

gionibus ferè solitudinem inaudita crudelitate fecerat,
ta suorum strage in fugam coniectus erat, vt tum de-
m iustæ iræ parentatum existimârint nostri. Verè enim *Houeden.*
c in bello effectum, quod Radulphus Episcopus dum
glos oratione ante prælium acueret, dixit: *Multitudo dis-*
line insolens ipsa sibi est impedimento, in prosperis ad iniurias,
aduersis ad fugam. De Standardo autem hoc prælium dic-
m est, quod Angli circa regium vexillum, siue *Standardum*
ctum conglobati primum Scotorum impetum excepe-
nt, sustinuerint, eósque demùm profligauerint.

Eboracensis prouinciæ post Edricum Saxonem, Guili-
mum Mallet, & Estoteuilum vnum & alterum è stirpe
rmannica, quos hæreditarios Vicecomites fuisse vo- *Houeden.*
nt. Primus & vnicus Comes erat Otho filius Henrici Su-
bi Ducis Bauariæ è Matildi filia Henrici secundi regis
gliæ, qui posteà Imperator Augustus salutatus & Otho
nus appellatus, vnde oriundi sunt Duces Brunsuicenses
Germania, qui in huius cum Angliæ regibus cognatio-
s argumentum, ijsdem insignibus, quibus primi reges An-
iæ è sanguine Normannico, duobus scilicet leopardis siue
conibus aureis in clypeo rubro vruntur. Longo post tem-
re, Edmundum Plantagenet Edwardi tertij filium E-
raci Ducem instituit Richardus secundus, cuius fili-
primogenitus Edwardus Dux Eboracensis prælio ad
gincourt cecidit. Secundò genitus Richardus Cantabri-
æ Comes capite truncatus Richardum Eboraci Du-
m suscepit, cui maternus splendor tantos spiritus ex-
lit, vt regni spe inflatus, exitiabile illud bellum inter
ancastrensem & Eboracensem familiam, quo ipse occu-
uit, concitârit. Sed eius filius Edwardus, deturbato Hen-
co sexto, regnum tanquam hæreditarium obtinuit, Ed-
ardi quarti nomine notus, secundóque suo filio Duca-
m Eboracensem contulit, vti Henricus septimus filio suo
niori, qui posteà Henrici octaui nomine in regem An-
iæ inauguratus.

Numerantur in hoc Comitatu
Paraciæ 459.

Richmondshire.

HIus agri pars reliqua, quæ Solstitialem oc-
casum spectat, & latè patet, Richmondshire
siue Richmountshire vocatur, nomine fa-
cto à castro, quod Alanus Britanniæ Armo-
ricæ Comes extruxerat, cui Guilielmus
Normannus victor, hunc agrum, qui priùs Edwini Saxo-
erat hoc breui diplomate donauit. *Ego Guilielmus cognom*
Bastardus Rex Angliæ, do, & concedo tibi nepoti meo Alano Br
tanniæ Comiti, & hæredibus tuis in perpetuum omnes villas, & te
ras quæ nuper fuerunt Comitis Eadwini in Eborashira, cum fe
militum, & aliis libertatibus, & consuetudinibus, ita liberè, & ho
norificè, sicut idem Eadwinus eadem tenuit. Data obsidione cre
ciuitate Eboraci.

Incisis rupibus, & montuosa collium eminentia hæc re-
gio ferè tota eminet, quorum conuexa sunt alicubi sati
herbida, radices, conuallésque non omninò infrugiferæ.
Montes verò ipsi plumbo, carbone fossili, nec non ære gra-
uidi. In Edwardi enim Quarti Charta, mentio habetur de
minera siue fodina cupri, altera ad Alstenmore, altera iux-
ta ipsam Richmondiam vrbem. Sed auaritia, quæ morta-
les etiam ad inferos agit, in hos montes nescio an difficili-
ori cuectione deterrita minùs penetrauit.

Quòd in eorum autem summitatibus, vt etiam alibi la-
pides nonnunquam fuerint reperti cochleas marinas, & a-
lia aquitilia referentes, si non sint naturæ miracula: refusi in
omnem terram sub Noe diluuij certa esse indicia, cum Oro-
sio Christiano iudicabo. Sic enim ille scribit: *Refusa sub No*
in omnem terram mari, immissoque diluuio, cùm toto orbe co
unum spatium cæli esset ac pelagi: deletum fuisse vniuersum ge
humanum paucis in arca fidei suæ meritò ad subsidiandum orb
nem reseruatis: euidentissimè veracissimi scriptores docent. Fu
tamen etiam illi contestati sunt, qui præterita quidem tempora,
sumque auctorem temporum nescientes, tamen ex iudicio & cu
ctura lapidum quos in remotis montibus conchis & ostreis scat
etiam sæpe cauatos aquis visere solemus, conijciendo didicerunt.

Proximè Lancastrenses, inter montes adeò vasta solita-
ria, squallentia, & muta sunt omnia, vt quosdam riuulos hic
reptan-

cantes Hellbeckes, id est, riuulos infernales siue stygios
erunt finitimi. Securáque sunt hoc tractu cubilia capris,
mis, & ceruis, qui hîc visuntur magnitudine sua, & ramo-
cornibus spectatissimi.

Vrus fluuiam sæpe dictus ex his montibus occiduis deci-
, primúmque vallem Wentsedale gregibus satis reple-
n, mediam stringens, dum adhuc fontis vicinia exiguus
, ab Austro fluuiolo augetur, qui è stagno Semare tenui
eo emittitur. Ad ipsos verò confluentes vbi tuguriola
t pauca, quæ à ponte quo primùm Vrus calcatur, Ban-
g vocant, olim præsidium fuit Romanorum, cuius & re-
quę hodie supersunt. In colle enim quem à Burgo Burgh
nc dicunt, inter alia multa Romanæ vetustatis argumen-
non ita pridem eruta fuit Aurelij Commodi Imp. statua,
ui habet Lampridius, ab adulatoribus BRITANNI-
s cognominabatur, cùm Britanni Imperatorem etiam
ara eum eligere voluissent. Tunc posita hæc statua vide-
, cùm ille immodicus sui æstimator, eò vesaniæ proces-
vt Herculem Romanum Iouis filium se dici iusserit. Est
im Herculis habitu efformata, & dextra claua armata,
subest mutila, & lacunis interrupta inscriptio.

. . . . . CÆSARI AVGVSTO
MARCI AVRELII FILIO
. . . . . .
SENIS IOVIS AMPLISSIMI A
VENTS VPIVS.

Extat hæc hodie in Mappa villa præcipua familiæ Med-
lforum, quæ numerosissima totius Angliæ his temporis
s censetur. Christophorum etenim Medcalfe virum e-
estris dignitatis, & familię huius primum, trecentis equi-
us eiusdem familiæ, & cognominis eodem amictu stipa-
i, cùm Comitatus Vicecomes nuper esset, Iusticiarios I-
erantes excepisse, Eboracúmque deduxisse accepimus.
hanc Wanbzig GLANNOBANTAM siue GLANO-
ENTAM, quæ præsidio Cohortis Primæ Morinorum à
omanis firmata erat, credam, aliqua me ratio mouet, &
bet illa quæ est nominis, & significationis affinitas, (vt
ENT in inscriptione taceam,) Vallis enim Wentsedale
icitur, nec eius nominis aliquod in illa flumen (à fluminis
us enim valles apud nos denominantur) nisi profluens il-

le *Venta* olim dictus fuerit, qui nunc Swemare Water pellatur, quod è stagno promanet, cuiusmodi stagna Swemare Saxonicè alicubi dicta fuisse obseruaui. Et Glan siue *Glanouenta* Ventæ flu. ripam Britannicè sonat, vnde tiam littoralis illa Galliæ ciuitas *Glanon*, ciuius meminit Mela, nomen traxisse videri possit. De Glanouenta nihil minùs vt comperendinem, & laxior ad deliberandum dicatur ab Antiquitatis Prætore postulo. Hinc citus defertur Vrus, & inter duas rupes, vnde Attscare loco nomen præceps voluendo deuehitur, non longè à Bolton Barnum de Scrope antiqua sede, & castro, quod Richardus Dominus Le Scrope & Angliæ Cancellarius, sub Richardo maximis impensis construxit. Iamque in Orientem sole se agens, Middelhame oppidum adit, cuius honorem, Neuillorum Genealogia legimus; Alanus Richmond Comes fratri iuniori Ribaldo contulit, cùm omnibus terris, quæ ante eorum aduentum ad Gilpatrick Danum stârunt. Huius è filio Randolpho nepos Robertus Fitzrandolph dictus, Wentsedale etiam omnem à Conano Britanniæ, & Richmondiæ Comite dono accepit, & ad Middelhame, castrum firmissimum excitauit. Sed Roberti hanc nepote sine mascula prole defuncto, Maria filia eius vna Roberto Domino Neuill enupta, in Neuillorum familiam hanc hæreditatem ampliss imam suis nuptijs transtulit.

A Middelham, postquam paucula permensus fuerit milliaria, fit limes, vt dixi, Vrus, nec alios locos hac in parte memoratu dignos præterfluit, donec Sualam flu. magno aquarum affluxu influentem acceperit, qui etiam ex occiduis montibus vix quinque mill. pass. supra Vri fontes ortum procurrens valle patenti primùm deuehitur, quæ a de Swaldale nominatur. Satis illa quidem graminosa, sed syluis indiga. Inde Richmondiam, vulgò Richmond, primariam regionis vrbem exiguo mœnium circuitu inclusam, sed productis ad tres portas suburbijs satis frequentem perfundit, quam Alanus primus Comes contra Anglorum & Danorum impetus, quos Normanni hæreditate spoliarunt, mœnibus & castro permuniuit, cùm Gilling villæ, sue Manerio suo proximo minùs confideret. Erat enim vrbs illa Gilling religione magis sancta, quàm munitione firma, ex quo tempore, in hac (quam Beda Getbling vocat

) Oſwius Nordanhumbrorum Rex hoſpitis inſidijs in-
fectus fuerat, cuius ad cædem expiandam ædificatum e-
monaſterium quod in ſummo honore eſt, à Saxonibus
eſtris habitum.

Tribus infra Richmondiam mill. paſſ. Swala vetuſtam il-
m vrbem præterfluit, quam Ptolemæus, & Antoninus,
ATVRACTONIVM & CATARRACTON dicunt, Beda
item *Catarracton*, & alibi. *Vicum iuxta Catarractam*, vnde à
Catarractis nomen illud inditum exiſtimo, cùm Catarra-
a iuxta ſit. Occurſantibus enim ſcopulis per dirupta a-
uis confractis ruit hîc potiùs quàm fluit Suala. Et cur ille
icum iuxta Catarractam diceret, ſi ibi non eſſet fluminis
Catarracta? Vrbem illis temporibus celeberrimam fuiſſe,
Ptolemæo colligatur, quòd ibi cœleſtis obſeruatio facta
erit: nam & Magnæ Conſtructionis libro 2, cap. 6. Para-
llum quartum & vigeſſimum per Britanniæ Catarracto-
um deſcribit, diſtaréque ab Æquatore partibus LVII fa-
t, & in Geographicis longiſſimum diem horis XVIII Æ-
uinoctialibus definit. Hodie verò, vt inquit ille, *magnum nil*
ſui nomen habet. Viculus enim eſt pertenuis, **Catarriche**, &
Catarrickebridg dictus, notus & ſuo ad prætoriam illam
Romanorum viam ſitu, quæ hîc flumen tranſit, & rudetis
hinc inde diſperſis, quæ nonnullam vetuſtatis faciem præ
ſe ferunt, præſertim ad **Ketterickwart**, & **Burghale**, quæ
unt à ponte paulò remotiora. Quid olim à Pictis & Saxo-
nibus pertulerit, cùm illi omnes Britanniæ vrbes ferro &
lamma fœdarent, nihil certi habemus; confirmato autem
Saxonico imperio floruiſſe videtur, (licèt Beda vicum vbi-
que vocet,) donec anno ſalutis DCCLXIX ab Eanredo, ſi-
ue Beanredo tyranno, qui Nordanhumbrorum regnum
conuulſit, incenſa deflagrauit. Sed & ille ſtatim miſerè in-
cendio perijt, & Caturractonium è cineribus emicuit, ſep-
tuageſimo enim ſeptimo pòſt anno, Etheldredus Rex nup-
tias cum Offæ Regis Merciorum filia hîc celebrauit. Nec
diu tamen rebus integris ſtetit, Danica enim vaſtitate, quæ
ſubſecuta eſt, prorſus corruit.

Longo inde tractu, nec inoffenſus Suala ſuas ducit a-
quas non ita procul ab **Hozneby** familiæ de S. Quintino
caſtro, quod ad Cognieros poſteà deſcendit, prætérque læ-
ta paſcua, & ruſticanas villas nihil vidit, niſi cùm Riche-
mondię

mondię agro relicto, propiùs ad Ousam, siue Vrum accedi-
949 vbi **Topecliffe** Perciorum primariam sedem inuisit, **Ta-**
uencliffe Marianus vocat, qui Northumbriæ ordines a-
parendum Eldredo Visisaxoni Edmundi fratri, anno 94
iureiurando interposito se illic obstrinxisse scribit. Ad ipso
verò fluminum confluentes **Witton** sedet villula paru
sed non parua cæde signata. Scoti enim anno 1319, cum p
stis Angliam ferè exhausissent huc vsque populabundi pr
gressi, non exiguam sacrificulorum nostrorum & rustico
rum manum, quam Eboracensis Archiepiscopus sub signi
eduxerat, facilè profligârunt.

Sed vt pedem referamus. A Catarractonio ad XII. mi
LEVATRAS oppidum statuit Antoninus, in quo Explora-
torum numerum sub suo præfecto excubias egisse memin
Notitiarum Liber. Has fuisse in aspero illo saxeto inde pa
tria lingua **Stanemore** dicto, quòd longiùs in occa
solstitialem vsque ad Tesis fontes procedit, non dubito. I
iuxta **Bowes** minorum gentiũ viculum ad ipsam Præto-
riam viam fuisse, distantia credi postulat. Nam vt **Mai**
castle sit, quod superiùs est ad ipsam etiam viam, vt credam
adduci non possum, cùm & distantia refragetur, & tantum
collis sit fossa incinctus, in quo nulla planè ædificiorum in-
dicia, omniáq; circumcirca sunt solitaria, nisi quòd sit No-
socomium exiguum in ipso saxeti medio, & ad ipsum Crux
lapidea, nos **Rerecrosse**, Scoti **Reicrosse**, id est, Regiam
crucem vocant, in ipso agrorum confinio quam quasi lapi-
dem Angliæ & Scotiæ terminalem positam fuisse prodit
Hector Boëtius Scotus, cùm Guilielmus primus Cumbri-
am ea lege Scotis permisisset, vt clientelari iure à se tene-
rent, & nihil quod Normannico imperio fraudi esset, mo-
lirentur.

Comites Richmondiæ fuerunt multi pro principum fa-
uore, & ex varijs familijs, quos suo tamen serię quàm possi-
mus accuratè & perspicuè subijciemus. Alanus Rufus Co-
mes Britanniæ Armoricæ. Alanus Niger frater eius. Ste-
phanus Comes Britanniæ frater eius. Alanus Comes Bri-
tanniæ, filius Stephani. Conanus Dux Britanniæ filius e-
ius. Galfridus *Plantagenet* filius Henrici Secundi regis An-
gliæ qui Constantiã filiam vnicã Conani primo duxit. Ar-
thurus filius eius à Ioanne Rege Anglię sublatus. Guido Vi-

cecomes

omes Thoarensis cui Constantia secundò enupsit. Ra-
phus tertius Comes Cestrię cui Constantia tertio nup-
Petrus *de Dreux* siue Druidensis, Dux Britanniæ regio
ncorum sanguine oriundus, qui Aliciam vnicam Con-
ntiæ filiam è Guidone Thoarense susceptam duxit.
rus de Sabaudia auunculus Æleonoræ vxoris Re-
Henrici tertij. Ioannes Dux Britanniæ, filius Petri
Dreux. Ioannes Dux Britanniæ filius eius. Ioannes filius
s. Arthurus filius Ioannis. Robertus *de Arthois* Comes
chmondiæ anno decimo Edwardi tertij creatus. Ioan-
s de Gaunt Dux Lancastriæ, qui Comitatum Richmon-
cum rege pro alijs terris commutauit. Ioannes Dux
itanniæ Comes Montisfortis & Richmondiæ. Ioannes
Britanniæ gener regis Edwardi tertij. Radulphus Co-
Westmorlandiæ. Ioannes Dux Bedfordiæ. Humfre-
Dux Gloceſtriæ, Comes Richmondiæ. Arthurus filius
nnis de Montisforti Ducis Britanniæ. Edmũdus frater
rinus Henrici Sexti. Henricus filius eius postea Rex qui
nricus VII. dictus, & dum ille exularet, Georgius Dux
rentiæ, qui non Comes sed Richmondiæ Dominus ap-
llatus. Richardus Dux Gloceſtriæ. Et Henricus filius *no-*
Henrici Octaui Dux Richmondiæ à patre institutus.

Continentur in hoc agro Paraciæ, 104.

Lancashire.

ITer alio versus iam conferendum est meum, ad reliquos scilicet illos Brigantes, qui trans montes ad occiduum Oceanum consederunt, & primò ad Lancastrenses, quos subinuitus (quæ res mihi benè vertat) quodammodo adeo. Vereor enim ne mihi satisfecero, nedum tibi. Ex voto enim paucula admodum succesſerunt, cùm partem eius longè maximam perlustrarem, ita vetustas prisca nomina vbiq; abrasisse videbatur. Sed ne Lancastrensibus deesse videar, audendum est, nec diuinum numen, quod hactenus mihi affulsit, defuturum confido.

Sub

Sub montibus, qui vt iam ſæpiùs dixi, per Angliam m
diam procurrunt, & quaſi arbitri inter regiones, ſiue Co
tatus ſe interponunt, iacet ad Occaſum Lancaſtrenſis
ger, Saxonicè Loncaꝛtenꝛcyne, vulgò Lonbaſh
Lanbaſhire, & The Countie Palatine of Lancaſ
quod ſit Comitatus Palatini titulo inſignis. Inter Ebo
cenſes ab Ortu, & Hybernicum Oceanum ab Occaſu
includitur, vt ab Auſtro quà Ceſtrenſes aſpicit, ſit lat
ſenſimq; in Boream procedens, quà Weſtmorlandiæ co
finit, coarctetur: ibique irruente maris ſinu abrumpi
ſuiq; partem non exiguam vltra ſinum habet, quæ Cu
berlandiæ adiacet.

Vbi in campos æquatur, hordei, & tritici eſt fertilis,
montium radices auenæ fertilior, vbique ſolo tolerabil
ſi vliginoſis quibuſdam, & minùs ſalubribus locis Mo
vocant, qui tamen hæc ſua incommoda commodis reſa
unt vberioribus. Abraſa enim ſuperficie vnctuoſos ceſp
(Turffes dicunt), ad ignis fomitem, & nonnunquam
bores, quæ diu defoſſæ iacuerunt, præbent. Inferiùs ve
margam ad ſtercorandos agros affatim alicubi ſuppe
tant, qua tellus, hominum opinione, frugum impatienti
ma ita miteſcere incipit, vt maiorem olim hominum fui
inertiam, quàm terræ ingratitudinem exiſtimare licea
Sed regionis bonitatem ex incolarum habitudine, qui a
aſpectu ſunt inprimis decori, dijudices: & etiam ſi placet
ex armentis. In bobus enim, qui ſunt proceris cornibus,
compoſito corpore, nihil quod Mago Carthaginenſis apo
Columellam requirit, facilè deſideres.

Ad partem Auſtrinam à Ceſtrenſibus Merſeio fl. diri
tur, qui in medijs montibus exurgens, parùm iam à fon
digreſſus ſit limes, ferturq; in Occaſum lento fluxu, qua
alia flumina, vt cum Poëta loquar, *in cæruleum ſinum ſe*
vocans, ſtatimq; à Borea *Irwellum*, qui omnes huius orient
lis plagæ fluuios ſecum defert, gratanter excipit. Ad cu
cum *Irko* confluentes ripa ſiniſtra quæ è ſubruſo ſaxo ſur
git, vix tribus à Merſeio mill. paſſ. peruetus illud oppidu
floret, quod MANCVNIVM, & MANVCIVM variante le
ctione Antonino nominatur, nec dum vetuſto nomi
prorſus deleto Manchester nobis dicitur. Hoc circumi
cinis oppidis ſuo ornatu, frequentia, lanificio, foro, templo
Collegi

legio à Grisæis & La-waris, vt ex insignibus deprehẽ-
onstructo longè præcellens. Superiori verò ætate mul-
præcellentius tùm lancorum pãnorum honore, (**Man-
ster tottons** vocant), tùm asyli iure, quod Parlamen-
ta authoritas sub Henrico VIII. Cestriam transtulit. In
uncto Comitis Derbiensis viuario antiqui propugnacu-
radices quadrata forma, vbi *Medlocus* amnis Irwellum
intrat, vidimus, **Mancastle** appellitant. Quod ipsum
tiquum MANCVNIVM fuisse non dixero, spatium adeò
gustum includit, sed potiùs stationem aliquam Romano-
m, vel munimentum illud quod Edwardus Senior tum
nstruxit, cùm, vt inquit Marianus, *Anno Christi 920. exer-
um Merciorum misit in Northumbriam, vt vrbem Manche-
restauraret, & ibi præsidium locaret.* Danico enim bello
uisse videtur, contra quos quia se fortiter viros præsti-
ent incolæ, oppidum **Manchester** appellatum volunt,
est, vt illi interpretantur, vrbs virorum, & huic opinioni,
æ cum sua laude coniuncta videatur, mirum in modum
blandiuntur. Sed nesciunt boni illi viri Mancunium Bri-
nnicis temporibus fuisse nomen, vt etymologia è nostra
nglica lingua non sit petenda. Malim igitur ego à *Maen*
ritannica deducere, quæ saxum sonat, saxeo enim tumu-
insidet, & sub ipsum oppidum ad **Colyhurst** latomiæ
nt nobiles & notissimæ. Mancunio in Antonini Itinera-
o succedit COCCIVM, quod ad **Cockly** sacellum fuisse
xta **Bury** credam ego donec dies certiora dederit. V-
íq; credam necesse est, apud Antoninum eo loco nume-
m esse corruptum, ídq; cum bona, vt spero, Lectoris ve-
iâ, cum author ille sit corruptissimus: si illo tempore non
mpeditiores erant viarum anfractus, dum vadosa in flumi-
ibus loca perquirerent. Cæterùm vt regrediamur, Mersei-
s Irwelli aquis iam plenior iter Oceanum versus suscipit,
et **Chatmosse** vliginosum agrum longè, latéq; patentem,
uius partem non exiguam inflati amnes patrum memoriâ
non sine magno periculo abripuerunt, & inde per **War-
ington** notum suo foro & frequentia oppidulum defer-
ur, quo superato, se diffundens statímq; contrahés, paten-
i gremio, commercijsq; percommodo Oceanum ingredi-
ur, vbi **Litherpole** floret, vulgò **Lirpole**, à diffusa paludis
in modum aqua, vt opinio est, nominatus, qui commodissi-
mus

mus & vſitatiſſimus eſt in Hyberniam traiectus, elegãtia frequentia, quàm antiquitate celebrior, nec enim eius nomen apud antiquiores ſcriptores vſpiam occurrit. Euehitur hinc magno flexu littus apertum, interiúſq; à mari recedit. nitur **Ormeſkirke** mercatorium oppidum, ſepultura Scaleiorum Derbienſium Comitum inſigne, quorum primaria ſedes **Latham** in vicinia eſt, ædes magnæ & magnifi quas illi continéter auxerunt ab Henrici VI. tempore, Ioannes Stanleius Miles, & Hyberniæ Prorex, è Baron de Audley ſtirpe oriundus, qui familiæ ſuæ nomen pri extulit, Iſabellam filiam & hæredem Ioannis Latham quitis clariſſimi duxit, cui hoc amplum hæreditũ cum tis alijs poſſeſſionibus dotale fuit. **Dugleſſe** fluuiolus ter hoc tacitè ſerpit, ad quem Arthurus noſter (vt eſt Nennius,) Saxones memorabili prælio fudit. Ad fontes **Wiggin** eſt oppidum, **Wibiggin** olim dictum mant, de quo nomine nihil habeo quod dicam, niſi Lan ſtrenſes ædificia **Biggin** vocare, vti nec de oppido, quod ſit & cultum & copioſum. Prope Dugleſſi oſti **Werton** palus ſatis diffuſa alitur, quæ ſuo emiſſario in ſe exonerat, ſtatímq; Ribello flumini in ſuo æſtuario ob am ſe offert. Hic enim proximus eſt poſt Merſeium fluui qui Oceanum accedit, nomine ſuo vetuſtiori non prof exoleto. BELLISAMA enim æſtuarium Ptolemæo, & no bis **Rhibel** appellatũ, fortaſſe ex adiectione Saxonici re bi **Rhe** quod flumen denotat. Ex Eboracenſis agri col bus properantibus aquis primùm in meridiem defertur h fluuius per tres præcelſos montes, **Ingleborrow** hill fontes, quem vaſto dorſo in occidentem ſolem gradati quaſi aſcendentẽ, & in ſui extremo alio quaſi impoſito co le euectũ demirati ſumus. **Penigent** fortaſſe ab albicant & niuoſo capite, hoc enim Britannis *Pengwin* denotat, q vaſta mole, ſed non perinde excelſa attollitur. Vbi ver Lancaſtrenſes adit Rhibellus, (nam hi ſunt inter Ebora cenſes) **Pendle hill** ſublimi admodum faſtigio in me modum erigitur, damno quod ſubiecto agro iampridem i tulit, maximam aquarum vim eructans, & certiſſimo plu uiæ indicio, quoties eius vertex nebula veſtitur, inſigni Horum libentiùs meminerim, quòd in Apennino noſtr ſunt eminentiſſimi, vnde vulgò vſurpatur.

Ingle

Ingleborrow, Pendle, and Penigent,
Are the highest hils between Scotland & Trent.

m, vt intelligatur quod ante dixi, cur Alpes summæ *Pen-*
, & ipsa montium summitas *Penni*, & *Apennini* ita pris-
Gallis dicti fuerint. *Pen* enim montium summitates
tánis denotat. Ad ramentum verò montis Pendli **Cle-**
ro castrum à Laceis extructum propè Rhibellum adsi-
, qui protinùs in Occasum conuersus nomen suum im-
rit vico quem nostra ætas **Ribleheſter** appellat, vbi
Romanæ vetustatis vestigia, statuæ, numismata, colum-
, columnarum bases, episstylia, arę, marmora, inscripti-
es subinde effodiuntur, vt nõ abs re fuisse videatur, quod
tolę claudicante rythmo dictitant.

It is written vpon a wall in Rome,
Ribcheſter was as rich as any Towne in Chri-
stendome.

criptiones autem ita deformarunt rustici, vt quamuis in
res inciderim, vix tamen vnam & alteram legere potue-
. Ad **Halesbury hall** quæ sunt vicinæ ædes nobilis &
iquæ familiæ Talbottorum, columnæ basim inscriptam
imus.

DEO
MARTI, ET
VICTORIÆ
P-R----NO
H-CC- NN

proximo pariete huic adiunctus est alter lapis, Cupidi-
n & alteram imagunculam præ se ferens, in cuius parte
ersa hæc mutilata legitur inscriptio, quam quia me diu
licitum habuit, vt aliorum opinionem eliciam, hîc sub-
gam.

SEOESAN BEDIANIS
ROLNASON ANTONI
OSALVEDN VS MEG. VI
AL.Q.Q.SAR IC. DOMV
BREVENN ELITER

Sed ex his nihil planè luminis ad priscum huius loci no-
en eruendum, de quo ambigitur, nisi subinde nomen mu-
it, quod nonnunquam vsu venit. Hoc enim situ Ptolemę-
RIGODVNVM, si pro RIBODVNVM à **Ribleheſter**

non

non omninò abludit, & Antoninus BREMETONACE posuit. BREMETVRACVM Notitiarũ liber vocat, qui A maturarum Cuneum sub Britanniarum Duce ibi esse cet; Duplares verò an Simplares hæ armaturæ fuerin dubio reliquit. Armaturas duplices illa vocant ætas, binas consequebantur annonas, Simplares quæ sing

Vegetius lib. 2. cap. 7.

Sed quî fit, occurrat quispiam ex Notitiarum libro, vt Armaturarum Cuneus ad valli defensionem instituere in hac vrbe ageret, qui Vallo plus minùs 60. mill. pass. ab Hunc scrupulum tollit Zosimus, cùm Notitiarum libr post Constantini tempora scriptum fuisse confiet. Scri enim ille libro secundo. *Quum imperium Romanum an in limitibus vbique Diocletiani prouidentia, quem adm bis supra dictum est, oppidis & castellis, atque burgis munit set, omnésq; copiæ militares in ijs domicilium habere poterat, vt barbari transirent, vbique copijs hostium repell causssa occurrentibus. Hanc præsidiorum munitionem Const abolens, maiorem militum partem, de limitibus subtrac præsidij nullius egentibus collocauit: limites à barbaris præsidio nudauit, tranquillas & quietas vrbes militum pest uauit, qua iam complures ad solitudinem redactæ sunt, milit theatris, & voluptatibus addictos emollijt: deniq; simpliciter dicam, rerum hactenus perennium internecioni principium, & mina ille præbuit.*

Cæterùm cum Bremetonaci huius fortuna, confecta p riodo, siue bello, siue terræmotu, quod vulgus suspica succubuisset, inferiùs qua regurgitantis Oceani vim pati Ribellus, *Belisamáque æstuarium* Geographo vocatur, c succedanea proles **Preston** surrexit, amplum, & vtin regionibus elegans, & frequens oppidum. **Preston in derneſſe** vocat vulgus hominum pro **Cemundeſnelle**, enim hanc agri partem dixêrunt Saxones, quòd inter R bellum & Cocarum fluuios promontorio quasi naso exte ditur. Hordei hæc est impatientior, sed pascuis lętior, p sertim ad mare, quà tota est campestris, vnde **The fe** pro **Feild** appellatur: sed quia palustris, minùs salub censetur. In huius ora maritima multis in locis sabuli mulos videas, quibus aquam subinde infundunt, donec suginem contraxerit, quam posteà, subditis glebis in ca dum salem excoquunt. Nonnullę sunt hîc etiam infidę

& trapaces, (fabulum viuum dicunt,) itinerantibus adeò
cloſę dum compendia recedente ęſtu ſectantur, vt
nè caueant ne terreno itinere, cum Sidonio loquor,
eſtre naufragium faciant; pręcipuè verò circa Cocari
um, vbi Syrtico quaſi agro **Cockerſand Abbey**, Cluni-
ſium iampridem monaſteriolum ventorum violentię
oſitum inter Cockari & Luni, ſiue Loni oſtia interiacet,
ure Hibernicum longè latéque diffuſum proſpectat.
Lunus ille, vulgò **Lune**, ex Weſtmorlandię montibus ſca-
, in Auſtrum ripis impeditioribus, & inęquali alueo de-
is, accolas ęſtiuis menſibus opima Salmonum piſcati-
ditat, qui cùm aqua limpida, & arenoſis vadis pręci-
latentur, in hunc, & alios huius oræ fluuios confertim
rant. Quàm primùm Lancaſtrenſes inuiſerit, *Laccus*
iculus ab ortu aquas illi committit ſuas. Quo in loco
Ouer Burrow eſt pertenuis ſanè ruſticorum vicu-
quem vrbem magnam fuiſſe, amplóſque campos inter
um & Lonum occupâſſe, & ad extrema deditionis, fa-
nihil non experta, compulſam nobis memorârunt in-
, quod à maioribus quaſi per manus traditum, accepê-
. Et varijs certè priſcæ vetuſtatis monumentis, inſculp-
lapidibus, teſſellatis pauimentis, Rom. nummis, & nomi-
hoc nouo quod nobis Burgum denotat, locus iſte anti-
tatem ſuam aſſerit. Nomen verò antiquum ſi recuperet,
iolo illi *Lacco*, & Antonino debet, qui GALACVM VR-
, quam Ptolemæus CALAGVM dixerit, circa hunc lo-
ſtatuerit, in quo *Galaco*, *Lacci* illius nomen quis non
iſſimè perſpiciat? Vt taceam hunc viculum eandem
Iſurio, & Cattaractonio rationem habere, quæ eſt a-
ipſum Ptolemæum. Solummodò in Antonini exempla-
ALONE in eius locum ſubrepſiſſe videtur, Sic enim e-
ter illud diſponendum exiſtimo. GALACVM XIX. A LO-
XII. BREMETONACI XXVII. ALONE enim ſta-
Bremetonaco, Galaco non interpoſito, locat Notitia
inciarum. Ab hoc Burgo Lonus flu. cùm **Thurland**
ſtallorum propugnaculum, & **Hornby** egregium ca-
lum, quod N. de Monte Guidonis conditorem, Har-
tonios, Stanleios Barones de Montis Aquila, & nunc
ronem de *Morley* Dominos ſuos venditat, præterfluctus
Lancaſter ad Auſtralem ripam videt, præcipuum regi-

onis oppidum, quod incolæ veriùs Loncaster, vti & Sc
qui Loncastell vocant; A Lono enim flu. nomen assu
Cur igitur non hanc vrbem illam fuisse existimem, qu
Romani ALONE, & Notitiarum liber ALIONE dic
Qui Tribunum cohortis tertiæ Neruiorum ibidem co
tuit. Distantia vtrinque suffragatur, nec absurdum erit
Romanos *Alone* pro *Arlone* nominâsse putemus, quod
tannis ad, vel super *Lonum* sonat. Quamuis hodie oppid
sit minùs frequens, & incolæ omnes rei rusticæ vacant (
cumuicinus enim ager cultus est, apertus, florens, nec sy
nudus) in Romanæ tamen vetustatis argumentum Ca
rum nummos nonnunquam inueniunt, maximè vbi fra
culi suum claustrum habuerunt, Aream enim ibi anti
vrbis fuisse prædicant, quam Scoti cuncta obuia excurs
repentina populati, anno salutis 1322 succenderunt. Ex
tempore ædificare cœperunt propiùs collem viridan
ad flumen, cui imponitur castrum, non magnum quid
nec vetustum, sed elegans, & firmum: adsiderq; in ipso c
le, vnicum quod habent templum, vbi Monachi exteri
suum habuerunt cœnobiolum, Sub quo ad pontem pulc
rimum, quo Lonus consternitur, in ipsa præcipiti collis
cliuitate, parietis antiquissimi, & Romani operis pen
fragmentum præceps, Wery wall vocitant illi, à recen
Britannico huius oppidi, vt videtur, nomine. Hoc enim
pidum illi *Caer Werid*, i. vrbem viridem dixêrunt, à virid
forsitan illo colle, sed hæc viderint alij. Polum Arcticum
hoc non omittam, Gradib. LIIII, scrup. v. eleuatum aspi
ab vltimo verò Occidente XX scrup. XLVIII remouetur.

Dum ex hoc colle circumspicerem, vt Loni ostium vi
rem, quo non multò inferiùs effunditur, Fourneſſe al
pars huius regionis ad Occasum oculis occurrit, quam m
re quodammodo auulsit. Cùm enim littus hinc se vastiùs
Occasum proijceret, Oceanus quasi infensior, obstinat
illud lancinauit, imò incrudescente æstu littus deuor
sinúsque tres laxiores efficit, Kentsand, quo Ken flu. em
titur, Leuensand, & Duddensand, inter quos ita pro
net terra, vt inde nomé sit sortita. Fornesse enim, & F
land, idem est nobis, quod promontorium anterius Lati
Tota, nisi ad mare, excelsis montium caeuminibus, & c
bris rupium molibus assurgit, Fornesse fells indigitant,

quos Britanni diu securè agitauêre, his defendentis
rræ munimentis freti, licèt nihil inuium Saxoni Victo-
Anno enim vicesimo octauo super ducentesimum ab ad-
tum Saxonum Britannos hîc sedisse colligimus, quòd eo
mpore Egfridus Nordanhumbrorum Rex, Cuthberto illi
acto terram, quæ vocatur **Carthmell**, & omnes Britan-
os in ea, (sic enim in eius vita scribitur) elargitus est.
arthmell enim partem huius agri esse ad **Kentland**, no-
simum est, idémque nomen oppidulum in ea etiamnum
ruat. Si apud Ptolemæum SETANTIORVM λιμνὴ, i. lacus,
aliqui concipiunt libri, & non Setantiorum λιμένων, i. por-
legas, SETANTIOS dictos fuisse hos Britannos, ausim
firmare. Inter hos enim montes lacus totius Angliæ ma-
mus, nunc **Winander mere**, Saxonicè pinpaðjlemeji, à
muoso forsitan meatu, per decem plùs minùs milliaria ri-
incuruat, pisce sibi peculiari (quem accolæ **Chare** vo-
nt) fœcundus, suíque nominis adpositum habet viculum,
quo anno Christi 792, Eathredus Nordanhumbrorum
ei Elfwoldi Regis filios Eboraco abstractos interemit, vt *Historia Malroſensis.*
o scelere, & illorum sanguine sibi regnum confirmaret.
Inter hunc lacum, & **Dudden** flu. promontorium quod
propiè **Fornesse** dicimus, se proijcit, insulámque **Walney**
ussi antemurale longo tractu prætentam habet, tenui fre-
o diuisam, cuius fauces munimẽtum quod **Pile of Foul-**
ney dictum scopulo in medijs fluctibus impositum tuetur.
In ipso verò promontorio nihil visendum est præter parie-
as monasterioli de **Fournesse** dicti, quod Stephanus rex
truxit, è cuius monachis, & non aliunde, (vt ipsi retule-
nt) Manniæ Insulæ quæ obiacet, Episcopi veteri institu-
eligi solebant.

Rex Henr. III Edmundum *Gibbosum* filium suũ natu mi-
rem, Comitis Lãcastrensis honore primus exornauit, in
em hereditates, & honores S. Montisfortis Comitis Lei-
estriæ, Ferrarij Comitis Derbiæ, & Baronis Monumethẽsis,
quòd seditionis vexilla in illũ sustuliſſent, transcripsit. Vtq;
ec in illum pater contulit, ita vxor ipsius secunda Aueli na
miliæ Albemarliæ vnica hæres, è qua nullos suscepit libe-
os, hæreditatem suam Thomæ Edmundi illius ex priore
xore Blanchia Nauarrena filio in manus tradidit. Hic
Thomas secundus erat Lancastriæ Comes, qui cùm Prin-

cipem, Edwardum II, & Fortunam minùs reuerenter hab-
ret, ciuilísque belli incendia foueret, capite truncatus di-
ſine prole obijt, Sanctúſque à multitudine eſt habitus. V-
eius Alicia Lacei Comitis Lincolnienſis vnica filia, & ſu-
& maternam hæreditatem, ſcilicet Comitis Sarisburien-
Henrico mariti ſui germano reliquit, qui tertius cenſe-
Lancaſtriæ Comes. Hunc etiam vxor A. filia & ex affe-
res Pagani de *Cadurcis*, ſiue *Chaworth*, nõ ſolùm ſuo, ſed eti-
magnis in Wallia patrimonijs, Mauritij ſcilicet Londine-
ſis, & Siwardi, à quibus ſtemma illa duxerat, adauxit. V-
cum hîc reliquit filium Henricum, quem Edwardus II
Comite in Ducis honorem extulit, ſecundúſque fuit è-
ſtris proceribus Ducis nomine inſignis. Verùm nulla pro-
maſcula ſuſcepta obijt ille, duabus relictis filiabus Matil-
& Blanchia, inter quas diſpertita hereditas. Matildem du-
it Guilielmus Bauarus Hollandiæ, Zelandiæ, Friſiæ, Ha-
noniæ, & iure vxorio, Leiceſtriæ Comes. Illa autem ſine
beris defuncta, Ioannes *Gandauenſis*, ſiue de *Gaunt* dicti
quòd Gandaui Flandriæ natus, Edwardi III filius natu-
nor, qui Blanchiam, alteram Henrici filiam in vxorem a-
ceperat, & Dux Lancaſtriæ erat, vniuerſam hæreditate
adijt; iámque opibus par multis regibus, mortua Blanchi
Conſtantiam Petri Caſtiliæ Regis filiam duxit, nomine
regis Leonis & Caſtiliæ vſus eſt, & à Patre iura regalia in
petrauit, qui Comitatum Lancaſtrenſem in Palatinat
dignitatem huiuſmodi reſcripto euexit, cùm memorãſſe
quàm egregiam operam patriæ, domi, bellíque nauaſſe
Conceſſimus, inquit, *pro nobis & hæredibus noſtris præfato filio n-
ſtro, quòd ipſe ad totam vitam ſuam habeat infra Comitatum La-
caſtriæ Cancellariam ſuam, ac breuia ſua ſub ſigillo ſuo pro offic
Cancellarij deputando, conſignanda, Iuſtitiarios ſuos tàm ad placi
coronæ, quàm ad quæcunque alia placita communem legem tange
tia, tenenda, ac cognitiones eorundem, & quaſcunque executio
per breuia ſua, & miniſtros ſuos ibidem faciendos. Et quæcunque
lia, libertates & iura regalia ad Comitatum Palatinum pertine
tia, adeò liberè & integrè ſicut Comes Ceſtriæ infra eundem Co
tatum Ceſtriæ dignoſcitur obtinere, &c.*

Poſt Ioannem, Henricus de Bollingbrok eius filius,
Ducatu Lancaſtriæ ſucceſſit, qui cùm exturbato Richar-
Secundo, Angliæ regnum obtinuiſſet, vt ſibi ſuiſque m-
hæred-

reditatibus caueret, ita ex authoritate Parlamentaria
verbis censuit. *Nos nolentes dictam hæreditatem nostram, aut*
tatus eiusdem, occasione instantis assumptionis regalis status, &
iatis nostræ, in aliquo mutari, transferri, diminui, seu derogari,
eandem hæreditatem nostram cum iuribus & libertatibus suis
dictis, eisdem modo & forma, conditione & statu, quibus nobis
scenderunt, & euenerunt, ac etiam cum omnibus & singulis tali-
libertatibus & franchesijs, ac alijs priuilegijs, commoditatibus,
proficuis quibuscunque, quibus prædictis dominus, & pater no-
dum vixit, eam ad terminum vitæ suæ ex concessione prædicti
chardi nuper Regis habuit, & tenuit, nobis & dictis hæredibus
stris in dictis chartis specificatis plenariè & integrè conseruari,
tinuari, & haberi volumus. Ac tenore præsentium ex certa sci-
tia nostra, de assensu præsentis parliamenti nostri concedimus,
ramus, discernimus, & ordinamus pro nobis & hæredibus no-
stris, quòd tam Ducatus noster Lancastriæ, quàm vniuersa & sin-
galia, Comitatus, honores, castra, maneria, feoda, aduocationes,
fessiones, annuitates & dominia quæcunque nobis ante adeptio-
nem dignitatis nostræ regiæ qualitercunque, & vbicunque iure hæ-
ditario in dominico seruitio vel in reuersione seu aliàs qualiter-
cunque descensa, nobis, & dictis hæredibus nostris in chartis prædi-
ctis specificatis in forma prædicta remaneant in perpetuum. Qua
forma & conditione iam inde mansit, nisi quòd Edwardus
III suo tempore coronæ, (vt loquuntur) appropriauerit:
qua tamen Henricus VII statim seiunxit, suósque habet
Officiarios, Cancellarium scilicet, Attornatum, Receptо-
rem, Clericum Curiæ, Assessores sex, Tabellarium, Audito-
res duos, Receptores viginti tres, & tres Superuisores.

Recensentur in hoc agro præter capellas, paraciæ
tantùm 36, sed illæ quidem valde populosę.

EPISCOPATVS DVNELMENSIS.

EPiscopatus Dunelmensis, vulgò the bishop-rick of Durham, siue Duresme, Eboracensibus ad Septentrionem confinis in Trianguli speciem efformatur, cuius apex ad Occasum coeuntibus ibi Septentrionali limite,

& Teſis fontibus figuratur. Laterum alterum, quod Meri-
em ſpectat, continuo Teſis decurſu terminatur; alter-
quod Boream intuetur, primùm breui ab apice linea
Derwentum flumen, inde Derwento ipſo, & Tina flu.
Derwentum admiſerit, deſcribitur. Baſim verò triang-
quę Ortum reſpicit, ora maritima affingit, quam mag-
fremitu Oceanus Germanicus grauiſſimè diuerberat.

Quà in apicem coarctatur, campi ſunt nudi, ſyluæ ra-
colles glabri, conualles verò ſatis graminoſæ, Angliæ e-
Appennius, quem dixi, hunc angulum interſecat. Ad Or-
talem autem partem, ſiue trianguli baſim, vti etiam ad ha-
ra, culturę terra eſt perquàm grata, redditúſque cum ag-
colarum labore contendunt, pratis, paſcuis, aruis diſtinct-
carbone etiam foſſili, quo pro ignis alimento vtitur, copi-
ſa, & oppidis paſſim conſita.

Totam hanc regionem cum alijs etiam vicinis, *S. Cu-
berti terram, ſiue patrimonium* vocant in ſuis ſcriptis Monachi
Sin enim vocârunt illi, quicquid ad Dunelmenſem ſpecta-
uit eccleſiam, cuius Cuthbertus quaſi patronus habetu-
qui in prima Saxonicæ eccleſiæ infantia Lindefarnen-
Epiſcopus vitam tanta ſanctitate, & integritate tranſeg-
vt inter Diuos relatus fuerit. Regéſque noſtri, & procer-
quòd tutelarem illum fuiſſe Diuum contra Scotos credide-
rint, non ſolùm eius corpus deuoti ſæpenumerò inuiſerint
quod integrum incorruptúmque duraſſe perſuaſerunt Mo-
nachi; ſed etiam ampliſſima latifundia donarint, & plu-
mas immunitates irrogârint. Egfridus Rex magnos redd-
tus in ipſa vrbe Eboraco, Crecam, quam dixi, & Lugubal-
am ciuitatem ipſi Cuthberto viuo dedit, vt eſt in hiſtori-
Dunelmenſi. Alfredus rex, & Guthrunus Danus, quem ill-
Nordanhumbris præfecit, *poſtea totam inter Were flu. & Ti-
nam* (libri antiqui verbis vtar) *Cuthberto, & in eius eccleſia m-
niſtrantibus perpetuo poſſeſſionis iure largiti ſunt, ex qua illo
inopia laborarent, vitæ ſubſidia procurentur, præterea eius eccl-
tutum profugis locum refugij conſtituerunt, vt quicunque, qua-
de cauſa ad eius corpus confugerit, pacem per triginta ſeptem
nulla vnquam occaſione infringendam habeat.* Edwardus, Athel-
ſtanus reges, & Cnuto ſiue Canutus Danus qui nudis ped-
bus ad Cuthberti tumulum acceſſit, has leges & libertate
non modò confirmârunt, ſed etiam auxerunt; nec min-

Guiliel-

ilielmus Normannus à cuius tempore Comitatus Pala-
us iudicatus est, & iura sua regalia habuit Episcopus, a-
ò vt proscriptorum bona illi, non regi cederent; & ipsa
ebs immunitatibus elata merere in Scotia sub rege recu-
unt. Dicebant enim (historia Dunelmensis pro me lo-
uetur) *se esse* Haliwerke Folks, *& terras suas tenere ad de-
fumen corporis S. Cuthberti, nec debere se exire terminos Episco-
patus scilicet vltra Tinam & Teisam pro rege, vel episcopo.* Verùm
dwardus primus has libertates primus præcîdit. Cùm
m ille se tanquam arbitrum honorarium inter Antoni-
m Beccũ episcopum, & Priorem, de possessionibus inter se
nter digladiantes interponeret, nec illi ex eius arbitrio
cerent, *seisiuit* (inquit author meus) *libertatem Episcopatus
uum suam, & ibi rimata sunt multa, & libertas in multis le-
sa.* tura tamen sua posteà recuperauit ecclesia, illæsáque te-
uit vsque ad Edwardum VI. cui dissoluto Episcopatu, om-
es eius redditus, & libertates, ordines in Parlamento con-
eserunt. Sed statim Maria Regina eadem authoritate
anc constitutionem refixit, & omnia sarta tecta eccleſiæ
estituit, quibus hodie gaudet. Nuper enim Iacobus Pilkin-
onus Episcopus DIVAM ELIZABETHAM de bonis Ca-
oli Neuilli Comitis Westmorlandiæ, & aliorum in hoc a-
ro proscriptorum, qui in patriam bellum nefariè moue-
ant, in ius vocauit, causámque persequutus esset, nisi au-
thoritas Parlamentaria interceſſisset, & pro eo tempore
(sic se habent verba) Reginæ adiudicasset, quòd impensis
is maximis cùm episcopum, tum Episcopatũ è seditioso-
um faucibus eripuisset. Sed his omissis ad locorum descrip-
tionem iam stilum promoueamus.

Flumen quod meridionalem huius agri partem vallat,
Latinis *Tesis* & *Teisa*, vulgò Tees, Polidoro Italo, cui suæ
Italiæ Athesis animo obuersabatur, fine vlla ratione *Athe-
sis* dicitur. Ptolemæo Τέασις & TVESIS appellari videtur,
apud quem tamen Librariorum incuria suo loco exulare
existimo. Cùm enim TVESIN & TINAM in remotiori Bri-
tanniæ parte, vbi Scoti nunc agunt, ille statuerit: & hæc re-
gio Tesi & Tina includitur, si in veterem Geographum
Criticus esse ausim, postliminio huc in sua loca reuocarem
& cum bona, vti spero, Scotorum venia, qui nulla habeant
flumina, quibus hæc nomina verè asserant. TESIS è saxe-

to illo Stanemore erumpit, raptísque secum multis v
que torrentibus, per rupes fluens, è quibus ad Egl
marmora ceduntur, primùm Bernardscastle, id est, B
nardi castrum pulsat, à Bernardo Balliolo constructum
denominatum, Cuius filius Ioannes, quem Edwardus
mus Scotiæ regem declarauerat, illud amisit, cum alio
Anglia possessionibus, quòd fidem Edwardo datam pr
disset. Quo tempore rex Antonino Dunelmi episcopo
fensior *hoc castrum* (vt habet liber Dunelm.) *cum pertine*
ab eo abstulit, & Comiti de Warwicke contulit, Herks, & H
nes *Roberto Cliffordo*, Newerston *Galfrido de Heritpole, qu*
piscopus habuit ex forisfactura I. de Balliolo, R. de Brus, & C
stopheri de Seton. Sed paucis post annis Lodouicus de Be
monte Episcopus regio Francorum sanguine natus, de
castro, & cæteris possessionibus litem intendit, causa
obtinuit, lata in hæc verba sententia, *Episcopus Dunel*
debet habere forisfacturam guerrarum infra libertates Episco
vt rex habet extrà.

Non quinque hinc mill. pass. abest paulò remotius à Te
Standrope oppidum, & huic contiguum Raby Neuil
rum iampridem sedes, & castrum spatiosum, quæ Cnuto
ue Canutus rex Danicus ecclesiæ Dunelmensi, vnà cu
circumuicino agro *liberè in perpetuum possidenda donauit,*
quo tempore (vt habet author meus) *familia Neuillorum, f*
de Noua villa Raby *de ecclesia tenuit reddendo quatuor libras, c*
ceruum quotannis. Stemma enim illi à Waldano Saxone D
mino de *Raby* repetunt, qui illis temporibus floruit, cùm
vnicam filiam Normannici Domini Galfridi de Noua-vi
la Robertus Dominus de *Raby* duxisset, posteri Neuillor
nomen sibi asciuerunt, & in familiam longè potentissima
succreuerunt.

Tesis inde lapsus per Hockburne antiquæ, & nobilis fa
miliæ de *Cogniers* domicilium propè Derlington freque
forum agitur, quod Seir filius Vlfi Saxo, impetrata ab E
theldrego rege venia, ecclesiæ Dunelm. donauit, Hugo de
de Puteaco siue *Pudsey* templo, & ædificijs exornauit. I
huius agro tres sunt miræ profunditatis putei, Hell hol
tels vocat vulgus, id est, Inferni caldaria quia per antipe
ristasin calescat in illis aqua. Prudentiores hausta terræ
motu tellure, subsediſſe credunt, & quidam (ni me fallo)
scripsit.

ipſit. Illos autem ſubterraneos habere meatus, & exitus
hbertus Tunſtallus Episcopus primus deprehendit, re-
to, in Teſi anſere, quem ſignatum in horum maiorem
periendi gratia demiſerat. Poſt **Derlington** nulla quæ
elioris ſunt notę oppida adpoſita habet Teſis, ſed viridan-
m camporũ margines, & ruſticanas villas flexuoſo mea-
lambens, tandem amplo oſtio in Oceanum ſe ejicit, vnde
rianguli baſis ad oram maritimam inchoatur.

Littus enim hinc in Septentriones decurrit vno & alte-
tantùm amniculo interſciſſum, promontoriolóque ſo-
m vno prominet vix ſeptem ſupra Teſis oſtium milliari-
s, cui **Hartlepole** emporium celebre, & ſtatio fida ſitu
ercommodo inſidet. **Heorteu** Beda vocare videtur (quod
intingdonenſis *Cerui inſulam* interpretatur) vbi Heiu
lierem religioſam monaſterium olim fundâſſe memo-
: ſi **Heorteu** non ſit potiùs territorioli illius nomen, *Promontorium in noſtra lingua* Neſſe *dicitur.*
od Dunelmenſis liber innuit, & **Heortneſſe** alibi appel-
r, quòd in mare longiùs procurrit. Ab hoc per xv. mill.
aſſ. littus continuum ſparſim oppidis redimitum grata fa-
ienauigantibus arridet, donec VEDRAE flumini ſe ape-
t, ſic enim Ptolemæo nominatur, qui Bedæ *Wirue*, Saxo-
ibus peon, & nobis **were**. In ipſo trianguli apice, parte
ilicet regionis ad occaſum extrema, è tribus riuulis coa-
ſcit, qui vbi in vnum coierint, hoc nomen aſſumit, & in
rientem properat per vaſta ericeta, magna epiſcopi viua-
ia, & **Wulſtey** caſtellum Dominorum de *Euers* qui anti-
quę ſunt in hoc agro nobilitatis, vtpote à Veſcijs & Attonis
Baronibus oriundi, & bellicæ virtutis gloria clari, quod
Scotia teſtetur. *Ketsnes* enim oppidulum in Scotia vlteriori
Edwardus primus illis ob operam egregiè nauatam dedit,
& Henricus VIII. patrum memoria Baronũ titulo illuſtra-
uit. Inde Vedra decurrit crebrò eminentibus ſaxis interpo-
latus, quibus ſi aqua infundatur parúmq; miſceatur, ſalſam
imbibit qualitatem. Cùm verò **Gaunleſſe** fluuiolũ ab Au-
ſtro admiſerit, vbi ad ipſos cõfluẽtes ędificiorum tumulo impo-
nitur **Aukland** à quercubus (vt Græciæ *Saron*) denomina-
tum, quod turritas Episcopi ædes, pulcherrimúmque pon-
tem prætendit: in Septentriones Vedra iter flectit, vt diu-
ciùs hunc agrum irriget, ſtatímque in modici collis ſuper-
cilio, antiquæ vrbis non oriẽtis, ſed pluſquam mortuæ
reliquias

reliquias ſuſpicit, quam Antoninus VINOVIAM, Ptolemæus BINOVIVM dixit, apud quem ita ſuo loco exturbatur, alio quaſi ſub axe locatur, vt ſemper delituiſſet, niſi diligentia intendiſſet Antoninus. **Vincheſter** nobis hodie vocatur, vnóque tantùm & altero tuguriolo conſtat; vicinis tamen tum rudetis, tum Romanorum nummis ſæpiùs effoſſis, frequentiſſimum, quos **Vincheſter penies** illi vocant. Nec aliunde illa legi, quàm quod liber noſter memorat Northumbriæ Comites ab eccleſiæ dominio, hanc cum alijs villis ereptam, ripuiſſe, cùm ſacra illa auri fames etiam ſacras eccleſiæ facultates deglutiret.

Wanſpeth caſtrũ inter conſurgentes colles in altera Vedræ ripa apparet, quod à Bulmeris conſtructum filia Bernardi Bulmeri vnica Galfrido Neuillo nuptijs coniunctum Neuillorum familiæ cum alijs poſſeſſionibus adiunxit. Mons Vedra quaſi inſulam molitura, primariam regionis vrbem colli impoſitam vndique ferè circumluit, vnde nomen **Dunholme** à Saxonibus indium, Collem enim vt ex Beda colligas, **Dun**, & inſulam amnicam **Holme** dixerunt. Hoc DVNELMVM fecerunt Latini, ſed vulgus **Durham** corruptiſſimè vocat. Originem non admodum antiquam habet. Cùm enim Lindiſarnenſes monachi bellorum calamitate à Danis exagitati, incertis ſedibus, cum Cuthberti ſui reliquijs vagarentur: hîc tandem oraculo, ſi credere libet admoniti circa annum ſalutis 995. conſedêrunt. Sed rem accipe ex authore meo Dunelmenſi. *Comitans ſanctiſſimi patris Cuthberti corpus vniuerſus populus in Dunholmum, locum quidem natura munitum, & non facilè habitabilem venit, quem denſiſſima vndique ſylua totum occupauerat, tantùm in medio eius planities non grandis, quam arando, & ſeminando excolere conſueuerant, vbi Epiſcopus Aldwinus non paruam de lapide eccleſiam poſtea conſtruxit. Igitur præfatus Aniſtes totius populi auxilio, & Comitis Nordanhumbrorum Vthredi adiutorio, totam extirpauit, & ſuccidit, ipſumque locum breui habitabilem fecit. Denique a fluuine Coquedo vſque Teiſam, vniuerſa populorum multitudo ad hoc opus, quàm ad conſtruendam poſtmodò eccleſiam promptiori animo acceſſit: & donec perficeretur, deuotè inſiſtere non ceſſauit. Eradicata itaque ſylua, & vnicuiq; manſionibus ſorte diſtributis, præſul antedictus amore Chriſti, & S. Cuthberti feruens, honeſtum nec paruo opere inchoauit eccleſiam, & ad perficiendam omni ſtudio intendit.*

dit. Hæc ille.

Non multis pòst annis Angli illi, qui Normannicum imium æquis oculis intueri non poterant, loci ingenio frein belli sedem eligêrunt, negotiúmq; non paruum Guilimo Normanno facessérunt. Scribit enim Guilielmus emiticensis, *Concesserunt in partem Comitatus aquis, & syluis cessibilem, firmissimo vallo erigentes castrum quod Dunholmum ocuparunt, ex quo diuersos crebriùs exagitantes excursus, alioquin ibi delituerunt, Sueni Danorum regis aduentum præstolanei.* Sed cùm res ex sententia non cecidisset, fuga illi sibi nsuluêrunt; Dunelmúmque adiens rex Guilielmus, multis ad ecclesiasticæ libertatis firmamentum indultis priuilegijs, castrum iuxta ecclesiam, in eminentiori collis parte muxit, quod posteà in Episcoporum habitationem cessit, usque claues, cùm Episcopatus vacaret, veteri instituto uthberti Mausolæo appendi solebant.

Cùm hoc castrum iam extructum esset, Gulielmus Malesb. qui sub id tempus vixit his verbis hanc vrbem deribit. *Dunelmum est collis ab vna vallis planitie paulatim, & ille uo turgescens in cumulum, & licet situ aspero, & prærupto ipsum, omnem aditum excludat hostium, tamen moderni collibus posuerunt castellum, ad radices pedis Castelli desinit, amnis piscosus præsertim Isitio.* Eodem ferè tempore, vt habet vetustus le liber, Guilielmus de Carelepho Episcopus qui monachos hîc denuò congregauit (eorum enim claustra Danus ubique subuerterat) demolita illa ecclesia, quam Aldwinus edificarat, aliam meliori opera incœpit, quam Radulphus successor perfecit, nouámque posteà fabricam Nicholaus Fernham Episcopus, & Thomas Melscombe Prior anno Christi 1242. adiecerunt. Radulphus autem ille Episcopus (vt tradit historicus noster) *locum inter ecclesiam, & castellum, quem multa occupauerant habitacula, in patentis campi redegit planitiem, ne vel ex sordibus contaminatio, vel ex ignibus ecclesiam attingerens pericula. Vrbem etiam licèt natura munierit, muro reddidit munitiorem, & angustiorem, à cancello ecclesiæ ad turrem vsque castelli perducta muruum construxit longitudine*, qui iam vetustati sensim cedit, nec hostilem vnquam, quòd acceperim, vim sensit. Cùm enim Dauid Brusius Rex Scotorum ad *Beaupark* vsque, siue Beareparke, (viuarium est illud suburbanum) terro, & flamma sæuisset, (Edwardo III.

Caletum

Caletum Galliæ obsidente). Henricus Percius, & Gu-
mus Zouchæus Archiepiscopus Eboracensis cum tum-
arijs suorum cohortibus, se Scotis obiecerunt, & ita ani-
1346 se aggressi sunt, vt primam & secundam aciem, capto re-
ad internecionem ferè ceciderint, tertiámq; in eum t-
rem coniecerint, vt citatissimo, quàm potuerant, agm-
fugerint, nec præruptissima loca pauori, donec in sua se-
cepissent, obstiterit. Nobilis hęc illa pugna est, & inter m-
tas memoranda Scotorum strages, (quam prælium ad
tilli Crucem nostri vocitant) Nobilissimis enim Scoto-
in hoc cæsis & Rege capto, multos agros in confinio n-
stris cedere, & plurimas arces dedere coacti fuerunt. S-
hæc de Dunelmo satis, cui si placet cum Nechami distich-
valedicam,

Arte, situq; loci munita Dunelmia salue,
Qua floret sanctæ relligionis apex.

De Monachis eiectis, Præbendarijsq; substitutis, & d-
Prioris nomine in Decani dignitatem mutato, quam nu-
gerit D. Tobias Matthæus Theologus præstantissimus
quo cum pietate doctrina, cum natura ars certant, nihil e-
quod ego scribam, cùm sint recenti memoria, & cuiuis no-
tissima. Longitudinem gr. XXII. scr. 0. Latitudinem ver-
gr. LIIII. scr. LVII. definitam habet.

Rectiori hinc lapsu in Septentriones Vedra suas aqua-
ducit per **Lumley** castrum viuario inclusum, sedem Lum-
leiorum vetustam, quorum Marmaducus materna insigni-
& nomen sibi asciuit *Twinge*, scilicet, cuius iure opima-
hæreditatem adierat. Filia enim illa vnica & ex asse hæred-
Roberti Twing de **Twitton**. Marmaduci verò huius filius
primus Baro de Lumley à Richardo creatus erat, quo ho-
nore Ioannes Baro ab eo nonus hodiè gaudet, vir nobilissi-
mus, mihi ob singularem in me humanitatem non ta-
cendus.

E regione non procul ab altera fluminis ripa sedet **Ches-
ster on the streete**, id est, vrbecula ad viam publicam, **Con-
cester** Saxonibus dicta, vnde CONDERCVM ego iudica-
rim in quo Alam primam Astorum Romanis temporibus
stationem habuisse memorat liber Notitiarum ad lineam
(vt inquit) valli, Pauculis enim milliaribus à Vallo de quo

postea

tea dicendum, abest, Lindisfarnenses Episcopi cum Cuthberti sui corpore, Danica intonante tempestate, in annis CXIII. delituerunt. In cuius memoriam cùm Eadricus Episcopus Dunelmensis nouæ ecclesiæ eò loci fundamenta iaceret, tantam pecuniæ vim defossam repe-rit, vt abundè iam diues episcopatu se abdicaret, & Petro-burgum reuersus, cuius priùs Cœnobiarcha erat, vias per paludes munierit, & alia opera non sine maximis impensis excitârit.

Interiùs ad ipsius ferè Trianguli medium alius etiam finitimus est vicus Collegio nuper notus, **Langchester** di-ctus, quem LONGOVICVM esse, vbi (vt est in Notitiarum libro) Numerus Longouicariorum egit, & nomen & signi-ficatio argumentantur, quod enim Latinis Longo-vicus, hoc est, Saxonibus Langceaster.

Sed ad Vedram reuertamur, qui iam tandem in Orien-tem se conuertit, & **Hilton** Hiltoniorum castrum præter-fluens in mare se condit ad **Wirannuth**, vt Beda vocat, hinc **Monks Weremouth**, id est, Vedræ ostium quod ad Monachos spectauit. Monasteriolum enim ibi olim posue-rat Benedictus **Biscop** Saxo, in quo Beda noster Angliæ splendor singularis, pietate & eruditione VENERABILIS cognomen adeptus, meditandis scripturis, vt inquit ipse, o-ram dedit, plurimáq; volumina inter decumanos barba-rae fluctus doctissimè conscripsit. Hic ille Benedictus erat qui vitriarios & pictores in hanc regionem primus omni-um Anglorum ex Italia, & Gallia transuexit. *Obijt Bedæ.* 734.

Quinq; mill. pass. superiùs, Tinæ etiam ostium est, quem cum Derwento latus Septentrionale nostri Trianguli deli-neare diximus. Ad Derwentum qui propè Trianguli api-cem fontes habet, nihil insigne adiacet, nisi **Ebchester** quem nunc vocant, viculus, ab Ebba virgine regio Nor-thumbrorum sanguine nata, quæ tanta sanctitatis opinio-ne circiter annum salutis 630. claruit, vt Romana Apothe-osi in Diuas relata, plura in hac insula templa sibi dicata habeat, quæ **S. Tabbs**, pro S. Ebbæ vulgus vocitat.

Ad Tinam autem memorandum est **Gateshead**, Saxo-nicè Gaetsheued, & historicis, quod idem sonat, *Capræ ca-put*, quasi Noui castri, quod alteram Tinæ ripam occupat, suburbium, cui ab Edwardo VI. adiunctum erat, cùm Epis-copatum

copatum dissoluissẽt, sed Maria statim Ecclesiæ resti
Vulgus hoc ipso nouo castro multò vetustius esse existi
nec falsò quidem, Si ego etiam hoc limitaneam illam st
onem fuisse dixero quam GABROSENTVM Britan
sæculo vocârunt, & Cohors secunda Thracum defendi
hil vti spero veritati absonum dixero, *Gaffer* enim pro c
& *Hen* in sermonis contextu pro *Pen* quod caput est, v
pant Britanni, & eadem plane significatione *Capre* c
nostris Latinè dicitur, vt *Brundusium* Messapiorum lingu
Cerui capite nomen habet. A diuersorio aliquo cui Cap
caput intersignium erat hoc nomen huic loco inditum e
stimem, non minùs quàm *Gallus Gallinaceus* Africæ, T
sorores Hispaniæ, *Pirum* Italiæ loca apud Antoninum ab
iusmodi insignibus, vt docti nonnulli credunt, sua nom
accepêrunt. Historici autem nostri, vno quasi ore, hoc C
præ caput nominant, dum memorant Walcherum Du
mensem Episcopum, quem Nordanhumbris Comitis
thoritate præfecerat Guilielmus Primus, hoc in loco à
renti multitudine, ob prouinciam malè habitam inter
ctum fuisse.

Infra hunc vicum ferè ad ipsum Tinæ ostium Gir
nunc *Iarrow* cernitur, venerabilis Bedæ natale solum, v
etiam monasteriolum olim floruit, quod Dani ita affli
runt, vt primis Normannorum temporibus, cùm monas
cum ordinem quidam his regionibus instaurârent, & Wa
cherus Episcopus hunc locum illis assignaret, *Stabent* (
inquit author meus) *soli sine culmine parietes, vixq; vllum s
mum antiquæ nobilitatis seruabant, quibus tamen culmen de lig
informibus, & fœno illi superponentes diuini cultus officia celebr
cæpêrunt.*

Dunelmenses Episcopos qui Comites Palatini censen
tur, non est cur hîc enumerando persequar. Satis sit innue
re ex quo cathedra hîc constituta fuerit, anno salutis 99
triginta tres Episcopos vsque ad nostram ætatem sedis
Quorum celeberrimi sunt quatuor Hugo de *Puteano* q
præsenti pecunia, mille scilicet tredecim libris Comitatu
Northumbriæ dum ipse viueret, Sathbregiámq; iure per
petuo successoribus possidendam à Rege Richardo Prim
emit, & Shirburne Nosocomium pulcherrimum constru
xit. Anthonius Beccus Patriarcha Hierosolymitanus, q

structiones insanas infinitam pecuniam effudit. Thomas Wolsæus Cardinalis cuius fœlicitati, nisi moderatio illi deerat, sed peruulgata est eius historia. Et qui nobis heris obijt, Cuthbertus Tunstallus summarum artium scientia (absit inuidia verbo) illorum omnium instar, & magnum Britanniæ nostræ ornamentum.

Numerantur in hoc agro & Northumbria,
Ecclesiæ Parochiales 118.

Westmorland.

AD extremos Lancastrenses succedit magis in Septentrionem altera Brigantum regiuncula, Latinis *Westmorlandia*, nobis **Westmoreland**, & scriptoribus nonnullis *Westmaria*, ab occasu, & Arcto Cumberlandia, ab ortu Eboracensi agro terminata. Quæ quia tota inter montes alpertingentes sit sita, (Apenninus enim noster hîc magis magísq; in latitudinem excurrit) & magna ex parte inculta iaceat, hoc nomen in nostra lingua inuenit. Loca etenim inculta, & quæ non facilè agricultura subleuari possint, **Mores** Angli Septentrionales vocant, & **Westmoreland** nihil aliud est nobis, quàm inculta ad occasum regio. Ex venerandæ igitur antiquitatis schola illud de Mario rege eijciatur somnium, quem Pictos contudisse, & de suo nomine hanc regionem denominasse resupini nostri historici per quietem viderunt.

Pars huius Australior, quæ angustiori spatio inter Lonum fl. & **Winandermere** concluditur, satis ferax in vallibus habetur, licèt & suas asperas, glabrásq; cautes ostendit, moq; nomine, **The Baronie of Kendale**, id est, Baronia de Kendal, siue *Candalia*, id est, vallis ad Kanum nominatur. Kan enim fl. qui saxis asperatus hanc vallem perfringit, nomen indidit, ad cuius occiduam ripam frequentissimum oppidum **Kandale**, siue **Kirke by Kandale**, id est, fanum in valle ad Canum, duabus productis plateis se inter-

interſecantibus ſedet. Lanificij gloria, & induſtria ita p
cellens, vt eo nomine ſit celeberrimum. Incolæ enim co
oſam, per vniuerſam Angliam, laneorum pannorum ex
cent mercaturam. Suoq; honori inprimis eſſe exiſtima
quod ſuos Barones, & Comites habuerint. Barones co
mento *Roſſos*, quorum caſtrum è regione oppidi vetu
iam conſeneſcit: Comites verò tres, Ioannem Ducem B
fordiæ à fratre Rege Henrico v. eo honore auctum, Io
nem Ducem Sommerſetti, & Ioannem de *Foix* ex illuſt
ſima Fuxenſium in Gallia familia, quem Henricus VI.
fidelem in Gallico bello operam eò dignitatis extule
Vetuſtatis autem gloriam ſibi nullam vendicat, niſi Co
CANGII ſint, apud quos Numerus Vigilum ſtationem
lim habuit, vt eſt in Notitiarum libro. *Com-Can* etenim ide
ſonat Britannicè, quod Candale Anglicè, & Vallis ad C
num Latinè. Sed cùm Latinæ aures *Comcangios* non pa
rentur, *Concangios* leniori voce vocaſſe videantur. Non i
tur prorſùs improbabilis hæc putanda coniectura, impro
babilius forſitan videbitur ſi viculum illum, qui in hac Ba
ronia, nunc Kellenton dicitur, eandem ipſam eſſe qu
Antonino GALLANA & CALLANA eſt, dixero: & tame
nunc ita ſe res habet, & ea eſt obſcuritas, vt habita nomi
nis, & ſitus ratione, non alius vſpiam occurrat locus, cu
Callanæ nomen probabiliùs aſſeras. Fruſtra etiam forta
ſe quæratur, & funditùs concidiſſe credamus, vel primi
Pictorum, & Saxonum vaſtationibus, vel cùm Donald
Scotus regnante Henrico II. truculenta irruptione hanc
regionem excidio, & ruinis dediſſet. Hæc in auſtrali & an
guſtiori regionis parte.

Deinceps à Loni ſiue Luni fontibus latiùs ſe explica
regio, multíſq; gyris, & flexibus montes excurrunt, quibu
interiacent alicubi conualles prærupta altitudine, crebris
locis ſpeluncarum in modum ſubruptis. Eden flumen no
bile, qui Ptolemæo ITVNA, caput in Eboracenſi agro tol
lens, primùm languida aqua, ſed ſenſim confluentibus ri
uulis increſcens, inter hos montes iter quærit in Oceanum
æſtiuum, per *Pendragon* caſtrum, cui præter nomen & ſax
orum ſtruem nihil reliquit æui vetuſtas, inde per Wharton hall ſedem Baronum de Wharton, quorum iam tertius Baro floret, poſteà per *Fanum Stephani* vulgò Kirkby Stephen

…ephen forum notum, & Musgraue viculum vnum & …rum, qui bellicosæ Musgrauiorum familiæ nomen de… runt. Hîc aquas Ituna quasi remoratur, vt alijs riuulis …societur, quorum vni, vix duobus mill. pass. ab ipso Itu… , VERTERAE incubuerunt, priscæ memoriæ oppidum …Antonino, & Notitiarum libro memoratum, qui innuit …manum Præfectum ibi cum Directorum Numero, sub …posterioribus Imperatoribus egisse. Nunc verò ipsum op… …dum in tenuem vicum exiguo propugnaculo munitum, …nomen in Burgh abijt, nostrates enim Burgh vpon …tanemore, id est, Burgus in Saxeto nuncupant. Nec ali… …de illo legi, quàm quòd inchoato Normannorum impe… …coniurationem in Guilielmum Normannum hîc Angli …buerint. Burgum hunc Verteras fuisse vel affirmare au… …, quòd distantia hinc à *Lunatris*, illinc à *Brouonaco* in Ita… …resoluta milliaria exactè Antonini numeris responde… …, quodque via militaris Romanorum suo aggere etiam… …m conspicua hàc ducit ad Brouonacum, per ABALLA… …A cuius meminit liber Notitiarum, quæ adeò incorrup… …hactenus mansit nomine, vt ipsa se clarissimè ostendat, …omnem scrupulum eximat. Pro ABALLABA enim nos …pelby contractè vocamus. Sola huius vetustas & positio …suspicienda, nimirum Romano sæculo statio erat Mau… …rum Aurelianorum, & agro non inamœno ad Australem …ripam locatur: sed ita infrequens est, & ineleganti …structura, vt nisi vetustate meruisset primarium regionis …seri oppidum, & iuridicos conuentus, siue *Assisas* in suo …stro habere, quod publicum est maleficis ergastulum, pa… …im admodum à vico abesset.

Intento hinc cursu in occasum æstiuum fertur fluuius, & …a militaris rectà in occasum Æquinoctialem ducit per …hinfield viuarium amplum ad BROVONIACVM XX …illiaribus Italicis, XVII. Anglicis. à VERTERIS, vt posuit …Antoninus, locatum, cui etiam *Brocosum*, vti *Broconiacum* in …Notitiarum libro nominatur, qui Numerum Defensorũ hîc …ia habuisse statiua docet. Huius ædificia, & dignitatẽ licèt …sumpserit vetustas, nomen tamen ferè inuiolatum supe… …est, Brougham enim vocamus. Romanis solummodò nu… …ismatibus fæpissimè effossis, & castro vetusto superbit, …quod à Vipontijs, siue familia de Veteri ponte ad Cliffordos

hæreditariò deuenit, & vulgus ſenſim ſub ſidere credi
dentioréſque non negant, qui Eimotum flumen per ſub
raneos meatus ſubintrare, & fundamentum conuellere
iſtimant. Hic enim flu. ex amplo lacu Wſe dicto effluus
ſtrum ſubluit, cúmque limes aliquandiu fuerit inter h
regionem & Cumbriam, ſe cum ſuis & alienis aquis in
nam poſt paucula milliaria immergit.

Comites habuit hæc prouincia ex vna ſolum Neu
rum familia. Richardus enim II. Radulphum de Neuill
Noua-villa Dominum de *Raby*, primum Weſtmorland
Comitem creauit, cuius poſteri eo honore floruerunt
quintum vſque Comitem Carolum, qui cùm impotenti
nimo, & ſcelerata conſpiratione fidem in DIVAM E
ZABETHAM, & patriam exuiſſet, clariſſimæ familiæ ma
mum dedecus impreſſit, ſuúmque ipſius ſplendorem ne
riè maculauit.

In hoc Comitatu 26. paraciæ numerantur.

Cumberland.

WEſtmorlandiæ ad occaſum præiacet *Cum
bria*, vulgò Cumberland, vltima in hac pa
te Angliæ prouincia, vtpote quæ ipſam Sco
tiam ab Arcto attingit, ab Auſtro & Occi
dente Hibernico Oceano pulſata, ab Oc
tu verò ſuper Weſtmorlandiam Northumbriæ contigu
Nomen ab incolis traxit, qui veri, & germani Britanni fu
runt, & ſe ſua lingua *Kumbri*, & *Kambri* indigitârunt. Brita
nos enim diu hîc inſediſſe, fremente Saxone, hiſtoriæ re
ſtantur, ipſéque Marianus qui hanc regionem *Cumbro
terram* dixit; vt taceam Britannica paſſim locorum nom
na, cuiuſmodi ſunt *Caerluel*, *Caerdronoc*, *Penrith*, *Penvdac*, &
quæ hoc planiſſimè loquuntur, & aſſertioni meæ probatio
nem præſtant vel apertiſſimam.

Terra autem quamuis ob Septentrionalem ſinum frigi
dior, & ob montes aſperior videatur, ſua tamen varietat
perluſtrantibus arridet. Poſt verrucoſas enim rupes, & cau
ferto

os montes metallis grauidos, quibus lacus omni volati-
r genere abundantes interiacent, succedunt pabulosi
les gregibus referti, quibus rursus substernuntur porrec-
planities frugibus satis fœcundæ. Ad hæc Oceanus, qui
tus alliditur, piscium optimorum innumera examina
, & negligentiam accolis quasi exprobat, quòd minùs
nuiter piscaturam exerceant.

Pars huius meridionalis **Copeland** dicitur, quod acu-
tis montibus quos *Kopas* Britanni vocant, caput suum
erit. In hac ad fabulosum Dudeni ostium, quo à Lanca-
nibus disterminatur, **Millum** est antiquæ familiæ
lestonorum castrum, vnde circumducto in Boream lit-
e, **Rauenglasse** stationem duo riui commodè circum-
gunt, supra quos **Irton** amniculus mare petit, in cuius
chis, cùm resederit aqua, margaritas, siue vt cum Poë-
loquar, baccas concheas venantur, quos gemmarij no-
minimo ab egenis accolis redimunt, & maximo reuen-
nt. De quibus Marbodæus in isto versu loqui videatur.

Gignit & insignes antiqua Britannia baccas.

Iam littus in occasum pedetentim se prouehit, promon-
riolúmque efficit, quod **S. Bees**, pro S. Bega vulgò vo-
nt. Bega enim virgo Hibernica pia & religiosa, vitam il-
solitariam egit, cuius sanctitati miracula ridicula affin-
ntur, de tauro cicurato, & copiosissima niue quæ Solstitij
die, illa precante, valles & montium summitates altè in-
erat. Vix mill. hinc passus **Egremont** castrum colli im-
nitur sedes olim Guilielmi de *Meschines*, Guilielmi Fitz-
ncani, & Luciorum, qui Coplandiæ huius Domini fue-
nt, à quibus per Moltonios, & Fitzwalteros Egremontis
lus ad Ratcliffos Sussexiæ Comites descendit. Sed filia
ni Luciorum H. Percio Northumbriæ Comiti enupta,
nuis ex illo nullam susceperit prolem, Perciorum ta-
n familiam sibi hæredem scripsit, ea lege, vt Luciorum
gnia, tres scilicet pisces Lucios, ipsorum clypeo gentili-
o præponerent, quod hactenus quasi religiosè obseruâ-
nt.

Procedit hinc littus paulatim se subtrahendo, & vt ex
detis apparet, vbique à Romanis permunitum fuit. Vlti-
us enim erat Romani imperij limes, & hanc oram Scoti

inprimis infestam habuerunt, cùm ex Hibernia in hanc insulam quasi belli diluuio inundarent. Mozeby vicus his munimentis fuisse, par est existimare. Multa inscriptorum lapidum fragmenta ibi eruuntur, quorum vnus LVCIVM SEVERINVM ORDINATVM, alter COH. VII. se fert, sed nullus adhuc repertus MORBIVM fuisse docet, vbi Equites Cataphractarij meruerunt, quod nomen nomen quodammodo subindicat. Post hoc Deruentio fluuius Oceano se occulit, qui in Bozrodale valle curuis montibus incincta exortus, inter montes Derwentfels vocatos profluit, in quibus ad Newlands æris venæ opulentæ non secus auro & argento nostro tempore à Th. Thurlando, & Germanicis quibusdam metallicis sunt repertę, de quibus memorabilis disceptatio inter Sereniss. D. ELIZABETHAM Reginam, & Thom. Percium Northumbriæ Comitem, cuius hæredium terra fuit, intercessit, sed ratione regiæ prærogatiuæ & quod auri & argenti in illis venæ, lis secundum D. Reginam data. Tantùm abest vt verum sit hoc Ciceronis in Epistolis ad Atticum, *Illud cognitum est, neque ego scrupulum esse vllum in insula Britanniæ.* Per hos montes lapsus Deruentio in lacum spatiosum diffunditur, *pagum stagnum* vocat Beda, in quo tres eminent insulæ, vna domicilium habet equestris familiæ Ratcliffortum, altera à Metallicis Germanis habitatur, qui æs suum ibi conflant, tertia illa existimatur in qua Herbertum heremiticam vitam duxisse scribit Beda. In huius margine agro satis læto, quem roscidi montes circumuallant, & Skiddaw mons ab Aquilone defendit, Keswike oppidulum mercatorum iacet, æraria fectura ante multos annos notum, vt in Charta quadam regis Edwardi quarti videre est, & hodie Mercurialicorum habitatio.

Hinc Deruentio modò ripis arctatus, modò alueo latior tus in Septentriones maturare videtur, vt *Cokarum* recipiat. Ad confluentes verò Cokarmouth forum copiosum, cui strúmque Comitum Northumbriæ ferè circumluunt, cui regione obiacet antiqui castri cadauer, Papcastle vocatum (vbi loci Ptolemæus EPIACVM constituit) cui Romanam vetustatem monumenta non pauca adstruunt. Adunatis aquis Deruentio posteà ad Wirkinton piscatorium oppidum, & sedem antiquæ equestris familiæ Curwennorum

Ocean

eano se submittit.

Hinc murum ad defendendum littus quatuor plus mi- mill. pass. perductum fuisse credunt nonnulli, adeò con- uæ sunt parietinæ ad *Oleni* siue *Eleni* ostium, **Elne** nunc minant, qui non longum permensus iter ad fontes **Jer=** habet, forum non minimum, ARBEIAM fuisse iudica- s vbi Barcarij Tigrienses stationem egerunt; & ad osti- **Elenburrough**, id est, Burgus ad Elenum, quem OLE- CVM fuisse vbi Ala prima Herculea in præsidio erat, si iecturæ sit locus, tam ex antiquitatis vestigijs, quàm minis agnatione coniectarem. Tot enim inscripta saxa tuæ hîc eruuntur, vt in columbarijs, furnis, & caminis ilsit frequentius; sed quæ ita obliterata sunt, vt præter mana nomina planè nihil elicias.

Cùm paulisper littus hinc rectà perrexerit, sinuato, & uato æstuario ita reflectitur, vt non possit non esse ORICAMBE illud, quod apud Ptolemæum hoc in loco uitur. Ita loci ingenium, & nomen quadrant, Æstuari- enim est incuruum, & *Moricambe* mare incuruum Bri- nicè significat. Ad hoc *Cœnobium de Vlmo*, vulgò **Holme** straine posuit D. rex Scotorum, & eius Cœnobiarchæ **Wulfey** propugnaculum vicinum in gazophylacium, & orum diplomatúmque receptaculum contra repenti- Scotorum incursiones excitârunt. Sub hoc monasteri- illi æstuario illabitur **Wauer** amniculus, ad cuius scatu- ginem proiectum antiquæ vrbis cadauer nihil extra hu- manitatis aleam in terris esse docet. **Olde Carlile** hæc à cinis nominatur, sed VOREDAM fuisse ab Antonino me- oratam & distantia probat, & casulæ adiunctæ **Westma=** appellatæ confirmat. An nomen à descensu habeat, de- ensum enim *Guorod* Britanni dicunt, an à *Wauer* illo am- iculo non certo affirmarim. Eius ciuis in antiqua ara Deo tio, voto inscripta VAARÆX dici videtur. Sic enim illa habet, vt eruditissimus vir Oswaldus Dikes diuini verbi hoc agro minister mihi descripsit.

DEO
SANCTO BELA
TVCADRO
AVRELIVS
BIATO VAARÆ X

X VOTO POSVIT
LL. MM.

Alteri etiam Deo indigeti huiusmodi reperta est inscriptio.

DEO
CEAI IO AVR
M RTI. ET MRS
ERVRACIO PRO
SE ET SVIS. V. S.
LL. M.

Repertus etiam ante paucos annos arcus sic inscriptus.

IO. M.
OB HONOREM - - - - - VXORIS
GORDIANI - - - - - - - - -

Pyramis etiam octogona cum hac inscriptione.

OB HONOREM PHILIPPI IM-
PERATORIS NOBILISSI. SEM-
PER AVGVSTI, ET PHILIPPI
CÆSARIS NOBILISS.

Præter infinitas imagunculas, statuas equestres, aquil- leones, & alia vetustatis testimonia plurima, quæ quot- occurrunt. Paulò superiùs promittitur promontorio- magnúmque æstuarium nunc Angliæ, & Scotiæ, olim R- manæ Prouinciæ, & Pictorum diuortia aperiens. Promo- toriolo huic incumbit antiquum illud oppidum BRAVO- BVLGIVM (fortasse à *Bulch* Britannorum, quæ interfl- um siue diuortium sonat) à quo Antoninus tanquam a- motissimo loco, & prouinciæ limite, Britanniarum in- incipit. Bulnesse hodie incolis dicitur, & viculus est a- dum exilis, qui suum tamen munimentum habet, & in v- tustatis indicia præter platearum tractus, & parietinas, p- tum iam oblimatum, & viam hinc OLENACVM sive A- Glenboyrow vsque stratam ostentat.

Ad idem æstuarium interiùs CASTRA EXPLORATO- RVM statuit Antoninus, quæ nunc in nouum nomen mu- ta Burgh vpon sands, i. Burgus apud fabulum nomin- tur, à quo vicinus ager *Baronia de Burgo* appellatur, Morvil- lósque, vt alibi legi, Dominos olim habuit. Sed nulla re ma- 1307. gis innotuit, quàm quòd Edwardus Primus, Scotorum tri- umphator hîc immatura morte diem obierit. Princeps lon- gè clarissimus, cuius fortissimo animo hospitium metatu- es

Deus dignissimum, vt Regiæ maiestatis apicem, non so-
n fortitudine, & sapientia, sed decore etiam, & corporis
gnitate, adæquarit. Quémque fortuna primo ætatis flo-
plurimis bellis & difficillimis Reipub. temporibus exer-
it, dum Britannico imperio aptârit: quod cùm Rex inau-
raretur, ita administrauit, deuictis Wallis, & triumphatis
otis; vt non secundum, sed alterum Britannię ornamen-
m optimo iure habeatur. Sub hoc *Burgo*, in ipso æstuario
otos & Anglos, & classe, & reuerso æstu equitatu decer-
sse ferunt incolæ, quæ res perinde mira videatur, quàm
od Plinius non sine admiratione de simili in Caramania
co retulit. **Solwey frith**, i. fretum **Solwey**, vtrique gen-
dicitur hoc æstuarium à **Solwey** Scotorum oppido ap-
osito. Sed rectiùs Ptolemæo ITVNA dicitur. **Eden** ete-
m egregium flumen qui Westmorlandiam, & interiora
ius regionis pererrat, maximam aquarum molem in il-
d effundit, nondum oblitus quàm ægro nixu inter conge-
a Scotorum cadauera, anno salutis 1216, eluctaretur, cùm
os præda ex Anglia onustos libenter hauriret, & suis flu-
ibus prædatoriam illam manum demergeret. *Historia Malros.*

Ituna verò hic, vbi hanc regionem adierit, ab Occasu Ei-
orum flu. admittit è lacu illo **Wise**, quem dixi, promanan-
m, cuius propè ripam ad *Dacore* riuulum **Dacor** castrum
dfidet, nobis notum quòd familiæ Baronum de *Dacori* no-
en fecerit, à Beda memoratum, quòd monasterium eo
mpore habuerit, vti etiam à Malmesburiensi, quòd Con-
antinus Rex Scotorum, & Eugenius Rex Cumbrorum, se
um suis regnis Athelstano Anglo ibi dediderint.

Haud multò superiùs, parùm etiam ab Eimoti ripa abest
Penrith, i. si è Britannica lingua interpretaris, Primarium
adum, vulgò autem **Perith** dicitur. Emporiolum celebre
castro Regio satis firmatum, in cuius vsum R. Stricland E-
piscopus Carliolensis incile duxit è *Peterill*, i. è Petero flu-
iolo, qui ad suam ripam propè **Plompton parke**, dirutæ
vrbis reliquias multas ostendit, quam illi *Antiquum Perith*
nunc vocant, PETRIANAS fuisse iudicarim ego, vbi Alam
Petrianam in præsidio locat Prouinciarum Notitia. Præter
multa alia vetustatis indicia, & hanc etiam non ita pridem
hîc effodêrunt inscriptionem.

C. LIMISIVS - - - - - - - - - CHA-

CHARISSIMÆ CONIVGI, ET PIENTIS
FILIÆ - - - - - - - - - POSVIT.
VXOR VIXIT ANNOS XXXX,
FILIA XX.

Cùm Eimotum Ituna receperit, obscurioribus viculis propugnaculis affusus in Septentriones contendit, & se in suum æstuarium immersurus duos simul fluuios accipit, *Peterillum* scilicet, & *Caudam*, qui pari spatio discreti Austro quasi gradus conferunt. Ad Peterillum, præter triangulas quas diximus, **Greistocke** est illustris iam pridem familiæ Greiorum castrum, quę iam desijt, & ad Howardos per Barones de *Dacores* venit hæreditas.

Ad Caudam præter æris fodinas ad **Caudebeck**, & eiguum Carliolensis Episcopi castrum, **The Rose** castellum, CONGAVATA etiam fuisse videtur, vbi Cohors Secunda Lergorum stipendium meruit, *Congauata* enim vi ad *Gauatam* quam in *Caudam* nunc contraxêrunt, Britannis significat. Sed huius locum digito designare nondum possum. Inter horum confluentes optima & opportuna positione vrbs vetustissima **Carlile** interponitur, à Septentrione profundo Ituna alueo, ab Ortu Peterillo, ab Occasu Caude munita, & præter hæc defendentis naturæ munimenta, sex mis mœnibus è saxo quadrato, castello, & *Citadella*, quam vocant, armata. Romani, & Britanni hanc LVGVVALLVM & LVGVBALLIVM, siue LVGVBALIAM, Saxones, teste Beda, **Lugel**. Ptolemæus, (vt nonnullis visum,) LEVCOPIBIAM, Nennius *Caer Lualid*, ridicula Britannorum vaticinia vrbem *Dubalti*, nos **Carlile**, & Latini *Carleolum*, receptiori vocabulo dixêrunt. Luguballiam enim & Carleolum eandem fuisse vno ore consentiunt historici nostri. Sed in Etymologia rimanda, Deus bone, quàm obnixè sudauit Lelandus noster, eò tandem adactus, vt crederet Itunam *Lugum* dictum fuisse, & *Ballum* à valle descendisse, vt Lugu-uallum fit vallis ad Lugum. Ego autem, liceat & mihi meam proferre coniecturam, *Vallum* illud & *Vallia*, à nominatissimo illo Romanorum Vallo militari, quod sub vrbe cernitur deductum asseuerarim, LVGVVALLVM enim AD VALLVM, Antonino dicitur. *Lugum* etiam siue *Lucum*, priscis Celtis, qui cum Britannis eiusdem linguæ erant, turrim significâsse docet Pomponius Mela. Quod enim Antonino *Lugo Augusti* dicitur,

, *Tarrim Augusti* vocat ille; ita vt Lugu-uallum sit, & turris, vel munimentum ad vallum. Ab hoc fonte si *Lucum* quasi turrim in colle, & *Lucotetiam* (sic enim quam Lutetiam, prisci vocârunt) quasi turrim pulchram derivent Galli, ea enim verborum vis est in lingua Britannica. rectiùs fortasse collimassent, quàm cùm hanc à Luto, il- à *Lugdo* fictitio Rege deducerent. Romanis temporibus floruisse varia antiquitatis indicia subinde eruta, & ebris eius tunc temporis memoria satis affirmatè lo- ntur. Post Picticos etiam, & Scoticos furores pristini ndoris nonnihil retinuit, & ciuitas habebatur. Anno e- Christi 689, Egfridus Rex Northumbrorum Cuthber- lli sancto in hæc verba dedit. *Donaui etiam ciuitatem, quæ ur Luguballia, & in circuitu eius* x v *milliaria.* Quo tempo- nœnibus etiam firma erat. *Cuthbertum*, inquit Beda, *duxe- cinei, vt ciuitatis mœnia videret, fontémque in ea miro quon- Romanorum opere extructum.* Qui tunc, vt inquit liber elmensis, *congregationem Sanctimonialium, & Abbatissam uit, scholásque ibi constituit.* Posteà à Danis ingentibus is deformata, annos plùs minùs ducentos suis cineri- sepulta iacuit; donec Regis Guilielmi Rufi auspicijs de- refloreſcere cœpit, qui nouis ædificijs instaurauit, ca- um constructit, & Coloniam primùm ex Belgis (quos eliore consilio ductus in Walliam statim transtulit) po- ex Australibus Anglis eò deduxit. Tunc vt habet Mal- esburiensis, *visum erat triclinium Romanum, ex lapidibus, for- ibus concameratum, quod nulla vnquam tempestatum contu- lie, aut ignium flamma labefactari potuit, in cuius fronte inscrip- erat* MARTI VICTORIAE. Hunc MARIVM aliqui Ar- gum Britannum esse voluerunt, alij Marium illum fuisse contendunt, qui Imperator contra Gallienum salutatus, ti roboris fuisse perhibetur, vt in digitis non venas, sed ruos habuisse, scriptores tradiderint. Frequentior iam guballia suum Comitem habuit Radulphum de *Micenis*, quo Cestriæ Comites prognati, & succedente tempore ab lenrico Primo in Episcopalem dignitatem euecta, Athul- hum primum Episcopum habuit. Quod suæ Ecclesiæ frau- i fuisse scripserunt Monachi Dunelmenses. *Cùm Ranulphus,* inquiunt, *Dunelmensis Episcopus exularet, & Ecclesia defensorem n haberet, Episcopi quidam Carleoli, & Tiuidale ad suas dio-*

cæses

cases applicauerunt. Quomodo verò Scotus regnum S
phano, hanc vrbem cœpit, & Henricus Secundus recu
rauit, quomodo etiam Andræas de Herclea homo per
& perfidè ingratus, quem Edwardus Primus Carleoli C
mitem creârat, fidem patriæ fefellit, & postea summo c
dedecore discinctus capite perfidam ingratitudinem l
in Annalibus satis fusè explicatur. Ego Lugubaliæ m
valedicam quæ Meridianum grad. XXI, scrup. XXXI, ab
timo Occidente distantem, & Polum Borealem grad. LV
scrup. L V, sublimem habet.

Itunam nunc transmittens, in Gillesland venio, quæ
giuncula est impedita torrentibus, vnde nomen, (torren
enim Gilles vocant,) & Scotis contermina. Ibi enim A
gli & Scoti *Kirsoppo* fluuio, seu potiùs mutuo metu sepa
tur, vnde Battable grounde, i. belli area vocatur, & inco
vt limitanei, velox, insidiosum, & expeditissimum mili
genus. In hac præter propugnacula nonnulla minora p
pè LugubalIiam, & proximè *Irthing* flu. Naworthi ca
strum, nuper Baronum de *Dacores*, quorum vltimus cum p
er ante paucos annos diem obijsset, Leonardus eius pa
us, qui maluit bello cum Principe, quàm iudicio cum ne
tibus de hæreditatibus conflictari, hoc castrum occupa
1569 & seditiosam cohortem in principem conscripsit, quam no
bilissimus Baro Hunsdonius cum præsidiario Berwicen
milite magna cæde, & fugæ effusiore, qua ipse etiam Leo
nardus sibi consuluit, facilè dissipauit.

Propiùs Scotiam inter præruptа saxa, Wemyssiæ ca
strum regium militum manus tuetur. Paulò magis ad Oc
casum *Esca* flu. ex Scotia descendens Itunæ æstuarium p
tit & Anglici se esse imperij fatetur, magnarum virtutum v
triquè genti testis locupletissimus. Ad hunc vbi Netherby
viculus ex vna & altera casula iam cernitur, adeò mira
magna sunt priscæ vrbis rudera, & præfluentis *Esca* nomen
ita consonat, vt ÆSICAM ibi fuisse suspicemur, in qua Tri
bunus primæ cohortis Astorum excubias olim contra Bar
baros egerit. Vltra hunc Escam etiam ager per aliquot mil
liaria Anglici censetur imperij, in quo Hollomnosse Tho
1541 mæ Dacores spurij, & Musgraui virtute inclaruit, qui Sco
tis ibi superatis, maximam nobiliratis Scoticę partem cap
tiuam abduxêrunt, vnde statim animum despondit Iacobus

Rex Scotorum, & vi mœroris animam exhalauit.
Labente Romanorum in Britannia imperio, quamuis regio à Scotis, & Pictis grauissimè dilacerata fuerit, tamen nostros tamen primæuos incolas diutissimè seruauit, & ò in Saxonum potestatem deuenit. Cùm autem Saxonres Danicis bellis accisa præcepsiret, suos Regulos, Cumbrorum Reges dicebantur, ad annum Domini 946 buit, quo tempore (vt inquit Florilegus Westmonasteris.) *Rex Edmundus, adiutorio Leolini regis Demetiæ fretus, mbriam totam cunctis opibus spoliauit, ac duobus filijs Dummaili ejusdem prouinciæ regis oculorum lucè priuatis, regnum illud Malcolmo Scotorum regi, de se tenendum concessit, vt Aquilonares Anglie partes terra marique ab hostium aduentantium incursione tuerur.* Ex quo tempore filij Regum Scotiæ natu maximi umbriæ præfecti aliquandiu tam sub Saxonibus, quàm anis dicti erant. Cùm autem Normannis Anglia se dedisset, hæc etiam pars in illorum manus concessit. Sed Stephanus Rex, vt Scotorum gratiam iniret, illis denuò reddidit, vt clientelari iure à se, & regibus Angliæ tenerent, Henricus autem Secundus, qui successit cùm hanc profusam Stephani liberalitatẽ sibi & suo regno fraudi fuisse sensisset, Northumbriam, Cumbriam, & Westmorlandiam à Scoto repetijt. *Scotus enim*, vt habet Neubrigensis, *prudenter considerans Regem Angliæ in hac parte cum potentia virium, tùm merito posse præstare, quamuis posset obtendere iuramentum, quod auo suo Dauidi præstitisse dicebatur, tum ab eo cingulum acciperet militiare: prænominatos fines repetenti cum integritate restituit, & ab eo vicissim Comitatum Huntedunensem prisco sibi iure competentem recepit.*

Sim. con. Dun. col: 156.

Comites Cumbriæ ante XVII. Henrici Octaui annum non erant, ille enim eo tempore Henricum Clifford qui à Dominis *de Veteri ponte* siue *Vipont* genus duxit, primum Cumbriæ Comitem creauit, cuius nepos Georgius, tertius Comes vir omnibus modis nobilissimus, & qui magnum militaris virtutis specimen nunc in ætatis flore exhibet, eo honore hodie lætatur.

De Præfectis limitis occidui qui confinia regni ad Scotiã tuẽtur, & nobis **The wardnes of the west Marches** dicuntur, non est cur hîc aliquid attexam, nisi quòd nobilissimus Baro, Dominus Henricus Scrope, vir in maximis patriæ

triæ negotijs cognitus, & probatus, singulari cum vigil
tia nunc illam gerit præfecturam, qui (vt à limitaneis m
tibus accepi) Vlpij Marcelli expressissimum est exemp
Ille enim sub Commodo Imp. circa annum Christi 180.
ercitui Romanorum in hac Britanniæ parte præfuit.
vt habet è Dione Xiphilinus, *omnium vigilantissimus: c
vellet cæteros qui cum ipsu erant vigilantes esse, duodecim sol
quales ex tilia fieri solent, quotidie perscribebat vesperi, mand
vni ex suis, vt alias alijs atque alijs horis perferret ad dimersos
ses, quo Imperatorem suum vigilare semper rati, ipsi mane
rent.* De cuius etiam temperantia hoc adiungitur, *Et q
quã somno alioqui resisteret natura, tamẽ quo magis id fauere
inedia perfecerat. Nam vt ne pane repleretur, cum Roma ad
bebat experiri, ne paulo plus quàm esset necesse, propter vesp
tem comedere posset.*

Hic ager 58. *Parochiales Ecclesias* numerat.

Vperiorem huius regionis partem interſecat, qui nullo modo tacendus eſt, Murus ille celeberrimus, Romanæ prouinciæ limes, & Prætentura, ſiue Cluſura (ſic enim antiqui vocarunt) quæ Dioni Δακίας χῶμα, Herodiano χῶμα, Antonino, Caſſiodoro & alijs, VALLVM, Bedæ MVRVS, Britannis *Gual Seuer*, & *Mur* [illegible]er, Scotis Scottiſwaith, nobis, & accolis, The Picts [illegible]all, ſiue The Pehits wall, id eſt, murus Picticus, & The Kæpe wall, id eſt, cuſtodiæ murus.

Munimenta in limitibus Prouinciarum Cluſas quia hoſtes excluderent, & Prætenturas, quia hoſtibus prætenderentur ſcriptores vocarunt. Vide P. Pithœum in Aduerſarijs, Lib. 1., cap. 14.

Romani enim cùm vlteriores Britanniæ regiones cœlo ſolo vtiq; aſpero, & à barbaris Britannis inhabitari viderent, in quibus perdomandis laboris plurimum, emolumenti parùm admodum erat, varias varijs temporibus Prætenturas ad prouinciam defenſandam inſtituerunt. Primam poſuiſſe videtur Iulius Agricola cùm anguſtum terrarum ſpatium inter *Bodotriam* & *Glottam* præſidijs firmarit, quod poſteà ſubinde communitum erat. Secundam fecit Adrianus, qui primus, vt inquit Lampridius, murum per XXC. mill. paſſ. duxit, vt barbaros à Romanis diuideret, quem ex ſudibus magnis in modum muralis ſepis funditùs iactis, & connexis fuiſſe ex ſubſequenti Lampridij narratione colligi poſſit. Tertiam Lollius Vrbicus Antonini Pij Legatus excitauit. *Ille*, inquit Capitolinus, *Britannos vicit, alio muro cæſpititio ſubmotis barbaris ducto*. Cuius belli in Britannia confecti laudem, *Fronto* (vt habet antiquus Panegyricus) *Antonino principi dabat, & quamuis ille in ipſo vrbis palatio reſidens gerendi eius mandaſſet auſpicium, veluti longæ nauis gubernaculis præſidentem totius velificationis, & curſus gloriam meruiſſe aſſtatus eſt.* Quarta verò hæc eſt de qua agitur. Seuerus enim poſthabita vlteriori illa, & rigenti regione, murum per tranſuerſam inſulam ab Itunæ æſtuario ſiue Solwey frith ad Tinæ oſtium, ſiue Tinmouth duxit, & receptas Prouincias, vt habet P. Diaconus, omni ſecuritate muniuit.

Receptam

Receptam, inquit Orosius, *partem insulæ à cæteris habi-
gentibus vallo distinguendam putauit. Itaq; magnam fossam,
mississimaq; vallum crebris turribus communitum per* CXXII.
pass. à mari ad mare duxit. Cùm quo Beda consentit, qui
libenter audit Seuerum Murum duxisse, quòd vallum è
spitibus factum fuisse contendit. Murum tamen voc
Spartianus, & tam murum quàm vallum Seuerum
his verbis innuit ille. *Post vtrumq; apud Vallum in Bri-
missum,* Ex Beda tamen colligitur vallum illud nihil
fuisse, quàm è cespitibus murum. Seueri verò opus
vel ab Adriano inchoatum à Seuero perfectum Bri
cum nomen *Gual Seuer;* & Bedæ authoritas quam
adhibebo, comprobant, licèt Scotici scriptores semper
driani Murum appellarint. Quòd in CXXXII. mill. pass.
longitudinem extenderint libri, mendam in numerum
repsisse existimo. Non enim tanta est insulæ eò loci la
do, etiam si ipsum anfractuosum muri ductum ascend
tem, & descendentem persequaris, quòd si etiam in
milliaria resoluas vix centum mill. pass. colligas. Pauc
post annos hæc neglecta, vt videtur, munitio fuit. Cùm
nim Alexander Seuerus Imp. (vt est apud Lampridi
*sola quæ de hostibus capta erant limitaneis ducibus, & mili
donasset, ita vt eorum essent, si hæredes illorum militarent, nec
quam ad priuatos pertinerent, existimans attentiùs eos milita
si etiam sua rura defenderent:* Romani vltra murum progr
& in barbarico solo stationes extruentes, & instruentes
Bodotriam vsque imperij fines denuò propagârunt, qu
tamen barbari, continenter bellum ex bello serentes
inde ad Seueri vallum repulêrunt. Sed interiectam
inter Clusuras siue Prætenturas regionẽ Theodosius
Marcellinus. odosij Augusti pater ita recuperauit, & pristino statui
didit, vt rectorem legitimum haberet, & VALENTIA
honorem Valentiniani deinde vocaretur. Cum autem
Romani plusquam apertè iam labi cœpisset, & Picti Scot
que cespititium ad Bodotriam murum perrumpentes,
partes immaniter depopularentur: Romana Legio, qua
Ætius sub Gallione Rauennate in auxilium miserat, sub-
motis barbaris, cùm ad Galliam tuendam reuocaretur,
Blondus. murum non cespititium, sed hunc de quo agimus, ex solido
lapide à mari ad mare secundùm Seueri vallum constru-
endum

...m curauit. Cuiusmodi etiam murum in spatia longa ...entum Assyriam ab externis incursibus muniuisse au... est Marcellinus. Sed hæc Beda suis,& Gildæ verbis te... is docebit. *Quinetiam*, inquit, *Romani, quia & hoc socijs* ...*relinquere cogebantur, aliquid commodi allaturum putabant,* ...*m à mari ad mare recto tramite inter vrbes quæ ibidem ob* ...*m hostium factæ fuerant (vbi & Seuerus quondam Vallum* ...*at) firmo de lapide locarunt. Quem videlicet murum hactenus* ...*sum, atque conspicuum sumptu publico priuatóq;, adiunctæ se-* ...*trionum manu, construebant octo pedes latum, & duode-* ...*cim recta ab oriente in occasum linea, vt vsque hodie inuen-* ...*derum est.* Ex quibus Bedæ verbis videas optimum il... Scotum suos sibi oculos confixisse, dum se cornicibus ...os configere putet, & valdè vehementérq; contendat; ...eri vallum in Scotia fuisse. Nonne Beda postquàm de ...in Scotia egerit, Murum è firmo lapide, vbi Seuerus ...um fecerat, excitatum explicatè scribat, & vbi quæso ...us ille è saxo nisi hoc loco inter Tinæ ostium, & Itunæ ...arium? Vbi igitur & Seueri Vallum? Muri verò etiam ...hîc adeò expressa habentur vestigia, vt ipsius tractum ...uris,& in *vastis, quæ vocant, magna eius fragmenta ...onga spatia porrecta & tantùm pinnis nudata hinc inde ...eas.

Circiter annum salutis 430.

* The waltes.

Qui tractum eius sequuti sunt, retulerunt nobis per mó... ardua,& prona mirabiliter ascendere, & descendere, ...i patentiores sunt campi, fossam latam & altam exteriùs ...iacere, quæ nunc multis locis coæquatur, interiùs ag... rem, siue viam militarem, per eius longitudinẽ ducere. ...stella habuisse crebriora, millenis passibus disparata, ...orum radices quadrata forma alicubi visuntur, & his ...res interpositas, in quibus dispositus miles barbaris im... neret, & stationes *Areani* haberent, *Genus id hominum e... à veteribus institutum quorum*, vt inquit Marcellinus, *offici... erat, vt vltrò citróq; per longa spatia discurrentes, vicinarum ...tium strepitus nostris Ducibus intimarent.* Tubulum item æ... eum eo artificio muro insertum inter singula castella, & ...rres intercurrisse ferunt accolæ, vt si quis vocem in eum, ...acunque turri, immisisset, statim sonus in proximam, in... ad tertiam, & omnes deinceps non interruptus perfer... tur, ad significandum vbi loci hostium insultus timere...

tur.

tur. Cuiusmodi miraculum de Bizantij [illegible] historia è Dione refert Xiphilinus.

Sed vt ignatius Muri ductum sequar, ad Br[illegible] GIVM siue Boulnesse, ad Oceanũ Hybernicum [illegible] secundum Iaunę æstuarium per Castra Explo[illegible] RVM, siue Burg vpon sands, ad Lvgvballvm [illegible] vbi Irtunam transit. Inde procurrit, *Irthingus*, fl. [illegible] habet, Camb-becke riuulum transmittens, vbi [illegible] magna indicia. Si auderem Cambogl[illegible] Cambi ripa, pro Ambogl[illegible] apud Notitiam [illegible] Camboglanam ad *Cambum* hunc fuisse etiam affir[illegible] vbi olim vigilias habuit Cohors prima Ælia Dacor[illegible] thingo posteà traiecto Northumbriam intrat, & inter [illegible] tium conglomerationes secundum fluuium quem T[illegible] *Australem* vocant, continuus progreditur ad ipsum [illegible] Oceanum Germanicum, solummodò Tina Boreali [illegible] fluente diuisus, vbi olim ponte coniunctus erat. Admir[illegible] tamen hæc substructio hostilem tempestatem nemp[illegible] auertere potuit. Sed vbi Romani è Britannia solu[illegible] cti & Scoti inopino impetu murum adorti, præsidiario[illegible] ciatis telis distrahunt, munitionem perfringunt, Britan[illegible] ámq; intestinis tum seditionibus conuulsam longè lat[illegible] persultant.

Hoc verò obseruatione dignum, vti Romanorum p[illegible] dentia hunc murum ita duxit, vt alterius quasi munim[illegible] loco ad interiorem partem duo maxima flumina subi[illegible] haberet, *Tinam* scilicet & *Irthing* quæ angustissimo ter[illegible] rum spatio dirimuntur: ita barbarorum solertia eò pr[illegible] puè loci aditum sibi aperuit inter hæc flumina, quo li[illegible] rum, nullo flumine occurrente, in Prouinciæ sinum ing[illegible] sum haberent, vt in Northumbria statim monstrabi[illegible] Vulgi de hoc Muro fabellas sciens prætermitto, hoc vn[illegible] tamen quod à fide dignis accepi lectori subducere no[illegible] Durat tradita persuasio in magna parte populi circum[illegible] cini limitaneos milites herbas vulneribus salutares o[illegible] in suum vsum hîc passim plantasse. Vnde Empirici Scot[illegible] rum Chirurgi quotannis ineunte æstate huc ad plan[illegible] colligendas confluunt quarum vtilitatem longo tempo[illegible] vsu edocti, mirificè laudant, & saluberrimas esse affirma[illegible]

INter omnes Nordanhumbrorum, siue Transhumbranas regiones, sic dictas, quòd trans Humbrum æstuarium ad Septentriones sitæ sunt, hæc sola quę ab Humbro remotior Northumbrorum nomen retinet, vulgò Northumberland, Latinis recentioribus *Northumbria* appellata, Antiquitùs VALENTIA pars erat, & MAIATARVM sedes, sic enim in vniuersum Dioni dicebantur omnes gentes, quæ iuxtà illum murum inhabitârunt. Sed speciali vocabulo huius incolæ in Ptolemæi exemplaribus variante lectione OTTALINI, OTTADENI, & OTTADINI nominantur, pro quibus omnibus, ego si auderem, OTTATINI facilè admodum mutatione, substituerem; vt significaret trans vel supra Tinam. Vltra Tinam enim hi consedêrunt, & regionem in qua sita trans Conouium flu. *Vch Conwey* vocant hodie Britanni. Nec certè omninò absurdum esse possit, si eadem ratione hanc regionem vltra Tinam, *Vch Tin* dixerint, vnde hoc nomen OTTADINI, Romani efformâsse videantur. Regio hęc Trianguli, sed non æquilateri figura quodammodo inclusa iacet. Meridionale latus Derwentus in Tinam influens, & ipse Tina claudit, quà Dunelmenses spectat. Orientale latus mari Germanico pulsatur. Occidentale verò quod ab Occasu brumali in Ortum æstiuum, primùm concatenatis montibus, inde Tweda flu. protrahitur, Scotiæ obuertitur, limésque est regnorum, cui duo præsunt præfecti, quorum alter medij limitis, alter occidui præfectus vocatur. Terra ipsa magna ex parte aspera est, cultu dura, incolarúmque corpora durâsse videtur, quos ferociores faciunt vicini Scoti, nunc bello exercentes, nunc pace suos ritus miscentes, vnde bellicosissimi sunt, & velites optimi. Cúmque omninò Marti se quasi consecrârint, non est inter eos quispiam melioris notæ, qui suam turriculam, aut mutamentum non habeat. Ad mare & Tinam adhibita mediocri cultura satis est colono grata, alibi verò multò ingratior,

or & quasi horridior.

Pars citerior quæ ad Occasum brumalem vergit, amshire dicta, Archiepiscopum Eboracensem dum- num agnouit, & Comitatus Palatini iura nullo iure rogauit. Sed nuper cùm sacro, siue Regio patrimonio luisset ex cómutatione cum Roberto Archiepiscopo Parlamentaria authoritate Northumbriæ Comitatui nexa fuit, vt eodem esset iure, & Northumbriæ Vicecomitem in causis spectaret.

Tina Australis, (qui sic dictus quòd in arctum coeuntibus ripis constringitur, hoc enim *Tin* Britannica lingua significare affirmant nonnulli,) ex Cumbria editus, cum quandiu se in Septentriones prouoluerit, in Orientem uersus, rectà cum muro procurrit, qui nusquam trib. pass. ab eo distat. Murus enim Cumbria relicta, & Irthing riuulo superato, primùm pedamentum castri ostendit, quod nunc Caruoran vocant, (pristinum enim nomen non ipsum fuerit, euanuit) à quo viam Militarem silice constratam per confragosa loca ad Walden castle in Eskdale saxeto ducere limitanei equites prædicant. Proximum huic Thirlewale est castrum, vbi aditum in prouinciam Scotis sibi reseratunt inter *Irthingum* & *Tinam*. Sed hoc melius intelliges ex Ioanne Fordono Scotorum historico, cuius verba, quia non vbique prostat liber, subtexere operæpretium videtur.

Murus siue the Picts wall.

Obtinentes, inquit, *Scoti quæ eis citráque murum suæ regioni inhabitare cæperunt victores, ac citato repentè ruralí vulgo cum his sarpis, quibus i ligonibus, rastris, tridentibus, & fossoriis pauca in eo vimas foraminaque crebra perfodiunt, quibus vtique promptum habeant aditum, & recessum. Ab illis ergo foraminibus, hoc duræ materiæ nomen hodiernum cepit, Anglica enim lingua locus dicitur* Thirlewall, Latinè Murus perforatus. Hinc murus, cui insanienti riuo, qui Tinam petit, se patefecerit, obliquus progreditur ad Heuenshale castrum, cuius nomen si vis mecum à Sauiniana Ala profluxisse credas, ego confidentiùs dicam illud HVNNVM fuisse, vbi Sauinianam Alam excubâsse meminit Prouinciarum Notitia. Inde post Carraw, & Walltonne, vbi veterum munitionum sunt manifesta vestigia, Tina Borealis è limitaneis montibus, socians Reda fluuio infesto qui Redesdale, i. vallem Redi laudatis

morum

velitum altricem rigat, Murum intersecat ad Col=
, vbi ponte fornicato coniunctus erat. Si hoc Cr=
NVM non sint, in quo Ala Secunda Astorum sua stati=
abuit, in proximo fuit ad *Seiltcester in Muro*, vbi post=
Sigga Patricius Elswaldum Nordanhumbrorum Re= *Houedenus.*
perbdè trucidâsset, Ecclesia à fidelibus extructa fuit in
orem Cuthberti, & Oswaldi, cuius nomen ita cæteris
it, vt pristino nomine obliterato, S. Oswaldes nunc
mit. Oswaldus hic Nordanhumbrorum rex, propè hunc
m Ceduallam Britannum, qui Cumbriæ, vt videtur, *Circa annum*
fuit, & iam duos Nordanhumbrorum reges occidisset, *634.*
onémque istam effusè vastâsset, iusto prælio peremit, *Beda.*
is pugna, prima Christianæ religionis lux huic prouin=
affulsit. Cùm enim opem Christi, quam implorârat, hoc
relio præsentem sensisset Oswaldus, protinus Christo
o dedit, Aidanum Scotum ad suos Christiana religi=
mbuendos euocauit, & ipsum victoriæ locum Heafon=
i, Campus cœlestis, vocârunt posteri, qui hodie eo=
sensu Haledon appellatur. Infra Chollerford, vterq;
a confluit, qui iam auctus, subindéque auctior, vno al=
vrget ad Oceanum iter, per Hexham, Bedæ *Hagustald*,
onicè Hextelderham, quod Romano sæculo AXE=
DVNVM fuisse nomen persuadet, vbi cohors prima Hi=
norum stationem habuit, Saxonico sæculo *fisc regio*, vt
uit Malmesburiensis, *famulabatur, quum Wilfridus Episco=*
dò Ethelredæ reginæ pro aliis possessionibus commutaris. Tbi e=
minaci altitudine murorum erecta, & diuersis anfractibus
cochleas mirabile quantùm expoliuit, cementariorum opera,
Romæ spes munificentiæ attraxerat, adeò vt ambitionem Ro=
pre se ferrens, diúque vetustate luctata consisterent. Quo
pore Episcopalem sedem hac in vrbecula constituit
Egfridus. Sed dignitas illa post octauum Episcopum,
nantibus Danicis bellis, tota euanuit. Deinceps verò
im Archiepiscopi Eboracensis villa habebatur ante
nutationem cum Henrico VIII factam, qua suo iure
erunt, celebratúrque prælio illo funesto, quo Ioannes 1493.
lius Marchio Montisacuti Lancastrenses duces mag=
animo aggressus, maiori successu fudit.
Ad alteram Tinæ ripam CVRIA Ottatinorum iacet,
a meminit Ptolemæus, nunc à ponte Corbridge, Ho=
uedeno

uedeno Corobrige, Huntindonensi Curia, vbi [illegible] ris superstant reliquiæ non paucæ, inter quas [illegible] tiquorum thesaurum quæsiuit Rex noster Ioannes; [illegible] fuit illi fortuna per sui ipsius vanitatem, non minus [illegible] Tacitus. anteà Neroni illuserat, cùm abditas Didonis opes Cu[illegible] gini inuestigaret. Huic adiacet vetustæ munitionis [illegible] tum, quod Colecester appellitant, quam ego PRÆTIAM Cohortis primæ Batauorum stationem fuisse [illegible] sper suspicabor, donec dies certiora dedent. Pontstrum hinc Tina noster inuisit, hoc tantùm nomine [illegible] bre, quod ad Vmfranuillos magni nominis viros; & [illegible] ad Bedfordiæ Ducem spectârit.

Sed vt ad Murum pedem referamus. Post Hexham locus Portgate dictus cernitur, vbi portam fuisse [illegible] vis verbi in vtraque lingua ostendit. Sub quo Derwentus scatens, per aliquot milliaria muro prætenditur, & [illegible] ripis pro præsidio habuit cohortem primam Cornoo[illegible] ad PONTEM AELII, ab Ælio Hadriano forsitan [illegible] ctum, nunc Ponteland dictum, ad quem Henricus [illegible] Rex Scotiæ anno 1244. pacem sunt pacti; & iuxta [illegible] hors prima Tungrorum ad Boxwith egit, qui a No[illegible] Prouinciarum BORCOVICVS dicitur. A Portgate [illegible] currit murus ad Walltowne, quam cùm nomini sig[illegible] consonet, & XII mill. pass. ab Orientali Oceano abe[illegible] dem credimus esse villam regiam, quam AD MVRVM [illegible] cat Beda, in qua Segbertus Orientalium Saxonum [illegible] baptismo in Christi Ecclesiam à Paulino insitus. Huic [illegible] num est propugnaculum vetus, Winchester nomi[illegible] VINDOLANAM credam ego, quam cohortis IIII Gal[illegible] rum olim limitaneam fuisse stationem, docet Liber de [illegible] titiarum.

Iam vbi Murus & Tina ferè coëunt, Newcastle vr[illegible] in hac plaga ocellus prælucet, portu nobilis, quem Tu[illegible] fecit sua profunditate naues valdè magnas admitte[illegible] ta defendens, vt nec tempestatibus facilè iactari, nec [illegible] afflictari possint. Quodnam olim fuerit in compen[illegible] est. Cùm Normannicum imperium inciperet, à Mo[illegible] Montbretestet vocabatur, statimque à Nouo castro [illegible] Robertus Guilielmi Normanni filius extruxit, hac [illegible] nomen Newcastle induit, magnâque paulatim [illegible]

cum Duncano Regis Scottiæ Regn. 1074-80.

occidui Germanis contrahendo, & fossiles carbo-
quibus regio abundat, in alias Angliæ partes subue-
do capit. Edwardo Primo rerum potiente, ciuis qui-
opulentissimus è media vrbe à Scotis captiuus abrep-
cum se magna pecuniæ vi redemisset, vrbem primo
que tempore præmunire cœpit. Reliqui verò ciues eius
plo commoti opus peregêrunt, & mœnibus munitis-
a vndique obsepsêrunt. Ex quo tempore adeò securè
rum minas eluit, & mercaturam exercuit, vt com-
ciorum frequentia, & opibus sit iam florentissimum. Di-
à primo Meridiano XXI. part. XXX. scrup. ab Æquatore
ticum versus LIIII. gr. LVII. scrup. De Suburbio Gate-
quod pulcherrimo ponte coniungitur, & ad Dunel-
sem pertinet Episcopum, superiùs diximus.
tribus hinc milliaribus abest viculus Wallsend no-
us, i. finis muri. Hunc significatio ipsa stationem fuisse
bertis secundæ Thracum docet, quæ Notitiarum libro
NDOBALA, Antonino VINDOMORA appellatur: hoc
finem muri, illud finem valli in Prouinciali Britanno-
lingua significâsse videatur, cùm Murum *Mur*, & val-
sum iam olim dixerint.
Nec credibile est Vallum, vel Murum vlteriùs perductum
e, cùm nulla vlteriùs sint eius indicia, & Tina iam prox-
s Oceano aluco suo altissimo pro munimento est fir-
issimo. Sunt tamen qui ad ipsum Tinæ ostium, quod
mouth nuncupatur, perrigisse volunt, illúdque *Pen bal*
caput valli in rupe dictum contendunt, quibus nec e-
frragabor. Sed hoc Romanorum sæculo TVNNOCEL-
m fuisse ferè affeuerabo, cùm *Tunnocellum* promontori-
Tunnæ vel Tinæ sonat, vbi cohors prima Ælia Classica
b Ælio Hadriano, vt probabile est, institura) naualibus
nis meruit. Nam enim Lusorias dictas in fluminibus li-
neis habuêrunt Romani, tam vt vicinorum excursus
derent, quàm incursus vicissim facerent, vt videre est
Codicis Theodosiani libris, sub titulo *De lusoria Danubij*.
onica Heptarchia Tunnacestrum vocabatur, non à
ensi Abbate, vt Beda minùs considerate tradit, sed à flu-
ne, monasterioliámque à Danis sæpè direptum, habuit.
ne autem Tinmouth Castle appellatur, castrõq; mag-
fico & munito superbit, *Quod*, vt verustus scriptor inquit, ab

Matth. Paris Ann. 1091. cum Dunelm. de gestis Regis ann. 1109. Ha

ab oriente plaga, & septentrionali altissima supra [illegible] inaccessibile præbet, alibi verò sim aliori facili defensu[illegible]

Vnde Robertus Mowbraius Northumbriæ Comes [illegible] belli sedem delegit, cum res nouas contra Guilielmu[illegible] sum moliretur. Sed res, vt assolet, parùm feliciter p[illegible] ri cecidit, qui statim acriter obsessus in monasterium [illegible] iunctum se subduxit, quod asyli iure sacrosanctum hab[illegible] tur, sed inde extractus diuturno carceris squalore, p[illegible] onis pœnas sero persoluit.

Coxeut. Lizerun an° 1095

Nunc litus mihi legendum est. A tergo promon[illegible] Tunnocellum insidet, **Seton**, olim SEDONIACVM [illegible] tis 11 11. Lergorum statio mari impendet. Hinc limi[illegible] paucula milliaria *Blisho* flumini viam in mare aperi[illegible] **Boiley** Midletoniorum, & **Ogle** Ogillorum castrum [illegible] ens hîc cum Ponto flu. exoneratur.

Paulò superius **Wanspeth** flu. ab Oceano ebibitur, [illegible] præterlapsus sit Mitfordiam Bertrami Berthalli [illegible] castrum, & interlapsus **Morpit** celebratum oppi[illegible] Ad Borealem enim fluminis ripam oppidum fuit, [illegible] stralem templum, Castrumque vmbroso in colle [illegible] quod vnà cum oppido à Dominis Greistochij ad Bare[illegible] de *Dacres* deuenit. Nihil ex antiqua memoria de hoc [illegible] beo, nisi quod anno Christi 1215. ab ipsis incolis in [illegible] diam Ioannis Regis successum fuerit. Sin autem ve[illegible] vnius literulæ commutandæ mihi detur, forsitan & hu[illegible] ninum suæ integritati, & hoc oppidum suæ vetustati [illegible] tuero, hoc est, si MORSTORTVN pro CORSTORT[illegible] in primo Antonini itinere substituero. Tunc enim q[illegible] vocabulum capite & calce cum **Morpit** ita co[illegible] distantiæ ratio adeò cõmodè tam à *Vindomora*, quàm [illegible] *mento* respondet, vt, meo iudicio, qui Corstorum alib[illegible] rat, nusquam inuenerit.

Historia Malros.

Coquedæ, siue **Coquet** flu. ande mari immisc[illegible] ter Cheuiotæ aspretæ surgens, ad fontes **Hatbottel**[illegible] vnde Hatbottellorum familia superiori ætate flo[illegible] ic contiguum **Hatpilton**, id est, saxeum sacrum, [illegible] tuna Saxonum ecclesia Paulinum tria millia hom[illegible] tisse fama obtinet, & ad ipsum ostium **Ilwarton**[illegible] ciorum castrum non inelegans locum habet, & [illegible] fur.

Lim[illegible]

ritus deinde ALAVNO fluminis se paterfacit, qui nec illo nomine viduatus, quo Ptolemæo innotuit, Aine dicitur, ad cuius ripam præter Tmissedd, id est, Tees vadum, vbi Synodus sub Egfrido rege celebrata fuit, Alnewic, Saxonicè Calnepic, vulgò Alnwick cuius victoria Anglorum in Scotos nobiliratum oppidum, maiorum virtus Guilielmum Scotorum regem Henrico secundo captiuum tradidit; & castro firmatum regio, quod nunc Percyorum est, quondam Vesciorum quorum vltimus Guilielmus Vescius, cùm Antoninum Episcopum Dunelmensem hæredem fiduciarium instituisset, vt hoc castrum cum latifundijs filio nostro, quem susceperat, traderet; interuenit hæreditatem Episcopus, & castrum Guilielmo Percio præsenti pecunia dedidit.

1174. Hi. Hunt. 108 Chron. Dunelm. Col. 1091.

Historia Dunelmensis.

In diuersos hinc angulos littus se cuneans scindit per Bebbanburge patrimonij Lancastrensis castrum, quod aliqui falsò suspicati sunt, quæ superiùs sedet, & pro Bebbanburg, nunc Bamborough vocatur. Beda noster hoc castrum à Penda Mercio obsessum, & incensum fuisse memorat, Bebbam Reginam sic cognominâsse scribit. Willegus verò, Idam primum Northanhumbrorum regem constituisse refert, quod priùs ligneis palis, posteà muro munisse. Sed huius descriptionem ex Rogero Houedeno hoc loco inquit, *est autem munitissima, non solùm magna, sed & diuersum, vel vtrum agrorum spatium complectens, habens intra se diuersas cameras, & grandibus saxis modo excelsum, modo in ecclesiam propitiatoriam factum, & in occidente in ipsius fores aperire, dulces adpetendum, pulcherrimus ad videndum.* Nostra verò ætate castrum potius cuiusdam habebatur, sed arctè amplum vt ciuitatis sit ædificium. Nec aliud quàm castrum habebatur, cùm Guilielmus Rufus excitata è regione turre *Malo-vicino* dicta, rebellium illum proditorem in illo delitescentem continuo labore oppugnaret, qui furtiua fuga se tandem subduxit. Decoris ignominiam paribus longo post tempore, infausto bello amisit, cùm Bretius Normannus vir militaris familiæ Lancastrensi familiæ studuit inclementius in illud sæuiret. Intus in deserto cum tempore, & vetustate conflictatum est, qui incredibilem vim fabuli ex oceano in eius munitiones

Chron. Dunelm. Col. 992.

nes perscrutatas patentes conuerterunt.

Hoc littore deinceps nihil memoratu dignum occurrit præter *Tuedam fluuium*, de qua suo loco, donec ad Tuedæ ostium, TAVM ÆSTVARIVM vocat Tacitus, qui Angliam à Scotia longo spatio discludit, limes Romanus dicitur, vnde Neckamus noster

Anglos a Pictis seiungit limite certo
Flumen, quod Tuedam pristina lingua vocat.

Hic fluuius copiosa scaturigine è Scotiæ montibus erumpens inter limitaneos equites, & abactores, nescio quid dicam, quibus, vt ait ille, ius sibi vendicat exul, tortuosus errat. Vbi verò proximè Carram vicum secuerit, multis aquis conualescens regnorum colliminia dimetiri incipit. Cumque Merlæ Graiorum castrum adierit, in quod Scoti non rarò detonuerunt, *Tilla* fluuius ingentis aquæ augescit. Ad fontes enim qui sunt in parte superiori regionis interioris *Bramishæ* appellatur, viculúsque Bramium ad eodem obscurus & nullius ferè numeri illi incredibile non sit quod Antonino BRAMENIVM, & Ptolemæo BRANIVM dicitur, vt ingenuè fatear, Bramenium ex his rebus excitare ingenij non est mei. Nominis tamen conformatio, situs ratio cum Alaemi ostio apud Ptolemæum, distantia à Morstopiro apud Antoninum me in hanc sententiam inclinârunt. Quòd Antoninus Pius iter ab BRAMENIO tanquam à limite auspicatur, à me etiam factum sententiam confirmat. Charta enim Angliæ Chorographica fatis aperte quæ inter Prætenturam ad Clydum & Forth, & Vallum Seueri, hâc ferrium Murum, qui ad Glottam pertingit, interponit. Quem eundem fuisse qui à Lollio Vrbico eo Antonini illius legato extructus fuerit, non absurdè colligimus, cùm hinc Antoninus Itinerarium, tanquam ab vltimo, id tempus, Imperij limine inceperit. Nec illius quidem vestigia nunc quærat, cùm tantum cespitijs fuerit constratum (quamobrem & à Barbaris prorutus, cum quos Vlpium Marcellum vigilantissimum Ducem ille habuit. Memineris etiam hoc Barbaricum fuisse solum, & alias ante belli fortuna, nunc Romanorum, nunc Barbarorum, qui nihil Romanum æquis oculis intueri poterant. Cum

rum

cum Bramish tandem in Tilli nomen abierit. & Flod
rorum castrum salutarit, in Tuedam se immittit.
Ex aduerso huius Ford ad occasum mons surgit præal-
Flodden dicunt, Iacobi IIII. regis Scotorum cæde, &
rum strage signatus, qui dum Henricus VIII. Tornacum 1513.
Gallia obsideret, magno animo, & maiore spe (nostras
im vrbes in antecessum diuiserant) signa in Angliam in-
lerunt. Sed Thomas Howardus Sutriæ Comes instructis
ainibus hoc in loco animosè excepit, pugnatúmq; acri-
r est vtrinque, donec nox incertis quà data victoria esset,
ruenit. Lux autem insequens victorem, victúmq; osten-
, & ipse Scotorum rex non paucis vulneribus confec-
, inter confertas cadauerum strues repertus.
Tueda, Tillo iam recepto, plenior decurrit per Northam,
ndam Abbanford Dunelmensium Episcoporum oppi-
. Egfridus enim Episcopus construxit, & Ranulphus
cessor castro in excelso præruptæ ripæ communiuit,
ulò inferiùs Tuedæ ostium cernitur, cui in vlteriori ripa
pendet vltimum Anglię, & munitissimum totius Britan-
oppidum Berwick. Quod nomen à Berengario Duce,
in somniârunt, deducunt aliqui, Lelandus ab *Aber*, quod
ium Britannis sonat, vt *Aberwic* vicum ad ostium signifi-
aret. Sed qui nouit quid *Berwicum* sonet in Regum nostro-
um Chartis, in quibus nihil frequentius, quàm *Dunelm. & D.*
pidis cum suis Berwicis, næ ille viderit veram huius Berwici
ymologiam. Ego quid velit coniicere non possum, nisi vi-
um, vel apendicem loco cuipiam celebriori annexum de-
eret. Donationibus enim Edwardi Confessoris Cotte-
il *Berwicus* Westmonasterij, & Wandlesworth *Berwicus*
Patricieæ dicuntur, & id genus sexcenta. Vndecunque ve-
ò nomen habet, situ longiùs in mare porrigitur, ita vt mati
Tueda ferè circumalletur. Et inter duo potentissima regna posita, quod de Palmyra Syriæ Plinius dixit, prima semper in discordia vtrique genti fuit cura, adeò vt ab eo tempore quo Edwardus primus Scotis primùm extorserit superius à Scotis occupatam Anglus recuperauerit. Sed eius historiolam summatim hîc si placet contexamus. De Berwico hoc nihil antiquius legi, quàm quòd Guilielmus Scotorum rex ab Anglis bello captus, Henrico nostro secundo, 1177.
se carcere liberaret, ea lege trâdiderit vt in perpetuum
Anglicæ

Anglicæ ditionis esset, nisi ad certum diem redemptionis pretium persolueret, Verùm numerata pecunia Richardus primus Scoto restituit. Multis post annis cùm Iacobus filiolus Rex Scotorum iusiurandum violâsset, Edwardus primus Berwicum anno humanæ salutis 1297. in suam potestatem redegit, breui tamen cùm Mars Scotis arrisisset, desertum occupârunt illi, statimque per deditionem sibi restituerunt. Posteà in soluto illo Edwardi II. regno, Roberto Brusio Scotorum regi acriter oppugnanti Berwicum Spaldingus per proditionem tradidit, nostrique fusis resederunt, donec Hector ille noster Edwardus III. anno Christi 1333. fortiter adortus, fœliciter potius sit. Regnante tamen Richardo II. prædones quidem Scotici ex improuiso castellum cœperunt; sed ante nouem dies Henricus
1378. Percius Northumbriæ Comes recuperauit. Vix septimus agebatur annus cùm Scoti iterum non viribus sed pecunia expugnarent, qua de causa Henricus ille Percius, qui præfectus erat in læsæ maiestatis crimen vocatus; vt ille Scotorum fidem & fortitudinem itidem pecunia superfactauit, statimque recepit. Satis longo post tempore cùm intestino bello Anglia plusquam intabesceret, Henricus iam in Scotia profugus, Scoto vt sibi securitatem in Scotia præstaret, in manus tradidit. Sed post annum vicesimum secundum Thomas Stanleius non sine suorum cæde Edwardi IIII. potestatem reduxit. Ex quo tempore regni sui operibus subiit de firmârunt & communierunt, maximè verò DIVA nostra ELIZABETHA, quæ nuper hostium terrori, ciuiúmque præsidio, astrictiore ambitu intra vetera mœnia, excelso muro firmissimo lapidũ connexu compacto circumcluserit, quem fossa profunda, cõtento aggere, aggestitijs molibus, & hypethræis sita præmunitus, vt pugnantibus omnem spem, munitionum forma, vel situs tas facilè præcidat. Vt interim præsidiarij militis virtutem & bellicum apparatum omnium opinione maiorem præstet reru militem. Qui huic oppido cum authoritate præsit, hoc etiam adnotem, semper aliquis est ex prudentissimis & spectatissimis Angliæ proceribus, simúlque orientalis ac ad Scotiam limiti præficitur. Quæ præfectura nunc gitur clarissimus & nobilissimus vir Henricus Baro Hunsdonius Regiæ Maiestati à cubiculis, qui præterquam quod

regis Somersetensium Ducum familia sit oriunda, eti-
ELIZABETHAE ex Maria Bolenia est consobrinus.
gitudine part. XXI. scrup. XLIII. Latitudine LV. grad.
rat. ser. definitur vti obseruarunt Mathematici.
Haec prouincia ab Osca Hengisti fratre, & filio eius
sola in Saxonum potestatem redacta, primùm suos Du-
clentelari iure Cantij regibus obstrictos habuit. Inde
in regnum Berniciorum, quos Britanni Guir a Brinaich, id
est montanos dicunt, constitutum esset, quòd à Tesi
Scoticum fretum pertigit, pars eius optima fuit, paruit-
que Nordanhumbrorum regibus, qui cùm suam periodum
fecissent, quicquid vltra Tuedam erat, in Scoticum no-
men cessit; hunc autem agrum Egbertus Orientalium Sa-
xonum rex suo imperio per deditionem adiecit. Aluredus
sed Danis permisit, quos Athelstanus paucos post an-
nos exturbauit, Eilricum tamen Danum populus posteà in
regem extulit, quem Ealdredus rex statim expulit. Dein-
de verò regium nomen in hac prouincia desijt, Comites-
que vocabantur qui præfuerunt. E quibus hi ordine in hi-
storijs nostris memorantur, Osulfus, Oslacus, Edulphus,
Waldeofus senior, Vchtredus, Adulphus, Alredus, Siwar-
dus, Tostius, Edwinus, Morcarus, Osculphus. Nunc subte-
ximus quod in antiqua membrana hac de re in bibliotheca
Iohannis Stowæi honestissimi ciuis, & seduli ciuitatis Londi-
nensis antiquarij legi. Copsi factus Northumbriæ Comes-
tempore Guilielmi Conquestoris expulit Osculphum, à quo
paucis post dies interfectus erat. Osculphus deinde
mense à latrone traiectus diem obijt. Tum Gospatricus
Comitatum à Conquestore, à quo non multò post eo
honore deturbatus, successorem habuit Waldeofum Siwar-
dij filium. Huic capite truncato subrogatus est Walcherus
Episcopus Dunelmensis, qui vti Robertus Cominus succes-
sor, populari tumultu occubuit. Robertus Mowbraius po-
stea eundem titulum consequutus est, quem sua ipsius scele-
sta perfidia statim amisit. Multósq; post annos Richardus
primus hunc Comitatum Hugoni de Puteaco Episcopus Du-
nelmensi dum viueret, pretio addixit. Hodie verò Percio-
rum familia illo honore gaudet, quæ à Brabantiæ Comi-
tibus oriunda, Percij nomen cum Percij possessionibus ac-
cepit, ex quo Ioscelinus filius Godfredi Ducis Brabantiæ
Agnetem

Agnetem Guilielmi Percij filiam & ex asse hæredem in
orem duxerat. Richardus secundus Henricum Dou
Percium anno regni sui primo, Northumbriæ Co
ereauit, à quo iam septimus Comes eo titulo frui
tacendum est, quòd etiam Ducem vnum Iohannem
Dudlæum nostra memoria Northumbriæ habuer
omnes plerique Comites quasi Dijs iratissimis hoc
revsi sunt. Anceps enim variosque vitæ casus
mo semper exitu concluserunt.

SCOTIA.

SCOTIA nunc adeunda, & adibo libens, verùm desultoria leuitate. Noui enim illud Græci Ξένος ἐν ξένῃ γέγηθε ἀεί, & parùm considerati esset in eo multus videri, in quo minimè versatus fuerim. Verùm enimuerò cùm Britanniæ nomine etiam glorietur, liceat mihi, præfato Scotorum honore, bona cum venia cæptum persequi, & leuato obscurę antiquitatis velo, antiquiora loca, si potero, digito indicare. Vt in hac Septentrionali Britanniæ parte describenda falsus est Ptolemæus, (Cæsarem forte sequutus) longo tractu in Ortum procedit, cùm in Septentriones feratur: ita in antiquis eius postulis restituendis tota via errârunt recentiores. Ottadinis nostris vicini erant LADENI, (sed vel inuersa litera Ptolemæo dicti) in illis regionibus, quæ hodie Lauden, Merch, & Teyfidale vocantur. Teyfidale, i. vallis ad Teifum fluuium inter abruptos vallium crepidines nobis proxima est, à bellicosa gente infessa, sed quæ latrocinijs & abactionibus infamis. Nil autem celebre habet præter Maitrose monasterium admodum vetustum, in quo surgente nostra Ecclesia, monachi erant veteris illius instituti, qui precibus vacabant, & manuum labore victum quærebant. In *Merchia*, quæ quoniam limitanea, ita nuncupatur, Coldingham cernitur, Bedæ *Vrbs Coldana*, & *Coludi vrbs*, Ptolemæo fortasse Colania, multa ante sæcula virginibus velatis sacra. *Laudonia*, quæ & Lauden, & olim à Pictis *Pictlandia* dicta, à Merchia ad fretum vsque Scoticum, siue The frith, montibus crebris, arboribus raris, sed humanitatis cultu laudata procurrit. Circa annum salutis 975, Anglici iuris erat. *Eadgarus* enim *Anglorum Rex*, vt author est Matthæus Westmonasterienſis, *Keneto Scotorum Regi, totam terram quæ Laudian patria lingua nuncupatur, hac conditione dedit, vt annis singulis in festiuitatibus præcipuis, quando rex & eius successores diadema portarent, venirent ad Curiam, & cum cæteris regni principibus festum cum lætitia celebrarent. Dedit ei insuper rex mansiones in itinere plurimas,*

R. Bacon in sua Geographia hoc nomine Ptolemæum notat.

mas, vos ipsi, & vestri successores ad festum venientes, & ... tentes hospitari possem, &c. In hac sunt Dunbarre, ... dington, & Mullelborrow, bellicæ Anglorum vi... *Fordonus.* stes locupletissimi. Athelstankord item prope ... ton ab Athelstano nostro denominatum, qui eò loc... tos & Danos funestissimo prælio fudit. Infernis pro... tum Scoticum EDENBVRGVS sedet, ipsis Hiberno... tis *Dun Eaden*, i. oppidum *Eaden*, vulgò Edenborrow, ... proculdubiò ipsa eadem est, quæ Ptolemæo ... ervini. CASTRVM ALATVM, Edenborrow enim ... planè significat, quod castrum alatum: nam *Aden* ... Britannis denotat, & Edenborrow (compositè ... nica & Saxonica lingua vocabulo) nihil aliud est, ... Burgus alatus. Ab alis igitur nominis ratio petenda, & ... tant Scoti, si placet, vel ab Equitū ordinibus, qui Alæ voc... tur, vel ab Alis illis, quas Græci Architecti Pteromata ... cant, i. vt docet Vitruuius, muri gemini ita in altitudi... *Volaterranus.* surgentes, vt alarum speciem præ se ferant. Quibus, qu... am vrbs quædam Cypri fuit *Aptera*, i. sine alis, vt ... Geographos legimus, olim dicta. Ab Ebranco igitur Brita... no, aut ab Herbo Picto Edenburgum deducere, quid ... esset, quàm seriò ineptire. Vrbs hæc Scotorum Regi est... tu additiore, longitudine ab Oriente in Occidentem mi... pass. porrecta, latitudine dimidio minore, multis opibus ... pulenta, & muro satis firmo incincta. Ad Orientem pala... um est regium, cui mons impendet ab Arthuro nostro *Ce... sthedra Arthuri* dictus. Ad Occidentē verò præruptissimarū... pis celsum in cacumen elata assurgit, cui castrum impo... tur firmissimum, quod Britanni *Castel myned Agned*, Scoti *Ca... strum Puellarum*, & *Castrum Virginum*, quod verè Alatum ... lud castrum erat. Verùm huic Virginali castro vim, & vir... vastitatem subinde intulit Anglus. Et nuperrimè sanè, cùm ... seditiosi quidam propugnarent contra Iacobum VI, qui ... nunc Serenissimus Rex Scotorum in ipso ætatis flore, supra ... ætatem omni virtute & Regia eruditione efflorescit. Longo ... tempore hæc vrbs in Anglo-Saxonum nostrorum potesta... te fuit, qui hanc Orientalem Scotiæ partem insederunt, se... riúsque in Scotorum imperium cessit, circa annum sexcente... salutis, 960. cùm Anglicum imperium Danicis bellis co... uulsum quasi exanimatum iacerēt. Vetustus enim liber de

Scotiæ

diuisione, qui in bibliotheca honoratissimi Domini
ri, summi Thesaurarij Angliæ latet. *Indulphus*, in-
nauit 8 annos. *Huius tempore oppidum Eden vacuatum*
est Scotis vsque in hodiernum diem. Ad primum hinc
em *Lesha* portus commodissimus subest, quem anno
Galli, qui Scotiam iam spe deuorârant, & Angliæ im-
re cœperant, magnis munitionibus firmârunt: verùm
nostra Elizabetha, sua potentia, & prudentia ita ex e-
faucibus eripuit, vt munitiones illæ solo sint adæquat-
Scotia iam inde à Gallis minimè metuerit. Fretum
ic portus impendet, Britannicè Ptolemæo BODE-
Tacito BODOTRIA, à profundirate, vt coniecimus,
Forth & *Frith*, nobis **Edenborrow-Frith**, alijs
Scoticum, Eulogio *Mor Werid* nominatur, æstuarium
est nobilissimum, in quo plures fluuij obuij Oceani ex-
antis accessibus in magnam amplitudinem diffun-
um.

adenis ad occasum proximi erant SELGOVAE ad fre-
illud alterum quod Angliam & Scotiam interluit: & à
lway oppido, à Selgouis sic dicto **Solway frith** ap-
atum. Occupârunt hi **Eskedale, Eusedale, Armandale**
Liddesdale, quę à fluuijs præterlabentibus hęc nomina
eperunt. In **Eskedale** HORESTOS habitâsse iudicemus,
eorum fines I. Agricola deuictis Britannis qui hoc in
tu sederunt, Romanũ exercitum deduxit; si *Horestes* pro
Restis legamus. *Ar-Esc* enim Britannis locum iuxta Escam
gnificat. In **Eusedale** VXELLVM fuisse existimarim, &
pè hoc TRIMONTIVM, vbi nunc **Attertith**. Huic ad
casum adhæret **Liddesdale**, à *Nido* fluuio, qui perperàm
lemæo NOBIOS, pro NODIOS concipitur. E lacu ve-
Longh-Cure nascitur ad quem CORDA Selgouarum
rat, & per **Dunfrise** oppidulum notum, & **Solway** in
re defertur. Paulò superiùs **Glencar** est, quam Ptolemæi
CARBANTORIGVM, situs ipse loquitur, proxime
DIAM flu. qui etiamnum nomine incolumi, Dee vocita-
r. Inde verò NOVANTES in vallibus terram illam colu-
unt, quæ in occidentem solem magnis spatijs procurrit,
a tamen recessibus excauatur, vt subinde angustetur, & in
sinurſus extremitate laxata liberiùs dilatetur, vnde Ne-
sum Chersonesum nonnulli dixerunt, hodie verò **Gallo-**
way.

Indulphus regnauit circa annum salutis 960.

way. Hac regione LEVCOPIBIAM vrbem [illegible]
meus, quam vbi quæram planè nescio. Locu[s]
lat, vt sit illa sedes Episcopalis Niniani, quam [illegible]
dam Casam, Angli, & Scoti eadem notione [illegible]
litant. Quid ergo si *Candidam Casam*, quam [illegible]
runt, Ptolemæus suo more Græce Λευκὸς οἶκος [illegible]
id est, domicilia candida, pro quo librarij Leucophi[lia]
obtruserunt. Adhæc si Whittern Leucophilis fuerit, [illegible]
labenti flumini IENA olim nomini erat. Iuxta quam
vastoreceſſu subit, & prominet vtrinque terra, quæ
VANTVM PROMONTORIVM Ptolemæo dicta,
The Mull of Galloway. Sub hoc ad Arctum [illegible]
confertus magno ambitu patet, in quem plurima v[illegible]
se exonerant flumina. Primùm verò ex ipso p[illegible]
vertice ABRAVANVS, qui suo loco paululum [illegible]
sic Ptolemæo dicitur, pro *Aber-Rauus*, i. ostium [illegible]
die enim fluuius ille Rian, & lacus è quo effunditur [illegible]
Rian dicitur. Inde in *Carrick* regiuncula, quæ pascen[illegible]
rax RERIGONIVM sinum, & RERIGONIVM opp[illegible]
statuit Ptolemæus, pro quibus prima immutata situm [illegible]
gonium legerim. Girgeny enim oppidulum ibi ad [illegible]
cernitur. Sequitur *Coila*, tenui, & ieiuno solo, Beda *Coy[illegible]*
750 *Coyil* dictus, quem, vt inquit ille in sua Epitome, Ba[illegible]
Nordanhumbrorum Rex, cum aliis regionibus regni sui ad[illegible]
VINDAGORA sinus, & eiusdem cognominis oppid[illegible]
in hac fuisse videtur, vbi Burwin fluuiolus se in mare [illegible]
fundit. Interiùs à Nouantibus habitârunt DAMNII, [illegible]
nunc Sterling, Menteth, & Cluidsdale. In qui[illegible]
Craufordiæ tesqua tempore Iacobi IIII, Auriſoditan[illegible]
perta, & Azurum sine vllo labore quotidie eruitur. Hic [illegible]
da flu. Tacito GLOTTA, delabitur per Glascot, sedem [illegible]
chiepiscopalem exiguamq; Academiam, & ad Dum[illegible]
ton mare subit. Hæc olim *Alchoid*, i. supra Cluidam, vel [illegible]
lij volunt, Petra ad Cluidam; sed posteà à Britannis, [illegible]
longo tempore contra Scotos tenuerunt, *Dunbritton*, i. Bri[illegible]
tannorum oppidum dici cœpit. Verùm Britanni nostri (q[illegible]
haber Houedenus) vndique à Pictis, Scotis, & Saxonib[illegible]
circumclusi, rebus desperatis, Eadberto Nordanhumbro[illegible]
rum, & Wimusto Pictorum Regi deditionem fecerunt, hic
rupe præalta, & prærupta sedeat hinc Glotta, inde Lem[illegible]
incinctum

ctum. Hic Leuinus regioni illi quam contracte Leuinos
nit, nomen fecit, & LELANONIVS sinus Ptolemæo
catur, è lacu Lomundo insuloso & amplissimo profluens,
quo fabulæ innaluerunt plurimæ, & etcce tibi vnam, si
ces, in Nechami nostri disticho:

Dicatur flumijs Albania, saxea ligna
Dat Lomund multæ frigiditate potens.

e in loco tractus ille est, quo Glotta, & Bodotria angu-
terrarum spatio ditempta in diuersum feruntur, Glotta
cet in Occasum, Bodotria in Ortum, quod interstitium
us Agricola qui primus Romanorum huc penetrârat,
est apud Tacitum,) præsidijs firmabat, subinotis veluti
alem insulam hostibus. Longo pòst tempore Theodosi-
Theodosij Augusti pater, sub Valente Prætenturis mu-
it, & postea à Maximus quidam, vt ferunt Scoti, (Magn
m Maximum qui contra Gratianum purpuram sumpsit,
ssimârum,) murum cespititium, & fossam hic duxit, cu-
ndicia etiamnum extant ad *Penuahel*, i. vasti caput, vt
bet Beda, vix secundo lapide ab *Aber-Curnen*, i. Caronis
ium. Hoc Ptolemæo CORIA vocatur, ad quam antiqua
structio visitur è quadrato lapide, altitudine viginti qua-
or cubitorum, latitudine XII. Tutius hoc vocant vicini,
Iulio Cæsare constructam opinantur; ego autem à Iu-
o Agricola, qui hanc partem præmuniuit. Coriæ in Scoti-
o freto VICTORIA vrbs in insula obiacuit, Bedæ *Vbi*
ti, nunc autem insulæ nomen *Caer gwich*, & quis minus
redat Romanos hanc *Guith* in *Victoriam* deflexisse, quàm
ostram insulam *Guith*, siue Wight, in *Victesim* & *Vectam*.
Certè cùm vtraque fit à littore auulsa, eadem in vtraque
onstabit originatio, *Guith* enim Britannis diuortium, siue
eparationem denotat. Murus iste ab *Aber-Curnen* per
Clusdoe, & Kirkpatrit, ad Dunbritton pertingit, & à
ulgo Gramesdike appellatur, vel à Gramo viro bellicoso,
vel à Grampio monte, ad cuius radices visitur. De hoc ce-
cinit optimus ille Poeta Georgius Buchananus.

Roma securigeris prætendit mœnia Scotis,
Hic spe progressus posita Carronis ad vndam,
Terminus Ausonij signat dimortia regni.

Huic muro contermina erat LINDVM, quod doctiss. adhuc Linlithquo, vulgò Lithquo, regijs ædibus, tra celebri, & piscoso lacu insigne; à quo lacu nomen illud videatur, *Lin* enim lacum Britannicè sonare, tam ante dix mus. Stirtelin non procul inde abest, vrbecula item gia, vbi in æditi montis supercilio arx eminet firmiss & sub hac, quæ Ptolemæo ALAVNA, nunc Alaun *Diserium* ericetum se pandit, vbi locus satis amplus, qu *Carbonum aream* vocant, terreno bitumine abundat, & p tim non sine incolarum damno ardet. Post hos ad Septen triones consedêrunt CALEDONII, quos sic dictos exis mârim à *Kaled* Britannico quod durum sonat, & multitu nis numero *Kaledion* parit, vnde Caledonij, i. hommes du ri, asperi, inculti, & agrestiores, quales maxima ex par Septentrionales habentur, qui ex cœli rigore sunt truc res, & ex sanguinis abundantia audaciores. Accedit etia ad cœli positionem terræ ratio, quæ tota horrida, & con fragosis montibus attollitur; montanos verò duros, robo stósque esse agnoscimus omnes. Quod tamen è Pacuvio Varro habet, *Caledonia altrix exuberantium corporum virtus* de illa Græciæ regione, quàm de hac nostra intelligere malim licèt & suo iure, & nostra hoc sibi elogium vendicet. Inter hos SYLVA erat CALEDONIA, Lucio Floro *Saltus Caledonius*, in immensum spatium diffusa, procerisque arboribus inuia, & GRAMPIO monte, nunc *Gramzbaine*, i. mons incuruus, diuisa. *In Caledonia Vlissem appulsum*, inquit Solinus, *manifestat ara Græcis literis inscripta voto:* at in Vlissis potius honorem, quàm ab ipso Vlisse positam ego iudicârim. Certè hoc Caledoniorum vocabulum ita apud Romanos scriptores inualuit, vt pro Britannia vniuersa, & omnibus Britanniæ syluis vsurpârint. Hinc L. Florus Cæsarem Britannos in Caledonios syluas sequutum prodit, quas ille tamen nunquam vidit, hinc Val. Flaccus ad Vespasianum.

Caledonius postquam tua carbasa vexit
Oceanus. Pro Britannico Oceano.

Hinc de Vectio Volano Britanniæ sub Vitellij tempus præfecto, ad Crispinum filium cecinit Statius.

Quanta Caledonios attollet gloria campos,
Cùm tibi longæuus referet trucis incola terræ,

Hic

Hic suetus dare iura parens, hoc cespite turmas
Affari, ille dedit, cinxitque hæc mœnia fossa,
Belligeris hæc dona deis, hæc tela dicauit,
Cernis adhuc titulos; hunc ipse vacantibus armis,
Induit hunc regi rapuit thoraca Britanno.

In his, vt in alijs, *Crescit in immensum facunda licentia vatis.* nec enim Cæsar, nec Volanus, vel Caledonios nouêrunt. ius ætate, (vt ipse testatur) triginta propè annis à Clau- Britanniæ notitiam non vltra vicinitatem Caledoniæ Romana arma propagârant. Iulius enim Agricola sub itiano, primus Caledoniam intrauit, cui Galgacus præfuit, (*Galauc ap Liemaue*, Triadum libro inter tres anniæ heroas appellatur,) vir animo magno, fortíque, fusa Legione IX, magno animi ardore, cum Romanis urrit, acetriméque patriam defendit, donec fortuna, iùs quàm virtus descreret. Seueri ætate, vt est apud Xi- linum, Argetecoxus regulus hoc in tractu regnauit, cu- xor à Iulia Augusta conuicijs vt adultera exagitata, li- èrespondit: *Nos Britannicæ cum optimis viris consuetudinem imus, at vos Romanas perditissimus quisque occultè constuprat.* ledoniorum regio nunc incolis *Allibawn* dicitur, & *Alba-* Latinè, complectitúrque **Ernuale**, vbi *Dunkeledon* Epis- patus, qui Caledoniæ nomen conseruat, **Strathern**, ozie, **Rollen**, & **Argile**, quæ rectiùs *Argathelia*, & *Arg-* il nominatur, i. ad vel iuxta Hibernicos, Hibernis enim acet, quos *Guithell*, & *Gaothell*, appellant Britanni. Supra aledonios ad occasum EPIDII vastam regionem, & cre- is paludibus interscissam coluêrunt, quæ nunc **Cantire**, ell, terræ angulus, siue caput, eorúmque promontorium em, **The Mull of Cantire**, necnon Loquabriam ab lacu sic dictam, ad LONGVM vsque flu. qui hodie ough **Langas**. Deinde CERONES, vbi nunc **Assin-** ire, regio plurimis æstuarijs lancinata. His proximi erant REONES, nunc **Strathnaern**, inter quos ITIN fl. nunc ssin, & VOLSAS, fortè vbi *Foiles* oppidum cernitur, statu- Ptolemæus. Post hos verò CARNDVACAS, ad **Hoye** romontorium locare videtur. Ab Orientali parte Caledo- ios contigêrunt VERNICONES in *Fisa* regiuncula fœ- unda, vbi S. Andreæ oppidum, Pictis olim *Rigmud*, totius

Scotiæ Metropolis, non ita procul à TAVO æstuario, [illegible] Taw, ad quem Perth, siue vt alij vocant, S. Iohnis [illegible] vulgò S. Johns towne, adsidet, superiori sæculo co[illegible] tum, cùm eiusdem nominis aliud aquis hausturn fuisset, quo Nechamus:

Transis ample Tai per rura, per oppida, per Pe[illegible]
Regnum sustentant istius vrbis opes.

Sub Fifa iacet *Angusia*, vbi Scone inaugurandis Sco[illegible] rum regibus notissima, & Foxfaire, quæ Ptolemæo for[illegible] sè ORREA, vbi, vt est apud Hectorem Boetium, magna [illegible] tiquissimi oppidi supersunt vestigia. Inde *Marnia, Marni[illegible]* regiones maritimæ, & quæ DEVANA Ptolemæo, pro D[illegible] NANA, vrbs perantiqua, ad DENAM flu. qui falsò itide[illegible] pud Ptol. DIVA legitur, nunc verò Academia est celeb[illegible] & Aberdene, i. Denæ ostium, Britannica dictione ab[illegible] Scotis appellatur. Verniconibus TAIZALI succesſer[illegible] vbi nunc Buquhan, & eorum promontorium cognom[illegible] eiusdem. Hinc reducto in Occasum littore, ad sinum ma[illegible] mum Murrey frith dictum VACOMAGI sedes hab[illegible] runt in Rossemurray, & Nesseland, vbi BANATIA, q[illegible] nunc Banfey, & LOXA flu. se in mare insinuat, qui etia[illegible] num Losse dicitur. Iuxta quem Spea etiam in mari hos[illegible] tatur, de quo Poëta noster Nechamus:

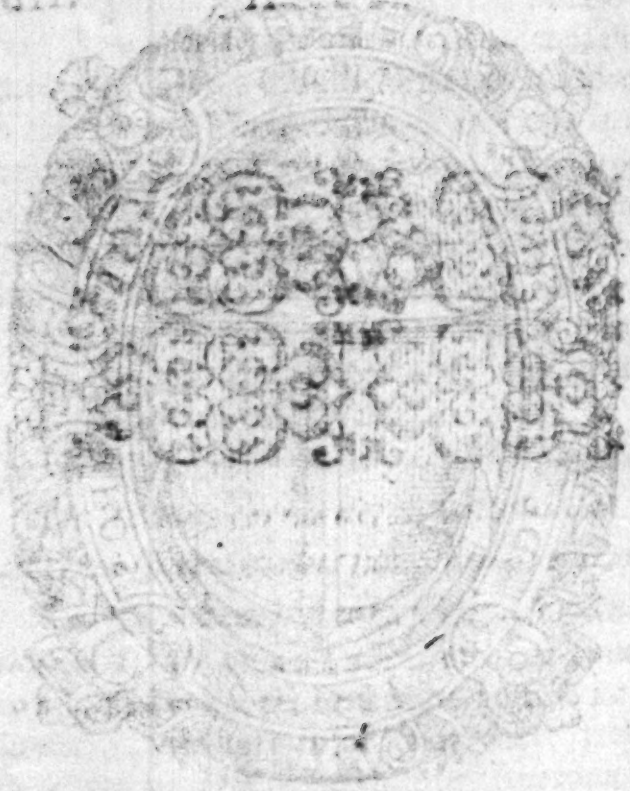
Spey loca mutantis præceps agitator arenæ,
Inconstans certas nescit habere vias.
Officium lintris corbis subit, hunc regit audax
Cursus labentis nauta fluenta sequens.

Interiore recessu VARARIS sinus est, qui Innernesse o[illegible] pidum adpositum habet. Post hunc sinum CANTAE an[illegible] lum in mare proiectum insedêrunt, inter quos LITT[illegible] ALTVM, vbi nunc Tarbarth, id est Britannicè terra m[illegible] nùs profunda, hinc Cromerto portu tutissimo, illinc CE[illegible] NIO, nunc Killian flu. inclusa. Procurrentibus hinc in O[illegible] tum æstiualem terris, sensim in cuneum tenuatur regio, interiùs quà Bean Rossen, & Sutherland, LVGI, MERTAE tenuêrunt. Huc vsque Anglorum virtus Du[illegible] Edwardo Primo, Scotiam, profligatis vbique Scotis, vic[illegible] rijs fœliciſſimè permensa est. Vlteriùs quà Catnesse iac[illegible]

CATH[illegible]

TINI perperàm CARINI Ptolemæo, & CORNA-
, omnium vltimi egerunt, vbi ILA flu. hodie Wiffle, BE-
IVM promontorium, nunc Ardehead, iuxta Bernſ-
e viculum, & VIRVEDRVM, nunc Dunſbye, quod re-
iſſimum Britanniæ promontorium exiſtimatur; OR-
s tamen, quod TARVEDRVM, & TARVISIVM, om-
m vltimum conſtituit Ptolemæus, nunc Howburne di-
ur, & certè quòd Britanniam finiuit, Taruiſium nomen
enit. *Tarus* enim Britannicè finiendi ſignificationem
et, cum quo & nos huic libro finem imponamus.

FINIS.

HIBERNIAE ET INSVLARVM BRITANNIÆ ADIACENTIVM DESCRIPTIO:

Authore GVILIELMO CAMDENO Londinense.

LONDINI
Per Radulphum Newbery.
Cum gratia & priuilegio Regiæ Maiestatis.
1586

CLARISSIMO, ET OMNIBVS VERÆ
NOBILITATIS ORNAMENTIS GE-
NEROSISSIMO VIRO, DOMINO
EDWARDO HOBEIO, EQVI-
TI AVRATO, ET AMI-
CORVM OPTI-
MO
GVILIELMVS CAMDENVS
HANC SVAM HIBERNIAM, INSVLAS-
QVE BRITANNIÆ ADIACEN-
TES DEDICAT, CON-
SECRATQVE.

VAstissimo, & apertissimo Oceano Britannia nostra vndique circumfunditur, qui tantis æstibus concitus accedit, & recedit, vt octogenis cubitis supra Britanniam intumescere Pythæas Massiliensis prodiderit, & B. Basilius *mare magnum, & nauigantibus horrendum* dixerit. Latè certè modò campos vicis inundat, modò refugit, & nudat, &, vt cum Plinio loquar, in magnitudine hac aperta, Lunæ vim laxè grassantis sentit, tantáque vi semper immittitur, vt non solùm flumina retroagat, sed aut terrestria deprehendat animalia, aut marina destituat. Tot enim & tanta marina monstra in littore nostro derelicta singula quæque ætas vidit, & obstupuit, vt non temerè cecinerit Horatius,

Belluosus qui remotis
Obstrepit Oceanus Britannis.

& Iuuenalis:

Quanto Delphino Balæna Britannica maior.

Quantúmque erat vel hoc nostrum mare hyeme nauigare, vt Iul. Firmicus non ille Astrologus, sed alter Christianus, in libello de Errore profanarum religionum ad Constantem & Constantium Impp. exclamârit. *Hyeme (quod nec factum est aliquando, nec fiet) tumentes, & sæuientes vndas calcastis Oceani inimici, sub remis vestris. Incogniti iam nobis penè maris vndæ intremuit, & insperatam Imperatoris faciem Britannus expauit. Quid amplius vultis? Virtutibus vestris victa elementa cesserunt.* Quòd verò in hoc nostro mari naues primùm repertas fuisse nonnulli, mihi non credere libet. Vitiles autem naues corijs intectas, quas *Corraghs* hodie appellant, Britannis in vsu fuisse cũ Plinio etiam testatur Lucanus qui canit:

Primùm cana salix madefacto vimine paruam
Texitur in puppim, cæsóq; induta iuuenco,

Vectoris

Vectoris patiens tumidam super emicat amnem
Sic Venetus stagnante Pado, fusóq; Britannus
Nauigat Oceano.

De commoditatibus quas hoc mare præstat, de tr
quo terras recreat, de vaporibus quibus aërem nutri
gros irrorat, de piscibus varij generis, Salmonibus, pa
bus, paguris, asellis, halecibus, &c. quorum infinita exu
nobis alit, nihil attinet dicere: vti nec de Margaritis q
rotunda specie mari Britannco gregatim natare duc
sectantes, more apum Iubas memorat. Quas quanq
paruas & decolores vocat Plinius, harum tamen spe C
rem Britanniam petijsse author est Suetonius; eásque t
ta magnitudine fuisse, vt in nonnullis manu pondus exc
rit, thoracémque ex illis Veneri Genetrici dicauerit, q
& subscriptione testatus est. Varias hoc mare pro locor
varietate sortitur appellationes, quà ad Austrum Gallia
pulsat BRITANNICVM dicitur, ad ortum qua Germa
am habet, GERMANICVM, ad Septentriones HYP
BOERVM, ad occasum OCEANVS DEACALEDONI
HIBERNICVS, & VERGIVIVS vocatur. Insulæ nonnull
quasi quodam naturæ spectaculo per hæc maria sparg
tur, ad ortum, & Austrum rariùs, ad occasum; & Septen
ones confertiùs. Mare enim ibi suo interuentu quodam
modo distinguunt, & quasi suis coloribus amœnissimè d
pingunt.

In Vergiuio mari, quod non à vergendo, vt Chenei
Scotus existimat, deducitur, sed à *Mor Weridh*, hoc enim
nomine Britannis dicitur, vel à *Fœrigi* quo pro mari illo
tuntur Hibernici, Britanniæ nostræ latus occiduum clau
dit celeberrima insula vulgò HIBERNIA dicta, Orphæo
Aristoteli, & Claudiano IERNA, Iuuenali & Melæ IVER
NA, Diodoro Siculo IRIS, Eustathio Ὀστρία, & Βερνία, inco
lis *Erin*, Britannis *Yuerdhon*, & nobis Anglis Ireland. Vnd
hæc profluxerint nomina, variæ vt in re obscura subind
enatæ sunt opiniones. Hiberniam alij ab hyberno tempore
alij ab Hibero homine Hispano, ab Ibero flumine alij, Eulo
gij author ab Irnalpho Duce, Postellus dum Melam Lute
tiæ nuper prælegeret, vt altum sapere videretur, ab Hebræis
repetit, vt sit *Irim*, quasi *Iurin*, id est, Hebræorum terra. He
brai

(inquit si dijs placet) *cùm essent Magi perisissimi, scirent Imperium Vniuersi futurum in angulo fortissimo, qui est ad illas partes & Hiberniam quàm primùm occuparunt, Syrij q; Tyrij illas regiones vt basim futuri imperij ponerent, incolere sa-*. Ignosce quæso si his suffragari non ausim, ne recep- quidem isti de Hiberno tempore opinioni, quamuis in hac Insula ex omni vento aërem brumescere. *Iuerna, & ὀυρνία* proculdubiò ab Orphæi & Aristo- *Ierna* dimanârunt, *Ierna* autem illa, *Iris, Iuerdhon, &* ab incolarum *Erin*. Ab *Erin* ergo gentis vocabulo ginatio petenda. Hîc ego cum magnis illis Philosophis nec quid opinione augurari possim habeo: nisi forsan *Hiere* Hibernica dictione quæ illis Occasum, siue pla- Occidentalem sonat, vnde *Erin* quasi Occidentalis re- deducta videatur. Hoc ego coniectura blandiente iam- idem putaui, tum quòd totius Europæ regio sit ad Occa- remotissima, (vtpote quæ XII tantùm partibus ab vl- Occidente absit:) tùm quòd Occidentalissimum hu- insulæ flumen Ptolemæo *Iernus*, & Occidentalissimum Hispaniæ Promontorium, vnde nostri Hibernici deuenê- IERNE Straboni, proximúsque huic fluuius, qui etiam Hispaniæ maximè Occiduus, *Ierna* Melæ nominetur. Ab Occiduo etiam hoc situ Hispania dicta est *Hesperia*, & Occi- dentale illud Africæ promontorium *Hesperium Cornu*, & in ipsa Germania **Westrich, Westphalen**, &c. regiones ab eo situ denominatæ sunt, vt non mirum sit ab Occiduo situ no- men factum fuisse. Præter hæc Hiberniæ nomina, quæ dixi, Hibernici Bardi in suis cantilenis hanc Insulam etiam *Ban-* appellitant; vnde verò me latet, nisi *Bannomanna* illa sit, quam ex Timæo memorat Plinius, dum extrema Europæ, & littus Oceani Septentrionalis in læua à Scythia ad Ga- des vsque legit. Quæ enim illa *Bannomanna* fuerit Geogra- phis nondum constat. Si OGYGIA illa quam ad Britan- niæ nostrę Occasum statuit Plutarchus, non ὄνομ, sed ὄνομ fu- erit. Hiberniam illo nomine designare videatur; licèt quæ de illa fabulatur figmenta planè sint poetica, & nugæ Mile- się. Nec quis facilè dixerit cur Ogygiam nominârit, nisi for- sitan ab antiquitate, nihil enim nisi quod perantiquum *Ogygiam* dixêrunt Græci. Toto autem cœlo errâsse videtur Rob. Constantinus, cùm GERNEN apud Lycophronem

In lib. de macula in Luna.

nostram

noſtram fuiſſe Hiberniam aſſerat. Lycophron enim ipſe, Commentator eius Tzetzes Cernem ad Auroram ſta- unt, & doctiſſimi quique *Madagaſcar* eſſe exiſtimant, qua- lio quaſi orbe ſub Tropico Capricorni, Æthiopiæ obie- tur. Hæc de Hiberniæ nominibus, vt tamen interea me- nerimus poſteriori tempore SCOTIAM etiam dictam iſſe Iſidoro, & Bedæ à Scotis incolis, & inde Scotiæ nom- cum Scotis in Britanniam noſtram commigrâſſe. Sed hi- iam anteà à nobis dictum, nec hîc repetendum.

Protenditur hæc Inſula ab Auſtro in Aquilonem, forme lenticulari, ſiue quali non viginti dierum nauigatione, Philæmon apud Ptolemæum tradidit, ſed DCCC tantu- mill. paſſ. Latitudine vix CC implet. Ab Ortu Angliam tu- bido mari diſiunctam habet, quod *Hibernicum* vocant: Occaſu, immenſo Oceano Occidentali, à Septentrione *Deucalidonio*, ab Auſtro *Vergiuio* alluitur. *Regio*, vt Giraldus audias, *inæqualis eſt, montuoſa, mollis, aquoſa, ſylueſtris, paludo- & ventis expoſita. Cælum*, (vt inquit Mela,) *ad maturanda ſeme- na iniquum, verùm adeò luxurioſa herbis non lætis modò, ſed etiam dulcibus, vt ſi exiguæ diei parte pecora ſe impleant, & niſi pabulo prohibeantur, diutiùs paſta diffiliant*. Nullus illic anguis, nec venenatum quicquam, lupis tamen vbique infeſtatur, vt- que vno verbo dicam, ſiue terræ fœcunditatem, ſiue maris, & portuum oportunitatem, ſiue incolas reſpicias, qui bellico- ſi ſunt, ingenioſi, corporum lineamentis conſpicui, mira- fica carnis mollitie, & propter muſculorum teneritudinem agilitate incredibili; vt equos etiam taceam, quibus non i- dem qui cæteris in curſu gradus, ſed mollis alterno crurum explicatu glomerario; à multis dotibus ita fœlix eſt Inſula, vt non malè dixerit Giraldus, *Naturam hoc Zephiri regnum benigniori oculo reſpexiſſe*. Quòd verò malè nonnunquam au- dit, ab incolis eſt, qui alicubi ſunt incultiores, qui mira na- turæ diuerſitate, & inertiam amant, & quietem oderunt, quique in præproperam Venerem ſunt effuſiores. Virgines enim inter agreſtiores illos, cùm decimum, vel duodeci- mum ætatis annum attigerint, viris quaſi maturas tradunt, nec vllo modo annorum maturitatem, quæ alijs regionibus obſeruatur, præſtolari volunt.

Si verum ſit, quòd Hibernici tradunt hiſtorici, non im- meritò hæc Inſula *Ogygia*, id eſt, perantiqua Plutarcho di- cta

fuit. A profundissima enim antiquitatis memoria histo-
is suas auspicantur, adeò vt præ illis omnis omnium gen-
m antiquitas sit nouitas, & quodammodo infantia. Cæ-
eam quandam Noachi neptim ante Diluuium hanc in-
huisse scribunt, inde Bartholanum Scytham trecentesi-
o à Diluuij anno aduenisse, & maxima cum Gigantibus
ella gessisse. Longo pòst tempore Nemethum Scytham
puliisse, illúmque statim à Gigantibus eiectum; postea
elam cum Græcis quibusdam insulam occupâsse, mox
athelum cum Scota vxore Pharaonis Ægyptij filia huc
elatum, & ex vxore insulam *Scotiam*, & ex suo nomine in-
am *Gaothelam* denominâsse, ídque eo tempore quo Israe-
æ ex Ægypto demigrârunt. Paucis verò pòst sæculis Hi-
erum, & Hermionem Hispanos Gurguntij Regis Britan-
orum permissu in hanc regionem pestilentia exhaustam
olonias deduxisse prodit historia Britannica. Hæc nec af-
mare, nec refellere in animo est, in his detur sua antiqui-
ati venia. Certè vt hanc Insulam antiquitùs habitatam fu-
sse, cùm per vniuersum orbem genus humanum prosemi-
aretur, non dubitauerim; ita ex Britannia nostra primos
ncolas commigrâsse in aperto est. Nam vt taceam infini-
am vim Britannicarum dictionum in lingua Hibernica, an-
tiqua nomina quæ Britannicam sapiunt originem, & cul-
tum veterem, (vt inquit Tacitus,) non multùm à Britannia
differentem. Ab antiquis omnibus *Insula Britannica* dicitur,
Diodorus Siculus *Irin* Britanniæ partem dixit, & Strabonis
Epitome incolas disertè Britannos vocat. Nec alia est re-
gio è qua ratione vicinitatis commodiùs in Hiberniam de-
migrari potuit, quàm nostra Britannia. Postea verò, cùm su-
um Romani imperium vndique propagâssent, multi pro-
culdubio ex Hispania, Gallia, & Britannia, huc se subduxê-
runt, vt iniquissimo Romanorum iugo colla submouerent,
nec aliter illa Taciti verba capio. *Hibernia valentissimam im-
perij partem magnis inuicem vsibus miscuerit.*

Quamuis autem Hibernia situ Romano imperio inpri-
mis fuerit necessaria, aditus, portúsque per commercia Ro-
manis cogniti, & Iulius Agricola regulum Hibernicum sedi-
tione expulsum in occasionẽ inuadendæ Insulæ retinuerit:
nihil tamen Romanos hîc tentâsse legimus. Tentâsse nihi-
lominùs credunt nonnulli, & ægrè colligunt ex illo Iuuen.

Arma

Arma quid vltra
Littora Iuuernæ promouimus, & modo captas
Orcades, & minima contentos nocte Britannos

Panegyricus tamen Constantio A. dictus sub eius nom
berniam fuisse innuit. *Britannia*, inquit, *ita recuperata e*
illæ quoque nationes terminis eiusdem insulæ cohærentes ve
nutibus obsequantur. Hieronymus etiam in suis Chron
Hiberniam cum Britannia & Thule Constantino C
stantini Maximi filio in imperij diuisione obuenisse scri
Ea quoque de *Cæsarea* Noachi nepte fabella Cæsarum
men ita præ se fert, vt alicuius Cæsaris in Hiberniam
uentus in ea latitare videatur, Veruntamen ego anim
vix inducere possum, vt hanc regionem in Romanorum po
testatem vllo tempore concessisse credam. Cæterùm inc
nante iam Romano imperio, Scotorum, siue Scytharu
natio, quæ diu per incerta vagata fuerat, in Hiberniam i
fusa videtur, anteà enim Scotorum nomen inauditum, Sc
Honorio autem & Arcadio Augg. à Scotorum gentibus
habitatam fuisse scripsit Orosius. Vnde eius σύγχρονος Clau
dianus.

Scotorum cumulos fleuit glacialis Ierne.
Totam cùm Scotus Hibernem Mouit.

Et quanquam paucis pòst annis, cùm Hispania Vandalo
rum, & Gundrici rabie lacerata fuerit, plurimi huc se sub
duxerint, *Ilam Octor* cuius meminit Nennius tum aduenisse
suspicor; ita tamen Scoti primas tenuerunt, vt ab illis Sco
TIA regio dicta fuerit. Nec multis interiectis annis nomen
Christo dare primùm cœperunt (quamuis illam de con
uersione Hiberorum in Asia historiam ex Rufino ad se ra
piant.) Palladiúmque episcopum ad eos misit Cœlestinus
Pontifex Romanus, vnde contra Collatorem Prosper A
quitanus. *Cœlestinus Pelagiano morbo Britannias liberauit, quum*
do quosdam inimicos gratiæ solum suæ originis occupantes etiam ab
illo secreto seclusit Oceani, & ordinato Scotis episcopo dum Roma
nam insulam studet seruare catholicam, fecit etiam barbaram Chri
stianam. Palladium tamen morte in Britannia præreptum
nihil præstitisse author est Nennius, qui ex Hibernicis
scriptoribus Christianam religionem à Patricio hìc disse
minatam

Anno Christi 431.

ram scribit. Hic enim natione Britannus, & Martino
nensi affinitate coniunctus Palladio defuncto à Cœ-
o subrogatus, tanto successu Christianam religionem
liberniam propagauit, vt longè maximam insulæ par-
ad Christum conuerterit, Hibernorum Apostoli no-
meruerit, & eius discipuli tantos progressus in re
stiana fecerint, vt subsequéti ætate Scoticis monachis
sanctius, nihil eruditius fuerit, & in vniuersam Euro-
sanctissimorum virorum examina emiserint, quibus
Germaniæ, *S. Gallus* Heluetiæ, aliæque vrbes & mo-
eria originem debent suam: De his monachis intelli-
dus Herricus Antisiodorensis cùm ad Carolum Cal-
scribit. *Quid Hiberniam memorem contempto pelagi diseri-*
penè totam cum grege philosophorum ad littora nostra mi-
rum, quorum quisquis peritior est, vltrò sibi indicis exilium vo-
moni sapientissimo famuletur ad votum. Anglosaxones etiã
nostri illa ætate, in Hiberniam tanquam ad bonarum li-
rum mercaturam vndique confluxerunt, vnde de viris
ctis sæpissimè in nostris scriptoribus legitur, *Amandatus*
ad disciplinam in Hiberniam, & in Sulgeni vita, qui ante
centos annos floruit,

Exemplo patrum commotus amore legendi,
Iuit ad Hibernos Sophia, mirabile, claros.

déque nostrates Saxones rationem formandi literas ac-
pisse videantur quum eodem planè charactere vsi fue-
t, qui hodie Hibernicis est in vsu. Sed hoc sanctitatis &
narum literarum studium citò restinxit bellorum rabies;
mo enim sexcentesimo quadragesimo quarto à Chri-
nato, Egfridus Nordanhumbrorum rex cædibus & in-
odijs Hiberniam Anglis amicissimam confudit, quo no-
mine à Beda grauissimis verbis subaccusatur. Inde Nor-
egi Turgesio duce regionem per triginta annos indigniſ-
mis populationibus deuastauerunt, sed illo demum ex insi-
jis sublato, in Norwegos cæde adeò atroci grassati sunt
colæ, vt vix nuncius tantæ cladis superfuerit. Norwegi
procul dubio *Normanni* illi fuerunt, qui, vt inquit Egin-
ardus, Caroli magni temporibus, *Hiberniam Scotorũ insulam*
egressi, à Scotis in fugam conuersi erant. Posteà *Ostmanni*, id
st, viri orientales è maritima Germania in Hiberniam ve-
nerunt,

nerunt, qui cùm magnæ & copiosæ mercaturę spec
dam vrbes occupâssent, difficillimum belli breui
runt. Eodem ferè tempore Eadgarus rex Anglorum
tissimus, magnam Hiberniæ partem deuicit, hc
eius quodam diplomate legitur. *Cui concessis cum*
imperio propitia diuinitus omnia regna insularum Oceani
ferocissimis regibus vsque Norwegiam, maximâque
berniæ cum sua nobilissima ciuitate Dublina Anglorum
subiugare. Has externorum bellorum procellas gra
testinæ seditionis tempestas excepit, quæ Anglo ad
landam Hiberniam viam patefecit. Dermicius enim
chardi filius (*Dermot Mac Morrog* illi vocant) qui ori
Hiberniæ parti (quam Lageniam siue *Leinstir* vocam
imperio præfuit, ob tyrannidem, & libidinem regno e
batus, ab Anglorum rege Henrico secundo, vt auxilio
armis in regnum restitueretur, impetrauit, Pactisq
cum Richardo Comite Strigulensi, cognomento Ca
bowe ex Clarensium familia oriundo, vt ad eum resti
dum auxilium ferret, & ille Comiti cum Eua filia regi
cessionem confirmaret. Comes verò statim conscripto
Wallis, & Anglis lectissima militum manu, & adsci
belli societatem, Giraldidis siue *Fitz Gerald*, Stephanid
ue *Fitz Stepheni*, & alijs ex Anglia nobilibus, Dermicium
cerum in auitum regnum restituit, & paucis annis tanta
Hiberniæ partem victoria complexus est, vt eius potent
Anglorum regi iam suspecta fuerit, qui promulgato edi
cum graui comminatione, Comitem & commilitones
Hibernia reuocauit, & nisi nulla interposita mora parer
publicatis bonis, proscripsit. Vnde Comes quicquid vel
orio iure creuit, vel bello acquisiuit, regi pacto, & tabu
concessit, & ab eo vrbem vnam & alteram cum quibusd
castris, tanquam beneficiarius cliens recepit. Coactis c
copijs transmisit in Hiberniam Henricus nostri secund
anno Christi CIↃ. C. LXXII. & insulæ principat
obtinuit. Omne enim imperium suum, & potestatem in
lum transtulerunt Hiberniæ Ordines, Rothericus insu
monarcha, proceres, & populus, vt Adriani PP. diploma
annulum in inuestituræ signum omittam. Ille verò Hib
niæ dominium Ioanni filio in manus tradidit, & iam in
Anglorum reges *Hiberniæ Domini* dicti fuerunt, don
Henric

nricus VIII. patrum memoria in Hibernicis Comitijs berniæ rex ab insulę ordinibus declaratus fuit, quòd quidam seditiosis Domini nomen non perinde ac regis ctum, & verendum videretur.

Cùm autem in illorum nobilium nomina inciderimus, primi Anglorum Hiberniam aggressi sunt, & fortissimè imperium Anglicum subiunxerunt: ne illis, & eorum teris hanc gloriam inuidisse videamur, ex Hiberniæ (vt se fert titulus) Cancellaria apponemus.

Qui venerunt cum Dermitio Murchardi in Hiberniam.

Richardus Strongbow Comes Strigulensis.
Robertus Stephanides.
Herueus de Monte-Mariſco
Mauritius Prendergest.
Robertus Barrensis.
Meilerius Meilerinus.
Mauritius filius Giraldi.
Redmundus nepos Stephani.
Guilielmus Ferrandus.
Milo de Cogan.
Richardus de Cogan.
Gualterus de Ridensford.
Gualterus } *filij Mauritij Giraldi.*
Alexander }
Guil. Notte.
Robertus Bernardi filius.
Hugo de Laceio.
Gulielmus filius Aldelmi
Gulielmus Macarellus.
Humfredus Boonensis.
Hugo de Gundeuilla.
Philippus de Hasting.

Hugo Tirellus.
Dauid Gualenſis.
Robertus Poerius.
Osbertus de Herlotera.
Guilielmus de Bendenges.
Adam de Gernez.
Philippus de Breoſo.
Griffinus Stephani nepos.
Radulphus Stephani filius.
Gualterus Barrenſis.
Philippus Guallenſis.
Adam Herefordenſis.

Quibus ex Giraldo Cambrenſe adiungi poſſint.

Ioannes de Curcy.
Hugo Contilonenſis.
Redmundus Cantimorenſis.
Redmundus Hugonides.
Milo Meneuenſis, & alij.

Hiberniæ diuiſio.

HIBernia ex incolarum mo bus in duas diſpertitur p tes, qui enim legibus ten reçuſant, & inculțiùs viu Irishry, & vulgo wilde rish, id eſt, ſyluestres Hib nici vocantur; qui verò leg poteſtatem ſanctam habe & iudicijs ſe ſiſtunt, Ang Hibernici dicuntur, & com regio The Engliſh pale. Verùm ex ſitu, ſeu potiùs Re rum quondam numero, quinque continet portiones (Pe tarchia enim olim erat) *Mononiam* videlicet ad Auſtru *Lageniam* ad Ortum, *Conaciiam* ad Occaſum, *Vltoniam* Septentriones, & *Mediam* in ipſo ferè medio.

Mounſt

Mounster.

MOMONIA, Hibernicè *Mown*, Anglicè **Mounster**, Vergiuio mari ad Auſtrum expoſita iacet, à Connactia Sineo, à Lagenia Neoro fluu, alicubi diſcreta, bifariam quondam diuiſa in Momoniam Occidentalem & Auſtralem. Occidentalem antiquitùs habitârunt *Gangani, Luceni, Velabri,* & *Vte-*; Auſtralem *Vdiæ*, ſiue *Vodiæ*.

GANGANI ex nominis affinitate ijdem cum *Concanis* ſpaniæ fuiſſe videantur, quos origine Scythas, ſanguimque equinum potâſſe (quod non inſolens iam pridem ueſtribus Hibernicis) teſtatur Silius:

Et qui Maſſagetem monſtrans feritate parentem,
Cornipedis fuſa ſatiaris Concane vena.

præter eum Horatius:

Et latum equino ſanguine Concanum.

(vt nunc vocatur) ad Sinei oſtium eorũ ſedes erat, Reauijs, & ſylueſtribus mõtibus ædita, quibus crebrę interualles cauæ, nemoribus etiam condenſæ. Sylueſtrium bernicorũ animos ridicula opinio peruaſit & etiam perafit, illũ qui in militari illo barritu, ſiue clamore quo in cõeſſu magna vocis cõtentione vtuntur, reliquorũ clamori reſpondeat, ſubito à terra arripi, & quaſi volantem in deſertas valles deferri, ex quacunq; Hiberniæ regione, gramine veſci, aquã lambere, nec malè nec bene eſſe ſibi ire, rationis, non orationis vſum tenere, à venantibus mum miniſterio canum capi, & domos ſuas deduci. Hus regionis mediam fluuiolus nunc anonymus Trailes ppidulum præterfluens interſecat, quem DVR eſſe Ptole-, ſitus quodammodo innuit, & aſſeuerarim ſi *Duris*, qui ter huius occiduæ oræ portus hodie cenſetur, ad huius ſit ſtium, vt à nonnullis accepi. Non procul hinc Smerwit ſtatio

ſtatio cernitur, ad quam nuper cum Iacobus Deſmon
Comes vir profunda in principem,& patriam perfidia,
leratè aſſiduis agrorum vaſtationibus Momoniam atte
1580 ret,appulſa eſt tumultuaria Italorum & Hiſpanorum
nus à Gregorio PP. & Hiſpano in eius auxilium ſubo
qui loco hîc ſtatiuis munito, quẽ *Fort del Ore* vocârunt
nis cœlũ terrebãt. Sed illuſtriſſimi & bellicoſi Baronis
mini Arthurij Grei Proregis aduentus, & primus impe
rem decreuit. Protinus enim ſe dediderunt,& maximã
tem è medio ſublati, quod rebus huius regni ſic ferenc
& ſeditioſis vndique imminentibus, conſultiſſimum, &
tiſſimum videbatur. Ipſéque Deſmonius tandem trep
1583 fuga in vicinas ſyluas coniectus iamdudum in tuguriol
vno & altero milite irruente primùm ſauciatus, poſtea
nitus capitéque truncatus perfidiæ, & vaſtatæ patriæ p
nas dependit.

Ganganis ſubiecta eſt longè latéque ad Auſtrum *Deſ*
nia,Hibernis *Daſſown*,Anglis **Deſmond**, quondam à tri
inſeſſa populis,*Lucenis* ſcilicet,*Vellabris*, & *Ibernis*,qui *Ver*
in nonnullis exemplaribus concipiuntur. LVCENI à L
cenſijs Hiſpaniæ,qui oppoſitam oram renuêrunt,& nom
& originem traxiſſe videantur. VELABRI ab *Aber*,id eſt
ſtuarijs,ſic ſunt nominati,quòd ad æſtuaria ſedêrunt, v
etiam Artabris, & Cantabris facta appellatio. Hos ſtat
Oroſius ad NOTIVM PROMONTORIVM, hodie **Bi**
head nautis, quòd Hiſpaniam ſpatioſo interuallo proc
ſpectat. Sub Notio hoc promontorio, IERNVS flu. ab Oc
no ebibitur, ad quem *Dunkeran* ſedes Epiſcopalis cernit
Dunkeran hęc quæ Hiberno-Scotis oppidum *Eran* denoc
non ſolùm ſe eſſe IVERNIN vrbem, quam Ptolemæus
cat, ſed flumen etiam eſſe *Iernum* illum expreſſe loqui
cuius appellatio vt totius Inſulæ ab *Hier* Hibernicorum
cta videtur,quod Occaſum ſignificat. Eſt enim vltimus
ius regionis ad Occidentem fluuius, vt ipſa Hiberni
ma totius Europæ Inſula. IBERNI qui etiam ἑσπεροι, id eſt
ego interpretor, ſuperiores Hiberni hunc fluuium ad
rum promontorij latus accoluêrunt, vbi **Berehaven**,
Baltimore, copioſa halecum piſcatura portus nobil
luxta quos habitat *Mac Carti More*, ex Hibernica ori
magni nominis regulus, nuperà DIVA ELIZABE
Co

mes de *Glencar*, & Baro Valentiæ creatus, Giraldidis o-
infensissimus, qui maiores suos, vt ille contendit, Des-
ndiæ Reges his auitis sedibus exuêrunt. Giraldidę enim
liue *Fitz-Geraldes*, ex Kildarienſi familia oriundi, deui-
Hibernicis amplissima hîc sibi latifundia acquisiuêrunt,
x illis Mauritius Fitz-Thomas primus Desmoniæ Co-
s, anno salutis 1355, ab Edwardo tertio creatus, hæredi-
em adeò stabilem, & firmam reliquit, vt ad decimum ab
Comitem perditissimum hunc rebellem Iacobum quem
, ille honor perpetua quasi serie descenderit.

Post *Ibernos & Nas*, qui & VODIAE, & VDIAE habitârunt,
us nominis vestigium expressiori indicio se patefacit in
o Kilkenniesi, pars enim eius maxima *Idou*, & *Idouth* no-
natur. Incoluêrunt hi Comitatum Corcagiensem, Tripa-
iensem, Limiricensem, Kilkennienſem, & Waterforden-
. In Corcagiensi Comitatu vrbs est *Corcagia* Giraldo,
ke Anglis, & *Korcach* indigenis astrictiore mœnium
bitu concluſa, & vna quasi directa platea protensa, em-
iolum tamen frequens, & celebre, sed ita seditiosis vici-
circumsessa, vt perpetuas excubias agitent, quasi perpe-
obsidione essent incincti, & in agrum filias elocare non
leant, vnde contractis inter se nuptijs, ciues omnes ali-
affinitatis gradu se inuicem contingunt. Briocum vi-
sanctissimum, à quo *Sanbrochiana* in Britannia Armori-
diœcesis vulgò *S. Brieu*, nomen assumpsit, hinc oriundum
bit Robertus Cænalis. Sed in hoc à veritate abijt, quòd
riondos Hiberniæ in hac vrbe statuerit. Non enim hu-
vrbis meminit Ptolemæus. Flumen tamen quod præflu-
dem videatur, quod DAVRONA Ptolemæo dicitur. SAV-
NVS enim, & *Sauercnus* Giraldo, vna tantùm immutata
rula, nominatur. Quæ intercedit inter hæc nomina af-
tas, hoc mihi dictauit, & maiori sanè cum probabilitate,
m si Dauronæ nomen proximo flumini adaptarem, qui
rcagiensem Comitatum, & Tripararienſem interfluens
Lifmor Oceanum perit, & historicis *Auenmor*, id est,
men magnum appellatur, de quo Nechamus:

Vrbem Lissimor pertransit fluuius Auenmor,
Ardmor cernit vbi concitus aquor adit.

dmor enim viculus est ad ostium, cui ad alteram ripam
Yoghalia,

Yoghalia, ſtatio ſatis tuta opponitur. In cuius vicinia mo-
nos habet prouentus Vicecomes Barrenſis, à Roberto B-
rio Anglo prognatus, qui in expugnanda Hibernia opera
nanauit egregiam.

In Triparienſi Comitatu, nihil memoratu dignum
offert, niſi quòd ſit Palatinatus, & Holycroſſe in eo oppi-
lum magnis gaudeat immunitatibus, quæ in honorem
perſuaſerunt monachi, fragmenti Crucis Dominicæ co-
ceſſæ fuerunt. In Limirincenſi agro Limiricum vrbs eſt,
qua poſteà. Suirus flumen nobile accolis, *Shour* ex hoc T-
parienſi agro in Kilkenienſem defertur, qui è Bla-
monte prõfuſus per Oſſiriam inferiorem, quæ Butlerii C-
mitis, & *Thurles*, quæ illis Vicecomitis titulum præbet, p-
mùm Caſſiliam vrbem adit Archiepiſcopali dignitate
Eugenio PP. exornatam, cui nouem ſubſunt ſuffraganei
piſcopi. Indéque iuxta Waterfordiam alijs duobus flu-
adanctus in oceanum exoneratur. Vnde Nechamus nob-

Suirius inſignem gaudet ditare Waterford,
Æquoreis vndis aſſociatur ibi.

Vita Griphini filij Conani.

Hæc vrbs *Porth largy* Hibernis & Britannis, Waterford A-
glis appellata, à Norwegis Piratis conſtructa, quamuis c-
lo ſit craſſiuſculo, ſolo minùs læto, & anguſtioribus co-
ctata vicis: ea tamen portus eſt opportunitas vt opulen-
& frequentia ſecundas in Hibernia ferat, fide & obſequio
Imperium Anglicũ ſemper ſingulari. Ex quo enim Stro-
bous Comes expugnauit, Anglis Hiberniam ſubigenti
tutam fide ſua, & quiete, ſecurámque à tergo pacem ſ-
per præſtitit.

Leynſter.

ALtera Hiberniæ pars incolis L-
nigh, Britannis *Lain*, An-
Leynſter, ſcriptoribus La-
Lagenia, & antiquis Sanſto-
vitis *Lagen*, tota maritima ad-
tum iacet, à Momonia Ne-
fluuio, quem multis tamen
locis tranſcendit, à Connac-
aliquandiu Sineo, ab Media-
limitibus terminata. Fert-
frugi-

gifera est terra, mitissimo cœlo, nec inclementibus ingenijs. Ptolemæi ætate sedes erat *Brigantibus*, *Eblanis, Menapijs, Caucis & Blanis*; & ab his Blanis fortasse ducta, & contracta illa recentiora nomina *Lein, Leinigh*, Leinster.

BRIGANTES sederunt inter Suiri ostium, confluentes *Neori*, & *Barrowi*, qui BIRGVS Ptolemæo dicitur, sub Waterfordia. Quia verò Brigantium vrbs fuerit antiqua in Hispania BRIGANTIA dicta, omnem mouet ladem Flotianus de Campo, vt hos Brigantes ex sua deduxerit Hispania. Si verò huiusmodi coniecturæ sit locus, æquè probabiliter à nostris Brigantibus, quæ gens vicina, & nulerosissima, deducerentur. Sin autem verum sit quod quæ-am exemplaria habent hos BIRGANTES dictos fuisse, ni oculos confiximus vterque, à BIRGO enim flumine od circumcolunt, nominatos fuisse, ipsum nomen ferè suadeat.

Inter *Neorum* & *Birgum*, habitârunt CORIONDI, vbi nunc *Carloo* Comitatus, & agri Kilkennienſis pars non mima, atque etiam vlteriùs vbi *Ossiria* Superior, & Ormonia, quæ Hibernicis *Virrown*, Anglis **Ormond**, & vulgò corruptissimè **Wormewood**. Harum neutra quicquam præter nos Dominos memorandum habet. Ossiria superior enim suum Baronem Barnabam *Fitz-patric*, ab Edwardo Sexto eo honore auctum habet. Ormondia autem ex clarissima Butlerorum familia, duodecem Comites numerat à Iacobo primo, quem Edwardus III eò honoris euexit, cuius maio- 1318
resiam olim honorarij erant Hiberniæ pincernæ, vnde illis hoc nomen **Butler** impositum. Fæciales nostri hanc familiam arctissima affinitate Th. Beckettum Archiepiscopum Cantuariensem attigisse persuadent, & post eius cædem, in Hiberniam à Rege Henrico II fuisse translatum, qui existimauit se facti inuidia deoneraturum, si Becketti affines prouentibus, & honoribus augeret. Infra Ormondiam *Bliew Bleny*, (Bladinę montes vocat Giraldus,) se leuiter contexis iugis attollunt, è quorum visceribus quasi maternis *Suirus* quem dixi, *Neorus*, & *Birgus* æduntur, & diuisis alueis decurrentes, priusquam Oceanum adeunt, concordibus se consociant aquis, vnde *Tres Sorores* ab antiquis dictæ. *Neorus* præter multa quæ stringit propugnacula, *Kilkennye* appositam

positam habet, id est, Cella siue Fanum Canici, qui
tûs ob vitę solitarię sanctitatem hoc tractu maxime
ruit. Municipium est nitidum, elegans, copiosum, &
mediterranea huius insulæ facilè primum. Diuiditur in
pidum Hibernicum, & Anglicum; Hibernicum quasi
bium est, & templum illud Canici habet quod & nome
dit, & Episcopo sedem præbet. Anglicum verò oppi
multò est recentius, à Ranulpho tertio Cestriæ Comite,
legi, constructum, mœnibúsque ab Occasu, à Rob. Talbo
viro nobili, & castro à Butleris, vt existimant, firmatum.
ferius ad eundem Neorum sedet oppidulum munitum, A
glicè **Thomas towne**, Hibernicè *Bala mac Andan*, id est,
pidum filij Antonij, vtrumque nomen ab extructore Th
ma Fitz-Anthonio Anglo inditum est, cuius hæredes
amnum huius Domini agnoscuntur. Posteà Neorus in Bi
gi sororis amplexus ruit.

BIRGVS, nunc **Barrow**, è Bladina etiam monte pr
fluens, solitarius multis anfractibus delatus, antiquam il
vrbem RHEBAM, à Ptolemæo memoratam prætere
quæ nomine etiamnum sarto recto, **Rheban** dicitur; s
pro vrbe est planè πολισμάτιον, vt inquit ille, pauculæ scili
casulæ cum propugnaculo. Nobilem tamen virum N. de
Michaele Baroneti titulo exornat, qui vulgò **The To**
ronet of Rheban appellatur. Inde Birgus Lechliniam, H
bernicè *Leighlyn*, adit regium oppidum à Bellinghamo il
laudatissimo Prorege, patrum memoria, castro munitum
iámque Baroniam de *Odrona* intermeat, quæ ad Carew
Deuonios spectauit, ex quo Rogerius de Carew Miles An
glicus Digonis Hibernici Baronis filiam in vxorem duxe
rat. *Cauanaghi* hîc circumquaque agunt, qui à Duuenal
Dermicij vltimi Lageniæ Regis iuniori, siue notho, (vt al
qui tradunt,) filio oriundi, in numerosam familiam propa
gati, viri bellicosi, reíq; equestris gloria insignes, & qui an
tiquam adhuc in summa paupertate spirant nobilitate
Sed ob nescio quæ inuicem homicidia ante multos ann
admissa capitali odio dissidentes, per mutuas iniurias & cl
des se quotidie conficiunt. Inter hos *Neorus* & *Birgus* aqu
commiscent, vbi loci **Rosse** vrbs ampla floruit mercimo
jis & habitatoribus frequens, ab Isabella Comitis Richa
Strongboi filia mœnibus magno ambitu armata, quæ
lummodò

modò nunc ostendit. Discordia enim inter ciues & re-
sos flagrante, iam pridem ferè in nihilum recidit. Neo-
& Birgus pauca hinc milliaria vno alueo emensi Suiro
ori maximæ, & nomen, & aquas offerunt suas, qui statim
Oceanum scopuloso ostio immergitur, vbi à sinistra an-
sta cervice excurrit promontoriolum, quod æditam tur-
ulam nauigantibus prætendit, à Rossensibus cùm floruê-
ne positam, quò tutiùs ostia subirent.

Sub hoc ostio MENAPII tenuêrunt promontorium ad
bonotum, vbi nunc Comitatus Westfordiæ. A Menapijs *Hibernicè* Countye
ritima inter Belgas gente hos Menapios adueniſſe, no- Reogh.
en quodammodo innuit. Verùm an ex his, vel illis Carau-
ille fuerit, qui assumpta purpura Britanniam contra Di-
letianum occupauit, dixerint alij. Illum enim *Menapiæ ci-*
vocat Aurelius Victor, & Menapia vrbs non in Belgica,
din Hibernia à Geographis statuitur. Hoc ipsum pro-
ntorium HIERON, id est, Sacrum vocat Ptolemæus, &
dem significatione ab incolis etiam vocatum fuisse non *Byrun Hiber-*
bitârim. Huius enim extremum oppidum ad quod Angli *nicè Sacrum*
inam exscensionem in hanc insulam fecerunt, *Bauna*, *significat.*
od sacrum sonat, lingua patria vocârunt. Ab hoc Sacro
omontorio littus in Ortum obuersum ad Septentrionem
go tractu procurrit, cui vadosa obiacent in mari loca
ugantibus insidiosa, quæ nautæ The grownds vocant.
ic MODONAM flu. & ad eius ostium MENAPIAM vr-
m statuit Ptolemeus, quæ ita suis nominibus excidêrunt,
aliquid lucis in tantis tenebris elicere planè diffidam.
rumenimuerò cùm vnum solummodò flumen hoc loco
effundit, quod nunc Slane dicitur, & ad eius ostium vbi
gnat vrbs sit Germanico nomine weyſford, totius Co-
itatus caput; & Slane MODONAM, & weyſford ME-
APIAM fuisse, confidentiùs coniectârim: eóq; magis quòd
oc nomen sit recentius, & ab illis Germanis impositum,
ui *Ouffmanni* Hibernis appellantur. Cæterùm non primæ
agnitudinis vrbs est, sed cum primis memoranda, quòd
imum totius Hiberniæ in Anglorum fidem, Stephanide
Duce fortissimo oppugnante, se contulerit, Anglorúmque
icta fuerit colonia, vnde totus hic ager Anglis est referti-
mus, qui Anglorum antiquo vestitu, & idiomate etiam-
um vtuntur, ita tamen vt Anglohibernicè planè loquan-
tur.

tur. Dermicius qui Anglos in Hiberniam vocauit, hanc bem & viciniam Stephanidi in perpetuum concessit; cùm illo ius suum Regi Henrico Secundo in manus tr disset, in Strangbonum Comitem ille transtulit, vt cli lari iure à se, & Regibus Angliæ teneret, vnde per Com Maresscellos, Valentios è stirpe Lusigniana, & Hastingo Greios Dominos de Ruthen descendit, qui passim in quis Chartis *Weisfordiæ Domini* nominabantur. De hoc mine habe hunc qualemcunque Nechami versiculum:

Ditat Enestorti flumen quod Slana vocatur,
Hunc cernit Weisford se sociare sibi.

CAVCI, qui item gens erat maritima Germaniæ pro mè Menapios habitârunt, non eo interuallo quo in Ger nia dissiti. Horum fuit maritima illa regio, quam *O Mar*, *O Brin*, Hibernicæ familiæ incolunt, vnà cum Comitatu K darienfi. In maritima hac regione OVOCA flumen, à Pt lemæo ponitur, ad quod *Arcklo* castrum sedet, qui fluuius, inquit Giraldus, *Non minùs influentibus, sinumque replenti quàm elapsis omninò marinis aquis, imatæ dulcedinis saporem nens illibatum vsque in ipsum mare impermixtas salsedini vi conseruat*. Adiungam etiam quod ille in eodem capite, *Wikelo* proximo portu habet, quem *Winchiligello* appell *Est portus apud Winchiligello eo latere Hiberniæ, quo proxim Wallias respicit, qui in generali maris refluxu vndas recipit inf entes, in reuersione verò fluctuum, quas iam recepit, emittit ac am zit. Est & aliud ibi notabile, quia cùm totum iam sinum elapsis v dis refluum mare deserit, per omnem tamen anfractum cominus s sedine fluuius influens amaricatur.*

Kildarienfis Comitatus ager est lætissimus, de cuius pe cuius vsurpat Giraldus illos Virgilij versus:

Et quantum longis carpunt armenta diebus,
Exigua tantum gelidus ros nocte reponit.

Kildaria primum, & præcipuum est oppidum, cui honorie rat in prima Ecclesiæ Hibernicæ infantia, Brigida virg sanctitate, & virginitate venerabilis, cuius miracula, & ig nem inextinctum tanquam in Vestæ adytis penetralibus virginibus sacris asseruatum cinere nunquam excrescent commemorare non libet. Maximo verò nunc ornamen

huic agro eiusdem Comites Giraldidæ, siue *Fitz-giral-*
uim expugnanda hac insula summa cum virtute defu-
unt; longóq; pòst tempore Ioannes filius Thomæ Fitz-
aldi ab Edwardo II. primus Kildariæ Comes est creatus,
uo iam recta serie vndecimus Comes eo lætatur hono-
. Gigantum verò choream quam hoc in agro statuit Gi-
dus, fabulosæ antiquitatis admiratoribus libenter relin-
o. Non enim ego fabellis indulgere decreui.

Vltra Caucos egerunt EBLANI, vbi nunc ager Dubli-
ensis, & *Meth*, altera è quinque Hiberniæ portionibus. Co-
natus verò Dublinensis ad mare est, incolis, & oppidis re-
tissimus; sed vnum pro cunctis fama loquatur, vrbem sci-
et illam, quam Ptolemæus EBLANAM dixit, nos Deue-
, Latini *Dublinium*, & *Dubliniam*, Cambrobritanni *Dinas*,
in, & Hibernici *Balacleigh*, id est, oppidum super crates,
iectis enim in palustri loco cratibus, conditam affir-
ant, vbi Hispalis Hispaniæ, quam sic nominatam tradit I-
orus, quòd in palustri solo suffixis profundo palis locare-
r. Regia hæc Hiberniæ vrbs est, emporium nobilissimum,
primæ iustitiæ forum, mœnibus validum, ædificijs splen-
idum, ciuibus frequens, castello ab Henrico Loundreo Ar-
hiepiscopo firmatum, & plurimis templis exornatum, è
ibus nobilissimæ sunt S. Patricij ædes à Roberto Cumino
tructæ, seu potiùs restauratæ, quæ sedes est Archiepisco-
alis; & Christi, in qua Richardus *Strongbow* Penbrochiæ
Comes, expugnator ille Hiberniæ, splendido sepulchro
onditur. Nec quicquam hîc deest, quod in florentissima
rbe desideres, nisi quòd portui plurimùm officit arenosus
umulus reciproco maris meatu, in *Auenlifnij* ostium agge-
us, sic enim præfluentem fluuium vocant, id est, amnis Lif-
nius, qui proculdubiò à Ptolemæo memoratus, Librario-
um incuria suo loco exulat. LIBNIVS enim fluuius eadem
planè Latitudine ad alteram insulæ partem, vbi nullus eius-
modi fluuius, in Ptolemæi exemplaribus statuitur, sed de
exilio, si placeat ad suam Eblanam, iam postliminiò redeat,
& habeas, si placeat, hosce Nechami de isto flumine versi-
culos:

1220

Visere Castalenet non dedignatur Auenlif,
Istum Dublini suscipit vnda maris.

De

De vetuſtate verò Dubliniæ quod dicam, nihil certò occurrit, vetuſtiſſimam tamen eſſe Ptolemæi authoritas perſuadet, & eo ſanè tempore, quo Ptolemæus floruit, ab Auelio conditum ciues produnt. Saxo Grammaticus Danicis bellis miſerè conuulſam fuiſſe tradit: poſteà in Eadgari Anglorum Regis poteſtatem deuenit, quod Diploma ita dictum confirmat. Deinde occupârunt Norwegi, vnde vita *Gryffithi ap Cynan*, Principis Walliæ legitur, Haraldum Norwegum, cùm maximam Hiberniæ partem ſubiugâſſet, Dubliniam condidiſſe. Demùm verò in primo Anglorum aduentu eorum virtuti conceſſit, & abillis fortiter defenſa eſt, cùm Aſculphus Dublinenſium Princeps, & poſteà Gottredus Rex Inſularum eam acriter vndique adoriretur. Iam inde verò deducta in hanc ex Anglis, præcipuè ex Briſtoliénſibus Colonia multis trepidis rebus, & anguſtijs, præclara ſuę fidei in Anglorum reges documenta dedit. Dublinenſibus adiacet ad Aquilonem *Fingall*, cultiſſima regiuncula, & quaſi huius regni horreum. Tantam frumenti vim quotannis ſuppeditat.

Wethe.

REliquus Eblanorum ager, olim regnum fuit, & quinta Hiberniæ portio, quam patrio vocabulo *Myh* dicunt, Angli *Weth*, Giraldus *Midiam*, & *Medium*, forteàn quòd ſit in ipſo Inſulæ medio. Vmbilicum enim Hiberniæ *Killair*, in hac parte caſtrũ, quod videtur eſſe Ptolemæi LABERVS, perhibent; ipſumque nomen non aliud innuit. *Lair* enim lingua Hibernica medium ſignificat. Hęc ab Hibernico mari ad Sineum vſque flumen protenſa iacet, *quoad glebam*, (vt inquit Bartholomęus Anglicus,) *fertilis in frumento, paſcuis, & armentis, abundans in piſcibus, carnibus & alijs victualibus butyri, & caſei, atque lactis, fluminibus eſt irrigua. Aſpectum habet delectabilem, aerem ſalubrem.*

laberum. Quod ad syluas, & paludes, in eius extremitatibus habet limes valdè fortem, & ideò propter populi multitudinem, castrorum, & oppidorum fortitudinem CAMERA vocatur HIBERNIAE *vulgariter propter pacem.* Patrum memoria in duas partes publico ordinum conuentu dispertita fuit hęc regio; in Mediam scilicet Orientalem, & Occidentalem. Orientalem *Boandus* flu. qui Ptolemæo BVVINDA primùm interfluit, & posteà cùm *Droghda* elegans & frequens oppidum à fonte sic dictum alluerit, hanc partem ab Vltonia secludit. A velocitate hunc fluuium nominatum, quid si existimemus? *Boan* enim tam Hibernicè quàm Britannicè velocem denotat, Nechamúsque noster de hoc cecinit:

Ecce Boand qui Trim celer influit, istius vndas
Subdere se salsis Drogheda cernit aquis.

Occidentalis Media præter *Laberum* iam dictum, & *Deluin* quę clarissimam Nogentorum ex Anglia familiam Baronis honore exornat, nihil memorandum habet. Gilbertus enim Nogentus (vt habet ille nobilis eruditissimus Richar. Stanihurstius, qui nuper de rebus Hibernicis disertè scripsit) vir census equestris ob operā bello Hibernico egregiè nauatam Deluiniæ, & Fouriæ colonijs ab Hugone Laccio Mediæ expugnatore muneratus erat, è cuius stirpe Deluiniæ Barones enati sunt. Hibernicas gentes *O Malaghlen, Mac Conlan, O Madden, Magoghigan*, quorum vel nomina barbarum quiddam strepunt, lubens alijs relinquo. Scribunt Hibernici regionem hanc suos quondam habuisse reges, Slaniúmque Hiberniæ Monarcham posteà regali mensæ appropriâsse. Cùm autem Angli pedem in Hibernia fixissent, Hugo Laccius maximam eius partem subiugauit, illíque in *feodum* concessit rex Henricus II. *Dominiúmq; de Media* dixit, à cuius ex filio Gilberto neptibus Margareta, & Matilde, altera pars per Genuillos ex familia Lotharingica, & Mortuomarios in dominium regium, altera per Verdonos ad varias in Anglia familias est deuoluta.

Sineum fluu. inter Mediam & Connactiam interlabi diximus, hic Ptolemæo SENVS, Orosio SENA, & nonnullis exemplaribus SACANA, accolis verò *Shamin* dicitur, id est vt aliqui interpretantur, flumen antiquum. E *Therne* montibus in Vltonia effunditur, continuóque secans in meridiem agros,

agros, modò se in stagna refundit, modóque in angustias resorbet, cúmque vnum & alterum lacum diffuderit, margines se colligens MACOLICVM nunc (vt vetustissimus Geographus G. Mercator obseruauit) Male, meminit Ptolemæus intuisit, statimque ab altero spatioso lacu excipitur (*Lough Regith* appellant) cuius nomen, tus RIGIAM vrbem quam Ptolemæus eò loci statuit, procul abfuisse quodammodo subinnuit. Inde verò Sen maximarum nauium capax diducto alueo Limiricum vbem, Hibernicis *Loumneagh*, Anglis Limericke amplectitur emporium Momoniæ celebre, à Reimundo Crasso Ang Guilielmi Giraldidis filio primùm expugnatum, postea Duuenaldo Hibernico Thuetmoniæ regulo incensum, d inceps Philippo Breoso Anglo in feodum datum, & à loz ne rege castello munitum. Hinc per sexaginta plùs minu milliaria Senus rectus, grandísque in occasum propera den tunque in Oceanum occidentalem vasto ostio ad K *Patric*, id est, Patricij collis, euoluitur. Sic enim Necham locum illum vocat in his de Seno versiculis:

Fluminibus magnis lætatur Hibernia, Sinus
Inter Connaciam, Momoniámq; fluit.
Transit per muros Limirici, Knoc Patric illum
Oceani clausum sub ditione videt.

Connagh.

OVarta Hiberniæ pars occasu respiciens Seno flumine, Ban na, & Oceano inclusa, Gira do *Connacia*, Anglis Connag & Hibernis *Connaghty* dicitu Ptolemæi ætate AVTERI, NAGNATAE hoc in tract consederunt. Tam arcta vere cognatio inter *Nagnatæ*, & *Connaghty* intercedere vide tur, vt vel *Connaghty* inde enatum, vel Tò *Nagnatæ* à *Con naghty* detortum existimare liceat. Nisi quis à NAGNATA

…rus cuius meminit Ptolemæus *Connaghty* factum ſuſpice-
…, & inde regioni nomen impoſitum. Portus enim *Cuon*
…ria lingua dicitur, cui ſi addas *Nagnatæ* à *Connaghty* non
…rùm abludet. Cæterùm regio vt alicubi læta, & ferax,
…ſubuſtidis quibuſdam locis, herbidis tamen, quos à mol-
…*Boghes* appellitant, vt reliqua paſſim inſula, periculoſa,
…ſyluis opacioribus, & crebrioribus condenſa. Ora autem
…rima multis ſinubus, & nauigabilibus alueis peruia.
…ſtraliorem huius Connacthiæ partem occuparunt olim
…TERI, vbi nunc *Twomondia*, *Claria*, *Clan-Richardi* regio, &
…onia de *Atterith*, quæ Auterorum nomen in ſe planiſſi-
… prodit.

Twomond, Giraldo *Thuetmonia* (quæ quamuis vltra Se-
…iaceat, Momoniæ adiudicatur) grandiori promonto-
…in mare proijcitur, ſede Archiepiſcopali, quam *Toam* di-
…, & ſuis Comitibus celebris, *O Brenis* ſcilicet, qui è vete-
…Connachtiæ regulis oriundi, ab Henrico VIII. Co-
…tum titulo ſunt honorati.

Claria Comitatus huic ad Auſtrum ſubijcitur, cui à Claris
Gloceſtrenſi familia victoribus nomen impoſitum.

Clan-Richard, id eſt terra filiorum Richardi his eſt con-
…mina, nomen Hibernico more à Richardo quodam
…pſit ex Anglica familia, de Burgo, ſiue Burgenſis dicta,
…poſteà maximi nominis, & potentiæ in hoc tractu fu-
…, & è qua Richardum de Burgo Henricus VIII. *Clan-Ri-*
…*chardi* Comitem creauit.

Atterith bellicoſum Baronem ſuum Ioannem de *Birming-*
…Anglum in ſuam laudem rapit, è qua familia Comites
…*Louth* ſunt prognati, ſed Berminghami hi Atterithienſes
…ſi degeneres in Hibernicam iam barbariem prolapſi ſe
…glos vix agnoſcunt. Inter Auteros AVSOBAE fl. oſtium
Geographo ſtatuitur, nunc The bay of Galway dici vi-
…tur. Galway enim Hibernicè *Galline*, in eius receſſu cer-
…itur elegans ſanè & turritum oppidum, quod fluminis be-
…ficio diuerſas opes terræ mariſque facili permiſcet com-
…mercio. Conachtię reliquum ad boream occupârunt olim
NAGNATAE vſque ad Bannum flumen qui Vlroniam &
Connacthiam interdiuidit, vbi *O Conor*, *O Roerc*, & *Mac Di-*
…*mond* ſylueſtres Hibernici rerum quodammodo potiuntur.
Litus verò ab Auſoba dorſum agit per inſulas *Arran*, *Iniſ-*
cath

eath Colmanni monasterio olim notam,& *Inis Bouind*,q
Beda ex Scotico sermone, vitulæ albæ insulam interp
tur,Retrahitur inde littus ad LIBNII fluuij ostium, q
exulantem ad suam Dubliniam modò reduximus,sed l
quem designat Ptolemæus nunc The bay of
catur.NAGNATAM vrbem hîc ponit Ptolemæus,sed
nam illa sit,eruere non est mei ingenij.RAVIVM fl.pos
statuit Geographus, sed inuersis pro BANIVM literis,
etiamnum nomine innotescit *Banny* accolis nominatu
ex Erno lacu emissus Connachtiæ, & Vltoniæ limes
noscitur.

In Hibernicis proditum est historijs *Turloghum O-*
Conor huic regioni cum imperio olim præfuisse, totámq
inter duos filios,Cahelum,& Brienum diuisisse. Aduen
tibus verò in Hiberniam Anglis Rothericus præfuit,qui H
berniæ Monarcham se dixit, sed ille mole Anglici belli
minentis territus, se in Henrici nostri secundi fidem
tentata Martis alea contulit,qui cùm à fide deficeret,
Coganus primus Anglorum Connachtiam, sed irrito
cœpto,aggressus est.Posteà Guilielmus filius Adelmi,cu
posteri de *Burgo*,& *Bourki* Hibernicè vocantur, Gilbertus
Clare, Gloceſtrensis Comes, & Guilielmus de *Bermingh*
primi Anglorum hanc regionem perdomuerunt, & ad
manitatem imbuerunt. Bourkus verò siue *De Burgo*,& e
posteri totiús Connachtię Domini appellati,hanc prou
ciam cum Vltonia diu summa tranquillitate adminis
runt,& opimos redditus collegerunt,donec vnica Richa
de Burgo filia Connachtiæ & Vltoniæ ex asse hæres eloc
ta fuerat Leonello Clarentiæ Duci regis Edwardi tertij
lio. Cùm autem ille in Anglia vt plurimùm hæreret,& q
illi successerunt Mortuomarij, patrimonium in Hiberni
negligentiùs haberent, Bourki affines, quos illi suis terr
præfecerunt, Dominorum absentia, & turbulentis in An
glia temporibus freti, contempta legum authoritate, init
cum Hibernicis societate, & contractis nuptijs, vniuersa
Connachthiam sibi occupârunt, & paulatim degeneran
tes,Anglico cultu depositio,Hibernicos mores induerunt.

Vlster

Vlster.

PArs quinta, & vltima Hiberniæ, quæ ad Hiperboreum mare protenditur, & hinc Buinda à Media, illinc Erno lacu, & Bannio flu. à Connachtia secluditur, Vltonia Latinè dicitur, Anglis **Vlster**, Hibernicis *Cuii Gulty*, id est, prouincia *Gulty*. Britannis *Wlw*. Regio ampla, multis & immensis stagnis interfusa, immanibus syluis vmbrosa, alicubi ferax, alicubi macra, viriditate tamen ad aspectum vbique iucunda, & pecoribus refertissima, sed vt regio sine subactione inhorrescit, ita incolarum ingenia sine humaniori cultura maximè efferantur. Ptolemæi ætate hanc incoluerunt VOLVNTII, DARNI, ROBOGDII, & ERDINI.

VOLVNTII, vnde *Gulty*, & **Vlster** forsitan profluxerunt, eas regiones tenuerunt, quarum nomina Latino sermone eloqui vix datur; *Tireen* scilicet, quam aliqui Eugeniæ terram Latinè interpretantur, *Brenny*, *Inealgh*, *Mourne*, & regiones illas quas Anglica FitzVrsorum familia occupat, qui nunc degeneres eodem sensu *Mac Mahon*, id est, Mahonis filij appellantur, cum *Kilwarny*, & *Kibulto* syluis densissimis, & Chersonessis duabus *Lecale*, & *Arde*. Nihil in his memoratu dignum occurrit nisi Hibernicos regulos commemorare velim. Melioris notæ inter vrbes solummodo est *Armach* sedes Archiepiscopalis, & totius insulæ metropolis. Ab Armacha regina sic dictam fabulantur Hibernici; sed mihi eadem esse videtur, quam *Dearmach* vocat Beda, & Roborum lampum ex lingua Scotica siue Hibernica interpretatur, vbi circa annum salutis DLX. monasterium extruxit celeberrimum Columbanus. Quod tandem eodem quasi tempore, tum in Metropolitanam sedem à Viuiano legato euectum, & à Ioanne Curcio in Anglorum potestatem redactum, nostráque ætate templum illud antiquum à

 profli-

profligatissimo rebelle *O-Nealo* incendio est deformatum. Statim ab *Armach*, lacus *Eaugh* latè diffunditur; & ad orientem solem *Kilulto*, *Kilwarney*, & *Dyffrin* syluæ impeditores vsque ad sinum illum pertingunt, qui angusto meatu admissus ita se insinuat, & varijs recessibus terram excauat, vt eas faciat Chersonesos, *Lecale* ad Meridiem, & *Arde* ad Aquilonem. *Lecale* totius Hiberniæ longissimè in ortum prominet, extremúmque eius promontorium, quod nunc nautis **S. Johns Foreland**, Ptolemæo ISANIVM vocatum, forsitan à Britannico *Isa*, quod infimum sonat. In ipsius illimo DVNVM floruit, cuius meminit etiam, sed non suo loco, Ptolemæus, nunc **Down**, vetustæ sanè memoriæ oppidum, sedes Episcopalis, & Patricij, Brigidæ, Columbæque sepultura insigne, quorum monumenta Leonardum Greium proregem demolitum fuisse fama obtinet, certúmque est cum ille prouinciæ malè habitæ ageretur, & capitis damnaretur, inter alia obiectum fuisse hoc Patricij templum profanâsse. *Arde* è regione iacet tenui alueo diuisa, quam Sauagi Anglica familia iam degener olim occupauit, & in quam Thomas Smith Eques Auratus, & Reginæ à secretis præclaro ausu, sed infesto fato Coloniam non ita pridem duxit; filium enim naturalem, quem præfecerat ex insidijs interceptum canibus obiecerunt Hibernici, cuius immanitatis pœnas perditissimi illi rebelles postea grauissimas persoluerunt.

Salangam etiam aliqui vocant.

1572

DARNI vltra Voluntios consederunt, vbi nunc *Claneboy*, *Rowte*, *Glynnes*, *Krine*, omnémque illum tractum maritimum vsque ad *Loghfoyle*. Inter hos primum VINDERIVS flu. occurrit, qui nunc **The Bay of Knockfergus**, ab imposito oppido munito, & portu tuto, quem Angli **Knockfergus**, Hibernici *Caregfergus* vocant, id est, Fergusij scopulus, quod nomen à Fergusio nominatissimo Scoto ibi submerso inuenit. *Claneboy* quod lingua Hibernica Gens flaua sonat, Onealorum fuit possessio, & nequissimi illius rebellis Ioannis

1567

Oneali fato nota, qui inter pocula hîc à Scoto-Hibernis ex Hebridibus fuit interfectus: post cuius obitum hunc agrum Gualtero D'Euereux Essexiæ Comiti cõcessit Diua Elizabetha. *Rowte* sedes erat Mac-Guillinorum non obscura in hac ora familiæ. *Glynnes*, id est, Conuallis, ad Baronem Bissettos quondam spectauit, qui ob priuatas simultates cum

Cumminijs

[illegible]is ex Scotia huc exulatorum venerunt, ac suæ gentis familiam illustrem reliquerunt. Nostris verò temporibus Scoto-Hiberni duce Iacobo *Mac-Conell* hanc vsurpârunt, sed illos, duce occiso, facilè profligauit Ioannes O-Neil. Supra hos *Glynnes* ex aduerso insulæ quam Ptolemæus RICNEAM, nos Rathlyns vocamus, *Keine* sita est. O exhæreguncula per quam Banna eximia, vt inquit Giraldus, pulchritudinis fluuius quod nomen testatur ex lacu *Lough* in Oceanum duplici ostio transfertur, salmonibus totius Europę longè fœcundissimus, eò quòd vt aliqui existimant, omnium fluuiorum limpidissimus, cuiusmodi aquis salmones vnicè delectantur. LOGIA fluuius, cuius meminit Ptolemæus, paulò superiùs qui nunc *Lough Foile* spatioso ostio in mare prorumpit. Ad hoc flumen non obscura supersunt vestigia Darnorum in lacu *Der*, de quo Nechamus noster:

Banna Hiberniæ lingua pulchra.

Lough Der aquis dives lacus est, Vltonia nomit;
Commodus indigenis vtilitate placet.

Et in castro *Derry*, vbi anno 1566. Edwardus Randolphus militaris nomine clarus vitam patriæ summa cum gloria profudit, & ita Onealum omnibus tunc ad vltimum copijs in Anglos connixum fudit, vt iam inde vires nunquam recolligeret.

ROBOGDII supra Logiam locati omne Septentrionale latus Hiberniæ littus tenuerunt, vbi *O Dongherty*, obscurioris notæ regulus multum valet. Inter hos *Rabogh* viculus Episcopalis antiqui Robogdiorum nominis expressa retinet vestigia, sed quodnam sit ROBOGDIVM promontorium, nuncupet *Faire Foyeland*, planè nescio. Ab hoc scopuloso tractu extrema reflectuntur littora per *Swilly* lacus ostium, qui Ptolemæo ARGITA dici videtur.

Vlteriùs magis ad occasum VENNICNII egerunt in Tirconell, vbi *Mac Rwyny Feyd*, *Mac Swyny Neeoth*, & *Mac Swyny Bannigh* plurimum possident. VIDVAM fl. quod nunc *Crolagh*, & VENNICNIVM promontorium quod nunc *Kames head*, & BORAEVM promontorium, quod nunc *S. Helens head* inter hos statuit Ptolemæus.

A Borco Promontorio vnde retrahuntur in meridiem littora, vbi nunc *O Bail*, *O Donell*, & *Mac Guir* magni nominis

reguli habitant, conſederunt olim ERDINI. Erne lacus, in quo Bannius flu. in occiduum emittitur Oceanum, hic xx mill. paſſ. in longitudine, x v. in latitudine diffunditur, ſyluis opacis coronatus, & adeò piſcoſus, vt piſcatores nimia frequentius piſcium copiam, retiúmque rupturas, potius quàm defectus conquerantur. Fama eſt inter accolas hunc olim agrum fuiſſe cultiſſimum, & incolis frequentiſſimum, ſed ſubito propter eorum infandam cum beſtijs venerem ſuperfuſis aquis in lacum redactum. *Terram*, inquit Giraldus, *iam turpium contra naturam facinorum conſciam, non tantum primis, ſed cunctis in poſterum habitatoribus indignam exulare æiudicauit.* Vix x v. ab hoc milliaribus ad Arctum, qua via continuis ſyluis fere inexplicabilis ducit, alter abeſt lacus, in quo inſula eminet, & in ea ad monaſteriolum ſpectra obuerſantium neſcio quorum ſpectrorum terrore, & horrendis viſis decantatus, quem aliqui Vliſſem effodiſſe ridiculè ſomniant, cùm inferos affaretur. Incolis hodie *Ellan frugadory*, id eſt, inſula purgatorij, & Patricij Purgatorium nominatur. Patricium enim Hibernorum Apoſtolum a Deo ardentiſſimis precibus impetraſſe creduli affirmant vt pœnæ, & cruciatus qui impios poſt hanc vitam manent, ob oculos hic proponerentur, quo inſita ſuis Hibernis peccata, & gentilium errores faciliùs extirparet. Cæterum cum *Reglis* hic locus in Patricij vita nominetur, REGIAM alteram fuiſſe quam Ptolemæus memorat, iudicarim, & ſuffragatur ipſe apud Geographum ſitus. Præter hoc Patricij etiam aliud in hac inſula Brendani Purgatorium fuit, ſed cùm locum non inuenerim, accipe quod ſolùm inueni, Nechami de illo tetraſtichon.

Aſſerit eſſe locum ſolennis fama dicatum
Brandano, quo lux lucida ſæpè micat,
Purgandas animas datur hic tranſire per ignes,
Vt dignæ facie iudicis eſſe queant.

Hi ſunt antiqui Vltoniæ incolæ, quibus tandem permixti Scoti, hinc Scotorum nomen in Borealem Britanniæ plagam tranſuexerunt. *Sex enim* (vt author eſt Giraldus) *Mileredi regis Vltoniæ filij, boreales Britanniæ partes circa annum ſalutis CCCC. occupârunt, vnde* SCOTIA *ſpecificato vocabulo*

...Ioannes Curcius primus Anglorum hanc regionem ...ggressus est, & Duno, Armachâq; expugnatis, vniuersam ...ut bello, aut deditione complexus est, primúsque Vltoniæ Comes est dictus, sed cùm illi res prosperè gestæ ita inuidiam conflâssent, vt ex suis virtutibus, aliorúmque vitijs in exilium ageretur; Hugo de Lacy qui illum bello persequebatur, datus erat à rege Ioanne successor. Huius vnicam filiam Gualterus de Burgo Dominus Connacthiæ in vxorem duxit, & vxorio iure creatus est Vltoniæ Comes, permanseque ille honor in Richardo filio, Ioanne nepote, & Guilielmo Muto abnepote qui à suis interfectus, Elizabetham vnicam filiolam reliquit, quæ Leonello Clarentiæ Duci nupta. Per huius verò vnicam filiam ad Mortuomarios, & ab illis rursum per filiam ad Richardum Ducem Eboracensem Vltoniæ titulus est deuolutus, cuius filius Edwardus iiii. rex Angliæ, sacro patrimonio, siue Domanio, vt vocant, regio adiunxit. Quo tempore cum Anglia in partes discederet, intestino exardescente bello, & Angli qui hîc remanserunt, Vltonia relicta, domum profecti partes sequerentur, *O Neal*, & alij Hibernicæ originis in has regiones inuolârunt, & ita barbarie efferârunt, vt nihil suprà. Iam inde enim non solùm qui ex O-Neali sunt familia, sed etiam qui viribus & gratia plurimùm valent, *O Neali* titulũ tanquam honorarium vsurpant, Vltoniæ Dominos se gerunt, & miserum popellum pensitandis tributis exhauriunt, adeò vt hæc prouincia quæ suis Comitibus olim triginta millia Marcarum dependit, nunc vix pauxillulum nummorum Anglo reddat. Sed qui ad hanc barbariem fugandam tanquam salutare sidus affulgere cœpit, nobilissimus ille Gualterus D'Euereux Essexiæ Comes, & Vltoniæ Marescallus immaturo fato occidit, & incredibile sui desyderium bonis omnibus reliquit.

Locus nunc postulat vt de gentis huius moribus aliquid attexam, & attexam sanè quod ad veteres spectat ex veteribus, quod ad recentes recentiori quodam scriptore cùm docto tùm sedulo, qui hæc accuratissimè adnotauit.

Strabo in libro iiii. de Hibernicis. *Longè magis quàm Britanni, syluestres illius sunt incolæ, Anthropophagi, id est, hominum carne vescentes, manduconésque magni. Defunctos etiam parentes esse, in eximia honestatis parte ponunt. Nec minùs alienis in pro-*

patulo uxoribus immiſceri, matribus etiam atque ſororibus. Hunc etiam quæ commemoraumus, dignos fide teſtes non ſanè habeant. Atqui commanducandorum hominum morem Scytharum eſſe traditur.

Pomponius Mela in libro tertio: *Cultores inconditi ſunt & omnium virtutum ignari, pietatis admodum expertes.*

Solinus cap. XXIIII. *Sanguine interemptorum hauſto primi victores vultus oblinunt, fas & nefas eodem animo ducunt, puppes ſi quando marem edidit primos cibos gladio imponit mariti, ſupra os parvuli ſummo mucrone auſpicium alimentorum leuiter inſerit. gentilibus votis optat, non aliter quàm in bello, & inter arma mortem oppetat. Qui ſtudent cultui, dentibus mari nantium bellua inſigniunt enſium capulos, candicant enim ad eburneam candidatem. Nam præcipua viris gloria eſt in armorum tutela.*

Sed hæc vetuſtiora: medij temporis mores ſparſim Giraldus, & ex eo alij, nunc autem recentiores ex recentiori illo viro ſtudioſo habe & ſuis ipſius verbis, ordine verò noſtro. Hoc ſolummodò pro illo præfabor, nihil eum ad calumniam, ſed omnia ad veritatem collimare, & tantùm de inconditis illis, & merè Hibernicis loqui, qui in extremis delitescunt, & humaniores mores nondum induerunt.

Ieſuita quidem quantum colligere poſſum, hæc conſcripſit.

Liberis, cùm ad ſacrum Baptiſmum accedunt, profana nomina imponunt, annectentes ſemper aliquid nomini, vel ab euentu acceptum, vel à vetula, vel ex colore, vt Rufus, Albus, Niger, vel ex morbo ſcabie, caluitio, vel ex ſcelere, vt latro, ſuperbus; & licèt contumeliarum ſint impatientiſſimi, hæc tamen nomina non dedignantur optimates illi, qui ob eminentiam O literam nominibus præfixam habent. Parentis nomen, vel alicuius ex ea familia tum viuentis liberis imponere, fas non eſt, mortem ſibi inde acceleratam perſuaſum habent. Mortuo verò patre, eius nomen aſſumit filius, ne nomen intercidat, & ſi quis ex maioribus eo nomine præliando inſignis fuerit, ſimilis ab hoc virtus expectatur. Augent hanc opinionem Poëtæ, qui antiquorum illorum res geſtas literis conſignatas habent, & multa commentitia adnectunt, vnde Poëtis his diuitiæ accreſcunt. Nouæ enim nuptæ, & puerperæ, ſe infames exiſtimant, ſi veſtes ſuas, quas habent optimas, non huic laudatori donent. Matres poſt ſextum à partu diem ex integro ſe maritali operi dedunt, paruulos ad nutrices exponunt. Nobiſo-

tibus

ribus multæ nutrices ex longinquis statim aderunt, qui infantis nutritionem ambiunt, suósque hisce alumnis postponunt. Et quamuis intemperatissimi sint propter cœli intemperiem, soli ciborúmque humiditatem, & iuris exilium, cúmque suis liberis lac præbere pro probro habent, alumni tamen gratia, & vir & vxor à commistione abstinent. Si secùs fiat, suis sumptibus nutricem aliam substituunt. Tot ferè sunt nutrices, quot adolescentulæ famulæ, & stupri pretium lactendi infantulum facultatem putant. Si infantulus ægrotet, lotio veterrimo aspergunt, & contra infortunia non sólum principiú Euangelij Ioannis, sed clauum etiam obliquú ex equi vngula acceptum, aut lupinæ pellis particulam pueris ex collo appendent. Gestántque in eam rem tam nutrices, quàm infantes, zonas ex mulierum crinibus contextas. Nutritij multò plus operæ, opum, & amoris alumnis, quàm natis impendunt, ab ijs vestes, sumptus ad studia, ad arma, ad quæuis flagitia, ab ijs dotes & pecora non tam suo iure accipiunt, quàm extorquent, etiam prædis abactis. Omnes ab ijsdem enutriti, chariores se habent inuicem, plùs amant mutuò, plùs credunt, quàm si germani essent; adeò etiam vt præ his, & propter hos etiam germanos odio habeant. A parentibus reprehensi, ad hos altores suos confugiunt, & ab his animati in apertum sæpe bellum contra parentes protumpunt, ab his ad omnem flagitiorum immanitatem instructi, perditissimi euadunt: vti nutrices virgines quas nutriunt, ad omnem obscœnitatem erudiunt. Si alumnus áliquis è morbo laboret, incredibile quàm citò audiunt nutrices, etiam magno locorum interuallo seiunctæ, vt die noctéque ægrotanti adsident. Nec aliunde quàm ex his nutritijs maximè Hiberniæ corruptelæ profluxisse creduntur.

Conijcere licet hanc quàm reliquæ gentes, & calidioris, & humidioris esse naturæ, quod ex mirifica illorum carnis mollitie colligitur, quam sibi tam terræ ingenium, quàm lotionum quarundam artificium, exercitiúmque conferre non est ambiguum. Pollent etiam propter eandem musculorum teneritudinem incredibili agilitate, & omnium corporis partium flexibilitate. Otio inprimis sunt dediti, summas reputant diuitias labore carere, & summas ducunt delicias libertate gaudere. Si qui religioni se consecrant, religiosa

gioſa quadam auſteritate ad miraculum vſque ſe cruciant, vigilando, orando, & ieiunijs ſe macerando, vt nemini quam ſit mirum quod de illorum monachis ſuperiori ſæculo ſcribitur. Ipſæ etiam adeò mulieres, & puellæ ieiunium per totum annum die Mercurij, & Sabbathi obſeruant. Quædam etiam eo die quo feſtum Catharinæ contingit, nec hoc Natiuitatis feſto, nec grauiſſimis morbis deſerunt. Cauſſam aliqui aſſignant, in puellis, vt bene de marito ſit prouiſum; in mulieribus, vt in melius mutent coniugium, vel mortuis viris, vel relictis, vel etiam mutatis illorum moribus. Qui verò nequitię ſe ſemel emancipârint, ipſa nequitia ſunt nequiores. Latrocinia apud eos nullam habent infamiam, quæ paſſim ſumma cum immanitate exercentur. Latrocinaturi preces ad Deum fundunt, vt prędam offerant, & prædam pro munere à Deo oblatam arbitrantur, neque vim, neque rapinam, neque homicidium Deo diſplicere perſuadentur. Patrum veſtigijs ſe inſiſtere dicunt, & eam ſibi viuendi rationem reliquam eſſe, nobilitatis autem ſuę infamiam eſſe, ſi velint ex labore manuum victitare, & à facinoribus abſtinere. Progredientes ad prędam, vel aliquod aliud opus, obſeruant manè quem primum obuium habent, ſi bene res cedat, vt idem quotidie ſibi occurrat, curant; ſin ſecùs, ſtudioſè euitant. Nocte tempeſtuoſiſſima ſtertere, & non pedibus viam longiſſimam noctu conficere, & ſpoliando omnibus periculis ſe obijcere, abiecti animi eſſe dicunt. Nuper nec templis, nec ſacris locis parcunt, quin inde etiam deprædantur, ignem quoque nonnunquam injiciunt, homines ibi latitantes interficiunt; & in cauſſa eſt turpiſſima ſacrificulorum vita, qui è templis domos prophanas conſtituunt, & meretricibus indulgent, quæ illis quocunque concedunt, ſubſequuntur, abdicatæ verò per veneficia nocendi artes quærunt. Sacrificulorúmque horum filij, qui ſtudia non conſectantur, plerumque latrocinio ſunt inſignes. Qui enim *Mac Decan, Mac Pherſon, Mac Oſpac*, id eſt, filij Decani, *Eccleſiæ rectoris*, & *Epiſcopi*, maximi exiſtunt prædones, & ex parentum liberalitate ad ſeditioſorum manum conſcribendam potentiores. Ad tertium quodlibet verbulum iuſiurandum interponere ſolemne habent, nimirùm per Trinitatem, Deum, Sanctos, Patricium, Brigidam, Baptiſmum, Fidem, Templum, Compatris manum, tuam ma-

num

Sed vt fidem præstent hæc tria maximi sunt ponde-
Primùm, vt iuret ad altare, libro tacto, aperto, supérque
posito. Secundò, vt adhibeat sibi testem Sanctum ali-
quem, cuius baculum recuruum, vel campanam tangat, &
osculetur. Tertiò, vt iuret per manum Comitis, vel Domini
sui, vel potentis alicuius, nam si periurus conuincatur, per
triora duo infamiam subeat, si hoc tertio peierabit, gran-
dem summam pecuniarum, & vaccarum extorquebit po-
tens ille, quasi suo nomini maxima ex periurio illata fuerit
iniuria. Vaccę enim solæ, & gratissimę sunt opes. De quibus
non videtur indignum hoc annotare. Res certa, (vt ille scri-
bit) quòd lac non præbent vaccæ in Hibernia, nisi adiunga-
tur sibi ad latus vitulus suus vnus, aut corium mortui fra-
mine suffertum, vt viui imaginem referat; quasi odorem e-
nim sui vteri in corio agnoscant. Si inutilis fiat vacca, aduo-
cantur maga, quæ herbis alieni vituli amore capi faciat, vt
adsecat.

Extra oppida rarò matrimonia contrahunt, non de præ-
senti, sed de futuro promittunt, vel sine deliberatione assen-
siunt, inde enata leuissima lite diuertunt, vir ad aliam fœ-
minam, illa ad alterum maritum, nec an contractus veri
fuerint, ante extremum spiritum vnquam explora-
tè cognitum est. Hinc bella circa agrorum possessiones, præ-
dationes, homicidia, odia capitalia, Magæ consuluntur ab
infectis mulieribus quæ viro priori, aut nouæ nuptæ vel ste-
ritatem, vel genitalium impotentiam, vel morbos pericu-
losissimos inferre creduntur. Omnes enim mirum in mo-
dum in incęstum propensi, & conscientię prætextu diuortia
creberrima. Huc accedunt superstitiones non paucæ. Nes-
cio an Lunæ diuinum honorem deferunt, cùm enim pri-
mum ab interlunio vident, vulgò genu flectunt syluestres
illi, & orationem Dominicam recitant, & sub finem Lunam
alta voce alloquuntur: *Tam sanos nos relinque, quàm inuenisti.*
Lupos sibi adsciscunt in patrimos, quos *Chari Christi* appel-
lant, pro eis orantes, & bene precantes, & sic se ab illis lædi
non verentur. Spatulare os ouis carne nudatum transpici-
unt, & inde aliquem ex illis ædibus efferendum prædicunt,
si aliqua macula in ipso obscurior videatur. Maleficam eam
arbitrantur quæcunque à se ignem Calendis Maij petit, nec
dabunt nisi ægro, & cum imprecatione, ea de causa arbi-
trantur

trantur eandem ſequenti æſtate butyrum omne ſuffu-
ram. Leporem per armenta Calendis Maij occidunt, ve-
lam enim arbitrantur quæ butyrum ſit ſurreptura. Buty-
ſurreptum mox reſtitui opinantur, ſi è ſtramentis ſuper-
men pendentibus auferant, & in ignem injiciant. Cale-
verò illis Maij, ramum arboris virentem ad ædes ſtan-
lactis abundantiam per æſtatem tribuere credunt. Vt
uus non abripiat pullos Gallinaceos, putamina ouorum
quibus pulli ſunt excluſi, alicubi in tecto ſuſpendunt. N
fas eſt equi pedes tergere, aut corpus ſtrigili curare,
gramen in eius paſtum colligere die Sabbati, cùm hęc ce
berrimis alijs feſtiuitatibus fiant. Si nunquam dent igne
è domo proximis, credunt equis longiorem vitam, & ſa
tatem dari. Si equorum poſſeſſores oua comedant, pro
dere debent, vt paria ſint, alioqui periculum equis. Equi
nibus prohibentur oua. Equitibus etiam lex eſt poſt o
manus lauare. Mortuo equo, pedes cum tibijs in domo ſ
pendunt, imò vngulæ pro ſacris habentur. Laudare equum
aut aliud animal, nullo modo oportet, niſi dicas, *Seruet eu*
Deus, vel niſi in illum expuas, Si aliquid mali ad triduum
quo accidat, laudatorem quærunt, vt orationem Domi
cam in dextram aurem inſuſurret. Credunt quorundam o
culos ſibi equos faſcinare, & tum adhibentur vetulæ quæ
dam quæ preculis tacitè recitatis, valetudini reſtituunt. La
borant equorum pedes vermiculo, qui ſenſim ſerpendo
plurimos ſui generis procreat, & corpus corrumpit; contra
hunc vermem aduocatur Maga, quæ ad equum deducta
diebus Lunæ duobus, & vno Iouis, illa locum quo vermis
inſidet, anhelitu fouet, & carmine recitato, equus conualeſ-
cit. Hoc carmen precio dato multos edocent, adiurantes,
vt nemini aperiant. Ad omnia mala incantationes efficaces habent, (vt credunt,) inter ſe fœminæ diuiſas & diſtributas, ad quas quiſque pro mali ratione properat, Præponunt incantationibus ſemper, item ſubiungunt *Paternoſter*, & *Aue Maria*. Vbi aliquis cecidit in terram, ſtatim exiliit, & ter ſe in gyrum ad dextram vertit, gladio vel cultro terram fodit, & ceſpitem eruit, quod illi terram vmbram reddere dicunt; & ſi inter biduum vel triduum æger fiat, mittitur ad eum locum mulier quæ in illo genere pollet, & ibi dicit, vocore N. ab Oriente, Occidente, ab Auſtro, & Aquilone,

nemori-

nibus, syluis, fluminibus, paludibus, à nymphis syluestribus, albis, rufis, nigris, &c. & certas preculas eiaculatur, inde domum ad ægrum rediens, vt probet, an sit morbus is qui dicitur *Esane*, quem à nymphis immissum arbitrantur, & aliam preculam cum *Pater noster*, in aurem immurmurat, carbones quosdam in poculum mittit aqua munda plenam, & certiùs indicat de morbo quàm multi medici. Militia eorum constat ex equitibus, triarijs, quos *Galeglas* appellant, qui securibus vtuntur acutissimis, & leuioris armaturæ peditibus alijs, *Karni* dicuntur, qui iaculis armentatis & macheris dimicant. In bello pro tuba tibia vtriculari in vsu est, ligaturas portant, preculas recitant, & in congressu *Pharrob* quàm acerrimè clamant, (Barritum illum militarem existimo, de quo Ammianus,) cum hac persuasione, vt qui reliquorum clamori non respondeat, ei hoc accidere, vt accipiatur subitò à terra, feratúrque quasi volans, semper posteà hominum conspectum fugiens, in vallem quandam in *Kerrye*, vt iam dixi.

Decumbenti assistentes nunquam de Deo, nec animæ salute, aut testamento condendo verba faciunt, sed omnia in spem conualescendi: pro deplorato habent, si quis Eucharistiam postulet. De testamento non laborant vxores, quòd mos inoleuit, trientem bonorum eis dari, reliqua in liberos distribui æquis portionibus, nisi quod in hæreditate adeunda plus potest, qui plus valet. Qui enim potentissimus, siue patruus, siue nepos, in hæreditatem exclusis filijs, sæpissimè inuolat. Moribundum aliquem antequàm fatis concedat, aliquæ in quadriuio stantes passis manibus, vocant quibusdam clamoribus, ad hoc aptatis, & animam elucantem remorari conantur, commemoratis bonorum, coniugum, formæ, famæ, agnatorum, amicorum, equorum commoditatibus; interrogántque cur velit, & quò, & ad quos recedere, cúmque anima expostulant, quòd ingrata sit: denique animam euolantem ad mulierculârum illarum de nocte & nigredine apparentium speciem transire conqueruntur, & affirmant, egressam verò de corpore, vlulatibus, & palmarum plausibus lamentantur. Funus autem tantis vociferationibus prosequuntur, vt viuos & defunctos conclamatos esse existimes. In his planctibus vehementissimæ sunt nutrices, filiæ, & concubinæ. Nec minori planctu

in

in prælio interemptos, quàm morbo sublatos lugent, eos leuiùs perijsse dicunt, qui præliando, vel latrocinando occumbunt; aduersarios tamen omnibus conuicijs prosequuntur, & odium capitale in omnes eius cognationis diu mè fouent. Defunctorum animas in conloquium abire existimant quorundam in illis locis illustrium, de quibus fabulas & cantilenas retinent, vt Gigantum, *Fin Mac Hayle, Kir Mac Osshin*, & tales sæpè per illusionem se videre dicunt. De capillitio & crinium flagellis, quibus nihil charius habent, de sagis siue lacernis villosis, quas Heteromallas Isidorus vocare videtur, de caligis braccatis, de laxis illis linneis indusijs quæ flauo colore inficiunt ex populi arboris ramis cortice, & folijs nihil attinet hoc loco dicere, cùm sint cuiuis notissima. Hi sunt syluestrium Hibernicorum mores ex authore nostro, in reliquis nihil abest quod cultu & humanitate requiratur.

INSVLÆ

IAm iam tandem ſoluam, & in altum prouectus, inſulas per Britanniam ſparſas perluſtrabo. Si mihi confiderem, aut qua in me eſſet facultas, adirem ſingulas: verùm cum antiquitatem eruere noſtri ſit inſtituti, quæ obſcurioris ſunt notæ perſtringam, quæ antiquioris ſunt nominis inuiſam, & tantiſper illis immorabor: vt nunc demùm bonis auſpicijs in ſuam aſſerantur antiquitatem. Vt verò ordine, & recta quaſi naue hæc inſtituatur nauigatio, primùm in Sabrinianum fretum vela faciam, & per Hibernicum mare, extremam Scotiæ partem circumuectus in Oceanum Germanicum deſcendam, inde per mare Britannicum, quod ad Ligeris vſque oſtium pertinuit, curſum quàm poſſum ſecundiſſimè tenebo. Malè tamen metuo, nè hæc antiquitatis nauis, cùm me parùm perito vtatur nauiculatore, vel ad errorum ſcopulos allidatur, vel ignorantiæ fluctibus oppimatur, ſed audendum eſt Τόλμα inquit Antiphilus, ναῦν ἐρχομένοις, & qui ſecundò nauiget, fortaſſe multò fœliciùs curſum conficiat.

In Sabriniano freto primùm eminent duæ inſulæ exiguæ, quarum nobis altera, quòd plana ſit, & proiecta, **Flatholme** ea ſignificatione, qua *Planaria* Italiæ: altera **Stepholme**, quòd accliuis, Britannicè *Reoric*, ambæ Britannico ſæculo *Echni*, vti noſtro **Holmes** appellatæ. Sic enim planities herbidas aqua circumfuſas vocârunt Saxones; nec alia re olim celebres fuerunt, quàm Danorum ſtationibus, & Gualchi eximiæ pietatis Britanni ſepultura, cuius diſcipulus Barruchus, **Barry** inſulæ iuxta **Sully** in Wallia nomen reliquit, vt Landauenſis eccleſiæ antiquú teſtatur monumentum. Quæ itidem Barrorum familia nobili in Hibernia nomẽ fecit. Inde **Caldey** eſt, Britannicè *Inis Pir*, littori ſatis vicina, & huic è regione magis in alto **Londey** multò amplior, eiuſdem cognominis oppidulo ornata & cautibus vndiquaque redimita ad Deuonienſem agrum ſpectans. E qua *Giraldus.*

Matth. Paris. qua Guilielmus de Mariſco Pirata profligatiſſimus oc... has oras, regnante Henrico tertio, infeſtas reddidit. In... in Penbrochienſis agri flexu **Gresholme**, **Scolsholme**, **Scalmey** occurrunt ſatis graminoſę, & thymo agreſti... modum lætæ. **Scalmey** Plinij fuiſſe SILIMNVM olim... iſtimauimus, ſed hanc nobis veritas iam immutauit ſe... tentiam. Silimnum enim illum Plinij, LIMNI Ptolem... ex verbi cognatione veriſimile eſt, & hanc eſſe Britann... rum *Lymen* ipſum pro me vocabulum edocet, cui Angl... hodie nouum nomen **Ramſey** ſcilicet, inſcripſit. Hæc ſ... cti Dauidis Epiſcopali ſedi obiacet, ad quam ſpectat, & ... ſtiniani cuiuſdam viri ſanctiſſimi facto, ſuperiori ſeculo, ... primis celebris erat, qui cùm ex Britannia Armorica ... feraciſſimo Sanctorum ſæculo huc ſe recepiſſet, & tot... Deo defixus diu ſolitarius vixiſſet, tandem à ſeruulo per... emptus, in Martyrum catalogum fuit relatus. In cuius vit... hæc *Lemeneia inſula* ſæpiùs vocatur. Quæ quidem appella... tio cum Britannico nomine *Limen*, quo hic locus ipſis Bri... tannis innotuit, eius oſcitantiam notat qui proximè ſu... periorem inſulam *Limnon* Ptolemæi facit, quam Britann... nunc *Enhly*, Angli **Berdſey** nominant, id eſt, inſula auium... Hanc autem eſſe quę Ptolemęo EDRI, & Plinio ANDROS & ADROS alibi legitur, audaciùs ex vi verbi coniectare poſſim. *Ader* enim auem Britannis ſignificat, & eodem ſenſu Angli **Berdſey** poſteà appellata eſt. *Enhly* enim recentius eſt nomen, & à viro quodam ſancto enatum qui hîc hęremiticam vitam egit. Inſulam enim hanc (quæ ad orientem eminenti eſt promontorio, ad occaſum plana & fertili gleba) tot ſancti viri olim coluerunt, vt præter Dubricium, & Merlinſi Caledonium, 20000. ſanctos hîc conditos antiquę **Angleſey.** referant hiſtoriæ. Proxima huic MONA, Britannis etiam *Mon, Tirmon*, & *Ynis Dowyll*, id eſt, inſula opaca, Saxonibus **Monezę**, tenui freto *Menai* à Britanniæ continente diuiſa, Inſula nobiliſſima, ſedes Druidum antiqua, à Paulino Suetonio, & Iulio Agricola in Romanum imperium redacta. Imperante Nerone Paulinus ille Suetonius (vt ſcribit Tacitus) *Monam inſulam incolis validam, & receptaculum perfugarum aggredi parat, nauésq; fabricatur plano alueo, aduerſus breuia littus & incertum. Sic pedites; equites vado ſecuti, aut altiores inter undas, adnantes equis tranſmiſere. Stabat pro littore diuerſa ar-*

ti,

...ſa armis viris q, intercurſantibus feminis: in modum furiæ...
...eſſet ferali, crinibus daiectis, faces præferebant. Druidesque
...preces diras ſublatis ad cælum manibus fundentes, nouitate
...ſus perculere militem, vt quaſi hærentibus membris, immobile
...vulneribus præberẽt. Deniq, cohortationibus ducis, & ſe ipſi
...lentes, ne muliebre & fanaticum agmen pauescerent; infremunt
...ſternunt q, obuios, & igni ſuo inuoluunt. Præſidium poſthac
...ſitum vicis, excisiq, luci ſanis ſuperſtitionibus ſacri. Nam cru-
...ptimo adolere aras, & hominum fibris conſulere Deos fas habe-
... Posteà vt ſcribit idem Tacitus: *Iulius Agricola Menum*
...lam cuius poſſeſſione remouatum Paulinum rebellione totius
...niæ ſuprà memorati, redigere in poteſtatem animo intendit.
...vt in dubijs conſilijs, naues deerant, ratio & conſtantia ducis
...ſuexit: depoſitis omnibus ſarcinis, lectiſſimos auxiliarium, qui-
...ua vada, & patrius nandi vſus, quo ſimul ſéque & arma &
...regunt, ita repentè immiſit, vt obſtupefacti hoſtes qui claſſem,
...nes, qui mare expectabant, nihil arduum aut inuictum credi-
...m ſic ad bellum veniensibus. Ita petita pace, ac dedita inſula,
...ra ac magnus haberi Agricola.* Multis pòſt ſæculis ab An-
...deuicta in eorum nomen conceſſit, Englafea olim
...xonicè, nunc vulgò Angleſey quaſi Anglorum inſula
...ta. Sed cùm hanc inſulam ſuo nomini, & dignitati aſſe-
...erit Humfr. Lhuydus in doctiſſima ad eruditiſſimum Or-
...lium Epiſtola, non eſt cur hîc aliquis operam noſtram de-
...leret. Hoc tamen attexam; Romanorum in Britannia
...m diuergente imperio, Scoti ex Hibernia in hanc etiam
...repſerunt. Nam præter tumulos foſſa circundatos, quos
...bernicorum caſulas vocant, etiam locus eſt *Yn hanes y*
...*ſidil* ab Hibernicis denominatus, qui, duce Sirigi, Britan-
...os eò loci fuderunt, vt Triadum libro memoratur. Nec ab
...nglis ſolùm, verumetiam à Norwegis grauiter diuexata
... Anno enim noſtræ ſalutis milleſſimo Æthelredi noſtri
...ſſis totam inſulam circumuecta hoſtilem in modum de- *Mariam.*
...ſtauit. Posteà Hugones duo Normannici, alter Ceſtriæ,
...ter Salopiæ Comes grauiſſimè afflixerunt, caſtrúmque
Aber-Llienioc ad coercendos incolas extruxerunt, verùm
Magnus Norwegus eo tempore ad hanc appulſus Hugo-
...em illum Ceſtrenſem ſagitta tranſſixit, & inſulam depræ-
...dans diſceſſit. Deinceps etiam Angli ſæpiùs adorti ſunt
...donec Edwardus primus in ſuam poteſtatem redegerit.

Quamuis

Quatuor, vt inquit Giraldus, *arida, sexosa, asperis deformis*, suo tempore hæc terra videretur, nunc ta modũ amœna, & culta est, triticiq; prouentu adeò fe da, vt mater Walliæ vulgò appelletur. Villas habuit 363. hodiéque incolis frequens est. Verùm *Bellus-Mar* vulgò Beaumarish, quod in orientali parte Edwardus mus construxit, mœnibus circumsepsit, & bello hoc ne insigniuit (cùm prius locus *Bonower* diceretur) primar censetur oppidum: & ab hoc secundum Newburge, id Nouus Burgus, Britannicè *Rossur*, quod ingestis arenis conflictatum. De *Aberfraw*, quam Regiam olim Waller fuisse vrbem scribunt, de Sacro promõtorio, quod nos Ily head, incolæ *Caer Guby*, à Kibio sancto heremita vo & locis alijs nihil habeo quod attexam. *Ynis Moyl* huic ad occasum adiacet, quam ab Episcopis Bangoren bus, ad quos spectauit, ab iniustis occupatoribus retentã Henricus Deneus Episcopus Bangorensis, classe & mili bus Henrici VII. tempore recuperauit.

Hist. Cantuar.
Insula Phocarum.

The yle of Man.

Magis ad Arctum MONA illa iacet, cuius meminit C sar, in medio, vt inquit ille, inter Britanniam & Hiberni cursu. MONOEDA Ptolemæo quasi *Mon-eitha*, id est, Mo remotior, ad alterius Monæ differentiam. MONABIA Pl nio, MENAVIA Orosio & Bedę, apud quos tamen *Mena* perperàm legitur, EVBONIA Gildæ, *Menaw* Britannis, colis *Maning*, nobis Anglis **The yle of Man**. Insula sat ampla & hodie culta, licèt Bedæ tempore trecentas fami lias tantùm numerarit. *Medio libramine* (vt inquit Giraldu Cambrensis) *inter Boreales Hiberniæ & Britanniæ partes po recta, de qua vtri terrarum applicari de iure debuerat, ab antiqu non mediocriter ambigebatur, Demùm in hunc modum lis ista qui euit, Quoniam aduectos periculi causa venepos hæc terra vene admisit, eam Britanniæ applicandam censura communis di* Operęprætium videtur, si huius insulæ historiolam, quan veritas suo iure quasi postulat hic intexam; vt res gestas, non sepultas, tamen senescentes ab obliuione hominum, silentio vindicem. Britannos verò hanc insulam vti Britan niam tenuisse in confesso est; sed cùm à Septentrion gentes tanquam infusi nymbi, has australes plagas inund rint, in Scotorum potestatem deuenit. Sub Honorio enim & Arcadio Augg. à Scotorum gentibus (vt est apud Oro fium)

...) æquè ac Hibernia ipsa culta fuit; & Bonæ Scotum ... quendam hanc tenuisse scripsit Nennius. Scotos hos Ed... mus Nordanhumbrotum Rex, & insulam (vt prædi... dam Monam) Anglorum imperio subiugauit, si vtramque Mevaniarum nomine (vt volunt scriptores) intelligamus. Verùm cùm secundò suos fœtus emisisset Aquilo, Normannos, Danos, & Norwegos dico: Norwegi quorum latrocinia frequentioribus mare Septentrionale infestissimum fuit, in hanc insulam & Hebridas inuolauerũt, & regulos constituerunt, quorum historiolam ex antiquo manuscripto libro ne omninò intercidat, ad verbum subiungam. Chronicon verò Manniæ inscribitur, & à Monachis monasterij de Russin, quod præcipuum in hac insula erat conscriptum videtur.

CHRONICON REGVM MANNIÆ.

ANNO Domini 1047. obijt piæ memoriæ Edwardus Rex Angliæ, cui successit in regnum Haraldus filius Godwini, contra quem Haraldus Harfager Rex Norwegię prælium commisit apud *Stainford-brige*, & Angli victores existentes, omnes fugârunt, de qua fuga quidem Godredus, cognomento *Crouan*, filius Haraldi Nigri de Iselandia fugiens, venit ad Godredum filium Syrric, qui tunc regnabat in Mannia, & honorificè susceptus est ab eo.

Eodem anno Guilielmus Bastard debellauit Angliam, & Godredus filius Syrric, Rex Manniæ obijt, cui successit filius Fingal. *Fingal.*

Anno 1066. Godredus Crouan collegit multitudinem nauium, & venit ad Manniam, prælium cum populo terræ commisit, sed superatus & fugatus erat. Iterum exercitum, & naues coadunauit, venit ad Manniam, pugnauit cum Mannensibus, victus & fugatus est. Tertiò, congregauit multitudinem copiosam, & venit noctu ad portum qui vocatus *Ramsa*, & trecentos viros occultauit in sylua, quæ erat in deuexo montis supercilio, qui vocatur *Seacafel*. Orto lucis sydere, Mannenses construxerunt aciem suam, & magno impetu facto, congressi sunt cum Godredo. Cúmque

pugna vehemens esset, trecenti viri surgentes de insidiarum loco à tergo, Mannenses debilitare cœperunt, & in fugam compulêre. Cùm autem vidissent se superatos, nec aliquem diffugij sibi locum patêre, nam reuma maris Ramsamnis alueum impleuerat, & hostes ex altera parte constanter persequentes, qui tunc remanserant, clamore miserabili, postulabant à Godredo vitam sibi donari. Illectum autem flexus misericordia, & miserans calamitatem eorum, qui apud ipsos per aliquod tempus nutritus fuerat, reuocauit exercitum, & prohibuit ne eos diutiùs persequerentur; Godredus sequente die optionem exercitui suo dedit, vt si mallent Manniam inter se diuidere, & in ea habitare, vel tantùm substantiam terræ accipere, & ad propria remeare. Illis autem magis placuit totam insulam vastare, & de bonis illius ditari, & sic ad propria reuerti. Godredus autem cum paucis qui secum remanserant de insulanis, Australem partem insulæ, & reliquijs Mannensium Aquilonarem tali pacto concessit, vt nemo eorum aliquando auderent iure hæreditario sibi aliquam partem terræ vsurpare. Vnde accidit vt vsque in hodiernum diem tota insula solius Regis sit, & omnis redditus eius ad ipsum pertineat. Igitur Godredus subiugauit sibi Dubliniam, & magnam partem de *Laynestir*. Scotos verò ita perdomuit, vt nullus qui fabricaret nauem vel scapham, ausus esset plusquam tres clauos inserere. Regnauit autem sedecem annis, & mortuus est in insula quę vocatur *Yle*. Reliquit sanè tres filios, Lagmannum, Haraldum, & Olauum, Lagmannus maior natu, regnum arripiens, septem annos regnauit. Rebellauit autem contra eum Haraldus frater eius multo tempore. Sed tandem captus à Lagmanno, genitalibus, & oculis priuatus est. Post hæc, Lagmannus pœnitens quòd fratris sui oculos eruisset, sponte regnum suum dimisit, & signo Crucis Dominicæ insignitus, iter Ierosolimicatum arripuit, quo & mortuus est.

Anno 1075. omnes proceres insularum audientes mortem Lagmanni, miserunt legatos ad Murecardum *O-Brien* Regem Hibernię, postulantes vt aliquem virum industrium de regali stirpe in regem eis mitteret, donec Olauus filius Godredi cresceret. Annuit eis Rex libentissimè, & quendam Dopnaldum filium Tade ad eos misit, monens & præcipiens ei, vt cum omni benignitate & modestia regnum

quod

quod sibi non debebatur, gubernaret. Sed ille postquam ad regnum peruenit, parui pendens præcepta sui Domini, cum magna tyrannide abusus est regno, & multis sceleribus perpetratis, tribus annis enormiter regnauit. Tunc omnes principes insularum vna conspiratione commoti, aduersus eum congregati sunt, & expulerunt à finibus suis. Ille autem fugiens ad Hiberniam, non est vltra reuersus ad eos.

Anno 1077. quidam Ingemundus missus est à Rege Norwegię, vt regnum Insularum arriperet. Cúmque ad insulam *Lodus* peruenisset, misit nuntios ad omnes principes insularum, præcipiens in vnum conuenirent, & constituerent eum regem. Interim verò ipse cum socijs suis rapinis, & commessationibus vacabat, mulierum & puellarum pudicitiam violabat, & fœdis voluptatibus, & carnis illecebris operam dabat. Cúmque hæc nuntiata fuissent principibus insularum, iam in vnum ad constituendum eum regem congregatis, nimio succensi furore, properauerunt ad eum, & superuenientes nocte, domum in qua erat, combusserunt, & eum cum omnibus suis partim ferro, partim flammis extinxerunt.

Anno 1098. fundata est Abbatia S. Mariæ Cystertij. Antiochia à Christianis capta est, & Cometa apparuit.

Eodem anno commissum est prælium inter Mannenses apud *Sanswat*, & Aquilonares victoriam obtinuerunt. In quo bello occisi sunt *Other* Comes, & *Macmarus* Principes ambarum partium.

Eodem anno Magnus Rex Norwegi filius Olaui filij Haraldi *Harfagre*, volens explorare incorruptionem S. Olaui Regis & Martyris, præcepit vt eius Mausoleum aperiretur. Episcopo autem & Clero resistente, ipse Rex audacter accessit, & vi regia aperiri scrinium fecit. Cúmque & oculis vidisset, & manibus attrectasset incorruptum corpus, subitò timor magnus irruit in eum, & cum magna festinatione discessit. Sequente nocte, Olauus Rex & Martyr ei per visum apparuit, dicens: Elige tu, inquam, vnum è duobus, vel vitam cum regno infra triginta dies amittere, vel à Norwegia discedere, & eam amplius nunquam videre. Expergefactus Rex à somno, vocauit ad se principes, & maiores natu, & exposuit eis visionem. Illi autem conterriti, hoc consilium dederunt ei, vt cum omni festinatione de Norwegia *Fabella.*

wegia exiret. Ille sine mora coadunari fecit classem centum sexaginta nauium, & ad Orcadas insulas transfretat, quas sibi statim subiugauit, & transitum faciens per vniuersas insulas, eásque sibi subijciens, peruenit vsque ad Manniam, cúmque applicuisset, ad insulam S. Patricij venit, videre locum pugnæ quam Mannenses paulò antè inter se commiserant: quia multa adhuc corpora occisorum inhumata erant. Videns autem insulam pulcherrimam, placuit in oculis eius, eámque sibi inhabitationem elegit, munitiones in ea construxit, quæ vsque hodie ex eius nomine nuncupantur. Galwedienses ita constrinxit, vt cogeret eos materias lignorum cædere, & ad littus portare, ad munitiones construendas. Ad Moniam insulam Walliæ nauigauit, & duos Hugones Comites inuenit in ea, vnum occidit, alterum fugauit, & insulam subiugauit. Wallenses verò multa munera ei præbuerunt, & valedicens eis ad Manniam remeauit. Murecardo Regi Hiberniæ misit calciamenta sua, præcipiens ei vt ea super humeros suos in die natalis Domini per medium domus suæ portaret, in conspectu nunciorum eius, vt inde intelligeret se subiectum esse Magno Regi. Quod audientes Hibernienses, egrè ferebant, & indignati sunt nimis. Sed Rex saniori consilio vsus, non solùm, inquit, calciamenta eius portare, verúmque manducare mallem, quàm Magnus Rex vnam prouinciam in Hibernia destrueret. Itaque compleuit præceptum, & nuncios honorauit. Multa quoque munera per eos Magno Regi transmisit, & fœdus composuit. Nuncij verò redeuntes ad dominum suum, narrauerunt ei de situ Hiberniæ, & amœnitate, de frugum fertilitate, & aëris salubritate. Magnus verò hæc audiens, nihil cogitabat quàm totam Hiberniam sibi subiugare. Itaque præcepit classem congregare. Ipse verò cum sedecem nauibus procedens, explorare volens terram, cùm incautè à nauibus discessisset, subitò ab Hibernensibus circumuallatus, interijt cum omnibus ferè qui secum erant. Sepultus est autem iuxta Ecclesiam S. Patricij in Dune. Regnauit 6. annis. Quo mortuo, Principes insularum accersérunt Olauum filium Godredi *Crouan*, qui degebat in Curia Henrici Regis Angliæ, filij Guilielmi.

Moinia pro Anglesey, vide Giraldum Cambrensem in Itinerario Cambriæ.

Anno 1102. Olauus filius Godredi Crouan regnare cœpit, & 40. annos regnauit, vir pacificus, habuit omnes reges Hiberniæ

Hiberniæ & Scotiæ sibi confederatos, Accepit in vxorem Affricam filiam Fergusij de Galewedia de qua genuit Godredum. Ex concubinis susceptit Regnaldum, Lagmanum, Haraldum, & filias multas, quarũ vna nupsit Sumerledo regulo *Herergaidel, quæ fuit causa ruinæ totius regni Insularum. Genuit ex ea filios 4. Dulgallum, Raignaldum, Engus, & Olauum. Argile.

1133. Ecclipsis solis tanta 4. Nonas Augusti, vt dies in noctem verteretur.

1134. Olauus dedit Yuoni abbati de *Furnes* partem terræ suæ in Mannia ad abbatiam construendam in loco qui dicitur Russin. Et rem ecclesiasticam in insulis & redditibus dotauit, & libertatibus dotauit.

Anno 1142. Godredus filius Olaui transfretat ad regem Norwegiæ, cui nomen erat Hinge, & hominium suum ei fecit, & moratus est apud eum, honorificè susceptus ab eo. Eodé anno tres filij Haraldi fratris Olaui, qui nutriti fuerant apud Dubliniam congregantes magnam turbam hominum, & omnes profugos regis, venerunt ad Manniam, postulantes ab eodem rege medietatem totius regni insularũ sibi dari. Rex autem cùm audisset, placare eos volens, respondet super hoc consilium se habiturum. Cúmq; diem & locum cõstituissent, vbi consilium haberi debuisset, interim illi nequissimi de morte regis inter se tractabant. Constituta autem die conuenerunt vtræque partes in portu, qui vocatur *Ramsa*, sedérúntque seriatim rex cum suis ex vna parte, illi vna cum suis ex altera. Regnaldus autem medius fuerat, qui cum percussurus erat, stabat seorsum loquens cum quodam viro de principibus terrę. Cúmq; vocatus venisset ad regé, vertens se ad eum, quasi salutans eum, securim fulgentem in altũ leuauit, & caput regis vno ictu amputauit. 1143.
Perpetrato autem tanto scelere statim insulam diuiserant inter se paucis diebus transactis, congregata classe transfretauerunt ad Galwediam volentes sibi subiugare; Galwedienses autem conglobati, & magno impetu facto, congressi sunt cum eis. Illi statim terga vertentes, fugerunt cum magna confusione ad Manniam. Omnésque Galwedienses qui in ea habitabant, quosdam iugulauerunt, alios expulerunt.

Anno 1143. Godredus filius Olauui ex Norwegia rediens

ens fit rex Manniæ, & in vltionem patris duobus Haraldi filijs oculos eruit, & tertium occidit.

1144. Godredus cœpit regnare, & 30. annis regnauit. Tertio regni anno Dublinenſes eum accerſerunt, & regem Dubliniæ illum conſtituerunt, in quem Murecardus rex Hiberniæ bellum mouit, & fixis tentorijs apud ciuitatem quæ dicitur *Cordelis*, fratrem vterinum Oſibelem cum 3000. equitum ad Dubliniam miſit, qui à Godredo & Dublinenſibus interfectus erat, cæteris omnibus fugatis. His actis Godredus ad Manniam reuertitur, & tyrannidem exercere cœpit & nobiles exhæreditauit, quorum vnus Thorfinus filius Oter, cæteris potentior acceſſit ad Sumerledum, & Dubgallum Sumerledi filium regem inſularum dixit, ſubiugans illi multas inſulas, cùm hæc à Paulo quodam Godredus intellexiſſet, parata claſſe procedit obuiam Sumerledo
1156. venienti cum 80. nauibus: & anno 1156. commiſſum eſt bellum nauale in nocte Epiphaniæ, & multis vtrinque cæſis, proximo die pacificati ſunt. & diuiſerunt inter ſe regnum inſularum, factúmque eſt regnum bipartitum à die illa vſque in præſens tempus, & hæc fuit cauſa ruinæ regni inſularum, ex quo filij Sumerledi occupauerunt illud.

1158. Sumerledus venit ad Manniam cum 53. nauibus, & Godredum fugauit, inſulam vaſtauit, Godredus verò tranſfretauit ad Norwegiam quæſitum auxilium aduerſus Sumerledum.

Anno 1164. Sumerledus collegit claſſem centum ſexaginta nauium, & applicuit apud *Rhinfin*, volens totam Scotiam ſibi ſubiugare: ſed vltione diuina à paucis ſuperatus, cum filio ſuo & innumerabili populo ibidem occiſus eſt. Eodem anno bellũ fuit apud *Ramſa*, inter Reginaldum fratrem Godredi & Mannenſes, & per dolum cuiuſdam Comitis Mannenſes in fugam conuerſi ſunt.

Et Reginaldus cœpit regnare. Quarto autem die ſuperuenit Godredus de Norwegia cum magna multitudine armatorum, & fratrem ſuum Reginaldum comprehendit, & oculis & genitalibus priuauit. Eodem anno obijt Malcolmus rex Scotiæ, & frater eius Willielmus ei ſucceſſit in regnum.

Anno 1166. duo Cometæ apparuerunt ante ſolis ortum menſe Auguſti, vna ad Auſtrum, altera ad Aquilonem.

Anno

Anno 1171. Richardus Comes Penbrochiæ transfretauit in Hiberniam, & Dubliniam cum magna parte Hiberniæ subiugauit.

Anno 1176. Ioannes de Curcy sibi subiugauit Vltoniam & Vinianus Apostolicæ sedis Legatus venit in Manniam, Godredúmque regem legitimè desponsari fecit cũ vxore sua Phingola filia Maclotlen, filij Murkartac regis Hiberniæ, matre videlicet Olauui qui tunc triennis erat. Desponsauit eos Siluanus Abbas cui ipsa die Godredus dedit partem terræ apud *Miresoge* vbi monasterium construxit, sed tandem concessa est terra cum monachis abbatiæ de Russin.

Anno 1172. Reginaldus filius Eacmarcar, vir de regali genere in Manniam veniens cum magna turba hominum, absente rege, primo congressu quosdam qui littora custodiebant fugauit, & circiter 30. occidit. Posteà eadem die congregati Mannenses ipsum cum omnibus pene suis occiderunt.

Anno 1183. O Fogolt vicecomes de Mannia.

Anno 1185. Ecclipsis solis die Philippi & Iacobi.

Anno 1187. Obijt Godredus rex Insularum 4. Idus Nouembris proxima verò æstate translatum est corpus ad Insulam Hy. Reliquit tres filios Reginaldum, Olauum, & Yuarum, Dum vixit, Olauum filium hæredem constituit, quòd solus ille legitimè natus esset, sed Mannenses quum Olauus esset iam vix decennis Reginaldum ex Insulis accersunt, & regem constituunt.

1178. Reginaldus filius Godredi inceepit regnare super insulas, & occisus est Murchardus vir potens in omni regno insularum.

Anno 1192. commissum est bellum inter filios Sumerledi Reginaldum & Engus, sed Engus victoriam obtinuit. Eodem anno Abbatia de Russin translata est ad Dusglas at post 4. annos monachi ad Russin reuersi sunt.

1203. Michal Episcopus Insularum obijt ad Fontanas cui successit Nicholaus.

1204. Hugo de Lacy venit cum exercitu in Vltoniam, & commisit bellum cum Ioh. de Curcy, eumque comprehendit, & Vltoniam sibi subiugauit. Postea Ioannem liberum ire permisit, qui venit ad Regem Reginaldum à quo honorificè

rificè susceptus est quia eius gener erat, Ioannes siquidem de Curcy habuit in vxorem Affricam filiam Godredi, quæ fundauit Abbatiam S. Mariæ de Iugo Domini, & ibidem sepulta est.

1205. Ioannes de Curcy, & Reginaldus rex Insularum cum 100. nauib. Vltoniam ingressi in portu qui vocatur *Stranfeord*, segniter obsederunt castellum de Rath, sed Walterus de Lacy superueniens cum exercitu, eos fugauit, de-hinc Curcy terram suam nunquam recuperauit.

Anno 1210. Engus filius Sumerledi cum tribus filijs suis occisus est.

Ioannes Rex Angliæ tum classem 500. nauium ad Hyberniam adduxit, eámque sibi subiugauit, & mittens Comitem quendam, qui nomine Fulco, ad Manniam, eam in vna quindenâ ferè omnino deuastauerunt, & suscipientes obsides ex ea in patriam reuersi sunt. Reginaldus rex, & optimates non erunt in Mannia.

Anno 1217. obijt Nicholaus Episcopus Insularum, & sepultus est in Vltonia, in domo de *Benchor*, cui successit Reginandus.

Liber aliqua de Olauno & Reginaldo fratribus reuexerit.

Lewes. REginaldus dedit fratri suo Olauuo Insulam quę vocatur *Lodhus*, quæ cæteris insulis latior esse dicitur, sed raris colitur incolis, quod montuosa, & saxosa sit, & fere tota inarabilis. Incolæ verò illius plerunque venatione, & piscaturâ viuunt, ad hanc ergo Insulam possidendam Olauus profectus est, & habitauit in ea pauperem ducens vitam; cúmque vidisset eam ad sustentationem suam, & sui exercitus minimè sufficere, accessit fiducialiter ad Reginaldum fratrem suum, qui tunc morabatur in insulis, & sic allocutus est eum. Frater, inquit, & domine mi, Rex, nosti tu quòd regnum Insularum ad me iure hereditario pertinuit: sed quia dominus ad hoc gubernandum te elegerat, non inuideo tibi, nec molestè fero te esse inregali culmine sublimatum. Nunc ego te deprecor vt prouideas mihi aliquam porcionem terræ in Insulis, in quâ honestè viuam. Nam Insula *Lodhus* quam mihi dedisti, me sustentare

ſtentare non valet. Quo audito, Reginaldus frater habi-
rum ſe conſilium dixit, & die craſtina, quum Olauus vo-
atus veniſſet ad Colloquium, comprehendi eum iubet
Reginaldus & duci ad Guilielmum Scotiæ Regem, vt penes
um in carcere ſeruaretur, fuítque Olauus cathenatus in
arcere 7. ferè annos. Anno vero ſeptimo obijt Guilielmus
Rex Scotiæ, cui ſucceſſit Alexander filius: Qui antequam
oreretur, iuſſit vt incarcerati omnes liberarentur. Ola-
us igitur liberatus venit ad Manniam, móxque cum non
odico comitatu nobilium profectus eſt ad S. Iacobum, &
m reuerſum Reginaldus frater fecit Olauum in vxorem
ucere filiam nobilis de *Kentyre*, germanam vxoris ſuæ La-
on nomine, dedítque illi in poſſeſſionem *Lodhus*. Poſt pau-
os dies Reginandus Epiſcopus Inſularum Olauum, &
Godredum filium & Lauon vxorem congregata Synodo
anonicè ſeparauit, vtpote conſobrinam prioris vxoris.
Poſthac Olauus duxit Scriſtinam filiam Ferkari Comitis
le *Roſſ.*

Hac de re vxor Reginaldi, regina Inſularum concitata
iſit literas nomine Reginaldi regis in inſulã *Sky* ad God-
edum filium ſuum, vt Olauum occideret, Godredo hoc
achinante, & Lodhus intrante, Olauus ſcapha modica
ugit ad ſocerum ſuum comitem de Roſſ. Godredus Lod-
us depopulatur. Eo tempore vicecomes de Sky Pol filius
eke, vir potens in omnibus Inſulis, quòd Godredo conſen-
ire noluit, fugit, & cũ Olauuo apud Comitem de Ros vnã
habitauit, & inito fœdere cum Olauuo, venerunt ambo in
na naui ad Ski. Denique miſſis exploratoribus, didicerunt
quòd Godredus in quadam inſula quæ vocabatur inſula
ancti Columbę ſecurè cum paucis hominibus moraretur.
Et coadunantes ſibi omnes amicos, & notos ſuos, & eos
quiſe ſponte ſibi iungere voluerunt, intempeſtæ noctis ſi-
entio, tractis quinque nauibus de proximo maris littore,
quod ad duorum ſtadiorum ſpacium diſtabat à predicta
inſula, & inſulam circundederunt. Godredus autem &
qui cum ipſo fuerant ſurgentes primo diluculo, & videntes
e vndique circumſeptos ab hoſtibus, obſtupuerunt. Sed ar-
is induti bellicis, viriliter reſiſtere conati ſunt, ſed fruſtra.
Nam circa horam diei nonam Olauus, & Pol predictus
icecomes cum omni ſuo exercitu inſulam ingreſſi ſunt,

&

& occisis omnibus quos extra septa ecclesiæ reperierunt Godredum comprehensum oculis, & genitalibus privaverunt. Quotamen facto Olauus non concessit, nec resistere potuit, propter filium Boke prædictum vicecomitem. Facto enim hoc anno Christi 1223. In proxima æstate accepto obsidibus ab vniuersis magnatibus insularum Olauus cum classe triginta duarum nauium venit ad Manniam, applicuitque apud *Rognolfswahr*. Ipso tempore Reginaldus & Olauus diuiserunt inter se regnum insularum data Mannia Reginaldo super porcione sua cum regali nomine. Olauus vero acceptis cibarijs à populo Manniæ cum comitatu suo ad porcionem suam insularum redijt. Sequenti anno Reginaldus assumpto secum Alano Domino Galwediæ cum Mannensibus ad insulanas partes profectus est. Vt partem terræ, quam dederat Olauo fratri suo auferret ab eo & eam suo dominio subiugaret. Sed quia Mannensibus contra Olauum vel insolanos pugnare libuit eo quòd diligerent eos, Reginaldus & Alanus dominus Galwediæ, nihil proficientes ad propria reuersi sunt. Post modicum temporis Reginaldus sub occasione eundi ad Curiam domini Regis Angliæ accepit à populo Manniæ centum marcas, & profectus est ad curiam Alani domini Galwediæ. Eodem tempore dedit filiam suam filio Alani in matrimonium. Quod audientes Mannenses indignati sunt valde, & mittentes propter Olauum constituerunt eum sibi regem.

Anno 1226. recuperauit Olauus hæreditatem suam, regnum videlicet Manniæ, & insularum quod Reginaldus frater eius gubernauerat xxxviii. annos & regnauit secure duobus annis.

Anno 1228. Olauus cum omnibus optimatibus Manniæ & fortiori parte populi transfretauit ad insulas. Paulò post Alanus dominus Galwediæ, & Thomas Comes Etholiæ, & Reginaldus rex venerunt ad Manniam cum magno exercitu, totam australem partem Manniæ vastauerunt, & ecclesias spoliauerunt & viros quotquot capere poterant occiderunt, & redacta est australis pars Manniæ fere in solitudinem. Et per hæc reuersus est Alanus cum exercitu suo in terram suam, & reliquit Balliuos suos in Mannia qui redderent ei tributa patriæ. Superuenit autem Olauus rex & fugauit eos & recepit regnum suum. Et ceperunt Mannenses

enſes qui antea circumquaque diſperſi fuerant congrega-
i, & confidenter habitare.

Eodem anno inopinatò intempeſta nocte hyemali tem-
ore venit Reginaldus rex è Galwedia cum quinque nauib.
combuſſit omnes naues Olauui fratris, & optimatum
Manniæ apud Inſulam S. Patricij, pacémque petens à fra-
re ſuo manſit apud portum *Ragnolwrath* quadraginta die-
us; interim attraxit ſibi omnes Inſulanos in Auſtrali par-
e Manniæ, qui iurauerunt ſe animas in mortem poſituros
nec dimidium regni ſortiretur: contra Olauus Aquilo-
nes ſibi adiunxit & 14. Februarij apud locum qui dicitur
Tingualla commiſſum eſt inter fratres prælium, in quo Ola-
us vicit, & Reginaldus rex à quibuſdam interfectus eſt ibi-
em, neſciente fratre. Et venientes prædones ad auſtralem
artem Mannię, vaſtauerunt eam. Monachi de Ruſſin tran-
tulerunt corpus Reginaldi regis ad abbatiam S. Mariæ de
Furnes, ibíque ſepultum eſt in loco quem ipſe ſibi elegerat.
Poſt hæc Olauus adijt regem Norwegiæ, ſed antequam il-
luc perueniret, Hacho rex Norwegiæ quendam nobilem
nomine Husbae filium Owmundi regem inſularum Sode-
renſium conſtituit, vocauítque nomen eius Haconem. Ve-
nit autem idem Haco cum Olauuo, & Godredo Don filio
Reginaldi, & multis Norwegienſibus ad inſulas, & dum ex-
pugnarent caſtellum in inſula *Both*, Haco lapide percuſſus
interijt, & in Iona ſepelitur.

Anno 1230. venit Olauus cum Godredo Don, & Norwe-
gienſibus ad Manniam, diuiſerúntque inter ſe regnum, O-
lauus Manniam obtinuit, Godredus ad inſulas profectus in
Lodhus inſula occiſus eſt, & Olauus regnum inſularum obti-
nuit.

1237. 12. Calend. Iunij obijt Olauus Godredi filius rex
Manniæ in inſula S. Patricij, & ſepultus eſt in abbatia de
Ruſſin: regnauit 11. annos, duos viuente fratre, & nouem
poſt mortem eius.

Haraldus filius ſucceſſit, ætatis 14. annorum, & regnauit
12. annis. Anno regni primo profectus ad inſulas, & Logle-
num conſanguineũ cuſtodem Manniæ conſtituit, ſequenti
Autumno miſit Haraldus tres filios Nel nimirum Dufgal-
dum, Thorquellum, Molmore, & amicum ſuum Ioſeph ad
Manniam, vt conſilium inirent, Igitur viceſima quinta die
conueniunt

conueniunt apud *Tingualla*, & oborta inuidia inter filios Nel, & Loglennum, pugnatum est vtrinque acriter, interfectis ibidem Dufgaldo, Mormore, & prædicto Iosepho. Vere sequenti Haraldus rex venit ad insulam Manniam, et Loglennus in Walliam fugiens, cum Godredo Olauui filio alumno suo, et 40. alijs naufragio perierunt.

Anno 1238. Gospatricius, et Gilleserist filius Mac Kere hac venerunt à rege Norwegiæ in Manniam, qui Haraldum ex Mannia exclusserunt, & tributa ad opus regis Norwegiæ capientes, quòd curiam regis Norwegiæ adire recusauit.

Anno 1240. Gospatricius obijt, & in abbatia de Russin sepelitur.

Anno 1239. Haraldus regem Norwegiæ adiuit, qui post biennium confirmauit illi, & successoribus suis hæredibus sub sigillo, omnes insulas quas antecessores possederant.

1242. Haraldus rediit ex Norwegia ad Manniam, & ab incolis honorificè susceptus, pacem habuit cum regibus Angliæ & Scotiæ.

Anno 1247. Haraldus, vti etiam & pater, factus est miles à rege Angliæ, & multis muneribus donatus, venit ad propria. Eodem anno accersitus fuit à rege Norwegiæ, & duxit eius filiam. Et anno 1249. dum reuerteretur cum vxore, Laurentio Manniæ electo, & multis nobilibus prope fines Radlandiæ orta tempestate submersus est.

1249. Reginaldus Olauui filius, frater Haraldi cœpit regnare pridie Nonas Maij, & tricesima die eiusdem occisus est ab Yuaro milite, & à suis in prato propè ecclesiam S. Trinitatis ad australem partem, sepultúsque est in ecclesia S. Mariæ de Russin.

Eo tempore Alexander rex coadunauit multas naues, vt sibi subijceret insulas, & in insula *Kerwaray*, febre correptus moritur.

Haraldus filius Godredi Don regis nomen in insulis usurpauit, omnes principes Haraldi regis Olauui filij exules fecit, & profugos eius principes, & optimates pro eis constituit.

Anno 1250. Haraldus filius Godredi Don, vocatus per literas adijt regem Norwegiæ, qui detinuit illum in carcere, quòd regnum iniustè occupasset. Eodem anno applicuerunt apud *Roghalwahs* Magnus Olauui filius, & Ioannes filius

us Dugaldi, qui regem se nominabat, sed Mannenses ægrè
rentes quòd Magnus non nominaretur, repulerunt eos à
tore suo, quorum multi naufragio perierunt.

Anno 1252. venit Magnus Olaui filius ad Manniam, &
onstitutus est rex, sequenti anno profectus est ad regem
Norwegiæ & mansit ibi per annum.

Anno 1254. Haco rex Norwegiæ constituit Magnum fi-
ium Olauui regem insularum, & confirmauit eas sibi hæ-
edibus suis, & nominatim Haraldo fratri eius.

Anno 1256. Magnus rex Manniæ profectus in Angliam,
t miles à rege Angliæ.

1257. Ecclesia S. Mariæ de Russin dedicata est à Richar-
do Soderensi.

Anno 1260. Haco rex Norwegiæ venit ad partes Scotiæ,
& nihil expediens, versus ad Orcades ibi apud *Kirkwas* mo-
itur, & sepultus est *Bergæ*.

Anno 1265. obijt Magnus filius Olauui rex Manniæ &
insularum, apud castellum de Russin, & sepultus in ecclesia
S. Mariæ de Russin.

1266. Translatum est regnum insularum propter Alex-
andrum regem Scotorum.

Quæ sequuntur alio charactere, & recentiori
descripta sunt.

Anno 1270. die 7. Octobr. classis Alexandri regis Scoto-
rum applicuit apud *Roghalwath*, & sequenti die ante soli
ortum commissum est prælium inter Mannenses & Scotos,
& ceciderunt 537. Mannensium: Vnde quidam versificator,

L. decies, X. ter, & penta duo cecidere,
Mannica gens de te, damna futura cave.

Anno 1313. Robertus rex Scotorum obsedit castrum de
Russin quod Dingaw y Dowyl tenuit contra eum, sed tan-
dem rex castrum cœpit.

1316. Die Ascensionis, Richardus le Mandeuile, & frates
eius cum magnatibus alijs, Hiberniæ applicuerunt apud
Ramaldwath, petentes sibi victualia, & argentum minist ra-
ri, quòd depredati erant, per hostes super eos continuè de-
bellantes. Cùm Communitas respondisset se nihil velle da-
re, processerunt contra Mannenses cum duabus turmis
quousque

quousque venerunt sub latere montis *Warbyst* in campo vbi manebat Ioannes Mandeuile, & ibi commisso prælio deuicerunt Hibernici Mannenses, spoliauerunt insulam, & abbatiam de Russin, & cùm per mensem in insula perhendinassent, impletis nauibus ad propria sunt reuersi.

Hactenus è libro illo antiquo.

FINIS.

Sequentis historiæ seriem nunc ex alijs attexam.

Cum Scotus non sine cæde rerum in Mannia potitus esset, Maria Reginaldi vltimi filia litem de Insulâ intendit coram Rege Angliæ, sed responsum tulit vt à Scoto peteret quòd ille tunc temporis Insulam tenuit; huiusque ex filio nepos Ioannes Waldebeose (nupta enim fuit Maria in familiam de Waldebeose) ius auitum persequutus est in Parlamento xxxiii. Edwardi primi coram Angliæ rege tanquam superiore Domino regni Scotiæ, sed quod ille iure non potuit Guil. de Monteacuto Eques affinis eius, erat enim è Mannensium Regum familia oriundus, armis obtinuit. Tumultuaria enim Anglorum manu Scotos omnes Insulâ exturbauit, sed cùm ille ad hoc bellum, magnum æs alienum conflâsset, nec vnde nomina dissolueret, haberet; Anthonio Becco Episcopo Dunelmensi & Patriarchæ Hierosolymitano in vii. annos oppignorauit, & vsum fructum legauit. Inde ad Guil. de Monteacuto eius filium Sarisburiæ iam Comitem creatum redijt, qui *Mannian cum coronâ Anno Domini* MCCCXCIII. (vt habet Walsinghamus) Guilielmo Scrope grandi pecunia vendidit, quo ob læsam maiestatem capite mulctato & bonis publicatis, Mannia in Henrici quarti Regis Angliæ ius deuenit, qui primùm hanc insulã (vt aiunt) Henrico Percio Northumbriæ Comiti assignauit, eâ lege vt ipse posterique cùm Reges Angliæ inaugurarentur præferrent ensem quo Henricus ille cinctus esset, cùm Angliã redux adiret, vulgò Kanstanstetswoord. Verùm illo ciuili bello interfecto, Ioanni Stanleio contulit, cuius posteri Comitatus Derbiæ titulo insigniti, etiamnum tenent, & Manniæ reguli appellantur.

Hinc ad Nouantum Promontorium nisi exiguæ, planè nullæ occurrunt insulæ; sed hoc superato, in GLOTTAE-

rio, siue **Dumbritton Frith**, GLOTTA insula eminet, ...us meminit Antoninus, nunc Scotis *Arran*, vnde Comi... Arraniæ in Scotia, & huic vicinæ sunt olim Rothesia, ...e *Rothe*, à sacra cellula quam Brendanus posuit, (sic e... cellula Scoticè dicitur,) cui vt referunt, Stewarti Sco... rum reges suam originem debent. Inde *Hellan*, olim *Hellan ...ewn*, id est, vt interpretatur I. Fordonus, Sanctorum insu... & *Hellan Tinoc*, id est, Insula Porcorum, in eodem sinu ...onspiciuntur.

Extra sinum confertissimæ iacent Insulæ, XLIIII vulgus ...merat, quas Scoti **Western Iles**, id est, Occiduæ Insulæ, ...periores scriptores HEBRIDES, sed Ethicus antiquus ...ecoricas, & Giraldus alibi *Inchades* & *Leucades*, Plinius, ...linus, & Ptolemæus EBVDAS, & E*ubus*, appellant. No... inis rationem dicere non possum, nisi ita dictas existi... em, quod fruges hîc non prouenerint, prodit enim Soli... us harum incolas fruges nescire, & pisce tantùm lactéque ...uere, & *Eb eid* Britannicè sine frugibus sonat. Harum tri... nta esse Plinius scripsit, sed quinque percenset Ptolemæ... Prima RICINA est, Plinio RICNEA, Antonino RI... VN A, nunc **Ratline**, & *Riclina* in Antonino legendum pu... cl in d coniuncto temone facilè transit. Insula hæc parua ...st obiecta Hiberniæ, antiquis nota, quòd ipso freto inter ...iberniam & Scotiam interponatur, nullo nomine hodie ...elebris, quàm Scotohibernicorum strage, qui subinde hinc ...b Anglis exturbati fuerunt. Proxima EPIDIVM est, quæ ...x nomine, Epidiorum promontorio & littori adiecisse ...onijcerem cum optimo Geographo Ge. Mercatore. Cúm... que in eo situ *Ila* Insula satis ampla, & campestri planitie ...erax, quæ Mac Conelli possessio, conspicitur, hanc fuisse E... pidium aut Epidiorum insulam dicam, nam *Eπδίων* alicubi ...egitur. Inter hanc & Scotiam *Iona* interiacet, Bedæ *Hy* & *Hu*, à Pictis Scotorum Monachis donata ob propagatum inter eos Euangelium, vbi monasterium Regum Scotiæ se... pultura, & sanctorum virorum frequentia celebre, inter quos Columna Pictorum Apostolus, primæ notæ fuit, à cu... ius cella insula etiam **Columbkill** appellatur, vti & vir ipse composito nomine **Columbkill** dictus fuit, teste Beda. Hîc demùm Episcopalis sedes constituta erat in *Sodore* vi... culo, vnde insulæ omnes *Sodorenses* etiam appellatæ fue... runt,

Scotish or Western Iles *Hebrides.*

runt, quòd in eius diœcesi censentur. Inde MALEOR Ptolemæi, nunc Mula, cuius Plinius videtur meminisse, cùm inquit *Reliquarum Mella* XXV. *mill. pass. amplior proditur.* Sic nim antiquissima Plinij æditio Venetijs concipit, vbi vulgatis legitur *Reliquarum nulla*. HEBVDA Orientalior nun *Skie*, deinde Scotiæ littori longè obtenditur, & HEBVD Occidentalior magis in Occasum diuergens, nunc *Lew* cui præest Mac Cloyd, & in antiquo Manniæ libro, *Lodh* dicitur, monticulis prærupta, saxosa & raro cultore, sed om nium ampliſſima, â qua exiguo Euripo *Euſt* disiungitur. Cæ teræ præter Hyrtham ignobiles sunt, aut saxis asperæ, au cautibus inuię, & vix virenti cespite vestitę, has tamen om nes velut imperij sui firmamentum numerata pecunia Norwegis (vt diximus) coemêrunt Scoti, etsi minimum inde fructum percipiant, cùm incolæ, antiqui scilicet Scot siue Hibernici, homines erectis, animis & proiecta audacia legum seueritate, & iudiciorum metu se illigari non patian tur.

Orkney *Orcades.*

Ab Hœbudibus ad Ortum æstiuum, si littora legas, ORCADES demùm videas, nunc **Orkney**, XXX plus minús insulas interfuso Oceano discretas, quas ita appellat anti qua quędam membrana, quasi *Argath*, id est, vt ibi interpre tatur, supra Getas: malim supra *Cath*, obiacet enim *Cath* regioni Scotiæ, quam ob promontorium *Cathnesse* nunc ap pellitant, cuius incolas Carini pro Cathini perperam Pto lemæo nominari videntur. Solini ætate homine vacarunt, & vinceis herbis inhorruêrunt, nunc verò cultæ sunt, sed si ne syluis, hordei satis feraces, tritici & arborum omninò in digæ. Ex his Pomonia Episcopali cathedra celebris, pri maria est; à Solino POMONA diutina ob diei prolixitatem vocata, hodie **Mainland** incolis, quasi continens esset, Se de Episcopali in **Kirkwale** oppidulo, & duobus castris or nata. OCETIS etiam inter has à Ptolemæo recensetur, quam *Hethy* nunc dici coniectamus. An verò *Hey*, quæ inter has numeratur Plinij DVMNAM dicam, nondum statui. Certè si non sit, malim *Farre* insulam, cuius oppidum quod habet vnicum *Dumo* dicitur, Dumnam existimare, quàm cum Becano **Wardhuys** in Lappelandia censere. Iul. A gricola classe primus Britanniam circumuectus, Orcadas ad id tempus incognitas inuenit, domuítque, tantum abest

vt

vt Claudius deuicerit, (quod Hieronimi Chronicis asseritur,) vt Hadriani tempore Iuuenalis cecinerit:

Arma quid vltra
Littora Iuuernæ promouimus, & modò captas
Orcades, & minima contentos nocte Britannos?

Inde verò cùm Romanorum concideret in Britannia imperium, Pictorum sedes fuerunt, & Claudianus poeticè luſit:

Maduerunt Saxone fuſo, Orcades.

Nennius etiam prodit, Octham & Ebissum Saxones, qui Britannis meruerunt, cum x L. Cyulis, id est, Myoparonibus circa Pictos nauigâsse, & Orcades deuastâsse. Posteà in Norwegorum potestatem & Danorum deuenerunt, vnde Gothicè loquuntur incolæ, & demùm Christiernus Danus pacta pecunia, anno 1472. omne ius suum in Scotum transtulit. Vltra Orcades, & supra Britanniam, antiquus ille in Horatium Commentator, Fortunatas insulas locat, vbi nullos nisi pios & iustos habitare scripserunt, suísque carminibus loci amœnitatem & fertilitatem celebrant Græci, Elisios campos appellantes, Sed de his Fortunatis insulis aliud fabulosi Græculi Isacij Tzetzis ex suis ad Lycophronem notis (si placet,) accipe. *In Oceano est Britannia Insula inter Occidentalem Britanniam, & Thulem, Ortum spectantem, Illuc animas mortuorum animas transportari, nam in littore Oceani, in quo est Britannia insula, piscatores habitant subditi quidem Francis, tributum verò illis non pendentes, eò quod transmittant mortuorum animas, vt aiunt. Illi enim discedentes, domi circa vesperum dormiunt, pulsantes verò paulò pòst, quosdam in iamua sentiunt, & vocem audiunt illos ad opus vocantem, Surgentes porrò, ad littus accedunt, ignorantes quæ illos ducat necessitas, vidéntque naues præparatas, sed non suas & vacuas hominibus, quas ingressi remos mouent, & pondus nauium sentiunt, ac si hominibus oneratæ essent, sed neminem vident. Impetu deinde vno in Britanniam insulam perueniunt, quum vix aliàs suis nauibus vsi, vnius noctis & diei nauigatione illuc perueniant. Quum verò in insulam peruenerint, rursus neminem vident, sed vocem audiunt recipientium illos qui in nauibus sunt, illósque numerantium ex genere patris ac matris, præterea secundùm dignitatem, artem, & nomen singulos vocantium. Cæterùm illi exonerata naue, rursus vno impetu domum reuertuntur. Hinc*

E versione B. Bertrandi.

multi existimant ibi esse Beatorum insulas.

Quinque dierum & noctium nauigatione ab Orcadibus THVLE à Solino statuitur. Insula si qua alia Poëtis celebratissima, cùm disiunctissimum aliquod innuerent, quasi totius orbis remotissima; hinc Virgilius, *Tibi seruiat vltima Thule.* Seneca, *Terrarum vltima Thule.* Claudianus, *Thule procul arce remotam,* & alibi, *Ratibus imperuia Thule,* vt cæteros omittam. Nomen traxisse scribit Suidas à Thule Rege Ægyptio, Isidorus à sole, Reynerus Reneccius à Saxonica dictione Tell, id est, limes, quasi Septentrionis & Occidentis limes fuerit. Verumenimverò an Thule aliqua fuerit, dubitat Sinesius, & nusquam comparêre, scribit Giraldus noster, ancipitique de ea sententia distrahuntur doctiores. Plerique *Islandiam* cælo rigenti & perpetua hyeme damnatam Thulen olim vocatam asseruerunt, his tamen Saxo Grammaticus, Crantzius, Milius, Iouius, Peucerus refragantur. At si verum sit quod doctissimus Gasper Peucerus libro de Terræ dimensione retulit, Schetlandiam nautis Thilensell vocari, (nec eius fidem imminuere ausim,) sanè Thule inuenta, & res iam tandem confecta. Hæc enim Schetlandia est insula alijs exiguis coronata sub imperio Scoti, frigore obrigens, & vndique procellis exposita, cuius incolis, perinde vt Islandiæ, piscis exiccatus & contusus, pro farre est. Et quanquam huic Polus Arcticus non ita attollitur, vt diem perpetuum v i. menses habeat, quod de Thule Pitheas Massilienfis à Strabone iustè notatus finxit, nec enim hoc Islandiæ ipsi contingit, vbi perpetua quasi hiems, & ferè rigor intollerabilis sedet: vt Schetlandiam tamen Thulem existimem facit primus situs apud Ptolemæum. 63. enim grad. ab Æquinoctiali definita est, vt apud illum Thule, tum quòd inter Normanniam, siue Norwegiam, & Scotiam interiacet, vbi Saxo Grammaticus Thulen ponit, inde quod bidui nauigatione à Calidoniæ promontorio, siue Cathnes abest, qua distantia Thulen ponit Solinus. Postremò, quod Bergarum Norwegiæ littori apposita sit, quo loci Thulen posuit Mela, apud quem enim Belgarum littori, corrupta legitur, pro Bergarum. *Bergæ* enim vrbs Norwegiæ Schetlandiæ obiacet, & Plinius BERGOS hoc tractu nominat, quam non dubito esse regiunculam illam, in qua Bergæ florent, vt Norwaye, Plinij esse NERIGON,

GON, nemo inficias ibit. Supra has insulas mare Pigrum, Concretum, & Glaciale dicitur, quòd asperum sit ob glacei conglomerationes, & vix ratibus peruium. CRONIVM etiam antiquis appellatur à Saturno, quòd in insula hic quapiam Britannica, vt refert Plutarchus, fabulantur Saturnum in profundo pumicis aurei antro dormientem teneri, illi etiam arctissimum esse somnum à Ioue pro vinculo immissum, aues ambrosiam afferre, cuius odore totus locus fragrat, dæmonas famulos ei multos additos esse, à quibus obseruatur, à quibus ei ministratur, & seruitur. Qua fabella, ni fallor, metallorum venas, quibus Saturnus præest, his insulis latere subiudicatur, quæ tamen exercendis fornacibus lignorum inopia damnatæ sunt.

Infra verò Thulen ad Austrum Germanicum mare diffunditur, in quo septem ACMODAS, Mela HAEMODES vocat, spargi Plinius asserit, sed cùm has Daniæ constet esse insulas in sinu Codano, **Lelant**, **Fuynen**, **Laglant**, **Mum**, **Falstor**, **Leyland**, & **Femeren**, non est cur illis immorer, vti nec in GLESSARIA, siue ELECTRIDA, sic dicta, ob electrum ibi è mari eiectum, quod Sotacus credidit ex arboribus in Britannia effluere, sed cùm Germani antiqui electra **Glesse** vocarint, **Lesse** insulam ad **Scagen** Daniæ Promontorium, Glessariam olim dictam, cum eruditissimo viro Erasmo Michaële Læto existimo. *Glessaria.*

In ipso autem mari Germanico, quà Britanniam alluit paucæ comparent insulę, nisi quæ sunt in freto Edẽburgensi, **May** scilicet **Ball**, **Reth**, & **Inche Colme**, id est, Columbæ insula. In Northumbriæ littore, Lindi fluuio vna obiecta est **Lindisfarne**, Britannis *Inis Medicante*, quæ vt Bedam audias, *accedente, & recedente reumate, id est, æstu, bis quotidie instar insulæ maris circumluitur vndis, bis renundato littore contigua terræ redditur.* In hac Aidanus Scotus sedem Episcopalem constituit, quæ tandem irruentibus Danis, Dunelmum translata fuit. Hęc tamen ob sanctos ibi sepultos, **Holy Iland** Anglis vocatur, de qua Alcuinus in Epistola ad Egelredum Northumbriæ regem. *Locus omnibus in Britannia venerabilior Paganis gentibus datur ad deprædandum, & vbi primùm post discessum S. Paulini ab Eboraco Christiana religio à nostra gente sumpsit exordium, ibi miseriæ & calamitatis sumpsit initium.* Inde **Farne** conspicitur cui aliæ maiores, sed sine cul- *Holy Island.*

tura, adiacent insulæ. In hac Cuthbertus ille Diuus tutelaris Borealium Anglorum, vt Deo vacaret, *Condidit*, (vt inquit in eius vita Beda,) *ciuitatem suo aptam imperio, & domos in hac ciuitate congruas erexit. Erat enim ædificium situ peritundum à muro vsque ad murum mensura quatuor, vel quinque perticarum distentum. Murus ipse deforis altior longitudine staturæ hominis: nam intrinsecus immani cædendo rupem multò illum fecit altiorem, quatenus ad cohibendam oculorum, siue cogitationum lasciuiam sufficeret.*

Post has, Coquedi insula, vulgò **Coquet**, Coquedi fluminis ostio præiacet carbone fossili satis fœcunda, Nec plures hoc tractu eminent insulæ, sed è regione, *Saxonum insulæ*, nunc **Heilichlant**, id est, insula sacra, & multa perpetua quasi serie Frisiæ Orientali, & Occidentali prætexuntur, inter quas Romanis armis notissima erat, quæ Straboni *Lib. 7.* BIRCHANIS, Plinio BVRCHANA, & FABARIA Romanis, à frugis similitudine sponte peruenientis, quam (vt obiter restituam, quamuis ad institutum non spectet,) **Borkum** esse Amisiæ ostio obiectam, nomen ipsum loquitur. Inferiùs ad Hollandiæ littus, quà Rhenus se olim exonerauit, fluctibus obteguntur Armamentarij antiquissimi fundamenta, quæ rariùs Oceani inundatione nudata, admirandum venerandæ antiquitatis spectaculum, & nobilissimam substructionis formam exhibent, quam elegantissimis typis Abrah. Ortelius veteris Geographiæ instaurator, & amicus mihi coniunctissimus ex ipso Oceano vindicauit. Huius libentiùs meminerim, quòd Hollandi **Huis te Britten**, id est, domum Britannicam indigitant, vt saltem nomine sit Britannica. Vt enim in confesso C. Caligulam cùm Britanniam cogitaret in ludicra illa expeditione, pro pharo construxisse; & Septimium Seuerum A. vetustate collapsam, restituisse antiqua inscriptio ibi effossa testatur, Vnde tamen **Britten** dicta fuerit, in coniectura positum. A Britannis, vt nomen sortiatur, probabile est, *Brettam* enim Philip. Melanctonis patriam à Britannis denominari ipse credidit, & *Montes* in Hannonia **Breten** à Britannis dictos fuisse, alibi legimus. Veruntamen, vt cum Plinio loquar, cùm ille *Britannicæ herbæ*, quæ Batauiæ peculiaris, nomen miretur, nisi fortè confines Oceano Britanniæ propinquæ dicauerint, sic ego, cur hæc arx, *Britannica*

Armamentarium Britannicum.

nica diceretur demiror, nisi nostræ Britanniæ oppositæ Batavi consecrârint. Locum in Morinis *Portum Morinorum Britannicum* vocat Plinius, vel quòd inde in Britanniam traijcerent, vel quòd ex aduerso prospiceret. Quid igitur impedit, quò minùs hæc Arx eadem ratione Britannica appellaretur? Hûc enim Britannos sæpe appulisse, & hinc è Germania in Britanniam traiectum fuisse nemo diffiteri possit, cùm Zosimus Oceanum inter Britanniam, & hoc Rheni Ostium interfusum, 900. stadijs tanquam vsitatum traiectum dimensus fuerit, scripseritque annonam è Britannia ad hunc locum subuehi solere, & inde fluuialibus nauigijs aduerso Rheno ad Romanorum castra distrahi: cùm Iulianus A. *horrea extrueret*, vt inquit Marcellinus, *vbi condi posset annona à Britannis sueta transferri.* Quo tempore hoc armamentarium in horreum conuersum, & ex Britannica annona, Britannicum appellatum videatur, eoque magis quòd in Hollandiæ monimentis **Bzittenburg** concipitur. Illa enim ætas castra opportuna, & annonæ copia referta, Burgos, vt est in Burgundionum historia, vocauit. Quid (vt hac in re, quæ tam multos incertat, coniecturam ex coniectura contexam) si Britanni hoc occupauerint, & suo nomini adoptauerint, quum Magnum Maximum, quem alij Clementem Maximum nominant, purpura contra Gratianum induerint? Ille enim ad hoc Rheni ostium adpulit. Si necdum hoc Britannicum nomen acceperit, quid si Saxones **Huis te Bzitten**, vocarint quòd in Britanniam hinc soluerint, cùm nostra littora suis Ciulis, (sic myoparones vocarunt) infestarent. Saxones enim Batauiam, Salijs Francis expulsis, insedisse docet Zosimus, & inde in Britanniam se infudisse satis clarè constat. Quod etiam, vt antea dixi, Dominus Ianus Douza vir verè nobilis & doctissimè eruditus in sua Ode Lugdunensi innuit. Audi tamen, ne in Britannicam gloriam effusior videar, cum doctissi. Batauiæ alumnus Hadr. Iunius Britannicam herbam ad **Bzitten** suæ gentis vocabulum reuocarit, quòd copiosè proueniat in cespitibus quos illi **Bzitten** dicunt, & è quibus contra Oceanum aggeres extruunt: neutiquam absurdũ erit, si quis hanc **Huis te Bzitten** ad eandem originem referat, scilicet ita nuncupatam fuisse, quòd contra incursantes vndas oppositis aggerum molibus

Zosimus lib. 4.

In Nomenclatore.

è cespite, siue Bzitten munita fuerit, quas cùm Oceani violentia interscidisse videatur, sed hæc viderint illi qui vim verbi, & loci situm penitiùs perspiciunt.

Zeland. In ea ora Zelandiæ etiam insulæ Scaldi, Mosa, & Oceano circumfusæ sunt, de quibus hoc solùm attexam, quòd *Valachrię* nomen (ea inter has prima est) à Wallis nostris enatum conijcit Lemnius Leuinus. E regione Zelandiæ Tamisis nobilissimus Britanniæ flu. in Oceanum illabitur, quò loci duas insulas TOLIAPIN & CAVNVM siue CONVENNON locat Ptolemæus. Hæc nondum nomine concessit, sed Canuey appellatur, Essexiæ littori à Leigh ad Hole hauen per v. mill. obiecta iacet, cuius aliqua pars ad Collegiatam Westmonasteri: ecclesiam pertinet. Adeo verò humilis vt sæpe vniuersa inundetur præter editiores tumulos, in quibus tutus est ouibus receptus, oues enim plus minus 4000. pascit saporis admodum delicati, quas adolescentulos muliebri officio mulgere, & caseos ouillos conficere in casearijs illis tuguriolis quæ ibi Wiches vocant, vidimus. De altera verò Toliapi sententiam subinde muto, vt Sheppey credam præter situm nihil video. Ea enim satis antiquæ est memoriæ, in scriptoribus nostris *Ouium insula* vbique dicta. Monasteriolum Mynster nunc vocant habuit à Sexburga Ercomberti Cantiani regis vxore anno 660. constructam. Nunc autem possessio est clarissimi Equitis, D. Edwardi Hobæi, qui inter pauculos Angliæ nobiles illustre ingenium eruditis studijs excolit. Castellum ad occasum prætendit munitissimum, quod Edwardus 3. posuit, & Kingsborrow, id est Regius Burgus, dixit, pro quo Quinborrow nunc appellatur. Magis ad ortum extra Tamisis ostium longe Tanato insula locus vadosus arenosus & nauigantibus insidiosus præiacet, quem Godwine sands vocãt, quo loci insulam anno 1097. absorptam, quæ Comitis Goodwini patrimonium erat, produnt annales. Forsan hæc Toliapis, ni malis pro Toliapis, Thanatis legere, & nonnullis exemplaribus Toliatis legitur, de quâ in Cantio egimus. Hoc in loco immensa aquorum vastitas ita coarctatur, vt Oceani fauces inter Europæ Continentem, & Britanniam non ampliùs xxx. mill. pass. pateant, quæ angustiæ Fretum alijs Britãnicũ, alijs Gallicũ dicitur, & maris est

Canuey.

Sheppey.

Godwin sands.

est Britannici limes quod sensim littora, quæ quasi coierãt, semouet, & terris vasta aquæ portione cedentibus Britanniã & Gallias ab exortu ad occasum interluit. Ab hoc Britannicũ mare incipit, in quo tãdem occurrit insula, seu potiùs peninsula **Selsy**, Saxonicè Seolsey, i. iuxta Bedam, Insula vitulorũ marinorũ, siue Phocarũ quas nostrâ lingua **Seales** vocamus, sed de hac iam ante diximus. Superiùs VECTA insula iacet, *Guith* Britãnis, puitland & picþ-ea Saxonibus. Insulam enim Ea vocârũt, nobis **Wight**, altero latere ad Austrum, altero ad Septentrionem conuerso, xx. mill. pass. inter ortum occasumque porrigitur. Tam modico autem interfluente Euripo **Solent** olim dicto, à Continente Britanniæ auulsâ, vt cohæsisse videatur, vnde Britannicum illud nomen *Guith*, quod diuortium denotat (vt Nennius habet) enatum videtur, quemadmodum enim *Sicilia*, quum ab Italiâ abrupta, & secta fuerit, Latino vocabulo à secando, vt eruditissimo Iulio Scaligero placet, nomen inuenit. Terra est colono admodum grata, lætissimas fruges, & pabula affatim profundit, cuniculis oppleta, oppidis frequens, triginta enim sex oppida, vicos, & castella numerat, & quod ad Ecclesiasticam iurisdictionem spectat, Episcopum Wintonienſem, quod ad ciuilem, Comitatum Southantonenſem respicit. Incolæ facetè gloriari solebant, quasi reliquis beatiores essent, quòd cucullatos monachos, causidicos, & lupos non habuerint. Hanc in Romanorum potestatem redegit Vespasianus, dum priuatus sub Claudio meruit. Ad hanc etiam insulam Alecti classis cùm purpuram in Britannia vsurpasset, in speculis, & insidijs collocata Romanorum aduentum præstolabatur, qui tamen nebulæ beneficio hostes præteruecti littore potiti sunt, & nauibus suis ignes iniecerunt, vt nullæ fugæ præsidium reseruaretur. Saxonum primus Cerdicius iuris sui fecit, concessitque Stufæ & Whitgaro, qui Britannicos incolas (pauci enim superfuerant) ad internecionem sustulerunt in **Whitgaraburg**, ab eo sic dicto, nunc **Carþo** contractè vocatur, Inde Wolpherus Merciorũ Rex Vectam in suam potestatẽ redegit, & Edelwalcho Australium Saxonum Regi, cum Meanuarorum prouincia attribuit. Posteà Cædualla Vifisaxo Edelwalcho illo occiso, & Aruando insulæ regulo sublato, suo imperio adiunxit, & tragicâ cæde indigenas

wight.

Panegyricus.

Anno Domini 530.

genas omnes ad internecionem deleuit, quartamque partem Wilfrido Episcopo attribuit, qui incolas Christi sacramentis primus imbuit. Recentiorem huius insulæ historiam, qui à Normannorum aduentu tenuerunt, & quâ ratione à Riparijs, & Magnauillis ad Reges deuenit, en tibi nostri Lelandi verbis & fide. *Baldwinus de Betona sic forsitan à natali solo dictus, Comes erat Vectæ, qui beneficio Richardi regis in vxorem duxit filiam & hæredem Guilielmi Comitis Vectæ, ac Holdierneſſiæ: quo titulo multum ei accessisset ad dignitatis cumulum, si prolem de ea suscepisset. Duxerat ante Baldwinus Vectanus in vxorem Ioannam filiam, & hæredem Guilielmi Vernonij Comitis Deuoniæ: quo coniugio auctus est altero Comitis honore, Mortuo Baldwino, eius vxor filia Guilielmi Grossi Comitis Albemarlæ, secundò nupsit Magnouillano, vulgo Mandeuile. Tertiò etiam nupsit Guilielmo de Fortibus. Ditio Albemarlæ, Vectæ, & Deuoniæ ad hos Fortios peruenit, & honos vterque in Isabellâ Fortia cessauit. Rex Eadwardus, si rectè memini, Tertius precibus, & precio ita per interpretes cum Isabella egit, vt hæc vinēs ius omne suum de Vecta Insula illi perpetuò remitteret.* Sed hæc Lelandus quasi per transennam vidit, vt D. R. Glouerus, siue Somersettus qui antiquitatis Genealogicæ quasi solem in manibus gestat, me è libro vetusto monasterij de *Carbro* dum hęc scriberem docuit. *Vt enim* (inquit liber ille) *Guilielmus Bastardus conquisiuit Angliam, ita Guilielmus filius Osberni* (qui eius Marescallus, & Comes Herefordiæ) *Vectam insulam conquisiuit* primusque Vectæ Dominus erat, sed breui interiecto tempore, ad eius affinem B. de Reduers, siue Riparijs deuoluta erat huius insulæ hæreditas, & per eos in familiam illam Fortiam, siue de *Fortibus* tandem deuenit.

Hinc ad alias Insulas Galliæ prætentas, Anglici tamen iuris traijciam. Normanniæ, siue Lexobiorum littori, quos Britanni nostri *Lettaw*, quasi littorales vocāt, CAESAREA obiacet, quam Galli nunc ita contraxerunt, vt Cęsaris Burgum in Normannia, & Hispani Cæsarauguſtam in Hispania, *Gerzey* enim illi indigitant, vt *Cherburg* pro Cæsaris burgo, *Saragôsam* pro Cæsarauguſtâ dicunt. In hanc olim damnati relegabantur, Prætextatus enim Episcopus Rothomagensis huc relegatus erat, Papiriusque Massonius Insulam littoris Constantini vocat, quòd Constantiæ antiquæ vrbi obiacet, quę Ammiano CASTRA CONSTANTIA

Gersey.

Ado.

RIA dici videantur, & superioribus seculis *Moritonium*. Scribit enim Henricus Montensis, *Comes Moritonij*, id est, *Constantiarum*. Terra hæc est admodum fertilis, varijs frugibus & gregibus abundat, oues habet multas, & ex ijs plurimas quatuor vel sex cornibus conspicuas. Cùm autem exiguum ignis alimentum ferat pro lignis herba marina (*Vraic* vocant) vtuntur. Hæc enim sole siccata pro igne est, & eius cinere tanquam marga, & terræ adipe agros lætificant, & vberrimos faciunt. Villis frequens est, & castro munitissimo *Montorguel* rupi impositio tuta, cui pro Anglis præfectus constitutus. A Normannorum enim in Angliam aduentu, Anglici fuit imperij, vt illa alia proxima insula quæ Antonino olim SARNIA, nobis hodiè **Garnsey** appellata, præsidiario milite & castro munita in quod fœminis ingredi nullo modò licet: alias hîc circumiectas quia ab antiquis non memorantur, omitto: Inde LIGA Antonini est, quæ superstite nomine etiamnum nunc *Ligon* dicitur. Tum septem insulæ sternuntur SIADAE Antonino, à numero, *Saith* enim septem Britannicâ linguâ sonat, Gallis hodie *Le set Ysles*. Has Siadas enim existimo *Hiadatas* corruptè apud Strabonem appellari, ab his enim, vt inquit ille, minor est quàm diurnus in Britanniam nostram cursus. A Siadis ad BARSAM, cuius etiam meminit Antoninus, VII. interiacent stadia, Gallis *Ysle de Bas*, Anglis **Baſepole**, *Bas* enim quod minùs profundum, Britanni vocant, & ex bolide demissa in minorem altitudinem mare hoc loci subsidere nautæ deprehendunt. Vix enim septem vel octo cubitis depressum est, cum per reliquum littus 12. 18. 20. cubit. mare altum sit, vt in chartis Hydrographicis videre est. Hinc ad Britanniæ nostræ oras iam transmittam & oram legens. *Ideſton*, *Mouſhole*, *Longſhippes* scopulos potiùs infames, quàm insulas præteruectus, ad extremum Cornwalliæ promontorium LISSIAM Antonini conspicio, nunc *Lethowsow* vicinis, alijs verò **The gulfe**, id est si interpreteris, vorago, quæ tantùm recedente æstu nudata apparet. Hanc Lissiam antiquorum existimo, quòd *Lis* idem significat, vt accepi, apud nostros Britannos. *Liso* enim vasto cum murmure sonum ædere, cuiusmodi in vorticosis locis audiuntur, & eò loci Oceani fluxus & in Boream, & Orientem magno cũ fremitu eluctatur inter Cornwalliam & insulas coarcta-

Garnsey.

Speculum Oceani.

coarctatus, quas SIGDELES Antoninus, SILLINAS Sulpitius, SILVRAS Solinus, *Silly* Angli, Zorlings nautæ Belgici, HESPERIDAS & CASSITERIDES antiqui Græci vocârunt. *Hesperidas* enim dixit Dionysius Alexandrinus, ab occidentali situ. *Cassiterides* verò cæteri Græci à stanno, quemadmodum & apud Drangos Asiæ, à stanno locum quendam CASSITERON vocat Strabo. Quòd autem has esse CASSITERIDAS toties quæsitas dixerim, facit antiquorum authoritas, ipsarúmque situs, & Stanni venæ. *Artabris* (inquit Strabo) *quibus Britanniæ Occidentales partes è regione adiacent, ad Aquilonem opponuntur insulæ, quas Cassiteridas appellant, quodammodo in Britannico climate constitutæ.* Et alibi: *Amplius est mare inter Hispaniam, & Cassiteridas, quàm à Cassiteridis ad Britanniam interiectum. Aduersus Celtiberiæ latus spectant Cassiterides*, inquit Solinus. Diodorus Siculus: *In insulis Oceano Ibero proximis, quæ à Stanno Cassiterides nominantur.* Eustathius: *Cassiterides insulæ decem sunt contiguæ ad Arctum.* Cùm verò hæ Sillinæ Artabris, id est, Gallitiæ in Hispania oppositæ sint, cùm ab illis in Aquilonem ad amussim vergant, cùm in Britannico climate constituantur, cùm Celtiberiæ latus spectent, cùm longè ampliori mari ab Hispania, quàm à Britannia disiungantur, cùm sint Oceano Ibero proximæ, cùm contiguæ sint ad Arctum & melioris notæ tantummodò decem numerantur, scilicet sanctæ Mariæ, Annoth, Agnes, Sampson, Silly, Bezfar. Rusco, siue Tristraw, S. Helenæ, S. Martini, Arthur, & quod caput est, cùm Stanni venas habeant, vt nullæ aliæ hoc tractu insulæ: & à fodinis duæ minores Minauwitham, & Minuisland, nomen duxisse videantur. Malim ego has Cassiteridas existimare, quam vel *Asores* quæ nimis in occasum prouectæ sunt, aut *Bisargo*, nescio quam cum Oliuario, aut iam depressas latere cum Gemma Frisio opinari. Quòd verò Herodotus has non nouerit, neutiquam mirandum est; fatetur enim ipse se pro comperto nihil habere, quod de Europæ extremis referat. Sed ad Silly. Insulæ verò hoc nomine insigniuntur plùs minùs centum quadraginta quinque gramine vestitæ præter horrentes rupes, & saxa eminentia innumera. Frumento nonnullæ satis feraces, cæterùm omnes cuniculis, gruibus, cygnis, ardeis & marinis auibus abundant. Omnium maxima est quæ

Silly *olim Cassiterides, & Sillinæ.*

à S. Maria nomen habet, castrum habet & præsidium militare. *Hæ sunt insulæ illæ quas Fretum turbidum duarum aut trium horarũ nauigatione distinguit à Dannoniorum ora, & quarum incolæ custodiunt morem vetustum, Nundinas, & nummum refutant, dant res & accipiunt, mutationibus potiùs, quàm pretijs necessaria parantur, Deo percolunt, scientiam futurorum pariter viri, ac fœminæ ostentant*, vt habet Polyhistor. Melanchlanos vocat incolas Eustathius, quòd nigris vestibus vt talos vsque demissis induerentur, pectore succincti, & cum virgis ambulantes persimiles Tragicis antiquarum Furijs. Vitáque cedunt (vt habet Sardus) plerumque vita satiati. E rupe enim se proijciunt in mare fœlicioris vitæ spe, quod procul dubio Britãnicorum Druidum fuit persuasio. Huc etiam damnatos ad metalla relegare solebant Romani Imperatores. Maximus enim Augustus cùm Priscillanum ob hæreticam prauitatem capitis damnâsset, sectarios eius Instãtium Hispanum Episcopum, & Tiberianum publicatis bonis in Syllanas insulas deportari iussit. Contra has ad Gallicum littus Osissimis, siue Britanniæ Armoricæ præiacet AXANTOS Plinij, quæ nomine integro etiamnum *Vshant* vocatur, Antonino VXANTISSENA, qua vna dictione, duę coaluerunt, VXANTIS, scilicet & SENA. Hæc enim insula inferiùs est nunc *Sayn*, quæ Brestæ obiecta SIAMBIS nonnullis exemplaribus, & *Sounos* corruptè Plinio dicitur, circa quam ab ortu in occasum plùs minùs septem mill. Angl. procurrunt confertissimi scopuli, potiùs quàm insulæ. De hac accipe quod Pomponius Mela refert. *Sena Britannico mari Osissimis aduersa littoribus Gallici numinis oraculo insignis est, cuius antistites perpetua virginitate sanctæ numero nouem esse traduntur, Galli Zenas vel Lenas, vocat* (sic potiùs cum Turnebo lego, quàm Gallicena s) *putántque ingenijs singularibus præditas maria ac ventos concitare carminibus, seque in quæ velint animalia vertere, sanare quæ apud alios insanabilia sunt, scire ventura, & prædicere, &c.* Huic aliæ subtenduntur insulæ *Grane, Penmark*, id est, Caput equi, & *Belisle*, quas VENETICAS vocat Plinius. Venetis enim Britãnię aduersæ sunt, & NESIADAS ex Dionysio Afro nonnulli vocant, de quibus ille:

Sulpitius Seuerus.

Vshant.

Nessiadum spatio nec distant littora longo,
In quibus vxores Amnitum Bacchica sacra,

Con-

Concelebrant hederæ foliis, tectaq; corymbis.
Non sic Bistonides Absinthi ad flumina Thraces,
Exertis celebrant clamoribus εἰς ἐφεύτλιω.

Beliſle verò & prædictas, has eſſe Neſſiadas Poſſidonij apud Strabonem authoritas conuincit. Ligeris enim oſtio præiacet, & in oppoſita Galliæ regione Samnitas poſuit Ptolemæus. Sic enim Strabo: *Poſſidonius in Oceano inſulam paruam non longè in pelago in exitu Ligeris amnis præiacentem eſſe inquit, eam inhabitare Samnitarum mulieres Bacchi numine affla-tas, ipſas quidem Deo ipſi propitiantes & feſtis ritibus exorantes.* De hac etiam Artemidorus apud eundem Strabonem ſic ſcribit: *Inſulam Britanniæ proximam eſſe in qua ſimilia Samothracibus Cereri, & Proſerpinæ ſacrificia fiunt.* Et huc vſque ad Ligeris oſtium mare Britannicũ diffundi tradunt veteres.

Nihil aliud nunc reſtat, cùm è ſcrupuloſis Antiquitatis cautibus enauigârit oratio, quàm vt nautæ olim Neptuno vela lacera, ſic ego etiam aliquod DEO OPT. MAX. & VENERANDAE ANTIQVITATI anathema conſecrarem, quod libens meritò nunc voueo, & ſuo tempore Deo volente vota ſoluam. Interim meminerit lector, ne cum inuido & edaci illo hoſte TEMPORE hoc in opere colluctatum fuiſſe, de quo Græcus optimè cecinit;

Αργαλίεως φίρεται πολιὸς χρόνος, ἀλλὰ παρίρπων,
Καὶ φωνὰς κλέπτει φθιγομένων μερόπων.
Καὶ μοὶ φαρόμενος τοὺς φαρομένους ἀφανίζει.
Καὶ μὴ φαρομένους, εἰς φανερὸν φερφέρει.

Ego verò illo Mimnermi diſticho, quod veriſſimum eſſe me noui, identidem affari, & conſolari ſoleo:

Τλῆ σεαυτῆ φρένα τίρπε, δυσηλεγέων δὲ πολιτῶν
Ἄλλος τις σὺ κακῶς, ἄλλος ἀμείνον ἐρεῖ.

FINIS.

SOLI DEO GLORIA.

BRITISH MUSEUM

Britanniæ antiquę populi, vrbes, flumina, promontoria, &c. quorum meminerunt *Cæsar, Tacitus, Ptolemæus, Antoninus, Notitia* Prouinciarum, & authores alij, *cum appellationibus recentioribus.*

A Ballaba.	*Appleby in Westmorland,*	449
A Abone.	*Auington in Glocestershire,*	109
Abus æstuarium.	*Humber in Yorkshire,*	413
Æsica.	*Netherby vpon Esk in Cumberland,*	458
Ad Ansam.	*Ithanceaster in Essex,*	145
Ad Pontem.	*Paunton in Lincolnshire,*	302
Agelocum.	*Ideleton in Nottinghamshire,*	311
Alone.	*Lancaster,*	434
Alaunius flu.	*Auon in Wiltshire,*	116
Alaunus flu.	*Alne in Northumberland,*	471
Amboglanna.	*Old ruines at Cambec in Cumberland,*	464
Ancalites.	*The hundred of Henley,*	207
Amnitum insula.		555
Andates lucus.		251
ANDERIDA.	*Newenden in Kent,*	185
Angli.		43
Antona, siue Ausona.	*Auson in Warwickeshire,*	286
Antiuæstæum.	*The Cape of Cornwall,*	71
Aquæ solis.	*Bath in Sommersetshire,*	106
Arbeia.	*Ierby,*	453
Ariconium.	*Kenchester neare Hereford,*	349
Atacoti.		42
Atrebatij.	*Bærkeshire,*	137
Augusta, vide LONDINVM.		
Axelodunum.	*Hexham in Northumberland,*	467

B

Bannauenta.	*Northamton,*	287
Belerium, idem quod Antiuestæum.		
Belgæ.	*Sommersetshire, Wilshire, and Hamshire,*	97
Belisama. fl.	*Rhebell in Lancashire,*	430
Bibroci.	*The hundred of Bray in Bærkeshire,*	143

Binoui-

Binouium. *Bincheſter,*
Blatum Bulgium. *Bulneſſe in Cumberland,* 442
Bleſtium. *Old towne in Hereford ſhire,* 454
Bonium. *Banghor in Flint ſhire,* 348
Bononia. *Bollonge in France,* 341
Borcouicum. *Borwic in Northumberland,* 178
Bouium. *Cowbridge in Glamorgan ſhire,* 468
BRAGE. *Broughton in Hant ſhire,* 367
Brannogenium. *Worceſter,* 126
Brannodunum portus. *Brancaſter in Norfolke,* 324
Bremenium. *Brampton in Northumberland,* 269
Bremetonicum. *Ribcheſter in Lancaſhire,* 472
Brigantes. *Yorke ſhire, Lancaſhire, B. of Durham, Weſtmorland, Cumberland,* 432
Brouonacum. *Brougham,* 396
Bullæum. *Buelth in Brekenocſhire,* 449
Burrium. *Vike in Monmouth ſhire,* 356

C

Cæſaromagus. *Burghſted in Eſſex,* 362
Calcaria. *Abberford in Yorke ſhire,* 239
Callena. *Wallengford,* 403
Camboritum. *Cambridge,* 139
Camalodunum. *Maldon,* 272
Camundolunum. Vide Campodunum, 241
Campodunum. *Ruines neare Almonbury in Yorke ſhire,* 401
Calagum. *Ouer Burrow in Lancaſhire,* 433
Canonium. *Canonden in Eſſex,* 239
Cantium. *Kent,* 163. 177
Cangi. *The Hundred of Canington in Somerſet ſhire,* 105
Caſtra Exploratorum. *Burge vpon Sands,* 454
Caſſij. *The Hundred of Caiſhow in Hertford ſhire,* 219
Caſſiterides. *The Iles of Sylly,* 554
Cattaractonium. *Cattarick in Yorke ſhire,* 425
Cattieuchlani. *Buchingham ſhire, Bedford ſhire, and Hertford ſhire,* 209
Cenio flu. *The riuer by Tregeny in Cornwall,* 74
Ceni-magni. Vide Iceni,
Cilurnum. *Collerton in Northumberland,* 467

Clauſentum. *South-hanton,* 125
Cleuum. *Glouceſter,* 191
Coccium. *Coccley in Lancaſhire,* 429
Colonia. *Colcheſter in Eſſex,* 246
Condate. *Congleton in Cheſhire,* 344
Concangij. *Barony of Kendall;* 448
Condercum. *Cheſter vpon the ſheate in the B. of Durham,* 444
Combretonium. *Brettenham in Suffolke,* 256
Conouius flu. *Conwey in Wales,* 388
Conouium vrbs. *Caer hean vpon Conway in Caernaruonſhire,*
Conuennos inſula. *Canuey at the Tames mouth,* 550
Congauata. *A place vpon Caudebec in Cumberland,* 456
Coritani. *Northamptonſhire, Leiceſterſhire, Rutlandſhire, Lincolnſhire, Nottinghamſhire, Derbyſhire,* 284
Cornauij. *Warwickeſhire, Worceſterſhire, Staffordſhire, Shropſhire, and Cheſhire,* 316
Croco-calana. *Ancaſter in Lincolnſhire,* 302
Cunetio. *Marleborrow in Willſhire,* 121
Corinium. *Circeſter in Glouceſterſhire,* 124
Corſtopitum. *Morpit in Northumberland,* 470
Coſſini. 68
Curia. *Corebridge in Northũberland,* 467

D

Danmonij. *Cornwall, and Denſhire,* 67
Danmonium promontorium. *The Lizard in Cornwall,* 83
Danum. *Dancaſter in Yorkeſhire,* 400
Delgouitia. *Godmundham in Yorkeſhire,* 414
Deruentio. *Vpon Derwent in Yorkeſhire,* 413
Deua flu. *Dee in Cheſhire,* 340
Deuana ſiue Deua vrbs. *Cheſter, or Weſtcheſter,* 342
Dictum. *Diganwey,* 388
Dimetę. *Weſtwales, Caermandenſhire, Penbrochſhire, and Cardigan,* 369
Dobuni, ſiue Boduni. *Glouceſterſhire, & Oxfordſhire,* 187
Dubris. *Douer,* 180
Dunum ſinus. *The creeke at Dunesby neere Whitby in Yorkeſhire,* 419
Durcornouia. Vide Corinium,
Durotriges. *Dorſetſhire,* 89

Dur-cobriuæ. *Hertford*, 21
Durnium.idem.Vide Durnouariam,
Durobriuæ. *Caſter neere Wandleſworth in Huntingdonſhire*, 28
Durnouaria. *Dorcester*, 51
Durobrouæ. *Rochester*, 169
Durolenum. *Leneham in Kent*. 168
Durolitum. *Old ford vpon the riuer of Lee in Eſſex*, 238
Duroſiponte. *Gormonchester in Huntingdonſhire*, 281
Durouernum. *Canterbury*, 172

E

Eboracum. *Yorke*, 407
Epiacum. *Papcaſtle in Cumberland*, 452
Etocetum. *Vttokceſter in Staffordſhire*, 329
Extenſio Prom. *Eaſten-neſſe in Suffolke*, 259

G

Gabrantvicorum portuoſus ſinus. *Suerby in Yorkeſhire*, 416
Gabroſentum. *Gateſhead in B. of Durham*, 446
Galacum. *Ouerborrow in Lancaſhire*, 434
Galana. *Kellenton*, 449
Garianonum. *Yarmouth*, 266
Garienis. *Yare riuer in Norfolke*, 263
Ganganorum prom. *Lheyn in Caernaruonſhire*, 386
Gauſennis. 303
Genunia. *Northwales*, 383
Glannibanta lib. Notitiarum. *Bainbrig in Yorkeſhire*. 423
Gleſſariæ. 547
Gobannium. *Abergeuenny*, 361
Geſſoriacum, vide Bononiam, 178

H

Herculis promon. *Herty point in Denſhire*, 86
Hunnum. *Seuenſhale in Northumberland*. 466

I

Iameſa, vide Tameſis.
Iceni. *Suffolk, Norfolk, Cambridgeſhire, & Huntingdonſhire*, 250

Icianos. *Icborrow in Norfolke,* 270
Idumanius flu. *Blackewater in Essex,* 145
Isannauaria. *Stony-Stafford,* 213
Isca flu. *Ex riuer in Denshire,* 82
Isca Danmoniorum. *Excester,* 83
Isca Leg. Augusta. *Caer Lheon in Monmouthshire,* 362
Iscalis. *Ivelcester,* 99
Isurium. *Aldburge in Yorkeshire,* 407
Iugantes, quorum meminit Tacitus, nescio, nisi Cantiani fuerint, quos Britanni sua lingua *Y-Gaint* dicere solebant.
Itium. 178
Ituna flu. *Eden in Cumberland,* 448,455

L

Lagecium. *Castleford neere Pontfreit,* 403
Legio II. Aug. vide ISCA Silurum.
Legio VI. victrix, vide Eboracum.
Legio XX. victrix, vide Deua.
Leuatres. *Neere to Bowes vpon Stanemore,* 426
Leucarum. *Lochar in South Wales,* 426
Littus Saxonicum. 165
Lactorodum. *Bedford,* 214
Lemanis. *Limehill in Kent,* 143
Lindum. *Lincolne,* 303
Londinum. *London,* 226
Longouicum. *Lonchester in the B. of Duresme,* 445
Luguuallum. *Carlile,* 456
Louentium. 357,377

M

Magis. *Old Radnor,* 354
Maglona. *Maclenith in Montgomeryshire,* 381
Magnus portus. *Portesmouth,* 131
Maleos. *Mula among the westerne Iles,* 544
Mancunium. *Manchester,* 429
Mandeuessedum. *Mancester in Warwickeshire,* 317
Magni. Vide Magis.

Mediolanum. *Lhan-vellin in Montgomeryſhire,* 381
Magioninium. *Aſhewell in Hertfordſhire,* 217
Meatæ. *Northumberland,* 369.165
Margidunum. *Margedomerton in Leiceſterſhire,* 296
Mena. *Meneg in Cornwall,* 73
Metaris æſt. *The Waſhes betweene Lincolnſhire & Norfolke,* 269
Morbium. *Morsby in Cumberland,* 451
Maridunum. *Caermarden,* 370
Moricambe æſt. *The Bay at Caerdronok in Cumberland,* 453

N

Nidus. *Neath in Glamorganſhire,* 367
Neomagus, ſiue Nouiomagus. *Woodcote neere Croidon in Surrey,* 151
Nouus portus. Vide Lemanis,

O

Octopitarum prom. *S. Dauids head in Penbrochſhire,* 374
Ocellum prom. *Kellnſey in Yorkeſhire,* 415
Olicana. *Otley in Yorkeſhire,* 405
Olenacum. *Elenborrow in Cumberland,* 453
Ocrinum. Vide Danmonium.
Ordouices. *Northwales,* 965.386
Ottadini. *Northumberland,* 465
Othona. *Haſtengs in Suſſex,* 161

P

Pariſi pop. *Holderneſſe in Yorkeſhire,* 412
Pennocrucium. *Penkridg in Staffordſhire,* 330
Pettuaria. *Beuerley,* 415
Petrianę. *Some place neere Pete-rill in Cumberland,* 455
Picti. 30
Præſidium. *Warwicke,* 320
Prætorium. *Patrington in Yorkeſhire,* 415
Pontes. *Colbroke in Buckinghamſhire,* 211
Pons Ælij. *Ponteland in Northumberland,* 468
Portus Adurni. *Aderington in Suſſex,* 158
Procolitium. *Colecaſter in Northumberland,* 468

R

Ratæ.	*Ratby in Leiceſterſhire,*	292
Ratoſtathibius.	*Taf in Glamorganſhire,*	366
Regni pop.	*Surrye, Suſſex, and the ſea coſts of Hantſhire,*	147
Regnum.	*Regnſted in Hantſhire,*	123
Regulbium.	*Reculuer in Kent,*	171
Rigodunum. Vide Brementuracum,		
Rhutupiæ.	*Richborrow neere Sandwich,*	175
Ruthunium.	*Routon in Shropſhire,*	336

S

Sabrina flu.	*Seauern,*	381
Salinæ.	*Salndy in Bedfordſhire,*	215
Segedunum.	*Seton in Northumberland,*	470
Segontium.	*Caer Seiont neere Caernaruon,*	387
Segontiaci.	*In Hantſhire,*	133
Setantiorum Palus.	*Winandermer,*	436
Scoti.		34
Seteia æſtuar. pro Deia.	*Dee mouth,*	342
Segelocum. Vide Agelocum,		
Sylures.	*Southwales,*	347
Sitomagus.	*Thetford in Norfolke,*	261
Simeni. Vide Iceni,		
Sinus ſalutaris. Vide Gabrantouicorum,		
Sorbiodunum.	*Old Salisbury,*	116
Spinæ.	*Spene neere Newbury,*	140
Stuccia flu.	*Iſtuyth in Cardiganſhire,*	378
Sulloniacæ.	*Eleſhe,*	222

T

Tau æſtuar. Ptol.	*Tueſis. Twede,*	472
Tamarus flu.	*Tamar,*	77.79
Tamara.	*Tamarton.*	77
Tamiſis.	*Tames, ſiue Teames,*	197
Teſis flu.	*Teſe,*	439
Tina flu.	*Tine in Northumberland,*	466
Toiſobios. Vide Conouius,		370
Tobius flu.	*Towy in Wales,*	370

Traiectus. *Passage neere Aust,* 190
Trinobantes. *Middlesex, and Essex,* 214
Tripontium. *Tarcester,* 285
Trisantonis Portus. *Southanton,* 124
Twesis. *Berwick vpon Tuede,* 473
Tuerobius flu. *Tiuy in Wales,* 377
Tunnocellum. *Tinne-mouth,* 469
Trutulensis portus. Vide Rhutupias, Tacitum Trutulensem pro Rhutupensi vocare existimat B. Rhenanus.

V

Vagniacum. *Maidston,* 168
Valentia. 462. 463
Vallum. *The Picts Wall,* 463
Varis. *Bod-vary in Flintshire,* 322
Viroconium. *Wroxceter.* 336
Vedra flu. *Were in the B. of Duresme.* 441
Venta Belgarum. *Wincheſter,* 126
Venta Icenorum. *Caſter neere Norwich,* 263
Venta Silurum. *Caer Went in Monmouthshire,* 360
Vennones. *Bennsford bridge,* 290
Verlucio. *Werminster,* 115
Verometum. *Burrow hill in Leicestershire,* 293
Verolamium. *Verulam neere S. Albons,* 219
Verteræ. *Burgh vpon Stanemore,* 449
Vzella æstuarium. *Iuell mouth,* 101
Viconia. Vide Vinouium,
Vinouium. *Bincheſter in the B. of Duresme,* 442
Villa Faustini. *S. Edmunds Burye,* 254
Vindobala. Vide Vindomora,
Vindomora. *Walleſend in Northumberland,* 469
Vindonum. *Silceaster,* 132
Vindplana. *Winchester in the wall,* 458
Vindogladia. *Winburne in Dorsetshire,* 94
Virosidum, *Werewic vpon Eden neere Carlile,*
Voluba. *Volemouth,* 74
Voreda. *Old Carlile,* 453
Vsocona, *Oken-yate,* 336
Vzella, *Leſt-vthiel* 74

IN SCOTIA.

Abrauanus. 480
Alauna. 482
Banatia. 484
Berubium. 485
Boderia fl. 479
Caledonij. 482
Cantæ. 484
Carbantoricum. 479
Careni, siue Catini. 485
Cornabij. ibid.
Carnonacæ. 483
Castra Alata. 478
Cerones. 483
Colania. 477
Celnius fl. 484
Corda. 479
Coria. 481
Creones. 483
Damnij. 480
Dea. 479
Deuana. 484
Diua fl. ibid.
Epidij. 483
Gadeni. 447
Glotta. 480.
Grampius. 482
Horesci. 479
Iiena. 480
Ila fl. 485
Isis fl. 483
Lelanonius. 481
Leucopibia. 480
Lindum. 482
Littus altum. 484
Longus fl. 483
Loxa fl. 484
Lugi. 484
Merta. ibid.
Noiantes. 479
Nouantum Prom. ibid.
Nodios. 479
Orcas, vide Taruedrum.
Orrea. 484
Rherigonium. 480
Selgoua. 479
Tamea. Fortasse Tanea in Rossia.
Taizali. 484
Taruedrum prom. 485
Taua fl. 484
Trimontium. 479
Vacomagi. 484
Vararis. ibid.
Vernicones. 483
Victoria. 481
Vindagora. 480
Viruedrum. 485
Volsas. 483
Vzelum. 479

IN HIBERNIA.

Argita fl. 515
Ausoba fl. 511
Auteri. 511
Birgus fl. 504

Boreum

Boreum prom. 515
Brigantes. 503
Buuinda. fl. 509
Cauci. 506
Coriondi. 503
Darnij. 514
Daurona. 501
Dunum. 514
Duris fl. 499
Eblana. 517
Erdini. 516
Gangani. 499
Ibernis. 500
Iernus fl. 500
Iſannium prom. 514
Laberus. 508
Libnius flu. 512
Logia flu. 515
Luceni. 500
Macolicon. 510
Menapia. 535
Menapij. 535
Modona flu. 535
Nagnata. 510
Nagnatæ. 511. 512
Notium prom. 500
Oboca flu. 506
Raiuius flu. 512
Rhæba. 504
Rhobogdij. 515
Rhobogdium prom. ibid.
Rigia. 510
Rigia altera. 516
Sacrum prom. 535
Senus flu. 509
Velabri. 500
Vennicnium prom. 515
Veunicnij. 515
Vidua flu. 515
Vinderius flu. 514
Vodiæ. 501
Voluntij. 513

Insulæ Britannicæ adiacentes.

Amnitum insulæ. 555
Adros quæ & Andium. 526
Axantos, vide Vxantiſa.
Barſa. 553
Berga. 546
Cæſarea. 552
Caſſiterides. 554
Counos. 238. 550
Dumna. 544
Epidium. 543
Glota. 543
Hebrides. Ebuda prima. 544
Ebuda ſecunda. ibid.
Limnos. 526
Liga. 553
Liſia. 553
Mictis fortaſſe Vectis.
Mona. 528. 526

Mo-

NOMINA ANTIQVA.

Monaeda. 528
Mula. 544
Nerigon. 546
Pomona. 544
Ocetis. *ibid.*
Orcades. 544
Ricina siue Riduna. 515
Sarnia. 553
Sena. 555
Silimnus. 526
Siambis. 555
Sicdelis. 554
Siata. 553
Tanatos. 174
Thule. 546
Toliapis. 550
Vecta. 551
Venetica Insulæ. 555
Vindelis. 90
Vxantisa. 555

Angliæ Comitatus.

Barkshire, 137
Bedfordshire, 213
Buckingamshire, 209
Cambridgeshire, 271
Chesshire, 239
Cornwall, 67
Cumberland, 450
Darby, 312
Deuonshire, 79
Dorcet, 89
Durham, 437
Esser, 237
Glocestershire, 188
Hampshire, 122
Hereford, 348
Hertford, 216
Huntington, 280
Kent, 163
Lancashire, 427
Leicester, 289
Lincolne, 291
Midelser, 225
Monmouth, 358
Norffolk, 261
Northampton, 284
Nottingham, 308
Northumberland, 465
Orfordshire, 197
Richmondshire, 423
Rutland, 294
Shropshire, 333
Sommerset, 97
Staffordshire, 328
Suffolk, 233
Suſſer, 154
Surrie, 147
Warwickshire, 316
Westmerland, 447
Wiltshire, 112
Worcestershire, 322

Yorke-

Yorkshire, 399

Walliæ Comitatus.

Angleſey, 526
Brecknock, 355
Cardigan, 379
Carmarthen 370
Carneruan, 385
Denbigh, 389
Flint, 392
Glamorgan, 364
Merioneth, 384
Mountgomerie, 381
Penbroke, 372
Radnor, 333

Inſulæ præcipuæ.

Angleſey, 526
Man, 528
Wight, 551
Garnſey, 553
Gerſey, 552
Orkney, 544
Weſtern Iles, 543
Thanet, 174
Sheppey, 500
Canuey, 550
Holy Iland, 547
Silly, 554
Whant, 555
Beardſey, 526

Errata.

Pagina 14. linea 5. dele *quatuor* quod geminatur. pag. 20. lin. 18. pro *Argonanticis*, lege *Argonauticis*. p. 48. l. 4. pro quſarea, lege *quam Frea*. p. 15. l. vlt. pro Eoyle, leg. Eoyle. p. 61. l. 7. pro *ſu*, lege *ſic*. p. 133. pro *Nennijs*, leg. *Nennij*. pag. 141. l. 3. pro *quod*, leg. *qui*. pag. 169. lin. 28. pro Hroſcaytep. leg. Hroſceaytep. p. 175. li. 36. pro x v, leg. x ii. p. 208. li. 4. pro *non*, leg. *non*. p. 240. l. 25. pro *cirea*, leg. *cerea* ibid. li. 27. pro *inſtituerunt*, l. *inſtituerunt*. pa. 248. l. 11. pro Hanepic, leg. Hanepic. p. 305. l. 9. pro cauſatus mulctauit, l. mulctauit, cauſatus. p. 314. pro *Galli*, leg. *Gallu*. pa. 430. l. 8. pro Henrici v i. leg. Henrici i i i i. Hic me fefellit falſa genealogia, Prorex enim ille Hiberniæ filius erat Ioannis Stanlei ex Iſabella Lathami. pag. 441. linea 26. pro *Wolſley*, leg. *Witton*. p. 496. l. 14. pro *Mee*, leg. Mac. aliaq; id genus ſunt plura quæ Lectori facilius ſit corrigere, quam mihi colligere.

FINIS.

BRITISH MUSEUM